VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Valtion tilinpäätös-kertomus 2010

Osat I ja II

19a/2011

Ohjaus ja tilivelvollisuus

K 10/2011 vp

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Valtion tilinpäätöskertomus 2010

Osat I ja II

Valtiovarainministeriön julkaisuja 19a/2011

Ohjaus ja tilivelvollisuus

Painotuote

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 09 16001 (vaihde)
Internet: www.vm.fi
Taitto: Anitta Türkkan/VM-julkaisutiimi

ISBN 978- 952-251-189-8 (nid.)
ISSN 1459-3394 (nid.)
ISBN 978-952-251-190-4 (PDF)
ISSN 1797-9714 (PDF)

Juvenes Print
Tampereen Yliopistopaino Oy, 2011

Eduskunnalle annetaan perustuslain 46 §:ssä säädettynä kertomuksena valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2010.

Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla. Tilinpäätöskertomus sisältää lisäksi valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tuotto- ja kululaskelmat tai tuloslaskelmat ja taseet samoin kuin tiedot liikelaitosten ja rahastojen toiminnan, talouden ja tuloksellisuuden sekä niiden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista.

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 2011

Tasavallan Presidentti

Tarja Halonen

TARJA HALONEN

Tapani Tölli

Hallinto- ja kuntaministeri Tapani Tölli

Sisällys

Valtion tilinpäätöskertomus 2010, nide 1

OSA I

1 Taloudellinen kehitys sekä talous- ja finanssipolitiikka 11
- 1.1 Johdanto 11
- 1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät 12
- 1.3 Finanssipolitiikka 18

2 Valtiontalouden tila 31
- 2.1 Valtion talousarviotalouden tulojen kehitys 31
- 2.2 Verotuloarvioiden ennustepoikkeamien tarkastelu 33
- 2.3 Maksutulot ja maksullisen toiminnan kehitys 40
- 2.4 Valtion talousarviomenot ja kulut 42
- 2.5 Valtion taloudellinen asema, valtion velka ja valtion vastuut 44
- 2.6 Rahoituslaskelma-analyysi 48
- 2.7 Valtiontalouden riskit 49
- 2.8 Valtion yhtiöomistus 50
- 2.9 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys 51
- 2.10 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys 53
- 2.11 Valtiontalouden ja EU:n väliset rahavirrat 54

3 Hallituksen politiikkaohjelmien ja eräiden hallinnonalarajat ylittävien politiikkakokonaisuuksien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden pääpiirteet ja haasteet 57
- 3.1 Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma 57
- 3.2 Terveyden edistämisen politiikkaohjelma 59
- 3.3 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma 61
- 3.4 Peruspalveluohjelma ja -budjetti 62
- 3.5 Valtion strateginen henkilöstöjohtaminen 65

4 Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin 69

5 Tilimuistutuskertomus 75

6 Valtioneuvoston controllerin lausuma tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä 89

OSA II

7 Valtioneuvoston kanslia 97

8 Ulkoasiainministeriö 107

9 Oikeusministeriö 129

10 Sisäasiainministeriö 153

12 Valtiovarainministeriö 203

13 Opetus- ja kulttuuriministeriö 233

14 Maa- ja metsätalousministeriö 265

15 Liikenne- ja viestintäministeriö 289

16 Työ- ja elinkeinoministeriö 311

17 Sosiaali- ja terveysministeriö 331

18 Ympäristöministeriö 357

Nide II

Osa III
Tilinpäätöslaskelmat

OSA I

HALLITUKSEN VAIKUTTAVUUSSELVITYS
Valtiontalouden ja hallituksen toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

1 Taloudellinen kehitys sekä talous- ja finanssipolitiikka

1.1 Johdanto

Talous- ja rahoituskriisi, joka vuoden 2010 puolelle tultaessa muuttui yhä enemmän velkakriisiksi, löi leimansa myös vuoden 2010 talouskehitykseen ja talouspolitiikkaan. Paljolti kansainvälisen kaupan elpymisen tukemana on sekä Euroopan että Suomen talouskehitys kuitenkin piristynyt, mikä on tehnyt taloustilanteesta ja -näkymistä paljolti kaksijakoisen. Myönteinen kehitys on kohentanut erityisesti niiden maiden tilanteita, joiden kilpailukyky ja tuotannolliset rakenteet ovat vahvoja. Suomi kuuluu tähän maaryhmään, mikä on näkynyt yllättävänkin vahvana toipumisena jyrkän taantuman jälkeen. Samalla on kuitenkin syytä pitää mielessä, että niiden tuotannonmenetysten korvaamiseen, jotka taantuma sai aikaan tulee kulumaan useampia vuosia. Tältä kannalta ongelma on inflaation nopea kiihtyminen, ei vain Suomessa, vaan myös muualla euroalueella, mikä tulee vaikeuttamaan talouspolitiikan asetelmia ja mahdollisesti kärjistämään sen ongelmia. Erityisesti syvästi kahtia jakautuneella euroalueella on ollut ja tulee olemaan vaikeaa löytää kaikille sopivaa politiikkalinjaa. Vaikeuksissa olevat maat joutuvat korjaamaan julkista talouttaan pakon edessä, mutta myös muilta mailta on edellytetty korjaaviin toimiin ryhtymistä. Taantuman aikaisista tukitoimista irtaantuminen merkitsee olojen vähittäistä normalisoitumista. Vuosi 2010 oli tässä suhteessa välivuosi, jonka aikana päätöksenteko tapahtui monien maiden kannalta vielä suuressa epävarmuudessa. Julkisen talouden tila on kohentunut jossain määrin, mutta lähinnä talouskasvun vauhdittumisen seurauksena. Koska monet EU- ja euroalueen maat ovat sitoutuneet monivuotiseen sopeutukseen, on tämä vasta alkua niille korjaaville toimille, joita finanssipolitiikassa tarvitaan. Kansainvälisen talouden toimintaympäristöön on liittynyt monia epävarmuuksia, joita elpyminen ei ole kokonaan poistanut. Samalla esiin on noussut myös uusia uhkia.

1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät

Kansainvälinen kehitys

Vuonna 2010 maailman talouden elpyminen jatkui nopeana – maailman BKT kasvoi yli viiden prosentin vuotuisella vauhdilla. Kasvu on ollut nopeaa useissa kehittyvissä maissa mutta hidasta useimmissa teollisuusmaissa. Useat kehittyvät maat kasvoivat nopeasti muun muassa koska ne eivät kokeneet finanssimarkkinoiden hurjastelun äkkipysähtymisestä koitunutta rahoituskriisiä. Teollisuusmaista ripeää kasvua ovat kokeneet muun muassa Saksa (3,8 %) ja Ruotsi (5,5 %), joiden laajat vientisektorit ovat hyötyneet kansainvälisen kysynnän elpymisestä. Myös koko euroalue on kasvanut kohtuullisen vakaasti ja monet talouden indikaattorit viittaavat kasvun jatkuvan.

Riskit kehityksen hidastumiseen ovat kuitenkin edelleen tavanomaista korkeammalla. Useiden maiden haasteena on talouksien tasapainottaminen: teollisuusmaissa sisäisesti yksityisen kysynnän kohentaminen ja julkisen talouden vakauttaminen (erityisesti EU15:ssa ja USA:ssa) sekä ulkoisesti alijäämämaiden (kuten USA:n) kohdalla lisäämällä ja ylijäämämaiden (esimerkiksi kehittyvän Aasian) kohdalla vähentämällä nettovientiä. Tasapainottumisen onnistuminen riippuu politiikkatoimien ja niiden kansainvälisen koordinoinnin onnistumisesta. Riski siitä, että vaadittaviin politiikkatoimiin ei onnistuta pääsemään, ei ole vähäinen. Toinen merkittävä negatiivisen riskin lähde on korkea velkaantuminen, joka saattaa johtaa kysynnän supistumiseen korkojen noustessa.

Teollisuusmaissa työttömyyden kasvu näyttää pysähtyneen sekä EU:ssa että USA:ssa noin 10 prosentin tasolle. Riskinä on, että työttömyys jää korkealle tasolle ja rakenteellinen työttömyys kasvaa. Yhtäältä työvoiman osaamisen rapautuminen saattaa rajoittaa kasvupotentiaalia ennakoitua enemmän ja toisaalta hidastaa julkisten talouksien vakauttamista.

Laman jälkeen maailmankauppa on kasvanut nopeasti, vuonna 2010 lähes 20 prosentin vuotuisella vauhdilla. Kaupan kasvua ovat tukeneet alentuneet riskilisät. Kaupan kasvua hidastaa muun muassa kapasiteettirajoitteiden vaikutus. Vaikka vientimme on elpynyt laman jälkeen voimakkaasti, Suomi on menettänyt markkinaosuuttaan maailmankaupassa.

Inflaatio oli vaimeaa myös v. 2010 (euroalueella 1,6 %). Kuitenkin monissa maissa tuottajahinnat ovat nousseet kuluttajahintainflaatiota nopeammin. Lisäksi erityisesti raaka-aineiden hintojen nousu on ollut voimakasta. Maailmalla rahapolitiikka on ollut voimakkaan elvyttävää. On olemassa riski, että inflaatio alkaa kiihtyä.

Suomen kansantalous

Vuoden 2009 jälkeisen voimakkaan taloudellisen supistumisen jälkeen Suomen kansantalous lähti reippaaseen nousuun vuoden 2010 aikana. Tilastokeskuksen ennakkotietojen valossa bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 3,1 %. Vuoden sisällä kasvu oli epätasaista, sillä ensimmäinen ja kolmas neljännes olivat selvästi hitaamman kas-

vun vaiheita kuin toinen ja neljäs neljännes. Osittain vuoden sisäiseen kasvu-uraan vaikutti maaliskuulle ajoittunut ahtausalan lakko.

Kasvun taustalla on vientikysynnän ja kotimaisen kaupan elpyminen, ja lisäksi kotitalouksien kulutuskäyttäytyminen oli viime vuoden aikana suhdannetilanteeseen nähden varsin vahvaa. Huolimatta talouden elpymisestä julkinen talous säilyi selvästi alijäämäisenä, tuotannontekijät olivat vielä vajaakäytössä ja siten finanssikriisiä edeltänyt tuotannon taso jäi vielä kauas.

Vuoden 2010 aikana kysyntää voimakkaimmin lisäsi viennin volyymin lisääntyminen 5,1 prosentilla. Investointien lisääntyminen oli vielä maltillista, 0,8 % edellisvuodesta, ja erityisesti nousu johtui asuinrakennusinvestointien voimakkaasta kasvusta. Tuotannollisten investointien käynnistyminen antoi vielä odottaa itseään, mitä on osittain pidettävä huolestuttavana. Huolimatta kapasiteetin käyttöasteen kohtalaisen alhaisesta tasosta, pelkät korvausinvestoinnit eivät riitä varmistamaan tulevaa kasvua.

Kotitalouksien kulutus lisääntyi viime vuonna 3,7 %. Kulutuksen kasvu suuntautui etupäässä kestokulutustavaroihin, kuten kulkuneuvoihin ja sisustustavaroihin. Myös palvelujen kulutus lisääntyi selvästi. Kulutuksen kasvua tukivat lisääntynyt palkkasumma, vaimea kuluttajahintojen nousu sekä käytettävissä olevien tulojen kasvua ylläpitänyt työnverotuksen taso. Viime vuonna kulutusmenot olivat käytettävissä olevia tuloja pienemmät ja siten säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon oli 4,5 prosenttia positiivinen.

Työllisyyden kehitys v. 2010 oli selvästi odotettua parempaa. Työttömyysaste nousi 8,4 prosenttiin, mutta ottaen huomioon aikaisemmin tapahtuneen taloudellisen aktiviteetin romahtamisen, voidaan nousua pitää varsin maltillisena. Työllisten määrä kasvoi puolentoista vuoden jyrkän pudotuksen jälkeen viime vuonna. Myös työpanos työtunteina mitattuna kasvoi viime vuonna. Työmarkkinoilla elpyminen käynnistyi ensivaiheessa niin, että yritysten palkkalistoilla olevien työntekijöiden työtunnit lisääntyivät ja useimmat määräaikaisesti lomautetut työntekijät palasivat töihin.

Taloudellisen aktiviteetin kääntyminen nousuun näkyi eritoten yritysten menestyksessä. Yritysten yrittäjätulo nousi viime vuonna 30 %, mutta oli kuitenkin edelleen pienempi kuin v. 2007. Tulosten parantuminen näkyi myös maksetuissa veroissa, sillä välittömiä veroja yritykset maksoivat 37 % edellisvuotta enemmän.

Viime vuonna kuluttajahinnat nousivat 1,2 %. Lähes koko vuoden hintoja painoi alaspäin lokakuussa 2009 voimaan tullut elintarvikkeiden arvonlisän alennus. Vuoden lopulla elintarvikkeiden alv-alennuksen vaikutusten poistuttua ja maailmanmarkkinahintojen lähdettyä nousuun inflaatio kiihtyi yli kahden prosentin.

Suomen julkinen talous

Kansainvälisen talouskriisin seurauksena kansantalouden kokonaistuotanto supistui v. 2009 poikkeuksellisen voimakkaasti. Julkiseen talouteen syntyi mittava alijäämä verotulojen vähentyessä ja julkisten menojen kasvaessa muun muassa työttömyyden nousun seurauksena. Talouden toimijoiden luottamuksen koheneminen yhdessä ekspansiivisen talouspolitiikan kanssa loivat edellytykset talouskasvun elpy-

miselle v. 2010. Taloudellisessa toimeliaisuudessa tapahtuvat muutokset heijastuvat viiveellä julkisen talouden rahoitusasemaan. Taloudellisen aktiviteetin kohenemisen myönteiset vaikutukset julkiseen talouteen eivät siten näkyneet vielä täysimääräisesti v. 2010. Julkisen talouden alijäämä säilyi edellisvuotisella tasollaan vaikka kokonaistuotantoon suhteutettuna kansantalouden tilinpidon mukainen julkisen talouden alijäämä supistuikin 2,8 prosenttiin. Julkisten menojen kasvu hidastui selvästi ja niiden osuus kokonaistuotannosta aleni 55 prosenttiin. Julkisen talouden velan kasvu jatkui nopeana v. 2010 jolloin valtion ja kuntien yhteenlaskettu ns. EMU-velka nousi 44 prosenttiin bruttokansantuotteeseen suhteutettuna.

Valtiontalouden rahoitusasema jatkoi viime vuonna heikkenemistään. Valtion alijäämä syveni 5,4 prosenttiin suhteutettuna kokonaistuotantoon. Valtion keräämät verotulot kääntyivät maltilliseen nousuun, mutta niiden kasvua vaimensivat niin välittömiä kuin välillisiä veroja koskevat perustemuutokset, joista kertymän kannalta merkittävimmät liittyivät arvonlisäverotukseen sekä ansiotuloista maksettaviin veroihin. Lokakuussa v. 2009 toteutetun elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamisen vaikutukset näkyivät täysimääräisesti valtion verotuloissa vasta v. 2010. Jotta työtulojen verotus ei olisi kiristynyt mm. sosiaaliturvamaksujen nousun seurauksena, hallitus päätti vastaavasti keventää valtion ansiotuloveroa. Heinäkuussa 2010 toteutetut arvonlisäverokantojen nostamisen vaikutukset jäivät selvästi pienemmiksi verrattuna aiemmin voimaan tulleisiin valtionverotusta keventäviin päätöksiin. Kansantalouden tilinpidon mukaiset valtion menot lisääntyivät yli viisi prosenttia. Valtion menojen kasvu jatkui siis verrattain nopeana hienoisesta hidastumisesta huolimatta. Voimakkaimmin valtion menoista lisääntyivät tulonsiirrot muille julkisen talouden sektoreille kuten kunnille ja muille sosiaaliturvarahastoille.

Kuntatalouden tila koheni v. 2010 selvästi, kun kuntien verotulojen kasvu oli huomattavasti ennakoitua nopeampaa ja henkilöstömenojen kehitys oli maltillista. Kuntasektori säilyi kuitenkin edelleen lievästi alijäämäisenä (-0,3 %/BKT). Kuntien odotettua paremman verotulokehityksen taustalla ovat erityisesti kunnallis- ja kiinteistöverojen tuntuvat kiristykset sekä valtion merkittävä väliintulo kuntien yhteisövero-osuuden tilapäisen korottamisen kautta. Viime vuosina kuntien lainakanta on kasvanut verrattain nopeasti. Kuntien bruttovelka vuoden 2010 lopussa oli noin kolminkertainen vuoden 2000 tilanteeseen verrattuna. Talouden elpyminen parantaa kuntatalouden näkymiä, joskin kuntien verotulojen kasvu ei yllä lähivuosina taantumaa edeltäneelle tasolle. Paineet kunnallisverotuksen kiristymiseen ja kuntien velan määrän voimakkaaseen lisääntymiseen ovat edelleen suuret. Kuntatalouden rahoitusaseman koheneminen ja velkaantumisen pysäyttäminen edellyttää siten pitäytymistä maltillisessa menokehityksessä.

Vuonna 2010 sosiaaliturvarahastojen ylijäämä oli kolme prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon, joka selittyi lähes kokonaan työeläkerahastojen ylijäämällä. Työeläkelaitokset vastaavat ansiosidonnaisen eläketurvan hoitamisesta. Eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja -tekijöiden vakuutusmaksuilla sekä rahastojen sijoitustuotoilla. Työeläkerahastojen ylijäämällä varaudutaan siten tuleviin eläkemenoihin osittaisella rahastoinnilla. Rahastojen markkina-arvo nousi pitkälti osakemarkkinoiden toipu-

misen seurauksena 138,8 mrd. euroon vuoden 2010 lopulla. Muiden sosiaaliturvarahastojen (kansaneläkelaitos ja työttömyysvakuutusrahastot) rahoitusasemaa vahvisti sosiaaliturvamaksujen nostaminen. Tämän seurauksena muut sosiaaliturvarahastot olivat v. 2010 rahoitusasemaltaan tasapainossa huolimatta työttömyyden nousuun liittyvien menojen lisääntymisestä.

Julkisen talouden kehitykselle lähivuosina on ominaista se, että vaikka tulot kasvavatkin hieman nopeammin kuin menot, se ei riitä tasapainottamaan julkisen talouden rahoitusasemaa. Julkinen talous säilyy siten ilman uusia rahoitusasemaa vahvistavia päätöksiä alijäämäisenä ja julkisen velan kasvu jatkuu verrattain voimakkaana. Talouskriisin seurauksena rahapolitiikka on ollut poikkeuksellisen keveää. Tilanteen normalisoituminen näkyy väistämättä korkotason nousuna, mikä yhdessä julkisen talouden alijäämän kanssa uhkaa johtaa tilanteeseen, jossa korkomenoista muodostuu nopeimmin kasvava menoerä.

Suomen tapauksessa näköpiirissä oleva demografinen muutos on voimakkaampi ja tapahtuu nopeammin kuin muissa kehittyneissä teollisuusmaissa. Suomen kansantaloutta kohtaava väestörakenteen muutos koettelee väistämättä myös julkisen sektorin edellytyksiä vastata sille asetettuihin velvoitteisiin. Julkisen talouden rahoitusaseman vahvistaminen yhdessä talouskasvua tukevien toimenpiteiden kanssa nousee väistämättä keskeiseen asemaan talouspolitiikan tavoitteita asetettaessa. Huolimatta yleisen taloudellisen tilanteen elpymisestä poikkeuksellisen syvän kriisin jälkeen, Suomen julkinen talous on aiempaa heikommassa asemassa kohtaamaan väestön ikärakenteen muutoksen verrattuna talouskriisiä edeltäneeseen tilanteeseen.

Euroopan unionin ja euroalueen talouskehitys sekä talouspolitiikan yhteensovittaminen

Talouskehitys elpyi selvästi Euroopan unionin ja euroalueella v. 2010. Kokonaistuotanto kasvoi lähes kahden prosentin vauhtia osittain kansainvälisen kaupan vauhdittamana, mutta myös kotimainen kysyntä toi oman osansa talouskasvuun. Talouspolitiikan näkökulmasta olennaisempaa on kuitenkin se, että kahtiajako nopeasti elpyvien maiden ja edelleen talousvaikeuksissa olevien maiden kesken kasvoi vuoden kuluessa. Vasta vuoden lopulla saatettiin nähdä nopeasti elpyneiden maiden kuten Saksan kysynnän heijastuvan myös hitaammin liikkeelle lähteneiden maiden ulkomaankauppaan. Euroalueen kannalta olennaista oli se, ettei Saksan elpyminen perustunut yksinomaan ulkomaankauppaan ja että työllisyys ei romahtanut huolimatta teollisuustuotannon supistumisesta.

Vuoden 2010 talouskehitys ei kuitenkaan ollut euroalueella erityisen vakaata vaan sitä sävytti talous- ja rahoituskriisin kehittyminen velkakriisiksi, joka on kohdistunut erityisesti alueen haavoittuvimpiin maihin. Eräät jäsenvaltiot ajautuivat yhä syvemmälle rahoituskriisiin vuoden aikana. Kreikan vakausongelmat, jotka olivat paljastuneet osittain jo syksyllä 2009, kärjistyivät talvella 2010 ja pakottivat unionin ja sen jäsenvaltiot ryhtymään varsin nopeassa tahdissa huomattaviin pelastustoimiin.

Jo tätä ennen oli voitu todeta, että euroalueen maiden talouskehitys oli varsin epäyhtenäinen. Erityisesti Saksan kilpailukyky oli viime vuosina vahvistunut tuntuvasti, mutta samaan aikaan monissa jäsenvaltioissa kehitys oli ollut päinvastaista. Kilpailukyky oli heikentynyt vuosien aikana ja euroalueen sisällä oli tapahtunut pikemminkin eriytymistä kuin lähentymistä kuten olisi voinut odottaa. Kysymys ei ollut vain talous- ja rahoituskriisistä vaan pitempiaikaisemmasta kehityssuunnasta, joka oli käännettävä. Maaliskuun Eurooppa-neuvosto käynnisti talouspolitiikan koordinaatiota koskevan uudistusprosessin, jota vetämään nimettiin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajana toimiva Herman Van Rompuy. Van Rompuyn työryhmä aloitti uudistustyön lähtökohtanaan Eurooppa-neuvoston päätelmät, joissa todettiin, että vakaussopimusta olisi vahvistettava ja sen rinnalle olisi kehitettävä laajempi makrovakautta koskeva seurantamenettely, minkä lisäksi EU:lle olisi luotava pysyvä kriisinhallintamekanismi.

Pysyvän kriisinhallintamekanismin aikaansaaminen on ollut oma prosessinsa, joka on saanut vauhtia vasta viime aikoina. Sen sijaan vakaussopimuksen vahvistaminen ja sen rinnalle luotavan makrovakaudenvalvontaa koskevan menettelyn aikaansaaminen ovat olleet esillä koko vuoden ajan. Ensin niitä käsiteltiin puheenjohtaja Van Rompuyn työryhmässä, joka sai työnsä valmiiksi lokakuussa, minkä jälkeen työtä on jatkettu neuvoston ad hoc -työryhmässä. Samaan aikaan kun Van Rompuyn työryhmä, joka koostui valtiovarainministereistä, valmisteli omaa raporttiaan, antoi komissio omat tiedonantonsa asiasta ja toi lopulta syyskuussa 2010 omat lainsäädäntöehdotuksensa. Komission lainsäädäntöpaketti koostuu viidestä asetuksesta, joista kolme on kokonaan uutta, ja yhdestä direktiivistä, joka on myös uusi.

Asetuksista kaksi koskee vakaus- ja kasvusopimuksen olemassa olevaa toissijaista lainsäädäntöä, jota halutaan vahvistaa. Kokonaan uusi asetus perustaa makrotaloudellisen valvontamenettelyn, joka antaa mahdollisuuden puuttua jäsenvaltioiden liiallisiin tasapainottomuuksiin ja kilpailukykypoikkeamiin. Lisäksi on annettu kaksi asetusehdotusta, jotka vahvistaisivat koordinaation uskottavuutta ja ennaltaehkäisevää luonnetta tehostamalla sanktiomekanismeja. Direktiiviehdotuksen tarkoitus on vahvistaa kansallisia budjettikehikoita ja täydentää EU-tasolla toteutettavia toimia koordinaation tehostamiseksi.

Lainsäädäntöpaketin merkitystä korostaa se, että monet esillä olleet kysymykset ovat sellaisia, joihin on haettu ratkaisuja jo pitempään, koko euron olemassaolon ajan. Toteutuessaan uudistukset merkitsevät EU-tason koordinaation kannalta läpimurtoa ja vahvistavat sen uskottavuutta. Komission esitys velkakriteerin operationalisoinnista mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot voidaan asettaa vastuuseen, ei vain alijäämärajan ylittämisestä vaan myös siitä, että velkaantumista ei saada kuriin. Toinen läpimurto liittyy vakaussopimuksen ennaltaehkäisevän roolin vahvistamiseen. Uudistuksen tarkoitus on varmistaa se, että jäsenvaltiot ottavat huomioon pidemmän aikavälin kestävyyshaasteet riittävän aikaisin ja vauhdittavat alijäämäsopeutusta kohti keskipitkän ajan tavoitetta. Kolmas läpimurto koskee sanktioita (korolliset ja korottomat talletukset, sakot), joiden ennaltaehkäisevää roolia vahvistetaan. Uutuus on myös se, että sanktioita koskevaa päätöksentekomenettelyä muutetaan ottamalla käyttöön ns. käänteinen määräenemmistöpäätöksenteko. Komission esitys sanktioiden asettami-

sesta on kumottava määräenemmistöllä tietyn määräajan sisällä, muuten päätös tulee voimaan automaattisesti. Viides läpimurto liittyy makrovakauden valvontaan. Uusi asetus mahdollistaa sen, että makrovakauden ja kilpailukyvyn poikkeaviin kehityssuuntiin voidaan puuttua riittävän varhain ja ehkäistä tilanteet, joista aiheutuisi ongelmia paitsi asianomaiselle maalle itselleen myös euroalueelle.

Direktiivi budjettikehikoista vastaa varsin hyvin niitä käytäntöjä, joita Suomessa on noudatettu tähän mennessäkin. Se ei edellytä välttämättä erillistä lainsäädäntöä, mutta painottaa menettelyjen sitovuutta. Direktiivi korostaa keskipitkän aikavälin orientaatiota finanssipolitiikassa, hallinnon eri tasojen välistä koordinaatiota sekä EU:n perustamissopimuksen mukaisesti koordinaation merkitystä ja vastuuta julkisen talouden vakauden ja kestävyyden aikaansaamisessa. Se puuttuu myös talous- ja budjettiennusteiden puutteisiin, minkä on nähty usein olleen syynä finanssipolitiikan virheisiin ja poikkeamiin. Uudistuspaketista on neuvoston käsittelyn jälkeen sovittava vielä Euroopan parlamentin kanssa. Sen odotetaan astuvan voimaan kesällä 2011. Tosin esimerkiksi budjettikehikoita koskevan direktiivin osalta voimaantulo tapahtuisi tietyn siirtymäajan kuluessa.

Kun Suomessa pohdittiin EU- ja euroaluetasoisen talouspolitiikan koordinaation kehittämistarvetta vuoden 2010 aikana, kiinnitettiin huomiota sen johdonmukaisuuteen ja kattavuuteen. Toteutuessaan uudistukset parantavat tilannetta. Kysymys ei ole kuitenkaan vain lainsäädäntöpaketista vaan tähän kokonaisuuteen liittyy myös muita uudistuksia, jotka vahvistavat koordinaatiota. Näitä ovat eurooppalaisten tilastoviranomaisten laajennetut valtuudet päästä käsiksi jäsenvaltioiden julkista taloutta koskevien tilastojen laadintaan ja lähteisiin sekä rahoitusmarkkinoiden vakautta ja valvontaa koskeva uudistus, joka tuli voimaan vuoden vaihteessa, ja johon liittyen mm. EKP:n yhteyteen perustettiin erityinen järjestelmäriskikomitea (ESRB). Olennaista on, että kaikki toimijat työskentelevät tiiviissä yhteistyössä ja että informaatio kulkee. Joka tapauksessa edellytykset puuttua ongelmiin jo varhaisessa vaiheessa ovat lisääntyneet.

Kesällä 2010 muodostettu Euroopan rahoitusvakausväline (ERVV), joka myöhemmin syksyllä osallistui Irlannin velkakriisin ratkaisemiseen, on yksi niistä välineistä, joita voidaan käyttää yhdessä IMF:n rahoituksen kanssa kriisien kärjistyessä. Kysymys on kuitenkin vain väliaikaisesta instrumentista, jonka pysyväisluontoinen ESM korvaa v. 2013. Olennaista on se, että näiden välineiden käyttö on tiukasti ehdollista eikä merkitse poikkeamista perustamissopimuksen 125 artiklasta, joka kieltää sen, että unioni ottaisi vastatakseen jonkin jäsenvaltion sitoumuksista. Huolimatta tiivistyvästä koordinaatiosta kukin jäsenvaltio vastaa edelleenkin omasta talous- ja budjettipolitiikasta.

Talouskehitykseen ja Suomen talouteen liittyvät riskit

Pääosa Suomen talouskehitykseen liittyvistä riskeistä tullee rajojemme ulkopuolelta. Pienenä avoimena taloutena Suomi on riippuvainen kansainvälisestä talouskehityksestä. Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla epävarmuuden lisääntyminen heijastuu välittömästi maahamme ja sillä on taloudellista aktiviteettia hidastava vaikutus. Epävarmuuden nousu voi myös laukaista liikkeelle nopeita kysyntää lamautta-

via tekijöitä, kuten vuoden 2008 lopussa koettiin. Hintakehitys on muuttunut nopeasti lyhyen ajan sisällä. Inflaatiovauhdin ennustetaan olevan kuluvana vuonna yli kolme prosenttia ja näkymät vuodelle 2012 ovat myös kohtalaisen korkeat. Riskiksi saattaa muodostua kustannustekijöiden liian nopea nousu ja sitä kautta Suomen kilpailukyvyn heikkeneminen. Tilanteessa, jossa ollaan vielä toipumassa edellisestä syvästä notkahduksesta, tällainen kehityskulku olisi taloudelle vahingollista.

1.3 Finanssipolitiikka

Finanssipolitiikan linjan ja valtiontalouden kehysten toteutuminen sekä julkisen talouden kestävyys

Kehysmenojen kokonaismäärä alitti asetetun menokehyksen

Toukokuun 2007 kehyspäätöksessä kertomusvuodelle 2010 asetettiin menokehykseksi 34 226 milj. euroa vuoden 2008 hintatasossa. Kehyspäätöksen mukaisesti menokehystä on korjattu teknisesti hinta- ja rakennemuutoksin, joiden jälkeen menokehystaso tarkentui 36 996 milj. euroon vuoden 2010 hintatasossa syksyllä 2009. Kehysmenojen kokonaismäärä oli hallituksen talousarvioesityksessä 36 655 milj. euroa, mikä jätti 41 milj. euron ns. jakamattoman varauksen 300 milj. euron lisätalousarviovarauksen ohella. Varsinaiseen talousarvioon eduskunta lisäsi kehykseen luettavia menoja 41 milj. eurolla. Hallitus antoi eduskunnalle kertomusvuonna varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi neljä lisätalousarvioesitystä. Oheisessa taulukossa on esitetty varsinaisen talousarvion ja lisätalousarvioiden osalta kaikkien menojen ja kehysmenojen kokonaisluvut sekä paljonko ko. talousarvion jälkeen kehykseen luettavien menojen määrä on alittanut kehystason. Eduskunta ei tehnyt muutoksia muihin kuin varsinaisen talousarvion määrärahoihin. Kehystasoon kertomusvuonna tehdyt hinta- ja rakennekorjaukset on esitetty kussakin hallituksen esityksessä erikseen.

TAULUKKO 1. Talousarviomenot vuonna 2010, milj. euroa

	Kaikki menot	Kehykseen luettavat menot yhteensä	Hinta- ja rakenne-korjattu kehystaso	Jakamaton varaus ja lisätalousarvio-varaus
Hallituksen talousarvioesitys ml. täydentävä esitys	50 433	36 655	36 996	41+300
Eduskunnan muutokset	50 474	36 696	36 996	300
LTA I	50 553	36 744	36 985	241
LTA II	52 153	36 744	36 985	241
LTA III	52 482	36 820	36 905	85
LTA IV	51 745	36 970	37 232	262

Kertomusvuonna kehykseen kuuluvien menojen budjetoitu taso jäi 262 milj. euroa alle asetetun menokehyksen. Vuoden 2010 neljännessä lisätalousarviossa mm. arviota maksuista Euroopan unionille ja valtion osuutta sairausvakuutuslaista johtuvista menoista alennettiin, mikä vaikutti alentavasti kehysmenojen tasoon. Lisäksi neljännen lisätalousarvion kehysmenojen lisäykset johtuivat suurelta osin peruutettavien määrärahojen uudelleenbudjetoinneista, jotka huomioitiin kehystasossa rakennemuutoksina.

Hallitusohjelman kehyssäännöissä todetaan, että kehysmenojen tason lisätalousarvioiden jälkeen jäädessä kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 100 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehyksen estämättä. Vuodelta 2010 voidaan siten siirtää 100 milj. euroa vuodelle 2011.

Hallitusohjelman mukaan vuotuisten osakemyyntitulojen ylittäessä 400 milj. euroa voidaan ylityksestä enintään 25 %, kuitenkin enintään 150 milj. euroa, käyttää kertaluonteisiin osaamista, innovaatioita ja talouden kasvua edistäviin investointeihin kehyksen estämättä. Omaisuudenmyyntitulot eivät kertomusvuonna ylittäneet 400 milj. euron rajaa, joten lisärahaa ei ollut käytettävänä kehyksen ylittäviin kertahankkeisiin.

Kertomusvuonna annettiin neljä lisätalousarviota

Hallituksen esittämien talousarviomenojen yhteismäärä vuodelle 2010 oli 50 433 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 41 milj. eurolla. Talousarviossa varsinaisten tulojen arvio vuodelle 2010 oli 37 409 milj. euroa. Vuoden 2010 talousarviossa budjettitalouden alijäämäksi arvioitiin 13 065 milj. euroa.

Lisätalousarvioissa määrärahoja lisättiin nettomääräisesti 1 271 milj. eurolla ja tuloarvioita korotettiin nettomääräisesti 3 064 milj. eurolla. Lisätalousarvioiden menolisäyksistä pääosa oli kehyksen ulkopuolisia. Suurin yksittäinen määrärahoja lisäävä tekijä oli vuoden toisessa lisätalousarviossa budjetoitu 1 600 milj. euron laina Kreikan valtiolle. Tuloarvioita korotti varsinkin vuoden kolmannessa lisätalousarviossa vuoden 2009 tilinpäätöksen osoittaman kumulatiivisen ylijäämän tulouttaminen, 1 355 milj. euroa. Lisäksi verotuloarviota korotettiin kertomusvuoden lisätalousarvioissa nettomääräisesti 1 111 milj. euroa lähinnä parantuneiden suhdannenäkymien seurauksena. Budjettitalouden alijäämäksi arvioitiin vuoden 2010 neljännessä lisätalousarviossa 11 272 milj. euroa.

Budjettitalouden tulot ilman nettolainanottoa olivat tilinpäätökseen sisältyvän toteumalaskelman mukaan 39 051 milj. euroa ja menot 49 880 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukaan budjettitalouden menot olivat 10 829 milj. euroa suuremmat kuin toteutuneet tulot ilman nettolainanottoa. Budjetoituja menoja jäi käyttämättä 1 865 milj. euroa, eli 718 milj. euroa enemmän kuin v. 2009. Budjetoidun tason alittumista selittää muun muassa se, että eri valtioille myönnetyt lainat eivät tulleet täysimääräisesti käytetyksi v. 2010 sekä se, että viennin jälleenrahoituksen lainavaltuuksien määrärahojen käyttö jäi merkittävästi budjetoidusta. Varsinaisia tuloja kertyi 67 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Tuleville vuosille jää 1 798 milj. euroa edellisten tilikausien ylijäämää, jota voidaan talousarviolain sallimissa puitteissa käyttää talousarvion kattamiseen. Budjettitalouden velka kasvoi 11 272 milj. eurolla.

Valtionvelan kasvu jatkui voimakkaana

Valtionvelan nimellisarvo oli vuoden 2010 lopussa 75 mrd. euroa, 10,9 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2009 lopussa. Valtionvelan määrä on vuosina 2009 ja 2010 yhteensä kasvanut runsaat 20 mrd. euroa. Valtionvelan määrä suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi kertomusvuonna vähän yli neljällä prosenttiyksiköllä noin 42 prosenttiin. Velkasuhteen ennakoidaan jatkavan kasvua. Valtionvelkaa käsitellään tarkemmin luvussa 2.5.

Koko valtiontalouden alijäämä oli v. 2010 kansantalouden tilinpidon käsittein mitattuna 5,4 % bruttokansantuotteesta. Valtiontalouden ennakoidaan pysyvän alijäämäisenä myös lähivuodet ilman uusia valtiontaloutta vahvistavia päätöksiä.

TAULUKKO 2. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino, 2007—2010, milj. euroa

	2007	2008	2009	2010	Muutos, 2009—2010, %
Budjettitalous					
Budjettitalouden tulot	43 212	44 292	37 534	39 051	4,0
Budjettitalouden menot	40 327	43 529	46 897	49 880	6,4
Varsinainen ylijäämä	2 885	763	-9 363	-10 829	15,7
Velanhallinnan menot (-), tulot (+)	-4	6	18	234	1 200
Nettorahoitustarve (-)	2 881	769	-9 345	-10 595	13,4
Valtiontalouden jäämä kansantalouden tilinpidon mukaan	1 737	997	-8 255	-9 751	18,1

Julkisen talouden kestävyys

Julkisen talouden katsotaan olevan kestävällä pohjalla, jos julkinen velkaantuneisuus pysyy pitkällä aikavälillä vakaana. Julkisen talouden kestävyysvaje kertoo, kuinka paljon julkisen talouden rahoitusasemaa pitäisi kohentaa, jotta julkinen velkaantuneisuus ei olisi hallitsemattomalla uralla.

Julkisen talouden näkymiä varjostaa kahden seuraavan vuosikymmenen aikana tapahtuva väestön nopea ikääntyminen. Ikääntymiseen vaikuttaa pysyvänä tekijänä myös elinajan jatkuva pidentyminen. Suomalaisten elinajanodotteen oletetaan kasvavan 9,5 vuodella vuoteen 2060 mennessä, eli noin kahdella vuodella jokaista tulevaa vuosikymmentä kohti.[1] Työikäinen väestö kääntyi Tilastokeskuksen vuoden 2009 väestöennusteen mukaan lasku-uralle Suomessa jo kertomusvuonna. Tilanne on uusi, sillä aiemmin työikäinen väestö on vähentynyt vain sotavuosina ja 1960-luvun lopun parina vilkkaimpana Ruotsiin muuttovuonna. Samalla nuorien ikäluokkien koko pysyy ennallaan, ja ainoa kasvava ikäluokka on eläkeläiset, joista kaikkein nopeimmin kasvaa yli 85-vuotiaiden ikäluokka. Demografinen muutos alkaa Suomessa aiemmin ja on nopeampaa kuin muissa Euroopan maissa.

[1] Väestöennuste, Tilastokeskus 2009.

Valtiovarainministeriö päivitti kertomusvuonna arvion ikäsidonnaisten menojen (eläkkeet, terveydenhoito, pitkäaikaishoito, työttömyys) kasvusta ja kestävyysvajeen suuruudesta Suomen julkisessa taloudessa[2]. Ikäsidonnaisten menojen kasvua arvioitaessa käytettiin Tilastokeskuksen vuoden 2009 väestöennustetta, muilta osin laskelmien taustalla olevat kokonaistaloudelliset oletukset olivat EU-yhteistyössä v. 2009 valmistuneiden laskelmien oletusten kaltaisia. Ikäsidonnaisten menojen arvioitiin vuosina 2008—2030 kasvavan 7,3 % suhteessa kokonaistuotantoon. Eläkemenojen nopein kasvu ajoittuu 2010-luvulle ja vanhusten hoito- ja hoivapalvelujen 2020-luvulle.

Julkisen talouden kestävyysvajeen suuruudeksi arvioitiin viisi prosenttia kokonaistuotannosta, eli n. 10 mrd. euroa. On huomattavaa, että arvio kestävyysvajeesta on herkkä oletukselle julkisen talouden rahoitusasemasta kestävyyslaskelman lähtökohtatilanteessa. Ennen syksyllä 2008 puhjennutta talouskriisiä arviot kestävyysvajeesta olivat suuruusluokkaa 1—3 %/BKT. Talouskriisin aiheuttaman julkisen talouden lähtötilanteen heikkenemisen seurauksena arvio kestävyysvajeesta on näin ollen kasvanut selvästi.

Kestävyysvajeindikaattorin lisäksi väestön ikääntymisen aiheuttamia menopaineita voi kuvata ns. julkisen talouden kestävyyden turvaavan ylijäämän avulla. Tämä indikaattori on kestävyysvajeindikaattoria vakaampi, koska se ei ole riippuvainen julkisen talouden tilasta lähtökohtatilanteessa. Arvio kestävyyden turvaavasta ylijäämästä on pysynyt ennallaan noin neljässä prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon.

Kestävyysvajeen umpeen kurominen edellyttää sekä päätösperäistä finanssipolitiikan kiristämistä, mutta myös pidemmällä aikavälillä vaikuttavia rakenneuudistuksia. Keskeinen rakenneuudistus olisi työurien pidentäminen. Kestävyyslaskelmien yhteydessä tehty herkkyyslaskelma osoitti, että keskimääräisen työuran pidentäminen vuodella pienentäisi kestävyysvajetta yhdellä prosenttiyksiköllä. Myös hyvinvointipalveluiden tuottavuuden kohenemisella olisi merkittävä vaikutus. Tuottavuuden nostaminen vuosittain 0,33 prosentilla pienentäisi kestävyysvajetta niin ikään yhdellä prosenttiyksiköllä.

Veropolitiikka ja sen vaikuttavuus

Verotuksen painopistettä siirrettiin työn verottamisesta kulutuksen verottamiseen ja ns. haittaverojen ohjausvaikutusta tehostettiin. Ansiotuloveroperusteita lieventämällä kompensoitiin ansiotason nousun ja palkansaajamaksujen korotusten työn verotusta kiristävää vaikutusta. Kaikkein pienituloisimpien verotusta kevennettiin kasvattamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä. Lisäksi eläketulon verotusta kevennettiin hallitusohjelman mukaisesti siten, että eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Yleistä arvonlisäverokantaa korotettiin 22 prosentista 23 prosenttiin 1.7.2010 alkaen. Samalla saatettiin elintarvikkeiden sekä ravintolapalveluiden verokannat samalle tasolle korottamalla elintarvikkeisiin ja rehuihin sovellettavaa arvonlisäverokantaa 12 prosentista 13 prosenttiin ja alentamalla ravintola- ja ateriapalveluihin sovellettavaa verokantaa 22 prosen-

[2] Valtiovarainministeriö, Julkisen talouden valinnat 2010-luvulle, 49/2010.

tista 13 prosenttiin. Toista alennettua arvonlisäverokantaa korotettiin 8 prosentista 9 prosenttiin. Tupakan aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi tupakkaveroa korotettiin maltillisesti. Liikenteen verotuksessa aloitettua ympäristöohjausta liikenteen päästöjen vähentämiseksi sekä energian säästämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi jatkettiin. Henkilö- ja pakettiautojen vuotuinen ajoneuvovero muuttui vuoden 2010 aikana auton ominaishiilidioksidipäästöön perustuvaksi. Autoverotuksen ympäristöohjauksen aloittamisen jälkeen uusien henkilöautojen päästöt ovat alentuneet noin 15 prosentilla ja laskun odotetaan jatkuvan.

Yrittäjien tukemiseksi säädettiin, että jaettava yritystulo voidaan verovelvollisen vaatimuksesta verottaa kokonaan ansiotulona. Yritysten tilapäisten maksuvaikeuksien helpottamiseksi veronlisäyksen, viitekoron ja viivästyskoron määrää alennettiin määräaikaisesti yhdellä prosenttiyksiköllä. Pitkäaikaissäästämisen verokohtelua yhtenäistettiin laajentamalla vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verokohtelu koskemaan myös muuta sidottua pitkäaikaissäästämistä.

Verotukiselvitys

Eduskunta on edellyttänyt hallituksen laativan verotukiselvityksen, jossa tarkastellaan hallituksen veropolitiikan perusteita, erityisesti verotuksen neutraalisuutta ja verotukien käsittelyä osana kehys- ja budjettimenettelyä, sekä antavan eduskunnalle selvityksen toimenpiteistään valtion tilinpäätöskertomuksessa. Valtiovarainministeriö asetti 29.4.2008 verotukihankkeen, jonka tavoitteena oli selvittää ja saattaa ajan tasalle verotukien määrittely ja niiden laskentaperiaatteet. Hankkeen loppuraportti ilmestyi Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen julkaisusarjassa (VATT Valmisteluraportit 5/2010) ja se luovutettiin eduskunnalle vuoden 2010 syksyllä.

Verotuella tarkoitetaan poikkeamaa verotuksen normaalista perusrakenteesta, normijärjestelmästä. Verotuen tarkoituksena on tiettyjen toimintojen tai verovelvollisryhmien tukeminen. Verotukihankkeen loppuraportissa on kartoitettu vuoden 2009 verolainsäädäntöön sisältyvät verotuet ja laskettu verotukien rahamäärä siltä osin kuin laskentaa varten tarvittavat tiedot ovat olleet saatavilla. Myös joitakin verosanktioita määriteltiin.

Raportissa on kartoitettu pykäläkohtaisesti koko verolainsäädäntö. Aikaisemmin verotukilaskennan piirissä olleiden tuloverotuksen, elinkeinoverotuksen, maatalous- ja metsäverotuksen sekä arvonlisäverotuksen lisäksi tarkasteluun sisällytettiin myös varainsiirtoverotus, kiinteistöverotus, perintö- ja lahjaverotus sekä sosiaalivakuutusmaksut. Myös valmisteverotus on käytännössä ensimmäistä kertaa mukana, sillä sen normijärjestelmä määriteltiin kokonaan uudelleen. Jo aiemmin raportoitujen verolajien normijärjestelmät käytiin läpi ja niistä paljastui useita, ennen tunnistamattomia verotukia. Normijärjestelmä määritellään kullekin verolajille erikseen. Useimpien verolajien kohdalla normijärjestelmä perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Verotukiselvityksessä tukien laskentamenetelmät päivitettiin aikaisempaa selkeämmiksi. Perusperiaatetta, jonka mukaan verotuet lasketaan menetetyn verotulon periaatteella, ei kuitenkaan muutettu: verotuki on verosäännöksestä aiheutuva verotulon menetys, kun muut säännökset pysyvät muuttumattomina. Verotukien laskennassa ei oteta huomioon käyttäytymisvaikutuksia eikä mahdollisia tukien päällekkäisyyksiä.

Tukien kokonaismäärän arvioinnissa tuleekin olla varovainen. Verotukien poistaminen ei myöskään välttämättä lisäisi verotuloja verotukien määrällä.

Verotukia tunnistettiin 201 kappaletta. Raportin mukaan tukien yhteismäärä oli v. 2009 yhteensä 17,6 mrd. euroa, mikä oli noin 10 % bruttokansantuotteesta ja 23 % verotuloista. Noin 40 % tuista sisältyi niihin veromuotoihin, jotka olivat ensimmäistä kertaa mukana verotukitarkastelussa. Yli puolet verotuista oli tuloverotuksen säännöksissä. Noin puolelle havaituista verotuista ei pystytty laskemaan arvoa, koska käytettävissä ei ollut riittävän laajaa ja luotettavaa tietopohjaa. Kaikkien verotukien yhteismäärää ei siis pystytty arvioimaan.

Merkittävimmät verotuet

Kuviossa 1 on esitetty verotuet tehtäväalueittain luokiteltuna vuosina 2007 ja 2009. Pääosa verotuista kohdistui sosiaaliturvan, asumisen ja ympäristön sekä teollisuuden ja elinkeinojen tehtäväalueille. Myös ”Ei eriteltävissä” -tehtäväalueen verotukien osuus oli merkittävä. Siihen sisältyivät mm. työn verotuksesta aiheutuneet verotuet, kuten kunnallisverotuksen ansiotulovähennys, työtulovähennys ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksun vähentäminen. Tukien kasvu verrattuna vuoteen 2007 johtuu pääasiassa verotukitarkastelun laajentumisesta. Teollisuuden ja elinkeinojen tehtäväalueella aiemmin arvioimatta ollut arvopapereiden vapauttaminen varainsiirtoverosta nosti verotuen määrää 2 mrd. eurolla. Liikenteen verotukien kasvuun vaikutti valmisteverojen sisällyttäminen raportointiin.

KUVIO 1. Verotuet tehtäväalueittain vuosina 2007 ja 2009

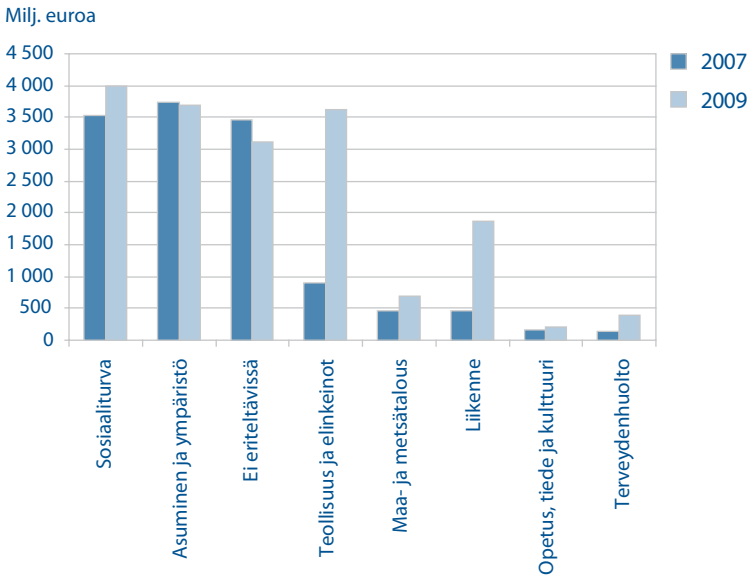

TAULUKKO 3. Verotuet verolajeittain vuonna 2009[1]

Verotuet, milj. euroa	2009
Tuloverolaki	10 825
Elinkeinoverolaki ja siihen liittyvä lainsäädäntö	623
MVL ja metsäverotus	167
Varainsiirtoverotus	2 099
Perintöverotus	100
Arvonlisäverotus	1 948
Sosiaalivakuutusmaksut	10
Valmisteverotus	1 834
YHTEENSÄ	**17 606**

[1] Elinkeinoverotuksen, maatalouden ja metsätalouden verotuet ovat vuodelta 2008.

Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksessa suurimmat verotuet olivat laskennallisen asuntotulon verovapaus (2 000 milj. euroa), kunnallisverotuksen ansiotulovähennys (1 410 milj. euroa), työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun vähentäminen (1 300 milj. euroa) ja työtulovähennys (1 210 milj. euroa) sekä oman asunnon myyntivoiton verovapaus (1 200 milj. euroa).

Merkittävin elinkeinoverotuksen verovuosikohtainen verotuki oli irtaimen käyttöomaisuuden poistoista aiheutuva verotuki (486 milj. euroa). Takuuvarauksen verovelan korko oli 63 milj. euroa. Maatalouden verotuksessa suurin verotuki oli koneiden, kaluston ja laitteiden poistosta aiheutuva verotuki (32 milj. euroa). Metsätalouden verotuksessa puun myyntitulojen määräaikainen osittainen verovapaus aiheutti 65 miljoonaa, metsävähennys 35 miljoonaa ja metsätalouden avustusten verovapaus 18 miljoonaa euroa verotukea.

Arvonlisäverotuksen suurimmat tuet olivat elintarvikkeiden (510 milj. euroa), lääkkeiden (399 milj. euroa) ja joukkoliikenteen (220 milj. euroa) alennetut verokannat. Valmisteverotuksessa eniten verotukea syntyi dieselpolttoaineen normia alemmasta verotuksesta (883 milj. euroa), teollisuuden ja kasvihuoneiden alemmasta sähköveroluokasta (223 milj. euroa), lämmitykseen käytetyn maakaasun alemmasta verokannasta (117 milj. euroa) ja turpeen verovapaudesta (109 milj. euroa). Vuonna 2011 voimaan tulleen energiaverouudistuksen myötä valmisteverotuksen verotukien määrittely on osittain muuttunut.

Varainsiirtoverotuksessa suurin yksittäinen verotuki oli julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin luovutuksen verovapaus (2 000 milj. euroa). Ensiasunnon hankintaan liittyvien varainsiirtoverovapauksien verotuki oli yhteensä 95 milj. euroa.

Perintöverotuksen, kiinteistöverotuksen ja sosiaalivakuutuslainsäädännön verotukien euromäärää ei muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta voitu laskea aineiston puutteiden takia.

Verotukien raportointi

Kattava selvitys verotuista tehtiin edellisen kerran v. 1988. Tämän jälkeen verotukiraportti julkaistiin valtion talousarvioesityksen liitteenä vuosina 1989—1999. Vuosina 2000—2005 verotuet raportoitiin hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta. Vuodesta 2005 alkaen verotukiraportti on ollut osa valtion tilinpäätöskertomusta.

Vuodesta 2011 alkaen verotuet esitetään valtion talousarvioesityksessä osaston 11 selvitysosassa sekä soveltuvin osin verotulomomenttien selvitysosissa. Erityistä huomiota on tarkoitus kiinnittää verotukien määrän muutoksiin, uusiin verotukiin sekä verotukien perusteissa tapahtuviin muutoksiin. Lisäksi verotukia käsitellään jatkossakin tilinpäätöskertomuksessa. Tilinpäätöskertomukseen pyritään mahdollisuuksien mukaan sisällyttämään tarkasteluja verotukien kohtaannosta ja vaikutuksista.

Talouden rakenteiden kehitys ja rakennepolitiikka

Talouskasvu on toipunut vuoden 2009 taloustuotannon poikkeuksellisen voimakkaasta supistumisesta, ja v. 2010 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 3 %. Hallitus vastasi talouskriisiin voimakkaasti useilla elvyttävillä talouspoliittisilla toimilla, jotka jatkuivat myös vuodelle 2010. Elvyttävien toimien mittakaava oli kansantalouden tilinpidon käsittein 1,8 % suhteessa kokonaistuotantoon v. 2009 ja 1,6 % vuonna 2010. Hallituksen voimakkailla elvytystoimilla on oikea-aikaisesti tuettu ostovoimaa ja kotimarkkinoiden kehitystä.

Hallitus pyrki elvyttävillä toimilla nopeisiin työllisyysvaikutuksiin kustannustehokkaasti. Vuonna 2010 valtion budjetin määrärahoja uudelleen kohdennettiin runsaasti (n. 230 milj. euroa) työllisyyden vahvistamiseen, työttömyyden hoitoon ja kuntien taloustilanteen tukemiseen. Virastojen toimintamenoja alennettiin samoin kuin kertaluonteisesti kansaneläkerahaston maksuvalmiusvaatimusta. Työllisyyden tukemiseksi julkisia investointeja aikaistettiin, minkä vaikutus budjettitaloudelle on 330 milj. euroa jakautuen kuitenkin useammalle vuodelle. Yritysten ja kuntien työllistämisedellytyksiä parannettiin poistamalla työnantajan kansaneläkemaksu vuoden 2010 alussa. Maksun poistaminen lisäsi valtion menoja nettomääräisesti noin 800 milj. eurolla v. 2010. Kuntien taloutta tuettiin myös määräaikaisella yhteisöveron tuotto-osuuden muutoksella sekä valtionosuuksien nostolla. Elvytystoimilta edellytettiin, että ne ovat aidosti tarpeellisia, nopeasti täytäntöön pantavissa ja työllistämisvaikutuksiltaan mahdollisimman tehokkaita.

Taantuma heikensi erityisesti nuorten työmarkkina-asemaa suhteessa muuhun työikäiseen väestöön. Nuorten pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi työllisyys- ja koulutuspoliittisiin toimiin panostettiin ja ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkoja lisättiin. Työllistymistä tuettiin kohdistamalla toimia vastavalmistuneiden työllistämiseen sekä aikuisväestön osaamisen kehittämiseen oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisella ammatillisella lisäkoulutuksella. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimenpiteiden määrärahat nousivat vuoden 2010 talousarviossa 552 milj. euroon edellisvuoden 477 milj. eurosta. Aikuiskoulutusjärjestelmää yksinker-

taistettiin 1.7.2010 lukien luopumalla työhistoriaan perustuvasta ansaintaperiaatteesta. Työttömyysturvaa ja työttömien koulutusetuuksia uudistettiin vuoden 2010 alusta ottamalla käyttöön muun muassa aktiivitoimenpiteiden ajalta maksettava korotettu tuki myös työttömyysturvan perusturvassa. Vuoden 2010 lisätalousarvioissa lisättiin määrärahoja työllistämis- ja koulutustoimiin erityisesti nuorisotyöttömyyden torjumiseksi. Toimia kohdistettiin muun muassa ns. ammatilliseen peruskoulutukseen, oppisopimuskoulutukseen, työpajatoimintaan sekä etsivään nuorisotyöhön.

Kansaneläkettä ja muita kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia, kuten työttömyysturvan peruspäivärahaa, työmarkkinatukea ja elatustukea, ei kuluttajahintojen laskun mukaisesti alennettu v. 2010. Isyysvapaata pidennettiin kahdella viikolla vuoden 2010 alusta lukien. Vuorotteluvapaa vakinaistettiin. Osittaista hoitorahaa korotettiin ja myös yrittäjät otettiin osittaisen hoitorahan ulottuville.

Elvytystoimien vastapainona hallitus toteutti julkisen talouden kestävyyttä vahvistavia rakenteellisia uudistuksia. Veropolitiikan liikkumavaraa rajoitti kuitenkin heikko taloustilanne, mikä näkyi valtion verotulojen alenemisena. Kansaneläkemaksun poistamisen rahoittamiseksi energia- ja ympäristöverotuksen korotus astui voimaan vuoden 2011 alusta lukien. Pienituloisten verotusta kevennettiin korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää. Veroperusteita lievennettiin ansiontason nousua ja palkansaajamaksujen korotuksia vastaavasti työn verotuksen kiristymisen välttämiseksi. Ansiotason nousu kompensoitiin lieventämällä tuloveroasteikkoa ja nostamalla työtulovähennyksen enimmäismäärää. Sairasvakuutuksen sairaanhoito- ja päivärahamaksujen sekä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen korotusten verotusta kiristävää vaikutusta kompensoitiin. Samalla eläkkeensaajien verotusta kevennettiin hallitusohjelman mukaisesti palkkatuloon suhteutetun eläketulon verotuksen kiristymisen välttämiseksi.

Vuonna 2009 voimaan astuneen ruoan arvonlisäveron alentamisen yhteydessä sovittiin kaikkia arvonlisäveroprosentteja korotettavan prosenttiyksiköllä heinäkuun 2010 alusta lukien. Samalla ravintolaruoan arvonlisäverokanta alennettiin elintarvikkeiden tasolle 13 prosenttiin. Tupakkatuotteiden, makeisten ja virvoitusjuomien veroa korotettiin.

Rakenteellisten uudistusten osalta on keskeistä tukea työllisyyttä ja talouskasvua sekä turvata julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Hallitus ja keskeiset työmarkkinajärjestöt käynnistivät keväällä 2010 Kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelman, jossa hallitus ja työmarkkinajärjestöt tekivät tiivistä yhteistyötä talouden kehitystä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelman tavoitteena oli julkisen talouden kestävyyden vahvistaminen kestävän talouskasvun ja korkean työllisyyden edellytyksiä parantamalla. Ohjelma valmistui suurimmilta osin lokakuussa 2010, kun viisi ohjelman alaista työryhmää sai esityksensä valmiiksi. Työurien pidentämisen edellytyksiä arvioineen työryhmän työ jatkui vuoden 2011 maaliskuulle. Työn tuloksena luotiin runsaasti kolmikantaisesti valmisteltuja toimenpide-ehdotuksia, joiden aikajänne ulottuu tuleville vaalikausille. Kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelman työ on käytettävissä vahvana pohja-aineistona tulevan hallitusohjelman laadinnassa.

Aluehallintouudistus toteutui 1.1.2010 lukien. Valtion aluehallinnossa koottiin tehtäviä kahteen uuteen aluehallintoviranomaiseen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen sekä aluehallintovirastoon. Uudistuksessa vahvistettiin myös maakunnan liittojen toimivaltaa aluekehittämistyön kokoavana ja yhteen sovittavana viranomaisena.

Aluehallinnon virastoja on ohjattu uudella strategiseen ohjaukseen perustuvalla ohjausmallilla. Kokemukset ohjausmallista ovat olleet myönteisiä. Ohjaavien viranomaisten yhteistyö on ollut entistä kiinteämpää. Myös maakunnan liittojen ja valtionhallinnon aluekehitystoiminta on lähentynyt entisestään. Valtiovarainministeriön koordinoivassa ohjauksessa olevat aluehallintovirastot käynnistivät toimintansa niin, että asiakaspalveluun ei tullut katkoja. Virastot ovat organisoituneet sisäisesti ilman suuria ongelmia. Toimintojen kehittämis- ja yhtenäistämistyötä jatketaan edelleen. Uudessa virastomuodossa on otettu tehokkaasti käyttöön erikoistumiseen perustuvia toimintatapoja, jotka mahdollistavat asiantuntemuksen tehokkaan käytön valtakunnallisesti.

Vuoden aikana selvitettiin toimintojen edelleen kokoamista aluehallintoon. Asiaa selvittäneen työryhmän ehdotukset ovat jatkovalmistelussa. Lisäksi selvitettiin valtion paikallishallinnon nykyistä rakennetta ja muutostarpeita. Maistraattien osalta tarkasteltiin toimialuejakojen muutostarvetta sekä erikoistumismahdollisuuksia. Maistraattien toimialuejakojen muutoksen osalta käynnistettiin valtioneuvoston asetuksen valmistelu.

Vuoden 2008 lopulla alkanut yhteispalvelun laajentamishanke julkisti loppuraporttinsa toukokuussa. Hankkeen toiminta-aikana perustettiin noin 20 uutta yhteispalvelupistettä. Hanke valmisteli periaatteet yhteispalvelun valtionavustukseksi, joka toteutettiin vuoden 2010 aikana yhden miljoonan suuruisena harkinnanvaraisena avustuksena kunnille ja kuntayhtymille. Lisäksi huolehdittiin palveluneuvojien perehdyttämisen ja yhteispalveluun liittyvän koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Yhteispalvelun etäpalveluprojektin ehdottamat jatkotoimet organisoitiin osaksi SADe-ohjelmaa ja käynnistettiin esiselvityksen tekeminen. Hallituksen esitys yhteispalvelulain muuttamisesta annettiin syksyllä. Esitys on hyväksytty eduskunnassa ja lakiin on lisätty säännös, jonka mukaan valtiovarainministeriö johtaa yhteispalvelun valtakunnallista kehittämistä ja sovittaa yhteen viranomaisten palvelua koskevia toimenpiteitä.

Vuoden aikana valmisteltiin myös hallituksen esitys kotikuntalain muuttamisesta, joka hyväksyttiin eduskunnassa marraskuussa. Lisäksi syksyllä käynnistettiin tilastolain uudistaminen.

Alueellistamista jatkettiin hallitusohjelman ja hallituksen tavoitteiden mukaisesti. Vuoden loppuun mennessä toteutettuja, lisäksi päätettyjä ja suunniteltuja alueellistamisia oli pääkaupunkiseudulta muualle maahan noin 4 100 työpaikkaa. Näistä toteutettuja oli noin 3 200, lisäksi päätettyjä noin 600 ja suunniteltuja noin 300 työpaikkaa. Alueellistamistoimenpiteiden vaikutusten arviointia ja seurantaa kehitettiin ja taloudellisia vaikutuksia arvioitiin kustannushyötykehikkoa hyödyntämällä. Lisäksi selvitettiin muiden kuin virastomuodossa hoidettavien valtion toimintojen alueellistamismahdollisuudet.

Julkisen palvelutuotannon ja hallinnon tuottavuuden kehitys

Julkisen sektorin tuottavuuden merkitys on keskeinen, kun halutaan turvata julkisen talouden kestävyys sekä varautua hoito- ja hoivapalvelujen rahoitustarpeisiin. Tämä edellyttää rakenteellisten uudistusten ohella laaja-alaisia tuottavuutta ja tuloksellisuutta parantavia toimia.

Valtion virastojen ja laitosten kokonaistuottavuus heikkeni v. 2009 Tilastokeskuksen tuottavuustilastoinnin mukaan 2,0 %. Työn tuottavuuden lasku oli vähäistä eli 0,2 %. Valtiolla kokonaistuottavuus on vaihdellut jonkin verran vuosittain, mutta työn tuottavuuden kehitys on ollut pääosin positiivista (15 viimeisen vuoden ajan). Suurien uudistusten, erityisesti yliopistouudistuksen, vaikutukset ilmeisesti näkyvät jossain määrin tuottavuuskehityksessä.

Kuntien ja kuntayhtymien koulutuksen ja terveydenhuoltopalvelujen kokonaistuottavuus parani hieman v. 2009. Koulutuksen tuottavuus nousi 0,1 % ja terveydenhuoltopalvelujen 0,5 %. Sosiaalipalvelujen tuottavuuskehitystä koskevia tietoja Tilastokeskus ei ole voinut julkaista, koska lähdetilastot eivät mahdollista muutosten riittävän tarkkaa käsittelyä kansantalouden tilinpidossa. Sosiaalipalvelujen toimialaan ja sen kustannuskehitykseen ovat vaikuttaneet menossa olevat palvelurakenteen muutokset.

TAULUKKO 4. Eräiden julkisten palveluiden tuottavuus, muutos edellisestä vuodesta, %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Valtio									
Kokonaistuottavuus	2,8	-1,4	-2,1	0,0	1,0	0,9	-1,9	1,3	-2,0
Työn tuottavuus	0,3	-0,2	0,2	-0,1	1,1	0,4	0,3	1,9	-0,2
Kuntayhteisöt									
Kuntien kokonaistuottavuus	-3,2	-2,2	-1,4	-1,5	0,0	-0,9	-1,5	0,7	..
Koulutuspalvelut	-1,5	-1,6	-1,4	-0,9	0,6	0,3	-1,6	-0,6	0,1
Terveydenhuoltopalvelut	-3,4	-2,9	-1,8	-2,1	-0,5	-1,5	-1,5	-0,8	0,5
Sosiaalipalvelut	-5,3	-1,8	-0,7	-1,3	0,1	-1,3	-1,2	-0,5	..

Lähde: Tilastokeskus

Julkisen palvelutuotannon tuottavuuskehityksen heikkeneminen johtuu monista syistä ja sen mittaamiseen sisältyy epävarmuutta. Markkinoilla tuotetuissa hyödykkeissä hintojen oletetaan heijastavan laatua. Tilastokeskuksen julkishallintoa koskevissa tuottavuustilastoissa laadun käsite on rajattu koskemaan vain osaa laaduksi ymmärrettyjä ominaisuuksia eli ns. teknisen tuotoksen ominaisuuksia. Tuotosmittareita voidaan kehittää sitä mukaa, kun tuotteistus ja kustannuslaskenta kehittyvät. Tuottavuustilastointi antaa kuitenkin nykyisellään tietoa tuottavuuskehityksen olennaisista pääpiirteistä.

Tuottavuus- ja kustannuskehityksen rinnalla on tärkeää tarkastella laatua ja muita palvelujen ominaisuuksia koskevien tavoitteiden saavuttamista. Kansalaiset antavat pääsääntöisesti hyvän yleisarvosanan julkisten palvelujen laadusta. Parhaat yleisarvosanat laatubarometrissa eli 8,4 saivat kirjasto, päiväkoti ja peruskoulu (Julkisten palvelujen laatubarometri 2010).

Valtiovarainministeriön julkaisemassa Peruspalvelujen tila 2010 -raportissa on tarkasteltu opetus- ja kulttuuri- sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun, saatavuuden, tuottavuuden ja taloudellisuuden sekä vaikuttavuuden kehitystä. Raportin mukaan kuntapalvelujen tuottavuus laski vuodesta 2007 vuoteen 2008 kaikilla toimialoilla.

Palvelujen laatu on säilynyt korkealla tasolla perusopetuksessa, kirjastopalveluissa, terveydenhuollossa ja varhaiskasvatuksen palveluissa. Palvelujen saatavuus on kehittynyt eri suuntiin eri palveluissa. Saatavuus on hyvä perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja kirjastopalveluissa. Saatavuudessa oli ajoittain ongelmia terveydenhuoltopalveluissa (yhteydenoton osalta). Hoidon tarpeen arviointi sujuu hyvin terveyskeskuksissa ja erikoissairaanhoidossa. Hoitoon pääsy on parantunut myös suun terveydenhuollossa. Neuvolapalvelujen ja varhaiskasvatuksen palvelujen saatavuus on hyvä. Palvelujen vaikuttavuus on parantunut perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksessa, neuvolapalveluissa ja sairaalahoidossa.

Palvelujen laadun, saatavuuden, tuottavuuden, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden kehityksen arviointia vaikeuttaa käytettävissä olevan tilastoaineiston vähäisyys. Erityisesti palvelujen laadun ja vaikuttavuuden arviointitietoa on käytettävissä vähän. Opetuspalveluissa tietojen keruuta on tehty systemaattisesti ja seurantatietoa on saatavilla. Terveys- ja sosiaalipalveluissa vaikuttavuuden arviointia on kehitetty viime vuosina erillishankkeissa.

Henkilöstömenot ovat suurin menoerä. Julkishallinnossa työskentelee neljännes työllisestä työvoimasta. Tästä kolme neljäsosaa on kuntien palveluksessa. Valtion budjettitalouden piirissä työskenteli vuoden lopussa 86 400 henkilöä ja liikelaitosten palveluksessa 2 000 henkilöä. Kunta-alalla työskentelee noin 460 000 henkilöä.

Suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen antaa lähivuosina ainutkertaiset mahdollisuudet palvelu- ja hallintorakenteiden ohella tehtävä- ja henkilöstörakenteiden uudistamiseen. Muutokset voidaan toteuttaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen.

Valtion tuottavuusohjelmalla pyritään parantamaan tuottavuutta uudistamalla rakenteita ja perustehtävien prosesseja, sähköistämällä palveluja, hyödyntämällä tietotekniikkaa ja laajentamalla sen käyttöä hallinnossa, kokoamalla toimintoja yhteen, kehittämällä kumppanuuksia ja järjestämällä valtionhallinnon yhteisiä palveluja.

Tuottavuusohjelman toteuttaminen on edennyt pääosin asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Tuottavuusohjelman piirissä oleva valtion henkilötyövuosimäärä on vähentynyt vuodesta 2005 vuoteen 2010 mennessä yhteensä 5 635 henkilötyövuodella. Kun huomioidaan julkisen sektorin sisäisten tehtäväsiirtojen vaikutukset, vähentyminen on noin 6 400 henkilötyövuotta.

Vuosien 2011—2014 kehyspäätöksen mukaan tuottavuusohjelmaa toteutetaan aiemmin päätetyllä tavalla siten, että valtion työvoimatarvetta voidaan vähentää vuoteen 2011 mennessä 9 645 henkilötyövuodella ja tämän lisäksi vuoteen 2015 mennessä 4 800 henkilötyövuodella.

Ministeriöt ovat avainasemassa tuottavuutta parantavien innovaatioiden edistämisessä. Valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö ovat käynnistäneet yhteisen hankkeen, jossa pureudutaan erityisesti innovaatiotoiminnan nykyistä systemaattisempaan ja suunnitelmallisempaan hyödyntämiseen osana ministeriöiden sekä hallinnon- ja toimialojen johtamisjärjestelmää ja tuottavuuden parantamista. Hanke on jatkoa Tavoitteena kestävä tuottavuus -hankkeelle (KeTu).

Kansantalouden kannalta kunnat ja kuntayhtymät ovat avainasemassa tuottavuushyötyjen aikaansaamisessa. Kuntasektorin vastuulla olevien peruspalveluiden tuotantoa on pyritty tehostamaan kunta- ja palvelurakennehankkeella. Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen keskeinen tavoite on luoda edellytyksiä toimiville ja tuottavasti järjestetyille kuntapalveluille. Uudistuksen tavoitteena on ns. Paras-puitelain mukaan kuntien toiminnan tuottavuuden parantaminen sekä kuntien palvelutuotannon ja -toiminnan tehostaminen.

Suurin osa kuntarakenteen muutoksista on toteutunut vuoden 2009 alusta lukien. Kuntatalouden kokonaisvolyymin kannalta keskeisissä suurissa kunnissa kuntarakennemuutokset ovat olleet vähäisiä. Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen vaikutuksia kuntapalvelujen tuottavuuden kehitykseen ei voida vielä todentaa kokonaistuottavuutta koskevan tilastoaineiston perusteella. Kunta- ja palvelurakenneuudistukset sekä kuntien välinen yhteistyö ja kuntien ja yksityisen sektorin yhteistyö kuten myös tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen antavat yhdessä muiden kehitystoimien kanssa kuitenkin runsaasti tehostamismahdollisuuksia.

Valtiovarainministeriö on asettanut v. 2010 työryhmän, jonka tehtävänä on seurata ja koordinoida 20 suurimman kunnan tuottavuusohjelmatyötä, valmistella kunnille, kuntayhtymille ja muille palvelujen järjestäjille valtakunnallisia tuottavuustavoitteita sekä seurata ja koordinoida kuntien ja kuntayhtymien tuottavuuden parantamista koskevien toimenpiteiden valmistelua ja suunnittelua. Hanke on jatkoa 20 suurimman kaupungin kanssa tehdylle tuottavuustyölle.

Tuottavuusohjelman koordinaatio- ja seurantaryhmä on valmistellut ehdotuksen kunnille, kuntayhtymille ja muille palvelujen järjestäjille asetettavista tuottavuustavoitteista. Tuottavuustavoitteet tullaan asettamaan Peruspalveluohjelman 2012—2015 valmistelussa. Ehdotetut tuottavuustavoitteet pohjautuvat valtiovarainministeriön strategisissa asiakirjoissa esitettyihin arvioihin julkisen talouden kestävyydestä. Kuntapalvelujen osalta ehdotetaan tuottavuutta tarkasteltavan kokonaisuutena, jossa tuottavuuden kehityskuvassa otetaan huomioon myös palvelujen laadun ja vaikuttavuuden muutos. Kokonaisarvio kuntasektorin tuottavuuskehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta tehdään vuosittain peruspalveluohjelmamenettelyssä.

2 Valtiontalouden tila

2.1 Valtion talousarviotalouden tulojen kehitys

Verotulot

Valtion budjettitalouteen verotuloja kertyi 32 207 milj. euroa v. 2010, mikä oli 2 % edellisvuotta enemmän. Tähän vaikutti veropohjien vahvistuminen talouden elpymisen myötä. Vuonna 2009 verotulot laskivat yli 15 %, mihin vaikutti paitsi kokonaistuotannon voimakas supistuminen myös verotuksen puolella toteutetut elvytystoimet.

Ansio- ja pääomatuloverojen kertymä aleni lähes 10 % edellisvuodesta, vaikka palkkatulot kasvoivat noin 2 %. Pääomatulojen kasvuksi arvioidaan noin 13 % vuonna 2010, mutta kyse on vielä ennusteesta ja lopullinen tieto pääomatulojen toteutumasta saadaan vuoden 2010 verotuksen valmistuttua syksyllä 2011. Valtion verokertymää alensivat toteutetut ansiotulojen verotuksen muutokset, joilla kompensoitiin ansiotason nousun ja palkansaajamaksujen korotusten verotusta kiristävää vaikutusta. Lisäksi eläketulojen verotusta kevennettiin siten, että eläketulon veroaste ei ole vastaavan palkkatulon veroastetta korkeampi. Yhteensä näiden muutosten arvioitiin alentavan valtion tuloveron tuottoa 630 milj. eurolla. Valtion ansio- ja pääomatuloverokertymää alensi noin 520 milj. eurolla se, että vuosien 2009 ja 2010 verotuksen valmistumisen jälkeen jako-osuuksia oikaistiin muiden veronsaajien hyväksi.

Yhteisöveron tuotto kääntyi nousuun vuonna 2010 vuoden 2009 voimakkaan pudotuksen jälkeen. Valtion yhteisöverokertymä kasvoi 35 %.

Korkotulojen lähdeveron tuotto aleni 58 % vuonna 2010 jo edellisvuonna alkaneen korkotason alenemisen seurauksena. Kotitalouksien talletusten keskikorko oli vuonna 2010 keskimäärin 0,86 % kun se edellisvuonna oli 0,80 % ja vuonna 2008 2,54 %. Korkotulojen lähdeveron tuotossa korkotason aleneminen näkyy viiveellä.

Arvonlisäveron osuus budjettitalouden verokertymästä on yli kolmannes. Sitä kertyi yhteensä 13 711 milj. euroa, ja kertymä kasvoi 3 % edellisvuodesta. Kaikkia arvonlisäveroprosentteja korotettiin prosenttiyksiköllä 1.7.2010 lukien ja samalla ravintolaruuan arvonlisäverokanta alennettiin elintarvikkeiden tasolle. Yhteensä muutoksen arvioitiin lisäävän verotuottoa noin 130 milj. euroa vuonna 2010 ja vuositasolla noin 430 milj. euroa. Vuonna 2009 voimaan tulleen elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamisen puolestaan arvioitiin vähentävän verotuottoa 480 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2010 alusta otettiin käyttöön verotilijärjestelmä, jonka

arvioitiin alentavan valtion arvonlisäverokertymää noin 380 milj. eurolla. Tämänhetkisen arvion mukaan verotilijärjestelmän vaikutus arvonlisäveron kertymään jäi kuitenkin huomattavasti vähäisemmäksi.

Tupakkaveroa kertyi 698 milj. euroa eli 1 % edellisvuotta enemmän. Savukkeiden verollinen kulutus aleni lähes 5 % vuonna 2010. Savukkeiden, piippu- ja savuketupakan sekä sikareiden veroa korotettiin keskimäärin 5 % ja irtotupakan keskimäärin 15 %, minkä arvioitiin lisäävän verotuottoa 22 milj. eurolla.

Alkoholijuomaveroa kertyi 6,4 % edellisvuotta enemmän. Alkoholiveroa korotettiin 10 prosentilla 1.10.2009 ja korotuksen vaikutus koko vuoden tasolla näkyi vuoden 2010 kertymässä. Alkoholin verollinen kulutus aleni 2 % vuonna 2010.

Autoveron kertymä kasvoi 37 % talouden elpymisen myötä. Uusien henkilöautojen myynti nousi yli 20 000 kappaleella noin 112 000:een, ja lisäksi käytettyjen henkilöautojen tuonti kasvoi 22 500:sta vuonna 2009 29 500:aan vuonna 2010. Myös paketti- ja kuorma-autojen myynti kääntyi vuonna 2010 taantuman jälkeen nousuun.

TAULUKKO 5. Valtion budjettitalouden verotulot vuosina 2007—2010

	2007	2008	2009	2010	Muutos 2010/2009
	Milj. euroa				%
Ansio- ja pääomatulovero	9 072,5	9 087,9	7 188,1	6 495,6	-9,6
Yhteisövero	5 288,0	4 910,1	2 207,0	2 972,4	34,7
Korkotulojen lähdevero	253,6	430,9	493,2	205,5	-58,3
Perintö- ja lahjavero	458,8	651,4	439,5	387,4	-11,9
Arvonlisävero	13 521,4	14 046,4	13 315,9	13 710,5	3,0
Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	508,6	535,9	557,4	584,3	4,8
Apteekkimaksut	111,5	119,4	128,0	121,2	-5,4
Tupakkavero	624,1	629,5	688,9	698,2	1,3
Alkoholijuomavero	1 014,8	1 091,5	1 206,5	1 284,3	6,4
Virvoitusjuomavero	35,1	34,7	35,5	37,0	4,4
Energiaverot	2 937,5	3 191,7	3 148,8	3 252,2	3,3
Eräiden juomapakkausten valmistevero	40,8	15,1	11,9	12,5	5,1
Autovero	1 217,0	1 016,0	686,9	941,1	37,0
Varainsiirtovero	699,6	503,0	484,2	519,5	7,3
Arpajaisvero	135,2	137,6	139,4	144,7	3,8
Ajoneuvovero	612,0	636,8	654,4	691,3	5,6
Jätevero	56,2	52,2	45,3	41,9	-7,6
Lästimaksut	0,8	0,9	0,8	0,8	7,8
Ratavero	17,9	20,5	17,0	18,0	5,6
Viestintämarkkinamaksu, teleurakointimaksu ja tietomaksu	4,0	4,4	5,1	6,4	23,9
Lentoliikenteen valvontamaksu	7,0	6,6	6,7	6,1	-8,3
Väylämaksut	86,1	79,8	66,5	69,0	3,8
Öljyjätemaksu	4,3	4,4	3,5	3,8	7,4
Muut verotulot	3,8	3,2	2,8	2,8	-0,9
VEROTULOT YHTEENSÄ	**36 710,5**	**37 211,0**	**31 533,5**	**32 206,5**	**2,1**

Ajoneuvoveroa kertyi 691 milj. euroa eli 3,5 % edellisvuotta enemmän. Pakettiautojen CO2-perusteisen ajoneuvoveron käyttöönotto 1.3.2011 alkaen lisäsi ajoneuvoveron tuottoa jo vuonna 2010. Vuositasolla veromuutoksen vaikutuksen arvioidaan lisäävän verotuottoa noin 60 milj. eurolla.

Muut tulot

Muita tuloja kuin verotuloja talousarviotalouteen kertyi yhteensä 6 844 milj. euroa, mikä oli 14 % enemmän kuin edellisvuonna. Sekalaisia tuloja kertyi 5 069 milj. euroa, korkotuloja ja voiton tuloutuksia 1 486 milj. euroa ja tuloja valtion myöntämistä lainoista 289 milj. euroa.

Sekalaisia tuloja kertyi nettomääräisesti 22 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Raha-automaattiyhdistyksen voiton tulouttaminen valtion talousarvioon oli 381 milj. euroa ja valtion osuus Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista oli 495 milj. euroa.

Korkotuloja, osakkeiden myyntituloja ja voiton tuloutuksia kertyi 72 milj. euroa budjetoitua enemmän. Korkotuloja kertyi yhteensä 112 milj. euroa ja ne alenivat edellisvuodesta 19 % muun muassa yleisen korkotason laskun seurauksena. Suomen Pankin voittoa tuloutettiin valtiolle 260 milj. euroa.

Osinkotuloja ja osakkeiden nettomyyntituloja kertyi yhteensä 922 milj. euroa, mikä oli 42 % edellisvuotta enemmän. Eniten osinkotuloja maksoivat Fortum, 451 milj. euroa ja Solidium, 356 milj. euroa.

2.2 Verotuloarvioiden ennustepoikkeamien tarkastelu

Syyskuussa 2009 eduskuntaan annetun talousarvioesityksen arvio budjettitalouden verotuloista oli 30 981 milj. euroa. Talousarvioesityksen täydentävässä esityksessä verotuloarvioita korotettiin yhteisöveron ja autoveron osalta yhteensä 259 milj. euroa. Vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa korotettiin verotuloarviota 773 milj. euroa ja kolmannessa lisätalousarviossa 713 milj. eurolla. Neljännessä lisätalousarviossa verotuloarvioita alennettiin nettomääräisesti yhteensä 375 milj. eurolla. Lisätalousarvioissa verotuloarvioita korotettiin nettomääräisesti yhteensä 1 111 milj. eurolla. Varsinaisessa talousarviossa verotulot aliarvioitiin 966 milj. eurolla, ja lisätalousarvioilla korjatussa talousarviossa ne puolestaan yliarvioitiin 145 milj. eurolla.

Kuviossa 2 esitetään, kuinka verotuloarviot ovat vuosina 1990—2010 poikenneet toteutuneesta varsinaisessa talousarviossa ja lisätalousarvioilla täydennetyssä talousarviossa. Suurimmat verotulojen aliarvioinnit ovat olleet vuosina 1998 ja 2000. Verotulot on yliarvioitu tarkasteluajanjaksolla vuosina 1992, 1993, 1996, 2001, 2008 ja 2009. Vuoden 2010 verotulot aliarvioitiin varsinaisessa talousarviossa kolmella prosentilla ja lisätalousarvioiden jälkeinen yliarviointi oli noin 0,5 %.

KUVIO 2. Verotulojen talousarvioennusteet suhteessa toteutumaan vuosina 1990—2010, %

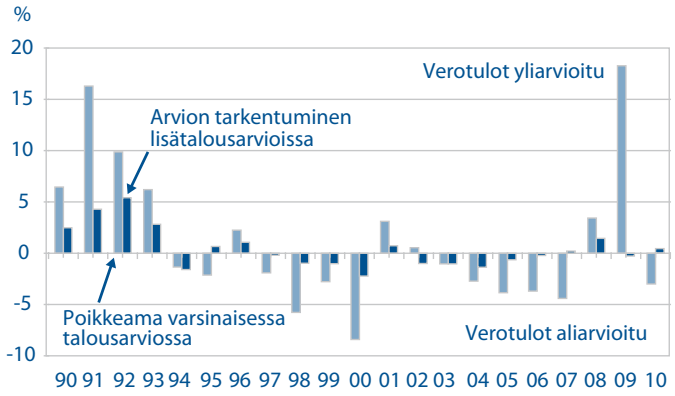

Talousarvion verotuloarvioiden taustalla on valtiovarainministeriön ennuste kokonaistaloudellisesta kehityksestä. Kuviossa 3 esitetään se, kuinka valtiovarainministeriön ennusteet kokonaistuotannon määrän muutoksesta ovat muuttuneet vuosittaisissa ennustejulkaisuissa ja mitä ne ovat olleet suhteessa toteutumaan. Pylväät kuvaavat hallituksen talousarvioesityksen pohjana olevaa ennustetta ja seuraavan vuoden syksyn ennustetta, joka puolestaan toimii pohjatietona syksyn lisätalousarvioesityksen valmistelulle. Vuosina 1990—1993, 1995—1996, 2001—2003 sekä 2008—2009 bruttokansantuotteen kasvu yliarvioitiin talousarviota valmisteltaessa ja vuosina 1994, 1997—1998, 2000 sekä 2004, 2006—2007 ja 2010 se aliarvioitiin. Lisätalousarvion valmisteluvaiheessa bruttokansantuotteen kasvu yliarvioitiin vuosina 1990—1992, 1995, 1998, 2008 ja 2009, ja vuosina 1993, 1996—1997, 2002—2005 sekä 2007 ja 2010 se aliarvioitiin. Vuoden 2008 lopulla alkaneen taloudellisen taantuman nopeutta ja yllätyksellisyyttä kuvaa hyvin se, että vielä syksyllä 2008 kokonaistuotannon arvioitiin kasvavan v. 2009 n. 3 %, kun tarkistetut tiedot kertovat sen laskeneen hieman yli 8 %. Myös paluu kasvu-uralle syvän taantuman jälkeen oli ennustettua voimakkaampi. Vuonna 2010 kansainvälinen kauppa kasvoi tuntuvasti enemmän kuin vielä v. 2009 arvioitiin – maailmantalouden ennakoidaan kasvaneen jopa lähes viisi prosenttia viime vuonna. Suomen kaltaiselle viennistä riippuvaiselle avotaloudelle ulkoisen kysynnän piristyminen osaltaan johti ennustettua vahvempaan taloudelliseen kehitykseen v. 2010. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan v. 2010 bruttokansantuote kasvoi 3,1 %.

Veropohjien kehitysarviot johdetaan kokonaistaloudellisesta ennusteesta. Taulukossa 6 esitetään veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien keskeisten tuloja kysyntäerien ennusteet elokuussa 2009 sekä toteutumatieto tai -ennuste maaliskuulta 2011.

KUVIO 3. Valtiovarainministeriön ennusteet BKT:n määrän muutoksesta sekä toteutumatieto vuosina 1990–2010

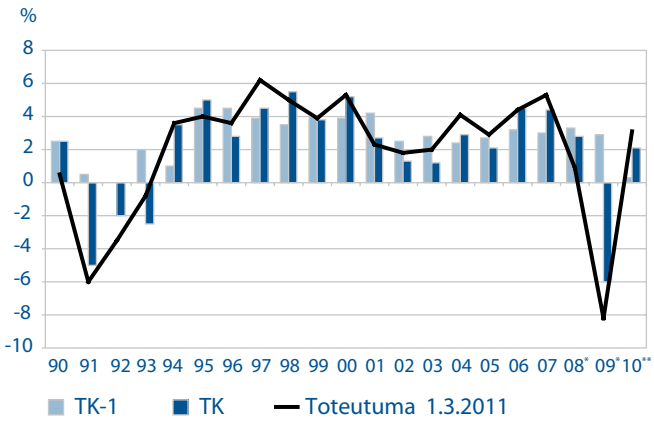

TK-1 = Taloudellinen katsaus, edellinen vuosi, syyskuu
TK = Taloudellinen katsaus, syyskuu
SKT, ESA - Toteutuneet luvut (kansantalouden tilinpito)

TAULUKKO 6. Veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavia keskeisiä tulo- ja kysyntäeriä. Ennusteet muutoksesta, %, elokuussa 2009 ja toteutumatieto maaliskuussa 2011

	Elokuu 2009 (TAE 2010)		Maaliskuu 2011	
	2009	2010	2009	2010
	%			
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	-1½	2	1,7	2,7
– palkkatulot	-3	1	-1,2	1,9
– eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	10	5½	10,7	4,4
– pääomatulot	-25	1½	-19,1	12,9
Toimintaylijäämä	-11½	7	-25,2	20,8
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	-2½	1	-1,6	3,7
Arvonlisäveron pohja	-3	-2½	-2½	2½
Bensiinin kulutus	-2	-1	-2,6	-2,3
Dieselöljyn kulutus	-5	-1½	-3,3	+8,0
Sähkön kulutus	-7½	-1	-7,5	+8,0
Verollisen alkoholin kulutus	-3	-2	-2,5	-2,0
Henkilöautojen ensirekisteröinnit, kpl	82 000	90 000	90 600	112 000
Kuluttajahintaindeksi	0	1	0	1,2

Keskeisten verotuloerien jälkikäteisennusteet

Taulukossa 7 esitetään keskeisten verotuloerien poikkeamat suhteessa vuoden 2010 varsinaisen talousarvion ja lisätalousarvioilla korjatun talousarvion tuloarvioon sekä näiden erien niin sanotut jälkikäteisennusteet. Jälkikäteisennusteilla pyritään vastaamaan kysymykseen, mikä tuloarvio olisi ollut elokuussa 2009 talousarvioesitystä laadittaessa, jos tulopohjan nykyinen kehitysarvio ja vuoden 2010 veroperusteet olisivat olleet tiedossa. Vuotta 2010 koskevat veroperustemuutokset valmisteltiin pääosin talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä, joten tarkastelu pelkistyy tulopohjan kehitystä koskevien oletusten tarkasteluun.

TAULUKKO 7. Keskeisten verotuloerien varsinaisen talousarvion, lisätalousarviolla täydennetyn talousarvion ja jälkikäteisennusteen mukaiset tuloarviot suhteessa toteutumaan v. 2010 (miinusmerkkinen = tulot yliarvioitu), milj. euroa ja %

	Toteutuma (tilinpäätös)	Poikkeama talous-arviossa	%	Poikkeama viimeisessä lisätalous-arviossa	%	Jälkikäteis-ennusteen poikkeama	%
Apot-verot	6 496	-593	-9,1	-93	-1,4	-48	-0,7
Yhteisövero	2 972	490	16,5	-274	-9,2	-30	-1,0
Arvonlisävero	13 710	1 097	8,0	197	1,4	20	0,1
Energiaverot	3 252	97	3,0	52	1,6	2	0,1
Tupakkavero	698	16	2,3	1	0,1	2	0,3
Alkoholijuomavero	1 284	11	0,9	-11	-0,9	-7	-0,5

Ansio- ja pääomatuloverot

Valtion ansio- ja pääomatuloverojen tuotto yliarvioitiin varsinaisessa talousarviossa 593 milj. eurolla eli noin yhdeksällä prosentilla. Neljännessä lisätalousarviossa momentin tuloarviota alennettiin 500 milj. eurolla. Ansio- ja pääomatuloverojen kertymä jäi 93 milj. euroa eli 1,4 % budjetoitua pienemmäksi.

Talouskasvun elpyessä ennustettua nopeammin vuonna 2010 myös ansio- ja pääomatuloverojen veropohja kehittyi ennustettua paremmin. Syksyllä 2009 palkkatulojen ennustettiin kasvavan 0,9 % vuonna 2010, toteutunut kasvu oli kuitenkin 1,9 %. Verovuoden 2009 pääomatulojen arvioitiin elokuussa 2009 alenevan 25 %; toteutumatietojen perusteella alenema jäi pienemmäksi, 19 prosenttiin. Elokuussa 2009 verovuoden 2010 pääomatulojen ennakoitiin kasvavan 1,5 %; maaliskuussa 2011 niiden ennustetaan kasvavan noin 13 %. Vuoden 2010 pääomatulojen kehitysarvio on edelleen ennuste. Lopullinen tieto vuoden 2010 pääomatulojen määrästä saadaan vasta vuoden 2011 lokakuun lopussa, kun vuoden 2010 verotus valmistuu.

Talousarviota valmisteltaessa vuoden 2010 veroperusteet olivat tiedossa lukuun ottamatta kunnallisveroprosentteja ja sosiaalivakuutusmaksuja. Vuoden 2010 sosiaalivakuutusmaksuista oli käytettävissä valtiovarainministeriön syksyn 2009 ennuste. Kunnallisveroprosenteista ei tehty ennustetta. Vuonna 2010 kunnallisveroprosenttiaan nosti lähes 200 kuntaa ja keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousi 0,38 prosenttiyksiköllä.

Vaikka veropohja kehittyi ennustettua paremmin, ansio- ja pääomatuloveromomentin kertymä jäi ennustettua pienemmäksi. Tämä johtuu verovuosille 2009 ja 2010 tehdyistä veronsaajien jako-osuuksien oikaisuista, jotka alensivat valtion verokertymää v. 2010.

Valtion jako-osuus on valtiolle kuuluva osuus eri veronsaajille tilitettävästä ansio- ja pääomatuloverojen kokonaiskertymästä (valtion progressiivinen tulovero, pääomatulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu). Verovuoden aikana lopullisia verojen määriä ja kullekin veronsaajalle kuuluvaa osuutta tilityskokonaisuuden veroista ei tiedetä, joten tilityksissä sovelletaan verotuloennusteisiin perustuvia jako-osuuksia. Jako-osuuksia oikaistaan tarvittaessa ennusteiden muuttuessa verovuoden kuluessa. Lopullinen oikaisu veronsaajille tilitettyjen verojen määriin (ns. maksuunpanotilitys) tehdään verotuksen valmistuttua. Vuoden 2010 ansio- ja pääomatuloveromomentin kertymään vaikuttivat sekä vuoden 2009 että vuoden 2010 jako-osuuksien oikaisut. Vuoden 2009 verotuksen valmistuttua veronsaajien jako-osuuksien oikaisu alensi valtion ansio- ja pääomatuloverokertymää noin 340 milj. eurolla. Kun vuoden 2009 tulo- ja verotiedot saatiin käyttöön, myös vuodelle 2010 arvioituja jako-osuuksia oikaistiin. Tämä alensi valtion verokertymää vielä vajaat 200 milj. euroa aiemmin ennustetusta.

Jako-osuuksien oikaisujen merkittävin selittävä tekijä on ollut taloustilanteen poikkeuksellisen voimakas muutos, jonka kaikkia vaikutuksia ei pystytty ottamaan täysin huomioon käytössä olevissa laskentamalleissa. Verotuloennusteiden ja jako-osuuslaskelmien laadinnassa ovat käytössä viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukaiset aineistot, joita pystytään ajantasaistamaan ja muokkaamaan vain rajallisesti. Vuoden 2010 talousarviota valmisteltaessa käytettävissä oli vuoden 2007 verotuksen pohjaaineisto (tulo-, vähennys- ja verotiedot), jonka pohjalta laadittiin ennuste vuoden 2010 verojen määristä soveltamalla uusia veroperusteita ja arviota veropohjan kehityksestä. Vuoden 2008 tiedot saatiin käyttöön lokakuussa 2009. Tällä hetkellä viimeisimmät toteumatiedot ovat vuodelta 2009. Taloudellisen tilanteen muuttuessa nopeasti aineistojen päivityksessä ei pystytä täysin ottamaan huomioon muutoksia eri taustatekijöissä, kuten työllisten, työttömien ja eläkkeensaajien lukumäärissä.

Jälkikäteisennuste ylittää toteutuneen tuoton 48 milj. eurolla eli 0,7 prosentilla. Tästä erosta 36 miljoonaa johtuu verojen kuukausikertymien ennusteesta. Kuukausikertymiä ennustetaan soveltamalla edellisen vuoden kuukausikertymiin lopullisten verojen ennusteen mukaista muutosprosenttia edellisestä vuodesta. Jos jälkikäteisennusteessa olisi käytetty kuukausikertymien todellista muutosta eikä maksuunpanoarvion mukaista muutosta, jälkikäteisennuste ylittäisi toteutuneen tuoton 12 milj. eurolla eli 0,2 prosentilla.

Yhteisövero

Yhteisöveroennusteen lähtökohtana on ennuste verovuoden yhteisöverosta ja oletus siitä, miten verovuoden vero kertyy useamman eri kalenterivuoden aikana. Yhteisöverotuoton kehitystä pyritään arvioimaan kansantalouden tilinpidon mukaisen toimintaylijäämän muutoksella. Lisäksi otetaan huomioon kertymätiedot ja seurantatiedot sekä osavuosikatsauksista saatavat tiedot. Mitä pidemmälle vuosi etenee, sitä enemmän kuluvaa vuotta koskevassa yhteisöveroennusteessa painotetaan kertymätietojen merkitystä samoin kuin verovuoden lopullisen veron kertymän jaksottumista eri kalenterivuosille.

Valtion yhteisöverokertymä vuonna 2010 aliarvioitiin vuoden 2009 elokuussa 490 miljoonalla ja täydentävässä esityksessä 266 miljoonalla eurolla eli lähes 10 prosentilla. Kolmannessa lisätalousarviossa keväällä 2010 yhteisöveron tuottoennustetta korotettiin 712 milj. eurolla, lähinnä verovuoden 2009 aiemmin ennakoitua korkeampien huhtikuussa 2010 maksettujen ennakontäydennysmaksujen johdosta. Neljännessä lisätalousarviossa ennustetta alennettiin 172 milj. eurolla, koska verovuoden 2010 ennakot eivät kasvaneet niin paljon kuin oli arvioitu osaltaan hyvien osavuosikatsausten perusteella. Budjetoituun tuloarvioon verrattuna yhteisöverokertymä vuonna 2010 jäi 274 milj. euroa eli vajaat 10 % pienemmäksi.

Elokuussa 2009 yhteisöveron tuoton arvioitiin alenevan 30 % vuonna 2009, ja vuodelle 2010 arvioitiin seitsemän prosentin kasvua. Yhteisöveroennustetta ei verovuoden 2009 osalta sidottu toimintaylijäämän muutokseen, vaan kokonaisarvioinnin perusteella painotettiin enemmän kertymätietoja sekä osavuosikatsausten perusteella muodostettua käsitystä yritysten tuloskehityksestä. Vuoden 2010 ennuste sen sijaan perustui ennusteeseen toimintaylijäämän kasvusta.

Yhteisöveron koko tuotto verovuonna 2009 aliarvioitiin 560 milj. eurolla elokuussa 2009 ja 340 milj. eurolla lokakuussa 2009. Verovuoden 2010 yhteisöveron tuotto on edelleen kertymätietoihin perustuva arvio (lopullinen tieto saadaan verotuksen valmistuessa syksyllä 2011). Tämänhetkinen arvio on yli 500 milj. euroa korkeampi kuin mitä ennustettiin loppusyksyllä 2009. Eri ajankohtien ennusteet eri verovuosien yhteisöverosta ja valtion osuudesta yhteisöveron tuotosta ovat seuraavat:

TAULUKKO 8. Ennusteet vuosien 2008—2010 yhteisöverokertymille eri ajankohtina

	Elokuu 2009 (TAE-valmistelu)	Lokakuu 2009 (TAE:n täydentävän esityksen valmistelu)	Maaliskuu 2011
Lopullisen veron määrä, verovuosi 2008	5 350	5 350	5 480
Lopullisen veron määrä, verovuosi 2009	3 775	4 000	4 340
Lopullisen veron määrä, verovuosi 2010	4 040	4 285	4 800
Valtion yhteisöverokertymä v. 2010	2 482	2 706	2 972

Jälkikäteisennusteen perusteella yhteisöveron tuotto olisi yliarvioitu 30 milj. eurolla elokuussa 2009 ja 40 milj. eurolla lokakuussa 2009. Jälkikäteisennuste on tehty käyttäen tämänhetkistä tietoa toimintaylijäämän muutoksesta vuosina 2009 ja 2010. Toimintaylijäämä aleni 25,2 % vuonna 2009 ja kasvoi 20,8 % vuonna 2010. Yhteisöveron tuotto aleni kuitenkin hieman toimintaylijäämän alenemista vähemmän vuonna 2009 eli 21 %. Verovuoden 2010 verotuoton arvioidaan kasvavan vajaat 11 % eli toimintaylijäämän kasvua vähemmän.

Arvonlisävero

Arvonlisäveroa kertyi vuonna 2010 noin 1 097 milj. euroa enemmän kuin varsinaisessa talousarviossa arvioitiin. Tähän kahdeksan prosentin ennustevirheeseen vaikutti jonkin verran vuoden 2009 verotuoton aliarviointi, mutta pääasiassa syynä oli vuoden 2010 taloudellisen tilanteen paraneminen arvioitua nopeammin. Arvonlisäveron tuloarviota korotettiin lisätalousarvioissa. Vuoden viimeisessä lisätalousarviossa arvonlisäveron tuotto aliarvioitiin 197 milj. eurolla eli 1,4 prosentilla.

Syksyllä 2008 alkanut talouden jyrkkä alamäki kääntyi odotettua nopeammin takaisin kasvuun. Vuoden 2010 talousarvion valmistelun yhteydessä vuotta 2009 koskeva arvonlisäveron tuotto ennakoitiin n. 155 milj. euroa pienemmäksi kuin lopullinen toteuma oli. Loppuvuodesta 2010 arvonlisäveroa kertyi selvästi edellisvuotta enemmän, ja joulukuussa 2010 arvonlisäveron tuotto nousi jo 17 % edellisen vuoden vastaavaan verrattuna.

Arvonlisäveroennusteessa hyvin keskeinen vuoden 2010 kotitalouksien kulutusmenojen kasvuarvio oli 0,8 % elokuussa 2009. Talouden kohentuessa ennustetta korjattiin asteittain ylemmäs viimeisimmän ennusteen ollessa 3,8 % lokakuussa 2010. Kansantalouden tilinpidon ennakollisten tietojen mukaan kotitalouksien kulutusmenot kasvoivat lopulta 3,7 % vuonna 2010. Varsinaisessa talousarviossa käytetyn arvonlisäveron kertymäennusteen taustalla olevan kansantalouden makroennusteen ja kansantalouden tilinpidon toteuman välinen suuri ero on suurin selittävä tekijä arvonlisäveron tuoton aliarvioinnille. Tämän osuus ennustevirheestä on noin 1 077 milj. euroa.

Talousarviota laadittaessa vuoden 2010 arvonlisäverokantojen yhden prosenttiyksikön korotukset ja ravintolaruuan arvonlisäveron lasku olivat jo tiedossa. Tästä syystä jälkikäteisennuste, jossa myös tulopohjan nykyinen kehitysarvio olisi jo ollut tiedossa, poikkeaa tilinpäätöksen kertymästä vain 20 milj. euroa.

Arvonlisäkertymän ennustamista hankaloittaa aina arvonlisäverokertymien ja varsinkin arvonlisäveropalautusten kohdistumiselle eri kuukausille. Palautuksia maksetaan yleensä yrityksille, joilla on suuria investointeja tai joiden tuotanto suuntautuu pääosin vientiin. Erityisesti vuodenvaihteeseen osuvien palautusten määrä vaihtelee suuresti ja aiheuttaa näin poikkeamia vuoden toteutuneeseen kertymään suuntaan jos toiseen.

Verohallinnossa otettiin vuoden 2010 alusta lähtien käyttöön verotilijärjestelmä, jonka ennakoitiin pienentävän valtion kassatuloja kertaluonteisesti n. 378 milj. euroa kyseisenä vuonna. Verotilijärjestelmään siirtymisen vaikutus näyttäisi jääneen kuitenkin tätä jonkin verran vähäisemmäksi.

Valmisteverot

Valmisteverojen tuloennusteissa kulutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatimiin ennusteisiin. Energiaverojen tuottoennusteessa hyödynnetään laajasti työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla laadittavaa energiatasetta, jonka laadinnassa käytetään valtiovarainministeriön ja eri tutkimuslaitosten suhdanne-ennusteita sekä koko kansantalouden tasolla että toimialatasolla. Mitä pidemmälle vuosi etenee, sitä enemmän valmisteverojen tuloennusteissa painotetaan verokertymätietoja. Tupakkaveron tuotto aliarvioitiin talousarviossa 16 milj. eurolla eli 2,3 prosentilla. Sekä vuoden 2009 että vuoden 2010 alusta voimaantulleiden veronkorotusten vaikutusten ajoittumisen arvioiminen oli vaikeaa osaksi korotuksiin liittyvän verosuunnittelun takia. Lisäksi matkustajatuonti arvioitiin veronkorotusten jälkeen toteutunutta suuremmaksi. Neljännen lisätalousarvion yhteydessä tupakkaveron tuotto aliarvioitiin enää miljoonalla, eli 0,1 prosentilla. Jälkikäteisennuste aliarvioi tuoton 0,3 prosentilla.

Alkoholiveron tuotto aliarvioitiin talousarvioissa 11 milj. eurolla eli 0,9 prosentilla. Neljännen lisätalousarvion yhteydessä alkoholiveron tuottoennustetta korotettiin alkuvuoden verokertymätietojen perusteella, jolloin se yliarvioitiin 11 milj. eurolla. Jälkikäteisennuste yliarvioi tuoton 0,5 prosentilla.

Energiaverojen tuotto aliarvioitiin talousarviossa 97 milj. eurolla eli 3,0 prosentilla. Energiaverojen tuotto seuraa muita valmisteveroja herkemmin muutoksia taloudessa ja esimerkiksi dieselöljyn sekä sähkön toteutuneet kulutusluvut olivat selkeästi suurempia kuin talousarvioita tehdessä oli ennustettu. Myös keväällä 2010 pitkään jatkunut ja syksyllä tavallista aikaisemmin alkanut kylmä talvi lisäsi joidenkin energiatuotteiden kulutusta ennustettua suuremmaksi. Osaksi tästä syystä neljännessä lisätalousarviossa verotuotto aliarvioitiin vielä 1,6 prosentilla. Jälkikäteisennuste aliarvioi tuoton 0,1 prosentilla.

2.3 Maksutulot ja maksullisen toiminnan kehitys

Valtion viranomaisten perimät maksut ovat korvauksia tai vastikkeita tuotetuista palveluista. Valtion viranomaisten perimät maksut perustuvat joko yleislakina valtion maksuperustelakiin (150/1992) tai erityismaksulainsäädäntöön.

Alla olevassa taulukossa on esitetty valtion maksullinen toiminta suoritteittain vuosina 2007—2010. Maksullisen toiminnan tulot olivat yhteensä 891,6 milj. euroa vuonna 2010, mikä on 16 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Suurin osa muutoksesta johtuu siitä, että yliopistot eivät enää kuulu budjettitalouden piiriin, joten niiden maksullinen toiminta ei ole luvuissa mukana enää v. 2010.

Verrattuna valtion tuotto- ja kululaskelmassa esitettyihin lukuihin taulukon maksullisessa toiminnassa ei ole mukana sponsorituloja eikä sitä ole korjattu luottotappioilla. Taulukoissa ei ole mukana valtion viranomaisten välistä maksullista toimintaa, jonka volyymi vuonna 2010 oli 277,6 milj. euroa.

TAULUKKO 9. Maksullinen toiminta suoritelajeittain vuosina 2007—2010, 1 000 euroa

	2007	2008	2009	2010	Muutos, %
Julkisoikeudelliset suoritteet	273 077	289 412	279 292	299 243	7,1
Markkinasuoritteet	493 861	499 853	501 893	283 623	-43,5
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	237 427	257 507	279 814	308 799	10,4
YHTEENSÄ	**1 004 365**	**1 046 772**	**1 060 999**	**891 665**	**-16,0**

TAULUKKO 10. Maksullinen toiminta suoritelajeittain ja hallinnonaloittain vuonna 2010, 1 000 euroa

	Julkis-oikeudelliset suoritteet	Markkina-suoritteet	Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	Yhteensä
Eduskunta	0	90	110	200
Tasavallan presidentti	0	45	0	45
Valtioneuvosto	0	27	0	27
Ulkoasiainministeriö	37 916	754	0	38 671
Oikeusministeriö	121	2 351	124 152	126 623
Sisäasiainministeriö	53 681	5 833	18	59 532
Puolustusministeriö	31	34 186	2 642	36 860
Valtiovarainministeriö	28 089	11 748	14 417	54 254
Opetus- ja kulttuuriministeriö	14 316	18 013	300	32 629
Maa- ja metsätalousministeriö	16 700	14 720	52 487	83 906
Liikenne- ja viestintäministeriö	92 980	21 938	63 877	178 794
Työ- ja elinkeinoministeriö	14 417	93 870	45 148	153 435
Sosiaali- ja terveysministeriö	40 436	78 165	5 648	124 250
Ympäristöministeriö	555	1 884	0	2 438
YHTEENSÄ	**299 243**	**283 623**	**308 799**	**891 665**

2.4 Valtion talousarviomenot ja kulut

Talousarviomenolla tarkoitetaan määrärahan käytöstä aiheutuvaa kirjausta talousarviotilille. **Kululla** tarkoitetaan liikekirjanpidossa tietylle tilikaudelle jaksotettua menoa tai menon osaa.

Talousarvion toteutumalaskelman mukaan **budjettitalouden menot** ilman korkomenoja, valtionvelan vähentämistä ja määrärahan siirtoa lisääntyivät edellisestä vuodesta noin 3,8 prosentilla. Hintojen nousu huomioon ottaen menojen reaalikasvu oli vähän yli 2 %.

Toteutumalaskelman perusteella valtionvelan korkomenot olivat 1,9 mrd. euroa.

Talousarviomenot olivat 1 865 milj. euroa budjetoitua pienemmät. Arviomäärärahoja jäi käyttämättä 1 775 milj. euroa, kiinteitä määrärahoja 89 milj. euroa ja siirtomäärärahoja 1 milj. euroa. Siirrettyjen määrärahojen kanta kasvoi 1 094 milj. euroa.

TAULUKKO 11. Siirretyt määrärahat 2007—2010, milj. euroa

Siirretyt määrärahat, milj. euroa	2007	2008	2009	2010
Siirrettyjen määrärahojen kanta	2 139	2 574	2 960	4 054
Vuosimuutos	-75	435	386	1 094

Valtion tuotto- ja kululaskelmassa on toiminnan kuluja, rahoituksen kuluja, satunnaisia kuluja ja siirtotalouden kuluja. Laskelmassa esitetyt jäämät I—III ovat välisummia. Kuluja on yhteensä 47 143 milj. euroa, josta noin neljä viidesosaa on siirtotalouden kuluja. Alla olevassa taulukossa on yhteenveto kulujen kehityksestä vuosina 2007—2010.

TAULUKKO 12. Budjettitalouden kulut vuosina 2007—2010, milj. euroa

Kulut, milj. euroa	2007	2008	2009	2010
Toiminnan kulut				
Henkilöstökulut	5 583	5 929	6 226	4 678
Vuokrat ja palveluiden ostot	2 905	3 107	3 480	3 061
Poistot	1 115	934	952	974
Muut toiminnan kulut	1 214	1 680	1 056	697
Satunnaiset kulut	**24**	**90**	**23**	**44**
Rahoituksen kulut	**2 379**	**2 317**	**1 929**	**2 091**
Siirtotalouden kulut				
Siirrot kunnille ja kuntayhtymille	8 197	9 051	9 628	10 210
Siirrot sosiaaliturvarahastoille	7 846	8 300	9 521	10 731
Siirrot elinkeinoelämälle	2 840	3 010	3 083	3 018
Siirrot voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 985	2 203	2 498	4 886
Siirrot kotitalouksille	3 968	4 114	4 388	4 492
Siirrot EU:lle	1 504	1 615	1 690	1 566
Muut siirtotalouden kulut	667	604	585	686
KULUT YHTEENSÄ	**40 227**	**42 956**	**45 061**	**47 143**

Toiminnan kulujen väheneminen johtuu pääasiassa yliopistojen siirtymisestä budjettitalouden ulkopuolelle. Vastaavasti valtion rahoitusosuus yliopistojen toimintaan näkyy siirtotalouden kulujen kasvuna.

Toiminnan kulujen suurin erä on **henkilöstökulut**, jotka koostuvat seuraavista eristä (milj. euroa):

TAULUKKO 13. Henkilöstökulut vuosina 2007—2010, milj. euroa

Henkilöstökulut, milj. euroa	2007	2008	2009	2010
Palkat ja palkkiot	4 508	4 780	5 065	3 801
Eläkekulut	870	939	963	761
Muut henkilöstösivukulut	204	210	198	117
YHTEENSÄ	**5 583**	**5 929**	**6 226**	**4 678**
Valtion henkilöstö lkm	**2007**	**2008**	**2009**	**2010[1]**
Valtion palveluksessa olevat henkilöt	122 200	120 931	121 923	86 383
Henkilötyövuodet	120 170	117 199	117 624	84 721

[1] Henkilöstön huomattavaan vähentymiseen vuonna 2010 vaikutti yliopistojen siirtyminen budjettitalouden ulkopuolelle vuoden 2010 alussa.

Palvelujen ostot sisältää seuraavat palveluryhmät:

TAULUKKO 14. Palvelujen ostot vuosina 2007—2010, milj. euroa

Palveluryhmät, milj. euroa	2007	2008	2009	2010
Korjaus- ja kunnossapitopalvelut	546	589	657	646
Rakentamispalvelut	58	55	65	61
Toimistopalvelut	372	434	487	495
Henkilöstöpalvelut	78	83	92	71
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	104	109	109	100
Asiantuntija- ja tutkimuspalvelut	523	540	638	603
Muut palvelut	389	398	478	420
YHTEENSÄ	**2 069**	**2 209**	**2 527**	**2 396**

Muissa kuluissa suurimmat erät ovat maanpuolustuskaluston hankinnat yhteensä 326 milj. euroa ja matkakulut 184 milj. euroa. Vuonna 2008 muissa kuluissa oli 371 milj. euroa omaisuudenhoitoyhtiö Solidium Oy:n perustamisen yhteydessä kirjattuja luovutustappioita.

Poistojen suurin erä on tie- ja rautatierakenteiden poistot, yhteensä 775 milj. euroa.

Sisäisten kulujen oikaisu sisältää talousarviotalouden sisäisten tuottojen eliminoinnit.

Rahoituskuluissa esitetään nettona veloista aiheutuvat korot, emissio-, pääoma- ja kurssierot sekä luottotappiot.

Siirtotalouden kulujen suurimmat erät ovat tulonsiirrot kunnille, sosiaaliturvarahastoille, voittoa tavoittelemattomille yhteisöille, kotitalouksille ja elinkeinoelämälle. Siirtotalouden kulut kasvoivat 4 205 milj. euroa vuoteen 2009 verrattuna.

Yhteenlaskettuna *Tulonsiirrot kunnille ja kuntayhtymille* kasvoivat 582 milj. euroa vuoteen 2009 verrattuna. Kasvu johtuu kunnille peruspalvelujen järjestämiseen maksettavien valtionosuuksien kasvusta.

Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille kasvoivat 1 210 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Muutos johtuu siitä, että valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista kasvoi työnantajien kansaneläkemaksun poiston myötä sekä työttömyystilanteen aiheuttamasta valtion menojen lisäyksestä.

Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille kasvoivat 2 388 milj. euroa. Muutos aiheutui pääasiassa siitä, että valtion rahoitusosuus yliopistojen toimintaan on siirtotalouden kulua yliopistojen siirryttyä pois budjettitalouden piiristä.

Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle vähenivät 65 milj. euroa vuoteen 2009 verrattuna.

Siirtotalouden kulut kotitalouksille kasvoivat 104 milj. euroa.

Tulonsiirrot Euroopan unionille olivat 1 566 milj. euroa vuonna 2010. Määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna 125 milj. euroa.

2.5 Valtion taloudellinen asema, valtion velka ja valtion vastuut

Valtion taloudellinen asema 31.12.2010

Valtion taseen loppusumma on 56 976 milj. euroa. Se on kasvanut 2 281 milj. euroa. Suurimmat muutokseen vaikuttavat tekijät on analysoitu jäljempänä.

Kansallisomaisuutta on 270 milj. euroa. Valtion aloittavaan taseeseen 1.1.1998 otettiin vain se kansallisomaisuus, jota käytettiin tuotannontekijänä, lähinnä toimistokäytössä olleet rakennukset. Siten esimerkiksi kaikki taidekokoelmat puuttuvat valtion taseesta. Vuoden 1998 jälkeen hankitun kansallisomaisuuden hankintamenot on aktivoitu taseeseen.

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten määrä on 41 010 milj. euroa. Suurimmat erät ovat tie- ja rautatierakenteissa sekä sijoituksissa osakkeisiin ja liikelaitoksiin.

Markkina-arvoltaan 12 055 milj. euron pörssinoteerattujen käyttöomaisuusarvopapereiden kirjanpitoarvo oli tilinpäätöshetkellä 5 651 milj. euroa.

Liikelaitoksiin sijoitetut pääomat pienenivät 917 milj. euroa. Muutos johtui yliopistoille annetuista kiinteistöistä ja Ilmailulaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen muuttumisesta osakeyhtiöiksi.

Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset ovat kasvaneet 795 milj. euroa. Kasvu johtuu yliopistoihin sijoitetuista pääomista.

Vaihto-omaisuuden osuus valtion taseessa on valtion toiminnan luonteesta johtuen vähäinen. Sen määrä on 501 milj. euroa. Suurin erä 384 milj. euroa koostuu Puolustusvoimien aine- ja tarvikevarastoista.

Pitkäaikaiset saamiset on 2 083 milj. euroa ja erä sisältää lähinnä liikelaitoksiin lainaehdoin luovutetun omaisuuden vasta-arvot sekä Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen lainasaamiset.

Lyhytaikaiset saamiset on 1 658 milj. euroa ja se sisältää lähinnä kohdennus- ja jaksotuseriä sekä maksettuja ennakoita.

Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset on 10 620 milj. euroa ja muodostuu kokonaisuudessaan valtion kassavarojen sijoittamisesta rahoitusmarkkinoille. Sen kokoon vaikuttavat erityisesti:

- talousarvion kumulatiivinen ylijäämä,
- siirrettyjen määrärahojen kanta,
- talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen saatavat budjettitaloudelta,
- edelleen tilitettävien varojen määrä ja
- siirtosaamisten ja -velkojen määrä.

Tarkempi erittely kokoon vaikuttavista tekijöistä löytyy osassa III olevan valtion tilinpäätöksen liitteeltä 11 Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat.

Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat on suuruudeltaan 835 milj. euroa ja koostuu pääasiassa valtiolle lahjoitetuista rahastoidusta varoista tai tilapäisesti valtion tileillä olevista muiden varoista (231 milj. euroa) sekä valtion konsernitilijärjestelmän emotilille jätetystä poikkeuksellisen suuresta saldosta (579 milj. euroa).

Oma pääoma: Valtion oma pääoma on 24 897 milj. euroa negatiivinen. Aloittavassa taseessa 1.1.1998 oma pääoma oli 30 048 milj. euroa negatiivinen. Tilanne johtui sekä valtion ankarasta velkaantumisesta 1990-luvun alussa että aloittavan taseen laatimisessa tehdyistä ratkaisuista. Osa kansallisomaisuudesta jätettiin taseen ulkopuolelle ja valtion yhtiöomaisuus arvostettiin erittäin varovaisesti. Valtion oma pääoma pieneni vuoden 2010 aikana 9 063 milj. euroa johtuen verotuloissa, osakkeiden myyntituloissa ja rahoitustuotoissa tapahtuneesta laskusta sekä siirtotalouden kuluissa tapahtuneesta kasvusta.

Vieras pääoma: Vieras pääoma sisältää sekä valtion ottaman velan että tilinpäätöksen kohdennus- ja jaksotuseriä. Lyhytaikainen vieras pääoma on kasvanut 2 269 milj. euroa ja pitkäaikainen 9 140 milj. euroa. Valtion velasta on selvitys jäljempänä.

Siirtovelkoihin sisältyvä korkovelka on 1 033 milj. euroa ja lomapalkkavelka 738 milj. euroa.

I Valtion takaukset ja -takuut olivat osassa III olevan valtion tilinpäätöksen liitteen 12 mukaan vuoden 2010 lopussa yhteensä 17 210 milj. euroa. Valtiontakauksia ja -takuita oli vuoden 2010 lopussa 9 859 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2009 lopussa. Suurimmat muutokset aiheutuivat vuonna 2010 tehdyistä EU:n vakautusjärjestelyistä.

Vakautusjärjestelyn keskeiset osat ovat:

1) Kahdenväliset lainat

Suomi on vuosina 2008—2011 antanut suoraa kahdenvälistä lainaa Kreikalle ja Islannille, osana laajempia lainajärjestelyjä. Lainoista on tammikuussa 2011 nostettu 675 milj. euroa ja saatu korkotuloa yhteensä 7,83 milj. euroa. Latvialle vuonna 2009 myönnettyä kahdenvälistä lainaa ei ole ollut toistaiseksi tarvetta nostaa. Lainasitoumukset näille kolmelle valtiolle ovat yhteensä 2 124 milj. euroa. Lainaerät maksetaan lähtökohtaisesti kolmen vuoden aikana ja kunkin erän maksamisen ehtona on talouden sopeutusohjelman noudattaminen, jota arvioidaan säännöllisesti.

2) Euroopan Rahoitusvakausmekanismi (ERVM) ja maksutaseapu

EU:n jäsenvaltioiden laskennalliset osuudet EU:n yhteisistä lainaohjelmista (maksutaseapu tai ERVM) jakautuvat jäsenmaiden budjettiosuuden mukaan. Suomen laskennallinen osuus on 1,60 %. ERVM:n kautta voidaan kanavoida lainaa euroalueen valtioille enintään 60 mrd. euroa, josta Suomen laskennallinen enimmäisosuus on n. 960 milj. euroa. ERVM:n kokonaiskapasiteetista on tammikuussa 2011 käytetty yhteensä 22,5 mrd. euroa Irlannin lainaohjelmaa varten, josta Suomen laskennallinen enimmäisosuus on n. 360 milj. euroa. Lainaohjelma Irlannille toteutetaan vuosina 2011—2013. Toistaiseksi tästä on maksettu yksi erä. Lisäksi niin sanottua EU:n maksutaseapua voidaan myöntää perustamissopimuksen artiklan 143 mukaisesti euroalueen ulkopuolisille EU:n jäsenvaltioille. Maksutaseapua on vuodesta 2008 alkaen myönnetty Unkarille, Romanialle ja Latvialle, osana laajempia EU:n ja IMF:n sopeutusohjelmia. Suomen laskennallinen enimmäisosuus (1,60 %) EU:n maksutaseavusta näiden kolmen valtion lainaohjelmasta on yhteensä 233 milj. euroa. Lainaohjelmat ovat kesken ja tässä vaiheessa on epävarmaa, nostetaanko lainoja täysimääräisesti.

3) Euroopan Rahoitusvakausväline (ERVV)

ERVV:n kautta aiheutuva vastuu on takauksen muodossa (ERVV:n varainhankinnan takaus). Suomen osuus omavelkaisesta valtiontakauksesta Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle on enintään 7,92 mrd. euroa (1,80 % osuus eli 440 miljardista). Suomen osuus perustuu EKP:n pääoma-avaimeen. ERVV:n takauksen käytöstä päättää eduskunta tapauskohtaisesti hallituksen tiedonannon pohjalta. Suomen osuus voi vaihdella tapauskohtaisesti, johtuen siitä, että tukea jo saavat maat eivät osallistu ohjelmiin (kuten Kreikka ja Irlanti Irlannin lainaohjelman osalta).

ERVV:a on toistaiseksi käytetty vain Irlannin lainoitusohjelmaan. Irlannin lainoitusohjelmasta ERVV:n rahoitusosuus on 17,7 mrd. euroa. Irlannin lainoitusohjelma kuitenkin rasittaa ERVV:n kapasiteettia yhteensä n. 30 mrd. euron verran. Irlannin ohjelmaan liittyvän Suomen takauksen kokonaismääräksi on arvioitu tehtyjen oletusten ja olemassa olevan tiedon perusteella 20 prosentin ylitakauksineen n. 740 milj. euroa.

4) IMF

IMF:n ohjelmien kautta myönnetyistä lainoista suuri osa jakautuu maakohtaisen kiintiön perusteella.

Suomen osalta kiintiö on 0,58 % eli n. 1 440 milj. euroa. Tämä sitoumus on jatkuvasti IMF:n hyödynnettävissä globaalisti (ei ainoastaan edellä mainittuihin ohjelmiin). IMF käyttää tarvittaessa myös muita rahoituskeinoja (kahdenväliset lainat, velkakirjamarkkinat, New Arrangements to Borrow (NAB) -järjestely), joiden osuuksista päätetään tarvittaessa erikseen. Suomen Pankki on myöntänyt vuonna 2010 IMF:lle kahdenvälisen 1,3 mrd. euron suuruisen lainan sekä 2,23 mrd. SDR:n suuruisen NAB-lainajärjestelyn. Molemmille on myönnetty eduskunnan päätöksellä Suomen valtion takaus. Kahdenvälisestä lainasta on nostettu n. 200 000 SDR, mutta tämä siirtyy NAB:n puitteissa rahoitettavaksi, kun NAB-sopimus astuu voimaan todennäköisesti maaliskuussa 2011 ja Suomen kahdenvälisen lainan laina-aika päättyy. Näistä välineistä rahoitetut ohjelmat sisältyvät Suomen laskennallisiin osuuksiin IMF:n rahoituksesta.

Muista valtiontakauksista merkittävin on opintolainojen valtiontakaukset, joita oli yhteensä 1 365 milj. euroa.

Valtiontakauksella tarkoitetaan sitoutumista vastuuseen toisen velasta ja valtiontakuulla sitoutumista korvaamaan tietystä toiminnasta aiheutuvat tappiot tai menetykset.

II Valtion vastuusitoumukset on esitetty osassa III olevan valtion tilinpäätöksen liitteessä 12. Liitteellä on esitetty vastuun määrät vain niistä sitoumuksista, joista se on määriteltävissä.

Vastuusitoumusten euromäärä yhteensä on 101 091 milj. euroa. Lisäksi valtio on sitoutunut korvaamaan Finnvera Oyj:lle valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 3 ja 4 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita. Vuoden 2010 lopussa tappiositoumuksen piirissä oleva vastuukanta oli 2 800 milj. euroa.

Valtion vastuusitoumukset ovat kasvaneet 5 286 milj. euroa. Kasvu aiheutui pääasiassa valtion eläkevastuun kasvusta, vuokrasopimusvastuiden kasvusta sekä Suomen osuudesta EU:n vakausjärjestelyistä.

Valtion eläkevastuu kasvoi vuoden 2010 aikana 2 200 milj. euroa ollen vuoden lopussa 90 600 milj. euroa. Eläkevastuu tarkoittaa niiden eläkeoikeuksien pääomaarvoa, jotka ovat karttuneet 31.12.2010 mennessä valtion eläketurvan piirissä. Eläkevastuun katteena valtion eläkerahastossa olevan omaisuuden arvo 31.12.2010 oli 14,1 mrd. euroa. Näin laskettuna vastuusta oli katettuna 15,5 % eli kattamatta oli 76,5 mrd. euroa.

Vuokrasopimusvastuut olivat määrältään 4 653 milj. euroa. Määrään sisältyy 1 654 milj. euroa yliopistolain voimaanpanolain (559/2009) 5 §:n mukaisia toissijaisia vastuita.

Kansainvälisille rahoituslaitoksille on annettu **sitoumuksia** 1 393 milj. euron edestä.

Monivuotiset tienpidon alueurakkasopimukset ja muut sopimukset olivat määrältään 906 milj. euroa.

Valtion vastuut tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä **ryhmähenkivakuutusta** vastaavan taloudellisen tuen korvauksista on yhteensä 284 milj. euroa.

Muita vastuita aiheutuu muun muassa yhteistyö- ja kumppanuussopimuksista, sotilasvammalaista, rikosvahinkolaista, virkamieslaista, raideliikenteen vahingoista ja petovahingoista.

2.6 Rahoituslaskelma-analyysi

Valtion rahoituslaskelmassa esitetään erikseen oman toiminnan rahavirta, siirtotalouden rahavirta, investointien rahavirta ja rahoituksen rahavirta. Laskelma päätyy likvidien varojen muutokseen.

Valtiolla **oman toiminnan rahavirta** on verotulojen takia aina vahvasti tulovoittoinen, vuonna 2010 21 097 milj. euroa. Verojen tulovirta on kasvanut edellisestä vuodesta 580 milj. euroa. Kasvu selittyy lähinnä arvonlisäverotulojen kasvulla 398 milj. eurolla. Tulo- ja varallisuusvero on kasvanut 73 milj. euroa ja muut vero- ja maksutulot 109 milj. eurolla.

Oman toiminnan menovirrassa näkyy kauttaaltaan yliopistojen siirtyminen budjettitalouden ulkopuolelle. Esimerkiksi henkilöstömenojen rahavirta on pienentynyt 1 260 milj. euroa ja tavaroiden ja palveluiden hankintamenojen rahavirta 662 milj. euroa. Oman toiminnan menovirta pieneni 2 341 milj. euroa.

Oman toiminnan nettorahavirta kasvoi 2 921 milj. euroa.

Siirtotalouden nettomenovirta oli 7 789 milj. euroa suurempi kuin oman toiminnan nettotulovirta. Siirtotalouden tulovirta kasvoi 55 milj. euroa. Yliopistojen siirtyminen budjettitaloudesta näkyy kotimaisten tulonsiirtojen kasvuna. Yliopistoille siirrettiin yhteensä 2 217 milj. euroa ja sosiaaliturvarahastoille 1 210 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kun siirtotalouden menovirrat kasvoivat yhteensä 3 887 milj. euroa, jäi siirtotalouden nettomenovirran kasvuksi edelliseen vuoteen nähden 3 833 milj. euroa. Yhteensä siirtotalouden nettomenovirta oli 28 886 milj. euroa vuonna 2010.

Investointien rahavirrassa esitetään rahavirrat käyttöomaisuuteen, sijoituksiin ja antolainoihin. Investointien rahavirta pieneni 706 milj. euroa ollen 1 706 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirrassa näkyy valtionvelan kasvu. Rahoituslaskelman mukainen valtionvelan kasvu oli 11 024 milj. euroa eli 796 milj. euroa suurempi kuin edellisenä vuonna. Muut velat ovat vähentyneet 417 milj. euroa.

Likvidien varojen määrä **kasvoi** 1 909 milj. eurolla ollen vuoden lopussa 11 455 milj. euroa.

2.7 Valtiontalouden riskit

Valtiontalouden rahoitusasema heikentyi voimakkaasti vuonna 2009 muun muassa talouskriisin ja elvytystoimien vuoksi ja viime vuonna alijäämä syveni entisestään. Viime vuonna uudelleen virinnyt talouskasvu jatkuu vahvana myös tänä vuonna, mikä yhdessä jo päätettyjen veronkorotusten kanssa pienentää valtiontalouden alijäämää ja siten myös valtionvelan kasvuvauhti hidastuu. Keskipitkän aikavälin talouskasvu tuskin kuitenkaan on niin ripeätä, että se yksin riittäisi poistamaan valtiontalouden alijäämän, joka viime vuonna oli noin 10 mrd. euroa. Ilman uusia tasapainottavia toimia riskinä on, että valtiontalous pysyy lähivuodet alijäämäisenä, velka kasvaa ja samalla velanhoitokustannukset.

Käynnistynyt kasvu on haavoittuvainen. Viimeaikaiset tapahtumat etupäässä euroalueella muistuttavat tilanteen herkkyydestä. Huolimatta siitä, että esimerkiksi Kreikan, Irlannin ja Portugalin ongelmat eivät suoranaisesti vaikuta Suomen talouteen merkittävästi suoraan kauppavirtojen kautta, voivat välilliset vaikutukset nousta merkittäviksi. Kuten pari vuotta sitten nähtiin, niin pienellä avoimella taloudella ei ole mahdollisuuksia suojautua kansainvälisen kysynnän laskua vastaan. Tämä heijastuisi myös valtiontalouden rahoitustasapainoon ja heikentäisi olennaisesti Suomen mahdollisuuksia valmistautua väestön ikääntymisen tuomiin haasteisiin.

Demografinen muutos alkaa heikentää talouden kasvumahdollisuuksia jo 2010-luvun alkupuolella heikentäen samalla myös valtiontalouden rahoitusasemaa. Ikääntymisen seurauksena julkiset eläkemenot alkavat kasvaa voimakkaasti ja myöhemmin ikääntymisen vaikutukset näkyvät myös hoito- ja hoivamenojen kasvuna. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työikäisen väestön eli 15—64-vuotiaiden määrä vähenee vuosien 2010—2014 aikana n. 76 000 hengellä. Väestön ikääntymisen vaikutusta talouden kasvumahdollisuuksiin voidaan lieventää lisäämällä työvoimaan osallistumista eli toteuttamalla työuria pidentäviä rakenteellisia uudistuksia, kohtaantoongelmaa helpottavilla toimilla tai maahanmuuton avulla.

Ilmastonmuutos, sen torjunta ja siihen sopeutuminen ovat suuri haaste sekä kansantaloudelle ja myös valtiontaloudelle. Pitkällä aikavälillä ne heikentävät talouden kasvupotentiaalia ja kilpailukykyä, vaikka lyhyellä aikavälillä ilmastonmuutoksen torjunta lisääkin investointeja muun muassa uusiutuvaan energiaan ja energiansäästötoimiin. Kansainvälisen ilmastopolitiikan myötä tulee uusia haasteita kehitysmaiden ilmastotoimien rahoittamisesta.

2.8 Valtion yhtiöomistus

Valtiolla oli 31.12.2010 merkittävänä pidettäviä omistuksia yhteensä 48 yhtiössä. Lisäksi valtion kokonaan omistama holdingyhtiö Solidium Oy omisti kymmenen pörssinoteeratun yhtiön osakkeita.

Valtio-omisteiset yhtiöt on jaettu kolmeen luokkaan riippuen omistuksen luonteesta ja yhtiöiden toimialasta. Markkinaehtoisesti toimivat 29 yhtiötä jaetaan yhtiöihin, joissa valtiolla on strateginen intressi (18 yhtiötä) ja yhtiöihin, joissa valtiolla on vain niin sanottu tavallinen omistajaintressi (11 yhtiötä). Erityistehtäväyhtiöissä (19 yhtiötä) valtiolla on omistajana sääntelyyn tai viranomaistehtäviin liittyvä erityisintressi. Luokittelu ei ole yhdenmukainen, sillä vaalikauden aikana yhtiöitettyjä markkinaehtoisia yhtiöitä on eri ministeriöissä haluttu nimittää erityistehtäväyhtiöiksi.

Markkinaehtoisesti toimivien pörssiyhtiöiden markkina-arvo kasvoi vuoden 2010 aikana 1,6 mrd. eurolla päätyen 12,1 mrd. euroon. Solidium Oy:n pörssiomistusten markkina-arvo puolestaan päätyi 9,3 mrd. euroon. Kasvua Solidiumin osakesalkun markkina-arvossa oli kertomusvuonna 1,4 mrd. euroa.

Valtion suorassa pörssiomistuksessa ei tapahtunut muutoksia. Sen sijaan Solidiumin osalta merkittäviä muutoksia olivat Tikkurila Oyj:n listautuminen Helsingin pörssiin keväällä 2010 ja omistuksen myyminen joulukuussa 2010, Solidiumin hankkima 10 prosentin omistus Tieto Oyj:ssä keväällä 2010 sekä 19 prosentin omistuksen myyminen Sponda Oyj:n osakkeista. Valtion vuonna 2010 saamat osinkotulot olivat yhteensä 918,2 milj. euroa, joista markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden maksamat osingot, mukaan lukien Solidiumin valtiolle maksamat 356,0 milj. euron osingot, olivat 863,2 milj. euroa.

Valtion suoran omistuksen pörssisalkun yhtiöiden vuoden 2010 tuloksistaan valtiolle maksama osinkosumma[3] nousi 496 milj. euroon (+3 %). Salkun yhtiöiden tulosparannus vuonna 2010 oli 5,2 % ja salkun markkina-arvo nousi 15,7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Valtion suoran omistuksen pörssisalkun yhtiöiden osinkotuotto vuodelta 2010 oli 4,1 % (vuodelta 2009 4,6 %). Salkun osinkotuotto oli samalla tasolla kuin Helsingin pörssin päälistan yhtiöiden osinkotuotto (4,1 % v. 2010, 4,2 % v. 2009). Salkun osinkosuhde niin ikään hieman laski ja oli vuonna 2010 64,9 % (66,6 % vuonna 2009), kun pörssin päälistan yhtiöiden osinkosuhde oli 62,5 % (71,7 % vuonna 2009).

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden valtiolle vuonna 2010 maksamat osingot olivat 863,2 milj. euroa. Valtio on vuoden 2008 joulukuussa tehdyn Solidium-ratkaisun jälkeen suoraan omistajana kolmessa pörssiyhtiössä ja Solidium omistaa kymmenen pörssiyhtiön osakkeita. Valtion nykyisen suoran omistuksen (Finnair Oyj, Fortum Oyj, Neste Oil Oyj) markkina-arvo on kasvanut vuonna 2010 runsaat 1,6 mrd. euroa (+15,7 %). Helsingin pörssin yleisindeksi nousi vuonna 2010 18,7 %, joten valtion pörssisalkku kehittyi hieman yleisindeksiä heikommin.

---

[3] Osingot hallitusten esityksiä

2.9 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys

Talousarvion ulkopuolella oli 31.12.2010 yksitoista rahastoa. Vuoden 2010 aikana rahastojen lukumäärässä tai toimialoissa ei tapahtunut muutoksia. Rahastojen toimintaa kuvataan tarkemmin ministeriöiden toimialojen tuloksellisuuden kuvauksissa.

TAULUKKO 15. Talousarviosiirrot ja yhdystilisaamiset, milj. euroa

	Talousarviosiirrot[1]		Yhdystilisaamiset	
	2009	2010	31.12.2009	31.12.2010
Huoltovarmuusrahasto	0,0	0,0	168,7	126,4
Maatalouden interventiorahasto	1,0	0,0	6,2	7,3
Maatilatalouden kehittämisrahasto	63,8	38,9	370,5	392,9
Palosuojelurahasto	0,0	0,0	16,4	16,4
Valtion asuntorahasto	-204,5	-228,0	59,8	31,9
Valtion eläkerahasto	-1 426,6	-1 472,7	4,0	4,5
Valtion televisio- ja radiorahasto	0,0	0,0	9,1	7,5
Valtion vakuusrahasto	-20,0	-10,3	4,9	4,8
Valtion ydinjätehuoltorahasto	0,0	0,0	2,7	2,5
Valtiontakuurahasto	0,0	0,0	712,4	722,6
Öljysuojarahasto	2,3	0,0	5,8	15,2
YHTEENSÄ	**-1 584,0**	**-1 672,1**	**1 360,5**	**1 332,0**

[1] - = siirto rahastosta; + = siirto rahastoon

Valtion eläkerahaston siirrot valtion talousarvioon olivat laissa mainittu enimmäismäärä eli 40 % valtion eläkemenoista. Valtion asuntorahastosta tehdyt siirrot valtion talousarvioon perustuvat rahaston ns. korolliselle omalle pääomalle lasketun laskennallisen koron tulouttamiseen budjettitalouden piiriin.

TAULUKKO 16. Rahastotalouden tuotto- ja kululaskelma, milj. euroa

	2009	2010
Toiminnan tuotot	1 727,9	2 077,0
Toiminnan kulut	-178,2	-271,3
Rahoitustuotot	801,7	588,7
Rahoituskulut	-79,0	-43,3
Siirtotalouden tuotot	462,8	536,7
Siirtotalouden kulut	-744,6	-824,3
Tuotot veroista ja pakollisista maksuista	66,2	83,9
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	**2 056,8**	**2 147,4**

Toiminnan tuotoista 1 621,6 milj. euroa koostui valtion eläkerahastolle tuloutetuista valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuista (1 639,9 milj. euroa v. 2009). Lisäksi toiminnan tuottoihin sisältyi valtion eläkerahaston osakkeiden ja osuuksien myyntivoittoja 255,0 milj. euroa (37,2 milj. euroa).

Toiminnan kuluista 169,6 milj. euroa (69,2 milj. euroa) muodostui huoltovarmuusrahaston toiminnasta ja 43,6 milj. euroa (4,4 milj. euroa) maatalouden interventiorahaston toiminnasta.

Rahoitustuotot koostuivat lähinnä valtion eläkerahaston sijoitusten ja valtion asuntorahaston lainasaamisten korkotuotoista. Rahoituskuluista 27,7 milj. euroa (41,8 milj. euroa) oli valtion asuntorahaston rahoituskuluja ja 13,0 milj. euroa (34,3 milj. euroa) valtion eläkerahaston rahoituskuluja. Siirtotalouden tuotoista 446,6 milj. euroa (433,7 milj. euroa) koostui valtion televisio- ja radiorahaston televisiomaksu- ja toimilupamaksutuotoista. Siirtotalouden kuluista 435,5 milj. euroa (421,0 milj. euroa) koostui Yleisradio Oy:n rahoittamiseen liittyvistä valtion televisio- ja radiorahaston kuluista ja 178,1 milj. euroa (178,1 milj. euroa) valtion asuntorahaston myöntämistä avustuksista.

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista koostui pääosin huoltovarmuusmaksuista, öljysuojamaksuista ja palosuojelumaksuista.

TAULUKKO 17. Rahastotalouden tase-erät, milj. euroa

	31.12.2009	31.12.2010
VASTAAVAA		
Aineettomat hyödykkeet	4,4	6,1
Aineelliset hyödykkeet	28,3	30,9
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	20 110,3	20 210,0
Vaihto-omaisuus	940,9	1 094,4
Pitkäaikaiset saamiset	54,8	48,6
Lyhytaikaiset saamiset	2 188,1	2 264,7
Lyhytaikaiset sijoitukset	983,6	1 152,9
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	1 526,4	1 454,5
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**25 836,8**	**26 262,1**
VASTATTAVAA		
Rahastojen oma pääoma	23 973,7	24 536,3
Pitkäaikainen vieras pääoma	400,0	300,0
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 463,1	1 425,7
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**25 836,8**	**26 262,1**

Rahastotalouden merkittävimmät tase-erät 31.12.2010 olivat valtion asuntorahaston lainasaamiset 8 893,1 milj. euroa ja valtion eläkerahaston korko-, osake- ja muut sijoitukset 11 651,7 milj. euroa. Vaihto-omaisuuteen sisältyvät huoltovarmuusrahaston varmuusvarastoidut tavarat 999,8 milj. euroa sekä muihin rahoitusvaroihin sisältyvät yhdystilisaamiset valtion talousarviotaloudelta. Pitkäaikainen vieras pääoma koostui valtion asuntorahaston ottamista lainoista. Lyhytaikainen vieras pääoma koostui lähinnä valtion asuntorahaston 1 268,6 milj. euron velkasitoumuslainoista.

Rahastokohtaiset tilinpäätöslaskelmat ovat valtion tilinpäätöskertomuksen osassa III.

2.10 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys

Kertomusvuonna toimi kolme valtion liikelaitosta: Luotsausliikelaitos, Metsähallitus ja Senaatti-kiinteistöt. Yhdessä tytäryhtiöidensä kanssa ne muodostivat liikelaitoskonserneja. Metsähallituksella on lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön pääluokista rahoitettavia julkisia hallintotehtäviä. Liikelaitosten toiminta on perustunut valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (1185/2002) ja niiden talous on talousarviotalouden ulkopuolella. Liikelaitokset eivät kuitenkaan muodosta erillisvarallisuutta, vaan valtio viime kädessä vastaa niiden sitoumuksista.

Eduskunta hyväksyy talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitosten keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä tekee muut keskeiset ohjauspäätökset. Kunkin liikelaitoksen ja liikelaitoskonsernin toimintaa ja sitä, miten ne ovat saavuttaneet toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa, kuvataan asianomaisia ministeriöitä (valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö) koskevissa vaikuttavuuskatsauksissa. Liikelaitoskohtaiset tiedot esitetään valtion tilinpäätöskertomuksen osassa III.

Uusi laki valtion liikelaitoksista (1062/2010) tuli voimaan 1.1.2011. Lain tarkoituksena oli korvata voimassa oleva yleislaki EU:n kilpailulainsäädännön vaateet täyttävällä uudella valtion liikelaitoslailla. Esityksellä kumotaan lisäksi Senaatti-kiinteistöjä koskeva laitoskohtainen laki, minkä jälkeen Senaatti-kiinteistöihin sovelletaan suoraan uutta yleislakia. Kumottua lakia sovelletaan edelleen Metsähallitukseen, kunnes siitä toisin säädetään. Luotsausliikelaitos yhtiöitettiin Finnpilot Pilotage Oy:ksi vuoden 2011 alusta lukien.

Keskeisin muutos uudessa laissa liittyy valtion liikelaitosten toimintaan markkinoilla: valtion liikelaitos voisi olla pysyvä toimintamuoto vain silloin, kun liikelaitos ei toimi markkinoilla avoimessa kilpailutilanteessa eikä tarjoa palvelujaan valtion ulkopuolisille asiakkaille. Valtion liikelaitokset toimisivat siten jatkossa vain sidosyksikköasemassa (in house -asema) ja tuottaisivat palveluja vain valtion virastoille ja laitoksille. Tällöin kilpailu ei voisi vääristyä, koska kysymys olisi omasta palvelutuotannosta.

TAULUKKO 18. Valtion liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien liiketoiminta 1.1.—31.12.2010

	Luotsausliike-laitos-konserni	Metsähallitus-konserni, vain liiketoiminta[1]	Senaatti-kiinteistöt -konserni
Liikevaihto, milj. euroa	34,6	367,5	554,2
Liikevaihdon muutos, %	9,8	26,8	-23,5
Liikevoitto/tappio, milj. euroa	-0,6	113,7	182,9
Tilikauden tulos, milj. euroa	-0,6	102,3	124,6
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. euroa	-	97,2	250,0
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-2,9	4,3	4,0
Investoinnit liikevaihdosta, %	6,3	6	46,0
Omavaraisuusaste, %	72,8	97	63,8
Taseen loppusumma, milj. euroa	28,2	2 771	4 884,3
Henkilöstöä keskimäärin	344	1 384	266

[1] Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen kertomusvuonna talousarviossa osoitettiin yhteensä 37,8 milj. euroa. Julkisten hallintotehtävien taseen loppusumma oli 1 088,2 milj. euroa ja henkilöstömäärä keskimäärin 553 htv.

2.11 Valtiontalouden ja EU:n väliset rahavirrat

Valtiontalouden tasolla Suomi maksoi v. 2010 EU:n budjettiin ja Euroopan kehitysrahastoon 1 583 milj. euroa ja sai EU:n budjetista 1 149 milj. euroa.

Maksut EU:n budjettiin jäivät 127 milj. euroa alle budjetoidun johtuen bruttokansantulopohjaisesta maksusta. Rakennepoliittiset tuet alittivat 76 milj. eurolla budjetin ja maataloustuet jäivät 8 milj. euroa alle budjetoidun.

Valtion talousarviosta maksetut EU:n budjetin rahoituserät (ALV-maksu, Yhdistyneen kuningaskunnan maksuhelpotuksen rahoitus ja BKTL-maksu) supistuivat 120 milj. euroa vuoden 2009 tasosta. Valtiontalouden tulot EU:lta kasvoivat vuodesta 2009 yhteensä 79 milj. eurolla. Rakennepoliittiset tuet supistuivat 23 milj. euroa ja maataloustuet ja maaseudun kehittämistuet kasvoivat 51 milj. euroa. Lisäksi interventiorahaston ja Makeran tulot kasvoivat 46 milj. eurolla.

Suomen osuus Yhdistyneen kuningaskunnan maksuhelpotuksen rahoituksesta vuonna 2010 oli 81 milj. euroa, joka oli noin 5 % Suomen maksuista EU:lle.

Yhteenveto valtiontalouden EU-tuloista ja -menoista

Vuoden 2010 valtion alustavaan tilinpäätökseen sisältyvät seuraavat valtion ja EU:n väliset maksuvirrat (milj. euroa):

TAULUKKO 19. Valtion ja EU:n väliset maksuvirrat vuoden 2010 valtion tilinpäätöksessä, milj. euroa

Valtiontalouden menot	
Budjettitalous	
ALV-maksu	233
BKTL-maksu	1 214
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	81
EU-MAKSUT YHTEENSÄ	**1 528**
Euroopan kehitysrahasto	55
YHTEENSÄ	**1 583**
Valtiontalouden tulot	
Budjettitalous	
Maataloustuki	557
Maaseudun kehittäminen	276
Rakennepoliittinen tuki	176
Tullien yms. kantopalkkio	38
Muut tulot [1]	42
BUDJETTITALOUS YHTEENSÄ	**1 089**
Rahastotalous	
Interventiorahasto	38
Maatilatalouden kehittämisrahasto	22
YHTEENSÄ	**1 149**

[1] Sisältää mm. TEN-tukia 28,8 milj. euroa

Lisäksi Suomi tuloutti vuonna 2010 EU:lle 152 milj. euroa tulleja ja sokerimaksuja. Vain 25 prosentin kantopalkkio, 38 milj. euroa, sisältyy valtion tilinpäätökseen.

TAULUKKO 20. EU:n ja Suomen valtiontalouden väliset rahavirrat vuosina 2000—2010, milj. euroa

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tulot EU-budjetista	1 026	1 315	1 245	1 358	1 353	987	1 273	1 346	1 122	1 070	1 149
Maksut EU-budjettiin	1 101	1 113	1 123	1 373	1 265	1 416	1 481	1 460	1 561	1 648	1 528
Euroopan kehitysrahasto	-	-	-	35	35	39	38	44	54	54	55

3 Hallituksen politiikkaohjelmien ja eräiden hallinnonalarajat ylittävien politiikkakokonaisuuksien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden pääpiirteet ja haasteet

3.1 Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma

Työvoimapanoksen riittävyyden turvaaminen

Työvoimapanoksen riittävyyden parantamiseen tähtäävät valmistelut ovat lähes kaikilta osin edenneet eri tahoilla. Työttömyysturvaan ja työvoimapalveluihin on tehty Sata-komitean ehdottamat muutokset, joiden avulla lyhennetään työttömyysjaksoja ja lisätään työn ja aktiivitoimien kannustavuutta. Osatyökykyisten työpanoksen lisäämiseksi on tehty muutoksia eläkkeen lepäämään jättämisen ehtoihin. Suomalaista joustoturvamallia valmisteleva työryhmä on valmistellut periaatelinjaukset, joiden osalta toimeenpano on edennyt. Ammatillista aikuiskoulutusta uudistavan työryhmän esityksiä aikuiskoulutusjärjestelmän kehittämiseksi ja etuuksien parantamiseksi on toimeenpantu. Lisäksi on tehty mm. työvoiman liikkuvuutta parantavia muutoksia työvoimapalveluihin, ja ulkomaisen työvoiman hankkimisen osalta valmistelu on ollut käynnissä.

Tehdyt toimenpiteet työurien alkamisen aikaistamiseksi opintoaikoja nopeuttamalla tai valmistumisikiä alentamalla eivät ole toistaiseksi johtaneet tuloksiin. Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointijärjestelmien kehittämistyö on käynnissä opetushallinnon ja työ- ja elinkeinohallinnon yhteishankkeena. Työvoimapulan uhka on taantuman takia siirtynyt tuonnemmaksi, mutta taantuma ja sitä seuraava kasvu voivat johtaa rakennemuutoksiin, joiden seurauksena työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat voivat edelleen kärjistyä. Tämä yhdessä työikäisen väestön vähenemisen sekä vaatimattoman tuottavuuskehityksen kanssa johtaa siihen, että on edelleenkin jatkettava toimia ja haettava uusia keinoja sekä kaikkien eri työvoimareservien saamiseksi käyttöön että tehtyjen työtuntien kokonaismäärän lisäämiseksi.

Työelämän laadun kehittäminen

Tykes-ohjelma päättyi vuoden 2009 lopussa ja viimeisimmät projektit saatetaan loppuun vuoden 2011 aikana.

Vuoden 2010 aikana tietoa rahoituspalvelusta on jaettu aktiivisesti näkyvyyden parantamiseksi. Tekesissä työelämän tutkimukseen ja kehittämiseen käytettiin 12,6 milj. euroa. Puhtaita TYKE-rahoitushakemuksia hyväksyttiin 39 ja hankkeiden rahoitus oli 2,5 milj. euroa. Hyväksyttyjä tutkimushankkeita oli 11 ja niiden rahoitus oli 2,6 milj. euroa. Integroituja T&K-hankkeita rahoitettiin 2,5 milj. eurolla ja integroituja tutkimushankkeita 4,9 milj. eurolla.

Tietoa työelämän laadun ja tuottavuuden samanaikaisen parantamisen hyödyistä lisättiin suunnitelmien mukaisesti. Arviolta 750 yritysneuvojaa eri puolilta Suomea on saanut koulutusta ko. asiasta muun yritystietouden lomassa; yritysneuvojien näyttötutkintovaatimuksiin on lisätty työelämän laadun osaamisen vaatimus; monikanavaista viestintää ja tiedonjakoa on lisätty muun muassa Internet-sivustoilla www.tem.fi/tyoelama ja www.laatuhomma.fi.

Lisäksi koulutuskeskus Salmiassa on järjestetty työelämän laadun ja tuottavuuden kurssitusta, joka pyritään jatkossa vakinaistamaan jatkuvaksi, vuosittaiseksi koulutusjaksoksi. Vuonna 2010 aloitettua alueellisen toimintatapamallin luomista työelämän laatuasioiden mukaan ottamiseksi yritysasiantuntijoiden asiakaspalvelutyöhön jatketaan v. 2011.

Yrittäjyyden edistäminen

Syksyllä 2010 julkaistun yrittäjyyskatsauksen mukaan Suomessa oli yrityksiä työ- ja elinkeinoministeriön arvioiden mukaan vuoden 2009 lopussa noin 266 000 (pl. alkutuotanto). Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Suomessa oli 251 000 yrittäjää v. 2009 eli 9 % työllisistä, mikäli alkutuotannon toimialoja ja avustavia yrittäjäperheenjäseniä ei oteta lukuun. Yrittäjien määrä saavutti uudet ennätyslukemat. Lisäystä edelliseen vuoteen oli noin 4 %. Yritysten ja yrittäjien halukkuus toiminnan voimakkaaseen kasvattamiseen ei ole nykyisessä taloudellisessa tilanteessa edelleenkään lisääntynyt. Yritysten kasvuhalukkuuden parantaminen on ollut politiikkaohjelman yhtenä painopisteenä yritysten toimintaympäristön kehittämisessä. Yritysten lukumääräistä ja toimialakohtaista kehitystä on esitetty tarkemmin työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan tekstiosassa (sivuilla 318-319, kuviot 17 ja 18).

Pk-yrittäjyyden kannalta keskeisessä asemassa ovat olleet erityisesti ne toimet, joilla on pyritty helpottamaan yritysten sopeutumista talouden syvään taantumaan. Finnveralla on mahdollisuus myöntää yrityksille suhdannerahoitusta vielä vuoden 2011 loppuun saakka. Suhdannerahoituksen kysyntä väheni v. 2010 suhteessa vuoteen 2009, sillä yritysten investointeihin ja käyttöpääomaan liittyvä rahoitustarve oli vähäistä.

Vuonna 2010 yritysten maksuvaikeuksien helpottamiseksi verotuksen viivästyskorkoja alennettiin seitsemään prosenttiin. Näin tilapäisissä maksuvaikeuksissa olevat yritykset voivat hakea maksujärjestelyllä lisäaikaa verojensa maksamiseen koh-

tuullisella korolla. Lisäksi maksuohjelman kesto yksityishenkilön velkajärjestelyssä on lyhentynyt pääsäännön mukaan nykyisestä viidestä vuodesta kolmeen vuoteen, lainsäädäntömuutokset ovat tulleet voimaan 1.8.2010 lukien.

Politiikkaohjelma järjesti v. 2010 ensimmäistä kertaa Timangi-kilpailun nuorille yrittäjille. Kilpailussa palkitaan nuoria yrittäjiä ja yrittäjätiimejä, jotka rohkealla ja innovatiivisella yrittäjyysteollaan ovat nostaneet yrityksensä kasvuun.

Yrittäjien sosiaaliturvaa koskevia parannuksia vietiin eteenpäin. Yrittäjien sairauspäivärahan omavastuuajan puutteiden korjaamista koskeva lainmuutos sairasvakuutuslakiin tulee voimaan 2.2.2011. Lisäksi työeläkelakien yrittäjän määritelmää koskevat muutokset tulevat voimaan vuoden 2011 alusta lukien.

3.2 Terveyden edistämisen politiikkaohjelma

Toimintavuoden keskeiset toimet

Vuoden 2010 aikana Terveyden edistämisen politiikkaohjelman tavoitteiden kannalta keskeistä oli uuden, 1.5.2011 voimaanastuvan terveydenhuoltolain sisältö, joka antaa vahvan pohjan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen laaja-alaiselle ja poikkihallinnolliselle toteuttamiselle kunnissa ja kuntayhtymissä. Lain tavoitteita ja velvoitteita on nostettu esiin eri koulutustilaisuuksissa ja seminaareissa, joissa politiikkaohjelmalla on ollut puheenvuoro.

Politiikkaohjelman käytettävissä olevista määrärahoista pääosa on kohdistettu järjestöyhteistyönä toteutettuihin terveyden edistämisen ja kansansairauksien ehkäisyä koskevien hyvien käytäntöjen levittämiseen, Vuoden terve kunta ja lupaavin yhteistoiminta-alue -kilpailujen järjestämiseen ja koulutus- sekä seminaarikuluihin. Esimerkkeinä järjestöjen kehittämistä hyvistä käytännöistä voidaan mainita Valtimoterveyttä kaikille -hanke, joka toteutti laajan koulutuskierroksen ja julkaisi Valtimoterveyttä kaikille -käsikirjan sekä koulujen mielenterveystyötä tukeva Hyvän mielen koulu -hanke. Koulutustilaisuuksista merkittävin oli Pohjois-Suomen alueelliset Hyvinvointi- ja terveyspäivät marraskuussa.

Seminaareja, koulutustilaisuuksia ja työkokouksia, joissa politiikkaohjelma on ollut mukana järjestelyissä ja/tai esiintymässä oli v. 2010 yhteensä 40.

Vuoden alussa valmistui Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma vuosille 2010—2014. Ohjelman toteutus on lähtenyt ripeästi käyntiin ja se on herättänyt laajaa kiinnostusta, yhteydenottoja ja luentopyyntöjä. Eri ministeriöt, Kuntaliitto, järjestöt, oppilaitokset sekä TTL ja THL ovat vahvasti sitoutuneet ohjelman toteutukseen. Ohjelma on herättänyt laajaa mielenkiintoa ja ohjelmassa mukana olleita toimijoita on pyydetty runsaasti kertomaan tai luennoimaan aiheesta.

Politiikkaohjelman vaikuttavuudesta esimerkiksi kansalaisten elintapoihin on vaikea esittää yksiselitteistä arviota, koska tulokset ovat monen asian summa. Ilahduttavaa on mm. alkoholinkulutuksen lievä lasku, työikäisten koetun terveyden ja työkyvyn paraneminen sekä ikäihmisten toimintakyvyn ja arkitoiminnoista selviytymisen kohentuminen.

Laaja-alaisen ja poikkihallinnollisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja sitä tukevien rakenteiden merkitys paikallistasolla on ymmärretty laajemmin ja syvemmin kuin muutama vuosi sitten. Edellä mainittua arviota tukeva tulos on saatu muun muassa Terveyden edistämisen keskus ry:n vuoden 2010 Terveyden edistämisen barometrissa sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen TEA-viisarissa (terveyden edistämisen aktiivisuus).

Politiikkaohjelman määrärahojen käyttö

Vuodelta 2009 siirtyi 200 000 euroa, vuodelle 2010 osoitettiin 300 000 euroa, yht. 500 000 euroa.		
Hyvän mielen koulu -hanke 2010—2011/Suomen Mielenterveysseura ry	55 000,00	euroa
Voimakaksikko-kampanja – terveyttä edistävä liikuntahanke/ Suomen Liikunta ja urheilu SLU ja Yle	20 106, 58	euroa
Valtimoterveyttä kaikille -hanke/ Suomen Diabetesliitto ja Suomen Sydänliitto ry	75 000,00	euroa
Suomen Sydänliitto ry/Neuvokas-hanke	10 000,00	euroa
Varusmiesten painonhallinta ja terveyden edistäminen sotilaskodeissa/Sotilaskotiliitto ry	20 000,00	euroa
Terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa/THL	12 035,08	euroa
Järjestöjen taloudellisia toimintaedellytyksiä koskevan selvityksen rahoitus (yhdessä OKM:n ja OM:n kanssa/Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan aloitteesta käynnistetty selvitys)	10 000,00	euroa
Vuoden 2010 terve kunta ja lupaavin yhteistoiminta-alue -kilpailut	30 000,00	euroa
Merkittävimmät koulutus- ym. tilaisuudet (yhteistyössä Pohjois-Suomen Avin, Tekry ry:n ja Kuule Oy:n kanssa)	9 475,00	euroa
Juoksevat menot (matka-, puhelin-, kokous-, tarjoilu-, painatus- ym. kulut)	32 608,21	euroa
YHTEENSÄ	**274 224,87**	**euroa**
Vuodelle 2011 siirtyy sidottuja menoja	210 850,00	euroa

3.3 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma

Politiikkaohjelman toimenpiteet

Ohjelma on tiiviisti liittynyt hallituksen esitykseen (HE 1/2010) nuorisolain muuttamiseksi. Muut mainittavat hankkeet ovat lasten hyvinvoinnin kansallisten indikaattoreitten valmistelu, selvitys hallinnon rakenteiden kehittämisestä vastaamaan lasten ja nuorten kasvamisen ja hyvinvoinnin kokonaisvaltaiseen hoitamiseen varhaislapsuudesta työelämään, lapsen oikeuksien kansallisen viestintästrategian valmistelu sekä lapsivaikutusten arvioinnin kansainvälisen ja kotimaisen tilannetta kartoittavan tutkimuksen osarahoitus.

Vuoden 2010 aikana politiikkaohjelman ohjelmajohtaja on osallistunut pyydetyllä puheenvuorolla tai alustuksella 60 tilaisuuteen.

Kustannukset ja varojen käyttö

Politiikkaohjelmalla on käytössään toimintamenoina 300 000 euroa vuodelle 2010. Tämän lisäksi vastuualueelle oli opetus- ja kulttuuriministeriön puolesta budjetoitu palkkoihin ja sosiaalimenoihin 174 226 euroa. Palkkamenot, sosiaalimenoineen, käytettiin 98,6 %, toimintamenojen käyttöprosentti oli 84,2 %, vastuualueen määrärahat käytettiin täten yhteensä 89,5 %.

Toimintamenojen suurimmat summat ovat tileillä Muut asiantuntija- ja tutkimuspalvelut (88 849 euroa), Ulkopuoliset palvelut (63 992 euroa) ja Käännöspalvelut (25 518 euroa).

Arvio vaikuttavuudesta

Hallituksen esitys nuorisolain muuttamisesta hyväksyttiin eduskunnassa vuoden 2010 aikana, uudistukset astuvat voimaan 1.1.2011.

Lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettavuus parani Taloustutkimuksen tekemän mittauksen mukaan siten, että 72 % suomalaisista tunsi sopimuksen tammikuussa 2010, vastaava luku lokakuussa 2008 (ennen politiikkaohjelman toimenpiteitä) oli 54 %.

Vuoden 2009 osalta ministeriöt ovat päivittäneet politiikkaohjelman toteuttamissuunnitelmaa Senaattori-palvelussa tammikuun 2010 aikana.

3.4 Peruspalveluohjelma ja -budjetti

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden rahoituksen tasapainoa ja ennakoitavuutta parannetaan hallituskauden kattavalla valtion ja kuntien välisellä poikkihallinnollisella peruspalveluohjelmalla ja siihen liittyvällä vuosittaisella peruspalvelubudjetilla.

Peruspalveluohjelman tarkoituksena on edistää peruspalveluiden saatavuutta, selvittää keinoja peruspalveluiden rahoituksen kestäväksi ja tasapainoiseksi turvaamiseksi, kehittää peruspalveluita koskevan lainsäädännön ja rahoitusjärjestelmien valmistelusta vastaavien ministeriöiden yhteistyötä sekä kehittää valtion ja kuntasektorin välistä yhteistyötä. Peruspalveluohjelma on osa valtiontalouden kehysmenettelyä. Peruspalveluohjelman valmistelua ohjaa ja sen sisällöstä sopii ministeriryhmä, jonka kokouksiin osallistuvat pysyvinä asiantuntijoina Suomen Kuntaliiton edustajat.

Peruspalveluohjelmasta kehitetään asteittain työväline, jonka avulla on aikaisempaa helpompaa hallita kunnallisten palveluiden ja niiden rahoituksen kokonaisuutta poliittisessa päätöksenteossa. Peruspalveluohjelman valmistelusta vastaavan ministeriryhmän työskentely on lisännyt eri ministeriöiden valmiutta palveluiden ja niiden rahoituksen kokonaisuuden tarkasteluun.

Seitsemäs kehyspäätökseen liittyvä peruspalveluohjelma hyväksyttiin v. 2010. Uusi tarkistettu ohjelma vuosille 2012—2015 on laadittu tilanteessa, jossa kuntien ja kuntayhtymien rahoitustasapaino on vuoden 2010 arvioitujen tilinpäätöstietojen mukaan parantunut selvästi edellisvuosiin verrattuna. Koko maan tasolla kuntien vuosikate kasvoi lähes 0,34 mrd. euroa ja se riitti kattamaan käyttöomaisuuden poistot. Kuntien parantuneen talouskehityksen taustalla on monia syitä. Kuntien verotulojen kasvu oli odotettua parempi. Verotulot ja valtionosuudet lisääntyivät yhteensä 1,2 mrd. eurolla. Vastaavasti käyttötalouden nettomenot kasvoivat vain 700 milj. euroa eli noin 3,8 %. Lisäksi hallituksen toteuttamat talouden elvyttämistoimet kohdistuivat myönteisinä kuntatalouteen. Kuntien talouskehityksen arvioidaan pysyvän myönteisenä myös lähivuosina.

Peruspalveluohjelmaan sisällytetään tuottavuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden lisäämisen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä arvioidaan niiden toteutumista ja vaikutusta menokehitykseen. Peruspalveluohjelmaan perustuva peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty valtion talousarvion yleisperusteluihin vuoden 2004 talousarvioesityksestä alkaen.

TAULUKKO 21. Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut milj. euroa (kehysvuodet 2012—2015 vuoden 2012 hintatasossa)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasauserineen							
Valtiovarainministeriö[1]	7 295	7 797	8 039	8 786	8 852	8 922	8 980
Opetus- ja kulttuuriministeriö[2]	997	1 028	1 038	1 048	1 045	1 043	1 040
– siitä kuntayhtymien yksikköhintarahoitus	1 376	1 420	1 470	1 484	1 480	1 477	1 473
YHTEENSÄ	**8 292**	**8 825**	**9 077**	**9 834**	**9 897**	**9 965**	**10 020**
Muut peruspalvelubudjettiin sisältyvät valtionavut							
Sisäasiainministeriö	46	79	100	111	114	114	114
Valtiovarainministeriö	142	114	115	47	76	41	36
Opetus- ja kulttuuriministeriö	186	196	223	226	226	225	223
Sosiaali- ja terveysministeriö	449	531	533	534	527	521	505
Työ- ja elinkeinoministeriö	40	36	41	39	38	36	36
YHTEENSÄ	**863**	**956**	**1 012**	**957**	**981**	**937**	**914**
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	**9 155**	**9 782**	**10 089**	**10 791**	**10 878**	**10 902**	**10 934**

[1] Ennen vuotta 2010 VM ja STM

[2] Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksista on kuntien ylläpitämän koulutuksen laskennalliseksi osuudeksi v. 2010 alkaen arvioitu 43%

Kuntien velkaantuminen jatkui kuntatalouden paranemisesta huolimatta. Kuntien lainakanta lisääntyi lähes miljardilla eurolla v. 2010.

Kuntien taloudellinen tilanne on kohentunut koko maassa. Erot kuntien välillä ovat pienentyneet huomattavasti. Yhteisöveron kuntaosuuden kasvattaminen määräaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä vuosina 2009—2011 on vahvistanut suurten ja keskikokoisten kuntien taloutta. Vastaavasti valtionosuuksien lisäys on kohentanut erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen kuntien talouskehitystä. Kuntien talouden arvioidaan pysyvän tasapainossa lähivuosina. Tämä merkitsee sitä, että vuosikate kattaa käyttöomaisuuden poistot koko kehyskauden ajan.

Peruspalvelubudjettitarkastelun yhteydessä talousarvioesityksen yleisperusteluissa arvioidaan myös valtion toimenpiteiden vaikutuksia kuntatalouteen. Vuonna 2010 valtion toimenpitein kuntataloutta vahvistettiin 260 milj. eurolla.

KUVIO 4. Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit, milj. euroa

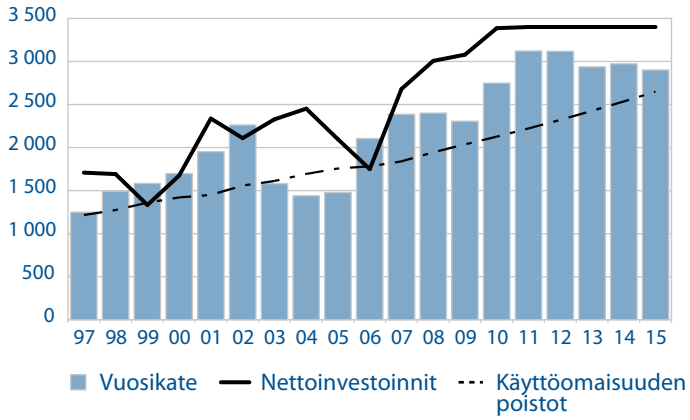

KUVIO 5. Kuntien verotulot ja valtionosuudet, mrd. euroa

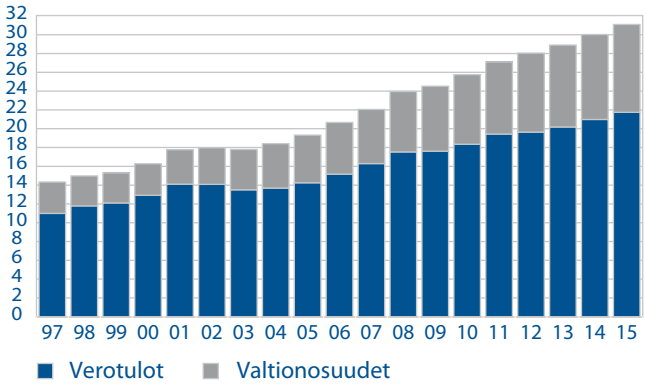

KUVIO 6. Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta ja kassavarat, milj. euroa

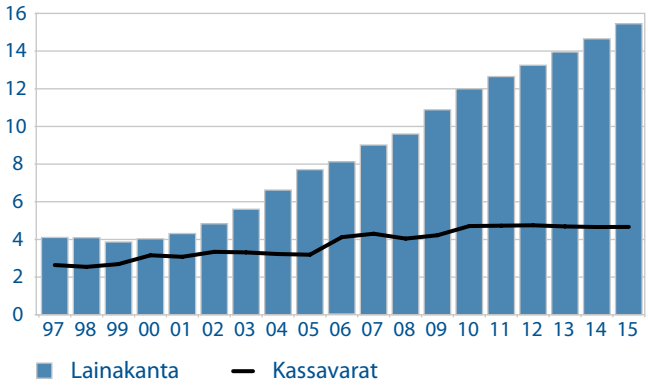

3.5 Valtion strateginen henkilöstöjohtaminen

Valtionhallinnon toimintayksiköiden toimintakykyisyyttä ja tuottavuutta on tuettu sekä ohjaamalla muutostilanteiden henkilöstöpolitiikkaa, yhteisillä tukipalveluilla ja kehittämällä ammattimaista henkilöstöjohtamista. Kertomusvuoden aikana keskeisinä tavoitteina olivat hyvän johtamisen, kilpailukykyisen sopimus- ja palkkapolitiikan ja organisaatioiden muutostilanteisiin liittyvien tukitoimenpiteiden kehittäminen sekä tuloksellisuutta, kilpailukykyä, henkilöstön saatavuutta ja palkkatasa-arvoa tukevan virka- ja työehtosopimusratkaisun toteuttaminen virastotasolla. Tuloksellisen toiminnan onnistumista on tuettu kertomusvuonna myös valtion henkilöstöön ja johtoon kohdistuvia kannustamisen keinoja kehittämällä sekä toimintayksiköiden työnantajaosaamista edistämällä. Tuottavan toiminnan ja työelämän laadun yhtäaikaiseen kehittämiseen on sitouduttu samoin kuin edistämään työurien pidentämistä.

Valtionhallinnon tuloksellisuus, henkilöstön hyvinvointi ja muutosten toteuttaminen edellyttävät hyvää johtamista. Valtioneuvoston v. 2008 tekemän periaatepäätöksen linjauksia hyvän johtamisen varmistamiseksi sekä johdon kasvavaan vaihtuvuuteen varautumiseksi toteutettiin muun muassa edistämällä ylimmän virkamiesjohdon johtamissopimus- ja tulospalkkiomenettelyn käyttöönottoa, jatkamalla ylimmän johdon potentiaalin kehittämiseksi suunniteltua Tulevaisuuden johtajat -ohjelmaa ja järjestämällä valtionhallinnon virkamiesjohdon ja yhteiskunnan eri sektoreiden verkostoitumista palvelevia foorumeita. Periaatepäätöksen linjausten toteutumista koskeva arviointi käynnistettiin.

Valtion henkilöstökoulutuspalveluja tuottavan HAUS kehittämiskeskus Oy:n asema muuttui vuoden 2010 alusta lukien valtion sidosryhmäyksiköksi. Muutos mahdollistaa valtion virastojen ja HAUS:in entistä kiinteämmän yhteistyön ja strategisen kumppanuuden henkilöstön osaamisen kehittämisessä.

Valtionhallinnon toimintayksiköiden toimintakykyisyyttä ja tuottavuutta on tuettu organisaatio- ja rakennemuutosten toteuttamisessa. Valtiovarainministeriön v. 2008 perustama Valtion henkilöstöpalvelut -yksikkö Valtiokonttorissa on jatkanut virastojen tukemista henkilöstömuutosten toteuttamisessa. Yksikön toiminnan painopiste on yksittäisten virastojen tukemisessa ja konkreettisten ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Keskeinen kysymys on henkilöstön uudelleensijoittamisen tukeminen. Yksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Henkilöstöpalvelut-yksikön tehtävänä on ensisijaisesti tukea tuottavuuteen, alueellistamiseen ja erillishankkeisiin liittyvien henkilöstömuutosten hallittua toteutumista sekä eläköitymisen mahdollistamaa uudelleensijoittumista.

Valtionhallinnon yksiköiden työnantajatoiminnan tukea on edelleen lisätty sekä niiden toimintakykyisyyttä ja kestävää tuottavuutta tuettu monin tavoin, muun muassa organisaatio- ja rakennemuutosten toteuttamisessa sekä työaikajohtamista kehittämällä.

Valtion virka- ja työehtosopimusratkaisussa sopimuskaudelle 2010—2012, joka allekirjoitettiin 28.3.2010, toteutettiin ensimmäisen vuoden palkankorotuksissa yleistä, maltillista linjaa. Valtion sopimuksen mukainen työrauhavelvoite on vallinnut ja työrauhatilanne on ollut hyvä. Sopimukseen sisältyvä sopimuksen tavoitteiden toteutumista ja kansan- ja valtiontalouden sekä henkilöstön ostovoiman kehitystä koskeva tarkastelu käynnistettiin. Tarkastelujen perusteella neuvotellaan vuoden 2011 palkantarkistuksista.

Valtion palkkapolitiikan painopisteenä oli kertomusvuonna edelleen palkkapolitiikan suuntaaminen ja palkkausjärjestelmien kehittäminen edistämään toiminnan tuloksellisuutta sekä kilpailukykyä osaavasta henkilöstöstä, erityisesti esimies- ja asiantuntijatehtävissä, joissa valtion suhteellinen ansiotaso on 80—90 % yksityisen sektorin vastaavissa tehtävissä olevien ansiotasosta.

Ennakkotietojen mukaan budjettivaltion kokoaikaisen henkilöstön säännöllisen työajan ansiot nousivat keskimäärin 3,0 %, joka johtuu sopimuskorotuksista (2,7 %) ja palkkaliukumasta (0,3 %). Samapalkkaisuuden lähtökohta on, että naisille ja miehille maksetaan sama palkka samasta tai samanarvoisesta työstä samalla työnantajalla. Kun työtehtävän vaativuus otetaan huomioon, lokakuussa 2010 naisten ansiot olivat 98 % miesten ansioista valtion sopimusaloilla keskimäärin. Edellisen ja kuluvan 2010—2012 sopimuskauden työ- ja virkaehtosopimuksiin sisältyy 0,2 prosentin suuruinen samapalkkaisuuserä, jolla korjataan virastossa heikommassa palkkauksellisessa asemassa olevan sukupuolen palkkoja. Tällä sopimuskaudella virka- ja työehtosopimuksiin sisältyvien palkankorotusten sukupuolivaikutukset arvioidaan neuvotteluvaiheessa keskus- ja paikallistasolla ja myös paikallistason sopimusten sukupuolivaikutuksia seurataan keskustasolla. Valtiotyönantaja on edelleen osallistunut hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen samapalkkaisuusohjelman toteuttamiseen.

Valtiovarainministeriö on yhdessä valtion virastojen kanssa halunnut vahvistaa valtion kilpailukykyä tulevaisuuden työnantajana teroittamalla työnantajaviestinnän lähtökohtia ja perusviestejä. Valtionhallinnon laajoista kehittämishankkeista huolimatta henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys ja tyytyväisyys johtamiseen ovat pysyneet kertomusvuonna hyvällä tasolla. Henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi, näkyvyyden parantamiseksi sekä kustannusten säästämiseksi käynnistettiin valtion työpaikkojen yhteisilmoittelua koskeva kokeilu.

Valtion henkilöstön tila

Valtion budjettitalouden virastoissa ja laitoksissa työskenteli vuoden 2010 lopussa 86 383 henkilöä, joka on 3,6 % työllisestä työvoimasta. Edellisestä vuodesta henkilöstö vähentyi runsaalla 35 000 henkilöllä ja valtion henkilöstön osuus työllisistä laski 1,5 prosenttiyksiköllä. Henkilöstön vähentyminen johtuu pääosin yliopistojen siirtymisestä budjettivaltion ulkopuolelle vuoden 2010 alussa. Henkilöstö lisääntyi työ- ja elinkeino-, valtiovarain- ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla ja valtioneuvoston kansliassa ja vähentyi muilla hallinnonaloilla. Vuonna 2010 valtion palveluksessa oli runsaat 36 000 henkilöä vähemmän kuin v. 2006.

Henkilöstön keski-ikä oli 45,1 vuotta. Edellisestä vuodesta keski-ikä nousi 1,1 vuodella. Edellisiä vuosia suurempaa keski-iän kasvua selittää se, että budjettivaltion ulkopuolelle siirtyneiden yliopistojen henkilöstö oli keskimääräistä nuorempaa ja muutoksen jälkeen vanhempien ikäluokkien osuus valtion henkilöstöstä korostui aiempaa enemmän. Ikäluokittain suurimpia ryhmiä olivat 45—54-vuotiaat (31 %) ja 35—44-vuotiaat (24 %), ja 55 % oli vähintään 45-vuotiaita.

Vuonna 2010 henkilöstöstä 94 % työskenteli kokoaikaisesti ja 6 % osa-aikaisesti. Osa-aikaisten osuus laski kolmella prosenttiyksiköllä edellisvuodesta ja oli myös matalammalla tasolla kuin v. 2006. Osa-aikaisuus oli yleisempää naisilla (9 %) kuin miehillä (4 %). Naisilla osa-aikaisuuden korostumista selittävät esimerkiksi lastenhoitoon liittyvät työaikajärjestelyt ja osa-aikaeläkkeen yleisempi käyttö.

Henkilöstöstä 86 % työskenteli toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa ja 14 % määräaikaisessa palvelussuhteessa. Määräaikaisten osuus laski 11 prosenttiyksiköllä ja miltei puolittui edellisestä vuodesta. Määräaikaiset palvelussuhteet olivat yleisempiä naisilla (16 %) kuin miehillä (11 %).

Vuonna 2010 henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys ja tyytyväisyys johtamiseen olivat melko hyvällä tasolla. Kokonaistyötyytyväisyys ja tyytyväisyys johtamiseen olivat samalla tasolla kuin edellisenä vuonna ja hieman korkeammalla tasolla v. 2006. Valtiolla on käynnissä useita suuria kehittämishankkeita, jotka usein lisäävät henkilöstön kokemaan epävarmuutta ja väliaikaisesti heikentävät henkilöstön työtyytyväisyyttä. Kehittämishankkeista huolimatta keskimäärin henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys ei ole heikentynyt.

Vuonna 2010 sairauspoissaoloja kertyi keskimäärin 9,7 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Sairauspoissaoloja oli 1,1 työpäivää enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuitenkaan sairauspoissaolot eivät lisääntyneet budjettivaltioon v. 2010 kuuluvissa virastoissa ja laitoksissa. Kun vuoden 2009 sairauspoissaoloista ja henkilötyövuosista poistetaan v. 2010 budjettivaltion ulkopuolelle siirtyneiden yliopistojen osuus, sairauspoissaoloja oli 9,9 työpäivää henkilötyövuotta kohti ja sairauspoissaolot vähentyivät 0,2 työpäivällä v. 2010. Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 60 vuoden 2 kuukauden ikäisenä. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousi edellisestä vuodesta 0,1 vuodella ja yhdellä vuodella vuodesta 2006. Kaiken kaikkiaan koettu työtyytyväisyys, työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen vähentyminen, sairauspoissaolojen vähentyminen ja eläkkeellesiirtymisiän nouseminen antavat myönteisen kuvan budjettivaltion valtion henkilöstön työhyvinvoinnista.

Vuonna 2010 budjettitalouden henkilöstön palkkasumma oli 3,6 mrd. euroa ja kaikki työvoimakustannukset 4,5 mrd. euroa. Yliopistojen budjettivaltion ulkopuolelle siirtymisen myötä työvoimakustannukset laskivat neljänneksellä edellisestä vuodesta. Vuonna 2010 yhden henkilötyövuoden hinta oli keskimäärin noin 52 948 euroa. Henkilötyövuoden hinta nousi 4,2 % edellisestä vuodesta.

TAULUKKO 22. Valtion henkilöstön tila 2006—2010

	2006		2007		2008		2009		2010[3]	
		%-m		%-m		%-m		%-m		%-m
Henkilöstömäärä ja -kustannukset										
Henkilöstön lukumäärä	123 219	-0,5	122 200	-0,8	120 931	-1,0	121 923	0,8	86 383	-29,1
Henkilötyövuodet, lukumäärä	120 892	0,0	120 170	-0,6	117 199	-2,5	117 624	0,4	84 721,0	-28,0
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	43,4	0,6	43,7	0,7	44,0	0,7	44,0	0,0	45,1	2,5
Palkkasumma, milj. euroa	4 302,4	3,8	4 279,4	-0,5	4 557,4	6,5	4 769,5	4,7	3 592,0	-24,7
Työvoimakustannukset yhteensä, milj. euroa	5 385,7	1,9	5 288,0	-1,8	5 718,9	8,1	5 978,5	4,5	4 485,8	-25,0
Henkilötyövuoden hinta, euroa	44 550	1,9	44 004	-1,2	48 796	10,9	50 827	4,2	52 947,5	4,2
Tehdyn työajan osuus vuosityö-ajasta, % [1]	82,1	-0,2	80,7	-1,7	81,3	0,7	81,9	0,7	81,3	-0,7
Tehdyn työajan palkkojen osuus palkkasummasta, %	78,8	0,0	78,3	-0,6	79,0	0,9	79,4	0,5	79,0	-0,5
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	58,9	-4,7	57,9	-1,7	58,8	1,5	57,7	-1,9	58,0	0,6
Työhyvinvointi										
Kokonaistyötyytyväisyys [2]	3,3	-2,9	3,3	0,0	3,4	3,0	3,4	0,0	3,4	0,0
Tyytyväisyys johtamiseen [2]	3,3	3,1	3,3	0,0	3,4	3,0	3,4	0,0	3,4	0,0
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, %	0,30	0,0	0,20	-34,3	0,20	0,0	0,20	0,0	0,10	-50,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,6	-2,3	9,9	15,1	9,8	-1,0	8,6	-12,2	9,7	12,8

1 Tehdyn säännöllisen vuosityöajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta

2 Asteikolla 1—5: 1 = erittäin tyytymätön, ..., 5 = erittäin tyytyväinen

3 Ennakkotieto

4 Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2004 talousarvioon
(EK 44/2003 vp—HE 55/2003 vp, HE 145/2003 vp)

Puolustushallinnon kumppanuusohjelma

Pääluokka 27
Eduskunta edellyttää, että puolustushallinnon kumppanuusohjelma tuodaan pilotointivaiheen jälkeen vielä erikseen eduskunnan arvioitavaksi.

Puolustushallinnon kumppanuusohjelmaan liittyen käynnistettiin alkuvaiheessa suppeita kumppanuuden pilotointihankkeita puolustushallinnon ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kumppanuussopimukset ovat pituudeltaan useampia vuosia, ja niihin sisältyvät optiot jatkovuosien osalta. Kumppanuudet jatkuvat edelleen, ja ne ovat laajentuneet uusille osa-alueille sekä muuttuneet kokeiluvaiheesta arkipäivän toiminnaksi. Varsinaista kumppanuusohjelmaa puolustushallinnossa ei enää ole.

Ruokahuollon osalta kumppanuussopimus Amican kanssa Hamina—Kotka -alueella päättyi. Toteutetun kilpailutuksen perusteella kumppanuus Amican kanssa jatkuu vuoden 2010 alussa alkaneella uudella sopimuskaudella. Puolustusvoimien muun ruokahuollon osalta tehtiin päätös toiminnan yhtiöittämisestä valtion kokonaan omistamaksi osake-yhtiöksi. Yhtiöittämisen valmistelutyöt ovat käynnissä ja tavoitteena on ruokahuollon palvelutuotannon siirtäminen perustettavalle yhtiölle vuoden 2012 alussa. Aluksi yhtiö toimisi neljän vuoden suoja-ajan ns. in house -asemassa. Suoja-ajan jälkeen alkavalla siirtymäkaudella yhtiön in house -asema puretaan ja puolustusvoimien ruokahuolto avataan kilpailulle.

Peruslentokoulutuspalveluiden sekä Vinka-kaluston teknisen tuen kumppanuussopimus päättyi ja uusi 1.9.2010 alkanut kumppanuussopimus ulottuu vuoden 2018 loppuun.

Maavoimien materiaalin vaativan tason kunnossapito siirtyi strategiselle kumppanille, Millog Oy:lle vuoden 2009 alussa. Tähän liittyvä vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa edellytetty Millog-kumppanuusyhteistyön toimeenpanoa koskeva siirtymävaiheen seurantaselvitys valmistui. Selvityksestä tullaan informoimaan eduskuntaa erikseen sovittavalla tavalla osana valtioneuvoston vuoden 2009 selonteon selvitystehtävien toteuttamista.

Yksittäisiin kumppanuusjärjestelyihin liittyvistä tähänastisista kokemuksista sekä uusien kumppanuuksien käynnistämisistä on raportoitu eduskunnalle eri yhteyksissä. Vuoden 2011 aikana puolustusvoimien kumppanuustoiminnan kokonaisuudesta laaditaan selvitys. Laajempia johtopäätöksiä kumppanuuksien toteutuneista eduista ja haitoista eri osa-alueilla on kootusti käytettävissä lähivuosina.

Puolustusministeriö on valmistelemassa puolustushallinnon kumppanuusstrategiaa. Strategian tarkoituksena on tukea puolustushallinnon ja yksityisen sektorin välisen kumppanuusyhteistyön rakentamista. Strategia sisältää viitekehyksen ja menettelytavat niiden tukitoimintojen löytämiseksi, joilla yksityistä sektoria voidaan hyödyntää vaihtoehtona palvelun tuottajana sekä käytännön toimenpiteet tämän yhteistyön muodostamiseksi. Strategia valmistuu vuoden 2011 aikana.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2007 talousarvioon
(EK 45/2006 vp—HE 122/2006 vp, HE 265/2006 vp)

Koulujen ja kirjastojen perustamishankkeiden määrärahat

Lausuma 5

Pääluokka 29
Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin koulujen ja kirjastojen perustamishankkeiden määrärahatason korottamiseksi tulevina vuosina.

Oppilaitosten perustamishankkeisiin myönnettiin vuoden 2011 talousarviossa valtuus myöntää valtionavustuksia enintään 36 milj. euroa. Vastaava valtuus oli 45 milj. euroa vuoden 2008 talousarviossa, yhteensä 101,5 milj. euroa vuoden 2009 varsinaisessa talousarviossa ja ensimmäisessä lisätalousarviossa sekä 86,5 milj. euroa vuoden 2010 talousarviossa.

Kirjastojen perustamishankkeisiin myönnettiin vuoden 2011 talousarviossa valtuus myöntää valtionavustuksia enintään 4,5 milj. euroa. Vastaava valtuus oli 4,5 milj. euroa vuosien 2008 ja 2009 talousarvioissa sekä 5 milj. euroa vuoden 2010 talousarviossa.

Perustamishankkeisiin myönnettäviä valtuuksia korotettiin merkittävästi vuosina 2009—2010 ja niiden aiheuttamat määrärahalisäykset otetaan huomioon hankkeiden lakisääteisen rahoitusaikataulun mukaisesti.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammattikorkeakoulujen soveltavan tutkimuksen ja sektoritutkimuksen rahoitus

Lausuma 7

Luku 29.60
Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulujen soveltavan tutkimuksen rahoitus turvataan ja, että Suomen kansantalouden kilpailukyvyn kannalta tärkeän sektoritutkimuksen voimavarat turvataan.

Ammattikorkeakoulujen hankerahoituksessa on siirrytty tukemaan aiempaa vahvemmin strategisia hankkeita sekä näihin liittyvää tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-

toimintaa. Vuodelle 2010 sovittu tutkimus- ja kehitystyöhön kohdennettava hankerahoitus oli noin 13 milj. euroa. Vuosina 2011—2012 opetus- ja kulttuuriministeriön on tarkoitus myöntää strategisesti merkittäviin hankkeisiin yhteensä noin 18 milj. euroa. Rahoituksen vaikuttavuuden lisäämiseksi laskennallisesta rahoituksesta luovutaan ja siirrytään strategisesti merkittävien hankkeiden tukemiseen.

Maaliskuussa 2010 raporttinsa jättänyt työryhmä esitti, että ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta määritellään pysyväksi osaksi ammattikorkeakoulujen perusrahoituskriteerejä. Tällöin ammattikorkeakoulujen perustehtäviin kuuluvan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoitus saataisiin kestävälle pohjalle.

Ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamista selvittäneet selvityshenkilöt esittivät joulukuussa 2010 ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän muuttamista selkeämmäksi ja kannustavammaksi. Esityksen mukaan ammattikorkeakoulujen perusrahoitus sisältäisi myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2008 talousarvioon
(EK 31/2007 vp—HE 62/2007 vp, HE 157/2007 vp)

Tasapuolinen koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Lausuma 3

Momentti 33.60.30

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa toimenpiteitä alueellisesti tasapuolisen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon turvaamiseksi sekä oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseksi.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) tuli lopullisesti voimaan 1.1.2011. Asetuksen tavoitteena on taata riittävät yhtenäiset ja alueellisesti tasa-arvoiset palvelut, vahvistaa terveyden edistämistä sekä tehostaa varhaista tukea ja syrjäytymisen ehkäisyä. Parantamalla ehkäisevien terveyspalvelujen suunnitelmallisuutta, yhtenäistä tasoa ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavaa toteutusta maan eri osissa vähennetään väestön sosio-ekonomisia terveyseroja sekä alueellista ja terveyskeskusten välistä eriarvoista palvelutarjontaa. Asetuksen lähtökohtana on terveyskäsitys, johon sisältyy aina myös mielenterveys.

Asetuksen mukaisten palvelujen järjestämiseksi on vuosien 2010 ja 2011 kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia korotettu yhteensä 18,5 milj. euroa, jotka jäävät kuntien saamiin valtionosuuksiin vuodesta 2011 lähtien. Jo tähänastinen seuranta on osoittanut, että asetuksen mukaiset palvelut ovat parantuneet jonkin verran. Esimerkiksi kouluterveydenhuollon laajoja terveystarkastuksia tehdään aikaisempaa enemmän. Myös uusia terveydenhoitajia on palkattu.

Asetuksen seuranta kuuluu Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ja valvonta kuuluu Valviralle ja aluehallintovirastoille. Seuranta ja valvonta on aloitettu viime vuonna. Valvira valmistelee paraikaa yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa valvontasuunnitelmaa. Aluehallintovirastot ovat jo olleet yhteydessä niihin kuntiin, joiden toiminta on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyn (2010) mukaan ollut riittämätöntä. Yhteydenotot kuntiin jatkuvat.

Toukokuun 1. päivänä voimaan tuleva terveydenhuoltolaki (1326/2010) vahvistaa perusterveydenhuollon toimintaa, eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Terveydenhuoltolaki sisältää lasten ja nuorten terveyspalvelut painottaen erityisesti terveyden edistämistä ja varhaisen tuen tehostamista. Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete saapuu erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito on uuden terveydenhuoltolain mukaan järjestettävä alle 23-vuotiaille hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu. Vastaava aikaraja on aikuisilla kuusi kuukautta.

Koko hallituskauden kattavassa Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa (Kaste-ohjelma 2008—2011) on käynnistetty lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen kokonaisuudistus. Tämän uudistuksen toteuttamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt jo tähän mennessä yli 28 milj. euroa valtionavustusta kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymien kehittämishankkeisiin.

Tässä uudistuksessa nivotaan perustasolla yhteen ongelmia ja häiriöitä ehkäisevät ja korjaavat palvelut yli nykyisten sektorirajojen (kuten terveys-, sosiaali-, nuoriso-, sivistys- ja poliisitoimi), erityispalveluja (kuten lastenpsykiatria, lastensuojelu ja kasvatus- ja perheneuvolat) uudistetaan tukemaan peruspalveluja erilaisilla työmenetelmillä. Olennaista on se, että palvelut ja asiantuntijat tuodaan suoraan lasten ja nuorten kehitysympäristöihin (koti, päivähoito, koulu ja vapaa-ajan toiminta).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2010 talousarvioon
(EK 31/2009 vp—HE 138/2009 vp, HE 241/2009 vp)

Suomen Turvapaikkapolitiikka

Momentti 26.40.01
Eduskunta edellyttää, että Suomen turvapaikkapolitiikkaa koskevat linjaukset ja käytännöt sekä hakijoille maksettavat korvaukset saatetaan mahdollisimman yhteneviksi Pohjoismaiden ja vertailukelpoisten EU-maiden kanssa, korostaen samalla päätöksenteon korkeaa laatua ja hakijoiden kohtelua ihmisoikeusstandardien mukaisesti.

Maahanmuuttovirastolle annettiin toimivalta turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, ulkomaalaisten säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta tammikuussa 2010

voimaan tulleella lailla (1345/2009). Vastaanottotoiminnan käytännön ohjaus ja turvapaikanhakijoiden tarkoituksenmukainen sijoittaminen vastaanottokeskuksiin on olennaista turvapaikkaprosessin kokonaisuuden kannalta. Maahanmuuttoviraston kokonaisvastuu prosessista edesauttaa oikeudenmukaisuus- ja tehokkuusnäkökohtien toteutumista sekä viranomaisten että asiakkaiden näkökulmasta. Käytännön toiminnan keskittäminen yhdenmukaistaa eri ylläpitäjätahojen toimintaa ja liittää majoitustoiminnan joustavasti turvapaikkaprosessiin.

Sisäasiainministeriö antoi tammikuussa 2010 uuden asetuksen (65/2010) turvapaikanhakijoille rahana maksettavasta toimeentulotuesta. Asetuksella alennettiin turvapaikanhakijan toimeentulotuen perusosan rahana maksettava osuutta niin, että se on 30 % pienempi kuin muilla Suomessa asuvilla. Turvapaikanhakijoille annetaan entistä suurempi osa toimeentulotuesta hyödykkeinä. Tällä muutoksella saatettiin tuki lähemmäksi muiden Pohjoismaiden tasoa.

Sisäasiainministeriö on vuoden 2010 aikana antanut useita ulkomaalaislain ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (kotouttamislaki) muutosesityksiä. Heinäkuun alussa 2010 voimaan tullut kotouttamislain muutos, jolla säädettiin, että EU-kansalainen ei kuulu vastaanoton piiriin enää sen jälkeen kun hänelle on tehty kielteinen päätös kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen, johti välittömästi EU-kansalaisten tekemien hakemusten merkittävään vähentymiseen. Loppuvuonna 2010 Suomeen ei tullut enää kansainvälisen suojelun hakijoita lainkaan Bulgariasta ja Romaniasta. Elokuun alussa 2010 tuli voimaan ulkomaalaislain muutos, joka perustui keväällä 2009 tehtyyn turvapaikkapolitiikkaa koskeneeseen selvitykseen. Lakiin lisätään muun muassa säännökset oleskeluluvan hakijan tai perheenkokoajan iän selvittämisestä oikeuslääketieteellisellä tutkimuksella ja turvapaikanhakijan työnteko-oikeuden rajaamisesta.

Maahanmuuttovirasto kiinnittää jatkuvasti huomiota päätöstensä korkeaan laatuun ja seuraa tarkoin muutoksenhakutuomioistuinten ratkaisuja. Vuonna 2010 valitus hyväksyttiin viraston tekemän laintulkinta- tai menettelytapavirheen perusteella 0,6 prosentissa tapauksia. Virasto seuraa tarkoin myös eurooppalaisia ihmisoikeuslinjauksia, erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöä. Vuoden 2010 aikana esillä oli erityisesti Kreikan tilanne. Useiden muiden EU-maiden tavoin Suomi pidättäytyi palauttamasta Kreikkaan yksin tulleita alaikäisiä ja haavoittuvassa asemassa olleita hakijoita niin kutsutun vastuunmäärittämisasetuksen perusteella. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tammikuussa 2011 antaman päätöksen johdosta Maahanmuuttovirasto päätti lopettaa toistaiseksi kaikkien turvapaikanhakijoiden käännyttämisen Kreikkaan edellä mainitun asetuksen nojalla.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

5 Tilimuistutuskertomus

Hallituksen kertomus niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan kirjelmässä 16/2010 vp Valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2009 ja Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion varainhoitovuoden 2009 tilinpäätöksen ja valtion tilinpäätöskertomuksen tarkastuksesta (EK 16/2010 vp—K 11/2010 vp, K 13/2010 vp sekä tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2010 vp) eduskunnan ottamat kannanotot ovat antaneet aihetta:

1 Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden asettaminen ja tulosten raportointi

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Hallitus raportoi yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisesta eduskunnalle valtion talousarviolain (423/1988) mukaisessa valtion tilinpäätöskertomuksessa.

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista on valtion tilinpäätöskertomuksessa arvioitu varsin kattavasti, mutta arvioinnin tietopohja ja laatu kuitenkin vaihtelevat eri hallinnonalojen välillä ja joissain tapauksissa myös hallinnonalan sisällä eri politiikkalohkojen välillä. Tästä on seurauksena, ettei kaikin osin ole riittävän selkeää se, missä määrin asetetut tavoitteet on saavutettu ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet hallinnonalojen tavoitteiden saavuttamisen asteeseen.

Valtioneuvoston controller on todennut valtion tilinpäätöskertomukseen liittyvässä arviointi- ja vahvistuslausumassaan, että arvioinnin laadun parantaminen edellyttää yhtäältä tavoitteiden asettamiseen liittyvää kehittämistyötä ja toisaalta arviointimenettelyihin ja menetelmiin liittyvää kehittämistyötä.

Yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita asetettaessa olisi selvästi nykyistä enemmän kiinnitettävä huomiota tavoitteiden asettamiseen sellaisiksi, että niiden toteutumisen seuranta olisi mahdollista ja että toimenpiteiden ja niiden resurssien käytön sekä vaikuttavuuden välistä yhteyttä olisi mahdollista kuvata: määrärahojen ja niillä toteutettavien toimenpiteiden yhteys hallinnonalan vaikuttavuuteen tulisi pystyä kuvaamaan nykyistä paremmin. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet olisivat, siinä määrin kuin vain mahdollista, konkretisoitavissa osatavoitteisiin, joilla kokonaistavoitteen saavuttamista voitaisiin edesauttaa.

Arvioinnin tietopohjan ja laadun vaihtelujen tasoittamiseksi eri hallinnonalojen tai politiikkalohkojen välillä tulisi arviointitiedon käyttöä edellyttää nykyistä voimakkaammin ja olemassa olevaa arviointitietoa tulisi hyödyntää systemaattisemmin.

Arvioinnin ongelmana on lisäksi se, että vaikka ohjeistusta myös yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnista on (mm. Hallituksen esitysten laatimisohjeet. Oikeusministeriö 2004:4 sekä Säädösehdotusten vaikutusten arviointi. Ohjeet. Oikeusministeriö 2007:6), ei ole varmistettu menettelyjä, joilla taattaisiin yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi (vaikuttavuusarviointi). Tämä tulisi varmistaa erityisesti kaikkein merkittävimpien toimenpiteiden osalta.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevan tiedon esittämistapaan ja tiedon sisältöön on tarpeen kiinnittää huomiota, jotta se parhaalla mahdollisella tavalla palvelisi valtioneuvoston päätöksentekoa ja eduskunnan mahdollisuuksia saada oikeat ja riittävät tiedot toiminnan vaikuttavuudesta ja valtiontaloudesta. Kehittämistyötä vaikuttavuustiedon paremman hyödynnettävyyden saavuttamiseksi tehdään niin hallinnonaloilla kuin valtioneuvoston tasollakin. Tavoitteena on yhtäältä vaikuttaa lyhyellä aikavälillä arviointitulosten esittämiseen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla ja toisaalta pidemmällä aikavälillä parantaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevan tiedon laatua.

Ympäristöministeriön tavasta tarkastella yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan todeta, että siinä erityisen positiivista on tarkastelutavan konkreettisuus ja käytännönläheisyys, tarkastelun läheinen yhteys konkreettisiin ministeriölle valtioneuvoston ja sen itsensä toimesta asettamiin vaikuttavuustavoitteisiin ja niiden toteutumiseen. Tämä todetaan myös eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnössä (5/2010 vp, tarkastelutapa on ’käytännöllinen ja hyvä’). Lisäksi ympäristöministeriön tapa esittää vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen on visuaalisesti selkeä (antaa nopeasti yleiskuvan tilanteesta). Valtion tilinpäätöskertomuksen laadintaohjeissa vuosille 2009 ja 2010 on suositeltu vaikuttavuusarviointien tulosten kiteyttämiseksi viisiportaista laadullista asteikkoa. Suositus on pääpiirteissään ympäristöministeriön käyttämän esitystavan mukainen. On kuitenkin selvää, että tiivis ja vaikuttavuustavoitteet läpikäyvä esittämistapa vaatii taustalle varsin paljon arviointia hallinnonalan vaikuttavuudesta sekä selkeän kriteeristön, jonka avulla tiivis arvio tavoitteiden saavuttamisesta voidaan antaa.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuusarvioinnin kehittäminen osana valtioneuvoston toiminnan strategista kehittämistä on ollut esillä myös valtioneuvoston kanslian asettamassa politiikkatoimien vaikuttavuusarvioinnin kehittämishankkeessa. Hallitus edellytti politiikkariihen kannanotossaan 24.2.2009 politiikkatoimien vaikutusarvioinnin kehittämisen käynnistämistä. Ministeriöiden kansliapäälliköiden neuvottelussa aloitevastuu linjauksen toteuttamisesta sovittiin valtioneuvoston kanslialle. Hankkeen työ on määrä saada päätökseen keväällä 2011.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin tulisi ylipäätään olla ajallisesti kattavampaa. Nykyinen vallitsevasti yksivuotinen tarkastelujakso on ongelmallinen erityisesti juuri toimenpiteiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin osalta: vaikutukset ja näin ollen tosiasiallinen kokonaisvaikuttavuus aktualisoituu todellisuudessa usein huomattavastikin pidemmällä aikajaksolla kuin vuoden tarkastelujakson aikana. Arviointi tulisi, ainakin yksivuotisen arviointijakson ohella, ulottaa pidemmälle aikajaksolle, jolloin myös aiemmat arvioinnit antaisivat nykyistä paremman pohjan käynnissä olevalle ja tulevalle arviointitoiminnalle.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tarkastelu on helposti sektoroitunutta pikemminkin kuin horisontaalista, vaikka nimenomaan yhteiskunnallinen vaikuttavuus syntyy useiden eri hallinnonalojen toimien vaikutusten kokonaisuudesta. Kokonaiskuvan muotoutuminen on vaikeaa, koska tietopohja on usein pirstaleinen. On tarpeen huolehtia siitä, että tietyn yhteiskunnallisen vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat ne keskeiset toimijat, joiden toimenpiteillä on vaikutusta tavoitteen saavuttamiseen. Arviointitoiminnan laadun parantamiseksi on tarpeen parantaa hallinnonalojen välistä koordinointia.

2 Verotukiselvitys

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunta edellytti kirjelmässään 16/2010 vp, että hallitus raportoi verotukiselvityksen tuloksista eduskunnalle mahdollisimman pian ja sisällyttää selvityksen keskeiset johtopäätökset myös seuraavaan tilinpäätöskertomukseen.

Valtiovarainministeriö lähetti marraskuussa 2010 eduskunnan tarkastusvaliokunnalle valtiovarainministeriön asettaman verotukihankkeen loppuraportin (VATT Valmisteluraportit 5/2010) sekä siihen liittyvän saatekirjeen. Loppuraportissa on kartoitettu vuoden 2009 verolainsäädäntöön sisältyvät verotuet ja laskettu tukien rahamäärä siltä osin kuin laskentaa varten tarvittavat tiedot ovat olleet saatavilla.

Verotukia löydettiin hankkeessa yhteensä 201 kappaletta, joista noin puolelle pystyttiin laskemaan rahamäärä. Noin 40 % verotuista sisältyi niihin veromuotoihin, jotka olivat ensimmäistä kertaa mukana verotukitarkastelussa. Laskennassa mukana olleiden verotukien yhteismäärä vuonna 2009 oli 17,6 mrd. euroa. Verotukien kartoitus oli tässä verotukiselvityksessä laajempi kuin aiemmin, mikä selittää valtaosan verotukien määrän kasvusta esimerkiksi vuodesta 2007, jolloin verotukien yhteismäärä oli 12,9 mrd. euroa.

Verotuet on raportoitu verotukihankkeessa aiempaa laajemmin ja laadullisesti paremmin. Valtiovarainministeriö aikoo jatkaa verotukien seurantaa yhdessä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) kanssa. Seurannassa on tarkoitus kiinnittää erityisesti huomiota verotukien verotuottovaikutusten muutoksiin, verotukien perusteissa tapahtuviin muutoksiin sekä uusiin verotukiin. Jatkossa verotukilaskelmat päivitetään vuosittain.

3 Talousarviolausumat

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Eduskunta on edellyttänyt hallituksen ottavan asianmukaisesti huomioon ne toimenpiteet, jotka talousarviolausumista on mietinnössä todettu. Hallituksen vastaukset eduskunnan valtiovarainvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan edellyttämiin yksittäisiin lausumiin sisältyvät tilinpäätöskertomuksen kohtaan 4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin.

4 Julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen kustannukset ja kokonaistaloudelliset hyödyt

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö kuultuaan valtiovarainministeriötä on todennut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriössä tehty kartoitustyö sosiaali- ja terveyspalvelujen vaihtoehtoisten järjestämistapojen vaikutuksista osoitti, että muutamia tutkimuksia sekä yksittäisartikkeleita kilpailuttamisesta on sosiaali- ja terveyspalvelujen eräiltä lohkoilta ja että tiedossa oleva dokumentaatio painottuu terveydenhuoltoon ja siellä erityisesti perusterveydenhuollon puolelle. Tuoreimmat selvitykset ovat joulukuussa 2010 valmistuneet Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen johdolla tehdyn hankkeen kaksi vertailututkimusta kuntien, yritysten ja järjestöjen tehostetun palveluasumisen yksiköistä. Yhtenäistä kattavaa selvitystä vaihtoehtoisten järjestämistapojen kustannuksista ja kokonaistaloudellisista hyödyistä ei kuitenkaan ole.

Äskettäin on kuitenkin käynnistynyt ja on käynnistymässä eräitä tutkimushankkeita, jotka parin vuoden kuluessa tuovat oleellisesti enemmän lisätietoa vaihtoehtoisten tapojen merkityksestä ja vaikutuksista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen johdolla (THL) tehtävä tilaaja-tuottajamalleihin painottuva hanke on näistä merkittävin.

THL-vetoisen tilaaja-tuottajamalleihin painottuvan hankkeen tavoitteena on kuvata ja arvioida Suomessa sovellettuja organisaation sisäisiä tilaaja-tuottajamalleja sekä tilausmenettelyjä kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistapana, sekä verrata niitä muiden maiden kokemuksiin. Syksyllä 2010 alkanut hanke toteutetaan THL:n ja Tampereen yliopiston yhteistyönä ja läheisessä yhteistyössä sisäisiä tilaaja-tuottajamalleja ja palvelujen ulkoista tilaamista soveltavien kuntien sekä yksityisten palvelujentuottajien kanssa. Hankkeen 800 000 euron budjetista Tekes rahoittaa lähes 60 %, THL noin 40 % ja Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto jonkin verran. Hankkeessa on mukana kaikkiaan kahdeksan tutkijaa.

Työssä käsitellään koko tilaaja-tuottajamalli. Case-kuntina on isohkoja ko. mallia hyödyntäneitä kuntia (esim. Tampere, Oulu, Jämsä ja Kouvola). Vuoden 2010 lopulla valmisteltiin kyselyä, joka kohdistuu periaatteessa kaikille tuottajille. Perusterveydenhuoltoon, vanhustenhoitoon ja peruserikoissairaanhoitoon painottuvassa kyselyssä saadaan haastateltavien näkemyksiä eri järjestämistapojen hyvyydestä ja kustannusvaikutuksista. Tutkimus ei kuitenkaan tuota kustannusvertailua vaihtoehtoisista tavoista järjestää palveluja. Se vaatisi erilaisen tutkimusasetelman. Lisäksi THL:n hankkeessa tehdään kuntiin menevä tilaaja-tuottajamallin soveltamista ja käytön laajuutta ja saatuja kokemuksia koskeva kysely lähikuukausina. Kysely on jatkoa sosiaali- ja terveysministeriön aiemmin teettämään Paras-hankkeeseen liittyneeseen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamishankkeen kyselyyn. Hankkeen keskeiset tulokset ovat valmiit vuoden 2012 alussa, sekä julkaisuna ja oppaana kesällä 2012.

Yhteenvetona todetaan siis, että yhtenäistä kattavaa selvitystä vaihtoehtoisten järjestämistapojen kustannuksista ja kokonaistaloudellisista hyödyistä ei ole.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen johdolla tehtävä, syksyllä 2010 alkanut tilaaja-tuottajamalleihin painottuva hanke tuottaa huomattavan määrän lisätietoa vaihto-

ehtoisista järjestämistavoista sekä niiden hyödyntämisestä ja vaikutuksista. Vaikka hanke on kattavuudeltaan laaja, se ei vastaa täysin em. eduskunnan vaateeseen saada vertailutietoja julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen kustannuksista ja kokonaistaloudellisista hyödyistä kuntien omana toimintana, ostopalveluna ja ulkoistettuna palveluna.

Huomionarvoista on, että osa ulkoistamispäätöksistä tehdään ns. pakkotilanteissa lähinnä lääkärityövoiman pysyväisluonteisen saantivaikeuden takia. Sosiaali- ja terveysministeriössä on kiinnitetty huomiota myös siihen, että säädöspohja on puutteellinen tilanteissa, joissa kunnan järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut uhkaavat syystä tai toisesta romahtaa tai yksityinen palveluntuottaja menee konkurssiin tai muuta äkillistä tapahtuu. Molemmissa tilanteissa palvelujen järjestäminen voi joko pysähtyä tai oleellisesti merkittävästi katkeilla. Ensin mainitusta tilanteesta voidaan mainita Rääkkylän riskialtis päätös joulukuussa 2010 lähes kaikkien sosiaali- ja terveyspalvelujen ulkoistamisesta ja jälkimmäisestä Reumasairaalan konkurssi keväällä 2010.

Sähköisten järjestelmien kehittäminen ja vuonna 2010 käynnistynyt kuntien perustilastoinnin uudistaminen parantavat tietopohjaa ja vertailukelpoisuutta ja helpottavat vertailujen laadintaa.

Tässä vaiheessa on tarkoituksenmukaista, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa meneillään olevia selvityksiä ja hankkeita. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi tarvittaessa myöhemmin erillisen tutkimuksen teettämistä vaihtoehtoisten järjestämistapojen vaikutuksista.

Hallituksen kertomus niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan kirjelmä 30/2010 vp Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus toiminnastaan varainhoitovuodelta 2009 (K 20/2010 vp) sekä tarkastusvaliokunnan mietintö (TrVM 8/2010 vp) ovat antaneet aihetta.

1 Valtion talousarvion ja sitä koskevien säädösten noudattaminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiontalouden tarkastusviraston kielteisistä laillisuuskannanotoista (K 20/2010 vp, s. 85—86 ja liite 1) asiallisesti merkittävimmän ryhmän muodostavat kannanotot, jotka koskevat siirtomäärärahan ylittämistä, arviomäärärahasta enintään-eräksi merkityn osuuden ylittämistä tai talousarviossa myönnetyn valtuuden tai sen käyttöajan ylittämistä. Näitä asiaryhmiä koskevat perustuslain (85 §) ja valtion talousarviosta annetun lain (7 § ja 10 §) säännökset ovat selkeitä eivätkä edellytä lainsäädännön muuttamista. Valtiovarainministeriö on kirjeellään 11.1.2011 (VM/35/00.00.00/2011) kehottanut ministeriöitä kiinnittämään huomiota edellä mainittujen säännösten noudattamiseen sekä tarvittavien toimintatapamuutosten tekemiseen hallinnonalallaan.

Osa kielteisistä laillisuuskannanotoista on koskenut muun muassa määrärahan käyttämistä muuhun kuin talousarviossa sallittuun tarkoitukseen, nettobudjetoin-

nin virheellistä soveltamista ja menojen kohdentamista väärälle talousarviovuodelle. Myös näihin seikkoihin liittyvä talousarviota koskeva lainsäädäntö ja talousarviopäätösten sisältö on selkeä ja vakiintunut. Näihin sekä muihin edellä mainittuihin kysymyksiin on kiinnitetty huomiota valtiovarainministeriön ministeriöiden taloushallintohenkilöstölle järjestämässä koulutuksessa. Vastaavaa koulutusta on säännöllisesti tarjolla ammattimaisten koulutuksenjärjestäjien kursseilla, joilla virkamiesasiantuntijat luennoivat.

2 Verotukien raportointi

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö on todennut seuraavaa:

Vuoden 2011 talousarvioesityksestä lähtien arvio verotukien määrästä esitetään talousarvioesityksessä. Kunkin verotulomomentin perusteluissa esitetään momentille kohdistuvien verotukien lukumäärä ja arvio niiden verotuottoa vähentävästä vaikutuksesta, mikäli tieto on saatavilla. Arvio verotukien kokonaismäärästä esitetään talousarvioesityksen osaston 11 perusteluissa. Erityistä huomiota on tarkoitus kiinnittää verotukien määrän kehitykseen, uusiin verotukiin ja merkittäviin muutoksiin verotukien perusteissa. Näin talousarvioesitystä käsiteltäessä eduskunnalla on aikaisempaa paremmin käytettävissä tietoa menojen lisäksi myös verotukien kehityksestä.

Vuoden 2011 talousarvioesitystä valmisteltaessa verotukiselvityksen päivittäminen oli vielä kesken. Verotukiselvityksessä verotukien raportoinnin kattavuutta laajennettiin, ja lisäksi aiemmin raportoituja verolajeja täydennettiin uusilla verotuilla. Vuoden 2012 talousarvioesityksen valmistelussa ovat käytössä nämä aiempaa kattavammat laskelmat verotukien määrästä.

Tilinpäätöskertomukseen sisällytetään tarkastelu verotukiarvioiden toteutumisesta. Tilinpäätöskertomuksessa pyritään mahdollisuuksien mukaan esittämään myös tarkasteluja verotukien kohtaannosta ja vaikutuksista.

Verotukien seurantaa vaikeuttaa se, että kaikkien verotukien euromäärää ei pystytä lainkaan arvioimaan. Lisäksi, toisin kuin määrärahojen kohdalla, verotukien todellista arvoa ei usein pystytä laskemaan, vaan käytettävissä on ainoastaan arvio toteutuneen tuen määrästä. Arviot verotukien määrästä perustuvat staattisiin laskemiin, eikä verotukien poistaminen välttämättä kasvattaisi verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja verovelvollisten käyttäytymiseen.

Verotuet sisältyvät verolainsäädäntöön, ja uusien tukien vaikuttavuutta pyritään arvioimaan lakiesitysten perusteluissa. Uusista verotuista tai verotukien kasvattamisesta päätettäessä tulisi aina arvioida, voitaisiinko sama tavoite saavuttaa tehokkaammin suoran tuen kautta. Erityistä huomiota olisi syytä kiinnittää siihen, että verotukia ei käytetä kehysjärjestelmän kiertämiseen.

3 Väylähankkeiden hyötykustannuslaskelmat

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut Liikenneviraston tehtäväksi väylähankkeiden hyöty-kustannuslaskelmien uudistamisen. Liikenne- ja viestintäministeriö ohjaa ja seuraa Liikennevirastossa tehtävää kehittämistyötä. Ministeriö myös hyväksyy Liikenneviraston esittämät väylähankkeiden laskentaperiaatteet sekä niissä käytettävät yksikköarvot.

Liikenne- ja viestintäministeriön ja Liikenneviraston yhteistyökäytäntöjä on vastikään uudistettu siten, että investointihankkeiden tilannetta ja hankehallintaan liittyviä kehittämisprojekteja käsitellään säännöllisesti kokoontuvissa toimialatapaamisissa.

Liikennevirasto on valmistellut uutta ohjeistusta liikennehankkeiden arvioinnista. Uusi ohjeistus valmistuu keväällä 2011, jonka jälkeen liikenne- ja viestintäministeriö ottaa siihen kantaa. Ohjeistus parantaa päätöksenteon pohjaksi tarvittavan tiedon luotettavuutta ja laatua. Uusi ohjeistus tarkentaa mm. hyötykustannuslaskennan hyötyjen tarkastelumenetelmiä. Edistysaskeleet hankearvioinnissa mahdollistavat eduskunnan ohjausotteen parantamisen perustuen parempaan informaation.

Liikennevirasto kehittää hankearviointia laajemminkin. Tarkoitus on, että jo hankkeen ensimmäisissä suunnitteluvaiheissa olisi karkeasti arvioitavissa uusien väylähankkeiden hyödyt ja merkitykset kansantalouden ja alueen kehittämisen kannalta. Käynnissä oleva kehittämishanke antaa hyvän pohjan myös muulle jatkokehitystyölle.

Liikennehallinnossa ja toimialalla on käynnissä yhteisiä kehittämishankkeita infrastruktuurirakentamisen kustannuslaskennan kehittämiseksi. Kustannusten hallinnan terävöittämiseksi on yhteistyössä luotu ja otettu käyttöön uusia työkaluja. Jatkossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että hyötyjen ja kustannusten laskenta on dokumentoitu siten, että hankkeen eri vaiheissa ja sisällön muuttuessa hyötyjä ja kustannuksia voidaan tarkastella helposti uudelleen. Laskennan tulee ohjata myös suunnittelun aikana valitsemaan riittäviä, turvallisia ja toimivia liikenneratkaisuja.

4 Vaihtoehtoisia työvoimaennusteita ja laskelmia työllisyyskehityksestä

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta valtiovarainministeriö kuultuaan työ- ja elinkeinoministeriötä on todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriössä on laadittu vaihtoehtoisia laskelmia työvoiman kehityksestä vuoteen 2025, joita selvitetään jäljempänä. Jäljempänä on tarkasteltu myös yleistä työllisyystilannetta ja työllisyyden kysyntää julkisella sektorilla. Lisäksi on kuvattu arvioita toimialakohtaisesta työllisyydestä ja työvoimatarpeesta.

Lähtökohtana laskelmissa on käytetty Tilastokeskuksen työvoimatutkimusta. Vuonna 2010 oli 15—64-vuotiaiden työvoimaosuus (työvoiman osuus työikäisestä väestöstä) noin 74 % ja työllisyysaste (työllisten osuus työikäisestä väestöstä) oli vajaa 68 %.

Laskelmien vaihtoehtoiset arviot työvoiman ja työllisyyden kehityksestä perustuvat Tilastokeskuksen vuoden 2009 väestöennusteeseen ja valtiovarainministeriön keskipitkän aikavälin ennusteeseen, joka on laadittu vuoteen 2015 saakka. Keskipitkän aikavälin ennusteessa 15—64-vuotiaiden työvoimaosuus ja työllisyysaste nousevat vajaaseen 77 prosenttiin ja reiluun 71 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä.

Vaihtoehtoiset laskelmat – työvoima (työlliset ja työttömät)

Kuviossa 7 on tarkasteltu kolmea vaihtoehtoista laskelmaa työvoiman (15—64-vuotiaat) kehitykselle vuoteen 2025. Yksi laskelmista tarkastelee ns. perusuraa, jossa työvoimaosuuden oletetaan nousevan samansuuntaisesti kuin valtiovarainministeriön pitkän aikavälin julkisen talouden kestävyyslaskelmissa (ks. ”Julkisen talouden valinnat” -raportti).[4]1 Kaksi muuta vaihtoehtoa kuvaavat tilanteita, jossa työvoimakehitys on heikompi (laskelma 1) ja suotuisampi (laskelma 2) kuin perusurassa.

Peruslaskelmassa työvoimaosuuden oletetaan nousevan 77,5 prosenttiin vuonna 2025, kun taas laskelmassa 1 työvoimaosuuden oletetaan nousevan vain hieman ennustetusta vuoden 2015 tasosta. Laskelmassa 2 työvoimaosuuden oletetaan nousevan reiluun 78 prosenttiin, mikä ylittää 1990-luvun lamaa edeltävien vuosien korkeiden työvoimaosuuksien tason. Laskelmissa 15—64-vuotiaiden työvoimaosuuden kehityksen taustalla on arviot eri ikäryhmien työvoimatrendeistä. Tietyissä ikäryhmissä työvoimaosuus on jo hyvin korkea (30—49-vuotiaat, erityisesti miehet), jolloin heidän työvoimaan osallistumisen ei voida olettaa nousevan huomattavasti. Peruslaskelmassa 15—64-vuotiaiden osallistumisasteen nousu perustuukin lähinnä osuuden kasvuun nuoremmilla ja vanhemmilla ikäluokilla (15—29- ja 55—64-vuotiaat).[5] Suotuisaa työvoimakehitystä kuvaavassa laskelmassa 2 työvoimaosuuden oletetaan nousevan lähes kaikissa ikäryhmissä, suhteellisesti enemmän kuitenkin nuoremmilla ja vanhemmilla ikäryhmillä. Näissä ikäluokissa on suhteessa enemmän ”käyttämätöntä työvoimapotentiaalia”. Sen käyttöön saaminen vaatii hyvän suhdannekehityksen lisäksi myös aktiivisia, rakenteellisia toimenpiteitä.

Koska väestö ikääntyy ja työvoimaosuus laskee iän mukaan, työvoiman määrä ei välttämättä kasva, vaikka työvoimaosuudet laskelmissa nousevatkin. Työvoiman on arvioitu kasvavan vielä lähivuosina (vuoteen 2013 asti), mutta keskipitkällä aikavälillä työvoiman määrän oletetaan laskevan. Pitkän aikavälin työvoiman kehitystä kuvaavissa laskelmissa heikoimmassa tilanteessa (laskelma 1) työvoiman määrä vähenee huomattavasti, kun työvoimaosuudet eivät juurikaan nouse. Peruslaskelmassa työvoiman määrä jatkaisi lievää supistumistaan 2020-luvun alkuun saakka. Suotuisassa laskelmassa (laskelma 2) työvoiman määrä kasvaa pitkällä aikavälillä.

---

4 Julkisen talouden valinnat raportissa oletuksena on, että 20—64-vuotiaiden osallistumisaste on 82,1 prosenttia vuonna 2020. Peruslaskelmassa 20—64-vuotiaiden työvoimaosuus nousee 82,1 prosenttiin vuonna 2025.

5 Myös Laskelmassa 1 työvoimaosuus nousee hieman nuorilla ja vanhemmilla ikäluokilla.

KUVIO 7. Työvoima 15—64-vuotiaat, 1 000 henkilöä

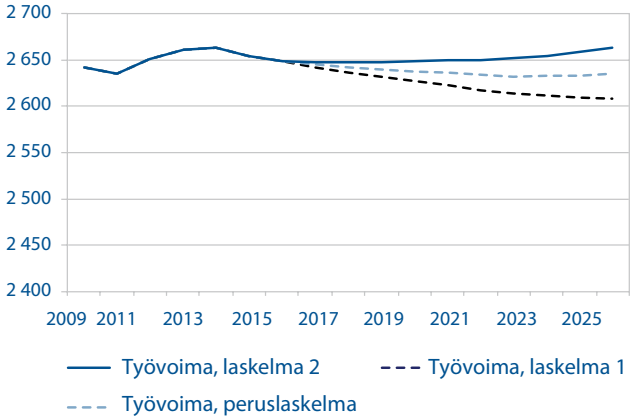

Lähde: TK työvoimatutkimus, väestöennuste, VM laskelmat

Vaihtoehtoisia työllisyyslaskelmia

Työvoimalaskelmat luovat pohjan työllisyyden kehitykselle. Kuviossa 8 esitetään kolme eri vaihtoehtoista laskelmaa työllisyyden (15—64-vuotiaat) kehityksestä. Peruslaskelmassa työllisyysasteen oletetaan nousevan samansuuntaisesti kuin valtiovarainministeriön pitkän aikavälin julkisen talouden kestävyyslaskelmissa, jolloin työllisyysaste nousee 73,5 prosenttiin vuonna 2025.[6] Kaksi muuta laskelmaa kuvaavat peruslaskelmaa heikompaa ja suotuisampaa kehitystä. Näissä työllisyysaste nousee 71,5 ja 75 prosenttiin. Vaikka työllisyysaste nouseekin jokaisessa vaihtoehdossa, väestön ikääntymisen ja työvoiman vähentymisen vuoksi työllisten määrä puolestaan ei kaikissa vaihtoehtolaskelmissa nouse. Peruslaskelmassa työllisyys nousee hieman, kun taas heikomman työllisyysasteen vaihtoehdossa työllisten määrä vähenee selvästi. Korkean työllisyysasteen vaihtoehdossa työllisyys nousee huomattavasti.

6 Valtiovarainministeriön laskelmissa työllisyysaste vakiintuu 73,5 prosentin tasolle vuoteen 2035 mennessä.

KUVIO 8. Työllisyys 15—64-vuotiaat, 1 000 henkilöä

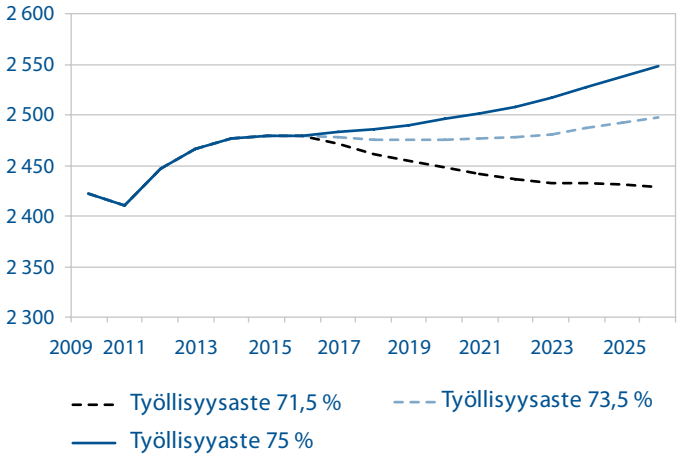

Lähde: TK työvoimatutkimus, väestöennuste, VM laskelmat

Julkisen sektorin työllisyys

Kuviossa 9 tarkastellaan julkisen sektorin työvoiman tarvetta suhteessa työllisyystilanteeseen yllä mainituissa vaihtoehtoisissa laskelmissa. Kuviossa on esitetty työllisyyden vuosittaiset muutokset. Laskelmassa yksityisen sektorin työllisyyden oletetaan määräytyvän koko talouden työllisyyden ja julkisen sektorin työllisyyden erotuksena. Käytännössä siis taloustilanne määrää yksityisen sektorin työllisyyskehityksen. Koska julkisen sektorin työllisyys on vähemmän suhdanneherkkää, tässä laskelmassa sen kehityksestä on tehty mekaanisia ja väestöennusteeseen perustuvia oletuksia. Kuntasektorin työllisyyttä lisäävänä tekijänä laskelmissa on huomioitu väestön ikääntymisestä aiheutuva palvelutarpeen kasvu. Valtion osalta työvoiman tarve vuoteen 2015 määräytyy valtiovarainministeriön arvioiman valtion budjettitalouden henkilöstön määrän mukaan. Valtion osuus julkisen sektorin työvoimatarpeesta on selvästi pienempi kuin kuntien osuus. Koska valtion palvelujen kysynnän kehityksestä ei ole pitkän aikavälin arvioita, on laskelmassa oletettu, että palvelujen kysyntä ja työvoimantarve valtiolla pysyy vuoden 2015 tasolla.

Julkisen sektorin työllisten osuus (23—24 % vuonna 2015) koko työllisyydestä ei muutu huomattavasti, vaikka työllisyystilanne vaihtelee eri laskelmissa. Pitkällä aikavälillä osuus nousee noin yhdellä prosenttiyksiköllä.

Kuviosta 9 näkyy, että näillä oletuksilla julkisen sektorin työllisyys kasvaa eri laskelmissa vielä lähivuosina vähemmän kuin koko talouden työllisyys ja yksityisen sektorin työlliset. Kuitenkin peruslaskelmassa työllisyys julkisella sektorilla kasvaa pidemmällä aikavälillä selvästi enemmän (Kuvio 9, paneeli b). Pidemmän aikavälin tarkastelu osoittaa, että yksityisen sektorin työllisyys laskisi vuosien 2010-luvun puolestavälistä useana vuotena ja kääntyisi lievään nousuun tarkastelujakson lopussa. Tällöinkin yksityisen sektorin työllisten määrän kasvu on kuitenkin hitaampaa kuin julkisen sektorin

työllisten kasvu. Heikon työllisyystilanteen laskelmassa yksityisen sektorin työlliset jatkavat laskua koko pitkän aikavälin tarkastelujakson (Kuvio 9, paneeli a). Voimakkainta lasku on 2010-luvun loppupuolella ja 2020-luvun alkupuolella. Suotuisan työllisyystilanteen laskelmassa yksityissektorin työllisyys laskisi vain muutamina vuosina (Kuvio 9, paneeli c). 2010-luvun lopulla se kasvaisi suunnilleen samaa vauhtia kuin julkisen sektorin työllisyys ja 2020-luvun alussa hieman enemmän.

KUVIO 9. Työllisyyden ja julkisen sektorin työvoiman tarpeen muutos eri työllisyyslaskelmien mukaan, 1 000 henkilöä

Paneeli a. Laskelma, jossa oletuksena koko kansantalouden työllisyysaste 71,5 % vuonna 2025

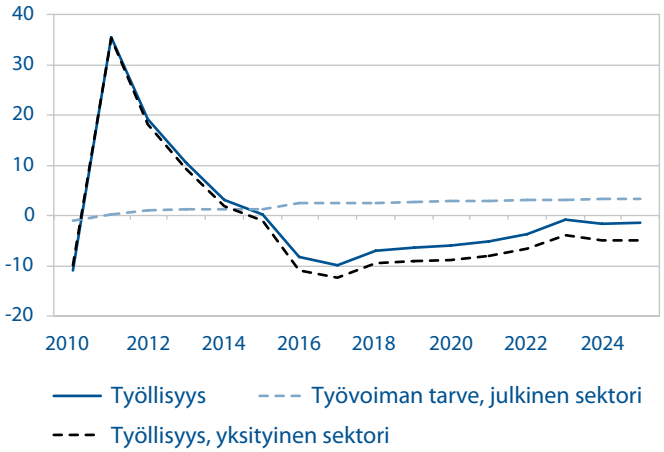

Paneeli b. Laskelma, jossa oletuksena koko kansantalouden työllisyysaste 73,5 % vuonna 2025

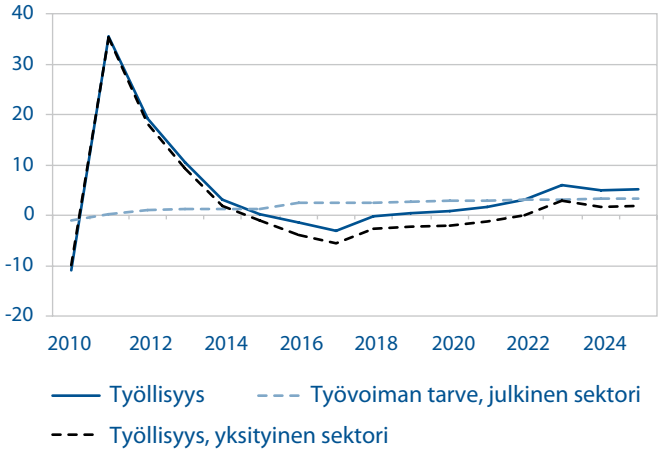

Paneeli c. Laskelma, jossa oletuksena koko kansantalouden työllisyysaste 75 % vuonna 2025

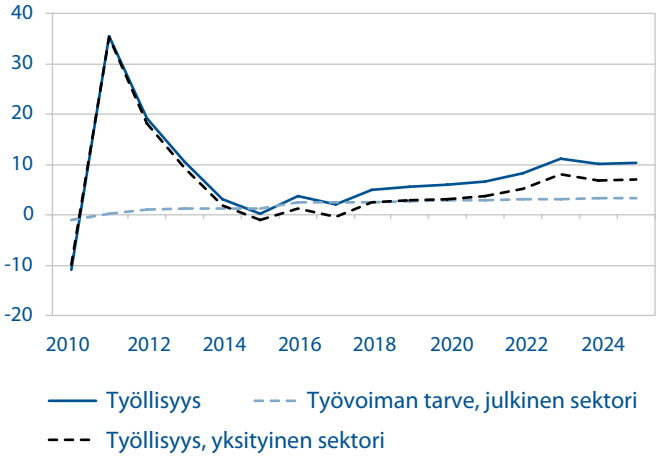

Lähde: TK työvoimatutkimus, väestöennuste, VM laskelmat

Yhteenveto laskelmista

Arviot työllisyyden kehityksestä osoittavat, että julkisen sektorin työvoimatarve on nykyisellä palvelurakenteilla työvoiman lisätarvetta jatkuvasti kasvattava, mikäli koko julkisen sektorin työllisyys toteutuu ennakoidulla tavalla. Oletettua julkisen sektorin työvoiman tarvetta voi pienentää tuottavuuden kasvu julkisella sektorilla. Lisäksi julkisen sektorin työvoiman tarvetta vähentää yleistyvä palveluiden ulkoistaminen, jolloin kasvava palvelutarve ei näy julkisen sektorin työllisyydessä vaan yksityisen sektorin työllisyyden kasvuna. Toisaalta yksityisen sektorin työllisyyttä parantaa oletettua parempi työllisyystilanne, koska julkisen sektorin työllisyys on vähemmän suhdanneriippuvainen. Esitetty suotuisan työllisyyden laskelmassa oletettu työllisyysaste on kuitenkin historiallisesti erittäin korkea ja edellyttää myös työvoiman huomattavaa kasvua.

Arvioita toimialakohtaisesta työllisyydestä ja työvoimatarpeesta

Pitkän aikavälin talouden ja työmarkkinoiden kehitystä toimialoittain on tarkasteltu työ- ja elinkeinoministeriön johtamassa neljän ministeriön (työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö) PATKET-ennakointikonsortion (pitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarpeiden rakenne-ennakointi). Tämä työ on toteutettu vuosina 2009—2011 ja siinä esitetään eri vaihtoehtoja työvoiman tarpeen kehityksestä eri toimialoilla vuoteen 2025. Työn tuloksia voidaan hyödyntää politiikkavalmistelussa ja päätöksenteossa sekä esimerkiksi tulevaisuuskatsausten laadinnassa.

Vuonna 2010 julkistetussa perusurassa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen työvoimatarve olisi kasvanut merkittävästi, nettomääräisesti jopa 120 000 hen-

kilöllä vuoteen 2025 mennessä. Vuonna 2011 julkistetussa tavoiteskenaariossa, jossa eri politiikkatoimien vaikutuksia on otettu huomioon, lisäys on puolittunut ja mm. teollisuuden ja yksityisten palvelujen osuus on suurempi. Skenaariolaskelmat tuottaa Valtion taloudellinen tutkimuskeskus yleisen tasapainon mallillaan (VATTAGE). Raportit, joissa tulokset on esitetty, on julkaistu VATT:n tutkimuksia -sarjassa (nro 154 ja 161).

Mallityötä ja siihen liittyvää yhteistyötä eri tahojen kanssa tehdään myös aluetasolla. Aluetasolla ovat mukana maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, valtakunnan tasolla työmarkkinajärjestöt. Alueraportti ilmestyy keväällä 2011.

5 Lainsäädännön laadukkuuden turvaaminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö kuultuaan valtioneuvoston kansliaa ja muita ministeriöitä on todennut seuraavaa:

Lainvalmistelun ohjaus

Lainvalmistelu ja sen laatu ovat ministeriöiden vastuulla sen mukaan kuin lainvalmisteluhankkeet sisältönsä perusteella jakautuvat ministeriöiden toimialoille (valtioneuvoston ohjesääntö VNOS 11 §). Ministeriössä vastuu lainvalmistelun laadusta on kansliapäälliköllä (VNOS 45 §). Ministeriöiden sisäiset järjestelyt lainvalmistelun ohjauksessa sekä lainvalmisteluhankkeiden määrät eri ministeriöissä ovat hyvin vaihtelevia. Oikeusministeriön tehtävänä on valtioneuvoston lainvalmistelun kehittäminen (VNOS 14 §).

Hallituksella on vaalikaudella ollut ensimmäisen kerran lainvalmistelun laadun parantamiseen tähtäävät tavoitteet, jotka on määritelty hallituksen strategia-asiakirjan lainsäädäntösuunnitelmassa. Lainsäädäntösuunnitelman toteuttamisesta ovat huolehtineet paremman sääntelyn ministerityöryhmä, oikeusministeriön asettama paremman sääntelyn neuvottelukunta ja ministeriöt. Ministeriöiden yhteistyöelimenä virkamiestasolla on toiminut valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittämistyöryhmä. Vaalikauden puolivälissä hallitus tehosti lainsäädäntösuunnitelman toteuttamista politiikkariihen linjauksin vuonna 2009.

Vaalikaudella kaikkien ministeriöiden tulossopimuksiin on kirjattu lainvalmistelun kehittäminen ja eduskunnalle annettavien hallituksen esitysten listan toteuttaminen. Lainvalmistelua on myös ryhdytty seuraamaan kansliapäällikkökokouksissa. Oikeusministeriö on vaalikaudella käynnistänyt Sujuvampaan lainvalmisteluun -hankkeen yhteistyössä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran kanssa. Hankkeessa on valmistunut työvaiheiden kuvaus hyvien käytäntöjen mukaisesta lainvalmisteluprosessista. Hankkeessa jatketaan lainvalmistelun ohjauksen ja osaamisen kehittämistä.

Lainvalmistelun kehittämistoiminta on ministeriöiden valmistelijoille vuonna 2010 tehdyn mielipidekyselyn mukaan lisääntynyt valtioneuvoston tasolla ja erityisesti ministeriöissä vaalikauden aikana. Kehittämistyön vaikuttavuus käytännön työhön on myös kyselyn tulosten mukaan nähtävissä. Hallituksen määrittelemät kehittämisen tavoitteet ovat kuitenkin niin laajakantoisia, että merkittävää edistystä ei voi tapahtua vain yhden vaalikauden aikana. Kehittämistoimintaa on siten perusteltua jatkaa.

Lainvalmistelun voimavarat

Ministeriöt arvioivat vuosina 2008 ja 2010 kansallisten säädösten valmisteluun käytettävien voimavarojen määrää ja riittävyyttä. Suurimpina ongelmina pidettiin liian tiukkoja aikatauluja ja liian vähäistä henkilöstön määrää kansallisen lainsäädännön valmistelussa. Arvioita merkittävistä puutteista oli kuitenkin vähemmän toisella arviointikerralla. Lainvalmistelijoille vuonna 2010 tehdyn mielipidekyselyn mukaan kansallisten säädösten valmisteluun käytetty osuus koko työajasta on kasvanut vaalikaudella.

Ministeriöiden suuntaa-antavien arvioiden mukaan kansallisen lainsäädännön valmisteluun on käytetty keskimäärin seitsemän prosenttia henkilöstön työpanoksesta. Kahdessa ministeriössä on vaalikauden aikana sisäisin toimenpitein lisätty työpanosta kansallisten säädösten valmistelussa.

Hallitus edellytti politiikkariihen linjauksissaan vuonna 2009, että lainvalmistelun henkilöstövoimavaroihin etsitään uusia ratkaisuja, esim. valtioneuvoston lainvalmistelijapooli. Virkamiestasolla valmisteltuja ratkaisuehdotuksia on käsitelty paremman sääntelyn ministerityöryhmässä.

Lainsäädännön laadun turvaaminen

Uusia ohjeita lainvalmistelua varten on vaalikaudella annettu valtioneuvoston periaatepäätöksinä: vaikutusten arvioinnista vuonna 2007 ja kuulemisesta vuonna 2010. Molemmista ohjeista on järjestetty koulutusta lainvalmistelijoille. Vaikutusarvioinnin toteutumisesta on julkaistu Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvitys vuonna 2010. Selvityksen mukaan erityyppisten vaikutusten arviointien määrä hallituksen esityksissä on kasvanut ja lukuarvojen käyttö lisääntynyt vuosien 1994—2009 välillä.

Osana Sähköinen asiointi ja demokratia -hanketta luodaan uusi sähköinen verkkopalvelu, jossa kansalaiset voivat osallistua hallinnossa vireillä olevien asioiden, mm. lainsäädännön valmisteluun. Palvelu tarjoaa valtionhallinnolle ja kunnille tehokkaita välineitä kansalaisten mielipiteiden selvittämiseen ja lausuntomenettelyyn. Palvelu otetaan käyttöön vuosina 2011—2013.

Toimintaohjelma yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuonna 2009. Ohjelman tavoitteena on vähentää kansalliseen lainsäädäntöön perustuvista tiedonantovelvoitteista ja viranomaismenettelyistä yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa vuoden 2006 tasosta neljänneksellä vuoden 2012 loppuun mennessä.

Suomen säädöskokoelmassa julkaistiin 1 853 säädöstä vuonna 2009, pituudeltaan yhteensä 7 638 sivua. Molemmat luvut ovat suurempia kuin kertaakaan aiemmin. Vuonna 2010 vastaavat luvut olivat viime vuosien tavanomaista tasoa eli 1 424 säädöstä ja 4 731 sivua.

Oikeusministeriön laintarkastusyksikkö tarkastaa säädösluonnosten lakiteknistä laatua (VNOS 30 §). Tarkastuksen kattavuus on vaalikaudella ollut lakien osalta vuosittain 84—90 prosenttia.

6 Valtioneuvoston controllerin lausuma tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä

Lausuman tarkoitus ja oikeudellinen perusta

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston tulos- ja valtiovarainvalvojana varmistanut valtioneuvostolle valtion talousarviosta annetun lain 24 f §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, että valtion tilinpäätöskertomus antaa talousarviolain 18 §:ssä säädetyllä tavalla oikeat ja riittävät tiedot (oikean ja riittävän kuvan) talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta. Valtioneuvoston controller antaa tietojen arvioinnin ja varmistuksen johdosta seuraavan sisäisen valvonnan menettelyihin kuuluvan lausuman vuodelta 2010 annettavasta tilinpäätöskertomuksesta:

Yleisarvio säännösten noudattamisesta ja tietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä

Valtion vuodelta 2010 annettava tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista ja taloudellisesta asemasta sekä valtion taloudenhoidosta ja antaa kokonaisuutena kohtuullisessa määrin oikeat ja riittävät tiedot tuloksellisuuden pääasiallisesta kehityksestä.

Valtion tilinpäätös

Valtion tilinpäätös ei sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tilinpäätös on laadittu säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista sekä taloudellisesta asemasta. Valtion tilinpäätöksen liitteessä 12 esitetyt tiedot valtion taloudellisesti merkittävistä monivuotisista sopimusvastuista perustuvat tilivirastojen vastaavan liitteen tietoihin. Kyseisiä tietoja ei ole laadittu yhtenäisellä tavalla eivätkä ne välttämättä sisällä kaikkia vastuita. Monivuotisia sopimusvastuita koskevien tietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä ei ole siksi voitu varmistua. Hallitus voi hyväksyä valtion tilinpäätöksen ja tilinpäätös voidaan allekirjoittaa.

Tilinpäätöskertomuksen kertomusosassa esitetyt tiedot ja arviot valtiontalouden ja julkisen talouden tilasta ja riskeistä täydentävät osin valtion tilinpäätöksen antamaa kuvaa valtion taloudellisesta asemasta. Valtiontalouden keskipitkän aikavälin kehityksen kuvausta on kuitenkin tarpeen edelleen kehittää siten, että sen kattavuus ja sisältö mahdollistaisivat nykyistä paremmin valtion taloudellisten riskien ennakoinnin ja hallinnan.

Valtiontaloutta ja valtion taloudenhoitoa koskevat tiedot

Tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtiontaloudesta ja valtion taloudenhoidosta.

Valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöskertomukseen otetut valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat perustuvat liikelaitosten ja rahastojen vahvistettuihin ja ulkoisten tilintarkastajien tarkastamiin tilinpäätöksiin. Tilinpäätöstietojen oikeellisuuteen ja riittävyyteen ei ole tilintarkastuksissa esitetty huomautuksia.

Valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä koskevat tiedot

Tilinpäätöskertomuksen tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä antavat kokonaisuutena kohtuullisessa määrin oikean ja riittävän kuvan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksen pääpiirteistä.

Vuoden 2010 talousarviossa esitettyjen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista on arvioitu riittävän kattavasti. Arvioinnin tietopohja ja laatu kuitenkin vaihtelee hallinnonalojen välillä ja joissain tapauksissa myös hallinnonalan sisällä politiikkalohkojen välillä. Näin ollen se, missä määrin asetetut tavoitteet on saavutettu ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet hallinnonalojen tavoitteiden saavuttamisen asteeseen, ei kaikin osin ole riittävän selkeää.

Hallinnonalojen tuloksellisuuden laadullisen itsearvioinnin tulee perustua riittävään kriittisyyteen. Hallinnonalojen tulostavoitteiden toteutumista mittaavien arvosanojen yhteys varsinaisiin tuloksellisuusindikaattoreihin on ollut osittain vaikeasti todennettavissa.

Oikean ja riittävän kuvan raportoimiseksi yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta olisi tarpeen edelleen kehittää vaikuttavuusarvioinnin menetelmällistä pohjaa sekä vaikuttavuustavoitteita asetettaessa ja täsmennettäessä kiinnittää huomiota ilmiöaluetta relevantilla tavalla kuvaavien seurantaindikaattorien tai tarvittaessa muiden arviointikriteerien asettamiseen.

Valtion ja eri hallinnonalojen toiminnallista tuloksellisuutta koskevat tiedot

Valtion tilinpäätöskertomuksen valtion toiminnallista tuloksellisuutta koskevien tietojen perusteella saa oikean ja riittävän kuvan toiminnasta. Kehittämisessä painopisteinä kullakin hallinnonalalla pidetyistä asioista kuvan muodostaminen on kuitenkin hankalaa. Raportoinnissa pyritään kattamaan hallinnonalojen koko toiminta, mikä on omiaan häivyttämään yhteiskuntapolitiikan painopisteiden valinnan ja arvioinnin sekä resurssien kohdentamisen kannalta keskeisimmät toiminnot.

Kehittämistarpeita on edelleen erityisesti toiminnan taloudellisuutta ja tuottavuutta sekä laatua koskevien tietojen yhtenäisessä esittämisessä sekä sellaisen arviointitiedon tuotannossa, joka yhtä aikaa tukee sekä hallinnonalan toiminnan suunnittelua ja johtamista että raportointia. Tilinpäätöskertomus antaa kuitenkin oikean yleiskuvan valtion ja muun julkisen toiminnan toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen suunnasta.

Henkilöstöä ja henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä koskevat tiedot

Valtion henkilöstöpolitiikan osalta tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät perustiedot henkilöstöpolitiikan ja henkilöstön rakenteen ja työtyytyväisyyden kehityksestä koko valtion tasolla. Hallinnonaloittain on lisäksi annettu vaihtelevasti tietoja henkilöstön rakenteesta ja työtyytyväisyydestä sekä myös osaamisen ja toimintatapojen kehittymisestä.

Perustelut ja lausuman antamisen perustana olevat menetelmät

Edellä esitetyn lausuman kannanotot ja havainnot perustuvat seuraavaan selvitykseen ja näkökohtiin:

Kukin ministeriö vastaa oikeat ja riittävät tiedot toimi- ja hallinnonalansa osalta antavan ehdotuksen laatimisesta valtion tilinpäätöskertomuksen laadintaa varten. Tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuus ja riittävyys on pyritty varmistamaan ministeriöissä sisäisen valvonnan menettelyin, joita on tuettu valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon neuvoin. Näitä täydentävät valtiovarainministeriössä tehdyt arvioinnit, joita on tehty siinä laajuudessa ja siten, että tilinpäätöskertomus olennaisilta osiltaan vastaisi sille talousarviolaissa ja valtion talousarviosta annetussa asetuksessa säädettyjä vaatimuksia. Valtiovarainministeriössä ja valtiovarain controller -toiminnossa ministeriöiden ehdotukset tuloksellisuuden kuvauksiksi on tarkistettu ja arvioitu siltä osin, ettei tiedoissa ole olennaisia virheitä tai ristiriitaisuuksia ja että tietojen lähteet ovat olennaisilta osin luotettavia tai vaihtoehtoisesti tietojen lähde on ilmoitettu. Samalla on kiinnitetty huomiota siihen, että valtion vuoden 2010 talousarvioesityksen ja talousarvion perusteella taloudellisesti olennaisimmista kokonaisuuksista olisi raportoitu tiedot yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Tietoja on yhteistyössä ministeriöiden kanssa tarvittaessa täydennetty ja korjattu. Controller-toiminnossa on

tarvittavat varmistukset tehty ja tietojen oikeellisuutta ja riittävyyttä arvioitu valtioneuvoston controllerin 21.12.2006 antaman menetelmäkuvauksen (VM 45/01/2006) mukaisesti. Menetelmäkuvaus on saatavilla valtiovarainministeriön Internet-sivuilla.[7]

Tilinpäätöskertomuksen tuloksellisuustiedoissa painotetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksen pääpiirteitä koskevia tietoja. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus tarkoittaa sitä, missä määrin yhteiskuntapolitiikalle asetetut tavoitteet on saavutettu.

Tilinpäätöskertomusta vuodelta 2010 laadittaessa on otettu huomioon valtiovarainvaliokunnan mietinnöissä sekä tarkastusvaliokunnan mietinnöissä edellisistä valtion tilinpäätöskertomuksista esitetyt havainnot ja kehittämisehdotukset. Niitä toimenpiteitä, joihin hallitus on eduskunnan esittämien huomautusten johdosta ryhtynyt, esitellään valtion tilinpäätöskertomuksessa.

Tilinpäätöskertomuksen vaikuttavuustiedoissa on lähtökohtaisesti pyritty raportoimaan asioista, joille on valtion vuoden 2010 talousarvioesityksessä asetettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevia tavoitteita. Raportoinnin laatu on vakiintunut ja merkittävimmät kehittämishaasteet liittyvät yhtäältä valtion tilinpäätöskertomuksen perustana olevien tietojärjestelmien kehittämiseen siten, että ne nykyistä paremmin palvelisivat taloudellista raportointia ja erityisesti valtion taloudellisen aseman arviointia sekä toisaalta valtion tilinpäätöskertomuksen rakenteelliseen kehittämiseen.

Vaikuttavuuden arvioinnin haasteet ovat vaikuttavuustiedon systemaattinen hyödyntäminen ja siirtomenojen suuri osuus valtion talousarviossa. Talousarviossa esitettävien vaikuttavuustavoitteiden suuri määrä ei mahdollista kaikkien vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisen systemaattista arviointia. Useiden tavoitteiden osalta vaikuttavuuden arviointi on vaikutuksen tai toteutettujen toimenpiteiden kuvaamista. Tällaisena vaikuttavuuden arvioinnin merkitys hallinnonalan, hallituksen ja eduskunnan päätöksenteon kannalta jää odotettua vähäisemmäksi. Jatkossa on tarpeen pyrkiä vaikuttavuuden syvällisempään analyysiin ja keskittymään sellaisten politiikkatoimien arviointiin, joiden kohdalla arvioinnit tukevat raportoinnin ohella päätöksentekoa, politiikkatoimien implementointia ja siihen liittyvää johtamista.

Eräiden valtionapujärjestelmien sekä EU:n tukien ja niihin liittyvän kansallisen osarahoituksen vaikuttavuustiedoissa taikka tietojen luotettavassa todentamisessa riippumattoman arvioinnin avulla on selkeitä kehittämistarpeita. Kertomuksesta ei johdonmukaisesti ilmene tietoja siitä, onko valtionapu- tai rahoitusjärjestelmä saavuttanut sille lainsäädännössä tai talousarvioesityksen yhteydessä asetetut tavoitteet.

---

[7] http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/10_ohjaus_ja_tilivelvollisuus/20070115Valtio/vvc4_kirja.pdf

Valtion taloudellisen aseman kokonaisarviointiin on tarpeen kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Monet tietolähteet, jotka ovat sinällään yhtäpitävästi seurattavissa ja ovat voimassa olevien säädösten mukaisesti laaditut, mutta eivät kaikissa tapauksissa tuota selkeää ja yhteiskuntapoliittisen päätöksenteon kannalta merkityksellistä tietoa valtion ja julkisen talouden tilasta ja resurssien käytöstä. Eri tietolähteiden tuottaman informaation tulkinta ja erojen hahmottaminen edellyttää monissa tapauksissa kuvausjärjestelmien syvällistä tuntemusta.

Erityisesti valtion toimintojen siirtyminen budjettitalouden ulkopuolelle ja uudet valtion palvelutuotannon organisointitavat, joissa valtion palveluja tuottavat enenevässä määrin valtion määräysvallassa olevat yhteisöt, asettavat uusia vaatimuksia niin valtion taloudellisen aseman kuvaukselle kuin valtion riskienhallinnallekin. Valtion ja tytäryhteisöjen erillistilinpäätökset eivät välttämättä yksinään anna riittävässä määrin informaatiota valtiokonsernin kokonaisuudesta.

Valtion tilinpäätös sisältyy yhtenä osana tilinpäätöskertomukseen. Kertomuksen ja siihen sisältyvän valtion tilinpäätöksen hyväksyy ja allekirjoittaa tasavallan presidentti valtioneuvoston perustuslain 58 §:n mukaisesti tekemästä ratkaisuehdotuksesta. Hallinto- ja kuntaministeri varmentaa allekirjoituksellaan presidentin päätöksen. Valtion tilinpäätöksen laadintamenettelyssä Valtiokonttori tekee valtiovarainministeriölle talousarvioasetuksen mukaan allekirjoitetun tilinpäätösehdotuksen lopullisesta, oikeat ja riittävät tiedot antavasta valtion tilinpäätöksestä. Asiallisesti valtion tilinpäätös valmistuu Valtiokonttorin tilinpäätösehdotuksen valmistuttua eikä siihen tehdä valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston käsittelyssä muutoksia.

Tilinpäätöskertomukseen sisältyvä valtion tilinpäätös perustuu Valtiokonttorin talousarvioasetuksen mukaisesti antamaan tilinpäätösehdotukseen ja tilinpäätöksen perustana olevaan valtion kirjanpitoon. Valtion tilinpäätöksen tietojen oikeellisuuden ja riittävyyden arvioinnin pohjana on tilinpäätöksen perustuminen Valtiokonttorin pääjohtajan talousarvioasetuksen mukaisesti tekemään tilinpäätösehdotukseen sekä Valtiokonttorin pääjohtajan talousarvioasetuksen mukaisesti antama arviointi- ja vahvistuslausuma sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävyydestä valtion keskuskirjanpidossa ja valtion tilinpäätöslaskelmien ja niiden liitteiden kokoamisessa sekä niihin liittyvissä menettelyissä. Arviointi- ja vahvistuslausuman mukaan sisäistä valvontaa on arvioitu COSO-ERM -viitekehyksen avulla. Lausumassa se on todettu asianmukaiseksi ja riittäväksi. Valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon käytettävissä ovat lisäksi olleet valtiontalouden tarkastusviraston suorittaman valtion keskuskirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen havaintoja koskevat alustavat tiedot. Valtiovarain controller -toiminnossa on lisäksi tarkistettu että tilinpäätös on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Valtiovarain controller -toiminnossa on varmistettu, että tilinpäätöskertomukseen otetut valtion liikelaitosten ja rahastojen tilinpäätöslaskelmat perustuvat liikelaitosta tai talousarvion ulkopuolella olevaa valtion rahastoa koskevan lainsäädännön mukaan vahvistettuihin ja ulkopuolisten tilintarkastajien tarkastamiin tilinpäätöksiin. Tilintarkastuskertomuksissa ei ole esitetty huomautuksia liikelaitosten tai talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöstietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2011

Valtioneuvoston apulaiscontroller

ESKO MUSTONEN

Finanssiasiantuntija *Matti Salonen*

OSA II

MINISTERIÖIDEN TOIMIALAN TOIMINNAN TULOKSELLISUUDEN KUVAUKSET

7 Valtioneuvoston kanslia

Ministerien katsaus toimialan toimintaan

Valtioneuvoston kansliassa vuosi 2010 oli monella tavoin vaativa. Vuoden keskivaiheilla Matti Vanhasen II hallitus lopetti työnsä ja Mari Kiviniemen hallitus aloitti. Samalla tarkistettiin hallitusohjelmaa. Nämä työllistivät virkamiehiä kaikilla tasoilla.

Vuonna 2010 toimeenpantiin pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaa sekä hallituskauden puolivälin politiikkariihen kannanottoa. Hallitusvaihdosta varten valtioneuvoston kanslia tuotti yhteistyössä ministeriöiden ja hallituksen poikkihallinnollisten politiikkaohjelmien kanssa seurannan Matti Vanhasen II hallitusohjelman toteumatilanteesta.

Islannin tulivuoren purkauksen johdosta syntyneen tuhkapilven aiheuttamat toimenpiteet huhtikuussa toteutettiin valtion kriisijohtamismallin mukaisesti. Kriisijohtamismallin mukaista toimintaa harjoiteltiin valtionhallinnon VALHA 2010 -valmiusharjoituksessa sekä Euroopan unionin kriisikoordinaation kehittämiseksi järjestetyssä harjoituksessa syyskuussa. Tilannekuvatoimintaa kehitettiin edelleen vastaamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen tarpeita sekä VALHA 2010 -valmiusharjoituksessa että omin hankkein. Valtioneuvoston asettama varautumisen järjestelyjä tarkasteleva komitea kiinnitti erityistä huomiota tilannekuvatoiminnan edelleen kehittämiseen.

Valtioneuvosto asetti alkuvuonna Suomen arktisen politiikan neuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tehtävänä on tukea ja seurata Suomen toimintaa ja sen toiminnan yhteensovittamista arktisella alueella, tehdä tunnetuksi arktisen alueen kysymyksiä sekä edistää ja pitää yhteyksiä vastaavien toimielinten kanssa muissa maissa.

Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistava työryhmä esitti toimeksiantonsa mukaisesti, että paikallistason puoluetoimintaan suunnattava avustus jaettaisiin puolueille niiden kansanedustajanpaikkojen lukumäärän mukaisessa suhteessa käytettäväksi puolueiden paikallistason yhdistysten toimintaan. Paikallisen tason yhdistysten suuresta määrästä johtuen työryhmä esitti muutoksia avustusten valvontasäännöksiin. Yhdistyksiin, joille myönnetään paikallistason toimintaan tarkoitettua avustusta, ei pääsääntöisesti sovellettaisi puoluelain uudistettuja säännöksiä auktorisoidusta tilintarkastajasta eikä tilinpäätösasiakirjojen toimittamisesta. Tiedotustoimintaan ja viestintään osoitettua avustusta ei voitaisi käyttää maksulliseen vaalimainontaan puoluelaissa määriteltynä kampanja-aikana.

Valtionhallinnon viestintäsuositus uudistettiin. Viestintä on kiinteä osa yhteiskuntaa ja sen toimintoja. Toimimme jatkuvasti muuttuvassa mediamaailmassa, joka on sähköistynyt ja globalisoitunut. Tällöin vuorovaikutus, yhteistyö ja koordinaatio korostuvat. Valtionhallinnon viestinnän tavoitteena on tukea demokratian toimivuutta ja kansalaisten oikeuksien toteutumista sekä luoda edellytyksiä yhteisöjen ja yritysten toiminnalle. Toimivan ja tehokkaan viestinnän pääperiaatteita ovat avoimuus, luotettavuus, tasapuolisuus, nopeus ja vuorovaikutteisuus. Median uudet muodot luovat uusia, positiivisia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen kansalaisten ja valtionhallinnon välille.

Vuonna 2010 Euroopan unionin perussopimuksia uudistanutta Lissabonin sopimusta sovellettiin täysimääräisesti. Valtioneuvoston kanslian näkökulmasta merkittävin uudistus Lissabonin sopimuksessa oli Eurooppa-neuvoston aseman vahvistuminen.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden valtiolle vuonna 2010 maksamat osingot olivat 863,2 milj. euroa (vuonna 2009 593,8 milj. euroa). Solidiumiin siirrettyjen yhtiöiden vuonna 2010 Solidiumille maksamat käteisosingot ja pääomanpalautukset olivat 338 milj. euroa (vuonna 2009 311 milj. euroa).

Mari Kiviniemi	Astrid Thors	Jyri Häkämies	Jan Vapaavuori
Pääministeri	Ministeri	Ministeri	Ministeri

7.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Perusteltu arvio talousarviossa esitettyjen hallinnonalan vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta ja resurssien käytöstä hallinnonalalla

Valtioneuvoston kanslian toiminnalleen asettamien yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen hyvin ottaen huomioon ministeriön käytössä olevat määrärahat ja muut resurssit. Jäljempänä tavoitteittain on kuvattu toteutumista.

Valtioneuvoston kanslia on seurannut hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä kokonaisuutena niin, että hallitus on pystynyt päättämään tarvittavista politiikkatoimista hyvän tiedon pohjalta ja oikea-aikaisesti.
Valtioneuvoston kanslia on tuottanut hallitukselle tietoa ennakoivasti ministeriöiden ja kanslian oman tulevaisuuskatsauksen avulla, päätöksentekoa tukevasti muun muassa erilaisten tutkimusten ja selvitysten kautta sekä seuraamalla ja arvioimalla hallitusohjelman toteutumista. Näistä prosesseista syntyvä tieto on toimitettu hallituksen käyttöön.

Taloudellisessa toimintaympäristössä on kuluvan vaalikauden aikana kuitenkin tapahtunut muutoksia, joita ei hallitusohjelmaa laadittaessa voitu ennakoida. Hallituskauden aikainen taloudellinen kehitys on muodostunut paljon ongelmallisemmaksi kuin hallitusohjelman pohja-arvioissa otaksuttiin. Tämän myötä myös hallitusohjelman keskeiset talouspoliittiset tavoitteet ovat jääneet toteutumatta. Hallitus otti v. 2009 käyttöön lukuisia erityistoimia talouskriisin hillitsemiseksi. Nämä toimet ovat osittain olleet voimassa myös vuoden 2010 aikana.

Hallituskauden puolivälin politiikkariihessä ja tätä seuranneissa päätöksissä mm. valtiontalouden kehyksistä, hallitus on ottanut huomioon taloustilanteen muutoksen. Se on samalla halunnut pitkäjänteisesti varmistaa suomalaisen yhteiskunnan myönteisen kehityksen edellytyksiä. Pääministeri Mari Kiviniemen hallitusohjelmaan sisältyy eräitä, lähinnä hallituksen talousstrategiaan liittyviä linjauksia vaalikauden lopulle ja siinä todetaan hallituksen toimeenpanevan Vanhasen hallitusohjelmasta sekä politiikkariihen kannanotosta jäljellä olevat toimenpiteet. Kiviniemen hallitus päätti muun muassa käynnistää valmistelun inhimillistä hyvinvointia ja ympäristön tilaa kuvaavien indikaattoreiden käyttöön ottamiseksi bruttokansantuotteen rinnalle. Asiaa valmistelee valtioneuvoston kanslia.

Valtioneuvoston kanslia on käynnistänyt vuoden 2010 lopussa vaalikauden loppuseurantatyön, josta raportoidaan hallitukselle keväällä 2011. Vaalikauden loppuseurantaraportti on käytettävissä yhtenä tietoaineistona vaalikeskusteluissa ja hallitusneuvotteluissa. Lisäksi valtioneuvoston kanslia on vastannut työstä, jossa pyritään kehittämään hallitusohjelman seurantaa ja arviointia, (ns. KOKKA-hanke) sekä tähän liittyviä prosesseja niin hallituskauden alussa kuin kauden aikanakin. Osana hallitusohjelman seurannan ja arvioinnin kehittämishanketta on saatu myönteistä palautetta politiikkariihikäytännöstä ja tämän perusteella menettelyä edelleen kehitetään. Käyn-

nissä on ollut myös hallituskauden puolivälin politiikkariihen kannanoton perusteella aloitettu politiikkatoimien vaikuttavuusarvioinnin kehittämistyö. Molempien kehittämishankkeiden suositukset ovat puolueiden käytettävissä keväällä 2011.

Valtioneuvoston kanslia toimitti syksyllä 2010 kaikille eduskunnassa edustettuna oleville puolueille hallinnonalojen tulevaisuuskatsaukset. Katsaukset, joissa analysoidaan hallinnonalan merkittävimpiä kehitystekijöitä, on laadittu aineistoksi yhteiskunnalliseen keskusteluun ja hallitusohjelmaneuvotteluihin. Ne oli valmisteltu kanslian pyynnöstä ministeriöissä.

Talousneuvoston toiminnassa kantavana teemana oli kestävälle kasvu-uralle pääseminen suhteellisen lyhyeksi jääneen, mutta syvän taantuman jälkeen. Muun muassa rahoitusmarkkinoiden tilaa, EU:n talouspoliittista koordinaatiota, julkisen talouden tasapainoa ja kasvuhankkeen tuloksia koskevissa kokouksissa neuvosto keskusteli talous- ja finanssipolitiikan linjauksista taantumasta toipuvassa taloudessa. Talousneuvoston nykymuotoisen toiminnan jatkumisen vahvistava lainsäädäntöhanke valmisteltiin ulkopuolisen arviointiryhmän esitysten pohjalta.

Valtioneuvoston kanslia järjesti v. 2010 yhteistyössä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan, maakuntaliittojen ja korkeakoulujen kanssa, osana ilmasto- ja energiapolitiikkaa käsitelleen tulevaisuusselonteon toimeenpanoa alueelliset foorumit seuraavilla paikkakunnilla: Espoo, Tampere, Joensuu, Rovaniemi ja Oulu. Lisäksi järjestettiin Porissa osana Suomi-Areenaa ilmastopoliittinen paneelikeskustelu sekä poliitikkoja ja kansalaisia yhteen tuova ilmastolautapelitapahtuma.

Valtioneuvoston kanslialle kuuluu valtioneuvoston toiminnan turvaaminen sekä sen varmistaminen, että valtioneuvostolla on kyky kaikissa tilanteissa ohjata tehtävänsä mukaisesti yhteiskunnan toimintaa.

Valtioneuvoston kanslia huolehti siitä, että tasavallan presidentillä, ministereillä ja valtioneuvoston oikeuskanslerilla on etukäteen tiedossa valtioneuvoston yleisistunnon, tasavallan presidentin esittelyn sekä hallituksen neuvottelujen ja iltakoulun kokoontumisen ajankohdat ja paikat sekä niissä käsiteltävät asiat.

Valtioneuvoston kanslia aloitti yhteistyössä ministeriöiden ja eduskunnan kanssa nk. Raketti-hankkeen toteutuksen kilpailutuksen vaatimusmäärittelyn valmistuttua. Hankkeen tavoitteena on uudistaa valtioneuvoston päätösasiakirjojen valmistelu siten, että xml-rakenteen avulla parannetaan asiakirjojen yhteiskäyttöä erityisesti ministeriöiden, eduskunnan ja valtioneuvoston tieto- ja päätöksentekojärjestelmien välillä. Rakenteiden avulla pystytään samalla kehittämään asiakirjojen julkaisu- ja tulostusominaisuuksia ja siten niiden saatavuutta ja käytettävyyttä kansalaisille.

Valtioneuvoston toiminnan turvaamista on edistetty parantamalla valtioneuvoston linnan ja muiden tilojen tilaturvallisuutta niin, että ne saadaan vastaamaan kansallisia ja EU:n antamien kriteerien mukaisia vaatimuksia tila- ja tietoaineiston turvallisuudesta. Valtioneuvoston jäsenten henkilösuojausta on kehitetty yhdessä suojelupoliisin ja liikkuvan poliisin kanssa. Kriisijohtamiseen ja tilannekuvatoimintaan liittyen on edelleen kehitetty sekä toiminnallisia että teknisiä valmiuksia.

Vuoden 2010 aikana osallistuttiin valtionhallinnon VALHA 2010 -valmiusharjoitukseen, jossa testattiin tilannekuvatoiminnan ja kriisijohtamismallin toimivuutta sekä valtioneuvoston toiminnan turvaamista poikkeusoloissa. Valtioneuvoston toiminnan turvaamista harjoiteltiin lisäksi kahdessa sisäisessä harjoituksessa. Valtioneuvoston tilannekeskus osallistui lisäksi Aether-tutkimusprojektin yhteydessä järjestettyyn erityistilanneharjoitukseen, eräisiin kansallisiin toiminta- ja valmiusharjoituksiin, Euroopan kriisikoordinaatiojärjestelyjä (CCA) testanneeseen CCAEX 10 -harjoitukseen sekä kansainväliseen NATO-CMX -kriisinhallintaharjoitukseen.

Kriisiviestinnän kansalaisportaalin toteuttamishanke päätettiin kesäkuussa. Portaalin avulla tullaan jakamaan ja hyödyntämään viranomaisten, median, järjestöjen ja kansalaisten välittämää tietoa kriisinhallintatilanteissa. Normaalioloissa portaali tulee tarjoamaan perustietoja ja ohjeita kriisien varalle. Palvelua ei otettu käyttöön kertomusvuonna.

Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta on toiminut valtioneuvoston kanslian pysyvänä toimielimenä vuodesta 1960. Se on koordinoiva elin valtion viranomaisten ruotsin kielen käyttöä koskevissa kysymyksissä. Lautakunnan tehtävänä on edistää Suomessa käytettävän laki- ja hallintoruotsin selkeyttä ja ymmärrettävyyttä sekä tehdä aloitteita ja ryhtyä toimenpiteisiin valtion viranomaisten kielenkäytön parantamiseksi.

Lautakunnan työskentelyssä korostetaan valtion viranomaisten ruotsin kielen käytön, erityisesti lakikielen yhtenäistämistä. Lautakunnan tehtävänä on muun muassa yhtenäistää käännös- ja tarkastustoimintaa erityisesti kysymyksissä, jotka koskevat käypiä ilmaisuja, termejä, lakiteknisiä ratkaisuja, kirjoitusohjeita ja tyyliseikkoja.

Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnan tärkeimpiä työskentelymenetelmiä ovat ohjeiden ja suositusten julkaiseminen sekä seminaarien järjestäminen. Svenskt lagspråk i Finland (Slaf) on lautakunnan julkaisema ruotsinkielistä lakikieltä käsittelevä käsikirja mm. kääntäjille, laintarkastajille ja lainvalmistelijoille. Vuoden 2010 uudistettu viides painos käsikirjasta julkaistiin valtioneuvoston kanslian määräyskokoelmassa ohjeen muodossa (Valtioneuvoston kanslian määräykset, ohjeet ja suositukset 1/2010). Uusi painos julkaistiin myös suoraan Internetissä, sekä lautakunnan verkkosivuilla että Valtion säädöstietopankki Finlexissä. Ohjeen tunnetuksi tekemiseksi lautakunta järjesti kolme säädöskääntäjille suunnattua seminaaria sekä lukuisia muille kohderyhmille suunnattuja luentoja ja tietoiskuja.

Lautakunta on käsitellyt runsaasti sille osoitettuja laki- ja hallintokieleen liittyviä termi- ja kielikysymyksiä. Lautakunnan suositukset julkaistiin tiedotuslehti Språkrådissa, joka ilmestyi kolme kertaa. Lautakunta toimi myös valtioneuvoston käännöstoimiston säädöskääntämisen termipankkihankkeen ohjausryhmänä.

Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on ollut varmistaa, että Suomen tavoitteita Euroopan unionissa edistetään ennakoivasti, aktiivisesti ja tuloksellisesti.

Vuonna 2010 Euroopan unionin perussopimuksia uudistanutta Lissabonin sopimusta sovellettiin täysimääräisesti. Valtioneuvoston kanslian näkökulmasta merkittävin uudistus Lissabonin sopimuksessa oli Eurooppa-neuvoston aseman vahvistuminen. Eurooppa-neuvoston muututtua oikeudellisia päätöksiä tekeväksi toimieli-

miseksi sekä ns. top-down-työtavan johdosta Eurooppa-neuvostolla on vahva asema unionin toimintaa linjaavana elimenä.

Eurooppa-neuvoston aseman vahvistuminen merkitsee samalla EU-jäsenvaltioiden päämiesten aseman korostumista unionin politiikan linjaamisessa. Suomessa tämä kehitys vahvistaa Suomen Eurooppa-neuvoston jäsenen pääministerin asemaa. Suomen EU-politiikkaa valmistellaan entistä syvällisemmin pääministerin johdolla. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa EU-ministerivaliokunnan toiminnan tiivistymistä (kokouksia 2010/42 kpl, 2009/32 kpl) ja siellä tapahtuvien EU-toimintalinjausten valmistelua. EU-ministerivaliokunnan toimintaa kehitettiin vuoden 2010 aikana siten, että kansalliset päätökset ja linjaukset pystyttiin tekemään oikea-aikaisesti ja ennakoivasti, jotta Suomen aktiiviset vaikuttamismahdollisuudet unionitasolla tapahtuvissa keskusteluissa taattiin. Vuoden 2010 aikana Suomi sai tuloksekkaasti läpi näkemyksiään muun muassa EU 2020 -ohjelman laadinnassa ja erityisesti unionin digitaalisten sisämarkkinoiden luomisessa vuoteen 2015 mennessä sekä talouspolitiikan koordinaatioon liittyvissä kysymyksissä. Tämä edellytti kansallisten kantojen määrittelyn jälkeen tiivistä ja jatkuvaa yhteydenpitoa komissioon ja Euroopan parlamenttiin. Yhteydenpito ja neuvottelut eri jäsenvaltioiden pääkaupunkeihin korostuivat erityisesti Eurooppa-neuvoston valmisteluiden alla.

Konkreettiset kehittämistoimet Suomen vaikuttavuuden lisäämiseksi keskeisissä EU-asioissa käynnistettiin vuoden 2010 alusta. Vaikuttamisselvityksen mukaisesti EU-ministerivaliokunta linjasi Suomen EU-politiikalle ajankohtaiset hallituksen avaintavoitteet, joihin EU-vaikuttamisessa erityisesti kiinnitetään huomiota. Avaintavoitteita edistetään koko valtioneuvoston toimesta. Tarkoituksena on, että jatkossa Suomen EU-politiikan avaintavoitteet määritellään sekä päivitetään EU-ministerivaliokunnassa säännönmukaisesti. Osana Suomen vaikuttavuuden lisäämistä EU-asioissa vuoden 2010 aikana ryhdyttiin tehostamaan myös toimia, joilla tiivistetään yhteistyötä EU-politiikan hoitamisessa Euroopan parlamentin kanssa.

Vuonna 2010 päätettiin käynnistää EU-vaikuttamisselvityksessä todetun mukainen sidosryhmäyhteistyö korkealla virkamiestasolla perustamalla EU-asioiden komitean laaja kokoonpano, jossa ovat edustettuina elinkeino- ja työmarkkinajärjestöt sekä muiden keskeisten etujärjestöjen johtoa. Laajan kokoonpanon tarkoituksena on entisestään parantaa Suomen laaja-alaista EU-asioiden valmistelua.

Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on, että valtion yritysvarallisuutta hoidetaan tuloksellisesti.

Valtio on vuoden 2008 joulukuun Solidium-ratkaisun jälkeen suoraan omistajana kolmessa pörssiyhtiössä ja Solidium omistaa kymmenen pörssiyhtiön osakkeita (Elisa Oyj, Kemira Oyj, Metso Oyj, Outokumpu Oyj, Rautaruukki Oyj, Sampo Oyj, Sponda Oyj, Stora Enso Oyj, TeliaSonera AB ja Tieto Oyj). Valtion nykyisen suoran omistuksen (Finnair Oyj, Fortum Oyj, Neste Oil Oyj) markkina-arvo kasvoi vuonna 2010 runsaat 1,6 mrd. euroa (+15,7 %). Helsingin pörssin yleisindeksi nousi vuonna 2010 18,7 %, joten valtion pörssisalkku kehittyi hieman yleisindeksiä heikommin. Solidiumin osakesalkun kokonaistuotto vuonna 2010 oli 25,2 % ja se kehittyi hieman vertailuindeksiään heikommin (29,8 %).

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden valtiolle v. 2010 maksamat osingot olivat 863,2 milj. euroa (vuonna 2009 593,8 milj. euroa). Solidiumiin siirrettyjen yhtiöiden v. 2010 Solidiumille maksamat käteisosingot ja pääomanpalautukset olivat 338 milj. euroa (vuonna 2009 311 milj. euroa). Lisäksi Solidium sai Tikkurilan osakeosinkoja 102 milj. euron arvosta. Valtion vuonna 2010 saamat osingot sisältävät Solidiumilta saatuja osinkoja 356,0 milj. euroa. Vuonna 2009 Solidium ei maksanut valtiolle osinkoa. Solidiumin saamista osingoista vuonna 2009 käytettiin Elisan osakkeiden ostamiseen 7 milj. euroa sekä Spondan ja Kemiran osakeanteihin yhteensä noin 106 milj. euroa. Lisäksi varoja käytettiin Solidiumin perustamiskustannuksiin ja niillä varauduttiin tuleviin mahdollisiin osakehankintoihin.

Kanslian omistajaohjauksessa olevista yhtiöistä suurimmat osingonmaksajat kassaperusteisesti vuonna 2010 olivat pörssiyhtiöistä Fortum Oyj 450,9 milj. euron osingolla (edellisenä vuonna 450,9 milj. euroa) ja Neste Oil Oyj 32,1 milj. euron osingolla (edellisenä vuonna 102,8 milj. euroa). Listaamattomista yhtiöistä yksitoista maksoi vuonna 2010 valtiolle osinkoa yhteensä 24,1 milj. euroa. Näistä suurimmat osingot olivat Gasum Oy:n 10,5 milj. euroa ja Vapo Oy:n 6,0 milj. euroa. Vuonna 2009 listaamattomista yhtiöistä seitsemän yhtiötä maksoi valtiolle osinkona yhteensä 30,5 milj. euroa. Näistä suurimmat osingot olivat Itella Oyj:n 10,0 milj. euroa, Vapo Oy:n 7,2 milj. euroa ja Destia Oy:n 4,6 milj. euroa.

Valtion suoran omistuksen pörssisalkun yhtiöiden vuoden 2010 tuloksistaan valtiolle maksama osinkosumma[8] nousi 496 milj. euroon (+3 %). Salkun yhtiöiden tulosparannus v. 2010 oli runsaat viisi prosenttia ja salkun markkina-arvo nousi lähes 16 % edelliseen vuoteen verrattuna. Tästä johtuen valtion suoran omistuksen pörssisalkun yhtiöiden osinkotuotto vuodelta 2010 hieman laski edellisvuoteen verrattuna. Helsingin pörssin päälistan yhtiöiden osinkotuotto oli v. 2010 samalla tasolla kuin valtion suoran omistuksen pörssisalkun osinkotuotto. Valtion suoran omistuksen pörssisalkun osinkosuhde niin ikään laski. Koko pörssin tasolla osinkosumma kasvoi 16,4 % ja yhteenlaskettu nettotulos 36,6 %. Tästä johtuen myös pörssin osinkosuhde laski vuodentakaisesta.

TAULUKKO 23. Valtion suoran omistuksen pörssisalkun tunnuslukuja

	2009	2010	Muutos, %
Yhtiöiden jakama osinkosumma, milj. euroa	953	978	2,7
Markkina-arvo yhteensä, milj. euroa	20 517	23 725	15,7
Nettotulos yhteensä, milj. euroa	1 431	1 506	5,2
Osinkotuotto, %	4,6	4,1	
Osinkosuhde, %	66,6	64,9	
Helsingin pörssi			
Osinkotuotto, %	4,2	4,1	
Osinkosuhde, %	73,3	62,5	

[8] Osingot hallituksen esityksiä

Valtion suoran pörssiomistuksen yhtiöistä Fortum jakoi merkittävän osan tuloksestaan (68 %) osinkoina. Yhtiön osinkosumma säilyi samana kuin edellisenä kautena ja osinkotuotto oli hyvä (4,4 %). Finnair oli tappiollinen, eikä jakanut osinkoa. Neste Oilin operatiivinen tulos parani ja osinko nousi 0,35 euroon osakkeelta (0,25 vuonna 2009). Yhtiön osinkotuotto nousi 2,9 prosenttiin (2,0 % vuonna 2009). Solidiumin osakesalkun yhtiöiden osinkotuotto vuonna 2010 oli 4,8 % ja osinkosuhde 61 %. Valtion suoran omistuksen pörssisalkun sekä Solidiumin osakesalkun osinkotuotot ylittivät valtionvelan efektiivisen koron, joka kertomusvuonna oli 2,6 %.

Valtion suoran omistuksen pörssisalkun sijoitetun pääoman tuotto oli v. 2010 9,9 % (10,3 % vuonna 2009). Sijoitetun pääoman tuottoprosentin lasku v. 2010 johtui Fortumin sijoitetun pääoman tuottoprosentin 0,5 prosenttiyksikön laskusta sekä Neste Oilin 1,6 prosenttiyksikön laskusta. Finnairin sijoitetun pääoman tuottoprosentti sen sijaan nousi 7,4 prosenttiyksikköä, joskin oli edelleen negatiivinen. Valtion suoran omistuksen pörssisalkun sijoitetun pääoman tuotto ylitti saman pääoman sijoittamisesta saatavan riskittömän tuoton, joka vuonna 2010 oli 3,0 %.

Omistajaohjauksen toiminnan arvioinnin mittareiksi asetetut valtionhallinnon sisäinen ja sen ulkoinen kysely toteutettiin syksyllä 2010 tämän vaalikauden toimintaa ja sitä koskevia kokemuksia mittaavana. Kysely lähetettiin valtio-omisteisten yhtiöiden hallitusten puheenjohtajille ja toimitusjohtajille sekä ministeriöiden kansliapäälliköille. Tutkimuksessa käytiin läpi omistajaohjausyksikön operatiivista toimintaa sekä valtion toimintaa omistajana ja valtion omistajapolitiikkaa. Tulosten mukaan vastaajat kokivat, että valtion toiminta omistajana on tällä hallituskaudella kehittynyt selvästi positiiviseen suuntaan. Omistajaohjausosasto noudattaa toiminnassaan hyvää hallintotapaa, osaston kanssa on helppo asioida ja se toimii ammattitaitoisesti. Valtion antamat ohjeet tunnetaan eikä niitä koeta yleisellä tasolla liian rajoittaviksi. Lisäksi vastaajien mielestä yritysten hallitustyöskentely on tehokasta ja valtio mahdollistaa yritysten melko joustavan toiminnan.

Siirtomenot

Puoluelain (1969/10) 9 §:n mukaan voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen valtion tulo- ja menoarvion rajoissa. Avustus jaetaan puolueiden viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärän suhteessa. Vuonna 2010 puoluetukea myönnettiin kokonaisuudessaan 36 000 000 euroa, josta Ahvenanmaan maakunnan lakisääteinen osuus oli 180 000 euroa.

Vuoden 2010 talousarviossa momentille 23.20.50 (Puoluetoiminnan tukeminen) myönnettiin 36 000 000 euroa. Määrärahasta 17 910 000 euroa oli käytettävä puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen, josta 12 % oli tarkoitettu käytettäväksi puolueiden naisten poliittisen toiminnan tukemiseen sekä samoin 12 % puolueiden piirijärjestöjen tukemiseen. Lisäksi määrärahasta sai käyttää 90 000 euroa avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

Lisäksi 17 910 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueille niiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen. Määrärahasta saa käyttää 90 000 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa. Puoluetuen käyttöä valvoo oikeusministeriö.

TAULUKKO 24. Poliittisen toiminnan tukeminen puolueittain

Puolue	Edustajien määrä (200)	Poliittisen toiminnan tukemiseen, 1 000 euroa		
		2010	2009	2008
Suomen Keskusta	51	9 180	9 180	9 180
Kansallinen Kokoomus	50	9 000	9 000	9 000
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	45	8 100	8 100	8 100
Vasemmistoliitto	17	3 060	3 060	3 060
Vihreä liitto	15	2 700	2 700	2 700
Ruotsalainen kansanpuolue	9	1 620	1 620	1 620
Suomen Kristillisdemokraatit	7	1 260	1 260	1 260
Perussuomalaiset	5	900	900	900
YHTEENSÄ	**199**	**35 820**	**35 820**	**35 820**
Ahvenanmaa	1	180	180	180
TUET YHTEENSÄ	**200**	**36 000**	**36 000**	**36 000**

Siirtotalouden menot sisältävät myös avustuksen Tammenlehvän perinneliiton toimintaan. Avustus myönnettiin v. 2005 ensimmäistä kertaa ja se oli suuruudeltaan 50 000 euroa. Kertomusvuonna avustuksen suuruus oli 75 000 euroa. Avustuksella tuetaan Tammenlehvän perinneliiton valtakunnallista perinnetyötä. Tammenlehvän perinneliiton tarkoituksena on hoitaa ja vaalia Suomen vuosina 1939—1945 käymien sotien ja niiden veteraanien perintöä.

Henkisten voimavarojen hallinta

Valtioneuvoston kanslian henkilöstötilinpäätöksen mukaan ei henkilöstön määrän ja osaamisen suhteen ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Taulukossa ei ole mukana niitä henkilöitä, joiden palkanmaksusta kanslia huolehtii, mutta jotka eivät lukeudu kanslian henkilökuntaan. Näistä merkittävimmät ryhmät ovat kaikkien 20 ministerin yhteensä 32 erityisavustajaa, ministerit ja oikeuskanslerinviraston henkilökunta. Kanslian ministerit ja erityisavustajat ovat em. luvuissa.

TAULUKKO 25. Valtioneuvoston kanslian henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2010	2009
Keski-ikä	45,7	48,5
Henkilöiden lkm vuoden lopussa	236	235
Määräaikaisten osuus, %	16,9	10,3
Naisten osuus työvoimasta, %	60	60
Vakinaisten lähtövaihtuvuus, %	3,8	3,7
Työkyvyn ylläpito, euroa/htv	302,36	239,75
Työterveyden huolto, euroa/htv	880,81	747,01
Poissaolot, päiviä/htv	8,4	9,8
Työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,4
Koulutusindeksi	5,4	5,3
Koulutus, euroa/htv	1 398	1 637
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä työajasta, %	86,4	86,5
Tehdyn työajan palkat palkkasummasta, %	85,5	86,1
Kokonaistyövoimakustannukset	15 716 152	16 064 449

8 Ulkoasiainministeriö

Ministereiden katsaus

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön sekä uskottavaan maanpuolustukseen.

Kansainvälisen toimintaympäristön muutos eteni vuonna 2010. Maailmanpolitiikan valtasuhteiden muutos ja uusien toimijoiden nousu toivat haasteita monenkeskisen yhteistyön järjestelmälle, sekä lisäsivät painetta järjestelmän uudistamiseen. Kansainvälistä tilannetta leimasivat edelleen talouskriisin jälkimainingit. Eurooppaan kohdistui velkakriisi, jonka hallinta vei runsaasti voimavaroja.

Euroopan unionissa keskeinen ulkopoliittinen tapahtuma oli EU:n yhteisen ulkoasiainhallinnon (EUH) perustamisvaihe. Unionin uusien ulkopoliittisten rakenteiden pystytys ja toimintakyvyn kehittäminen oli haastava tehtävä ja työ jatkuu vielä vuosien ajan. Suomen keskeisenä tavoitteena rakennusvaiheessa oli järjestelmän kehitystyön tukeminen, jonka avulla pyrittiin entistä vahvempaan EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Toisena tärkeänä tavoitteena oli varmistaa suomalaisten riittävä mukaanpääsy EUH:n eri tehtäviin.

Suomi antoi vahvan panoksen kansainväliseen siviili- ja sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumalla EU:n, YK:n, Naton ja Etyjin johtamiin siviili- ja sotilasoperaatioihin sekä kriisinhallinnan kehitystyöhön. Naton rauhankumppanuustoiminnassa keskeistä on ollut osallistuminen Nato-johtoisiin operaatioihin Afganistanissa ja Kosovossa. Sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön tiivis yhteensovittaminen on keskeistä kriisinhallinnan onnistumiselle. Suomi pyrkii YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013—2014. TN-ehdokkuuden edistämistä jatkettiin kahdenvälisissä tapaamisissa poliittisella ja virkamiestasolla.

Suomi jatkoi aktiivista vaikuttamista EU:n Venäjä-politiikassa sekä ylläpiti tiiviitä kahdenvälisiä suhteita Venäjään. Hallituksen Venäjä-toimintaohjelmaa toimeenpantiin aktiivisesti. Suomen taloudellisten etujen kannalta vuoden merkittävimpiä tapauksia oli Venäjän jäsenyyshankkeen edistyminen Maailman kauppajärjestössä (WTO), kun EU ja Venäjä saavuttivat kahdenvälisen sopimuksen Venäjän WTO-jäsenyyden ehdoista. Edistymisen WTO-jäsenyyskysymyksessä toivotaan edesauttavan myös neuvotteluja uudesta EU:n ja Venäjän välisestä perussopimuksesta.

Transatlanttisten suhteiden edistämistä jatkettiin sekä kahdenvälisesti että EU:n kautta. Suomen ja Yhdysvaltain kahdenvälisissä suhteissa korkean poliittisen tason vierailuvaihto jatkui vilkkaana. Kahdenvälisten suhteiden tiivistämistä jatkettiin kehittämällä yhteistyötä eri sektoreilla, muun muassa kaupan, kehityksen ja talouden, ympäristön ja energian sekä kriisinhallinnan alalla.

Viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen (VKE) panostettiin voimakkaasti syventämällä yhteistyötä kansallisten VKE-toimijoiden välillä uusilla toimialoilla ja markkinoilla, puuttumalla yritysten ulkomailla kohtaamiin kaupanesteisiin sekä toteuttamalla ennätysmäärä korkean sekä poliittisen tason että virkamiesten johtamia VKE-matkoja Venäjälle, Afrikkaan ja Aasiaan ja uusille markkina-alueille myös Lähi-idässä. Myös promootiotoiminta oli vilkasta. Temaattisesti cleantech-viennin edistäminen oli vahvasti esillä.

Vuonna 2010 panostettiin kehityspoliittisen ohjelman (2007) aktiiviseen toimeenpanoon. Vuonna 2009 Suomen aloitteesta perustetun EU:n ja Yhdysvaltojen välisen transatlanttisen kestävän kehityksen kumppanuuden edistäminen eteni käytännön toimeenpanon tasolle. Suomi edisti aktiivisesti kehityspoliittista johdonmukaisuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti etenkin EU:ssa, OECD:ssä ja YK:ssa. Taloustaantumasta huolimatta Suomi pystyi kasvattamaan kehitysyhteistyömäärärahojaan.

Ulkoministeriön panos YK:n ilmastoneuvotteluprosessiin on ollut vahva. Cancúnin ilmastokokouksen lopputuloksena saatiin aikaan päätökset, joissa mm. Kööpenhaminan sitoumuksen rahoitustavoitteet kirjattiin. Ilmastonmuutoksen hallinta kirjattiin Suomen Pohjoismaisen ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden johtoteemaksi. Suomen työ kestävän kehityksen kokonaisvaltaiseksi edistämiseksi sai kansainvälistä tunnustusta, kun tasavallan presidentti Tarja Halonen kutsuttiin YK:n pääsihteerin korkean tason kestävän kehityksen paneelin rinnakkaispuheenjohtajaksi yhdessä Etelä-Afrikan presidentin kanssa.

Alexander Stubb Ulkoasiainministeri	Paavo Väyrynen Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri	Jan Vapaavuori Pohjoismainen yhteistyöministeri

TAULUKKO 26. Ulkoasiainministeriön yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä	Arvosana
EU:n kansainvälisen roolin ja ulkoisen toiminnan vahvistaminen. Lissabonin sopimuksen täysimääräisen toimeenpanon valmistelu ml. ulkosuhdehallinnon perustaminen.	Hyvä
Tehokas ja johdonmukainen toiminta monenkeskisessä yhteistyössä, kansainvälisissä järjestöissä ja tuomioistuimissa. Suomen näkyvyyden lisääminen YK-kysymyksissä ja YK-turvallisuusneuvostokampanjan tehokas toimeenpano. Turvallisuusneuvostokampanjan tavoitteena on erityisesti valtiojohdon ja -hallinnon aktivoituminen kampanjassa.	Hyvä
Kahdenvälisten suhteiden vahvistaminen, myös EU:n toiminnan ja monenvälisen yhteistyön kautta. Ajankohtaisten kansallisten, EU- ja kansainvälisen tason ohjelmien, strategioiden ja valtiosopimusten edistäminen; painopisteinä erityisesti hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toteuttaminen ml. pohjoinen ulottuvuus ja alueellinen yhteistyö, sekä lisäksi pohjoismaisbalttilainen (NB-yhteistyö), Keski-Aasia ja Etelä-Kaukasia.	Hyvä
Tiivis vuoropuhelu Yhdysvaltain uuden hallinnon kanssa ja monitahoisen transatlanttisen yhteistyön kehittäminen.	Hyvä
TURVALLISUUTTA LUOVA KANSAINVÄLINEN YHTEISÖ	
Suomen näkökantojen edistäminen ajankohtaisessa kansainvälistä ja eurooppalaista turvallisuusjärjestelmää koskevassa keskustelussa.	Hyvä
Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten toimeenpano; Suomen osallistumisen vahvistaminen kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä, kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan edistäminen. Alueellisina painopisteinä Afganistan, Afrikka ja Länsi-Balkan.	Hyvä
EU:n sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan voimavarojen vahvistaminen sekä EU:n ja Naton välisen yhteistyön tiivistäminen, nopean toiminnan kehittäminen ja osallistuminen rauhankumppaneille avoimeen Nato-yhteistyöhön. Pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen.	Hyvä
Laaja-alaisen ja kokonaisvaltaisen turvallisuusnäkökulman toiminnallistaminen. Kansainvälisen turvallisuuden edistäminen asevalvonnan keinoin.	Hyvä
OIKEUDENMUKAINEN MAAILMA	
Köyhyyden poistaminen ja taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävän kehityksen edistäminen vuosituhattavoitteiden mukaisesti.	Hyvä
Ympäristö- ja ilmastokysymysten sekä kestävän kehityksen edistäminen ottaen huomioon Kööpenhaminan ilmastokokouksen tulokset.	Hyvä
Kansainvälisen oikeuden vahvistaminen ja ihmisoikeuksien kokonaisvaltainen edistäminen ml. ihmisoikeusselonteon toiminnallistaminen.	Hyvä
Suomen aktiivinen vaikutus EU:n ja YK:n globaalin toimintakyvyn vahvistamiseen sekä YK-järjestelmän reformien ja kansainvälisten avunantajien yhteistyön edistämiseen.	Hyvä
Kehitysmaiden kestävän taloudellisen kehityksen edistäminen mm. kauppaa tukevan kehitysyhteistyön keinoin.	Hyvä
MENESTYVÄ SUOMI	
WTO-neuvottelukierros ja vapaakauppaneuvottelut, Suomelle keskeisten tavoitteiden sisällyttäminen EY:n neuvottelutavoitteisiin.	Hyvä
Venäjän integroituminen kansainväliseen kauppajärjestelmään sekä kahdenvälisten taloussuhteiden vahvistaminen ja liiketoimintaympäristön kehittäminen.	Hyvä
EU:n post-2010-Lissabonin strategia, avoimen kauppapolitiikan periaatteiden sisällyttäminen Eurooppaneuvoston päätelmiin 2010.	Hyvä
Ulkoasiainhallinnon viennin ja kansainvälistymisen strategian (VKE-strategia) toimeenpano, tuloksekas viennin ja kansainvälistymisen edistäminen ml. markkinoillepääsyesteiden poistaminen sekä yhteistyön vahvistaminen VKE- ja innovaatiotoimijoiden kanssa.	Erinomainen
Suomen maakuvan vahvistaminen. Julkisuusdiplomatian pitkäjänteinen kehittäminen entistä tiiviimmässä yhteistyössä ulko- ja kotimaisten toimijoiden kanssa ml. kulttuurivientiohjelman toteuttaminen.	Hyvä
AVOIN JA PALVELEVA ULKOASIAINMINISTERIÖ	
Edustustoverkon toiminnan turvaaminen valtionhallinnon tuottavuusohjelma huomioon ottaen.	Hyvä
Kansalaispalveluiden laadun ja tuottavuuden edelleen kehittäminen, erityisesti konsuli- ja maahantuloasioiden osalta.	Hyvä
Sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän kehittäminen ministeriön strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi hyödyntäen verkkoviestintää, muuta suoraa kansalaisviestintää, ml. EU-kansalaisviestintää sekä sosiaalisen median mahdollisuuksia.	Hyvä

Arvosana-asteikko: Erinomainen, Hyvä, Tyydyttävä, Välttävä

8.1 Vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä

EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Suomi panosti EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) kehittämiseen ja syventämiseen tukemalla Lissabonin sopimuksen uusia ulkosuhderakenteita. EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) kehittämistä ja kokonaisvaltaisen lähestymistavan vahvistamista edistettiin tukemalla Lissabonin sopimuksen institutionaalisten uudistusten toimeenpanoa. Suomi osallistui myös EU:n laajentumisprosessin eteenpäin viemiseen.

Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen alkoi tiivis sopimuksen täytäntöönpanon vuosi. Suomi toimi tuloksellisesti Euroopan ulkosuhdehallinnon perustamisessa. Jäsenmaavertailujen perusteella Suomi on tähän mennessä onnistunut saamaan tyydyttävän määrän osaavia suomalaisia Euroopan ulkosuhdehallintoon Suomen EU- ja ulkopoliittisia tavoitteita vastaaviin tehtäviin.

EU-tuomioistuinasiat ja EU-rikkomusasiat

Vuoden 2010 aikana Suomi osallistui noin 30 unionin tuomioistuimessa, unionin yleisessä tuomioistuimessa ja EFTA-tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyyn pyrkien näin edistämään Suomen kantoja ja kehittämään EU-oikeutta. Asiat koskivat muun muassa asiakirjajulkisuutta, valtiontukia, tekijänoikeuksia sekä lähde- ja arvonlisäverotusta.

Unionin tuomioistuin ja unionin yleinen tuomioistuin antoivat kertomusvuonna tuomionsa noin 25 asiassa, jonka käsittelyyn Suomi osallistui. Tuomiot koskivat muun muassa kansallisia pelimonopoleja, asiakirjajulkisuutta, julkisia hankintoja ja EU:n ja sen jäsenvaltioiden välistä toimivallanjakoa ulkosuhteissa.

Suomi vastasi kertomuskautena noin 25:een Euroopan komission Suomea vastaan vireillä olevassa rikkomusmenettelyssä Suomelle antamaan viralliseen huomautukseen ja perusteltuun lausuntoon. Yli puolet menettelyistä koski direktiivin täytäntöönpanon viivästymistä. Lisäksi Suomi esitti huomautuksensa kahteen komission valtiontukien muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevaan päätökseen.

YK:n turvallisuusneuvosto ja Suomen jäsenehdokkuus

Suomen ehdokkuutta YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013—2014 edistettiin erityisesti bilateraalivierailujen ja konsultaatioiden avulla. Ehdokkuuden yhtenäinen ja johdonmukainen esilletuominen hallitustenvälisessä kanssakäymisessä sekä Suomen kansainvälisen näkyvyyden lisääminen etenkin YK-järjestelmässä perustuu valtionjohdon, ulkoasiainhallinnon ja edustustoverkon sekä sektoriministeriöiden kansainvälisten yhteistyöverkostojen tehokkaaseen käyttöön.

Suhteet Venäjään

Suhteet Venäjään ovat kehittyneet suotuisasti niin EU:n puitteissa kuin kahdenvälisesti. Korkean tason vuoropuhelu ja vierailuvaihto olivat ennätysvilkkaita. Kuluneen vuoden merkittäviä saavutuksia kahdenvälisessä yhteistyössä olivat Saimaan kanavan vuokrasopimuksen jatkaminen ja Helsingin ja Pietarin välisen nopeajunaliikenteen alkaminen. Hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpano jatkui ja maaliskuussa 2011 pidettävän, järjestyksessään toisen Venäjä-foorumin valmistelu käynnistyi. EU ja Venäjä saavuttivat kahdenvälisen sopimuksen Venäjän WTO-jäsenyyden ehdoista. Samassa yhteydessä saavutettiin Suomen aktiivisella myötävaikutuksella sopu Venäjän raakapuun vientitulleja koskevassa kysymyksessä, joka on pitkään ollut esillä niin kahdenvälisesti kuin EU-tasollakin.

Suomen ja Venäjän välistä taloudellista yhteistyötä edistettiin muun muassa talouskomission puitteissa, korkean tason tapaamisten ja erillisten Venäjälle suuntautuneiden vienninedistämismatkojen kautta. Suomi tuki Venäjää modernisaatiopyrkimyksessään niin EU-tasolla kuin kahdenvälisesti. Modernisaatioon liittyvässä yhteistyössä painotettiin talouden lisäksi myös muiden yhteiskunnan osa-alueiden kehittämistä.

Lähialueyhteistyö

Suomen ja Venäjän välisessä lähialueyhteistyössä painopisteenä oli taloudellisen yhteistyön edistäminen, johon kohdennettiin noin kolmasosa vuodelle 2010 osoitetuista määrärahoista. EU:n puitteissa toteutettavien Suomen ja Venäjän väliset rajaalueyhteistyöohjelmat (ENPI CBC) käynnistyivät v. 2010. Vuoden 2010 lähialueyhteistyövaroista osoitettiin noin miljoona euroa taloudellista yhteistyötä edistäviin hankkeisiin, joilla täydennetään ENPI CBC -ohjelmia.

TAULUKKO 27. Lähialueyhteistyömäärärahat vuosina 2008—2010, milj. euroa

	2008	2009	2010
Momentti 24.20.66 Lähialueyhteistyö (24.50.66)	20,5	19,5	19,5
Muut pääluokat	1,7	1,7	1,6
YHTEENSÄ	**22,2**	**21,2**	**21,1**

Arktinen yhteistyö

Suomen ensimmäinen arktinen strategia hyväksyttiin kesällä 2010 ja sen täytäntöönpano käynnistettiin välittömästi. Arktisen strategian mukaisesti Arktisen neuvoston vahvistamiseksi esitettiin konkreettinen ohjelma, jonka toteuttamista ajettiin aloitteellisesti ja johdonmukaisesti. Suomen profiilia kirkastettiin esityksellä arktisen huippukokouksen järjestämisestä. Konkreettisena tavoitteena esitettiin EU:n arktisen tiedotuskeskuksen perustamista Rovaniemelle.

Itämeri-yhteistyö ja Pohjoisen ulottuvuuden vahvistaminen

Suomen järjestämä Itämeri-huippukokous onnistui erinomaisesti: kaikki Itämeren alueen valtiot osallistuivat kokoukseen korkealla poliittisella tasolla, kokouksessa oli myös laaja yksityisen sektorin ja kansalaisjärjestöjen edustus. Kokouksessa tehtiin noin 140 sitoumusta Itämeren tilan parantamiseksi. Kokouksessa annettiin Baltic Sea Action Groupille (BSAG) yhteistyössä ulkoministeriön kanssa tehtäväksi sitoumusten toimeenpanon seuranta. Ensimmäisessä seurantakokouksessa helmikuussa 2011 voitiin todeta, että huippukokouksen jälkeen on rekisteröity uusia sitoumuksia ja usean aikaisemman sitoumuksen toimeenpano on aloitettu. Pohjoisen ulottuvuuden uusien kumppanuuksien valmistelu ja ympäristökumppanuuden sekä sosiaali- ja terveyskumppanuuden toiminta käynnistyi.

Laajemman Euroopan aloite

Suomi käynnisti Itä-Euroopan, Etelä-Kaukasian ja Keski-Aasian kattavan kehityspoliittisen puiteohjelman ja Laajemman Euroopan aloitteen toimeenpanon vuoden 2010 aikana. Aloite täydentää kehityspolitiikan keinoin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ko. maantieteellisillä alueilla. Puiteohjelman avulla pyritään edistämään laaja-alaista vakautta sekä taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Aloite painottaa alueellista konfliktien ennaltaehkäisyä, rauhanprosessien tukemista ja ympäristöyhteistyötä. Laajemman Euroopan aloitteen temaattiset painopistealueet ovat turvallisuus, kauppa ja kehitys, tietoyhteiskuntakehitys, energia- ja ympäristöyhteistyö sekä yhteiskunnallinen kestävyys.

Transatlanttiset suhteet

Transatlanttisten suhteiden edistäminen sekä kahdenvälisesti että EU:n kautta jatkui vilkkaana. EU:n kautta Suomi vaikutti USA:n ehdottaman globaaliterveysteeman mukaan ottamiseksi yhteistyöalaksi vuosituhattavoitteiden alle. Poliittisen tason yhteydenpito Suomen ja Yhdysvaltojen välillä oli tiivistä ja yhteydet Yhdysvaltojen hallintoon vahvistuivat. Suomi sai kutsun presidentti Obaman koollekutsumaan ydinturvahuippukokoukseen, jossa Suomea edusti tasavallan presidentti. Useita ministereitä vieraili Yhdysvalloissa. Suomi kutsuttiin mukaan Yhdysvaltain vetämään puhtaan energian ministerikokoukseen.

Vuonna 2010 transatlanttisen kestävän kehityksen kumppanuuden pääteemoiksi valittiin ilmastonmuutos, ruokaturva ja vuosituhattavoitteet. Konkreettista edistystä onkin saavutettu nimenomaisesti ilmastonmuutoksen ja ruokaturvan osalta pilottimaissa, joihin Suomen vaikutuksesta saatiin mukaan pitkäaikaiset yhteistyömaamme Sambia (ruokaturva) ja Vietnam (ilmastonmuutos).

Suhteet Aasiaan

Suomen poliittiset ja taloudelliset suhteet Aasiaan vahvistuivat edelleen. Tasavallan presidentin ja pääministerin johtamia sekä muita korkean poliittisen tason vierailuja sekä vienninedistämismatkoja tehtiin lähes ennätysmäärä. Ulkoministeriöllä oli keskeinen rooli Suomen osallistumisessa Shanghain maailmannäyttelyyn.

Kokonaisvaltaisen Afrikka-yhteistyön kehittäminen

Vuonna 2010 laadittiin Afrikka Suomen ulkopolitiikassa -linjaus, jossa määritellään Suomen tavoitteita kaikilla ulkopolitiikan lohkoilla. Vuonna 2009 julkaistiin Afrikka Suomen kehityspolitiikassa -puiteohjelma. Suomi jatkoi kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä toimintaansa Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa sekä tiivisti yhteistyötä alueellisten järjestöjen, erityisesti Afrikan unionin kanssa.

Hallituksen kehityspoliittisen ohjelman pohjalta laadittujen maakohtaisten kehitysyhteistyöohjelmien toteutus pääsi vuoden aikana täyteen vauhtiin pitkäaikaisissa yhteistyömaissa Afrikassa. Alueellisen ja temaattisen yhteistyön painopiste oli Afrikka-puiteohjelman mukaisesti eteläisessä ja läntisessä Afrikassa.

8.2 Turvallisuutta luova kansainvälinen yhteisö

Euroopan ja kansainvälisen laaja-alaisen turvallisuuden vahvistaminen

Suomi jatkoi aktiivista, laajan turvallisuuden käsitteeseen perustuvaa EU- ja YK-politiikkaa hallitusohjelman, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon, EU-selonteon, ulkoasiainhallinnon YK-strategian ja monenkeskisen yhteistyön linjauksen sekä kehityspoliittisen ohjelman ja humanitaarisen avun linjauksen pohjalta.

Suomi osallistui aktiivisesti eurooppalaisten turvallisuusjärjestelyiden kehittämiseen. Suomi oli mukana laatimassa poliittis-strategista ohjausasiakirjaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan varmistamiseksi EU:n siviili- ja sotilaallisessa suorituskykyyhteistyössä. Lisäksi vaikutettiin aktiivisesti Etyjissä käytävään keskusteluun Euroopan turvallisuusyhteisöstä.

Ydinsulkusopimuksen tarkastelukonferenssin loppuasiakirjassa Suomen esillä pitämä tavoite taktisten ydinaseiden vähentämisestä on mukana, joskaan ei niin selvästi kuin olisi ollut toivottavaa. Käytännön tukea jatkettiin muun muassa joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi. Kemiallisen aseen kieltosopimuksen täytäntöönpanoa tukevaa koulutusta kehitysmaiden kemisteille jatkettiin ja osallistuttiin aktiivisesti kansainvälisen asekauppasopimuksen valmisteluihin. Suomi jatkoi aktiivista osallistumista pienaseiden laittoman leviämisen ehkäisemiseen tähtäävään työhön niin YK:ssa kuin Etyjissäkin.

Kriisinhallintastrategian toimeenpano

Kokonaisvaltaisen näkökulman vahvistamista kriisinhallinnassa sekä kriisien jälkeisessä tilanteessa jatkettiin Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian pohjalta. Sen kehittämistä seuraamaan ja edistämään asetettiin pysyvän strategisen tason koordinaatioryhmä. Keskeisenä osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa on jatkettu kansallisen 1325-toimintaohjelman ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanoa.

Rauhantyö kehityspolitiikassa

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi on kehityspolitiikassaan korostanut laajaa turvallisuuskäsitettä ja painottanut kriisien ennaltaehkäisyä ja rauhanprosessien tukemista osana yhteiskunnallisesti kestävän kehityksen edistämistä. Kehitysyhteistyössä on pyritty vaikuttamaan konfliktien taustalla oleviin rakenteellisiin, poliittisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin ja ehkäisemään konfliktien syntymistä.

Rauhanvälittäminen

Vahvistaakseen rooliaan rauhanvälityksessä Suomi julkisti toukokuussa 2010 aloitteen ”Suomen rauhanvälityksen suuntaviivoja”. Tavoitteena on etsiä uudenlaisia voimavaroja ja osaajia konfliktien ratkaisemiseksi sekä lisätä naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja välitystehtäviin.

Suomi perusti yhdessä Turkin kanssa rauhanvälityksen ystäväryhmän (Friends of Mediation), johon kuuluu jäseniä kaikista maanosista. Ystäväryhmä tekee kansainvälistä rauhanvälitystä tunnetuksi sekä edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Poliittisen ja taloudellisen tuen lisäämiseksi YK:n rauhanvälitystoiminnalle Suomi ja Turkki tekivät myös aloitteen YK:n yleiskokoukselle esitettävästä päätöslauselmasta.

Suomi tukee EU:n rauhanvälitystoimintaan liittyviä instrumentteja ja unionin kapasiteetin vahvistamista välitystoiminnan alalla. EU:n rauhanvälitystoimintaa koskeva ensimmäinen konsepti hyväksyttiin v. 2009 osana EU:n turvallisuusstrategian toimeenpanoa. Suomi teki yhdessä Ruotsin kanssa v. 2010 ehdotuksen Euroopan rauhaninstituutin luomisesta. Instituutin avulla pyrittäisiin kehittämään unionista entistä aktiivisempi toimija kansainvälisessä rauhantyössä.

Kriisinhallinta

Suomen kriisinhallintaosallistumisen maantieteellisinä painopisteinä v. 2010 säilyivät Afganistan ja Kosovo sekä siviilikriisinhallinnan osalta myös Georgia. Suomi osallistui jokaiseen kolmeen EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon. Suomen lähettämiä asiantuntijoita oli myös kaikissa käynnissä olevissa EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioissa.

TAULUKKO 28. Kriisinhallintajoukot vuosina 2008—2010

	2008	2009	2010
Sotilaallinen kriisinhallinta:			
24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot, milj. euroa (24.99.21)	58,5	58,9	59,8
Operaatioiden lukumäärä	11	9	9
Operaatioiden vahvuus, htv yhteensä	700	667	632
– lisäksi EUBG-valmiusvuorossa sotilaita yhteensä	220		
Siviilikriisinhallinta:			
24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan, milj. euroa (24.99.22)	14,6	18,3	18,3
Operaatioiden lukumäärä	26	35	35
Operaatioiden vahvuus, htv yhteensä	81	135	156

TAULUKKO 29. Käynnissä olevat kriisinhallintaoperaatiot 31.12.2010

	Sotilaallinen kriisinhallinta	Siviilikriisinhallinta
EUROOPPA		
Kosovo	Nato KFOR (27 m, 4 n)	EU EULEX (51 m, 16 n) EU EUSR (1 m, 1 n)
Bosnia-Hertsegovina	EU ALTHEA (6 m)	EU EUPM (10 m, 1 n) ETYJ (1 m, 1 n) EU EUSR/OHR (1 m)
Georgia		EU EUMM (24 m, 11 n) EU EUSR S-C (2 m, 1 n)
Moldova/Ukraina		EU EUBAM (6 m, 1 n)
Kansainväliset järjestöt		Sihteeristöt (EN, Etyj, Nato 8 m, 8 n)
AFRIKKA		
Tsad/Keski-Afrikan tasav.		YK MINURCAT (1 m)
Sudan	YK UNMIS (2 m)	YK UNAMID (2 m)
Somalian rannikko	EU NAVFOR Somalia (Atalanta 4 m)	
Uganda	EU TM Somalia (4 m)	
Liberia	YK UNMIL (2 m)	
Kongo		EU EUPOL RD (2 m, 1 n) EU EUSEC RD (1 m)
AMANI AFRIKKA		EU EURO RECAMP tiimi (1 m, 1 n)
LÄHI-ITÄ		
	YK UNTSO (14 m)	
Palestiinalaisalueet		EU EUPOL COPPS (8 m, 2 n) USSC Ramallah (1 m)
Irak		EU EUJST LEX (3 m, 2 n)
AASIA		
Afganistan	NATO ISAF (177 m, 4 n)	EU EUPOL (37 m, 9 n) EU EUSR (1 m, 1 n) NATO (1 m)
Kashmir	YK UNMOGIP (5 m)	
Tadzikistan		ETYJ (1 m, 1 n)
Kirgisia		ETYJ (1 m)
Turkmenistan		ETYJ (1 m, 1 n)
HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ	**241 miestä, 8 naista**	**165 miestä, 58 naista**

8.3 Oikeudenmukainen maailma

Globaaleihin kriiseihin vastaaminen

Globaaliin ruokakriisiin vastaamiseksi Suomi julkaisi Maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittisen linjauksen ja lisäsi panostustaan kahden- ja monenväliseen maatalouskehitysyhteistyöhön. Talouskriisiin ja ilmastonmuutokseen vastaaminen olivat näkyvästi esillä kaikkien kehitysrahoituslaitosten työssä. Kansalaisjärjestöjen toimintaa ohjattiin nuorisotyöttömyys-, ruokaturva- ja ilmastonmuutoshaasteisiin vastaamiseen.

Kansainväliset ilmastoneuvottelut ja ilmastokehitysrahoitus

Ilmastokysymykset ja erityisesti Cancúnin ilmastokokouksen valmistelut nousivat kansainvälisen ympäristöpolitiikan keskipisteeseen ja olivat siten keskeisiä myös EU:n asialistalla. Suomi myötävaikutti osana EU:ta ilmastokokouksen tulokseen, joka ylitti odotukset. Lopputuloksena saatiin osapuolikokousten päätökset. Rahoituksen osalta niin lyhyen kuin pitkänkin aikavälin rahoitustavoitteeksi kirjattiin Kööpenhaminan sitoumuksen luvut.

Kehitysmaille annettavan julkisen ilmastokehitysrahoituksen osalta tehdyt sitoumukset vuosina 2010—2011 toteutetaan valtioneuvoston antamien rahoituskehysten puitteissa. Sitoumus toteutetaan nettokasvuna vuoden 2009 ilmastorahoituksen tasoon nähden ja on 24,5 milj. euroa vuonna 2010.

Puurakentamisen edistämistä ilmastopoliittisin perustein pohtineen työryhmän raportissa todetaan puun olevan ilmastopoliittisesti lähes hyödyntämätön luonnonvara. Puun käytön lisääminen todettiin tehokkaaksi välineeksi torjua ilmastonmuutosta ja suositeltiin laajan kansainvälisen vaikuttamisohjelman valmistelua puurakentamisen edistämiseksi. Työryhmän raportti julkistettiin joulukuussa 2010.

Politiikkajohdonmukaisuuden edistäminen

Suomi vaikutti aktiivisesti sitoumustensa mukaisesti EU:n, YK:n ja OECD:n piirissä politiikkajohdonmukaisuutta koskevan lähestymistavan tehostamiseen. Suomen rahoitus- ja asiantuntijapanoksella OECD:n johdonmukaisuustyöhön aikaansaatiin OECD:n neuvoston suositus jäsenmaille kehityksen politiikkajohdonmukaisuuden integroimisesta valtionhallintoihin. EU- ja YK-tasolla johdonmukaisuuden toteutuminen edellyttää vielä lisäkoordinaatiota ja poliittista sitoutumista.

Ihmisoikeuksien kokonaisvaltainen edistäminen

Suomi toi kansainväliseen ihmisoikeuskeskusteluun arvokas ulkopolitiikka (Dignified Foreign Policy) -käsitteen. Aloite herätti paljon keskustelua ihmisoikeuspiireissä ja oli hyvä kontribuutio EU:ssa käytyyn keskusteluun EU:n ihmisoikeuspolitiikan vaikuttavuuden lisäämiseksi.

YK:n aseman vahvistaminen

Suomi painotti YK-järjestelmän kokonaisvaltaisen uudistamisen merkitystä järjestön arvovallan, toimintakyvyn ja tehokkuuden parantamiseksi. YK-reformien alalla saatiin perustettua uusi tasa-arvokysymysten yhteiselin (UN Women), arvioitiin rauhanrakennuskomission toiminta ja jatkettiin keskustelua turvallisuusneuvoston uudistamisesta. Lisäksi Suomi panosti YK:n talous- ja sosiaalisektorilla YK-reformien tukemiseen.

Suomi jatkoi vuosien 2003 ja 2005 YK:n tietoyhteiskuntahuippukokousten (World Summit on Information Society, WSIS) aikana omaksuttua korkeaa profiilia säilyttämällä ICT-sektorin yhtenä kehitysyhteistyön prioriteettialueena ja osallistumalla aktiivisesti WSIS-prosessin toimeenpanoon ja sen seurantamekanismeihin. YK:n yleiskokous hyväksyi tavoitteidemme mukaisesti internetin hallintofoorumille viiden vuoden jatkomandaatin.

Kehitysmaiden kestävän taloudellisen kehityksen edistäminen

Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelmaa (2008—2011) on toimeenpantu aktiivisesti taloudellisen toimintaympäristön, tuotannollisen perustan, taloudellisen infrastruktuurin sekä kaupankäyntimahdollisuuksien kehittämiseksi ja laajentamalla sektoriohjelmia yrittäjyyden, arvoketjujen kehittämisen ja kaupankäyntimahdollisuuksien suuntaan sekä rahoittamalla tähän teemaan kohdistuvia hankkeita. Kehitysmaiden taloudellisesti kestävää kehitystä edistettiin myös kauppaa tukevan kehitysyhteistyön (Aid for Trade, AfT) keinoin.

Kehitysyhteistyön laatu ja tuloksellisuus

Kansallisessa kehittämistyössä on keskitytty toimeenpanon vahvistamiseen erityisesti maatasolla. Toiminnan vaikuttavuuden vahvistamiseksi jatkettiin kehitysyhteistyön hallinnon kehittämistä mm. työmenetelmiä ja ohjeistusta tarkentamalla sekä julkaisemalla uusia linjauksia.

Kansainvälisellä tasolla Suomi on aktiivisella kokousvaikuttamisella pyrkinyt ohjaamaan EU:n tuloksellisuuden sisältötyötä sellaisiin aihealueisiin, joilla EU:lla on lisäarvoa maatason tuloksellisuuden edistämiseksi. OECD/DAC -tuloksellisuustyössä Suomi profiloitui kehitysrahoituksen ennakoitavuuteen liittyen tuottamalla pilottianalyysin käytännöistään ja kehittämistarpeistaan ennakoitavuuden parantamiseksi. Monenvälisessä kehitysyhteistyössä Suomi ajoi v. 2010 erityisesti kehitysrahoituslaitoksissa niiden tuloksellisuuden vahvistamista yleisesti sekä talouskriisiin ja ilmastonmuutokseen vastaamista. Suomi toimi lisäksi monenvälisen kehitysyhteistyön tuloksellisuutta tarkastelevan MOPAN-verkoston puheenjohtajana.

Kehitysyhteistyön määrärahat

Vuonna 2010 julkisen kehitysyhteistyön määrärahat (Official Development Assistance, ODA) olivat noin 966 milj. euroa, mikä on noin 0,55 % arvioidusta BKTL:sta. Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat kasvoivat noin 4 milj. euroa ja nousivat 735 milj. euroon. Vuonna 2011 kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan (maaliskuun 2011 BKTL-ennusteen perusteella arvioituna) nousevan 0,56 prosenttiin, mikä ylittää kansainväliset sitoumukset. Suomi on sitoutunut saavuttamaan 0,7 prosentin BKTL-osuuden v. 2015. Tasaisella kasvulla 0,7 prosentin kehitysyhteistyötavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vuosina 2012—2015 reilun 0,03 prosenttiyksikön vuotuista nousua.

Varsinaisen kehitysyhteistyön maksatusaste v. 2010 oli 77,4 %. Kehitysyhteistyövarojen käyttöä ohjasi ensisijaisesti laadun varmistaminen ja vasta sen jälkeen korkeaan maksatusasteeseen pyrkiminen. Vuoden 2008 määrärahan kolmen vuoden käyttöperiodi päättyi vuoden 2010 lopussa, jolloin lopullinen määrärahan käyttöaste oli 99,9 %. Maksatusasteen haasteena ovat toimintaympäristöjen nopeat poliittiset ja yhteiskunnalliset muutokset sekä epävakaus. Myös kehitysmaiden instituutioiden kapasiteetin heikkous näkyy maksatusasteessa. Vuonna 2010 maksatusasteeseen vaikutti myös alueellisen yhteistyön käynnistämiseen liittyvät kysymykset. Valtuuksien käyttöaste v. 2010 nousi 89 prosenttiin.

Kehitysrahoituksen laajentamista pohtineen työryhmän raportissa selvitettiin, miten Suomen panostuksia kehitysrahoitukseen voidaan lisätä ja miten suomalaisen yhteiskunnan osallistumista kehitysyhteistyöhön voidaan laajentaa. Pyrkimyksenä on vahvistaa suomalaisen osaamisen ja asiantuntemuksen parempaa hyödyntämistä köyhyyden vähentämisessä. Työryhmän raportti julkistettiin joulukuussa 2010.

KUVIO 10. Varsinaisen kehitysyhteistyön maksatusten osuudet käyttösuunnitelmakohdittain vuonna 2010 (yhteensä 743,9 milj. euroa)

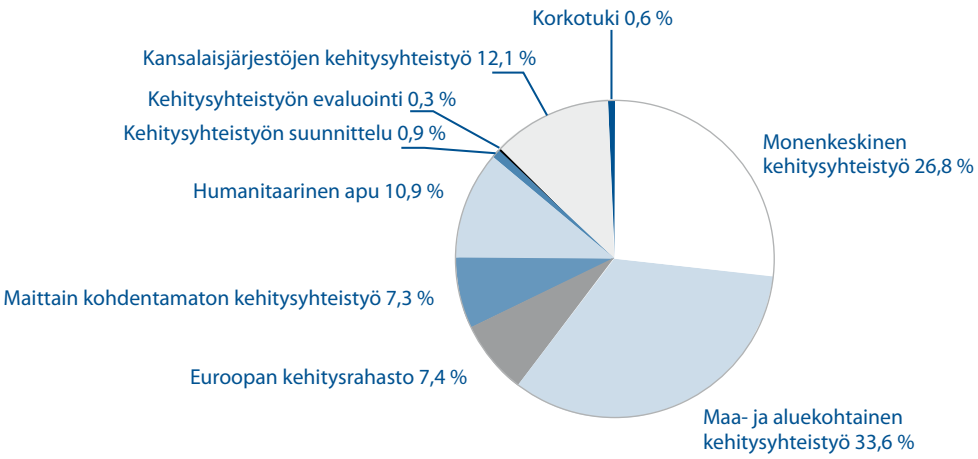

TAULUKKO 30. Kehitysyhteistyön määrärahat käyttösuunnitelmakohdittain 2009—2011, milj. euroa

	TA 2009	TA 2010	TA 2011
1. VARSINAINEN KEHITYSYHTEISTYÖ			
24.30.66.1 Monenkeskinen kehitysyhteistyö	200,0	205,4	236,2
24.30.66.2 Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	260,0	261,8	297,3
24.30.66.3 Euroopan kehitysrahasto	54,0	49,6	53,7
24.30.66.4 Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	41,4	43,0	54,4
24.30.66.5 Humanitaarinen apu	67,0	69,7	78,0
24.30.66.6 Kehitysyhteistyön suunnittelu, tukitoiminnot ja tiedotus	8,9	4,7	9,5
24.30.66.7 Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2,0	2,0	2,5
24.30.66.8 Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle	83,7	83,7	88,0
24.30.66.9 Korkotuki	14,0	15,0	14,9
24.30.66. Varsinainen kehitysyhteistyö yhteensä	**731,0**	**734,9**	**834,5**
2. MUU KEHITYSYHTEISTYÖ			
Muu kansainvälinen kehitysyhteistyö luvussa 24.30			
24.30.88. Finnfundin osakepääoman korottaminen	15,0	15,0	15,0
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muilla momenteilla (pl. mom. 24.30.88)	55,6	71,6	83,8
Sisäasiainministeriön hallinnonala	0,2	39,0	29,5
Puolustusministeriön hallinnonala	3,3	2,6	2,7
Valtiovarainministeriön hallinnonala	92,6	98,3	102,5
Opetusministeriön hallinnonala	3,4	0,4	0,8
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	1,2	1,1	1,2
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	0,2		0,2
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	3,9	1,3	1,3
Ympäristöministeriön hallinnonala	0,3	0,3	0,2
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	9,0	1,3	2,1
Muu kehitysyhteistyö yhteensä	**184,7**	**230,7**	**239,2**
Kehitysyhteistyö yhteensä (1.+2.)	**915,6**	**965,6**	**1 073,7**
Prosenttiosuus bruttokansantulosta, %	0,53	0,55	0,58

TAULUKKO 31. Maa- ja aluekohtaiset (24.30.66.2) maksatukset, suurimmat yhteistyömaat, milj. euroa

2008		2009		2 010	
Tansania	24,67	Tansania	31,58	Mosambik	31,53
Mosambik	23,15	Mosambik	26,59	Tansania	29,97
Vietnam	15,58	Sambia	15,72	Vietnam	14,43
Nicaragua	10,44	Vietnam	14,94	Etiopia	14,33
Sambia	9,84	Etiopia	11,49	Sambia	14,18
Afganistan	9,43	Nepal	10,16	Nepal	11,57
Nepal	8,62	Afganistan	10,06	Afganistan	11,10
Serbia ja Montenegro[1]	8,55	Nicaragua	8,91	Nicaragua	10,92
Etelä-Afrikka	7,51	Etelä-Afrikka	7,93	Sudan	9,87
Etiopia	5,94	Palestiina	6,86	Kenia	8,67
Palestiina	4,40	Kenia	5,79	Palestiina	6,14
Kenia	3,77	Laos	4,32	Laos	4,35
Namibia	3,38	Sudan	3,35	Pakistan	4,07
Laos	1,60	Kambodza	3,29	Haiti	2,63
Kambodza	1,29	Namibia	2,01	Etelä-Afrikka	2,21
Suomen pitkäaikaiset kehitysyhteistyömaat (vuoden 2010 tilanne)					

[1] Serbia ja Montenegro on vaihdellut aikajakson aikana, vuoteen 2008 asti sisältää myös Kosovon alueen, vuodesta 2009 Kosovo on määritelty erikseen.

Luonnonkatastrofeista aiheutuvat avun tarpeet sekä Aasiassa, Afrikassa että Latinalaisessa Amerikassa ovat selvästi kasvaneet entisestä. Humanitaarista apua leimasi sekä Haitin että Pakistanin tuhoisat luonnonkatastrofit, joista selviämistä Suomi tuki merkittävillä humanitaarisen avun panostuksilla: niihin kohdennettiin yhteensä yli 14 milj. euroa humanitaariseen apuun v. 2010 osoitetusta 81 milj. eurosta.

Temaattisesti vuoden 2010 ajankohtaisista aiheista keskityttiin YK:n humanitaarisen reformin tukemiseen erityisesti maatasolla, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön yhteensovittamiseen, katastrofien ennaltaehkäisyyn, sekä ns. hyvän humanitaarisen avunannon periaatteiden toimeenpanoon. Vuoden aikana perustettiin sisäasiainministeriön puheenjohdolla toimiva työryhmä, jonka työn tuloksena valmisteltiin luonnononnettomuuksien vahinkojen rajoittamiseen tähtäävä kansallinen toimintaohjelma.

Suomi tukee miltei 300 järjestön kehitysyhteistyöhanketta 90 maassa, myös maissa, joissa Suomella ei ole edustustoa. Uusi kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus ohjaa avun toteuttamista. Valtaosa järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeista toimii opetuksen, terveyden, hyvän hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan aloilla. Suurin osa avusta kohdistuu Afrikkaan ja Aasiaan. Suurimpia kohdemaita ovat Etiopia, Tansania, Kenia, Somalia, Intia ja Nepal. Suomen tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle v. 2010 oli kaikkiaan 83,7 milj. euroa.

8.4 Menestyvä Suomi

WTO:n Dohan kierroksen neuvottelut

Maailman kauppajärjestön (WTO) Dohan kierroksen kauppaneuvottelut (Doha Development Round, DDA) jatkuivat vuoden 2010 tiiviinä, mutta läpimurto jäi saavuttamatta. Suomen asettama tavoite WTO:n kauppaneuvottelukierroksen päättämisestä vuoden 2010 aikana ei toteutunut. Sen sijaan EU kuitenkin säilytti Suomen myötävaikutuksella keskeisen roolinsa neuvotteluissa ja Suomen intressit heijastuivat hyvin unionin neuvottelukannoissa, mikä oli Suomen keskeinen tavoite WTO-neuvottelukierroksen ja vapaakauppaneuvotteluiden osalta. Neuvottelut jatkuvat sovitun työohjelman mukaisesti tavoitteena niiden päättäminen vuoden 2011 kuluessa.

Venäjän integroituminen kansainväliseen kauppajärjestelmään

Venäjän integroituminen kansainväliseen kauppajärjestelmään jatkuu, Venäjän liiketoimintaympäristö kehittyy suotuisaan suuntaan ja kahdenväliset taloussuhteet vahvistuvat. Sekä EU että Yhdysvallat pääsivät sopimukseen Venäjän kanssa maan liittymisehdoista WTO:hon. Puutullikysymyksessä päästiin samalla Suomen kannalta suotuisaan ratkaisuun.

EU:n uusi kauppapoliittinen strategia

Euroopan unionin uuden kauppapoliittisen strategian käsittely käynnistyi komission tiedonannon pohjalta marraskuussa. Suomi painotti EU 2020 -kasvustrategian käsittelyn yhteydessä Euroopan unionin kauppa-, sisämarkkina-, teollisuus- ja innovaatiopolitiikan yhteyttä sekä tarvetta johdonmukaisuuteen niiden kehittämisessä. Elementit sisällytettiin Suomen tavoitteiden mukaisesti strategiaan. Suomi vaikutti strategian muotoiluun korostaen kaupan vapauttamisen merkitystä kasvulle ja työllisyydelle sekä vaikutti EU:n kautta avoimen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen kauppajärjestelmän vahvistamiseksi ja protektionismin vähentämiseksi. Suomi edisti samoja päämääriä myös kahdenvälisissä tapaamisissa G20-ryhmään kuuluvien kolmansien maiden kanssa.

Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen

Suomi panosti viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen (VKE) syventämällä yhteistyötä VKE-toimijoiden välillä erityisesti uusilla toimialoilla ja markkinoilla sekä puuttumalla suomalaisyritysten kohtaamiin kaupanesteisiin. Viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen panostettiin muun muassa lähes ennätysmäärällä ulkomaankauppa- ja kehitysministerin ja korkeiden virkamiesten johtamilla VKE-matkoilla Aasiaan, Venäjälle, Lähi-itään ja Afrikkaan.

Maabrändivaltuuskunnan loppuraportti julkistettiin marraskuussa ja se sai julkisuudessa hyvän vastaanoton. Valtuuskunta nosti Suomen maabrändin keskeisiksi perustekijöiksi maan toimivuuden sekä luonto- ja koulutusosaamisen. Valtuuskunta antoi lukuisille organisaatioille ja tahoille erilaisia tehtäviä Suomen maabrändin pohjan vahvistamiseksi pitkällä tähtäyksellä.

8.5 Avoin ja palveleva ulkoministeriö

Edustustoverkon kehittäminen

Edustustoverkon muutostarpeita arvioidaan ja päätöksiä muutoksista tehdään uuden suunnittelujärjestelmän pohjalta systemaattisesti vuosittain. Vuonna 2010 avattiin Minskin toimipiste ja päätettiin vuosille 2011 (Caracas) ja 2012 (Manila) ajoittuvista edustustoverkon muista muutoksista.

Vuoden 2010 aikana taloushallinnon uusi tapa toimia saatiin käyttöönotettua viimeisimmissäkin edustustoissa siten, kuin palvelukeskushankkeen suunnitelmiin oli kirjattu taloushallinnon tehtävävähennyksiin liittyen. Muiden hallinnollisten toimintojen tehostaminen jatkui edelleen.

TAULUKKO 32. Suomen edustustoverkko 2008—2010

Alue	2008	2009	2010
Eurooppa	36	36	36
Venäjä, Valko-Venäjä, Kazakstan ja Ukraina	5	6	7
Amerikka ja Aasia	29	29	29
Afrikka ja Lähi-itä	20	20	20
Kv. järjestöt ja yhteisöt	8	8	8
YHTEENSÄ	**98**	**99**	**100**

Konsulipalvelut

Kansalaispalveluiden laadun ja toimintatapojen kehittämisessä pääpaino on ollut palveluiden saatavuuden parantamisessa ja tiedonvälityksen lisäämisessä.

Matkustusilmoitusjärjestelmän uudistaminen jatkuu v. 2011.

TAULUKKO 33. Suomen edustustojen hoitamien kaikkien konsulitehtävien kehitys vuosina 2008—2010

	2008	2009	2010
Edustustojen konsulitehtävät, kpl	54 714	33 988	28 637

Suurimmat tehtäväryhmät ovat väestörekisteri-ilmoitukset ja notaariasiat, jotka yhteensä kaikista tehtävistä olivat vuonna 2008 70,4 %, vuonna 2009 81,1 % ja vuonna 2010 62,4 %. Suurin konsuliasioita koskeva lainmuutos oli elatusavun perintää koskevien keskusviranomaistehtävien siirto oikeusministeriölle vuoden 2010 alusta.

Maahantuloasiat

Ulkoasiainhallinnon edustustojen käsittelemien viisumihakemusten määrä kasvoi noin 28 % vuoteen 2009 verrattuna ja vuoteen 2008 verrattuna lähes 27 %. Hakemuksista valtaosa käsiteltiin Suomen Venäjän edustustoissa. Viisumipalveluiden nopeuttamiseksi Pietarissa, Moskovassa, Petroskoissa ja Kiovassa otettiin käyttöön Internet-pohjainen viisumihakemus- ja ajanvarausjärjestelmä. Viisumitoimintojen osittainen ulkoistaminen Moskovassa ja Kiovassa varmistaa viisumipalveluiden toteuttamisen EU:n edellyttämissä aikarajoissa.

TAULUKKO 34. Passi-, viisumi- ja oleskelulupahakemukset vuosina 2008—2010

	2008	2009	2009
Viisumihakemukset	806 156	795 936	1 202 400
Passihakemukset	15 883	14 995	15 222
Ratkaisut edustustoissa vireille tulleisiin oleskelulupahakemuksiin	12 552	10 442	11 389

Kriisivalmius

Ulkoministeriön ja suurlähetystöjen kriisivalmiuksien kehittämistä jatkettiin vuoden 2010 aikana. Sosiaalisen median mahdollisuuksia on käytetty hyväksi kriisitilanteissa. Lisäksi yhteistyötä muiden kriisitilanteisiin liittyvien kansallisten toimijoiden kanssa on tiivistetty. EU-konsuli- ja kriisiyhteistyön kehittämistä jatkettiin, ja erityisesti EU:n kriisitilanteiden intranet on osoittautunut erittäin hyödylliseksi välineeksi kriisitilanteiden tiedonvaihdossa.

Matkustusturvallisuuteen liittyvät palvelut ovat edelleen lisänneet suosiotaan, ja ovat ylivoimaisesti ulkoministeriön Internet-sivujen luetuin osio. Mobiilipalveluiden tunnettuus ja käyttö on kasvanut huomattavasti kertomusvuoden aikana.

Sidosryhmäviestintä

Sidosryhmäyhteistyötä ja viestintää tehostettiin hallitusohjelman mukaisesti. Sidosryhmille suunnattua tiedotusta hallinnonalan ajankohtaisista aiheista lisättiin. Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä taustatilaisuuksia toimittajille lisättiin ja käynnistettiin toimittajien kehityspolitiikan perehdyttämisohjelma Kehitys-akatemia. Vaikuttajaohjelmaa jatkettiin suomalaisten osallistumisen ja yhteiskunnallisen keskustelun vilkastuttamiseksi.

8.6 Ulkoasiainhallinnon voimavarojen käyttö

Ulkoasiainhallintoon kohdistuvien odotusten kasvu ja kansainvälisen tehtäväkentän muutokset sekä samaan aikaan supistuvat resurssit edellyttävät hallinnonalalta jatkuvaa tehtävien priorisointia ja toimintatapojen tehostamista. Ulkoministeriössä on laadittu laskelmat henkilötyövuosien ja kustannusten kohdentumisesta hallinnonalan sisältö- ja tukitehtävien kesken.

Ministeriössä sisältötehtävissä työskenteli 49,9 % henkilöstöstä ja edustustoissa vastaava luku oli 40,1 %. Sisältötehtävistä eniten henkilötyövuosia kohdistuu kehityspolitiikkaan ja kehitysyhteistyöhön sekä kansalaispalveluihin.

Ulkoasiainhallinnon tukitehtäviin käyttämät henkilötyövuodet vähenivät edelleen (-25). Edustustoverkon rakenne vaikuttaa tukitehtävien ministeriöön verrattuna suurempaan määrään. Rakenteellisten uudistusten ohella ulkoasiainhallinnossa on jatkettu valtionhallinnon tuottavuusohjelman velvoitteiden mukaisesti tuottavuuden kehittämistä tehostamalla tukitehtäviä muun muassa sähköisiä toimintatapoja käyttöönottamalla sekä keskittämällä tukitehtäviä ministeriöön ja alueellisiin hallintokeskuksiin.

Asemamaasta palkattua henkilöstöä ei lueta valtionhallinnon tuottavuusohjelmaan sisältyvään henkilötyövuosikiintiöön, jonka tarkoituksena on rajata julkisen sektorin osuutta kotimaan työmarkkinoilla.

TAULUKKO 35. Ulkoasiainhallinnon toiminnan resurssit vuosina 2008—2010

	2008				2009				2010				muutos 2009/2010	
	htv	%	kustan-nukset	%	htv	%	kustan-nukset	%	htv	%	kustan-nukset	%	htv	%-yks.
Ulkoasiainministeriö														
sisältötehtävät	429,4	43,6	51 366 568	44,2	471,3	48,5	57 236 773	46,6	477,4	49,9	58 656 596	46,9	6,1	1,4
tukitehtävät (sis. johtamisen)	555,8	56,4	64 825 566	55,8	501,4	51,5	65 477 584	53,4	479,7	50,1	66 370 604	53,1	-21,7	-1,4
YHTEENSÄ	**985,2**	**100,0**	**116 192 134**	**100,0**	**972,7**	**100,0**	**122 714 357**	**100,0**	**957,1**	**100,0**	**125 027 200**	**100,0**	**-15,6**	**0,0**
Ulkomaan edustustot														
sisältötehtävät	676,2	38,7	75 976 494	50,2	700,1	40,1	80 755 473	51,4	698,8	40,1	81 536 767	52,0	-1,3	1,4
tukitehtävät (sis. johtamisen)	1 072,5	61,3	75 315 528	49,8	1 046,9	59,9	76 310 607	48,6	1 043,6	59,9	75 213 595	48,0	-3,3	-1,4
YHTEENSÄ	**1 748,7**	**100,0**	**151 292 022**	**100,0**	**1 747,0**	**100,0**	**157 066 080**	**100,0**	**1 742,4**	**100,0**	**156 750 362**	**100,0**	**-4,6**	**0,0**
Ulkoasiainhallinto														
sisältötehtävät	1 105,6	40,4	127 343 062	47,6	1 171,4	43,1	137 992 246	47,6	1 176,2	43,6	140 193 363	49,8	4,8	2,7
tukitehtävät (sis. johtamisen)	1 628,3	59,6	140 141 094	52,4	1 548,3	56,9	141 788 191	52,4	1 523,3	56,4	141 584 199	50,2	-25,0	-2,7
YHTEENSÄ	**2 733,9**	**100,0**	**267 484 156**	**100,0**	**2 719,7**	**100,0**	**279 780 437**	**100,0**	**2 699,5**	**100,0**	**281 777 562**	**100,0**	**-20,2**	**0,0**

8.7 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Ulkoministeriö rekrytoi uusia virkamiehiä keskitetyn Kavaku-haun (Kansainvälisten asioiden valmennuskurssi) kautta myös v. 2010 ja aloitti loppuvuodesta uuden hakuprosessin. Rekrytoinneista huolimatta ministeriön käytössä olevat resurssit pienenivät tuottavuusohjelman vuoksi ja henkilöstön määrä laski vuoden 2009 lopun luvusta (1 580) 1 531:een.

TAULUKKO 36. Ulkoasiainhallinnon henkilöstö vuosina 2008—2010

	2008	2009	2010
Yleisuran virat	1 533	1 506	1 455
Työsopimussuhteiset ja muut	74	73	76
Asemamaasta palkatut	1 120	1 179	1 163
YHTEENSÄ	**2 727**	**2 758**	**2 694**

Ulkoasiainhallinnon keski-ikä oli edellisvuotta aavistuksen korkeampi, 47,7 vuotta. Henkilöstön ikärakenteessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoteen 2009 verrattuna.

Työhyvinvointi

Vuonna 2010 työtyytyväisyysbarometri avattiin koko henkilöstölle, mukaan lukien asemamaasta palkattu henkilöstö. Vastausprosentti nousi edellisvuotisesta 43 prosentista 49 prosenttiin. Asemamaasta palkatulle henkilöstölle suunnatun kyselyn vastausprosentti oli 25 ja kokonaisindeksi oli 3,3. Ulkoasiainhallinnon työtyytyväisyysindeksit osoittavat hienoista parannusta edellisvuodesta kaikilla mitatuilla osa-alueilla. Työtyytyväisyydelle asetettua tavoitetta 3,4 ei kuitenkaan saavutettu vaan indeksi jäi 3,3 pisteeseen.

TAULUKKO 37. Työhyvinvointia kuvaavia tunnuslukuja 2008—2010

	2008	2009	2010
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,2	3,3
Tulovaihtuvuus, %	5,8	5,5	5,4
Lähtövaihtuvuus, %	6,6	6,1	8,4
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, % henkilöstöstä	0,1	0,4	0,1
Sairaspoissaolot, pv/htv	6,9	6,8	6
Työterveyshuolto, euroa/htv	603	492	745
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen, euroa/htv	334	502	706

Tietolähde: Tahti

8.8 Ulkoasiainhallinnon tuottavuusohjelma

Valtioneuvoston kehyspäätöksen 13.3.2008 mukaisesti ulkoasiainhallinnon tulee vähentää yhteensä 191 henkilötyövuotta vuoden 2015 loppuun mennessä. Näistä vähennyksistä 164 henkilötyövuotta tulee toteuttaa vuoden 2011 loppuun mennessä. Ulkoasiainministeriön tuottavuusohjelmavelvoite on vuodesta 2009 lähtien päätetty kohdentaa pääosin hallinto-, palvelu- ja tukitoimintoihin. Ministeriö jatkoi näiden toimintojen keskittämistä ja uudelleenorganisointia v. 2010.

TAULUKKO 38. Ulkoasiainhallinnon tuottavuusohjelma 2008—2010

	2008	2009	2010
Htv-kehitys	1 611	1 579	1 531

9 Oikeusministeriö

Oikeusministerin katsaus toimialan toimintaan

Oikeusministeriön ydintehtävänä on huolehtia oikeusjärjestelmän ja oikeusvaltion toimivuudesta. Toimivan oikeusjärjestelmän peruspiirteisiin kuuluu, että:

- ihmis- ja perusoikeudet toteutuvat ja demokratialla on hyvät toimintaedellytykset
- lainsäädäntö kohdentuu oikein, toimii hyvin ja on johdonmukaista ja ymmärrettävää
- oikeuskonfliktit voidaan ratkaista oikeudenmukaisesti, joutuisasti, tehokkaasti ja kohtuullisin kustannuksin
- rikollisuutta ja sen haittavaikutuksia ehkäistään ja rikosvastuu toteutetaan tehokkaasti
- jokainen voi luottaa oikeusjärjestelmään ja sen eri toimijoihin.

Eduskunnalle annettiin esitys ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteiden täsmentämistä koskeviksi perustuslain muutoksiksi, samoin eduskuntavaalien suhteellisuuden ja puoluerahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseen tähtäävät esitykset. Puoluerahoitukseen liittyvä uudistus tuli voimaan syksyllä 2010. Säädösvalmistelun laadun parantamiseksi on ministeriryhmän johdolla seurattu hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvien merkittävien lainsäädäntöhankkeiden etenemistä ja valmistelun laatua. Ministeriöitä on ohjeistettu muun muassa kuulemismenettelyn ja lainvalmisteluprosessin kehittämiseksi.

Syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinten keskimääräiset käsittelyajat ovat yleisesti ottaen kohtuullisella tasolla, mutta yksittäisissä asioissa kokonaiskäsittelyajat voivat muodostua kohtuuttoman pitkiksi. Vuosina 2000—2010 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa tarkoitettuja Suomea koskevia oikeudenkäynnin keston kohtuullisuutta koskevia tapauksia on ollut yhteensä 122. Rikosasioiden käsittelyn kokonaiskestoa pyritään lyhentämään tehostamalla poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten yhteistyötä käsittelyketjussa. Oikeudenkäyntien pitkittymiseen pyritään osaltaan vaikuttamaan vuoden 2011 alussa käyttöön otetulla jatkokäsittelylupajärjestelmällä.

Syyttäjälaitoksessa pitkään syyteharkinnassa avoinna olleiden asioiden määrää on viimeisten kolmen vuoden aikana pystytty vähentämään. Hovi- ja hallinto-oikeudet sekä käräjäoikeudet ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että pitkäkestoisten juttujen osuus suhteessa kaikkiin vireillä oleviin asioihin pysyy kohtuullisena.

Ulosottovelallisten määrä on 1990-luvun alun lamavuosien jälkeen laskenut melko tasaisesti, eikä taloudellinen taantuma 2000-luvun loppupuolella ole juurikaan lisännyt ulosottovelallisten määrää. Velallisten aseman ja selviytymisedellytysten helpottamista on jatkettu. Ulosottolaitoksen perintätulos oli viime vuonnakin hyvä.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina melko vakaana, ja tilastoitujen rikosten kokonaismäärä on 2000-luvun alkuvuosista hieman vähentynyt. Suomessa kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Henkirikollisuuden taso on Suomessa Euroopan unionin kuudenneksi korkein ja myös kaikkien Euroopan maiden keskiarvoa korkeampi. Suuntaus on kuitenkin ollut laskeva viimeisten kymmenen vuoden aikana.

Kiinnijäämisriskin lisäämiseksi ja rikostutkinnan tehostamiseksi annettiin esitys esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistuksesta. Lievät parisuhde- ja työpaikkaväkivaltarikokset tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Lisäksi annettiin esitykset rasismin ja muukalaisvihan vastaisten kansainvälisten instrumenttien täytäntöönpanosta sekä lasten suojelemisesta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä. Seksuaalirikollisten uusintarikollisuuden vähentämiseksi annettiin velvoitteellista lääkehoitoa seuraamusjärjestelmässä käsittelevä esitys.

Vankimäärän kasvu kääntyi laskuksi vuoden 2005 jälkeen. Vankien päivittäinen keskimäärä on vähentynyt lähes 600 vangilla vuodesta 2005 (keskimäärä 3 888 vuonna 2005 ja 3 291 vuonna 2010). Myös yhdyskuntaseuraamusten määrät ovat vähentyneet.

Vankeusvankien osallistumista uusimisriskiä vähentäviin toimintoihin lisättiin. Rangaistusajan suunnitelmia tehtiin edellisvuosia huomattavasti enemmän, joten yksilölliset tekijät on kyetty ottamaan aikaisempaa paremmin huomioon rangaistuksen toimeenpanon aikana. Rikosseuraamuslaitoksessa on lisätty avolaitossijoituksia. Myös valvotun koevapauden käyttöä on lisätty.

Tuija Brax
Oikeusministeri

Ministerin katsaus Ahvenanmaata koskeviin asioihin

Tavoitteena oli, että Ahvenanmaan itsehallintolaki valtiollisena järjestelmänä toteutuu moitteettomasti ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Ahvenanmaa-asioiden yhteensovittamista valtioneuvoston piirissä jatkettiin. Annettiin ohjeet ministeriöiden valmistelijoille Ahvenanmaan asemasta säädösvalmistelussa ja EU-asioissa. Asiantuntijalausuntoja ja neuvoja antamalla ministeriöille pyrittiin huolehtimaan siitä, että itsehallintolakia ja siitä muodostunutta tulkintakäytäntöä sekä yhtenäisiä menettelytapoja noudatettiin valtioneuvostossa maakunnan toimivaltaan kuuluvissa tai maakunnalle muutoin erityisen tärkeissä säädösvalmisteluasioissa ja EU-asioissa. Annettiin Ahvenanmaan itsehallintoa koskevaa koulutusta ministeriöissä ja säädösvalmistelun peruskurssilla.

Maakuntalakien lainsäädäntövalvonnassa, jonka tarkoitus on turvata maakuntalakien itsehallintolain- ja perustuslainmukaisuutta, tarkastettiin 40 maakuntalakia. Yhdestä maakuntalaista pyydettiin lausuntoa korkeimmalta oikeudelta, joka maakuntalakiin sisältyvän yksittäisen säännöksen osalta katsoi Ahvenanmaan maakuntapäivien ylittäneen toimivaltansa. Tasavallan presidentti päätti määrätä säännöksen raukeamaan. Annettiin tasavallan presidentin asetukset laajakaistarakentamisen tukeen liittyvien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa, ulkomaalaislain nojalla työ- ja elinkeinotoimistoille säädettyjen tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa sekä Maarianhaminan lentoaseman yhteistyövaltuuskunnasta. Pyydettiin Ahvenanmaan maakuntapäiviä antamaan suostumuksensa 29 kansainväliseen sopimukseen, joista suurin osa koski verotusta (24).

Tämän lisäksi annettiin hallituksen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain 59 a §:n muuttamisesta, joka koski Ahvenanmaan maakuntapäivien asemaa EU:n jäsenvaltioiden kansallisille parlamenteille kuuluvassa toissijaisuusvalvonnassa. Eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin.

Astrid Thors
Ministeri

9.1 Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

TAULUKKO 39. Oikeusministeriön asettamien keskeisten yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden tilanne asteikolla erinomainen, hyvä, tyydyttävä ja välttävä

Keskeiset vaikuttavuustavoitteet		Arvosana
1.	Lainsäädäntö on selkeää ja ymmärrettävää.	Tyydyttävä
2.	Kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon vahvistetaan. Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä edistetään.	Hyvä
3.	Tuomioistuimet ja oikeusapu palvelukyvyltään, osapuolille aiheutuvilta kustannuksiltaan sekä käsittely-ajoiltaan takaavat oikeusturvan tosiasiallisen ja yhdenvertaisen toteutumisen kansallisen lainsäädännön ja Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.	Hyvä
4.	Velallisten selviytymistä edistetään maksuhäiriöpolitiikalla.	Hyvä
5.	Luottotappioita torjutaan tehokkaalla perinnällä.	Hyvä
6.	Rikollisuutta ja siitä aiheutuvia kustannuksia vähennetään.	Hyvä
7.	Uusintarikollisuutta vähennetään.	Tyydyttävä
8.	Väkivaltarikollisuutta vähennetään.	Tyydyttävä
9.	Väkivallan kokeminen ja rikoksen uhriksi joutumisen pelko vähenevät.	Tyydyttävä
10.	Oikeudenmukainen rikosvastuu toteutuu tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen (syyttäjälaitos ja tuomioistuinlaitos).	Hyvä

Arvioiden perustelut

Taulukossa on arvioitu yleisellä tasolla yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden nykyistä tilaa. Vaikuttavuustavoitteiden luonteesta johtuen kertomusvuoden toimenpiteet onnistuessaankin vaikuttavat yhteiskuntakehitykseen yleensä usean vuoden viiveellä. On huomattava, että oikeusministeriö voi vaikuttaa useiden vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseen vain osittain.

1. Eri ministeriöiden lainsäädännön laadussa on edelleen huomattavasti parantamisen tarvetta. Viime vuosina valtioneuvoston piirissä tehdyn kehitystyön tulokset näkyvät vasta tulevina vuosina.
2. Kansainvälisessä katsannossa suomalainen demokratia toimii hyvin. Kuitenkin osallistumisaktiivisuus useimmilla mittareilla tarkasteltuna on pitkään laskenut. Kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi ja osallistumisen vahvistamiseksi tehty työ vaikuttaa hitaasti.
3. Luottamus oikeuslaitokseen ja tuomioistuimiin on korkealla tasolla. Tuomioistuinten käsittelyajat ovat yleisesti ottaen kohtuulliset. Kuitenkin alueellisiin käsittelyaikaeroihin tulee vastaisuudessakin kiinnittää erityistä huomiota.
4. Aktiivisella maksuhäiriöpolitiikalla on luotu välineitä, joilla on voitu ehkäistä taloudellisten taantumakausien aiheuttamia ylivelkaantumis- ja syrjäytymisilmiöitä.

5. Ulosotto ja muu perintäjärjestelmä turvaavat tehokkaasti luottojärjestelmää ja ylläpitävät korkeaa maksumoraalia.
6. Rikollisuustilanne on pysynyt yleisesti ottaen vakaana. Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä väheni useimmissa rikoslajeissa vuonna 2010. Kuitenkin talousrikollisuuden ja harmaan talouden sekä erityisesti väkivaltarikollisuuden ja huumausainerikollisuuden vastustaminen ja haittojen vähentäminen edellyttävät jatkossakin viranomaistoiminnan ja rikoksen uhrien tukipalvelujen tehostamista.
7. Rikoksen uusiminen on pysynyt korkealla tasolla. Uusintarikollisuusriskin vähentämiseksi vankeinhoidossa vankeuslain (767/2005) voimaantulon jälkeen tehdyt toimenpiteet vaikuttavat usean vuoden viiveellä. Uusintarikollisuuden vähentäminen edellyttää myös muiden viranomaisten uusintarikollisuuden ehkäisyyn tähtäävien toimenpiteiden tehostamista.
8. Viime vuosina on erityisesti kiinnitetty huomiota lapsiin ja nuoriin kohdistuvan sekä läheissuhdeväkivallan ehkäisemiseen tähtääviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin, joiden vaikutukset tulevat näkyviin viiveellä. Henkirikollisuuden taso on Suomessa korkea, mutta laskussa.
9. Väkivallan kohteeksi joutuneiden ja rikoksen uhriksi joutumisen pelkoa kokevien määrä on pitkään pysynyt vakaana, mutta turvallisuuden taso ei näiltä osin ole parantunut.
10. Erityisesti pitkään vireillä olleiden asioiden määrää on syyttäjäntoimessa ja tuomioistuimissa onnistuttu vähentämään. Kuitenkin yksittäisissä rikosasioissa on edelleen liian pitkiä kokonaiskäsittelyaikoja. Rangaistuskäytännön yhtenäisyyteen tulee vastaisuudessakin kiinnittää erityistä huomiota.

Oikeusministeriön toimialan vaikuttavuuden kehitystä ja keskeisiä toimenpiteitä tavoitteiden edistämiseksi on kuvattu jäljempänä.

9.2 Perusoikeudet, demokratia ja valtiolliset rakenteet

Tavoitteena oli jatkaa perustuslain valmistelua komiteatyön pohjalta.

Perustuslain muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin toukokuussa 2010. Samoin annettiin puoluerahoituksen läpinäkyvyyttä ja eduskuntavaalien suhteellisuutta parantamaan tähtäävät esitykset.

Tavoitteena oli kehittää yhdenvertaisuuslainsäädäntöä eri syrjintäperusteiden kannalta nykyistä kattavammaksi ja johdonmukaisemmaksi.

Valmistelua jatkettiin yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnön (KM 2009:4) pohjalta. Uudistuksen toteuttamisen edellyttämistä resurssilisäyksistä ei kuitenkaan saatu valtioneuvoston piirissä poliittista ratkaisua tehdyksi.

Säädösvalmistelun kehittämisen vaikuttavuustavoitteena on, että lainsäädäntö on selkeää ja ymmärrettävää. Tämä parantaa kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa sekä vähentää hallinnon ja oikeuslaitoksen työtä täytäntöönpanossa ja lainkäytössä.

Valmistelun avoimuuden ja sidosryhmien kuulemisen edistämiseksi on otettu käyttöön ohjeet kuulemismenettelystä säädösvalmistelussa ja aloitettu ministeriökohtainen koulutus ohjeista. Valmistelun laadun ja tuottavuuden parantamiseksi on käynnistetty Sujuvampaan lainvalmisteluun -hanke, jossa on valmisteltu malli hyvien käytäntöjen mukaisista lainvalmistelun työvaiheista.

Paremman sääntelyn ministerityöryhmä ja neuvottelukunta sekä valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittämistyöryhmä ovat seuranneet hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvien, hallituskauden merkittävien lainsäädäntöhankkeiden etenemistä ja valmistelun laatua. Lisäksi on seurattu vaikutusten arviointien laatua kaikissa hallituksen esityksissä. Valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittämistyöryhmä ja sen vaikutusarvioinnin asiantuntijaverkosto ovat edistäneet ministeriöiden välistä yhteistyötä hyvien säädösvalmistelukäytäntöjen ja ministeriöiden sisäisen kehittämistyön tukemiseksi. Yhteenveto valtioneuvoston tason toimenpiteistä vuosina 2007—2010 on tilimuistutuskertomuksessa eduskunnan kirjelmän 30/2010 vp kohdalla.

Laintarkastuksen kattavuus pysyi edelleen korkealla tasolla: lakiehdotuksista tarkastettiin 84 % ja kaikista säädösehdotuksista 70 %. Myös tarkastukselle asetetut joutuisuustavoitteet saavutettiin.

Vaikuttavuustavoitteena oli vahvistaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon sekä edistää kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.

Tuotettiin aineistoa koulujen demokratiakasvatusta varten sekä maahanmuuttajien osallistumisoikeuksista. Julkaistiin hyviä eurooppalaisia käytäntöjä koskevaa aineistoa ja toteutettiin nuorten osallistumisen pilotti. Neuvotteluissa EU:n kansalaisaloiteasetuksesta saavutettiin Suomen asettamia tavoitteita varsin hyvin.

9.3 Oikeusturva

Tuomioistuimet

Vaikuttavuustavoitteena on, että tuomioistuimet ja oikeusapu palvelukyvyltään, osapuolille aiheutuvilta kustannuksiltaan sekä käsittelyajoiltaan takaavat oikeusturvan tosiasiallisen ja yhdenvertaisen toteutumisen kansallisen lainsäädännön ja Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Tavoitteena oli lyhentää jonotus- ja käsittelyaikoja, vähentää tuomioistuimissa yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrää sekä supistaa alueelliset käsittelyaikaerot hovioikeuksissa ja hallinto-oikeuksissa enintään kolmeen kuukauteen vuonna 2010. Tavoitteena oli myös lyhentää asioiden käsittelyn kokonaiskestoa tehostamalla seurantaa käsittelyn kaikissa vaiheissa esitutkinnasta tuomioistuinkäsittelyn päättymiseen sekä viranomaisten paikallista yhteistyötä.

Vuonna 2010 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi 25 ratkaisua koskien oikeudenkäynnin kestoa. Näistä seitsemän oli langettavia tuomioita, 11 tapauksessa osapuolet pääsivät sovintoon ja seitsemässä tapauksessa hallitus antoi Suomen puolesta yksipuolisen julistuksen.

Vuonna 2010 käräjäoikeuksissa ratkaistiin 59 607 varsinaista rikosasiaa ja hovioikeuksissa ratkaistiin 7 526 rikosasiaa. Hovioikeuksissa ratkaistuista rikosasioista kokonaiskäsittelyaika esitutkinnan aloittamisesta ylitti neljä vuotta 74 rikosasiassa. Ilman esitutkinnan aloituspäivätietoa olevista asioista kokonaiskäsittelyaika oli 77 asiassa yli neljä vuotta syyteharkinnan alkamisesta. Hovioikeuksien ratkaisemista riita-asioista 235 asian kokonaiskesto oli yli kolme vuotta ja 74 asian kokonaiskesto oli yli neljä vuotta.

Edellä mainittujen tilastotietojen perusteella ei sinänsä ole pääteltävissä, miltä osin asioiden viipymiset johtuvat valtion vastuupiiriin luettavista syistä.

TAULUKKO 40. Asioiden keskimääräiset käsittelyajat tuomioistuimissa, kk

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 TAE:n tavoite/ arvio	2010 toteutuma	2010 toteutuman ja TAE:n tavoitteen/ arvion ero
Yleiset tuomioistuimet					
Korkein oikeus					
– valituslupa-asiat	4,1	4,1	4,0	4,8	0,8
– asiaratkaisut	15,1	14,5	14,0	17,8	3,8
Hovioikeudet	7,0	6,7	7,0	6,6	-0,4
Käräjäoikeudet					
– rikosasiat	3,1	3,4	3,2	3,5	0,3
– laajat riita-asiat	8,0	8,2	8,0	8,3	0,3
– velkajärjestelyasiat	5,2	5,4	5,5	5,5	0,0
– summaariset asiat	2,0	2,2	2,1	2,5	0,4
Työtuomioistuin	4,4	4,8	5,0	4,5	-0,5
Hallintotuomioistuimet					
Korkein hallinto-oikeus	9,9	10,2	9,0	11,1	2,1
Hallinto-oikeudet	9,2	7,8	7,5	7,3	-0,2
Markkinaoikeus	14,1	10,0	10,0	8,7	-1,3
Vakuutusoikeus	13,6	10,9	9,0	10,8	1,8

Käräjäoikeuksiin saapui suppealla haastehakemuksella riita-asioita (summaariset asiat) huomattavasti muutaman vuoden takaista määrää enemmän. Tämä ei kuitenkaan vielä näy selkeänä keskimääräisen käsittelyajan kasvuna. Vakuutusoikeuden keskimääräinen käsittelyaika on edelleen korkeahkolla tasolla. Tämä johtuu siitä, että vakuutusoikeus on keskittynyt vanhojen, pitkään vireillä olleiden asioiden käsittelyyn. Myös asianosaisten kuuleminen on työllistänyt aikaisempaa enemmän. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna saapuneiden asioiden määrää on laskenut ja toisaalta kokonaisjuttukannan vaativuutta on lisännyt eräiden massaratkaisuina käsiteltävien asioiden siirtyminen muutoksenhakulautakuntien käsiteltäväksi.

TAULUKKO 41. Yli 12 kuukautta vireillä olleiden asioiden osuus hovioikeuksissa ja hallinto-oikeuksissa vuoden lopussa vireillä olleista asioista

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 TAE:n tavoite	2010 toteutuma	2010 toteutuman ja TAE:n tavoitteen/ arvion ero
Hovioikeudet, %	6	6	10	5	- 5 %-yksikköä
Hallinto-oikeudet, %	12	8	10	8	- 2 %-yksikköä

Hovi- ja hallinto-oikeudet ovat edelleen kiinnittäneet huomiota siihen, että pitkäkestoisten juttujen osuus suhteessa kaikkiin vireillä oleviin asioihin pysyy kohtuullisena.

TAULUKKO 42. Alueelliset käsittelyaikaerot hovioikeuksissa ja hallinto-oikeuksissa, kk

Pisimmän ja lyhimmän keskimääräisen käsittelyajan erotus	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 TAE:n tavoite/ arvio	2010 toteutuma	2010 toteutuman ja TAE:n tavoitteen/ arvion ero
Hovioikeuksissa	4,5	4,2	3,0	3,5	0,5
Hallinto-oikeuksissa	2,5	3,8	3,0	4,8	1,8

Alueelliset erot keskimääräisissä käsittelyajoissa olivat kohtuulliset, mutta eivät talousarvioesityksessä asetetun tavoitteen mukaiset. Erityisesti hallinto-oikeuksien osalta tilannetta tulee parantaa.

Käräjäoikeudet ratkaisivat rikosasioita tavoitetta vähemmän. Ratkaisumäärä vastasi kuitenkin saapuneiden asioiden määrää.

Oikeudenkäyntimenettelyn sujuvuutta parannettiin rikosprosessia, tiedoksiantomenettelyä, muutoksenhakua hovioikeuteen sekä esitutkinta- ja pakkokeinolakia (HE) koskevilla lainsäädäntöuudistuksilla.

TAULUKKO 43. Tuomioistuinten henkilöstömäärä ja kustannukset

	2008	2009	2010
Henkilöstömäärä, htv	3 468	3 471	3 249
Kustannukset, milj. euroa	248,0	261,7	260,7

Tuomioistuinten henkilöstömäärä väheni 222 henkilötyövuotta. Vähennys johtui pääosin siitä, että kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat ja niitä käsitellyt henkilöstö siirtyivät Maanmittauslaitokseen. Jonkin verran henkilöstösäästöä saatiin käräjäoikeusverkostouudistuksen myötä.

Oikeusapu ja yleinen edunvalvonta

Oikeusaputoimistosta kansalainen voi saada itselleen oikeudellisen asian hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Vuonna 2010 oikeusaputoimistot käsittelivät 48 000 asiaa, mikä on 9 % tavoitetta vähemmän.

Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset olivat 40,1 milj. euroa (40,5 milj. euroa vuonna 2009).

Oikeusaputoimistot huolehtivat myös yleisestä edunvalvonnasta. Yleinen edunvalvoja voidaan määrätä henkilölle, joka ei itse kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioitaan esimerkiksi sairauden tai muun syyn takia. Edunvalvontapalvelut siirrettiin kunnilta valtion oikeusaputoimistoihin vuoden 2009 alusta lukien. Vuonna 2010 päämiesten määrä ei enää juurikaan kasvanut. Ostopalveluina hankittiin vajaan 3 000 päämiehen palvelut.

Yksityiskohtaiset tiedot oikeusaputoimistojen toiminnasta käyvät ilmi kirjanpitoyksikkö 150:n (oikeusministeriö) tilinpäätöksestä vuodelta 2010[9] .

TAULUKKO 44. Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan henkilöstömäärä ja kustannukset

	2008	2009	2010
Henkilöstömäärä, htv	455	932	946
Kustannukset, milj. euroa	28,2	60,2	60,1

[9] http://www.om.fi/Etusivu/Ministerio/Toimintajatalous/Suunnittelunjaseurannanasiakirjat

Maksuhäiriöpolitiikka

Vaikuttavuustavoitteena on edistää velallisten selviytymistä. Ulosottovelallisten selviytymistä kuvaavat ulosottovelallisten ja maksuhäiriöisten lukumäärät. Tavoitteena oli hillitä kummankin kasvua.

Toisena vaikuttavuustavoitteena on torjua luottotappioita. Tehokkaalla perinnällä pyritään ehkäisemään velkaongelmien pahenemista ja turvaamaan velkojan saatavia.

Ulosottovelallisten määrä on 1990-luvun alun lamavuosien jälkeen laskenut melko tasaisesti, eikä maailmanlaajuisen finanssikriisin vaikutuksesta seurannut taloudellinen taantuma 2000-luvun loppupuolella ole juuri vaikuttanut ulosottovelallisten määrän kehitykseen. Velallisten asemaa ja selviytymistä on helpotettu viime vuosina lukuisilla lainsäädäntöuudistuksilla.

Vuoden 2010 lopussa ulosotossa oli kaikkiaan 239 300 velallista, mikä on 3 300 velallista vähemmän kuin vuonna 2009. Velallisista 91 % oli luonnollisia henkilöitä ja 9 % oikeushenkilöitä. Myös pitkäkestoisessa (yhtäjaksoisesti yli kolme vuotta) ulosotossa olleiden velallisten määrä on vähentynyt verrattuna vuoden 2009 lopun tilanteeseen.

KUVIO 11. Ulosottovelalliset vuosina 1990—2010, tilanne vuoden lopussa

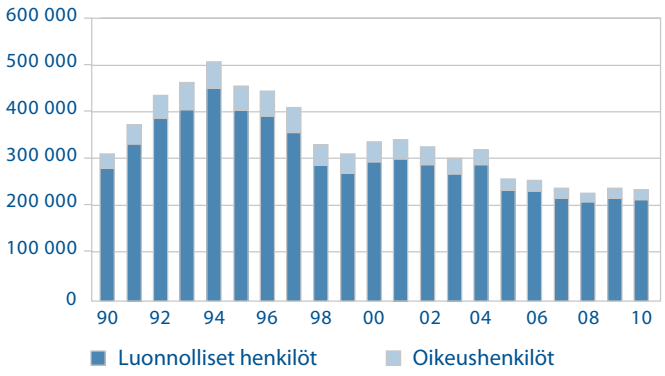

TAULUKKO 45. Ulosottolaitoksen toiminnan laajuus, tavoitteet ja tulokset

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 TAE:n tavoite/ arvio	2010 toteutuma	2010 toteutuman ja TAE:n tavoitteen ero
Saapuneiden asioiden määrä	2 396 000	2 580 000	3 000 000	2 709 000	-10 %
Käsitellyt asiat	2 438 000	2 497 000	3 000 000	2 657 000	-11 %
Maksuhäiriömerkintäisten henkilöiden ja yritysten määrä	328 235	345 944		363 000	-
Perintätulos eli hakijoille tilitetty rahamäärä, milj. euroa	702	730	690	836	+21 %
Onnistunut perintä asiamäärästä, %	40	40	42	39	-3 %-yksikköä
Onnistunut perintä rahamäärästä, %	19	25	23	28	+5 %-yksikköä
Käsittelyaika, kk	6,3	6,5	6,0	6,4	0,4 kk

Yksityishenkilön velkajärjestelyjen maksuohjelman normaalikestoa lyhennettiin. Velkajärjestelylain laajemman uudistuksen valmistelua jatkettiin työryhmässä. Konkurssilain tarkistamista pohtivan työryhmän syksyllä valmistuneet ehdotukset olivat lausuntokierroksella.

Ulosoton perimistulos oli edelleen korkealla tasolla. Perimistulokseen ovat vaikuttaneet asuntojen ja kiinteistöjen kohonneet realisointien määrät sekä toiminnan tehostuminen, joka on näkynyt mm. ulosmittausten määrän lisääntymisenä. Virastoissa käsiteltiin saapuneita asioita edellisvuotta enemmän.

TAULUKKO 46. Ulosottolaitoksen henkilöstömäärä ja kustannukset

	2008	2009	2010
Henkilöstömäärä, htv	1 319	1 290	1 302
Kustannukset, milj. euroa	92,7	89,3	91,7

9.4 Kriminaalipolitiikka

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteena on rikollisuuden ja siitä aiheutuvien kustannusten vähentäminen. Oikeusministeriön hallinnonalalla erityisiä kohteita ovat väkivaltarikollisuuden ja uusintarikollisuuden vähentäminen sekä rikosvastuun joutuisa toteuttaminen. Vaikuttavuustavoitteena on myös, että väkivallan kokeminen ja rikoksen uhriksi joutumisen pelko edelleen vähenevät.

TAULUKKO 47. Eräiden poliisin tietoon tulleiden rikosten määrän kehitys vuosina 2006—2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Varkaus	76 873	75 751	74 103	75 049	72 200
Törkeä varkaus	2 159	2 346	2 211	2 790	3 030
Näpistys	66 405	66 935	70 179	73 815	73 090
Ryöstöt ml. törkeät	1 700	1 784	1 696	1 640	1 531
Henkirikokset yhteensä	111	127	132	114	112
Pahoinpitely, lievä pahoinpitely	28 829	32 249	32 547	30 789	30 930
Törkeä pahoinpitely	2 056	2 385	2 256	2 105	2 006
Seksuaalirikokset	2 728	2 326	2 906	2 205	2 424
Rattijuopumus	11 223	12 519	12 036	10 943	9 916
Törkeä rattijuopumus	14 542	15 025	13 783	12 260	11 246
Huumausainerikos	4 168	4 206	4 835	5 486	6 467
Törkeä huumausainerikos	657	883	789	782	1 071
Huumausaineen käyttörikos	8 480	10 333	9 823	11 119	12 078

Lähde: Tilastokeskus

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina melko vakaana, ja tilastoitujen rikosten kokonaismäärä on 2000-luvun alkuvuosista hieman vähentynyt. Vuonna 2010 selkeää kasvua oli poliisin tietoon tulleessa huumausainerikollisuudessa. Myös törkeät varkaudet lisääntyivät. Kokonaisuudessaan omaisuusrikokset ovat kuitenkin selvästi vähentyneet tällä vuosikymmenellä. Vuonna 2010 erityisen voimakkaasti vähentyivät rattijuopumukset. Poliisin tietoon tullut pahoinpitelyrikollisuus on pysynyt kutakuinkin samalla tasolla viime vuosina. Poliisin tietoon on tullut aikaisempia vuosia vähemmän perhe- ja parisuhdeväkivaltaa, vaikka luku edelleen on huomattavasti korkeampi kuin 1990-luvulla. Kehitys eri rikoslajeissa johtuu sekä rikollisuuden todellisista muutoksista että siitä, miten aktiivisesti rikoksen uhriksi joutuneet ilmoittavat rikoksista poliisille. Ilmitulleiden rikosten määrään vaikuttavat myös viranomaisten valvonnan tehokkuus ja suuntautuminen.

Suomessa kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Henkirikollisuuden taso on Suomessa Euroopan unionin kuudenneksi korkein ja myös kaikkien Euroopan maiden keskiarvoa korkeampi.[10] Trendi on kuitenkin ollut laskeva viimeisten kymmenen vuoden aikana.

Kansallisten uhritutkimusten mukaan väkivaltaa kokeneiden osuus väestöstä on pysynyt melko vakaana viimeiset parikymmentä vuotta. Uusimman tutkimuksen [11] mukaan noin kaksitoista sadasta suomalaisesta joutui väkivallan tai uhkailun kohteeksi vuonna 2009. Eri väkivallan tyypeistä ainoastaan työpaikkaväkivalta lisääntyi vuosina 1993—2009. Tämä koskee etenkin palveluammateissa sekä terveyden- ja sairaanhoidon ammateissa työskenteleviä naisia. Sen sijaan sekä miesten että naisten kokemukset katuväkivallasta ovat vuonna 2009 tehdyn uhritutkimuksen mukaan puolittuneet 1980-luvun alkuun verrattuna.

Väkivallasta ilmoitetaan entistä useammin poliisille. Eniten väkivaltaa kokevat nuoret ja suuri osa uhrikokemuksista kasautuu pienelle osalle nuorista. Lasten kokema kuritusväkivalta ja seksuaalinen väkivalta ovat vuonna 2008 tehdyn lapsiuhrikyselyn mukaan vähentyneet vuonna 1988 tehdyn kyselyn tasosta. Asenteet kuritusväkivaltaa kohtaan ovat muuttuneet selvästi kielteisemmiksi.

Rikollisuuden vähentäminen edellyttää useiden hallinnonalojen yhteistä tavoitteenasettelua ja yhteisiä toimintalinjoja. Kriminaalipolitiikassa keskeisiä toimijoita julkishallinnossa oikeusministeriön ohella ovat sisäasiainministeriö (poliisi), sosiaali- ja terveysministeriö (yleinen sosiaalipolitiikka ja syrjäytymisen ehkäisy) sekä kunnat (paikallinen ja seudullinen rikoksentorjuntatyö). Sitä, mikä on kunkin toimijan toiminnan vaikutus rikollisuudessa tapahtuneeseen kehitykseen, on vaikea luotettavasti arvioida.

Paikallisen rikoksentorjunnan avustusrahoja on suunnattu lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen. Edellytyksiä lähisuhde- ja perheväkivallan uhrin tunnistamiseksi ja väkivaltaan puuttumiseksi on parannettu sekä kehitetty menetelmiä lähisuhteissa ja perheissä väkivallan uhriksi joutuneen auttamiseksi. Palvelujen saatavuudessa on kuitenkin vielä paikkakuntakohtaisia eroja. Lisäksi on aloitettu työ lähisuhdeväkivallan riskien MARAK-arviointimenetelmien kehittämiseksi sekä kehitetty toimia ikääntyneiden uhriksi joutumisen ehkäisemiseksi.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden ehkäisemiseksi syyttäjäpanosta talousrikoksissa on vahvistettu. Poliisin ja syyttäjien esitutkintayhteistyötä on lisätty ja sen sisältöä on kehitetty. Käynnissä on kehittämishanke, jossa Valtakunnansyyttäjänvirasto osoittaisi keskitetysti vaativimpiin asioihin riittävän työpanoksen syyttäjänvirastoista. Ulosoton erikoisperinnän laajentaminen koko maan kattavaksi toteutuu keväällä 2011. Talousrikollisuuden ja taloudellisten väärinkäytösten ehkäisyyn liittyen annettiin useita hallituksen esityksiä.

---

[10] The Burden of Crime in the EU. Research Report: A Comparative Analysis of the European Survey of Crime and Safety (EU ICS) 2005. Lehti Martti: Henkirikoskatsaus 2010. Verkkokatsauksia 17/2011. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

[11] Sirén Reino, Aaltonen Mikko, Kääriäinen Juha: Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980—2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103.

Kiinnijäämisriskin lisäämiseksi ja rikostutkinnan tehostamiseksi annettiin esitys esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistuksesta. Lievät parisuhde- ja työpaikkaväkivaltarikokset tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Lisäksi annettiin esitykset rasismin ja muukalaisvihan vastaisten kansainvälisten instrumenttien täytäntöönpanosta sekä lasten suojelemisesta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä.

Annettiin hallituksen esitys rikoslain raiskausta koskevien säännösten tarkistamiseksi. Seksuaalirikollisten uusintarikollisuuden vähentämiseksi annettiin velvoitteellista lääkehoitoa seuraamusjärjestelmässä käsittelevä esitys. Elinkautiseen vankeuteen tuomitun vangin vapauttamismenettelyn kehittämisestä annettiin esitys, jonka mukaan vankilassa tehtäviä riskiarvioita lisättäisiin. Sen myötä tehostettaisiin ehdonalaisen vapauden valvontaa. Vakavan väkivaltarikoksen uusimisriskin laajempaa arvioimista varten valmisteltiin työryhmän perustamista.

Vuoden 2011 alusta tuli voimaan laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä. Lain tarkoituksena on arvioida rikokseen syyllistymisen riskiä ja edellytyksiä tukea nuorta elämään rikoksetonta elämää. Yhdyskuntapalvelulaki muuttui vuoden 2011 alusta siten, että tuomittu voi osallistua aikaisempaa laajemmin kuntouttaviin ja elämänhallintaa tukeviin ohjelmiin, joilla pyritään vähentämään uusintarikollisuutta ja päihdeongelmia. Päihteiden käytön valvonta yhdyskuntapalvelun aikana tiukentuu. Oikeusministeriö asetti vuonna 2010 toimikunnan, jonka tehtävänä on yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus.

Lisäksi annettiin esitys ehdottoman vankeuden sijasta tuomittavasta sähköisesti valvottavasta valvontarangaistuksesta, jonka tarkoituksena on edistää rikoksentekijän sopeutumista yhteiskuntaan. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2011 syksyllä. Esityksessä ehdotetaan myös sähköisten valvontamenetelmien käyttöönottoa avolaitoksissa.

Rikollisuuden ja sen torjunnan kustannuksista

Rikollisuuden kustannuksista ja julkiseen talouteen sisältyvistä menoista voidaan toistaiseksi esittää vain karkeita arvioita. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen[12] mukaan rikollisuuden kontrollijärjestelmän nettokustannukset vuonna 2010 olivat noin 1,6 mrd. euroa. Rikollisuuden kontrollijärjestelmän nettokustannukset muodostavat 2,9 % kaikista valtion talousarvion mukaisista menoista ja vastaavat 0,9 % bruttokansantuotteesta.

Esitutkinta- ja valvontaviranomaisten kulut ovat noin 73 % (1 152 milj. euroa) kaikista kontrollijärjestelmän kuluista ja seuraavaksi kallein kuluerä on rangaistusten täytäntöönpanon kulut (266 milj. euroa ilman sakkotuloja; kulut sisältävät Rikosseuraamuslaitoksen, ulosoton ja Oikeusrekisterikeskuksen ao. kulujen lisäksi vankien menetetyn työpanoksen kulut). Seuraamusten hinta vaihtelee seuraamuslajin ja pituuden mukaan. Täytäntöönpanon kannalta kallein seuraamus on elinkautinen

[12] Rikollisuustilanne 2009. Rikollisuus- ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 250. Sivut 417—426.

vankeusrangaistus, jonka kulut ovat yli puoli miljoonaa euroa. Yhden vankivuoden hinta on noin 62 000 euroa. Yhdyskuntaseuraamusten yksikköhinnat ovat tyypillisesti joitakin tuhansia euroja.

Syyttäjät

Syyttäjälaitoksen vaikuttavuustavoitteena on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta osana rikosasioiden käsittelyketjua tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva ja perusoikeudet huomioonottaen.

TAULUKKO 48. Syyttäjälaitoksen toiminnan laajuus, tavoitteet ja tulokset

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 TAE:n tavoite	2010 toteutuma	2010 toteutuman ja TAE:n tavoitteen ero
Toiminnan laajuus					
Syyteharkintaan saapuneet asiat, kpl	85 610	85 240		84 399	
Syyteharkinnassa ratkaistut asiat, kpl	89 276	84 089	81 000	85 968	4 968
Joutuisuus					
Keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,65	1,97	2,3	1,99	-0,31
6—12 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoinna, kpl	2 219	1 892	2 000	1 839	-161
Yli 12 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoinna, kpl	369	191	220	189	-31
Tuottavuus					
Ratkaistut asiat/htv (koko henkilöstö)	177,4	170,7	169	172,3	3,3
Ratkaistut asiat/htv (syyttäjät)	271,3	259,4	260	259,5	-0,5
Taloudellisuus					
Toimintamenot/ratkaisu, euroa	374,9	408,0	430	416,7	-13,3

Syyteharkinta-ajassa saavutettiin tavoitetta parempi tulos. Tavoitteen toteutumista osaltaan ovat edistäneet syyttäjien määrän lisääminen (+7 htv), keskittyminen pitkään syyteharkinnassa olleisiin asioihin ja onnistunut esitutkintayhteistyö erityisesti vaativissa jutuissa. Ratkaistujen asioiden määrän osalta tulostavoite ylitettiin 5 000 ratkaisulla. Yli 12 kuukautta ja 6—12 kuukautta syyteharkinnassa olleiden asioiden osalta talousarvioesityksen tulostavoitteet saavutettiin. Sen sijaan syyttäjälaitoksen vuoden 2010 tulossopimuksessa asetettuja talousarvioesityksen tavoitteita tiukempia tulostavoitteita (asioita vireillä 6—12 kk 1 630 kpl ja vireillä yli 12 kk 175 kpl) ei saavutettu. Syyttäjätoiminnan yhdenvertaisuuden seurantaa toteutetaan mm. vertaamalla yksittäisten syyttäjävirastojen syyteharkinta-aikoja valtakunnalliseen keskiarvoon. Keskimääräisten syyteharkinta-aikojen pituudet vaihtelevat syyttäjäyksiköiden välillä 1,15 kuukaudesta 2,92 kuukauteen (Ahvenanmaa 0,85 kuukautta).

TAULUKKO 49. Syyttäjälaitoksen henkilöstömäärä ja toimintamenot

	2008	2009	2010
Henkilöstömäärä, htv	541	529	536
Kustannukset, milj. euroa	39,5	40,7	42,6

Henkilöstösuunnitelman mukaisesti syyttäjien määrää on lisätty ja vastaavasti toimistohenkilöstön määrää on vähennetty. Toimistohenkilöstön määrän väheneminen on ollut ennakoitua nopeampaa, ja määrää voidaan vielä vähentää noin kahdeksalla henkilötyövuodella.

Rangaistusten täytäntöönpano

Rangaistusten täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteena on vähentää tuomiota suorittavan riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin vapautumisen jälkeen.

Viime vuosikymmenen alkupuoliskon jatkunut vankimäärän kasvu kääntyi laskuksi vuoden 2005 jälkeen. Vankien päivittäinen keskimäärä on vähentynyt lähes 600 vangilla vuodesta 2005 (keskimäärä 3 888 vuonna 2005 ja 3 291 vuonna 2010). Myös yhdyskuntaseuraamusten määrät ovat vähentyneet.

KUVIO 12. Yhdyskuntaseuraamuksia toimeenpanossa keskimäärin päivässä ja keskivankiluku vuosina 1997—2010

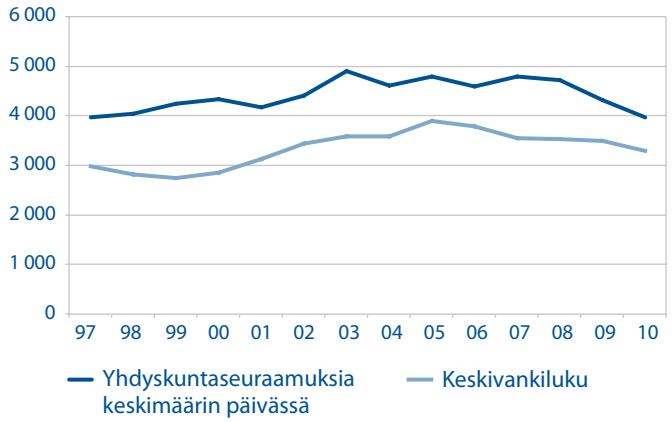

TAULUKKO 50. Rangaistusten täytäntöönpanon tavoitteet ja tulokset

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 TAE:n tavoite	2010 toteutuma	2010 toteutuman ja TAE:n tavoitteen ero, %-yksikköä
Vankeusvangeista toiminnoissa (keskimäärin), %	59	60	60	62	2
Rangaistusajan suunnitelmat tehty, % aloittaneista rangaistusvangeista	67	71	70	75	5
Rangaistusajan suunnitelmat tehty, % toimeenpanossa olevista yhdyskuntaseuraamuksista	85	84	90	88	-2
Rangaistusta suorittavista avolaitoksissa (keskimäärin), %	31	32	33	35	2
Valvotun koevapauden onnistuneesti suorittaneet, %	91	85	85	83	-2
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,3	99,2	99,3	99,3	0
Yhdyskuntapalvelun onnistuneesti loppuun suorittaneet, % aloitetuista	83	85	85	83	-2
Taloudellisuus: nettotoimintamenot/vanki, euroa [1]	51 902	53 280	55 390	57 874	
Tuottavuus: vangit/htv	1,31	1,32	1,33	1,31	

[1] Organisaatiomuutoksesta johtuen vuoden 2010 tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2009 ja 2008 kanssa.

Vankeusvankien osallistumista uusimisriskiä vähentäviin toimintoihin lisättiin. Rangaistusajan suunnitelmia tehtiin edellisvuosia huomattavasti enemmän, joten yksilölliset tekijät on kyetty ottamaan aikaisempaa paremmin huomioon rangaistuksen toimeenpanon aikana. Rikosseuraamuslaitos on edistänyt vapautuvien vankien yhteiskuntaan palaamista lisäämällä avolaitossijoituksia. Onnistuneiden avolaitossijoitusten osuus on hiukan kasvanut, joten sijoitusten määrän lisääminen ei ole lisännyt epäonnistumisia. Myös valvotun koevapauden käyttöä on lisätty. Tavoitetta ei täysin saavutettu tuottavuusohjelman mukaisesta henkilötyövuosien vähentämisestä johtuen, sillä valvotun koevapauden yksilökohtainen valmistelu ja valvontatehtävät vaativat runsaasti henkilöresursseja.

Rikosseuraamuslaitoksessa on laskettu uusintarikollisuuden asteet vuonna 2007 vankilasta vapautuneiden, yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneiden ja valvotusta koevapaudesta vapautuneiden osalta. Uusimisella tarkoitetaan sitä, että henkilö on vapautumisen jälkeen tehnyt uuden rikoksen ja saanut siitä lainvoimaisen tuomion sekä aloittanut uuden ehdottoman vankeusrangaistuksen tai yhdyskuntapalvelun. Suoritetun yhdyskuntapalvelun jälkeen uuteen rikokseen syyllistyi 32 % ja vankilasta vapautuneista 50 % kolmen vuoden seuranta-ajalla. Jatkossa seuranta-aikaa tullaan kasvattamaan viiteen vuoteen oikeusjärjestelmän viiveiden vaikutuksen eliminoimiseksi. Tuloksista raportoidaan tarkemmin keväällä valmistuvassa Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2010 -julkaisussa.

TAULUKKO 51. Rangaistusten täytäntöönpanon henkilöstömäärä ja kustannukset

	2008	2009	2010
Henkilöstömäärä, htv	3 100	3 050	2 961
Kustannukset, milj. euroa	236,0	238,7	238,8
Tulot, milj. euroa	19,7	18,2	17,1
Nettokustannukset, milj. euroa	216,3	220,6	221,7

Tuottavuusohjelman mukainen vaativa henkilöstösäästötavoite saavutettiin. Henkilöstöä koskevana huolena ovat olleet vankiloiden korkeat sairauspoissaolot. Sairauspoissaolojen määrä onnistuttiin kääntämään laskuun. Vuonna 2010 ne laskivat vuoden 2008 tasolle, ja laskua vuoteen 2009 verrattuna oli 4 %.

9.5 Kansalaisten oikeussuhteet

Tavoitteena on turvata kansalaisten toiminnan ja valinnan vapaus ja siten lisätä yhteiskunnan, talouden ja kansalaisten toimeliaisuutta ja hyvinvointia.

Sekä sähköistä kiinteistönvaihdantaa että maanvuokralain tarkistamista koskevat hallituksen esitykset annettiin ja lait vahvistettiin niiden pohjalta suunnitellussa aikataulussa. Myös muut toimenpiteet ovat edenneet pääpiirteissään suunnitellusti.

Toisena tavoitteena on myös lainsäädännössä huolehtia heikomman osapuolen suojaamisesta, erityisesti kuluttajansuojassa ja perheoikeudessa.

Kuluttajansuoja- ja perheoikeuden alalla annettiin suunnitellussa aikataulussa HE 203/2010 vp holhoustoimilainsäädännön tarkistamisesta, HE 66/2010 vp lasten oikeuksien käyttöä koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi, HE 24/2010 vp kulutusluottodirektiivin täytäntöönpanemiseksi, HE 220/2010 vp aikaosuusdirektiivin täytäntöönpanemiseksi sekä HE 144/2010 vp elatusvelvoitteita koskevan asetuksen täytäntöönpanemiseksi. Lisäksi annettiin HE 251/2010 vp rikosvahinkolain muuttamisesta. Neuvotteluissa kuluttajien oikeuksia koskevasta direktiivistä hyväksyttiin neuvostossa yleisnäkemys, joka oli keskeisiltä osin Suomen kannan mukainen. Myös adoptiolainsäädännön kokonaisuudistus eteni suunnitellusti.

9.6 Hallinnonalan henkisten voimavarojen hallinta ja kehittyminen

TAULUKKO 52. Oikeusministeriön hallinnonalan henkiset voimavarat

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 toteutuma	Muutos vuoteen 2009 verrattuna
Henkilöstön määrä, htv	9 533	9 925	9 507	-418
Naisten osuus, %	58,6	60,8	60,2	-0,6 %-yksikköä
Määräaikaisen henkilöstön osuus, %	14,0	14,0	13,7	-0,3 %-yksikköä
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	46,7	46,9	47	0,1
Yli 45-vuotiaiden osuus, %	61,0	61,9	62,1	0,2 %-yksikköä
Koulutustasoindeksi, asteikko 1—8	5,0	5,0	5,1	0,1
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,8	10,8	10,8	-

Edellisen vuoden henkilöstömäärän kasvu kääntyi selvään laskuun, mihin vaikuttivat mm. kiinteistöjä koskevien kirjaamisasioiden siirtyminen käräjäoikeuksista Maanmittauslaitokselle ja Rikosseuraamuslaitoksen rakennemuutos. Henkilöstön keski-ikä on lähes kaksi vuotta valtion keski-ikää korkeampi. Hallinnonalan sairauspoissaolojen korkea määrä johtuu edelleen rangaistusten täytäntöönpanon henkilöstön sairauspoissaolojen suuresta määrästä.

9.7 Saamelaiskäräjien kertomus vuodelta 2010

Saamelaiskäräjät on kokouksessaan 4.3.2011 hyväksynyt seuraavan kertomuksen valtioneuvostolle toiminnastaan vuonna 2010.

1 ERÄISTÄ AJANKOHTAISISTA HANKKEISTA

1.1 Pohjoismainen saamelaissopimus

Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaisasioista vastaavat ministerit sekä saamelaiskäräjien puheenjohtajat ovat Tukholmassa sopineet 22.11.2010, että pohjoismaisen saamelaissopimuksen jatkovalmistelut käynnistetään siten, että työn tulee olla valmis viiden vuoden kuluessa. Kukin valtio asettaa neuvotteluvaltuuskunnan, jossa on myös saamelaiskäräjien edustus.

1.2 ILO 169 -alkuperäiskansasopimuksen ratifiointi

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) alkuperäiskansasopimuksen n:o 169 ratifiointityö ei ole edennyt Suomessa vuonna 2010 millään tavalla.

1.3 Saamen kielten elvytysohjelma

Suomessa on aloitettu saamelaiskäräjien aloitteesta kertomusvuonna saamen kielten elvytysohjelman suunnittelu. Elvytysohjelmaa valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä työryhmä. Saamen kielten elvyttämisohjelman tarkoituksena on kartoittaa jo toteutetut toimet ja hankkeet sekä aloittaa nykyistä kokonaisvaltaisempi ja pitkäjänteisempi toiminta saamen kielten säilymisen ja kehittymisen varmistamiseksi koko maassa. Työryhmän tehtävänä on laatia vuoden 2011 loppuun mennessä ehdotus kokonaisvaltaiseksi ja pitkäjänteiseksi saamen kielten elvytysohjelmaksi. Saamelaisten kielellisten oikeuksien turvaamisen kannalta keskeisiä ovat varhaiskasvatus, opetus-, sosiaali- ja terveyspalvelut, kulttuuri ja media sekä elinkeinopolitiikka. Elvytysohjelman kokonaisvaltainen ja pitkäjänteinen toteuttaminen vaatii riittäviä taloudellisia resursseja. Ohjelman tulee mahdollistaa myös aikuisväestölle kielen elvyttäminen ja luku- ja kirjoitustaidon hankkiminen omassa äidinkielessä. Saamen kielistä heikoimmassa asemassa ovat Suomessa koltan- ja inarinsaame, mutta saamelaisten kotiseutualueella myös pohjoissaamen tilanne on huolestuttava Enontekiön ja Sodankylän kunnissa, joissa tarvitaan tehokkaita toimenpiteitä kielen elvyttämiseksi. Alueellisesti heikossa asemassa ovat saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvat saamelaiset.

1.4 Saamelainen kulttuurikeskus Sajos

Inariin tulevan saamelaiskulttuurikeskuksen varsinaiset rakennustyöt aloitettiin toukokuussa 2010 ja ne ovat edenneet aikataulun mukaisesti. Rakentamisen ohella jatkettiin keskuksen toiminnan sisällön kehittämistä. Lisäksi kertomusvuonna kulttuurikeskukselle annettiin yleisen nimikilpailun avulla sen tarkoitusta kuvaava nimi, Sajos, joka on inarinsaamea ja tarkoittaa vanhastaan tukikohtaa tai asemapaikkaa. Kulttuurikeskuksen on määrä valmistua vuoden 2011 loppuun mennessä.

1.5 Saamelaiselinkeinojen tukijärjestelmien monipuolistaminen ja lainsäädännön kehittäminen

Saamelaiskäräjät on tehnyt aloitteen eri ministeriöille selvityksen laatimiseksi saamelaiselinkeinojen tilanteesta ja tukirakenteesta. Ministeriöt eivät ole myöntäneet saamelaiskäräjille rahoitusta selvityksen laatimiseen. Saamelaiskäräjät vetoaa eduskuntaa myöntämään selvityksen laatimiselle riittävät resurssit. Selvitystä käytettäisiin perustana saamelaiselinkeinojen tuki-, rahoitus- ja hallintojärjestelmän kehittämisessä ja monipuolistamisessa. Valtioneuvoston piirissä tulisi ryhtyä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä poronhoitolain kokonaisuudistukseen siten, että saamelaisten kulttuurinen ja oikeudellinen erityisasema otetaan asianmukaisesti huomioon ja että kyseinen erityislainsäädäntö suojaisi nimenomaisesti saamelaista poronhoitoa alkuperäiskansalle perustuslainsuojan toteutumisen varmistamiseksi.

1.6 Saamelaiskäräjälain ja -asetuksen tarkistaminen

Saamelaiskäräjien yleiskokouksen hyväksymässä toimintaohjelmassa vaalikaudeksi 2008—2011 on yhdeksi saamelaisten itsehallinnon kehittämistä koskevaksi tavoitteeksi kirjattu saamelaiskäräjälain ja -asetuksen tarkistaminen. Tämän kirjauksen pohjalta vauhditetaan kyseisen asiakokonaisuuden valmistelua tavoitteena saada tarkistetut säädökset voimaan seuraavan eduskunnan ja saamelaiskäräjien vaalikaudella.

2 YLEISTÄ SAAMELAISKÄRÄJIEN TOIMINNASTA

Saamelaiskäräjät on osallistunut moniin laajoihin lainsäädäntöhankkeisiin antamalla lakiesityksistä lausuntoja ja käynyt niistä saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisia neuvotteluja. Saamelaiskäräjät ei kuitenkaan ole voinut osallistua kaikkien sellaisten hankkeiden valmisteluun alusta lähtien, jotka liittyvät keskeisesti saamen kieleen ja kulttuuriin. Mm. luonnonsuojelulain muutosta (HE 99/2009 vp) ja maastoliikennelain (HE 306/2010 vp) uudistamista valmisteltiin vuonna 2010. Saamelaiskäräjät antoi lausuntoja yhteensä 70 kpl. Vuonna 2010 saamelaiskäräjät piti 4 kokousta ja hallitus 12 kokousta.

Saamelaiskäräjillä on huomattava resurssipula tehtäviin nähden. Saamelaiskäräjät on esittänyt, että uudessa hallitusohjelmassa tulee ottaa tavoitteeksi saamelaiskäräjien toimintaresurssien merkittävä ja pysyvä parantaminen nykyisestä. Välitön tarve olisi kaksinkertaistaa saamelaiskäräjien resurssit nykyisestä yleisen valtionavustuksen 1 656 000 euron määrästä.

Saamelaiskäräjien kokous hyväksyi kokouksessaan 11.3.2010 esityksen nuorisoneuvoston sekä päätoimisen nuorisosihteerin viran perustamisesta saamelaiskäräjien yhteyteen. Nuorisosihteeri aloitti työnsä saamelaiskäräjien yleisessä toimistossa 10.11.2010. Nuorisosihteeri on aloittanut etsimään jäseniä nuorisoneuvostoon.

Saamelaiskäräjien kautta maksettiin 600 000 euron suuruinen avustus saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamen kielen ja saamelaiskulttuurin mukaisen sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteuttamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa on tärkeää, että määräraha hallinnoidaan Saamelaiskäräjien kautta ja että avustuksen määrä nostetaan vastaamaan saamelaisten palvelunkäyttäjien tarvetta (1,7 milj. euroa). Järjestely on vielä epävarmalla perustalla, koska asiasta ei ole säädetty laissa. Vuosittain osoitettu määräraha, jolla ei ole selkeää lainsäädäntöperustaa, vaikeuttaa saamenkielisten palvelujen pitkäjänteistä suunnittelua, vakituisen koulutetun henkilöstön saatavuutta sekä heikentää saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon kehittämistä. Tämä rahoitusmenettely on tarkoituksenmukaista vakiinnuttaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon vahvistamiseksi. Saamelaiskäräjät on useissa yhteyksissä esittänyt saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon vahvistamiseksi, että valtionapuviranomaisen tehtävät saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi osoitetun valtionavustuksen osalta siirretään saamelaiskäräjien hoidettavaksi.

Saamelaiskäräjät jakoi saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan yhteensä 205 000 euroa sekä saamelaiskulttuuriyhteistyöhön 35 000 euroa. Saamelaiskäräjien ja Suomen evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon yhteistyönä on tuettu inarinsaamen kieleen liittyvää työtä.

Yhteistyö Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaiskäräjien kesken saamelaisessa parlamentaarisessa neuvostossa (SPN) on kehittynyt. SPN hyväksyi ensimmäisen saamelaisen ilmastopoliittisen strategian kokouksessaan 14.4.2010. SPN on Suomen saamelaiskäräjien puheenjohtajakaudella edistänyt pohjoismaisen saamelaissopimuksen ratifiointiin tähtäävien jatkoneuvottelujen aloittamista, pohjoismaisen saamen kieliyhteistyön uudelleenorganisointia sekä arktisen alueen yhteistyötä. Suomen saamelaiskäräjien puheenjohtajakaudella on aloitettu SPN:n hallintomallin uudistaminen.

3 SAAMELAISTEN PERUSOIKEUKSIEN JA IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

3.1 Saamelaisten oikeudellinen asema ja perusoikeudet

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään saamen kielilailla. PeL 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaisten perustuslaissa turvatun oikeudellisen aseman suhteen ei vuonna 2010 tapahtunut merkittävää edistymistä.

Suomi on ratifioinut biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (SoPS 78/1994, biodiversiteettisopimus), joka velvoittaa Suomea turvaamaan saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvän perinteisen tiedon säilymisen sekä perinteisten luonnonkäyttötapojen turvaamisen (art 8(J) ja 10C). Suomessa biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j):n toimeenpanoa valmistelee kansallinen asiantuntijaryhmä. Akwé:Kon ohjeet on laadittu biodiversiteettisopimuksen osapuolikokouksessa valtioiden ja alkuperäiskansojen yhteistyönä. Ohjeiden kautta tulisi voida tunnistaa saamelaiskulttuurille haitalliset esitykset tai kehityssuunnat ja etsiä keinoja haittojen ehkäisemiseksi, lieventämiseksi tai kompensoimiseksi. Akwé:Kon ohjeita on ryhdytty soveltamaan pilottihankkeena Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa.

YK:n alkuperäiskansojen erityisraportoija James Anaya vieraili Saamelaisen Parlamentaarisen Neuvoston kutsumana virallisella raportointimatkalla Rovaniemellä 15.—16.4.2010. James Anayan saamelaisten asemaa alkuperäiskansana Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa koskeva alustava raportti julkaistiin 7.7.2010, jossa hän kiinni huomiota saamelaisten itsehallinnon kehittämistarpeisiin.

3.2 Saamelaisten kielelliset oikeudet ja saamen kielten tilanne

Saamelaisten kielelliset perusoikeudet eivät toteudu perustuslain 17 §:n 3 momentin ja saamen kielilain (1086/2003) tarkoittamalla tavalla. Saamenkieliset palvelut toteutuvat sattumanvaraisesti ja viranomaisten saamenkieliset palvelut toteutuvat pitkälti asiakirjakäännöksinä ja tulkkauksen avulla. Suullisen palvelun saaminen vaatii lähes kaikissa viranomaisissa erityisjärjestelyjä. Saamenkielisten palveluiden järjestäminen viranomaisissa vaatii saamenkielentaitoista ja koulutettua henkilöstöä. Tällä hetkellä kunnissa maksettavaa kielilisää tulisi merkittävästi korottaa, jotta se motivoisi saamenkielisiä hakemaan virkoja/toimia ja jo olemassa olevan henkilöstön saamen kielen opiskeluun.

3.3 Saamelaisopetus

Saamelaisopetuksen lainsäädännölliset ja rahoitukseen liittyvät puutteet ovat johtamassa saamen kieltä puhuvien määrän nopeaan vähenemiseen ja kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaisten kielen ja identiteetin vaihtumiseen. Saamelaiskäräjien esitykset saamelaisopetuksen kokonaisvaltaisesta selvittämisestä, suunnitelmallisesta kehittämisestä ja perustuslaissa turvatun itsehallinnon toteuttamisesta koulutuksen hallinnossa eivät ole edenneet toivotulla tavalla opetusministeriössä. Vuoden aikana nousivat esille erityisesti puutteet inarin- ja koltansaamenkielisistä oppimateriaaleista, saamenkielisistä luokan- ja aineenopettajista sekä saamen kielen asemassa lukiokoulutuksessa ja ylioppilastutkinnossa.

Saamenkielistä opetusta annetaan edelleen (2010—2011) ainoastaan kotiseutualueella ja opetuksen piirissä on yhteensä 152 perusopetuksen oppilasta. Saamen kielen opetusta annetaan yhteensä 349 perusopetuksen ja lukion oppilaalle. Oppilasmäärä on

kasvanut perusopetuksessa 50:llä ja vähentynyt lukiossa 4:llä. Inarinsaamen kielen ja -kielisen opetuksen oppilasmäärä on kasvanut 22:lla ja koltansaamen kielen ja -kielisen 4:llä. Kotiseutualueella kokonaisoppilasmäärä on kasvanut 30:lla ja kotiseutualueen ulkopuolella 24:llä. Yhteensä saamen kielen tai saamenkielistä opetusta koko maassa saa 606 perusopetuksen oppilasta ja toisen asteen opiskelijaa. Opetuksen ulkopuolelle jää edelleen vähintään 50 % saamelaislapsista ja -nuorista.

Saamelaiskäräjät sai oppimateriaalivaroihin kauan odotetun korotuksen, jonka seurauksena erityisesti inarin- ja koltansaamenkielinen oppimateriaalityö tehostui. Koulutus- ja oppimateriaalilautakunta rahoitti 290 000 euron valtionavustuksella yhteensä 40 hanketta, joista vuoden aikana valmistui kymmenen uutta pohjoissaamenkielistä ja kuusi uutta inarinsaamenkielistä oppimateriaalia. Uusintapainoksia otettiin yhteensä 16:sta aikaisemmin julkaistusta materiaalista. Vuoden aikana julkaistiin mm. uudet inarin- ja pohjoissaamen aapiset, aloitettiin koltansaamen kielen aapistyö ja käynnistettiin uuden perusopetuksen matematiikan oppikirjasarjan käännöstyö.

Erityisesti suomalaisille kouluille tarkoitettua nettilehti Oktavuohtaa on kehitetty edelleen ja sivuston toimittaminen suomen kielen lisäksi kolmella saamen kielellä on käynnissä. Saamelaisnuorten taidetapahtuma (Sámenuoraid dáiddadáhpáhus) järjestettiin huhtikuussa Rovaniemellä. Tapahtumaa seurasi yhteensä noin 350 henkeä ja noin 150 nuorta osallistui tapahtuman musiikkikilpailuun yhteensä 22 kokoonpanossa.

Puheenjohtaja	Klemetti Näkkäläjärvi
Lakimiessihteeri	Aimo Guttorm

10 Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministerin katsaus

Sisäasiainministeriön hallinnonalan eri sektorit saavuttivat keskeisiltä osin niille vuodelle 2010 asetetut tulostavoitteet. Toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta on edelleen parannettu erilaisin kehittämistoimenpitein ja rakenteellisin uudistuksin.

Poliisin hallintorakenneuudistuksen mukaisesti vuoden 2010 alusta aloittivat toimintansa poliisin operatiivisesta johtamisesta vastaava Poliisihallitus ja poliisitoimen strategisesta ohjauksesta vastaava ministeriön uusi poliisiosasto.

Poliisin ennalta estävää toimintaa on tehostettu ja valtakunnallisilla valvontateemoilla on pystytty vaikuttamaan häiriökäyttäytymiseen yleisillä paikoilla ja liikenneturvallisuuteen. Toimenpiteitä on kohdistettu erityisesti nuoriin ja yleisillä paikoilla tapahtuvaan alkoholinkäyttöön.

Kaikki keskeinen poliisin toimintaa ohjaava lainsäädäntö on uudistettu tällä hallituskaudella. Esitys poliisilaiksi valmistui määräajassa ja eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 106/2009 vp). Lisäksi eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykset laeiksi järjestyslain 22 §:n, järjestyksenvalvojista annetun lain ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta (HE 239/2009 vp) ja hallituksen esityksen laiksi arpajaislain muuttamisesta (HE 207/2010 vp). Lisäksi laadittiin valtioneuvoston esitys yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

Rikosten selvitysprosentit ovat nousseet edelleen. Rikostorjunnan nettivinkkijärjestelmä on osoittautunut tehokkaaksi menetelmäksi. Väkivallan kokonaisrikollisuuden vähentämisen osalta henkirikosten selvitystaso on säilynyt korkeana. Väkivaltarikosten määrä on ollut laskussa viime vuosina ja tilanne on tältä osin pysynyt ennallaan. Omaisuusrikoksissa ulkomaalaisten henkilöiden tekemien rikosten määrä on lisääntynyt erityisesti varkausrikosten osalta. Huumausaineen käyttörikosten määrä on noussut. Verkostomainen työskentely on tehostanut talousrikosten tutkintaa.

Rajaliikenteen kasvu jatkui taantumavuoden 2009 jälkeen voimakkaana. Kasvua tapahtui erityisesti Suomen ja Venäjän välisessä rajaliikenteessä Venäjän kansalaisten matkustamisen johdosta. Syinä liikenteen kasvuun ovat muun muassa Venäjän talouskasvun piristyminen, Venäjän tullisäädösten muuttuminen ja Suomen joustava viisumipolitiikka. Kasvun odotetaan jatkuvan voimakkaana myös v. 2011. Matkustajaliikenteen kannalta merkittävä tapahtuma oli Helsingin ja Pietarin väliä liikennöivän nopean Allegro-junan liikennöinnin alkaminen joulukuussa 2010.

Rajavartiolaitoksen suunnittelema sisäinen voimavarasiirto yhdessä jo tehtyjen merkittävien ilma-alus- ja vartioalusinvestointipäätösten kanssa varmistavat sen, että Rajavartiolaitoksella on tarvittavat voimavarat rajaturvallisuustehtäviin ja merellisiin turvallisuustehtäviin sekä niissä tarvittavan tekniikan uudistamiseen, mikäli tehtävissä, toimintaympäristössä ja kustannuksissa ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Lähitulevaisuuden keskeisin haaste on kasvavan rajaliikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden varmistaminen kaakkoisrajalla ja pääkaupunkiseudulla.

Hallituksen esitys uudeksi pelastuslaiksi annettiin eduskunnalle 19.11.2010. Lakiesityksessä on erityisesti huomioitu onnettomuuksien ehkäisyn ja asumisturvallisuuden parantaminen. Lakiehdotuksen keskeinen tavoite on ehkäistä onnettomuuksia ennakolta ja erityisesti parantaa asumisen paloturvallisuutta sekä vähentää palokuolemia. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ehdotetaan kevennettäväksi. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2011 aikana.

Uuden hätäkeskustietojärjestelmän hankinta on aloitettu kesällä 2010. Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen hätäkeskusten aluejaosta 13.1.2010 ja sisäasiainministeriö päätöksen hätäkeskusten sijaintipaikkakunnista 9.3.2010. Helsingin hätäkeskuksen toiminta siirrettiin Keravalle Itä- ja Keski-Uudenmaan hätäkeskuksen kanssa yksiin toimitiloihin. Laki ja asetus hätäkeskustoiminnasta on uusittu ja ne tulevat voimaan 1.1.2011. Ensimmäinen hätäkeskusten yhdistäminen uuden aluejaon mukaisesti tapahtuu vuoden 2011 aikana ja uudistus on toteutettu vuoteen 2015 mennessä.

Ennaltaehkäisevän toiminnan tehostamisen ohella hallinnonalan painopisteinä ovat olleet paikallisen turvallisuussuunnittelun sekä elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen, harvaan asuttujen alueiden turvallisuustoimien vahvistaminen ja kaupunkien turvallisuuden edistäminen.

Anne Holmlund
Sisäasiainministeri

Maahanmuutto- ja eurooppaministerin katsaus

Kansainvälisen talouden kehitysnäkymien epävarmuudesta huolimatta ihmisten liikkuminen Euroopan unionissa ja EU:n ulkopuolelta jatkui. Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi tulevien asioiden kokonaismäärä kasvoi edelleen edellisestä vuodesta. Vireille tuli yhteensä 50 730 asiaa (vuonna 2009 yht. 47 681). Useissa asiaryhmissä oli merkittävää kasvua, esimerkiksi opiskelijoiden oleskelulupahakemuksissa noin 18 % ja perheenyhdistämisasioissa asiatyypistä riippuen 18—55 %. Ainoa selkeä vähennys oli turvapaikanhakijoiden määrä, joka väheni noin 30 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Sisäasiainministeriö on vuoden 2010 aikana antanut useita ulkomaalaislain ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (kotouttamislaki) muutosesityksiä.

Maahanmuuttovirasto on kiinnittänyt jatkuvasti huomiota päätöstensä korkeaan laatuun ja seurannut tarkoin muutoksenhakutuomioistuinten ratkaisuja. Maahanmuuttovirasto on lisäksi seurannut tarkoin myös eurooppalaisia ihmisoikeuslinjauksia, erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöä.

Ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän UMA:n ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön marraskuussa. Järjestelmän sisältämiä sähköisiä asioiden vireilletuloon ja päätöksen tiedoksiantoon liittyviä palveluja otetaan käyttöön ensi vuonna aluksi opiskelijan oleskeluluvissa ja jatkolupien myöntämisen yhteydessä.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnan ohjausvastuu siirrettiin Maahanmuuttovirastolle 1.1.2010 alkaen ja virastoon perustettiin tätä varten erillinen vastaanottoyksikkö. Maahanmuuttovirasto on pystynyt hyvin ottamaan haltuun sille vuoden alusta siirtyneen vastaanottotoiminnan käytännön ohjauksen.

Turvapaikanhakijamäärän vähentymisen seurauksena vastaanottokapasiteettia ollaan sopeuttamassa määriä vastaavalle tasolle. Majoituspaikkoja vähennettiin vuoden aikana noin 1 200. Paikkojen vähentäminen toteutettiin pienentämällä yksikköjen majoituskapasiteetteja. Yhtään keskusta ei lakkautettu. Yksin olevien alaikäisten määrä on vähentynyt suhteellisesti vielä enemmän vuonna 2010 edellisvuoteen verrattuna. Vähennys on noin 38 %. Alaikäispaikkoja on vuoden aikana vähennetty yli 200. Kolme yksikköä on lakkautettu.

Turvapaikkapäätöksentekoon Maahanmuuttovirastolle kohdennetut lisähenkilöresurssit ovat merkittävästi nopeuttaneet päätöksentekoa. Päätöksenteon nopeutumisesta saadut hyödyt taas ovat kertautuneet vastaanottovuorokausien lyhenemisenä. Laskutavasta ja kohdentamisperusteesta riippuen lisähenkilöresursseilla on aikaansaatu vähintään 20—30 milj. euron säästöt.

Hallitus antoi maaliskuussa 2010 eduskunnalle esityksen muutokseksi lakiin maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Esityksen taustalla oli EU-maiden kansalaisten lisääntyneet turvapaikkahakemukset Suomessa. Lainmuutoksella turvapaikkaa hakevien EU-kansalaisten oikeutta vastaanoton palveluihin rajoitettiin. Poliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat myös tehostaneet toimintaansa siten, että kielteiset päätökset EU-kansalaisille annetaan muutamassa päivässä.

Lainmuutos tuli voimaan 1.7.2010 ja tämän jälkeen EU-kansalaisten turvapaikanhaku käytännössä loppui.

Eri toimijoiden kanssa yhteistyönä käynnistettiin Osallisena Suomessa -hanke. Hankkeessa kehitetään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukselle selkeä ja johdonmukainen toimintamalli, jolla luodaan edellytykset kaikkien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukselle.

Vuoden 2010 alussa tuli voimaan aluehallinnon uudistus, jonka myötä maahanmuuttoon, kotouttamiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin liittyvien tehtävien koordinointi koottiin seitsemään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen.

Kuntapaikkoja ei edelleenkään ole riittävästi osoittaa kaikille niitä tarvitseville kiintiöpakolaisille ja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Vuoden 2010 valtakunnallinen kuntapaikkojen tulostavoite (2 200) jäi saavuttamatta, vaikka valtion maksama laskennallinen korvaus kunnille pakolaisten vastaanotosta nousi vuoden 2010 alussa 10 %. ELY-keskusten kautta vastaanottokeskuksiin majoitetuista kuntapaikan sai 442 henkilöä ja omaehtoisesti siirtyi kuntiin 1 562 henkilöä.

Astrid Thors
Maahanmuutto- ja eurooppaministeri

10.1 Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriö on omalla toiminnallaan tukenut hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Poliisitoimi, pelastustoimi ja Rajavartiolaitos ovat osallistuneet sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen. Maahanmuuttopolitiikassa vuoden aikana on kehitetty työvoiman maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien kotouttamista, edistetty hyviä etnisiä suhteita sekä vastattu kansainvälisen suojelun antamisen velvoitteisiin. Lisäksi on torjuttu laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa yhteistyössä hallinnonalan muiden sektoreiden kanssa.

Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia on edelleen kehitetty valtioneuvoston hyväksymän siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian ja valtioneuvoston antaman turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti sekä niiltä osin, kuin valtioneuvoston hyväksymä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan strategia käsittelee siviilikriisinhallintaa osana kokonaisuutta. Suomen kansallinen siviilikriisinhallinnan strategia on Euroopan unionissa ensimmäinen siviilikriisinhallintaan keskittyvä kansallinen strategia ja se on vaikuttanut muiden jäsenmaiden kansallisten kriisinhallintavalmiuksien lisäksi myös EU:n uudistaessa Euroopan turvallisuusstrategiaansa.

Viranomaisten yhdenvertaisuussuunnittelua on kehitetty v. 2010 antamalla uudet yhdenvertaisuuslain mukaiset ”Yleiset suositukset yhdenvertaisuussuunnitelman sisällöiksi”. Suositukset koskevat kaikkia suunnitelmavelvollisia viranomaisia. Ministeriön oikeusyksikkö on myös julkaisut ensimmäisen oppaan yhdenvertaisuussuunnittelun laadulliseksi kehittämiseksi.

Syrjinnän seurantajärjestelmää on kehitetty laajapohjaisen Syrjinnän seurantaryhmän hyväksymän toimintasuunnitelman pohjalta. Vuonna 2010 on panostettu erityisesti tutkimuksen ja tilastoinnin kehittämiseen.

10.2 Poliisitoimi

Poliisin hallintorakenneuudistuksen mukaisesti vuoden 2010 alusta aloittivat toimintansa poliisin operatiivisesta johtamisesta vastaava Poliisihallitus ja poliisitoimen strategisesta ohjauksesta vastaava ministeriön uusi poliisiosasto.

Poliisitoimi saavutti sille asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet hyvin.

TAULUKKO 53. Poliisin yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja

Poliisin yhteiskunnallinen vaikuttavuus	Toteuma 2008	Toteuma 2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
Rikoslakirikosten määrä, enintään	539 319	522 851	540 000	499 791
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)	82,9	89,7	94,0	91,3
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)	125,1	140,1	138,0	n. 145

TAULUKKO 54. Valvonnan tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus, laadunhallinta ja tuotokset	Toteuma 2008	Toteuma 2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
TUOTTAVUUS				
Yjt-tehtävät/henkilötyövuodet	347	320	345	334
TALOUDELLISUUS				
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	178 530	189 656	199 068	193 817
Henkilötyövuodet	3 048	3 124	3 130	3 075
Valvonnan kustannukset, 1 000 euroa	219 876	234 426	230 680	242 725
Valvonnan kustannukset/yjt-tehtävät, euroa	207	234	214	334
PALVELUKYKY JA LAATU				
Onnistuminen kotiväkivaltaan puuttumisessa, arvosana 4—10	-	-	7,7	7,95
Onnistuminen liikennevalvonnassa, arvosana 4—10	-	-	7,90	8,13
Poliisin partiointi, arvosana 4—10	-	-	7,60	8,07
TUOTOKSET				
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (yjt) tehtävämäärä, kpl	1 058 041	1 000 518	1 080 000	1 028 232
Yleisten paikkojen pahoinpitelyjen määrä	19 216	17 396	-	17 152
Yleisten paikkojen vahingontekojen määrä	34 552	30 260	-	30 970
Yksityisillä paikoilla tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrä	15 664	15 580	-	15 793
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, tapausten määrä	4 634	4 240	-	3 642
Henkilövahinkoon johtaneet liikenneonnettomuudet, määrä	6 845	6 414	-	6 059
Rattijuopumusrikosten määrä (tavallinen, törkeä, muu ja luovuttaminen)	27 827	25 051	-	22 594
Automaattisen liikennevalvonnan suoritteet	192 674	308 815	-	428 000
Liikennevalvontaan käytetty työaika, tunnit/1640	536,4	495,1	-	492,8
Ulkomaalaisvalvontaan käytetty työaika, htv/vuosi	9,6	10,0	12	20,6
Turvapaikkatutkinnan tutkinta-aika, päätetyt jutut, keskiarvio, kpl	37	66	-	43

TAULUKKO 55. Hälytystoiminnan tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus, laadunhallinta ja tuotokset	toteuma 2008	toteuma 2009	tavoite 2010	toteuma 2010
TUOTTAVUUS				
Hälytystehtävät A+B/henkilötyövuodet	832	900	1 027	873
TALOUDELLISUUS				
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	58 456	54 987	66 907	57 115
Henkilötyövuodet	1 051	939	1 052	942
Hälytystoiminnan kustannukset, 1 000 euroa	72 052	67 486	79 930	72 408
Hälytystoiminnan kustannukset/hälytystehtävät A+B, euroa	82	85	89	88
PALVELUKYKY JA LAATU				
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, minuuttia (poliisi)	9,8	9,6	-	10,5
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, minuuttia (asiakasnäkökulma)	12,3	12,4	12,0	13,7
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, minuuttia (poliisi)	14,4	17,3	-	17,4
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, minuuttia (asiakasnäkökulma)	22,2	22,5	21,0	22,6
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, arvosana 4—10	-	-	8,00	8,09
TUOTOKSET				
Hälytystehtävien määrä (A,B,C), enintään	1 057 767	1 001 086	1 080 000	1 028 232
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät, määrä	18 963	19 786	18 000	19 396
Yleisten paikkojen järjestyshäiriöt: häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta, määrä	86 615	102 089	-	100 164
Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta (asianomistaja ikäryhmittäin), määrä				
– 15—17-vuotiaat	3 003	2 793	-	2 720
– 18—20-vuotiaat	658	4 237	-	4 372
Oma-aloitteisten tehtävien osuus kaikista hälytystehtävistä, %	26,1	27,0	-	30,6
A- ja B-hälytystehtävät, määrä, enintään	873 565	844 319	900 000	822 400

TAULUKKO 56. Rikostorjunnan tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus, laadunhallinta ja tuotokset	Toteuma 2008	Toteuma 2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
TUOTTAVUUS				
Selvitetyt rikoslakirikokset/henkilötyövuodet	86	84	88	83
TALOUDELLISUUS				
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	252 737	264 232	259 488	274 081
Henkilötyövuodet	4 113	4 087	4 087	4 011
Rikostorjunnan kustannukset, 1 000 euroa	309 268	321 716	308 517	339 866
Rikostorjunnan kustannukset/selvitetyt rikoslakirikokset, euroa	870	935	861	1 021
PALVELUKYKY JA LAATU				
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikennerikokset), %, vähintään	49,3	50,4	50,0	52,6
Rikoslakirikosten tutkinta-aika (pl. liikennerikokset), keskiarvo, vrk	79	86	78	88
Omaisuusrikosten selvitystaso, %, vähintään	37,8	38,9	37,0	40,9
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, %, vähintään	78,5	79,5	80,0	78,9
Päätettyjen talousrikosten tutkinta-aika, keskiarvo, vrk, enintään	309	295	270	326
Onnistuminen väkivaltarikosten selvittämisessä/paljastamisessa, arvosana 1—10	-	-	7,50	8,01
Onnistuminen huumerikosten selvittämisessä/paljastamisessa, arvosana 1—10	-	-	7,50	8,10
Onnistuminen asuntomurtojen selvittämisessä, arvosana 1—10	-	-	7,30	8,12
Onnistuminen autovarkauksien selvittämisessä, arvosana 1—10	-	-	7,00	8,15
TUOTOKSET				
Kaikki selvitetyt rikokset, määrä	684 598	731 648	700 000	748 898
Selvitetyt rikoslakirikokset, määrä	355 453	343 921	360 000	332 878
Takaisin saatu rikoshyöty, kaikki rikokset (netto), milj. euroa	59	37	-	31
Takaisin saatu rikoshyöty, talousrikokset (netto), milj. euroa	59	37	40	26
Päätetyt talousrikokset, määrä	1 555	1 516	1 900	1 743
Avoinna olevat talousrikokset, määrä	1 754	2 145	1 500	2 103
Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, määrä	37 704	35 853	36 000	35 576
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset, määrä	790	784	800	930

TAULUKKO 57. Lupahallinnon tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus, laadunhallinta ja tuotokset	Toteuma 2008	Toteuma 2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
TUOTTAVUUS				
Kaikki myönnetyt luvat/lupahallinnon henkilötyövuodet	1 416	1 290	1 303	1 260
Maksulliset luvat/lupahallinnon henkilötyövuodet	2 028	1 763	-	1 696
Maksuttomat luvat/lupahallinnon henkilötyövuodet	-	309	-	301
TALOUDELLISUUS				
Henkilötyövuodet	774	842	775	876
Lupapalvelujen kustannukset, 1 000 euroa	37 724	43 775	34 700	46 816
Lupahallinnon kustannukset/poliisin myöntämät luvat, euroa	34	40	34	43
Lupahallinnon kustannusvastaavuus, %	107	95	100	93
Lupahallinnon tuottotavoite, 1 000 euroa	40 346	41 460	34 700	43 684
PALVELUKYKY JA LAATU				
Koulutustunnit/lupahallinnon henkilötyövuodet	20,9	22,2	-	24,1
Käsittelyaika, kansalaisuushakemus, vrk	-	-	-	63
Käsittelyaika, I-vaiheen ajokorttilupa, vrk	-	-	-	6
Aseiden hallussapitolupiin kohdistuvat peruutukset ja varoitukset, määrä	-	3 125	-	4 220
Ajo-oikeuspäätökset, määrä	68 943	66 319	-	68 944
Järjestyksenvalvojakorttien peruutukset ja varoitukset	-	336	-	440
Vartijakorttien peruutukset ja varoitukset, määrä	-	88	-	108
Onnistuminen lupapalveluissa, arvosana 4—10	-	-	8,20	8,15
TUOTOKSET				
Poliisin myöntämät luvat yhteensä, määrä	1 095 953	1 086 761	1 010 000	1 101 137
Passit	433 522	427 580	400 000	459 416
Henkilökortit	71 347	77 666	40 000	80 242
Ajoluvat	357 091	366 952	350 000	343 416
Aseluvat	82 629	71 515	70 000	70 164
Ulkomaalaisluvat	60 140	60 460	65 000	60 414
Muut luvat	91 224	82 588	85 000	87 485

10.3 Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos saavutti sille asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet erinomaisesti. Rajavartiolaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat:

- Suomen rajaturvallisuus on parhaalla tasolla Euroopassa. Turvallisimmat ja sujuvimmat liikenneyhteydet Venäjän ja Euroopan unionin välillä kulkevat Suomen rajojen kautta. Rajavartiolaitoksen panos Euroopan unionin ulkorajastrategian kehittämisessä ja eurooppalaisen yhteisvastuun toteuttamisessa on vahva.
- Rajavartiolaitoksen toiminta lisää monipuolisesti ihmisten jokapäiväistä turvallisuutta, erityisesti rajaseudulla ja saaristossa.
- Suomen meripelastusjärjestelmä on Itämeren luotettavin. Johtamis- ja toimintavalmius on merellisten monialaonnettomuuksien varalta hyvä. Rajavartiolaitoksen panos EU:n meripolitiikan toimeenpanossa ja merellisen ympäristöturvallisuuden edistämiseksi on vahva.
- Rajavartiolaitos kykenee toimimaan yhteiskunnan turvaamiseksi kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, myös sodan aikana. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa vaikeissakin luonnonoloissa.

TAULUKKO 58. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

	2008	2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS, IND	-	100,0	102	103
Vaikuttavuus, ind	-	100	104	98
Kustannusvaikuttavuus, ind	97	100	101	108

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kokonaistunnusluku nousi vuodesta 2009. Nousu aiheutui parantuneesta kustannusvaikuttavuudesta. Kustannusvaikuttavuuden parantuminen aiheutui painotettujen suoritteiden määrän kasvusta, eli Rajavartiolaitos tuotti suhteellisesti enemmän suoritteita pienemmällä taloudellisella panostuksella. Vaikuttavuuden tunnusluku sitä vastoin laski. Tärkeimmät syyt olivat rajaturvallisuuden ylläpitoon kuuluvien rajatarkastusten laadun heikkeneminen sekä rajatapahtumien estämisen heikkeneminen. Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitearvot on määritelty ensimmäistä kertaa vuoden 2009 talousarvioesitykseen.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta mitataan viidellä osa-alueella. Kullakin vaikuttavuuden osatekijällä on useita mittareita. Nämä muodostavat painotettuina kyseisen vaikuttavuuden tunnusluvun. Vaikuttavuuksien osatekijöiden painotetuista tunnusluvuista puolestaan muodostuu kokonaisvaikuttavuuden tunnusluku.

Rajavartiolaitoksen laskentajärjestelmän uudistuksesta johtuen tuottavuuden ja taloudellisuuden indeksiluvut ovat 100 vuonna 2009. Samasta syystä osa tuotoksista lasketaan vuodesta 2009 alkaen eri periaatteilla kuin aikaisemmin. Vertailtavuuden

helpottamiseksi kustannusten laskennassa tulosalueiden vertailuluvut 2008 on laskettu kustannuksista eikä kassamenoista kuten aikaisemmin on tehty.

Rajojen valvonta

Rajojen valvonta kohdennetaan ja valmiutta ylläpidetään siten, että tärkeimmillä alueilla luvattomat rajanylitykset estetään tai havaitaan välittömästi. Muilla alueilla luvattomat rajanylitykset paljastetaan.

TAULUKKO 59. Rajojen valvonnan tulosmittarit

	2008	2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
TUOTOKSET				
Partiointi, h	336 000	309 000	308 000	285 000
josta itärajalla	248 000	228 000	226 000	210 000
Tekninen valvonta	885 000	865 000	898 000	888 000
Tarkastukset	25 000	26 700	33 000	23 200
Rajavyöhykeluvat	12 000	12 100	11 000	9 600
Turvallisuuspalvelut harva-alueella (poliisi- ja virka-aputehtävät)	533	474	500	510
PANOKSET				
Kustannukset, milj. euroa	121,4	115,6	123,2	120,9
Henkilötyövuodet	1 531	1 463	1 441	1 414
TEHOKKUUS				
Tuottavuus, ind	81	100	98	117
Taloudellisuus, ind	86	100	96	111
TOIMINNAN LAATU JA PALVELUKYKY, 1—5	-	4,2	4,5	4,1
Rajatapahtumien estäminen, %	79,0	95,1	97,8	88,9
Rajatapahtumien paljastaminen, %	96,0	87,9	92,7	89,5
Tilannekuvan laatu	-	3,6	4,0	3,6

Partioinnin kokonaiskattavuus pysyi samalla tasolla kuin v. 2009, vaikka partioinnin tuntimäärissä jäätiin asetetusta tavoitteesta ja taso oli vuotta 2009 alempi. Partiotuntimäärää laskevat vähentynyt henkilötyövuosikertymä sekä rajavartioasemien yhdistymisen myötä muuttuneet partiokäytännöt. Tästä johtuen myös tarkastusten määrä on laskenut. Valvonnan kattavuutta on parantanut teknisen valvonnan kasvu ja lisääntynyt ilma-aluspartiointi lähinnä merialueella. Teknisen valvonnan kasvuun tärkeimpänä syynä on ollut vanhentuneen tekniikan korvaaminen uudella toimintavarmemmalla kalustolla.

Rajatarkastukset

TAULUKKO 60. Rajatarkastusten tulosmittarit

	2008	2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
TUOTOKSET				
Rajatarkastukset, milj. hlöä	11,7	10,8	12,0	12,1
Tullitarkastukset, hlöä	15 400	5 841	7 000	8 700
Käännyttämispäätös	1 471	1 190	1 300	1 170
Myönnetyt viisumit	1 936	1 633	1 900	2 080
Päätökset rajanylityslupa-anomuksiin	11	1	8	3
Vastaanotetut turvapaikkahakemukset	263	415	460	160
Vastaanotetut kiintiöpakolaiset	782	831	1 350	350
Muun viranomaisen päätöksen täytäntöönpano	738	623	620	580
PANOKSET				
Kustannukset, milj. euroa	79,3	77,4	89,2	85,6
Henkilötyövuodet	1 000	979	1 043	1 001
TEHOKKUUS				
Tuottavuus, ind	118	100	120	111
Taloudellisuus, ind	127	100	117	106
TOIMINNAN LAATU JA PALVELUKYKY, 1—5	-	4,4	4,7	4,4
Rajatarkastusten kattavuus, %	99,9	100,0	100,0	100,0
Rajatarkastusten laatu, %	99,3	98,1	99,0	97,6
Rajatarkastusten sujuvuus, min	9	8	9	6
Rajatarkastusten asiakaspalvelu, 1—5	-	3,9	4	3,9
Oikeusturva, %	99,9	99,6	100,0	99,7

Rajavartiolaitoksen valvontavastuulla olevilla EU:n ulkorajan rajanylityspaikoilla kokonaisliikennemäärä oli 12,1 miljoonaa, mikä on noin 1,3 miljoonaa rajanylitystä enemmän kuin v. 2009.

10.4 Meri- ja muu pelastustoimi

Meriturvallisuuden ja pelastustoimen toiminnallisen tuloksellisuuden tulostavoite: kaikkiin meripelastuksen hätätilanteisiin osoitetaan apua viivytyksettä. Meripelastustapahtumien havaitsemiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi, sekä läheltä piti -tilanteiden taltioimiseksi, huolehditaan merialueiden riittävästä valvonnasta rajavalvonnan yhteydessä. Pelastustointa ja lentopelastuspalvelua tuetaan tarpeen mukaan Rajavartiolaitoksen kalustolla ja henkilöstöllä.

TAULUKKO 61. Meriturvallisuuden ja pelastustoimen tulosmittarit

	2008	2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
TUOTOKSET				
Etsinnät, kpl	467	267	320	215
Etsinnät merialue, kpl		128		97
Etsinnät maa-alue, kpl		139		118
Pelastustehtävät, kpl	1 507	1 303	1 100	1 312
Meripelastustehtävät, kpl		1 164		1 138
Muut pelastustehtävät, kpl		139		174
Sairaankuljetus, kpl	208	370	200	431
Meripelastuksen sairaankuljetus, kpl		43		56
Maa-alueen sairaankuljetus, kpl		327		375
Avustustehtävä, kpl	516	329	600	353
Merialueen avustustehtävä, kpl		288		310
Maa-alueen avustustehtävä, kpl		41		43
Muu pelastussuorite, kpl	158	182	65	460
Muu meripelastustoimen pelastussuorite, kpl		38		302
Muu maa-alueen pelastussuorite, kpl		144		158
Päivystyspalvelu ja meripelastuksen työaika, h	-	412 000	65 000	391 000
Meripelastuksen johtokeskusten työaika		40 781		40 500
Muiden meripelastusyksiköiden työaika		19 591		18 500
Muu meripelastuksen varallaolo		351 392		332 000
Merialueella pelastettu henkilö, kpl	5 428	7 432	3 120	4 840
Merialueella estetty onnettomuus, kpl	52	24	15	7
PANOKSET				
Kustannukset, milj. euroa	7	6,7	6,1	7,2
Henkilötyövuodet	88	85	71	84
TEHOKKUUS				
Tuottavuus, ind	114	100	102	102
Taloudellisuus, ind	122	100	99	96
TOIMINNAN LAATU JA PALVELUKYKY, 1—5	-	3,6	4,3	3,6
Johtamisen laatu, 1—5	-	-	4,0	-
Yksiköiden valmius, 1—5	-	-	4,5	-
Meritilannekuva, 1—5	-	3,6	4,5	3,6

Merivartiostoissa ylläpidettiin jatkuvaa meripelastustoimen johtamis- ja viestitysvalmiutta sekä vastattiin meripelastuksen hätäradioliikenteen päivystämisestä. Meripelastus- ja avustustapahtumia oli vuonna 2010 1 552 kappaletta (1710/2009). Meripelastukseen liittyvissä hätätilanteissa kyettiin osoittamaan apua nopeasti ja tehokkaasti. Meripelastuksen hätätilanteissa 85 prosentissa apu oli tapahtumapaikalla alle 30 minuutissa. Merialueella valvontatoimenpiteillä estettiin seitsemän merionnettomuutta, minkä lisäksi merivartiostot havaitsivat erilaisia merenkulun läheltä piti -vaaratilanteita.

10.5 Pelastustoimi ja hätäkeskukset

Pelastustoimi ja hätäkeskuslaitos saavuttivat niille asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet hyvin.

Pelastustoimen keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja palokuolemia. Onnettomuuden tapahtuessa pelastustoimen tehtävänä on antaa nopeaa ja tehokasta apua sekä pyrkiä pienentämään onnettomuuksista aiheutuneita vahinkoja.

TAULUKKO 62. Pelastustoimen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tunnusluvut

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma[1]
Tulipalojen määrä, enintään, kpl (pl. maastopalot)	11 483	12 248	< 12 000	11 994
josta rakennuspalojen määrä	4 485	6 233	< 4 400	6 267
Palokuolemien määrä, enintään, hlöä	108	107	< 73	81
Rakennuspaloista aiheutuneiden palovahinkojen korvausten arvo, milj. euroa	197	124	< 160	156
Rakennuspaloissa pelastetun omaisuuden arvo, milj. euroa	16 837	2 796	10 050	6 638
Luottamus pelastustoimeen, % väestöstä [2]	96,0	-	-	-

[1] Vuoden 2010 toteumaluvut ovat arvioita.

[2] Lähde: Gallup-tutkimus, joka toteutetaan joka kolmas vuosi. Vuoden 2005 toteuma: 97 % asukkaista.

Lähde: Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

Tulipalojen määriä tarkasteltaessa tulee huomioida, että rakennuspalojen tilastointitapaa on tarkennettu. Vuoden 2009 alusta PRONTO:ssa otettiin käyttöön onnettomuustyyppi ”rakennuspalovaara”. Muutoksessa vanha onnettomuustyyppi ”rakennuspalo” jaettiin kahtia. Osa niistä tehtävistä, jotka aikaisemmin olisi PRONTO-ohjeistuksen mukaisesti pitänyt kirjata rakennuspaloiksi, kirjattiin vuoden 2009 alusta rakennuspalovaaraksi. Vuoden 2008 toteumaluvussa ja vuoden 2010 tavoiteluvuissa ei ole mukana rakennuspalovaaratilanteita. Tulipalojen (pl. maastopalot) määrä väheni vuonna 2010 noin 2 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Rakennuspalojen määrä pysyi vuonna 2010 lähes vuoden 2009 tasolla. Rakennuspaloista noin 55 % oli asuntopaloja, joista noin puolet tapahtui pientaloissa. Kolmanneksessa asuinrakennusten paloista lain edellyttämä palovaroitin puuttui. Palovaroittimien osalta tilanne on kuitenkin hieman parantunut edellisiin vuosiin verrattuna. Tupakkalainsäädännön savukkeiden paloturvallisuutta koskevat muutokset tulivat voimaan 1.4.2010. Nykyisin Suomessa myytävien savukkeiden on oltava niin sanottuja itsestään sammuvia, jolloin on pienempi todennäköisyys, että palava savuke huolimattomasti käsiteltynä sytyttää tulipalon.

Pelastusviranomaisen ensiarvion mukaisten palokuolemien määrä aleni vuosien 2008 ja 2009 tasosta noin viidenneksen. Lähes kaikki kuolemaan johtaneet tulipalot tapahtuivat rakennuspaloissa ja yli puolet palokuolemista tapahtui pientalojen paloissa. Palokuolemissa savukkeet ovat edelleen selvästi yleisin syttymissyy. Pahin yksittäinen tulipalo oli Tampereen kolme uhria vaatinut liikehuoneistosta kerrostaloon levinnyt, todennäköisesti tahallaan sytytetty palo. Kaksi uhria vaatineita tulipaloja oli kuusi.

Onnettomuuksien ehkäisy

TAULUKKO 63. Suoritteiden määrät

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma[1]
Tehtyjen erityiskohteiden palotarkastusten määrä, %	92	89	100	85
Neuvontaa ja valistusta saaneiden osuus väestöstä, %	20	16	20	15
Automaattisten paloilmoittimien tarkistus- ja varmistustehtävien osuus pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrästä, %	19,8	19,1	16,5	20,2
Automaattisella sammutuslaitteistolla suojatut hoito- ja huoltolaitokset, %, vähintään[2]	17,0	20	16,5	23

[1] Vuoden 2010 toteumaluku on arvio.

[2] Lähde: SM:n erillisselvitys.

Pelastustoiminta ja varautuminen

TAULUKKO 64. Suoritteiden määrät

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite[1]	2010 Toteuma[2]
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä, kpl, josta	101 483	101 435	94 000	110 367
– tulipaloista aiheutuvat tehtävät	14 644	14 994	12 000	14 991
– tarkistus- ja varmistustehtävät	30 259	29 461	18 300	34 180
– ensivastetehtävät (pl. sairaankuljetustehtävät)	25 579	26 528	37 000	27 043
– muut tehtävät	31 001	30 452	26 700	34 153

[1] Pelastuslaitosten eri tehtävätyypeille ei aseteta tavoitteita, vaan niiden kehitystä seurataan.

[2] Vuoden 2010 toteumaluku on arvio.

Lähde: PRONTO

TAULUKKO 65. Pelastustoiminta ja varautuminen

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma[1]
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmius-aika 1. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta (6 min.)	62	65	90	65
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmius-aika 2. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta (10 min.)	85	88	90	87
Väestönsuojapaikkojen määrä, suhteutus väkilukuun (10 000 as. kohti)	46	53,3		58,9

[1] Vuoden 2010 toteumaluku on arvio.

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskustoiminnalle asetettiin yhteiskunnallinen vaikuttavuustavoite, jonka mukaan Suomessa on v. 2015 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Hätäkeskuslaitos, joka ensimmäisenä lenkkinä vastaa avun tarpeeseen viipymättä ja ammattitaitoisesti. Tavoitteen edellyttämät keskeiset päätökset mm. hätäkeskus-toiminnan strategiasta, aluejaosta ja hätäkeskusten sijainnista on tehty ja hankkeet käynnistetty. Uudistus etenee suunnitelmien mukaisesti aikataulussa.

TAULUKKO 66. Hätäkeskustoiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tunnusluvut

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma
Hätäkeskus vastaa puheluun nopeasti				
Hätäpuheluun vastataan 10 sekunnissa, % hätäpuheluista	87	91	90	91
Hätänumeroon soittaneet ovat tyytyväisiä hätäkeskuslaitoksen palveluihin				
Hätänumeroon soittaneiden tyytyväisyys hätäkeskusten tuottamiin palveluihin, asteikolla 1—5, vähintään	4,28	4,38	4,40	4,33

TAULUKKO 67. Toiminnan tuottavuus

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma
Hätäilmoitusten määrä/hätäkeskuspäivystäjä (pl. vuoromestarit)	7 400	7 800	8 000	7 900

Käsiteltyjen hätäilmoitusten määrä/hätäkeskuspäivystäjä lasketaan suoritteissa mainitusta ilmoitusten kokonaismäärästä jaettuna toteutuneilla hätäkeskuspäivystäjien henkilötyövuosilla. Ilmoitusten kokonaismäärän laskentaperusteet muuttuivat v. 2009. Aikaisemmin laskennasta puuttuneet, samasta tapahtumasta tulleet päällekkäisilmoitukset ovat nyt laskuissa mukana. Tämä laskentatavan muutos on aiheuttanut noin yhdeksän prosentin lisäyksen vastaanotettujen ilmoitusten kokonaismäärään. Asetettua tavoitetta ei kuitenkaan saavutettu.

TAULUKKO 68. Toiminnan taloudellisuus

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma
Hätäkeskustoiminnasta aiheutuvat kustannukset, euroa/asukas, enintään	10,8	11,0	11,2	10,8
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/hätäilmoitus	14,9	14,0	14,0	14,5

Tunnusluvussa näkyy selvästi hätäkeskuksen koon vaikutus taloudellisuuteen. Henkilöresurssien perusteella pieneksi luokiteltu keskus saa huonomman tunnusluvun, sillä muiden kuin henkilöstökustannusten määrä ei ole suoraan riippuvainen hätäkeskuksen koosta. Lisäksi kolmivuorotyön minimivuorovahvuus ja riittävien päivystäjäresurssien varmistaminen myös kiireaikana aiheuttavat alueen asukasmäärään ja hätäilmoitusmäärään suhteutettuna suuremman henkilötyövuosiresursoinnin kuin suuressa keskuksessa.

10.6 Maahanmuuttohallinto

Maahanmuuttohallinnon kokonaisuudessaan voidaan katsoa saavuttaneen sille asetetut vaikuttavuustavoitteet hyvin.

Maahanmuuttohallinnon yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina on ollut varmistaa, että maahanmuutto- ja pakolaispolitiikassa toteutuvat perus- ja ihmisoikeudet, hallinto on toimivaa ja oikeusvarmaa sekä noudattaa hyvän hallinnon periaatteita. Lisäksi tavoitteena on ollut torjua laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa sekä parantaa kotouttamisen vaikuttavuutta ja tehostaa sen ohjausta. Maahanmuuttohallinto on myös pyrkinyt kehittämään työvoiman maahanmuuttoa ottaen huomioon väestökehityksen ja työvoiman tarpeen.

Maahanmuuttovirastolle asetettuna yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on, että niiden muutoksenhakutuomioistuinten päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelytapavirheen, osuus on enintään 5 % valitusten kokonaismäärästä. Kertomusvuonna tämä tavoite saavutettiin. Edellä mainituilla perusteilla valitus hyväksyttiin 0,6 prosentissa tapauksista. Toisena yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on se, että kuntiin sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa olisi enintään 2 kuukautta.

TAULUKKO 69. Maahanmuuttoviraston yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattorit

Tunnusluku	2008 Toteuma	2009 Toteuma	2010 Tavoite	2010 Toteuma
Päätösten pysyvyys muutoksenhaussa, % [1]	> 95	> 95	> 95	> 95
Kuntaan sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa, enintään kk [2]	2,9	5,6	2	3,5

[1] Tavoitteena on, että niiden muutoksenhakutuomioistuinten päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen on alle 5 % valitusten kokonaismäärästä. Niitä päätöksiä, joissa maahanmuuttoviraston päätös kumotaan olosuhteiden muuttumisen perusteella, ei oteta tässä huomioon.

[2] Oleskeluluvan myöntämisen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika.

Sisäasiainministeriö on vuoden 2010 aikana antanut useita ulkomaalaislain ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (kotouttamislaki) muutosesityksiä, joiden avulla Suomen turvapaikkapolitiikkaa on lähennetty muiden Pohjoismaiden ja eräiden EU:n jäsenmaiden turvapaikkapolitiikkoihin nähden.

Vuoden aikana käsiteltiin EU:n neuvostossa komission muutosehdotuksia lähes kaikkiin niihin EU-säädöksiin, jotka muodostavat yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän. Suomi toimi aktiivisesti tehokkaamman ja yhdenmukaisemman sääntelyn edistämiseksi kaikilla turvapaikkajärjestelmän osa-alueilla ja tuki puheenjohtajavaltion ponnisteluja säädösten hyväksymiseksi Tukholman ohjelman aikataulussa vuoteen 2012 mennessä. Etenkin nopea edistyminen EU:n turvapaikkaviraston perustamista koskevissa neuvotteluissa oli tärkeä askel kohti entistä yhtenäisempää järjestelmää.

Vuoden 2010 aikana Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajaviranomaisten ja vastaanottokeskusten yhteistyötä on tiivistetty turvapaikkaprosessin sujuvuuden lisäämiseksi. Maahanmuuttovirasto sekä poliisi ovat tehostaneet turvapaikkahakemusten seulontaa sellaisten hakemusten priorisoimiseksi, jotka on todennäköisesti mahdollista ratkaista nopeasti.

Sisäasiainministeriön yhteydessä toimiva valtakunnallinen Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) ja sen neljä alueellista neuvottelukuntaa ovat edistäneet kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajien osallisuutta. Tavoitteitaan ETNO on edistänyt mm. järjestämällä yleisötilaisuuksia maahanmuuttajiin ja etnisiin vähemmistöihin liittyvistä aiheista, laatimalla lausuntoja ja kannanottoja sekä tiedottamalla.

10.7 Vastaanottotoiminta

Turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnan osalta Maahanmuuttovirasto on pystynyt hyvin ottamaan haltuun sille vuoden alusta siirtyneen vastaanottotoiminnan käytännön ohjauksen.

TAULUKKO 70. Oulun vastaanottokeskuksen toiminnan tehokkuuden tunnusluvut

Oulun vastaanottokeskus	Vastaanotto-yksikkö	Ryhmäkoti	Tukiasumis-yksikkö	Pudasjärven tukiasumis-yksikkö	Pudasjärven vok 1.2.2010
Paikkaluku, ka.	282	14	50	33	101
Käyttöaste, %	80,05	88,26	52,26	50,28	60,81
Majoitusvrk:t	82 393	4 510	9 537	6 056	20 514
Kulut/majoitusvrk, euroa	46,14	221,80	127,17	150,31	62,45
Kiinteiden kust. osuus, %	51				

Oulun vastaanottokeskuksen aikuis- ja perheyksikön käyttöaste on ollut transittoiminta huomioiden (valmius nopeaan majoittamiseen) hyvä. Maahanmuuttoviraston tavoitteen mukaisesti transit-yksikön käyttöaste on ollut 70—80 prosentin välillä, ollen keskimäärin 80,5 % vuonna 2010. Toteutunut majoitusvuorokauden hinta oli 46,14 euroa, kun laskennallinen hinta oli 36,94 euroa/vrk. Edelliseen vuoteen verrattuna toteutuneen majoitusvuorokauden hinta on noussut, mutta muutos liittyy nimenomaan käyttöaste-eroon. Edellisvuonna käyttöaste on ollut 100 %.

TAULUKKO 71. Joutsenon vastaanottokeskuksen toiminnan tunnuslukuja

Joutsenon vastaanottokeskus	2008	2009	2010
Paikkaluku	239[1]	450	450
Käyttöaste, %	99,2	98,70	86,7
Majoitusvuorokaudet	86 519	162 191	142 332
Kulut/paikka/vrk, euroa	35	33	32
Kulut/majoitusvrk, euroa	35	34	37
Kiinteiden kust. osuus, euroa			51

[1] Vuoden keskiarvo

Joutsenon vastaanottokeskus saavutti toiminnan taloudellisuudelle asetetun tavoitteen (kiinteät kustannukset keskimäärin 58 %) sekä majoituspaikan hinta (41 euroa/vrk).

Turvapaikanhakijamäärän vähentymisen seurauksena vastaanottokapasiteettia ollaan sopeuttamassa määriä vastaavalle tasolle. Uusien turvapaikanhakijoiden määrä on vähentynyt noin -36,3 % vuoteen 2009 verrattuna, minkä vuoksi majoituspaikkoja vähennettiin vuoden aikana noin 1 200. Paikkojen vähentäminen toteutettiin pienentämällä yksikköjen majoituskapasiteetteja. Yhtään keskusta ei lakkautettu. Yksin olevien alaikäisten määrä on vähentynyt suhteellisesti vielä enemmän vuonna 2010 edellisvuoteen verrattuna. Vähennys on noin 38 %. Alaikäispaikkoja on vuoden aikana vähennetty yli 200. Kolme yksikköä on lakkautettu.

10.8 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Pelastustoimen valtionavustukset

Pelastustoimen valtionavuista on säädetty lailla alueen pelastustoimen valtionavustuksesta (1122/2003). Lain tarkoituksena on edistää pelastustoimen valmiutta ja palvelujen laatua sekä tehostaa voimavarojen käyttöä. Valtionavustuksen määrä on enintään 40 % hyväksyttävistä kustannuksista. Pelastustoimen valtionavustuksiin osoitettiin vuoden 2010 talousarviossa 3,510 milj. euroa momentille 26.30.31. Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on tukea pelastuslaitosten mahdollisuuksia uusia kalustoaan, käynnistää järjestelmähankkeita sekä käynnistää erilaisia kehittämishankkeita. Lisäksi määrärahan avulla edistetään pelastustoimen alueiden tasapainoista kehittymistä.

TAULUKKO 72. Pelastustoimen valtionavustusten tuloksellisuustavoitteet

	2008 toteuma		2009 toteuma		2010 tavoite		2010 toteuma	
	Kpl	1 000 euroa	Kpl	1 000 euroa	Kpl	1 000 euroa	Kpl	1 000 euroa
Tuetut kehittämis- ja järjestelmähankkeet	2	25	1	6	4	500	1	6
Tuetut pelastusajoneuvot	48	3 448	42	3 623	35	2 910	47	3 535
Tuetut kuntien johtokeskukset	1	37	2	7	2	100	1	3

Aluehallintovirastoille myönnettiin v. 2010 määrärahaa 3,510 milj. euroa, josta aluehallintovirastot osoittivat pelastuslaitoksille yhteensä noin 3,544 milj. euroa. Aluehallintovirastojen myöntämien valtionavustusten määrä ylittää vuodelle 2010 budjetoidun valtionavustusmäärärahan, koska summassa on mukana vuodelta 2009 siirtynyttä määrärahaa.

Pelastustoimen valtionavustukset on sovitettu yhteen Palosuojelurahaston myöntämien avustusten kanssa siten, että Palosuojelurahasto ei myönnä avustuksia pelastustoimen valtionavustusten piiriin kuuluviin hankkeisiin. Myönnetty valtionavustus on erityisesti alueellisesti merkittävä. Aluehallintovirasto toimii valtionapuviranomaisena ja sovittaa yhteen oman alueensa pelastuslaitosten kalustohankinnat yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa. Tällä menettelyllä pyritään varmistamaan kaluston sijoittuminen alueellisten riskien kannalta mahdollisimman optimaalisesti ja samalla tuetaan alueiden tasapuolista kehittymistä.

Maahanmuuttohallinto

Siirtomenot momentilla 26.40.30

Kuntapaikkoja ei ole riittävästi osoittaa kaikille niitä tarvitseville kiintiöpakolaisille ja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. ELY-keskusten johdolla toteutettu sijoitustoiminta on vähentynyt. Vuoden 2010 valtakunnallinen kuntapaikkojen tulostavoite (2 200) jäi saavuttamatta. ELY-keskusten kautta vastaanottokeskuksiin majoitetuista kuntapaikan sai 442 henkilöä ja omaehtoisesti kuntiin siirtyi 1 562 henkilöä.

Vuoden 2010 talousarviossa myönnettiin momentille 26.40.30 (Kunnille maksettavat korvaukset) määrärahaa yhteensä 86 389 000 euroa. Vuoden 2010 käyttö momentilla oli 83 429 140 euroa. Määrärahan käyttö jakautui alla olevien taulukoiden mukaisesti:

Paluumuuttajista maksettavien korvausten piiriin kuuluu entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muuttanut ulkomaalaislain (301/2004) 48 §:n perusteella oleskeluluvan saanut henkilö ja sellainen entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muuttanut henkilö, joka on ollut Suomen kansalainen tai jonka vanhemmista ainakin toinen tai isovanhemmista yksi on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen sekä hänen Suomeen muuttanut perheenjäsenensä.

TAULUKKO 73. Paluumuuttajien kustannukset

		Määräraha, euroa	Käyttö, euroa	+ / -
26.40.30.1	Paluumuuttajien kustannukset	6 844 000		
	Toimeentulotuki, enintään 6 kk		1 567 780	
	Toimeentulotuki, enintään 5 v		1 885 604	
	Erityiskustannuskorvaukset		1 603 351	
	Heimoveteraanit [1]		1 001 638	
	YHTEENSÄ	6 844 000	6 058 374	785 626

[1] Heimoveteraani on Suomen sodissa vuosina 1939—1945 vapaaehtoisena palvellut entisen Neuvostoliiton alueelta oleva henkilö sekä henkilö, joka on edellä tarkoitetun henkilön aviopuoliso tai aviopuolisoon rinnastettava henkilö.

Kunnalle maksetaan valtion varoista 1.1.2010 alkaen laskennallista korvausta pakolaisten kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin siten, että yli 7-vuotiaan henkilön osalta maksetaan 2 091 euroa vuodessa ja enintään 7-vuotiaan henkilön osalta 6 845 euroa vuodessa. Laskennallista korvausta maksetaan kolmelta vuodelta henkilön ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Vuonna 2010 laskennallisten korvausten piirissä oli noin 6 841 henkilöä.

TAULUKKO 74. Laskennalliset korvaukset pakolaisista

		Määräraha, euroa	Käyttö, euroa	+ / -
26.40.30.2	Laskennalliset korvaukset pakolaisista	21 642 000		
	Alle 7-vuotiaat		7 000 562	
	7 vuotta täyttäneet		14 287 365	
	YHTEENSÄ	21 642 000	21 287 927	354 073

Kunnille maksetaan korvauksia erityiskustannuksista alla olevan taulukon mukaisesti. ELY-keskus maksaa korvaukset kunnalle kunnan esittämän korvaushakemuksen perusteella. Korvaushakemus on yksilöitävä erittelemällä haettavat kustannukset ja liittämällä oheen niihin liittyvät tositteet aina kun se on mahdollista.

TAULUKKO 75. Muut kunnille maksettavat korvaukset

		Määräraha, euroa	Käyttö, euroa	+ / -
26.40.30.3	Muut kunnille maksettavat korvaukset	57 903 000		
	Toimeentulotuki, 3 vuotta		23 984 171	
	Tulkkipalvelut, ei aikarajaa		9 245 662	
	Alaikäiset yksintulleet, enintään 18 v		1 015 180	
	Sosiaali- ja terveydenhuolto		9 590 594	
	Korvaus terveydenh. muista kust.		1 136 393	
	Lastensuojelulain mukaiset toimenpiteet		6 387 627	
	Alaikäiset yksin ilman huoltajaa		241 095	
	Muut erityiskustannusten korvaukset		443 991	
	Perheryhmäkodit		3 887 619	
	Ihmiskaupan uhrit /kuntapaikka		3 880	
	Kansainvälisten rikostuomioistuinten todistajat		22	
	Alaikäisten edustajat (oleskelulupa)		146 603	
	YHTEENSÄ	**57 903 000**	**56 082 839**	**1 820 161**

ELY-keskuksia on ohjeistettu kehottamaan kuntaa hakemaan laskennallisten kustannusten ja erityiskustannusten korvauksia säännöllisesti esim. neljännesvuosittain, jotta menot kohdistuisivat talousarviovuosille tasaisemmin. Korvauksia tulee hakea viimeistään kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona toiminta on tapahtunut.

Siirtomenot momentilla 26.40.63

Vuoden 2010 talousarviossa myönnettiin momentille 26.40.63 (Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto) määrärahaa yhteensä 102 436 000 euroa. Vuoden 2010 käyttö momentilla oli 97 088 640 euroa.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnan järjestämisessä täytettiin sille kansallisesti ja kansainvälisesti asetetut tavoitteet vastaanoton palvelujen ja niiden laadun suhteen. Toiminta hoidettiin kustannustehokkaasti (saavutetut säästöt noin 6 milj. euroa vastaanottotoiminnan määrärahan käytössä). Kustannusten pienenemisen mahdollisti toimintojen kokoaminen yhden toimijan (Maahanmuuttoviraston) alle ja keskitetty ohjaus. Vastaanottokeskuksiin jääneitä kuntasijoituspaikkaa odottavia tuettiin muuttamaan omaehtoisesti kuntiin antamalla tarvittaessa maksusitoumus

vuokratakuuta varten. Tätä omaehtoista muuttomahdollisuutta käytti kaikista oleskeluluvan saaneista 78 %. Näin kuntapaikan odotusaika ei venynyt kohtuuttomuuksiin, vaikka keskimääräinen odotusaika ylittyikin tavoitteesta.

TAULUKKO 76. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto

		Määräraha, euroa	Käyttö, euroa	+ / -
26.40.63	**Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto**	**102 436 000**	**97 088 640**	**5 347 360**
26.40.63.1 26.40.63.1.1 26.40.63.1.2	Valtion vastaanottokeskuksen toimintamenot	7 982 000	8 158 152	-176 152
	– Joutsenon vastaanottokeskus	3 113 210	2 800 342	312 868
	– Oulun vastaanottokeskus	4 868 790	5 357 810	-489 020
26.40.63.2	Vastaanottotoiminnan muut menot	93 034 000	86 808 678	6 225 322
26.40.63.3	Oikeusapupalvelut	505 000	1 827 725	-1 322 725
26.40.63.4	Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	915 000	294 086	620 914
	YHTEENSÄ	**102 436 000**	**97 088 640**	**5 347 360**

Vastaanottokeskusten paikkaluku oli 4 315 ja käyttöaste keskimäärin 85 %. Vastaanottotoiminnan kustannukset kaikista kuluista olivat 88 709 000 euroa. Kaikkien vastaanottokeskusten kiinteät kustannukset olivat keskimäärin 60 % vastaanottokeskusten kuluista.

10.8 Katsaus Palosuojelurahaston tuloksellisuuteen ja toimintaan

Palosuojelurahastolain (306/2003) mukaan tulipalojen ehkäisyn ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovakuutetusta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu. Palosuojelumaksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa. Palosuojelurahasto toimii sisäasiainministeriön hoidossa ja valvonnassa.

Toimintavuonna keskeisimpinä painopistealueina rahaston kehittämistyössä olivat viestintään liittyvät uudistukset, yleisavustusten jälkikäteismaksatukseen siirtymisen valmistelu, harjoitusalueiden selvittäminen sekä sopimuspalokuntien pienavustusperusteiden tarkistaminen. Kertomusvuonna laadittiin useita kyselyitä ja selvityksiä toiminnan edelleen kehittämiseksi ja hallituksen päätöksenteon tueksi. Toimintavuonna laadittiin myös rahaston työjärjestys, joka astui voimaan 1.1.2011. Lisäksi ASDO-asianhallintajärjestelmän täysimääräinen käyttöönotto ja sen myötä tullut sähköinen asioiden käsittelyprosessi ovat vaikuttaneet keskeisesti rahaston käytännön työssä.

Palosuojelurahaston uudet verkkosivut (www.psr.fi, www.palosuojelurahasto.fi) otettiin käyttöön vuoden 2010 alussa. Verkkosivuilta löytyvät kaikki ajantasaiset rahastoa koskevat materiaalit kuten hakemukset, lomakkeet, haku- ja tilitysohjeet, lainsäädäntö, päätöstiedotteet, pöytäkirjat, tilinpäätös- ja suunnitteluasiakirjat, yhteystiedot sekä viestintätuotteet kuten uutiskirjeet ja yleisesittelykalvot. Verkkosivut palvelevat myös täysin ruotsinkielisinä. Viestintä- ja tiedotustoimien uskotaan helpottaneen rahastoon liittyvän tiedon saamista ja lisänneen rahaston tunnettuutta.

Vuonna 2010 myönnetyt avustukset

Palosuojelurahastosta voidaan myöntää yleis- tai erityisavustuksia kunnille ja pelastustoimen alueille, sopimuspalokunnille sekä pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille. Avustukset on suunnattu sellaisiin hankkeisiin, jotka jäävät valtion muiden rahoitusjärjestelmien ulkopuolelle. Vuonna 2010 tehtyjen avustuspäätösten määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Hallitus kokoontui toimintavuoden aikana kuusi kertaa ja teki yhteensä 372 päätöstä, joista avustuspäätöksiä oli 328 kappaletta. Yhteensä rahastosta haettiin avustusta 23,23 milj. euroa ja myönnettiin 9,86 milj. euroa (v. 2009: 11,02 milj. euroa). Myönnetty avustus oli näin ollen n. 42,4 % haetusta.

Tulipalojen ehkäisemiseksi ja pelastustoiminnan edistämiseksi yleisavustusta vuodelle 2010 saivat Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry yhdessä yhdeksän alueellisen pelastusalan liiton ja neljän alueyksikön kanssa, Suomen Palopäällystöliitto ry, Nuohousalan Keskusliitto ry ja Palotutkimusraati ry. Yleisavustus vuodelle 2010 oli yhteensä 2,6 milj. euroa. Yleisavustuksilla tuettiin kansalaisille kohdistettua valistusta ja neuvontaa, jolla parannetaan heidän tietojaan ja taitojaan tulipalojen ehkäisyyn ja toimintaan hätätilanteissa. Palokuntakoulutuksen tukemisella on ylläpidetty ja parannettu vapaaehtoisen ja sivutoimisen henkilöstön lakisääteistä koulutustasoa. Nuoriso- ja naiskoulutuksella tähdätään vapaaehtoisen palokuntatoiminnan toimintaedellytysten turvaamiseen ja kehittämiseen. Ammatillinen jatko- ja täydennyskoulutus on mahdollistanut nuohoojien ja palopäällystön ammattipätevyyden parantamisen.

Tutkimus- ja kehityshankkeisiin, valistukseen ja neuvontaan, oppimateriaaliin, standardisointiin sekä henkilökohtaisiin apurahoihin ja stipendeihin liittyviä päätöksiä tehtäessä huomioitiin erityisesti hankkeet, jotka kohdistuvat pelastustoimen tutkimusohjelman mukaisiin teemoihin ja hakijoiden huomiota pyrittiin kiinnittämään hankkeiden vaikuttavuuteen jo hakuvaiheessa. Kertomusvuonna avustusta myönnettiin 45:een tulipalojen ehkäisyä ja pelastustoimintaa edistävään tutkimus- ja kehittämishankkeeseen yhteensä 2,78 milj. euroa. Myönnetyissä erityisavustuksissa painottuivat muun muassa asumisen ja erityisesti maahanmuuttajien asumisen paloturvallisuuden parantaminen, työpaikkojen paloturvallisuus, sopimuspalokuntien sopimusjärjestelmien kehittäminen, alaan liittyvien prosessien ja järjestelmien, kustannuslaskennan ja jo toteutettujen toimien analysointi ja arviointi, paloturvallisuuteen liittyvät korkeakoulujen tutkimushankkeet, pelastuslaitosten kehittämishankkeet, palokuolemien ennaltaehkäisyyn tähtäävät toimenpiteet, turvallisuusohjeiden ja -oppaiden laatimi-

nen, suurelle yleisölle suunnatut palovalistukseen liittyvät mediakampanjat, nuorille suunnatut toiminnalliset valistushankkeet sekä ennaltaehkäisytoimet. Lisäksi tuettiin alan oppimateriaalin kehittämistä ja tuottamista sekä suomeksi että ruotsiksi.

Palosuojelurahasto avusti kertomusvuonna yhteensä 21 paloaseman rakennus-, laajennus- tai peruskorjaushanketta, 21 ajoneuvohanketta, 7 väestöhälytinjärjestelmän ja 5 erityiskaluston hanketta sekä 114 pelastustoimen kenttäjohtamisjärjestelmän päätelaitteen hankintaa. Hankkeilla on edistetty pelastustoimen ajoneuvokannan uusiutumista ja pelastustoimen toimintakyvyn turvaamista. Sopimuspalokunnille myönnettiin lisäksi 99 pienavustusta lähinnä palovaruste- ja pienkalustohankintoihin.

Toiminnallinen tehokkuus, tuottavuus ja taloudellisuus

Palosuojelumaksukertymä vuoden 2010 tilinpäätöksessä (8,9 milj. euroa) on 1,0 % suurempi kuin vuonna 2009. Kasvu johtui palovakuutusten maksutulokertymän kasvusta, mihin vaikuttavat yleinen taloudellinen toimeliaisuus ja vakuutusmaksujen kehitys. Taloudellisen toimeliaisuuden muutokset eivät ole toistaiseksi heijastuneet kertymään sitä laskevasti. Vuoden 2011 kertymän arvioidaan olevan 8,6 milj. euron tasolla. Hallintomenot olivat 2,84 % palosuojelumaksukertymästä.

Rahaston hakemuksista 93,9 prosenttiin tehtiin päätös kolmen kuukauden sisällä hakemuksen saapumisesta. Tilityshakemusten osalta tavoitteellisen kahden kuukauden käsittelyajan puitteissa käsiteltiin 93,8 % hakemuksista ja näistä 73 % käsiteltiin alle kuukaudessa.

Vuoden 2010 varojen talousarvio oli 9 876 000 milj. euroa ja toteuma 10 102 518 euroa. Varojen käyttösuunnitelma kokonaisuudessaan ylittyi 226 518 eurolla (n. 2,3 %). Palosuojelurahastossa ei ole kertomusvuonna havaittu rahaston varoihin liittyviä virheitä, väärinkäytöksiä tai rikoksia. Palosuojelurahaston vuoden 2010 kulujäämä (alijäämä 447 849,00 euroa) kattamisen jälkeen omaa pääomaa rahastolle jää 6 162 908,19 euroa. Palosuojelurahaston rahoitusvarat (yhdystilisaatava valtiolta) olivat tilikauden lopussa 16 392 559,06 euroa ja aiempiin päätöksiin perustuvia maksamattomia sitoumuksia oli tilikauden lopussa 8 958 201 euroa. Rahaston tosiasiallinen maksuvalmius ja taloudellinen asema ovat säilyneet erinomaisina.

TAULUKKO 77. Palosuojelurahasto

Palosuojelurahaston toiminnallinen tehokkuus, tuottavuus ja taloudellisuus	2010	2009	2008
TOIMINNAN VOLYYMI			
Hallituksen kokoukset, kpl	6	6	6
Hallituksen puhelinkokoukset, kpl	0	0	2
Asiantuntijaraadin ja innovaatiopalkintoraadin kokoukset yht., kpl	3	3	2
Sihteeristön henkilötyövuodet	2,92	2,69	2,38
Hallituksen tekemät päätökset yhteensä, kpl	**372**	**374**	**333**
– avustuspäätökset, kpl	328	328	298
– muutos- ja jatkoaikapäätökset, kpl	12	14	10
– takaisinperintäpäätökset, kpl	2	4	2
– hallinnolliset päätökset, kpl	11	6	6
– oikaisupäätökset, kpl	1	9	5
– muut päätökset, kpl	18	13	12
Sihteeristössä käsitellyt tilitykset, kpl	**227**	**164**	**126**
Sihteeristön käsittelemät asiat yhteensä, kpl	**599**	**538**	**459**
Myönteiset avustuspäätökset, kpl	215	215	232
RAHASTON TALOUS			
Toiminnan kulut, euroa	254 514	243 638	203 466
Siirtotalouden menot, euroa	9 156 350	9 811 984	8 844 229
Palosuojelumaksukertymä, euroa	8 968 411	8 845 394	8 349 458
Uudet avustuspäätökset yhteensä, euroa	9 855 213	11 023 879	9 756 261
Rahaston varojen käyttösuunnitelma, euroa	9 876 000	9 950 000	10 560 000
Toteutunut rahaston varojen käyttö, euroa	10 114 512	11 252 790	9 959 727
TUNNUSLUVUT			
Hyväksyttyjen hakemusten osuus saapuneista hakemuksista, %	65,5	65,5	77,9
Myönteisen avustuspäätösten keskiarvo, euroa	45 838,20	51 273,86	42 052,85
Päätöksiä hallituksen kokousta kohti, kpl	62	62	56
Taloudellisuus 1: toiminnan kulut/päätökset, euroa	684	651	611
Taloudellisuus 2: toiminnan kulut/käsiteltävät asiat, euroa	425	453	443
Tuottavuus 1: päätökset/sihteeristön htv	127,4	139,0	139,9
Tuottavuus 2: käsiteltävät asiat/sihteeristön htv	205,1	200,0	192,9
Sihteeristössä käsiteltävät asiat/kk, keskiarvo, kpl	49,9	44,8	38,3
Tehokkuus 1: Avustushakemuksista käsitelty 3 kk:n sisällä saapumisesta, %	93,9	91,8	89,9
Tehokkuus 2: Tilityksistä käsitelty 2 kk:n sisällä saapumisesta, %	93,8	97,6	99,2
Pisin hakemuksen tai tilityksen käsittelyaika, työpäivää	96	148	109
Toiminnan kulut suhteessa siirtotalouden menoihin, %	2,78	2,48	2,30
Toiminnan kulut suhteessa palosuojelumaksukertymään, %	2,84	2,75	2,44
Toiminnan suunnitelmallisuus: varojen käyttösuunnitelman toteuma, %	102,4	113,1	94,3

11 Puolustusministeriö

Ministerin katsaus toimialan toimintaan ja toimintaympäristön merkittäviin muutoksiin

Puolustusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetetut tavoitteet saavutettiin hyvin. Tavoitteet koskivat Suomen etujen mukaisen puolustuspolitiikan toteuttamista, Suomen sotilaallisen puolustuksen ylläpitoa, käyttöä ja kehittämistä, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen yhteensovittamista ja puolustusministeriön hallinnonalan osallistumista yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja kohteiden turvaamiseen sekä osallistumista kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Puolustusvoimien toiminnan taso ja suorituskyky on kyetty ylläpitämään Valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisella tasolla. Kasvavia kustannuspaineita on hillitty puolustushallinnon omin toimenpitein. Vuosikymmenen puolivälissä tapahtuva ikäluokkien pieneneneminen ja erityisesti maavoimien materiaalin massavanheneminen aiheuttavat uudistustarpeen koko puolustushallinnolle. Puolustusvoimauudistukseen liittyvä suunnittelu on käynnistetty ja siihen liittyvät ratkaisut on tehtävä seuraavan vaalikauden alussa.

Syyskuussa 2010 valmistui Risto Siilasmaan johtaman työryhmän lähes 200-sivuinen raportti suomalaisen asevelvollisuuden kehittämisestä. Raportti sai runsaasti julkista huomiota ja synnytti laajan yhteiskunnallisen keskustelun yleisen asevelvollisuuden tulevaisuudesta. Toimenpiteet raportin suositusten pohjalta on käynnistetty. Kansalaisten tuki yleiselle asevelvollisuudelle on edelleen korkea (63 %). On selvää, että koko maan puolustaminen edellyttää suurta sotilaallista reserviä, joka on mahdollista rakentaa vain yleisen asevelvollisuuden avulla. Puolustuksessa tehtävät ratkaisut ovat luonteeltaan pysyviä, koska kerran alas ajetun kapasiteetin nopea uudelleenrakentaminen ei ole mahdollista.

Puolustushallinnon ruokahuolto päätettiin yhtiöittää valtion kokonaan omistamaksi yhtiöksi. Hanke liittyy puolustusvoimien toiminnan kustannustehokkuuden kehittämiseen ja talouden tasapainottamiseen sekä valtionhallinnon tuottavuusohjelman toteuttamiseen hallinnonalalla. Ennen päätöstä tehtiin kattavat selvitykset ja arvioinnit eri vaihtoehdoista. Lopullisessa tarkastelussa olivat vaihtoehtoina oman toiminnan kehittäminen sekä ruokahuollon yhtiöittäminen valtion yhtiöksi. Yhtiöittämisen valmistelua ohjaa ohjausryhmä, jossa ovat edustettuina puolustusministeriö,

puolustusvoimat sekä henkilöstöjärjestöt. Uusi yhtiö aloittaa vuoden 2012 alussa. Puolustushallinto toimii hyvän työnantajan menettelytavoin ja turvaa henkilöstön aseman.

Puolustusministeriö toimi Porin Suomi-areenalla MTV3:n pääyhteistyökumppanina. Valtakunnallinen näkyvyytemme oli tapahtuman ansiosta merkittävä ja pystyimme nostamaan yleiseen keskusteluun monia ministeriön näkökulmasta tärkeitä kysymyksiä. Tapahtuma osoitti, että puolustusministeriön ja koko hallinnonalan tulee pyrkiä entistä suorempaan kanssakäymiseen muun yhteiskunnan kanssa. Tässä tarkoituksessa on käynnistetty myös sosiaalisen median käyttöönotto viestinnässä.

Puolustushallinto on vuonna 2010 ollut aktiivinen erilaisissa virka-aputehtävissä. Apua annettiin eri viranomaisille vuoden aikana noin 500 kertaa. Kesällä ilmavoimat tuki siviiliviranomaisia Islannin tulivuorenpurkausten aiheuttaman tuhkakriisin aikana. Kesän myrskytuhojen aikana puolustusvoimat avusti muita viranomaisia myrskytuhojen kartoittamisessa, raivaamisessa ja toimittamalla voimakoneita lypsytilojen käyttöön. On tärkeää, että puolustushallinto kehittää virka-apuvalmiuksiaan myös tulevaisuudessa. Joulukuussa 2010 hyväksytty yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS) sekä KHO:n presidentti Pekka Hallbergin johtaman komitean mietintö antavat hyvät lähtökohdat yhteiskunnan varautumisen ja kokonaisturvallisuuden kehittämiselle.

Viime vuoden aikana järjestetty VALHA-harjoitus paransi eri hallinnonalojen yhteistoimintakykyä ja valmiuksia toimia eriasteisissa kriiseissä. Puolustushallinto osallistui harjoitukseen täysimääräisesti ja turvallisuus- ja puolustusasiainkomitean sihteeristö vastasi harjoituksen valmisteluista (TPAK).

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa suomalaiset kriisinhallintajoukot vedettiin vuoden lopussa Kosovosta sen jälkeen kun KFOR-operaatiossa siirryttiin uuteen vaiheeseen. Suomi osallistui Kosovon vakauttamiseen vuodesta 1999 lähtien eli lähes yhdentoista vuoden ajan. Kosovon operaatio osoitti, että myönteisen lopputuloksen saavuttaminen edellyttää kansainväliseltä yhteisöltä pitkäjänteistä ja päättäväistä toimintaa.

Suomen haastavin kriisinhallintaoperaatio on käynnissä Afganistanissa, missä suomalaisten joukkojen kokonaisvahvuus on vuoden 2011 alkupuolella kohoamassa 195 sotilaaseen. Afganistanissa on kokonaisvaltaisella kriisinhallinnalla, josta ISAF-operaatio on osa, saavutettu merkittäviä tuloksia. Tulokset näkyvät selvästi afganistanilaisten arjessa. Toisaalta kapinallisten toiminta maan eri osissa on aktivoitunut ja vuonna 2010 ISAF-joukot kärsivätkin suurimmat kokonaistappiot. Vuonna 2011 on tarkoitus käynnistää vastuun siirto Afganistanin omille turvallisuusviranomaisille. Suomen on yhdessä muiden ISAF-maiden kanssa varauduttava sitoutumaan operaatioon myös lähivuosina.

Vuoden 2010 lopussa tehtiin päätös osallistua Euroopan Unionin ATALANTA-operaatioon Intian valtameren—Adeninlahden alueella. Miinalaiva Pohjanmaan mukana operaatioon osallistuu runsaat 100 suomalaista rauhanturvaajaa vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla. Valmistelut Suomen osallistumiseksi YK:n Libanonin operaatioon (UNIFIL) yhdessä Irlannin kanssa on käynnistetty vuoden 2010 loppupuolella.

Pohjoismainen puolustusalan yhteistyö on vakiinnuttanut asemansa ja muuttunut päivittäiseksi työskentelyksi NORDEFCO:n puitteissa. Suomen ja Ruotsin välistä

merivalvontayhteistyötä on jatkettu, ja ASDE-ilmavalvontayhteistyö saadaan toimintaan vuoden 2011 aikana. Yhteistyötä sotilaallisessa kriisinhallinnassa on jatkettu.

Suomi on ollut aktiivisesti mukana EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toteuttamisessa. Suomi tukee voimakkaasti Euroopan puolustusviraston (EDA) toimintaa ja tavoitteita. Olemme tehneet tarvittavat valmistelut EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroon osallistumiseksi 2011 ensimmäisellä puoliskolla. Suomi osallistuu kahteen päivystysvuorossa olevaan taisteluosastoon samanaikaisesti, Pohjoismaiseen (NBG) ja Alankomaalaisjohtoiseen (NLBG) yhteensä noin 300 sotilaalla.

Yhteistyö Naton kanssa on ollut aktiivista ja käytännönläheistä. Vuonna 2010 uusittiin kumppanuustavoitteet, jotka palvelevat täysimääräisesti kansallista puolustusta. Naton marraskuussa hyväksytty uusi strateginen konsepti tarjoaa uusia välineitä Naton ja rauhankumppanuusmaiden väliselle yhteistyölle.

Jyri Häkämies
Puolustusministeri

11.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus vuonna 2010

Puolustusministeriön toimialalle asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet saavutettiin huolimatta talouden taantumasta.

TAULUKKO 78. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoite	Arvosana
Suomen etujen mukaisen puolustuspolitiikan toteuttaminen	Hyvä
Suomen sotilaallisen puolustuksen ylläpito, käyttö ja kehittäminen [1]	Tyydyttävä
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen yhteensovittaminen ja puolustusministeriön hallinnonalan osallistuminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja kohteiden turvaamiseen	Hyvä
Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan	Hyvä

[1] Tavoite vahvistettiin lopulliseen muotoon PLM:n hallinnonalan tulostavoiteasiakirjassa vuodelle 2010. Talousarvioesityksessä käytettiin sanamuotoa "Kansallisen puolustuksen ylläpito ja kehittäminen".

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista on arvioitu valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaisesti asteikolla "Erinomainen, Hyvä, Tyydyttävä, Välttävä". Talousarvioesityksessä tavoitteet oli asetettu asteikolla 1—5. Vaikuttavuusarvioinnissa on otettu huomioon puolustusministeriön ja sen alaisten virastojen toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen vuonna 2010. Toiminnan vaikuttavuuden tarkastelu perustuu puolustusministeriössä ja virastoissa tehtyyn itsearviointiin. Esimerkiksi Suomen sotilaallisen puolustamisen osalta vaikuttavuuden arviointi perustuu lähinnä puolustusvoimien omaan arvioon puolustusvoimien suorituskyvystä, jota on kuvattu jäljempänä taulukossa 85.

TAULUKKO 79. Vaikuttavuustavoitteisiin liittyvät PLM:n pääluokan menot, milj. euroa[1]

	2008	2009	2010
Suomen etujen mukaisen puolustuspolitiikan toteuttaminen	13	12	14
Suomen sotilaallisen puolustuksen ylläpito, käyttö ja kehittäminen	2 096	2 287	2 207
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen yhteensovittaminen ja puolustusministeriön hallinnonalan osallistuminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja kohteiden turvaamiseen	3	15	47
Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan	66	66	56
YHTEENSÄ	**2 178**	**2 380**	**2 324**

[1] Kassaperusteinen toteuma. Ei sisällä arvonlisäveromenoja eikä myöskään UM:n pääluokkaan budjetoituja suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoja, joiden määrä oli vuonna 2010 noin 47,6 milj. euroa.

11.2 Puolustuspolitiikka ja hallinto

TAULUKKO 80. Puolustuspolitiikan ja hallinnon menot, milj. euroa[1]

	2008	2009	2010
Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	237,7	253,0	277,6
Puolustusministeriön toimintamenot	17,6	19,4	18,1
Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen		9,3	44,6
Puolustushallinnon palvelukeskuksen toimintamenot		0,1	
YHTEENSÄ	**255,3**	**281,7**	**340,3**

[1] Kassaperusteinen toteuma. PLM:n toimintamenoihin sisältyy vuonna 2009 noin 4,3 milj. euroa vuoden 2008 määrärahoilla maksettuja TUVE-hankkeen menoja. Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen sisältää momentin 27.01.23 määrärahan käytön, josta puolustushallinnon osuus oli vuonna 2009 noin 4,5 milj. euroa ja vuonna 2010 noin 40,3 milj. euroa.

Puolustusministeriön toiminnalle vuoden 2010 talousarvioesityksessä asetetut vaikuttavuustavoitteet saavutettiin seuraavalla tavalla:

TAULUKKO 81. Puolustusministeriön vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Vaikuttavuustavoite	Vaikuttavuus asteikolla 1—5		
	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
PUOLUSTUSPOLITIIKKA			
Puolustuspolitiikan valmistelu			
Puolustushallinnolla on ennakoiva, ajantasainen strategia, jolla varmistetaan turvallisuusympäristön kehityksen, maanpuolustusta koskevan päätöksenteon ja tehtävien, suorituskykyjen sekä resurssien välinen tasapaino. Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten kantojen laatimiseen.	4	4	4
Hallinnonalan ohjaus			
Hallinnonalan ohjauksella varmistetaan puolustuspoliittisten linjausten, kokonaismaanpuolustusta koskevien velvoitteiden ja sotilaallisen kriisinhallinnan asettamien vaatimusten siirtyminen käytännöksi puolustusministeriön hallinnonalalla sekä vapaaehtoisen maanpuolustusjärjestelmän kehittäminen.	3,9	4	3,9
KANSALLINEN PUOLUSTUS			
Ylläpidetään puolustusministeriön operatiivisen johtamisen edellyttämää johtamis- ja päätöksentekokykyä sekä hallinnonalan tilannekuvaa.	3	3	3
Sotilaallinen huoltovarmuus on turvattu kaikissa tilanteissa. Puolustushallinnon toimenpitein turvataan materiaalin yhteensopivuus ja kotimainen integrointi- ja ylläpitokyky sekä kriisiajan vauriokorjauskyky.	4	4	4
YHTEISKUNNAN ELINTÄRKEIDEN TOIMINTOJEN TURVAAMINEN			
Puolustusministeriö sovittaa turvallisuus- ja puolustusasiain komitean avustamana yhteen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvät valtioneuvostotason toiminnot väestön elinmahdollisuuksien sekä yhteiskunnan turvallisuuden ja valtion itsenäisyyden turvaamiseksi.	4	4	4
OSALLISTUMINEN SOTILAALLISEEN KRIISINHALLINTAAN			
Kyky osallistua sotilaalliseen kriisinhallintaan. Siihen osallistuminen ja sen kehittäminen perustuvat laaja-alaiseen kansainväliseen yhteistyöhön sekä EU:n että muiden puolustushallinnon alan toimijoiden kanssa, jossa korostuu sotilas- ja siviilikriisinhallinnan muodostama kokonaisuus. Kansallisella tasolla tavoitteena on rakentaa sellaiset sotilaallisen kriisinhallinnan toimintaedellytykset, yleisjärjestelyt ja keskeiset toimintaperiaatteet, jotka mahdollistavat Suomen osallistumisen kriisinhallintaan.	4	4	4

Vaikuttavuutta on arvioitu sen perusteella, miten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi asetetut keskeiset toiminnalliset tulostavoitteet ovat toteutuneet. Arvioinnissa on käytetty valtion yleistä asteikkoa 1—5, jossa 5=Erinomainen, 4=Hyvä, 3=Tyydyttävä, 2=Välttävä ja 1=Heikko.

Puolustuspolitiikassa noudatettiin hallitusohjelman linjauksia, joiden mukaan sotilasliittoon kuulumaton Suomi ylläpitää ja kehittää kansallista puolustusta ja uskottavaa suorituskykyä, osallistuu täysipainoisesti EU:n yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja kriisinhallintayhteistyöhön, kehittää rauhankumppanuutta Naton kanssa ja säilyttää mahdollisuuden hakea Naton jäsenyyttä.

Puolustuspoliittisessa suunnittelussa ja valmistelussa sekä puolustuskyvyn käytön ohjauksessa keskeisimmät toiminnalliset painopisteet olivat strategisen suunnitelman toimeenpano, valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (VNS2009) toimeenpanon ohjaus sekä sotilaallisen kriisinhallinnan kehittäminen osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Vuoden aikana viimeisteltiin puolustusministeriön strateginen suunnitelma, ja sen toimeenpano käynnistettiin aloittamalla hallinnonalaa ohjaavien osastrategioiden valmistelu.

Puolustushallinto osallistui Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) vahvistamiseen, Naton rauhankumppanuusyhteistyöhön sekä uudistettuun Pohjoismaisen puolustusalan yhteistyörakenteen (NORDEFCO) toimintaan. YTPP:n sisältökysymyksissä painottuivat suorituskykyjen kehittäminen ja käyttö. Osana valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 2009 toimeenpanoa puolustusministeriön työryhmä arvioi Lissabonin sopimuksen avunantovelvoitteen ja yhteisvastuulausekkeen vaikutuksia puolustushallinnon näkökulmasta. Naton rauhankumppanuuden suunnittelu- ja arviointiprosessissa (PARP) puolustushallinto valitsi seuraavalle kuusivuotiskaudelle kumppanuustavoitteet, jotka tukevat sotilaallisten suorituskykyjen ja niiden yhteensopivuuden kehittämistä. Puolustusvoimien kehittämisohjelman ja kumppanuustavoitteiden integrointi saatettiin päätökseen. Lisäksi toimeenpantiin päätös osallistua Naton nopean toiminnan NRF-joukkoja täydentävään toimintaan osoittamalla suorituskykyjä määräajaksi NRF:n reservijoukkopooliin. Pohjoismaisessa yhteistyössä keskeisimpinä aihealueina olivat suorituskykyyhteistyön kehittäminen, puolustusteollisuuden yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen sekä NORDEFCO:n ja Baltian maiden välinen yhteistyö.

Kansainvälistä meri- ja ilmatilannekuvayhteistyötä laajennettiin. Itämeren alueen SUCBAS-meritilannekuvayhteistyö sekä Euroopan laajuinen MARSUR-meritilannekuvahanke etenivät kohti operatiivista käyttöä. Samoin ASDE-ilmatilannekuvayhteistyö Suomen, Ruotsin, Norjan, Baltian maiden ja Naton kesken eteni. Asevalvonnan toimialalla käynnistettiin valmistelut liittymiseksi jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen keväällä 2012. Lisäksi puolustushallinto osallistui YK:n alaisen CCW-sopimuksen puitteissa käytäviin rypäleaseiden rajoittamista koskeviin neuvotteluihin sekä asevalvontayhteistyön kehittämiseen joukkotuhoaseiden, -materiaalien sekä niihin liittyvän tietotaidon leviämisen estämiseksi.

Puolustusmateriaalihankintoja koskevaa ohjeistusta uusittiin. Materiaalialan hankeohjauksessa keskeistä oli erityisesti NH90-kuljetushelikopterihankkeen ja keskikantaman ilmatorjuntaohjushankkeen toteutumisen seuranta. Sotilaallista huoltovarmuutta turvattiin kansallisesti sekä osana kansainvälistä yhteistyötä. Suomalaista puolustus- ja turvallisuusteollisuutta sekä sen teknologisen osaamisen kehittämistä ja työllistymistä edistettiin mm. ulkomaisiin sopimuksiin sisällytetyillä teollisen yhteistyön järjestelyillä, kotimaisilla tilauksilla sekä tukemalla teollisuuden vientiponnisteluja. Puolustushallinnon henkilöstöjärjestelmää kehitettiin kustannustehokkaasti henkilöstöpoliittisen strategian mukaisesti vastaamaan osaamisen ja väestön ikääntymisen työmarkkinoilla asettamia vaatimuksia. Ampuma- ja harjoitustoiminnan haitallisten ympäristövaikutusten hallintaa kehitettiin sekä laadittiin sotilasalueisiin liittyvää kansainvälistä sotilaallista ja kaupallista yhteistoimintaa koskeva selvitys.

Puolustusministeriön hallinnonalalla aloitettiin puolustusvoimien kokonaisvaltaiseen uudistamiseen tähtäävä suunnittelutyö, joka jatkuu edelleen. Tähän liittyen on haettu parhaita uudistamiseen liittyviä käytäntöjä sekä yksityiseltä sektorilta että julkishallinnosta. Puolustusvoimien hallintorakenne on tällä hetkellä vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukainen, eikä suuria rakenteellisia muutoksia toteutettu vuonna 2010. Puolustushallinnossa valmisteltiin puolustusvoimien ruokahuollon yhtiöittämistä ja jatkettiin kumppanuusyhteistyötä eri palveluntuottajien kanssa sekä valmisteltiin puolustusvoimien hallinnollisen tietojenkäsittely-ympäristön hankinta palveluna strategiselta kumppanilta. Puolustusvoimien ruokahuollon osalta tavoitteena on toiminnan yhtiöittäminen valtion kokonaan omistamaksi osakeyhtiöksi 1.1.2012 lukien. Kumppanuushankkeilla ja toimintamallien muutoksilla on osaltaan vähennetty henkilötyövuosien määrää valtion tuottavuusohjelmassa asetettujen velvoitteiden mukaisesti.

Hallinnonalan tietohallinnon ohjausmallin toteuttaminen ei ole edennyt tavoitellulla tavalla mm. kokonaisarkkitehtuuriin perustuvan kehittämisen toimintamallin käyttöönoton osalta. Lisäksi valtionhallinnon ICT-varautumista ja tietoturvatasojen käyttöönottoa koskeva hallinnonalan koordinointihanke ei käynnistynyt aikataulun mukaisesti vaan lykkääntyi vuoden 2011 puolelle.

Ministeriön toiminnan kehittämiseksi vakiinnutettiin tilannetietoisuuden toimintamalli johtoryhmien käyttöön ja ryhdyttiin julkaisemaan tilannetietoisuusraportteja ministeriön sisäisessä verkossa. Ennakoivaa EU-vaikuttamista tehostettiin muun muassa tiivistämällä yhteyshenkilöverkoston toimintaa sekä kehittämällä koordinaatiota ja tiedonvaihtoa (ministeriön EU-prioriteettien määrittely pilottihankkeena). Valtion kriisijohtamismallia harjoiteltiin valtionhallinnon valmiusharjoituksessa (VALHA 2010).

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa laadittiin perusteet Afganistanin ISAF-operaation joukkovahvennusten ja Kosovon KFOR-operaation joukkovähennysten toteuttamiselle sekä Suomen osallistumiseksi alusyksiköllä Atalanta-operaatioon vuonna 2011. Lisäksi ohjattiin valmisteluja osallistumiseksi kahteen EUBG-valmiusvuoroon vuoden 2011 alkupuolella sekä jatkettiin merkittävillä taloudellisilla panostuksilla sotilaallisen kriisinhallinnan palvelussuhteen ehtojen kehittämistä mm. palkkauksen ja päivärahojen osalta. Lisäksi parannettiin vakuutusturvaa.

TAULUKKO 82. Puolustusministeriön toimintamenot tulosalueittain, 1 000 euroa[1]

Tulosalue	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 talousarvio	2010 toteuma
Puolustuspolitiikka	13 216	12 252	15 017	14 431
Kansallinen puolustus	1 566	1 479	1 829	1 785
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen	1 098	927	1 244	1 337
Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan	434	585	536	578
YHTEENSÄ	**16 314**	**15 243**	**18 656**	**18 131**

[1] Kassaperusteinen toteuma. Ei sisällä puolustusvoimien osuutta momentin 27.01.01. määrärahan käytöstä.

Ministeriön toimintamenojen kasvu edellisvuoteen verrattuna aiheutui pääosin ministeriön päärakennuksen perusparannushankkeesta ja henkilöstön muutosta korjattuihin tiloihin.

11.3 Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustusvoimat saavutti sopeutetuilla resursseilla valmiudelle ja suorituskyvylle asetetut tavoitteet. Lento- ja alustoimintaa jouduttiin supistamaan ja harjoitusmääriä jouduttiin vähentämään sekä harjoitusten kestoa lyhentämään talouden tasapainottamiseksi. Keskimääräiset maastovuorokausimäärät, lentotunnit ja alusvuorokaudet ovat laskeneet koulutustasovaatimusten minimitasolle. Lisäksi isojen harjoitusten, kuten ilmavoimien RUSKA-harjoituksen, peruuttaminen vaikuttaa kokonaisjärjestelmien arviointiin ja valmiuden tasoon pidemmällä aikavälillä.

TAULUKKO 83. Sotilaallisen maanpuolustuksen menot, milj. euroa[1]

	2008	2009	2010
Puolustusvoimien toimintamenot	1 456,8	1 558,9	1 608,5
Puolustusmateriaalihankinnat	644,5	734,3	588,9
Hornet 413 -koneen korjaus	0,9	0,6	
Hawk Mk 66 -koneiden hankinta	10,1	1,1	11,5
Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	2,0	2,2	2,2
YHTEENSÄ	**2 114,2**	**2 297,2**	**2 211,2**

[1] Kassaperusteinen toteuma.

Noin 119,3 milj. euroa puolustusmateriaalihankintoihin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa myönnetyistä määrärahoista peruutettiin ja siirrettiin myöhemmille vuosille vuoden 2010 kolmannessa lisätalousarviossa. Syynä tähän olivat viiveet merivoimien miinantorjunta-alusten toimituksissa sekä FMS (Foreign Military Sales) -sopimusten toimitusaikatauluissa.

Valtaosa sotilaallisen maanpuolustuksen resursseista käytetään puolustusvoimien sodan ajan joukkojen kouluttamiseen ja varustamiseen.

TAULUKKO 84. Sodan ajan joukot, henkilöiden/yksiköiden lukumäärä

	2008	2009	2010
Koulutetut ja varustetut sodan ajan joukot	**357 000**	**358 000**	**358 000**
Pääesikunta ja alaiset laitokset	5 900	6 200	6 200
Rajavartiolaitos	11 600	11 600	11 600
Maavoimat	**270 000**	**274 200**	**274 200**
Operatiiviset joukot	60 000	62 000	62 000
Valmiusprikaatit	3	3	3
Jääkäriprikaatit	2	2	2
Mekanisoidut taisteluosastot	2	2	2
Moottoroidut taisteluosastot	0	2	2
Helikopteripataljoona	1	1	1
Erikoisjääkäripataljoona	1	1	1
Alueelliset joukot	210 000	212 200	212 200
Jalkaväkiprikaatit	6	6	6
Erilliset pataljoonat/taisteluosastot	14	14	14
Paikallispuolustusyksiköt, maakuntajoukot	28	28	28
Merivoimat	**31 500**	**28 000**	**28 000**
Taisteluosastot (johtoporras+ohjusvene)	2+8	2+8	2+8
Miinantorjuntalaivueet	3	3	3
Miinalaivat	3	3	3
Miinalautat	3	3	3
Rannikkojääkäripataljoonat ja erilliset rannikkojääkäriyksiköt	2+6=8	2+6=8	2+6=8
Rannikko-ohjuskomppaniat	2	2	2
Meritorjuntaohjuspatterit	4	4	4
Kiinteä ja liikkuva rannikkotykistö	12+4=16	12+4=16	12+4=16
Ilmavoimat	**38 000**	**38 000**	**38 000**
Hornet-hävittäjälaivueet	3	3	3
Hawk-koulutuslentolaivue	1	1	1
Tukilentolaivue	1	1	1

Suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen

TAULUKKO 85. Puolustusvoimien suorituskyky

Tavoite	Suorituskyky asteikolla 1—5		
	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
VALTAKUNNAN SOTILAALLISEN PUOLUSTAMISEN SUORITUSKYKY			
Tilannekuva			
Puolustusvoimat ylläpitää tilannekuvaa, joka mahdollistaa riittävän strategisen tason ennakkovaroituksen saamisen.	4	4	4
Aluevalvonta			
Puolustusvoimat ylläpitää aluevalvontajärjestelmää, joka pystyy alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja aluloukkausten torjumiseen.	3	3	3
Valmius			
Pääesikunnan tulee kyetä puolustusvoimien kokonaiskehittämiseen, yhteisten suorituskykyjen kehittämiseen ja yhteisoperaatioiden suunnitteluun ja johtamiseen.	3	3	3,5
Maavoimien tulee kyetä pitämään sotilaallisesti tärkeät alueet hallussa ja suojaamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta keskeisiä toimintoja ja kohteita sekä torjumaan maahyökkäykset muiden puolustushaarojen tukemana. Maavoimien joukkotuotanto- ja liikekannallepano-organisaation tulee mahdollistaa joukkojen joustava perustaminen tilanteen edellyttämässä laajuudessa.	3	3	3
Merivoimien tulee kyetä turvaamaan yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeät meriyhteydet ilma-, pinta- ja vedenalaista uhkaa vastaan ja torjumaan mereltä suuntautuvat hyökkäykset. Merivoimien joukkotuotanto- ja liikekannallepano-organisaation tulee mahdollistaa joukkojen joustava perustaminen tilanteen edellyttämässä laajuudessa.	3	3	3
Ilmavoimien tulee kyetä suojaamaan valtakunnallisesti merkittävät kohteet sekä kiistämään vastustajan ilmaherruus ja torjumaan hyökkäykset ilmasta. Ilmavoimien joukkotuotanto- ja liikekannallepano-organisaation tulee mahdollistaa joukkojen joustava perustaminen tilanteen edellyttämässä laajuudessa.	4	4	4
MUIDEN VIRANOMAISTEN TUKEMINEN			
Puolustusvoimat tukee muita viranomaisia omaa päätehtäväänsä vaarantamatta kaikissa turvallisuustilanteissa silloin, kun niiden voimavarat eivät tehtäviensä toteuttamiseen yksin riitä. Puolustusvoimat tarjoaa erityisosaamistaan, kykyjään ja voimavarojaan mahdollisimman laaja-alaisesti muun yhteiskunnan käyttöön.			
Pääesikunta	3,5	3,7	3,7
Maavoimat	3,7	3,9	4
Merivoimat	3,7	3,8	4
Ilmavoimat	3,7	3,8	4
SOTILAALLISEN KRIISINHALLINNAN TUKEMINEN			
Puolustusvoimien tulee kehittää sotilaallisen kriisinhallinnan edellyttämiä kykyjä ja kyetä varustamaan kriisinhallintajoukot. Meri- ja ilmavoimien kykyjä osallistua kriisinhallintaoperaatioihin kehitetään. Toiminnan kehittämiseksi tarkistetaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan tarkoitetut suorituskyvyt.			
Pääesikunta	4	4	4
Maavoimat	3	4	3,5
Merivoimat	3	4	4
Ilmavoimat	2	3	3

Puolustusvoimien järjestelmien ja joukkojen suorituskyky muodostuu seuraavien osatekijöiden integroituna kokonaisuutena: käyttö- ja toimintaperiaatteet, osaava ja taistelutahtoinen henkilöstö, ajanmukainen ja määrävahvuinen materiaali, toiminnan edellyttämä infrastruktuuri sekä puolustusvoimien omat sekä koko yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarjoamat tukeutumismahdollisuudet. Puolustusvoimien järjestelmien ja joukkojen suorituskyvyn arvioinnissa käytetyn asteikon perusteet ovat seuraavat: 5 = joukko/suorituskyky täyttää kaikki sille asetetut vaatimukset, 4 = joukolla/suorituskyvyllä on pieniä puutteita, jotka ovat kuitenkin helposti korjattavissa ja joukko täyttää sille asetetut vaatimukset, 3 = joukko/suorituskyky täyttää vain sille asetetut vähittäisvaatimukset, 2 = joukon/suorituskyvyn puutteet haittaavat suuresti sille asetettujen vaatimusten saavuttamista ja 1 = joukko/suorituskyky ei kykene täyttämään sille asetettuja vaatimuksia.

Puolustusvoimat on käyttänyt arvioinnissaan em. arviointiasteikkoa sekä puolustusvoimain komentajan tulosneuvotteluissa käytettävää suorituskyvyn arviointitaulukkoa, jossa arvioidaan lakisääteisten tehtävien toteuttamista eri suorituskyvyn osatekijöiden avulla. Arvio tilannekuvan ja aluevalvonnan suorituskyvystä on tehty pääesikunnan ja puolustushaarojen arviointien perusteella siten, että pääesikunta on tehnyt lopullisen arvion. Valmiuden, muiden viranomaisten tukemisen ja sotilaallisen kriisinhallinnan tukemisen suorituskykyä kuvaavat toteumat ovat puolustushaarojen ja pääesikunnan itsenäisten arviointien tuloksia. Vaikuttavuustavoitteiden tunnusluvut ovat suuntaa antavia. Tarkempaan ja systemaattisempaan tavoitteen asetantaan ja seurantaan pyrkivä mittarihierarkiatyö on käynnissä.

Puolustusvoimien tulee rakentaa ja ylläpitää suorituskykyään ensisijaisesti päätehtäväänsä, Suomen sotilaallista puolustamista varten. Sotilaallisen puolustamisen kyky, sen toteuttamista tukevat tilannekuva sekä aluevalvonnan ja alueellisen koskemattomuuden turvaamisen valmius pidettiin vaaditulla tasolla. Puolustusvoimat kykenee tarvittaessa kohottamaan valmiuttaan suunnitelmien mukaisesti. Sotilaallisen maanpuolustuksen suunnitelmavalmius on hyvä. Joukkotuotanto toteutuu tällä hetkellä määrällisesti lähes suunnitellulla tavalla. Laadullisena haasteena on varmistaa joukkojen ja yksilöiden osaamistaso, koska harjoitusmääristä on jouduttu tinkimään. Pääesikunnan kyky puolustusvoimien kokonaiskehittämiseen, yhteisten suorituskykyjen kehittämiseen ja yhteisoperaatioiden suunnitteluun ja johtamiseen on arvioitu tavoitetasoa korkeammaksi. Pääesikunta harjoitteli operatiivista johtamista ja puolustusvalmiuden kohottamista puolustushaaraesikuntien kanssa valtionhallinnon valmiusharjoituksessa ja puolustusvoimien operatiivisen johtamisen harjoituksessa. Pilottikäyttöön otettu uusi operatiivisen johtamisen palvelualusta ja sen päälle rakennettavat palvelut tulevat parantamaan merkittävästi yhteisoperaatioiden johtamisen tukijärjestelmien suorituskykyä. Maavoimien suorituskyky mahdollistaa annettujen tehtävien toteuttamisen, ja joukot kyetään perustamaan joustavasti tilanteen edellyttämässä laajuudessa. Merivoimat kykenee meriyhteyksien turvaamiseen ja meritse tapahtuvien hyökkäysten torjuntaan yhteistoiminnassa muiden puolustushaarojen kanssa. Ilmavoimat on ylläpitänyt valmiuden nopeaa kohottamista varten tilanteen edellyttämää johtamis-, päivystys-, vartiointi- ja valvontavalmiutta sekä suunnitelma- ja toimeenpanovalmiutta. Lennostojen suorituskyky on hyvä.

Puolustusvoimien kyky tukea muita viranomaisia on hyvällä tasolla. Käytännössä kaikki puolustusvoimille osoitetut ja voimassa olevien säädösten mukaiset tukitehtävät on kyetty toteuttamaan.

Maavoimat kykeni toteuttamaan ja johtamaan kaikki sen johtoon annetut kriisinhallintaoperaatiot. Sotilaallisen kriisinhallinnan tukemisessa maavoimat on kokenut erityisenä haasteena joukkojen riittävän varustamisen vaatimien materiaalihankintojen toteuttamisen.

TAULUKKO 86. Sotilaallisen maanpuolustuksen menot tulosalueittain[1]

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 talousarvio	2010 toteuma
Tilannekuva ja aluevalvonta	172,8	182,6	261,7	188,1
Valmius/Pääesikunta	244,4	252,1	466,4	277,4
Valmius/Maavoimat	850,6	979,5	769,5	967,7
Valmius/Merivoimat	244,4	232,4	238,7	187,8
Valmius/Ilmavoimat	529,1	567,3	515,7	520,1
Valmius/yhteiset	30,4	32,9	33,9	32,9
Muiden viranomaisten tukeminen	0,2	0,9	0,5	0,7
Sotilaallinen kriisinhallinta	40,1	47,3	38,6	34,2
YHTEENSÄ	**2 112,1**	**2 295,0**	**2 325,0**	**2 208,9**

[1] Sisältää momentit 27.10.01, 27.10.17, 27.10.18 ja 27.10.19.

Merkittävimmät erot eri vuosien tulosaluekohtaisissa menoissa aiheutuvat puolustusmateriaalin hankintamenojen ajoittumisesta eri vuosille. Hankintamenojen todellinen ajoittuminen on myös suurin syy eroihin vuoden 2010 talousarvion ja toteuman välillä.

Kehittämisohjelmien eteneminen ja puolustusmateriaalihankinnat

Käynnissä olevat kehittämisohjelmien mukaiset hankkeet tuottavat merkittävää uutta suorituskykyä puolustusvoimille. Hankkeet etenevät lähes suunnitellusti.

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelmassa toteutettiin muun muassa PVSAP KEH -hankkeen ensimmäisen vaiheen käyttöönotot ja koko järjestelmän tekninen muutos. Laajennettu PVSAP-järjestelmä tukee hankkeen päättymisen jälkeen vuonna 2015 puolustusvoimien materiaali-, henkilöstö-, tila-, ympäristö- ja taloushallintoa sekä sotilaallisen suorituskyvyn suunnittelua, toimeenpanoa ja seurantaa.

Tiedustelun valvonnan ja maalittamisen tuen kehittämisohjelmassa jatkettiin hankkeita, joilla osaltaan tuotetaan yhteisoperaatioiden johtamiseen ennakkovaroituskyky, analysoitu tiedustelutilannekuva ja lyhytviiveinen valvonta- ja maalitilannekuva.

Puolustusvoimien yhteisen vaikuttamisen kehittämisohjelmassa jatkettiin puolustusvoimien yhteisen vaikuttamiskyvyn perustan luomista rakentamalla kaukovaikutteisten ja operatiivisen tulenkäytön edellyttämien asejärjestelmien hankintavalmiutta sekä kehittämällä yhteisoperaatiokykyistä puolustusvoimien erikoisjoukkoa.

Logistiikan kehittämisohjelmassa on muun muassa hankittu kaikille joukoille sotavaruste- ja käyttöajoneuvoja, taistelijan varustusta sekä koulutus- ja valmiusampumatarvikkeita.

Maapuolustuksen kehittämisohjelmassa valmiusprikaatit ovat hankkeiden toteutuksen myötä operatiivisesti käytettävissä. Valmiusprikaatien tulivoimaa kehitetään edelleen muun muassa kotimaisilla ampumatarvikehankinnoilla ja täydentämällä prikaatien materiaalia erityisesti pimeätoimintakyvyssä, johtamisvälineissä ja liikkeenedistämiskyvyssä. Maavoimat paransi johtamisen suorituskykyään taktisella ja taisteluteknisellä tasolla. Uuden helikopterikaluston käyttöönotto ja kunnossapito on osoittautunut ennakoitua haasteellisemmaksi. NH90-helikopterien, varaosien ja vaihtolaitteiden toimituksissa on viiveitä.

Meripuolustuksen kehittämisohjelmassa Hamina-luokan ohjusveneet ja modernisoidut Hämeenmaa-luokan miinalaivat ovat operatiivisessa käytössä ja täysi operatiivinen valmius saavutetaan vuoden 2011 loppuun mennessä. Katanpää-luokan ensimmäinen miinantorjunta-alus toimitetaan viivästymisestä johtuen alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen vuonna 2011, viimeinen kolmesta aluksesta toimitetaan kuitenkin alkuperäisessä aikataulussa.

Ilmapuolustuksen kehittämisohjelmassa saatiin päätökseen Hornet-kaluston ensimmäinen elinikäpäivitys (MLU 1). Toinen elinikäpäivitys (MLU 2) on koelentovaiheessa ja etenee suunnitellusti. Hawk Mk 51A -harjoitushävittäjien sarjamodifikaatio etenee, ja kalustoa on koulutuskäytössä. Myös Sveitsistä hankitun Hawk Mk 66 -kaluston ohjaamopäivitys etenee aikataulussa.

Materiaalihankinnoissa jatkettiin kansainvälisesti yhteensopivien ratkaisujen toteuttamista, joilla pyrittiin myös jatkamaan eräiden puolustusvoimien nykyisten suorituskykyjen elinjaksoja. Hankinnoissa otettiin huomioon kotimaisen ylläpidon ja integraatiokyvyn turvaaminen sekä huoltovarmuuden asettamat vaatimukset. Tärkeimpiä vuonna 2010 tehtyjä hankintasopimuksia olivat maapuolustuksen osalta AMOS-kranaatinheitinjärjestelmiä koskeva sopimusmuutos, meripuolustuksen osalta Rauma-luokan ohjusveneiden peruskorjaus ja ilmapuolustuksen osalta Hornetin elinikäpidennystä koskevat, suurelta osin kotimaiset hankinnat sekä valvontakoneen uusiminen.

Käytettävissä olleista momentin 27.10.18 puolustusmateriaalihankintamäärärahoista siirtyi vuodelle 2011 noin 200 milj. euroa (25,4 %). Siirtyvien erien määrään vaikuttaa muun muassa toimitusten viivästyminen alkuperäisestä toimitusaikataulusta. Lisäksi rahoitussuunnittelussa on vielä parannettavaa, jotta hankintojen rahoitus olisi oikein ajoitettu. Puolustusmateriaalihankintoihin myönnetyistä tilausvaltuuksista oli käytetty (= sidottu) vuoden 2010 päättyessä noin 87 %.

KUVIO 13. Puolustusmateriaalihankintamäärärahojen käyttö (mom. 27.10.18), milj. euroa

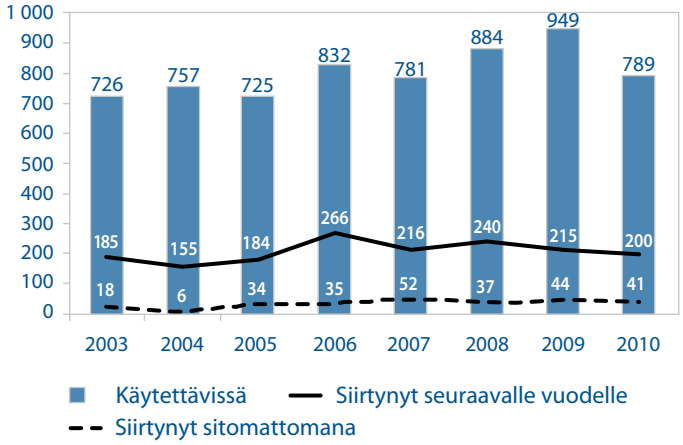

Materiaalisen valmiuden keskeinen haaste on varaosien ja vaihtolaitteiden riittävyys. Normaaliajan käyttö kuluttaa poikkeusolojen varastoja. Toisaalta puutteet koulutuskaluston kunnossapidossa vaikuttavat epäsuotuisasti koulutusedellytyksiin. Puolustusvoimat on laatinut selvityksen siitä, kuinka varaosatilannetta ja kaluston käytettävyyttä parannetaan suunnittelukaudella 2011—2015. Kunnossapidon kokonaisvaje on selvityksen mukaan 343 milj. euroa em. vuosina. Tästä 208 milj. euroa on normaaliolojen varaosavajetta ja 135 milj. euroa poikkeusolojen varaosavajetta. Normaaliolojen vaje pyritään poistamaan kokonaisuudessaan vuodesta 2011 alkaen, ja kunnossapidon rahoituksen käyttöön tullaan jatkossa kiinnittämään erityistä huomiota. Maavoimien ja Millog Oy:n välisellä strategisella kumppanuussopimuksella pyritään osaltaan maavoimien kunnossapidon kokonaiskustannusten kasvun hillitsemiseen ja kokonaistaloudellisten säästöjen aikaansaamiseen. Tähänastisten kokemusten mukaan kunnossapidon kumppanuuden toteutumista Millog Oy:n kanssa voidaan pitää onnistuneena. Millog Oy:n työtuntien määrä ylittyi vuoden 2010 sopimusvelvoitteeseen nähden noin 3,8 prosentilla ilman ylimääräisiä kustannuksia puolustusvoimille. Vuosityösuunnitelman mukaiset työt etenivät lähes suunnitelman mukaisesti.

Asevelvollisten koulutus

Varusmiehet ovat yleisen asevelvollisuuden periaatteen mukaan keskeinen tekijä sotilaallisen suorituskyvyn tuottamisessa. Varusmiespalvelukseen astui kertomusvuonna noin 27 000 henkilöä, joista vapaaehtoisia naisia oli noin 400. Varusmieskoulutuksen peruskoulutuskauden kokonaispoistuman kasvu näyttäisi pysähtyneen. Eräinä tähän vaikuttavina tekijöinä ovat olleet muun muassa varusmieskoulutuksen uusittu normisto, ennakkoterveystarkastuksen ohjeistus ja varusmieskoulutuksen toimivuuden turvaamisen ohjeistuksen jalkauttaminen sekä kutsunnoissa toteutettu tiukennettu palveluskelpoisuusarviointi.

Varusmiesten maastovuorokausien määrä väheni edellisvuodesta merkittävästi, sillä harjoitusten määrää on vähennetty ja harjoitusten kestoa on lyhennetty taloudellisista syistä. Tämä vaikuttaa koulutukselliseen suorituskykyyn siten, että joukkokohtainen taitotaso laskee, aselajien yhteistoiminnassa ilmenee puutteita, yksiköiden toimintavarmuus heikkenee ja taito toimia pimeässä jää vain tyydyttävälle tasolle. Jatkuessaan tämä vaikuttaa heikentävästi puolustusvoimien päätehtävän toteuttamiseen.

Puolustusvoimat hyödynsi kattavasti reservin eri koulutusmuotoja. Joukkojen suorituskykyä kehitettiin suunnitelmien mukaisesti, ja koulutuksessa saavutettiin laadulliset tavoitteet. Puolustusvoimat koulutti kertausharjoituksissa noin 23 000 reserviläistä (tavoite 25 000) ja vapaaehtoisissa harjoituksissa noin 5 800 reserviläistä. Tämän lisäksi Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilattiin yli 17 000 koulutusvuorokautta (tavoite 16 000 vrk) sotilaallista koulutusta. Kertausharjoituksessa koulutettujen määrässä jäätiin tavoitteesta, koska ilmavoimat joutui perumaan RUSKA-harjoituksen rahoitussyistä.

Asevelvollisten koulutuksen ja ylläpitohuollon (muonitus, terveydenhuolto ja vaatetus) välittömät menot olivat noin 304,0 milj. euroa (v. 2009 noin 302,4 milj. euroa).

Puolustusministerin asettaman Siilasmaan selvitysryhmän mukaan asevelvollisuutta on kehitettävä siten, että se tukee puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien täyttämistä, lisää asevelvollisuuden myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, edistää asevelvollisuuden mielekkyyttä ja motivaatiota asevelvollisen näkökulmasta ja on kansantaloudellisesti panostuotos-suhteeltaan järkevä. Selvitysryhmä esitti asevelvollisuusjärjestelmän kehittämiseksi lukuisan määrän toimenpidesuosituksia, joista osa on jo toteutettu, ja muilta osin tehdään tarvittavat lisäselvitykset. Pääesikunta on

KUVIO 14. Asevelvollisten koulutus, henkilöiden lukumäärä

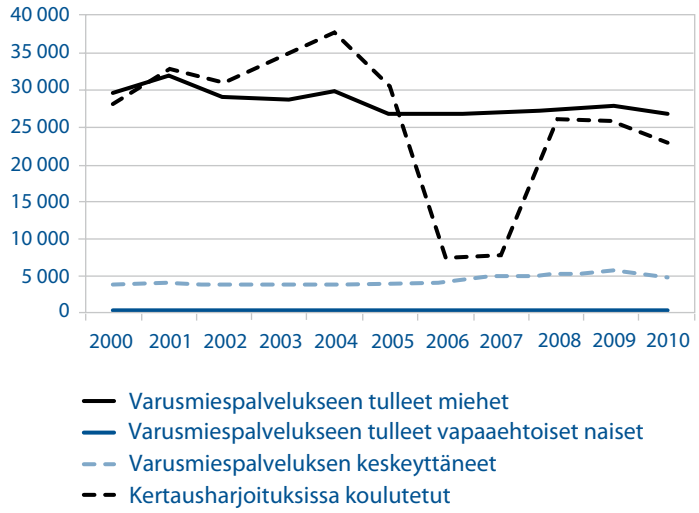

laatinut toimenpidesuositusten perusteella asiakirjan, jossa sen toimialaan kuuluvien suositusten toimeenpano ja selvitysten laatiminen on seikkaperäisesti käsketty. Puolustusministeriössä on laadittu ohje raportin toimenpidesuositusten koordinoinnista ja toimeenpanovastuista ministeriössä. Puolustusministeriön ohje kattaa paitsi puolustushallinnon sisäiset toimenpiteet, myös muulle valtionhallinnolle osoitettujen suositusten koordinointitarpeen.

Puolustusvoimien henkilöstö

Henkilöstömenojen osuus toimintamenoista oli 835,9 milj. euroa (52 %). Varsinaisten palkkojen määrä kasvoi edellisvuodesta noin 18 milj. eurolla, ja asevelvollisten koulutukseen liittyvien työaika- ja suoriteperusteisten korvausten määrä väheni lähes vastaavasti. Henkilöstömenojen kasvua on pyritty hillitsemään suosimalla lomarahojen vaihtoa vapaapäiviin ja avoimien virkojen täyttökiellolla niissä tehtävissä, joissa se on ollut mahdollista. Näillä toimilla ei saavuteta kuitenkaan pysyviä säästöjä.

Puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä on vähentynyt yhteensä 1 718 henkilötyövuodella vuodesta 2004. Valtionhallinnon tuottavuusohjelmaan perustuvien vähennysten osuus on tästä 1 561 henkilötyövuotta, ja tuottavuusohjelman ensimmäisen vaiheen vähennystavoite tullaan saavuttamaan vuoden 2011 loppuun mennessä. Henkilöstön määrän väheneminen on vaikeuttanut perusyksiköiden kouluttajahenkilöstön määrän lisäämistä kahden kouluttajan tavoitetasolle joukkuetta kohden.

TAULUKKO 87. Puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä tulosalueittain[1]

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 talousarvio	2010 toteuma
Tilannekuva ja aluevalvonta	2 011	2 117	1 981	2 087
Valmius/Pääesikunta	1 666	1 669	1 856	1 664
Valmius/Maavoimat	7 086	6 439	6 694	6 416
Valmius/Merivoimat	1 641	1 703	1 634	1 708
Valmius/Ilmavoimat	2 321	2 329	2 211	2 332
Valmius/yhteiset	276	283	321	275
Muiden viranomaisten tukeminen	1	1	2	1
Sotilaallinen kriisinhallinta	178	200	151	219
YHTEENSÄ	**15 180**	**14 741**	**14 850**	**14 702**

[1] Sisältää momentin 27.10.01 henkilötyövuodet.

Puolustusvoimat jatkoi henkilöstörakenteen kehittämistä painopisteen ollessa aliupseeriston muodostamisessa. Aliupseerien henkilöstö- ja koulutusjärjestelmää kehitettäessä on painotettu käytännönläheistä sotilasammatillista osaamista ja perusyksikön toimintaedellytysten takaamista. Aliupseerien virkoja ei ole kyetty täyttämään suunnitellusti.

Henkilöstöä on vähennetty hallinnosta ja tukipalveluista ja kohdennettu asevelvollisten koulutukseen ja suorituskykyjen kehittämiseen. Vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan puolustusvoimien tulee kohdentaa vuoden 2011 loppuun mennessä 500 henkilötyövuotta puolustusvoimien kehittämiseen. Vuoden 2010 loppuun mennessä tavoite saavutettiin.

TAULUKKO 88. Henkilötyövuosimäärään perustuvien tavoitteiden toteutuminen

	2009 toteuma	2010 talousarvio	2010 toteuma
Asevelvollisten koulutusvuorokausien määrä/koulutuksen henkilötyövuosimäärä	1 858	1 800	1 851
Pääesikunnan, puolustushaarojen ja sotilaslääänien esikuntien henkilötyövuosimäärä/puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä yhteensä	0,12	0,11	0,12
Materiaalin korjaamo-, huolto- ja kunnossapitotoiminnan henkilötyövuosimäärä[1]	3 657	4 597	3 622
Tuotettujen aterioiden määrä/muonituksen henkilötyövuosimäärä	30 228	27 500	30 814
Henkilöstö- ja taloushallinnon henkilötyövuosimäärä	704	841	690

[1] Vuoden 2010 talousarvioesityksen laadintavaiheessa ei ole otettu vielä huomioon kunnossapidon kumppanuutta Millogin kanssa.

Kouluttajien henkilötyövuosimäärä kasvoi hieman enemmän kuin varusmiesten koulutusvuorokausien määrä. Materiaalin kunnossapidon siirto Millog Oy:lle vaikuttaa korjaamo-, huolto- ja kunnossapitotoiminnan henkilötyövuosimäärän ohella esikuntahenkilöstön suhteelliseen osuuteen koko henkilötyövuosimäärästä. Ruokahuolto tehostui edelleen aterioiden määrällä mitattuna. Henkilöstö- ja taloushallinnon henkilötyövuosimäärä väheni hieman edellisvuodesta.

Tilahallinta ja ympäristönsuojelu

Puolustusvoimien alueisiin, toimitiloihin ja ympäristöön liittyviä toimintaedellytyksiä kehitettiin taloudellisten resurssien puitteissa alue-, tila- ja ympäristöhankkeilla turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon, puolustushallinnon strategisen suunnittelun ja viranomaismääräysten mukaisesti. Kiinteistömenojen (217,3 milj. euroa) osuus puolustusvoimien toimintamenoista oli yli 13 %.

Tilahallinnan painopiste oli terveyteen ja turvallisuuteen sekä ampuma- ja harjoitusalueisiin liittyvissä investoinneissa. Ympäristönsuojelussa painopiste oli ampuma- ja harjoitustoiminnasta aiheutuvien ympäristöhaittojen hallinnan kehittämisessä. Vuoden aikana edistettiin puolustushallinnon kestävää kehitystä, laadittiin puolustushallinnon kestävän kehityksen ohjelma ja käynnistettiin sen toimeenpano. Tilahallinnan tehokkuutta ja taloudellisuutta edistettiin laatimalla puolustusvoimien tilahallintaprosessin tarkistus ja Senaatti-kiinteistöltä vuokratun kiinteistökannan kokonaisselvitys. Puolustusvoimien palvelussuhdeasuntojen vuokrauksesta annettu ohjeistus uusittiin.

Puolustushallinnon edunvalvonnassa kiinnitettiin erityistä huomiota ampuma- ja harjoitustoiminnan toimintaedellytyksiin viranomaiskaavoituksessa, kiinteistö- ja ympäristölainsäädännön kehittämisessä sekä vireillä olleissa kansallispuistohankkeissa.

Puolustushallinnon rakennuslaitosta kehitettiin ministeriön linjausten mukaisesti ottaen huomioon valtioneuvoston alueellistamis- ja tuottavuusohjelmien vaikutukset. Painopisteenä oli PURAKE-hankkeen mukainen asiantuntijuuden kehittäminen sekä palvelujen kustannustehokkuuden parantaminen. Valtion tuottavuusohjelman mukainen Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilötyövuositavoite 850 henkilötyövuotta saavutetaan vuoden 2011 loppuun mennessä.

Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus

Puolustusministeriö jakoi vuoden maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen myönnettyä määrärahaa noin 2,3 milj. euroa maanpuolustusjärjestöille. Tästä määrärahasta oli noin 2,0 milj. euroa valtioavustusta Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin. Lain 11 §:n 1 momentin mukaan valtionavustusta ei myönnetä puolustusvoimien tilaamasta sotilaallisesta koulutuksesta aiheutuviin toimintamenoihin.

TAULUKKO 89. MPK:lle asetettujen tavoitteiden toteutuminen[1]

Toiminnallinen tehokkuus	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
TALOUDELLISUUS			
MPK:lle laissa säädettyjen julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) / ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus), euroa	49	60	42
TUOTTAVUUS			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) / ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus), vrk	1 344	1 213	1 580
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus), vrk	42 998	36 400	42 600
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä	2 900	3 000	2 500
MPK:n kurssityytyväisyys, oppilastyytyväisyys asteikolla 1—5	4,39	4,35	4,21

[1] Lopulliset tavoitteet vuodelle 2010 vahvistettiin PLM:n ja MPK:n välisessä tulossopimuksessa.

11.4 Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (2006) toimeenpano ja sen yhteinen seuranta on edennyt suunnitellusti. Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea on koordinoinut strategian päivitystyön hallitusohjelman sekä vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon edellyttämällä tavalla. Tähän liittyvä valtioneuvoston periaatepäätös Yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta annettiin 16.12.2010.

Puolustusvoimat suojaa vastuullaan olevat yhteiskunnan elintärkeät kohteet ja osallistuu aktiivisesti yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen. Yhteiskuntaa voidaan tukea lukuisilla puolustusvoimien suorituskyvyillä. Tällaisia ovat muun muassa maakuntajoukkotoiminta, raivaustoiminta, pelastus- ja suojelutoiminta, sukeltajatoiminta, vedenalainen etsintä, öljyntorjunta, alustarkastustoiminta, merikaapelien korjaaminen, lentoetsintä, helikopterikuljetuskyky, lentokuljetuskyky sekä sairaankuljetuskyky. Puolustusvoimat on kyennyt kehittämään omaa toimintaansa päivittämällä ohjeistusta ja tarjoamalla viranomaisille käyttöön uusia suorituskykyjä.

Muualta yhteiskunnasta tarvittavan tuen ohjeistusta valmisteltiin. Puolustusvoimat aloitti yhteistyön uusien aluehallintoviranomaisten kanssa ja jatkoi yhteistoimintasopimusten valmistelua. Maavoimien NH90-kuljetushelikopteri oli ympärivuorokautisessa päivystysvalmiudessa, ja sitä käytettiin eri viranomaisten tukemiseen. Puolustusvoimat antoi virka-apua lähes 500 eri tehtävässä.

Hallinnon turvallisuusverkko (TUVE) -hankkeessa jatkettiin korkeaa varautumista ja tietoturvallisuutta tukevien infrastruktuurien ja palveluiden rakentamista poikkihallinnollisena yhteistyönä. Hankkeen käynnistyminen viivästyi alun perin suunnitellusta, ja hankkeen eteneminen on ollut suunniteltua hitaampaa hankkeen laajuuden ja eräiden hankintojen viivästymisen vuoksi. Hankkeen määräaikaa päätettiin jatkaa yhdellä vuodella vuoden 2012 loppuun. Vuoden 2009 talousarviossa momentille 27.01.23 julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistämiseen myönnetystä kolmevuotisesta siirtomäärärahasta budjetoitiin uudelleen 165 milj. euroa vuoden 2010 neljännessä lisätalousarviossa, koska TUVE-hankkeesta aiheutuu menoja vielä vuonna 2012. Uudelleenbudjetoinnin yhteydessä määrärahasta leikattiin 10 milj. euroa.

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista käytettiin kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta, viranomaisyhteistyöstä ja puolustusvoimien virka-aputehtävistä aiheutuviin välittömiin menoihin yhteensä noin 46,5 milj. euroa, josta noin 44,6 milj. euroa käytettiin TUVE-hankkeen menoihin.

11.5 Sotilaallinen kriisinhallinta

TAULUKKO 90. Sotilaalliselle kriisinhallinnalle asetetun tavoitteen toteutuminen

Vaikuttavuustavoite	Valmius asteikolla 1—5		
	2008	2009	2010
Kriisinhallintaoperaatioihin osallistutaan valtiojohdon päätösten mukaisesti ja ylläpidetään valmiutta osallistua operaatioihin lyhyelläkin varoitusajalla	4	4	4

Vaikuttavuutta on arvioitu asteikolla 1—5, jossa 1=huono, 2=välttävä, 3=tyydyttävä, 4=hyvä ja 5=erinomainen.

Puolustusvoimien suorituskykyä sotilaallisen kriisinhallinnan tukemisessa on arvioitu edellä olevassa taulukossa 85. Puolustusvoimat uudisti kriisinhallintajoukkorekisterin vuoden 2010 loppuun mennessä. Kriisinhallintajoukkojen evaluointia ja sertifiointia on jatkettu suunnitelmien mukaisesti. Naton rauhankumppanuusohjelman suunnittelu- ja arviointiprosessin (PARP) uudet tavoitteet hyväksyttiin keväällä 2010. Suomi on lisäksi osallistunut Euroopan unionissa tehtävään kriisinhallintajoukkojen toimintaperiaatteiden suunnittelu- ja valmistelutyöhön sekä kriisinhallinnan voimavarojen kehittämiseen. Tarkastelujaksolla toimeenpantiin päätös osallistua Naton nopean toiminnan NRF-joukkoja täydentävään toimintaan asettamalla suojelun erikoisosasto määräajaksi NRF:n reservijoukkopooliin. EU:n taisteluosastojen henkilöstö koulutettiin vuoden 2010 jälkimmäisellä puoliskolla. Pohjoismaisessa taisteluosastossa on noin 200 sotilasta ja Alankomaiden johtamassa taisteluosastossa noin 100 sotilasta. Osastot ovat korkeassa valmiudessa puoli vuotta vuoden 2011 alusta alkaen.

Suomi osallistui kahdeksaan sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon ja kahteen sotilastarkkailijaoperaatioon. Toiminnan painopiste oli Nato-johtoisessa ISAF-operaatiossa Afganistanissa, missä suomalainen kriisinhallintajoukko toimii osana Ruotsin johtamaa PRT:tä (Provincial Reconstruction Team). Vuoden lopulla Suomella oli sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa yhteensä noin 350 rauhanturvaajaa. ISAF-operaatiossa suunniteltiin ja käynnistettiin yhteistoiminnassa Ruotsin kanssa PRT:n organisaatiomuutos. Tämän perusteella suomalaisen kriisinhallintajoukon vahvuutta nostetaan vaiheittain siten, että se on maaliskuussa 2011 enintään 195 henkilöä. Afganistanin asevoimia tukevissa OMLT-tehtävissä palvelevien määrä on kasvanut noin 30 henkilöön. Kosovossa suomalaisten johtaman Keskisen Taisteluosaston operatiiviset tehtävät päättyivät syyskuun lopussa, ja pääosa Suomen Kosovon kriisinhallintajoukosta on kotiutettu. Vuoden 2011 alusta operaatiossa palvelee enintään 50 sotilasta. Suomen Tshadin kriisinhallintajoukko kotiutettiin heinäkuun alussa 2010 YK-operaation alasajoon liittyen. EU-johtoisen Bosnia-Hertsegovinan Althea-operaation vahvuus on kuusi sotilasta ja suunnitteilla on muutaman tehtävän lisääminen operaation koulutustuki- ja johto-organisaatioon. Huhtikuusta alkaen Suomi on osallistunut uuteen EU:n Somalian turvallisuusjoukkojen koulutusoperaatioon Ugandassa neljällä henkilöllä. Suomi päätti osallistua alusyksiköllä EU:n Atalanta-operaatioon Somalian

rannikkovesille vuoden 2011 alussa. Lisäksi Suomi päätti käynnistää suunnittelun UNIFIL-operaatioon osallistumiseksi joukolla vuoden 2011 loppupuolella. Suomi jatkoi myös osallistumistaan YK:n kriisinhallintaoperaatioihin Lähi-idässä, Kashmirissa sekä Afrikassa sotilastarkkailijoilla ja esikuntaupseereilla yhteensä noin 20 sotilaalla.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan myönnettyjä määrärahoja käytettiin vuonna 2010 yhteensä noin 97,2 milj. euroa, josta ulkoasiainministeriön pääluokkaan budjetoitujen palkkaus- ja koulutusmenojen osuus oli yhteensä noin 47,6 milj. euroa ja puolustusministeriön pääluokkaan budjetoitujen kalusto- ja hallintomenojen osuus yhteensä noin 49,6 milj. euroa (ml. vuoden 2009 siirtynyt 16,5 milj. euroa). Lisäksi kriisinhallintajoukkojen varustamiseen käytettiin momentin 27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat) määrärahaa noin 5,6 milj. euroa.

KUVIO 15. Sotilaallisen kriisinhallinnan menot ja operaatioiden vahvuus henkilötyövuosina (keskiarvo)[1]

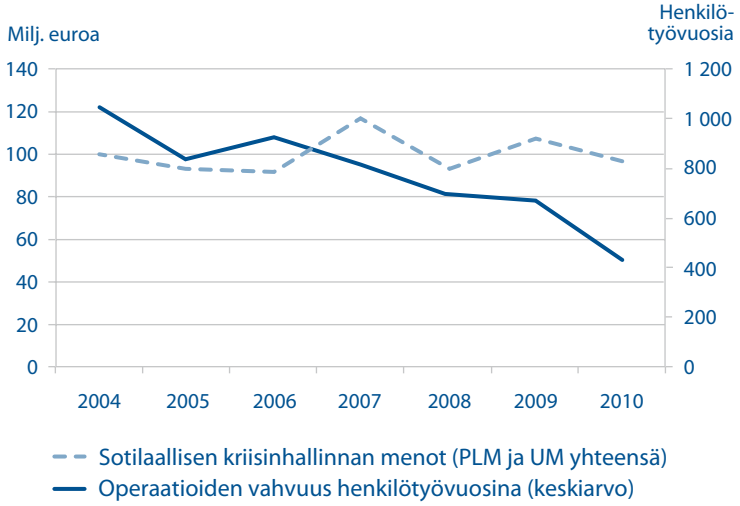

[1] Menojen kassaperusteinen toteuma, joka sisältää sotilaalliseen kriisinhallintaan hankitun kaluston hankintamenot momentilta 27.30.20. ja kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot momentilla 24.10.20. Operaatioihin osallistuneiden vuosittainen luku on keskiarvo vuoden aikana eri operaatioihin osallistuneen henkilöstön määrästä. Operaatioiden vahvuus vaihtelee jossain määrin vuoden aikana. Operaatioita voi myös alkaa tai loppua kesken vuoden, jolloin operaation vah-vuus voi vaihdella huomattavastikin.

12 Valtiovarainministeriö

Katsaus toimialan toimintaan sekä toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin ja riskeihin

Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi ja vuonna 2010 seurannut valtioiden velkakriisi ovat johtaneet mittavaan rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan uudistamisprosessiin. Keskeisin tavoite näissä toimissa on lisätä rahoitusmarkkinoiden vakautta, läpinäkyvyyttä ja sen infrastruktuurin toimivuutta. Monet hankkeista ovat vireillä globaalisti G20-maiden johdolla, mutta Suomea sitovista sääntelytoimista sovitaan normaalissa EU-päätöksentekomenettelyssä.

Vaikka rahoitusmarkkinoiden tilanne on normalisoitunut, taloudelliset ongelmat eivät ole ohi. Ne ovat siirtyneet entistä laajemmin valtioiden rahoitusongelmiksi. Taantuman seurauksena useiden valtioiden budjetit ovat olleet voimakkaasti alijäämäisiä sekä rahoitusmarkkinoiden vakauttamisen, elvyttävien toimien, automaattisten vakauttajien että tulojen vähenemisen seurauksena.

Julkinen talous on talouskriisin myötä entistä haavoittuvammassa asemassa vastaanottamaan väestön ikääntymisestä aiheutuvat menopaineet ja veropohjan kaventumisen. Julkisen talouden kestävyyden turvaaminen on siten aiempaa suurempi haaste ja lähivuosien talouspolitiikan keskeisimpiä tehtäviä. Julkisten menojen kasvua pyritään hillitsemään julkisen toiminnan tuottavuuden parantamisella, jonka keskeisiä välineitä ovat kunta- ja palvelurakennehanke sekä valtion tuottavuusohjelma. Tämä tarkoittaa julkisen toiminnan tehostamista ja julkisen sektorin työvoiman kohdentamista uudelleen vastaamaan paremmin väestön ikääntymisestä aiheutuviin tarpeisiin.

Vuonna 2010 maailman talouden elpyminen jatkui nopeana – maailman BKT kasvoi yli 5 prosentin vuotuisella vauhdilla. Kasvu on ollut nopeaa useissa kehittyvissä maissa mutta hidasta useimmissa teollisuusmaissa. Riskit kehityksen hidastumiseen ovat kuitenkin edelleen tavanomaista korkeammalla. Useiden maiden haasteena on talouksien tasapainottaminen: teollisuusmaissa sisäisesti yksityisen kysynnän kohentaminen ja julkisen talouden vakauttaminen (erityisesti EU15:ssa ja USA:ssa) sekä ulkoisesti alijäämämaiden (kuten USA) kohdalla lisäämällä ja ylijäämämaiden (esimerkiksi kehittyvä Aasia) kohdalla vähentämällä nettovientiä. Tasapainottumisen onnistuminen riippuu politiikkatoimien ja niiden kansainvälisen koordinoinnin onnistumisesta. Riski siitä, että vaadittaviin politiikkatoimiin ei onnistuta pääsemään, ei ole vähäinen. Toinen merkittävä negatiivisen riskin lähde on korkea velkaantuminen, joka saattaa johtaa kysynnän supistumiseen korkojen noustessa.

Valtiovarainministeriössä valmistui alkuvuodesta 2010 raportti Julkinen talous tienhaarassa, jossa pohdittiin tulevaan vaalikauteen liittyviä finanssipoliittisia haasteita. Joulukuussa 2010 ilmestyi Julkisen talouden valinnat 2010-luvulle -raportti, jonka tavoitteena oli saattaa julkisen talouden kestävyyttä koskevat arviot ajan tasalle uusimman kansantalouden tilaa ja näkymiä koskevan tiedon pohjalta. Kunnallistalouden kehitystä on arvioitu kertomusvuonna valmistuneissa selvityksissä Kuntapolitiikan linja ja Finanssipolitiikan linja, kuntatalouden vakaus ja kestävyys. Julkisen talouden kestävyysvajeen suuruudeksi on arvioitu 5 % kokonaistuotannosta, eli n. 10 mrd. euroa. Kuntatalous kantaa puolet kestävyysongelmasta. Raporttien sanoma lähivuosille on, että talouskasvu ei riitä poistamaan julkisen talouden alijäämää. Pidemmän ajan kehitykselle laskelmien sanoma on, että alijäämä ja velka kasvavat lähes hallitsemattomasti. Hallintopolitiikan suuntaviivoja vuoteen 2020 linjanneen Hallinto talouden ja hyvinvoinnin tasapainottajana -katsauksen perusviesti oli, että hyvinvointivaltion olemassaolon turvaamiseksi tarvitaan julkisen hallinnon muodonmuutos. Tämän toteuttaminen edellyttää koko julkisen sektorin vahvaa yhteistä panosta mm. yhteisen tahtotilan luomiseen, julkisen talouden ja ohjauksen kokonaisuuden vahvistamiseen sekä digitalisoinnin myötä tapahtuvaan palvelutuotannon ja palvelurakenteiden monimuotoistamiseen.

Jyrki Katainen
valtiovarainministeri

Tapani Tölli
hallinto- ja kuntaministeri

12.1 Talouspolitiikka

Suomea kohdannutta syvää taantumaa on hoidettu suunnitelmallisesti. Talouskriisin aikana finanssipolitiikan mitoituksessa on korostunut huoli työllisyydestä ja taloudellisesta toimeliaisuudesta. Hallitus on reagoinut talouskehityksen heikentymiseen laajalla toimenpidekokonaisuudella useassa eri vaiheessa elokuun 2008 budjettiriihestä alkaen. Elvyttävien toimenpiteiden mittakaava on kansantalouden tilinpidon käsittein 1,8 % vuonna 2009 ja 1,5 % vuonna 2010 suhteessa kokonaistuotantoon. Valitun talouspolitiikan linjan ansiosta työttömyys on pysynyt selvästi alhaisempana kuin se olisi voinut pelkästään bruttokansantuotteen voimakkaan supistumisen perusteella olla.

Hallitus jatkoi hyviä tuloksia saavuttanutta kehysmenettelyä ja se osoitti toimivuutensa myös taantuman oloissa. Kehysjärjestelmä on jättänyt tilaa suhdanteita tasaavalle automatiikalle, eikä se ole estänyt harkittuja, talouden aktiviteetin ylläpitämiseen tähtääviä menolisäyksiä.

Vuoden 2010 talousarvioon sisältyi investointien aikaistamista ja muita toimenpiteitä, joilla pyrittiin nopeisiin työllisyysvaikutuksiin kustannustehokkaasti. Painoarvo oli toimilla, jotka tukevat pidemmän aikavälin talouskasvua mm. edistäen innovaatioita, hyödyntäen tietotekniikkaa ja ottaen huomioon ympäristö- ja ilmastonäkökohdat. Työllisyys- ja koulutuspoliittisiin toimiin panostettiin ja ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen määrää lisättiin. Tavoitteena oli ehkäistä erityisesti nuorten pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä. Työnantajan kansaneläkemaksu poistui vuoden 2010 alusta lukien, mikä alensi yritysten ja kuntien työnantajakustannuksia. Kuntien taloutta tuettiin myös kuntien yhteisövero-osuuden määräaikaisella korottamisella vuosina 2009—2011 sekä korottamalla kiinteistöveron alarajoja. Kokonaisuutena finanssipolitiikka olikin v. 2010 kokonaiskysyntää ja kasvua tukevaa.

Verotuksen painopistettä siirrettiin työn verottamisesta kulutuksen verottamiseen ja ns. haittaverojen ohjausvaikutusta tehostettiin. Ansiotuloveroperusteita lieventämällä kompensoitiin ansiotason nousun ja palkansaajamaksujen korotusten työn verotusta kiristävää vaikutusta. Kaikkein pienituloisimpien verotusta kevennettiin kasvattamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä. Lisäksi eläketulon verotusta kevennettiin hallitusohjelman mukaisesti siten, että eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Yleistä arvonlisäverokantaa korotettiin 22 prosentista 23 prosenttiin 1.7.2010 alkaen. Samalla saatettiin elintarvikkeiden sekä ravintolapalveluiden verokannat samalle tasolle korottamalla elintarvikkeisiin ja rehuihin sovellettavaa arvonlisäverokantaa 12 prosentista 13 prosenttiin ja alentamalla ravintola- ja ateriapalveluihin sovellettavaa verokantaa 22 prosentista 13 prosenttiin. Toista alennettua arvonlisäverokantaa korotettiin 8 prosentista 9 prosenttiin. Tupakan aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi tupakkaveroa korotettiin maltillisesti. Liikenteen verotuksessa aloitettua ympäristöohjausta liikenteen päästöjen vähentämiseksi sekä energian säästämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi jatkettiin. Henkilö- ja pakettiautojen vuotuinen ajoneuvovero muuttui vuoden 2010 aikana auton ominaishiilidioksidipäästöön perustuvaksi. Autoverotuksen ympäristöohjauk-

sen aloittamisen jälkeen uusien henkilöautojen päästöt ovat alentuneet noin 15 prosentilla ja laskun odotetaan jatkuvan.

Yrittäjien tukemiseksi säädettiin, että jaettava yritystulo voidaan verovelvollisen vaatimuksesta verottaa kokonaan ansiotulona. Yritysten tilapäisten maksuvaikeuksien helpottamiseksi veronlisäyksen, viitekoron ja viivästyskoron määrää alennettiin määräaikaisesti yhdellä prosenttiyksiköllä. Pitkäaikaissäästämisen verokohtelua yhtenäistettiin laajentamalla vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verokohtelu koskemaan myös muuta sidottua pitkäaikaissäästämistä.

Valtiovarainministeriön 18.9.2008 asettama verotuksen kehittämistyöryhmä antoi joulukuussa 2010 esityksensä verorakenteen ja verotuksen eri osa-alueiden kehittämiseksi. Työryhmä esitti verotuksen painopisteen siirtämistä maltillisesti työn verotuksesta kulutusverotukseen, sekä yritys- ja pääomatuloverotuksen painopisteen maltillista siirtämistä yhteisöverotuksesta henkilötason pääomatuloverotukseen.

Julkinen talous on talouskriisin myötä entistä haavoittuvammassa asemassa vastaanottamaan väestön ikääntymisestä aiheutuvat menopaineet ja veropohjan kaventumisen. Julkisen talouden kestävyyden turvaaminen on siten aiempaa suurempi haaste. Julkisen talouden kestävyyden parantaminen onkin lähivuosien talouspolitiikan keskeisimpiä tehtäviä.

Julkisten menojen kasvua pyritään hillitsemään julkisen toiminnan tuottavuuden parantamisella, jonka keskeisiä välineitä ovat kunta- ja palvelurakennehanke sekä valtion tuottavuusohjelma. Tämä tarkoittaa julkisen toiminnan tehostamista ja julkisen sektorin työvoiman kohdentamista uudelleen vastaamaan paremmin väestön ikääntymisestä aiheutuviin tarpeisiin. Osaltaan tähän haasteeseen vastataan kertomusvuoden aikana valmistellulla Valtioneuvoston periaatepäätöksellä valtion pysyvien toimintamenosäästöjen ja muiden vuoden 2010 erillisten toimintamenosäästöjen aikaansaamisesta.

12.2 Valtion kuntapolitiikka

Vuoden 2010 alusta lukien tuli voimaan kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen hallinnonalakohtaisten valtionosuuksien yhdistämisen osalta. Aiemmat sektorikohtaiset laskennalliset valtionosuudet yhdistettiin ja keskitettiin valtiovarainministeriöön hallitusohjelman edellyttämässä laajuudessa. Tavoitteena oli aikaisempaa yksinkertaisempi ja läpinäkyvämpi järjestelmä. Valtionosuuksien laskentaperusteiden yhdenmukaistamiseksi peruspalvelujen valtionosuus muutettiin asukaskohtaiseksi, mikä edellytti muutosta esi- ja perusopetuksen määräytymisperusteisiin.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen toimeenpanoa jatkettiin eduskunnalle annetun selonteon (VNS 9/2009) linjausten mukaisesti. Eduskunnalle annettiin HE kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain muuttamisesta. Muutokset tuovat valtioneuvostolle toimivallan velvoittaa kunta yhteistoimintaan puitelaissa säädettyjen väestöpohjavaatimusten täyttämiseksi sekä velvoittaa kunnat siirtämään laissa mää-

riteltävät sosiaalihuollon tehtävät hoidettavaksi väestöpohjavaatimuksen mukaisessa yhteistoiminnassa. HE laiksi selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla annettiin eduskunnalle ja laki tuli voimaan vuoden 2011 alussa. Ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön tilaama selvitys eri maiden metropolialueiden hallintomalleista valmistui. Valtioneuvosto antoi marraskuussa 2010 eduskunnalle selonteon metropolipolitiikasta (VNS 9/2010). HE terveydenhuoltolaiksi annettiin syksyllä 2010 ja tulee voimaan 1.5.2011.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen tähänastiset vaikutukset näkyvät erityisesti hallinnollisissa rakenteissa. Sosiaali- ja terveyspalveluja järjestetään entistä useammassa tapauksessa aiempaa suuremmissa kokonaisuuksissa, joko kuntien yhteistoiminta-alueilla tai suuremmissa kunnissa. Näin palvelujen järjestämisen väestöpohjat kasvavat ja kuntien välinen yhteistyö lisääntyy. Uudistus on tiivistänyt ministeriöiden välistä sektorirajat ylittävää yhteistyötä, mikä on ollut kehittämisen kannalta välttämätöntä.

Peruspalveluohjelma on vakiintunut vuosittaiseksi käytännöksi ja osaksi valtion ja kuntien yhteistä kuntapolitiikkaa. Peruspalveluohjelma vuosille 2011—2014 annettiin eduskunnalle valtiontalouden kehyspäätöksen yhteydessä. Peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty valtion vuoden 2011 talousarvioesitykseen.

Valtionosuutta kunnille peruspalvelujen järjestämiseen maksettiin 7 796,7 milj. euroa. Valtionosuuksien merkitys kuntien veropohjassa (kunnan verotulot ja valtionosuudet yhteensä) vaihtelee eri alueilla ja kunnissa. Kuntien vuoden 2010 arvioitujen tilinpäätösten perusteella valtionosuuksien merkitys veropohjasta on suurin Itä- ja Pohjois-Suomen kunnissa. Pohjois-Karjalassa valtionosuuksien osuus on keskimäärin lähes 45 % veropohjasta. Valtionosuudet ovat yli 40 % veropohjasta viidessä maakunnassa. Kuntakoon mukaan valtionosuuksien merkitys on selvästi suurin pienimmissä, alle 6 000 asukkaan kunnissa. Suurimmissa, yli 100 000 asukkaan kunnissa valtionosuudet ovat keskimäärin vain 15 % kokonaisveropohjasta. Näissä kunnissa tulojen tasauksen vaikutus valtionosuuksien kokonaismäärään on merkittävin.

Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta myönnettiin 30 kunnalle yhteensä 20 milj. euroa. Valtionosuuden korotusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Helmikuussa 2011 julkaistujen vuoden 2010 tilinpäätösarvioiden perusteella negatiivisten vuosikatteiden kuntien lukumäärä oli 8 ja ilman harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta määrä olisi ollut 10.

Kuntajakolain mukaisiin laskennallisiin yhdistymisavustuksiin ja valtionosuuksien vähenemisen korvaamiseen käytettiin 109,6 milj. euroa. Kuntien yhdistymisavustukset ovat selvästi edistäneet kuntien yhdistymisiä. Kaikkiaan kuntien lukumäärä on 2000-luvulla vähentynyt 116:lla. Vuoden 2011 alusta tuli voimaan kuusi kuntaliitosta, joiden myötä kuntien määrä väheni kuudella. Kuntia on nyt 336. Vuoden 2010 loppuun mennessä on tehty myös päätökset kahdesta vuonna 2013 voimaan tulevasta kuntaliitoksesta. Osaliitoksia tuli vuoden 2011 alusta voimaan kuusi. Kuntien väliseen laaja-alaiseen ja merkittävään yhteistoimintaan varattua yhteistoiminta-avustusta myönnettiin v. 2010 kuudelle yhteistoimintahankkeelle, yhteensä miljoona euroa. Avustusta myönnetään hankkeisiin, joissa kuntien yhteistoiminta on kuntien palvelurakenteiden

uudistamisen, palvelujen kehittämisen tai tuottavuuden kannalta merkittävää sekä tukee kunta- ja palvelurakenneuudistuksen tavoitteiden toteutumista.

Peruspalveluohjelma on vakiintunut vuosittaiseksi käytännöksi ja osaksi valtion ja kuntien yhteistä kuntapolitiikkaa. Peruspalveluohjelma vuosille 2011—2014 annettiin eduskunnalle valtiontalouden kehyspäätöksen yhteydessä. Peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty valtion vuoden 2011 talousarvioesitykseen. Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan arviointijaosto laati v. 2010 Peruspalvelujen tila -raportin.

Kuntien tuottavuusohjelmatyö käynnistyi 20 suurimman kaupungin kanssa. Tuottavuustyö kaupungeissa on edennyt sekä osana taloussuunnitelmien ja talousarvioiden valmistelua että kaupunkien yhteisten kärkihankkeiden avulla.

Kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelu käynnistettiin. Virkamiestyöryhmän selvitys uudistamistarpeista on v. 2011 asetettavan parlamentaarisen komitean työn pohjana. Kunnat ja kilpailuneutraliteetti -työryhmän esitys kuntalain muuttamiseksi valmistui. HE kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta annettiin eduskunnalle. Vuoden 2011 alusta voimaan tulleet muutokset koskevat mm. valtionosuusprosentin korottamista, it-hankerahoitusta, veroperustemuutoksien kompensointia sekä erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien arviointimenettelyn vakinaistamista. Vuoden 2012 alusta voimaan tulevilla laeilla 1092 ja 1094/2010 siirrettiin kansaneläkelaitoksen henkilöstöä koskevien eläkeasioiden hoito kunnalliselle eläkelaitokselle. Valtioneuvosto antoi asetukset 784 ja 785/2010 kunnallisen eläkelaitoksen kustannusten korvaamisesta ja valtion työnantajan eläkemaksun perusteista. Selvitys työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annettiin eduskunnalle.

12.3 Hallintopolitiikka ja hallinnon kehittäminen

Valtiovarainministeriön OECD:ltä tilaama Suomen hallinnon maa-arviointi valmistui keväällä 2010. OECD:n arvion mukaan Suomen hallinto on kansainvälisesti verrattuna tuloksellinen. Suomen hallinnon keskeisiä haasteita ovat strateginen näkemys, yhteiseen tahtotilaan sitoutuminen sekä resurssien liikkuvuus. Pääpaino arvioinnissa on kuitenkin valtionhallinnon arvioinnissa. Arvioinnin valmistuminen oli ajoitettu niin, että tuloksia voitiin hyödyntää valtiovarainministeriön laatiessa vuoden 2010 lopulla hallintopoliittista tulevaisuuskatsausta.

Valtiovarainministeriön ”Konserniohjauksen menetelmällinen kehittäminen” -hankkeessa linjattiin, että VM:n konserniohjauksen toimivaltaa taloushallinnon, hallintorakenteiden, palvelurakenteiden, tietohallinnon ja IT-toiminnan sekä henkilöstöhallinnon ohjauksen osalta tulisi vahvistaa ja kehittää yhteistyötä VNK:n ja VM:n välillä toiminnan ja talouden paremmaksi yhteenkytkemiseksi valtiokonsernissa.

Vuonna 2010 valmistui tulosohjauksen arviointihanke. Hanke totesi, että vuoden 2004 tulosohjausuudistus on lähtökohtaisesti onnistunut ja sen keskeisillä osa-alueilla on tapahtunut kehitystä. Arviointien pohjalta on kuitenkin selvää, että tulosohjaus on taitekohdassa sekä järjestelmän sisäisten haasteiden että ohjausjärjestelmien

muodostaman kokonaisuuden suhteen, erityisesti suhteessaan strategiseen ohjaukseen. Arvioinnin pohjalta on käynnistetty jatkokehittämistyö.

Hallitus antoi 14.5.2010 eduskunnalle hallituksen esityksen valtion liikelaitoksia koskevaksi lainsäädännöksi. Laki tuli voimaan 1.1.2011. Valtion liikelaitos voi vastaisuudessa toimia ainoastaan sidosyksikköasemassa (ns. in house -asema) ja tuottaa palveluja vain valtionhallinnolle. Lisäksi se voi tuottaa palveluja sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetulla määrärahalla. Vuoden 2011 alusta vain Senaatti-kiinteistöt toimii uuden lain mukaisena valtion liikelaitoksena. Metsähallitukseen sovelletaan kumottua lakia valtion liikelaitoksista, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään. Luotsausliikelaitokseen sovelletaan kumottua lakia vuoden 2013 loppuun saakka.

Aluehallinnon virastoja on ohjattu uudella strategiseen ohjaukseen perustuvalla ohjausmallilla. Kokemukset ohjausmallista ovat olleet myönteisiä. Ohjaavien viranomaisten yhteistyö on ollut entistä kiinteämpää. Myös maakunnan liittojen ja valtionhallinnon aluekehitystoiminta on lähentynyt entisestään. Valtiovarainministeriön koordinoivassa ohjauksessa olevat aluehallintovirastot käynnistivät toimintansa niin, että asiakaspalveluun ei tullut katkoja.

Vuoden 2008 lopulla alkanut yhteispalvelun laajentamishanke julkisti loppuraporttinsa toukokuussa 2010. Hankkeen toiminta-aikana perustettiin noin 20 uutta yhteispalvelupistettä. Hanke valmisteli periaatteet yhteispalvelun valtionavustukseksi, joka toteutettiin vuoden 2010 aikana yhden miljoonan suuruisena harkinnanvaraisena avustuksena kunnille ja kuntayhtymille. Lisäksi huolehdittiin palveluneuvojien perehdyttämisen ja yhteispalveluun liittyvän koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Yhteispalvelun etäpalveluprojektin ehdottamat jatkotoimet organisointiin osaksi SADe-ohjelmaa ja käynnistettiin esiselvityksen tekeminen. Hallituksen esitys yhteispalvelulain muuttamisesta annettiin syksyllä. Esitys on hyväksytty eduskunnassa ja lakiin on lisätty säännös, jonka mukaan valtiovarainministeriö johtaa yhteispalvelun valtakunnallista kehittämistä ja sovittaa yhteen viranomaisten palvelua koskevia toimenpiteitä.

Kainuun hallintokokeilun tulokset ovat olleet arvioinnin perusteella hyviä erityisesti kustannusten hallinnan osalta. Hallintokokeilun jatkoa koskevat linjaukset valmisteltiin kevään aikana ja hallituksen esitys kokeilun jatkamisesta neljällä vuodella annettiin eduskunnalle syksyllä.

Vuoden aikana valmisteltiin myös hallituksen esitys kotikuntalain muuttamisesta, joka hyväksyttiin eduskunnassa marraskuussa. Lisäksi syksyllä käynnistettiin tilastolain uudistaminen.

Alueellistamista jatkettiin hallitusohjelman ja hallituksen tavoitteiden mukaisesti. Vuoden loppuun mennessä toteutettuja, lisäksi päätettyjä ja suunniteltuja alueellistamisia oli pääkaupunkiseudulta muualle maahan noin 4 100 työpaikkaa. Näistä toteutettuja oli noin 3 200, lisäksi päätettyjä noin 600 ja suunniteltuja noin 300 työpaikkaa. Alueellistamistoimenpiteiden vaikutusten arviointia ja seurantaa kehitettiin ja taloudellisia vaikutuksia arvioitiin kustannushyötykehikkoa hyödyntämällä. Lisäksi selvitettiin muiden kuin virastomuodossa hoidettavien valtion toimintojen alueellistamismahdollisuudet.

12.4 Valtion tietohallinnon uudistaminen

Valtion IT-strategian toteuttamisohjelman ensimmäiset palvelut etenivät käyttöönottovaiheeseen. Valtion yhteinen tietoliikenneverkko, virkamiehen tunnistamisjärjestelmä, asianhallintajärjestelmä ja videoneuvottelupalvelu otettiin käyttöön ensimmäisissä virastoissa ja ministeriöissä. Näille ja muille valtion IT-strategian toteuttamisohjelman palveluille laadittiin Valtion IT-palvelukeskuksen toimesta hallinnonala- ja palvelukohtainen käyttöönottoaikataulu vuosille 2011—2015.

Pitkään valmisteltu valtionhallinnon tietoturvallisuusasetus saatiin valtioneuvoston hyväksyttäväksi ja asetus tuli voimaan 1.10.2010. Asetus määrittelee tietoturvallisuuden perustason sekä asiakirjojen turvaluokituksen ja käsittelyvaatimukset. Asetuksen täytäntöönpanon ohjaamiseksi annettiin tarvittavat Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän VAHTI-ohjeet.

Hallituksen esitys laiksi julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta saatettiin lausuntokierroksen jälkeen eduskunnan käsiteltäväksi sen jälkeen kun eduskunta oli edellyttänyt hallitusta laatimaan lakiehdotuksen. Esityksen mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi huolehtia julkisen hallinnon tietohallinnon yleisestä ohjauksesta. Yhteentoimivuuteen pyritään ottamalla käyttöön yhtenäiset julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu- ja kuvaamisjärjestelmät, yhteentoimivuuden edellyttämät kuvaukset ja määritykset sekä julkisen hallinnon tietohallinnon yhteiset palvelut sekä yhtenäisen toiminnan kannalta tarpeelliset muut toimenpiteet.

Valtion kokonaisarkkitehtuurista saatiin valmiiksi esiversiot kommentointia ja testikäyttöä varten. Kokonaisarkkitehtuurimenetelmästä saatiin valmiiksi JHS-suositus, joka julkaistaan vuoden 2011 alussa.

Suomessa käytettäviä tunnistamismenetelmiä kehitettiin kohti EU-yhteensopivuutta EU:n STORK-hankkeessa. Suomi jatkoi työtä EU-laajuista julkishallinnon sähköistä hankintainfrastruktuuria kehittävässä EU:n PEPPOL-hankkeessa. Suomi oli aktiivisesti mukana Euroopan komissiossa kehittämässä eurooppalaisia yhteentoimivuusperiaatteita (European Interoperability Framework), jotka ovat merkittävä linjaus ja määritelmä yhteensopivuuden lisäämiseksi maitten välillä ja myös kunkin maan sisällä.

Kansainvälisissä julkisen hallinnon IT-vertailuissa Suomen asema parani. Olemme parhaan 5—10 prosentin joukossa eri tutkimusten kokonaistuloksissa, joillakin osa-alueilla jopa aivan kärjessä. Eräiden tutkimusten yksittäisissä tutkimuskohdissa sijoituksemme oli vain keskitasoa.

12.5 KuntaIT:n toiminta ja hankkeet

Vuoden 2010 aikana oli käynnissä KuntaIT-hankkeita, joissa tuotetaan yhdessä kuntien kanssa IT-ratkaisuja asiakaspalvelutoimintaan, rekrytointiin, lapsiperheiden palveluihin, rakennetun ympäristön palveluihin, Sote-tietojohtamiseen, hankintatoimeen sekä prosessien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kuntien yhteinen sähköinen rekrytointipalvelu otettiin tuotantokäyttöön. Kuntien sähköisten palveluratkaisujen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistäminen sekä kuntien kokonaisarkkitehtuuriosaamisen lisääminen jatkui laajassa kuntien arkkitehtuurihankkeessa, jossa viimeisteltiin linjauksia, malleja ja ohjeita kuntien käyttöön. Syksyllä 2010 aloitettiin kaksi uutta arkkitehtuurihanketta, joilla tuetaan kuntien kokonaisarkkitehtuuritoimintaa sekä alueellisen terveydenhuollon viitearkkitehtuurin luomista. Kolmantena uutena kehityshankkeena aloitettiin kuntasektorin projektisalkunhallintavälineen määrittelytyö. Vuoden aikana saatiin valmiiksi myös kuntien varautumisen esitutkimus.

Vuoden 2010 aikana KuntaIT:n toiminnan painopistettä siirrettiin kehityshankkeiden tuotosten käyttöönottoon ja käyttöönoton valmisteluun. Kuntajohdolle ja kuntapalvelujen kehittämisestä vastaaville suunnatussa KuntaIT-jalkautusohjelmassa järjestettiin eri puolilla Suomea 18 tilaisuutta. KuntaIT:n prosessipankissa oli vuoden 2010 lopussa noin 1 000 prosessikuvausta ja palvelu oli vapaasti koko julkisen hallinnon käytössä.

Julkisen hallinnon suosituksia tai niiden päivityksiä valmistui 8 kappaletta vuonna 2010. Merkittävimpiä olivat JHS 175 (julkisen hallinnon sanastotyöprosessi), JHS 159 (ISO OID -yksilöintitunnuksen soveltaminen julkisessa hallinnossa) sekä JHS 177 (paikkatiedon tietotuotemäärittely).

12.6 Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe) toteuttaminen

Julkisen hallinnon tietohallintoneuvottelukuntaa (JUHTA) koskeva asetus muutettiin vuoden 2010 alusta lähtien siten, että SADe-ohjelman johtoryhmän tehtävät on liitetty JUHTA:n tehtäviin. Uusi JUHTA on asetettu kolmivuotiskaudeksi 1.1.2010—31.12.2012. JUHTA:ssa on edustajat kaikista ministeriöistä, Kelasta, Suomen Kuntaliitosta, kunnista, Sitrasta ja Tekesistä. Johtoryhmän pysyvänä asiantuntijana toimii tietosuojavaltuutettu.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 18.2.2010 ohjelmaan sisällytettäviä palvelukokonaisuuksia seuraavasti: Nimettyjen seitsemän palvelukokonaisuuden kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on, että toteutettavat palvelukokonaisuudet muodostavat keskenään yhteentoimivan asiakaslähtöisen verkoston, johon voidaan vaivatta liittää myös ohjelmaan kuulumattomia julkisen hallinnon asiointipalveluja. Palvelukokonaisuuksia toteutettaessa nojataan mahdollisimman paljon markkinoiden tarjoamiin valmiisiin ratkaisuihin ja teknologianeutraaleihin hankintamenettelyihin.

SADe-ohjelmassa kehitetään myös palvelukokonaisuuksien toteuttamista tukevia palveluja, joita ovat mm. Kansalaisen asiointitili, Suomi.fi- ja Yritys-Suomi -portaalit, kansalaisten yleisneuvontapalvelu, etäpalvelut sekä julkisen hallinnon sähköisen asioinnin palvelualusta.

12.7 Hallinnon turvallisuusverkko TUVE

Vuoden 2010 neljännen lisätalousarvion hyväksymisen yhteydessä TUVE-hankkeen määräaikaa jatkettiin vuodella 31.12.2012 asti.

Vuoden 2010 aikana osana TUVEa valmistui mm. merenkulun hätäradiojärjestelmän uusiminen 1/2010 (GMDSS-projekti) sekä PV:n Hallnet-TUVE -projekti. Vuoden aikana toteutettiin turvallisuusverkon liiketaloustieteellinen analyysi sekä selvitettiin SM:n ja PLM:n hallinnonalojen ICT-kustannusten taso. TUVE-verkon hallintomallia ja operaattoritoiminnan käynnistämissuunnitelmaa valmisteltiin. Lisäksi työstettiin TUVEn varautumispolitiikkaa, tietoturvapolitiikkaa ja tietoliikennepolitiikkaa, turvallisuusverkon vaatimuksia sekä integraatioarkkitehtuuria. Huhti—lokakuussa järjestettiin ns. TUVE-roadshow hankkeessa mukana olevien organisaatioiden operatiiviselle johdolle.

12.8 Valtion konserniohjaus ja yhteiset palvelut

Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut

Valtion yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä Kieku voitiin ottaa ensimmäisessä virastossa käyttöön vuoden 2011 alusta. Hanke eteni lähes aikataulussa ja hankkeen kokoon nähden budjetissa on pysytty hyvin.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet aloitti toimintansa 1.1.2010 ja samalla neljän aiemman palvelukeskuksen toiminta päättyi. Palveluja tuotettiin n. 100 asiakasvirastolle ja -laitokselle (noin 81 262 htv). Palkeiden uusi prosessipohjainen organisaatio käynnistyi 1.1.2011. Prosessipohjaisella organisoitumisella luodaan valmiuksia yhtenäiselle palvelutuotannolle, tuottavuuden kehittämiselle ja Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotoille. Kertomusvuonna Palkeet toimi kuudella paikkakunnalla ja toiminta päättyi kolmessa tilapäisessä toimipisteessä.

Yliopistouudistukseen liittyen yliopistojen palvelukeskuksena toimiva Certia yhtiöitettiin 1.5.2010 lukien. Sen palveluksessa oli noin 160 henkilöä.

TAULUKKO 91. Palkeiden keskeiset tunnusluvut ja toiminnan kehitys 2010

	2009 Milj. euroa	2010 Milj. euroa	
Toiminnan tuotot	41,4	49,0	
Toiminnan menot	40,7	50,6	
	Milj. euroa	**Milj. euroa**	**Osuus kustannuksista, % 2010**
Henkilöstökustannukset	25,4	30,8	60,87
Vuokrat	2,3	3,3	6,52
Aineet ja tarvikkeet	0,4	0,5	0,99
Palveluiden ostot	11,4	13,5	26,68
Poistot ja korot	0,4	0,5	0,99
Muut kustannukset	2,4	2,0	3,95
Käsitellyt	**Kappaletta**	**Kappaletta**	**Muutos, % 2009—2010**
Ostolaskut, kpl	1 270 343	1 579 877	24,37
Myyntilaskut, kpl	125 104	175 226	40,06
Palkkalaskelmat, kpl	1 016 613	1 252 820	23,23
Palkkiolaskelmat, kpl	37 264	68 615	84,13
Henkilöstö	777	774	-0,39
Henkilöstö, htv	651	768	17,97
Asiakastyytyväisyys, 1—5	3,8	3,86	
Työtyytyväisyys, 1—5	3,37	3,02	

Vuonna 2010 asiakastyytyväisyys palvelukeskuspalveluihin nousi hieman, ollen 3,86 (1—5). Sen sijaan Palkeiden henkilöstön työtyytyväisyys laski. Tyytyväisimpiä oltiin työilmapiiriin ja yhteistyöhön. Myös työn sisältöön ja haasteellisuuteen sekä työoloihin oltiin muita kyselyn osa-alueita tyytyväisempiä. Alhaisimmat arviot saivat palkkausta sekä tiedonkulkua koskevat kyselyn aihepiirit.

Vuoden 2009 toteumien perusteella valtion palvelukeskusten tuottavuus suoritteena per henkilötyövuosi oli saavuttanut verrokkiryhmän (eräitä kaupunkeja ja yrityksiä) palvelukeskusten tason ja oli huomattavasti parempi kuin lähtötilanne valtiolla vuosina 2003—2004.

TAULUKKO 92. Palkeiden tuottavuus ja taloudellisuus

Tuottavuus	Toteuma 2010	Taloudellisuus	Toteuma 2010
Ostolaskut, kpl/htv	10 589	euroa/suorite	5,78
Myyntilaskut, kpl/htv	6 676	euroa/suorite	11,82
Palkkalaskelmat, kpl/htv	8 808	euroa/suorite	8,03
Palkansaajat, kpl/htv	269		
Tuotannon välittömän työajan osuus, %	68,3		

Valtion kiinteistöhallinto ja toimitilat

Valtioneuvosto antoi 21.12.2010 periaatepäätöksen valtion kiinteistöstrategiaksi. Kiinteistöstrategian päämääränä on valtion kiinteistövarallisuuden hallinta ja hoitaminen tehokkaalla, tuottavalla ja valtion kokonaisedun varmistavalla tavalla nykyisissä ja muuttuvissa olosuhteissa. Kiinteistöstrategian mukaisesti valtion kiinteistövarallisuus luokitellaan valtion strategisessa omistajapolitiikassa strategisiin ja ei-strategisiin omistuksiin. Valtion strategista kiinteistövarallisuutta ovat sellaiset kiinteistövarallisuuserät, jotka on välttämätöntä omistaa valtion tehtävienhoidon kannalta tai omaisuuden luonteen vuoksi. Muu valtion kiinteistövarallisuus on luonteeltaan ei-strategista omaisuutta.

Valtion kiinteistöstrategian mukaisesti kiinteistövarallisuuden keskittämistä jatketaan omaisuuden kokonaisohjauksen parantamiseksi, synergia- ja mittakaavaetujen saavuttamiseksi sekä toimintojen tehostamiseksi. Kertomusvuonna merkittävimmät hallinnansiirrot koskivat osaa Liikenneviraston ja rajavartiolaitoksen hallinnassa olleesta valtion kiinteistövarallisuudesta. Omaisuutta keskitettiin Senaatti-kiinteistöjen omistajahallintaan.

Kertomusvuonna jatkettiin valtion virastojen ja laitosten työympäristöjen parantamista ja tilankäytön tehostamista valtion v. 2005 hyväksytyn toimitilastrategian mukaisesti. Valtioneuvoston 4.2.2010 antaman periaatepäätöksen valtion pysyvien toimintamenosäästöjen ja muiden vuoden 2010 erillisten toimintamenosäästöjen aikaansaamiseksi mukaisesti tilankäytön tehostamisella ja toimitilojen aktiivisella hallinnalla voidaan saavuttaa merkittäviä toimintamenosäästöjä. Toimitilastrategian ja periaatepäätöksen tavoitteiden toteuttamiseksi jatkettiin tilahallintahanketta, jossa kerätään valtionhallinnon tilatiedot yhtenäiseen tietojärjestelmään. Toimintamenosäästöjen ohella hankkeen tavoitteena on muun muassa seurata ja pienentää valtion toimitilojen energiankulutusta. Kertomusvuonna saatiin loppuun hankkeen ensimmäinen vaihe, jossa vuokrasopimusten mukaiset tiedot kerättiin järjestelmään. Hankkeen toisessa vaiheessa varmistetaan tietojen yhdenmukaisuus, hyödyntäminen ja ylläpito. Senaatti-kiinteistöt vastaa keskitetysti tilahallintapalvelun tuottamisesta maksullisena palveluna valtion virastoille ja laitoksille.

Valtion hankintatoimi

Valtiontalouden budjettitalouden hankintamenot olivat kertomusvuonna noin 4 146 milj. euroa ja vuonna 2009 noin 4 798 milj. euroa. Hankintamenot laskivat vuodesta 2009 siten noin 652 milj. eurolla. Valtioneuvoston 4.2.2010 antaman periaatepäätöksen valtion pysyvien toimintamenosäästöjen ja muiden vuoden 2010 erillisten toimintamenosäästöjen aikaansaaminen mukaisesti valtion yhteishankintasopimusten käyttöä lisättiin. Yhteishankinnat kasvoivat euromääräisesti 534,2 milj. eurosta 553,3 milj. euroon. Periaatepäätöksen mukaisesti tavoitteena on ollut vähentää valtion matkustuskustannuksia vuoden 2011 loppuun mennessä vuoden 2005 tasolle (kustannustaso 240 milj. euroa vuodessa). Valtion matkustuskustannukset laskivat vuonna 2010 edellisestä vuodesta 29 % ollen 184 milj. euroa, mikä alitti tavoitellun kustannustason 23 %.

Vuoden 2009 hankintastrategian toimeenpanoa jatkettiin v. 2010. Kertomusvuonna ilmestyi uudistettu valtion hankintakäsikirja, jonka tavoitteena on tukea hankintayksiköiden hankintatoimen järjestämistä, julkisten hankintojen suunnittelua ja kilpailuttamista sekä hankinnan sopimusvaihetta ja jälkitoimia. Vuonna 2009 hyväksyttiin myös valtion sähkönhankintastrategia, jonka toimeenpanoa edistettiin v. 2010. Valtion sähkönhankintastrategian mukaisesti valtion sähkönhankinta keskitetään volyymietujen saavuttamiseksi sekä sähkön- ja energiankulutuksen seurannan parantamiseksi.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen 4.2.2010 mukaisesti koko valtionhallinto ottaa käyttöön Valtiokonttorin kehittämän sähköisen tilaustenhallintajärjestelmän (Tilha). Lisäksi puolustushallinnossa on otettu käyttöön SAP-pohjainen tilaustenhallintajärjestelmä. Tilhan käyttöönotot alkoivat kertomusvuonna.

TAULUKKO 93. Valtion yhteishankinnat 2005—2010, milj. euroa

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Yhteishankinnat	211, 39	281,33	372,11	460,24	534,19	553,35

12.9 Valtion henkilöstö- ja työnantajapolitiikka

Valtionhallinnon toimintayksiköiden toimintakykyisyyttä ja tuottavuutta on tuettu sekä linjaamalla muutostilanteiden henkilöstöpolitiikkaa, järjestämällä yhteisiä tukipalveluja ja kehittämällä ammattimaista henkilöstöjohtamista. Valtion henkilöstövoimavarojen johtamista, palkintaa ja henkisten voimavarojen hallintaa tarkastellaan lähemmin valtion tilinpäätöskertomuksen osan I luvussa 3.5.

Kaiku-työhyvinvointipalvelut

Kaiku-hankerahoitusta myönnettiin 32:lle työhyvinvoinnin kehittämishankkeelle yhteensä noin 0,59 milj. euroa (v. 2003 alusta lähtien noin 8 milj. euroa). Hallinnonaloille ja virastoille suunnatussa koulutuksessa sekä asiakaskäynneillä ovat teemoina olleet muun muassa aluehallintomuutoksen tukeminen, varhainen välittäminen ja puuttuminen, voimavarakeskeinen lähestymistapa muutokseen ja työyhteisöissä esiintyvät ryhmäilmiöt sekä osallistavan mallin käyttöönotto ilmapiirikyselyjen purkamisessa. Kertomusvuoden aikana lanseerattiin myös palvelujenvaihtokäytäntö, jonka kautta valtion organisaatiot voivat pyytää hallinnon sisältä oman virastonsa ulkopuolista kehittämistyön asiantuntijaa avukseen.

Valtiokonttorin henkilöstöpalvelut -yksikkö

Valtiovarainministeriön v. 2008 perustama Valtion henkilöstöpalvelut -yksikkö Valtiokonttorissa on jatkanut virastojen tukemista henkilöstömuutosten toteuttamisessa organisaatio- ja rakennemuutoksissa. Yksikön toiminnan painopiste on yksittäisten virastojen tukemisessa ja konkreettisten ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Keskeinen kysymys on henkilöstön uudelleensijoittamisen tukeminen. Yksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa.

Valtion eläkkeet ja eläkeiän odote

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen tavoitteena oli työurien pidentäminen. Eläketurvan sisältöä muutettiin siten, että se tukee ikääntyneiden työssä jaksamista, nostaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää ja muuttaa tulevaisuudessa eläkkeiden laskentaperusteita ottamalla huomioon koko työuran ansiot eläkkeen määräytymisessä. Samalla otettiin käyttöön valtion eläketurvan hoitokulumaksu, jonka suuruus v. 2010 oli 0,51 % eläkkeen perusteena olevasta palkkasummasta kaikilla VaEL-työnantajilla.

Vuonna 2010 päätettiin valtion eläketurvan piiriin kuuluvien henkilöasiakkaiden eläkeasioiden käsittelyn siirtämisestä Valtiokonttorista kunnallisen eläkelaitoksen Kevan hoidettavaksi vuoden 2011 alusta. Samassa yhteydessä Valtiokonttorista siirtyi Kevan palvelukseen 138 henkilöä.

TAULUKKO 94. Valtion henkilöstön eläkkeelle siirtyminen

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Keskim. eläkkeellesiirtymisikä	58 v 9 kk	58 v 10 kk	58 v 5 kk	58 v 11 kk	59 v 1 kk	59 v 2 kk	58 v 5 kk	59 v 3 kk	60 v 1 kk	60 v 2 kk
Eläkeiän odote 25-vuotiaille	60 v 2 kk	60 v 4 kk	60 v 3 kk	60 v 7 kk	60 v 8 kk		61 v 3 kk	62 v 1 kk	62 v 5 kk	
Vanhuuseläkeikään työssä jatkaneet, %	58,9	60,7	59,2	64,4	65,9	68,0	66,3	66,5	70,8	76,1
Eläkkeen myöhentäminen, nettohtv					137	142	296	523	606	526

Valtiokonttori on asettanut tavoitteeksi, että valtion henkilöstön eläkeiänodote 25-vuotiaalle olisi 62 v 2 kk vuonna 2011. Valtion eläkejärjestelmässä odoteluku on koko tarkastelujakson ajan ollut korkeampi kuin Suomen työeläkejärjestelmässä yleensä.

Joustavan eläkeiän ansiosta valtion palveluksessa olleet myöhensivät eläkkeelle jäämistään yllä olevan taulukon viimeisen rivin mukaisesti. Eläkkeelle siirtymisensä myöhentäneiden henkilötyövuosimäärästä on vähennetty vastaavana vuonna eläkkeelle siirtymistään aikaistaneiden henkilötyövuosimäärä.

12.10 Verotuksen toimeenpano

Verohallinto jatkoi v. 2010 toimintojen valtakunnallistamista. Vuoden aikana aloittivat toimintansa Yritysverotusyksikkö, Verotarkastusyksikkö, Tietohallintoyksikkö, Yhteiset palvelut -yksikkö, Viestintäyksikkö sekä Esikunta- ja oikeusyksikkö. Muita Verohallinnon yksiköitä olivat viisi alueellista verovirastoa, Veronkantoyksikkö, Hallintoyksikkö, Sisäisen tarkastuksen yksikkö sekä Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö.

Toimintavuoden aikana valmisteltiin organisaatiouudistuksen viimeistä vaihetta. Lisäksi valmisteltiin lakiin Harmaan talouden selvitysyksiköstä 1207/2010 liittyvää selvitysyksikön perustamista. Yksikkö aloitti toimintansa 1.1.2011.

Talousarviossa Verohallinnon tuotosten ja laadunhallinnan osalta asetettiin seuraavat tavoitteet (harmaan talouden tarkastusten osuus oli toiminnallinen tavoite):

TAULUKKO 95. Vaikuttavuustavoitteiden toteutumat 2008—2010

Vaikuttavuustavoitteet	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
	%			
Ennakkoperinnän vastaavuuden poikkeama				
– yhteisöverotus	10,0	14,3	12,0	15,0
– henkilö- ja yritysverotus	12,3	11,7	12,0	12,0
Suurimpien yritysten tarkastuskattavuus	10,4	10,2	10,0	9,0
Harmaan talouden tarkastusten osuus verotarkastuksen työajasta	35,7	29,9	30,0	30,0
Jäämäperinnän kertymä	63,1	51,3	58,0	48,0
Henkilötyötä vaativan asiakaskohtaisen perinnän kertymän suhde seurantavuoden aikana tehtyjen perinnän toimenpiteiden euromäärään			35,0	44,0

Veronmaksajien lainkuuliaisuuden ja veronmaksumyönteisyyden (Compliance) lisäämiseksi ja asiakkaiden valvonnan tehostamiseksi jatkettiin analyysijärjestelmän kehittämistä. Veroriskien hallintayksikkö perustettiin kehittämään toimintamallia, joka tähtää asiakkaiden veroriskien tunnistamiseen, riskien merkityksen arviointiin sekä niiden poistamiseen ja pienentämiseen. Vuoden lopulla tuotettiin ensimmäinen veroriskikartta, johon on koottu tunnistettuja veroriskejä. Veroriskikartta auttaa hah-

mottamaan koko veroriskien kenttää sekä toimii veroriskien hallinnoinnin työkaluna. Seuraavaksi riskienhallinnassa siirrytään menettelyiden käyttöönottovaiheeseen sekä toiminnan vakiinnuttamiseen.

Verohallinto on tehostanut toimintaansa nostamalla verotuksen automaatioastetta, lisäämällä sidosryhmiltä saatavien tietojen määrää ja sähköistä tiedonkeruuta, ottamalla käyttöön uusia työvälineitä sekä laajentamalla ja markkinoimalla sähköisiä palveluita. Veroilmoitus verkossa -palvelun kautta ilmoitettavien tietojen määrää on laajennettu vuosittain. Uutena palveluna kaikki yritysasiakkaat voivat päivittää yhteystietonsa Yritystietojärjestelmään (YTJ) niin, että ne päivittyvät automaattisesti Patentti- ja rekisterihallituksen sekä Verohallinnon rekistereihin.

Vuonna 2010 otettiin käyttöön verotili. Verotiliasiakkaat voivat Verotili-palvelussa mm. seurata oman verotilinsä saldoa ja tilitapahtumia, antaa kausiveroilmoituksen ja laskea, mikä on maksettava määrä mahdollisine viivästyskorkoineen haluttuna maksupäivänä. Verotili-palvelussa asioitiin sen ensimmäisenä käyttövuonna noin 2,3 miljoonaa kertaa.

Esitäytetyn veroilmoituksen tietojen laajennus, verotili ja sähköisen ilmoittamisen laajentaminen ovat lisänneet veroasioinnin vaivattomuutta ja vähentäneet merkittävästi ilmoittamisvelvollisuuksien hoidon hallinnollista taakkaa ja ilmoittajien kustannuksia.

Talousarviossa Verohallinnon sähköiselle asioinnille asetettiin seuraavat tavoitteet:

TAULUKKO 96. Sähköisesti annettujen ilmoitusten osuus asiakasmäärästä

	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
HENKILÖ- JA YRITYSVEROTUS				
Sähköisten kuukausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (ALV), %	53	65	65	72
Sähköisten kuukausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	63	66	66	68
Yritysten sähköisten veroilmoitusten antajien määrä asiakasmäärästä, %	10	15	15	19
Palkka.fi -palvelun käyttäjien osuus potentiaalisista käyttäjistä, %	30	38	38	49
Verokortti verkossa -asiakkaiden osuus verokorttimuutosta hakeneista, %	21	30	30	33
Veroilmoitus verkossa -asiakkaiden osuus palauttajien kokonaismäärästä, %	-	30	30	29
YHTEISÖVEROTUS				
Sähköisten kuukausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (ALV), %	68	70	70	84
Sähköisten kuukausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	72	75	75	76
Yhteisöjen sähköisten veroilmoitusten antajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	14	25	25	26
Sähköisten vuosi-ilmoitusten antajien (TA) osuus asiakasmäärästä (TA), %	71	75	75	77

Verovalvonnan keinovalikoima on laaja ulottuen vertailutietojen keräämisestä verotarkastuksiin. Pääosa verovalvonnasta tehdään verotuksen yhteydessä yhdistelemällä ja vertailemalla asiakkaan itsensä antamia tietoja sekä eri lähteistä saatavia verotukseen vaikuttavia tietoja. Vuosittain tästä valvonnan osuudesta maksuunpantujen verojen määrä on ollut noin 1,7–2 mrd. euroa. Verotulojen turvaamisesta käydyssä julkisessa keskustelussa korostui harmaa talous. Verohallinto panosti harmaan talouden torjun-

taan myös v. 2010. Esimerkiksi verotarkastusyksiköiden tarkastustyöajasta käytettiin 30 % harmaan talouden kohteisiin ja koko Verohallinnon 3 552 verotarkastuksesta 719 kohdetta paljastui harmaan talouden yritykseksi.

Verohallinnon onnistumista tehtävissään mittaava asiakaskysely toteutettiin vuonna 2010 aiemmasta kehittyneemmällä tavalla, joten tuloksia ei voi suoraan verrata aiempiin tuloksiin. Tyytyväisyyskyselyn yhteydessä kyseltiin myös asiakkaiden asenteita verotukseen. Sekä henkilö- että yritysasiakkaat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun ja käytettävissä oleviin sähköisiin palveluihin. Henkilöasiakkaat antoivat tunnustusta siitä, kuinka veroilmoitusmenettely on onnistuttu muuttamaan asiakaslähtöiseksi. Toisaalta asiakkaat kokevat tarvitsevansa enemmän opastusta sähköisten palveluiden käyttämisessä. Lähes kaikki asiakkaat pitävät Verohallinnon henkilöstöä ammattitaitoisena. Korkean ammatillisen osaamisen lisäksi Verohallinnon henkilöstö sai tunnustusta ystävällisyydestä ja asiakaspalveluhenkisyydestä. Kansalaisten veronmaksumyönteisyys on korkealla tasolla.

Myös veronsaaja-asiakkaiden tyytyväisyyttä tutkittiin. Veronsaaja-asiakkaiden antama arvosana 8,2 oli samalla korkealla tasolla kuin vuonna 2007 (tutkimus tehdään kolmen vuoden välein).

Verohallinnon kehittämistyön tulokset näkyvät myös Verohallinnon hyvässä tuottavuuskehityksessä. Vuoden 2010 henkilöstömäärän toteutuma oli 5 336 henkilötyövuotta (sisältää korkeakouluharjoittelijoita 28 htv). Henkilötyön määrä väheni 259 henkilötyövuodella edelliseen vuoteen verrattuna. Tämän johdosta Verohallinnon toiminnan tuottavuus parani 6,2 %. Taloudellisuus parani 2,4 % vuoteen 2009 verrattuna. Ennakoitua parempaan tuottavuuteen ja taloudellisuuteen vaikuttivat suoritemäärien kasvu ja henkilöstömäärän väheneminen.

Henkilöstömäärän suuresta vähentämisestä huolimatta työtyytyväisyys säilyi korkealla tasolla. VMBaro-tutkimuksen kokonaisarvosana oli Verohallinnossa 3,41, kun vastaava luku koko valtionhallinnossa oli 3,29.

Verohallinnon nettomenot vuonna 2010 olivat 381,4 milj. euroa. Valtion vuoden 2010 talousarviossa ja lisätalousarvioissa toimintamenoihin oli varattu 395,3 milj. euroa, joten Verohallinnolle kertyi säästöä 14,0 milj. euroa. Vuodelle 2011 siirtyy edellisiltä vuosilta määrärahaa yhteensä 24,2 milj. euroa.

12.11 Tullitoimi

Vuonna 2010 Suomen vienti nousi Tullihallituksen ulkomaankauppatilastojen mukaan lähes 52,4 mrd. euroon eli 16 % suuremmaksi kuin vuonna 2009. Tuonti puolestaan kasvoi 18 % ja kohosi 51,5 mrd. euroon. Kuitenkin kasvusta huolimatta ulkomaankauppa jäi selvästi pienemmäksi kuin taantumaa edeltäneenä vuonna 2008. Viime vuoden kokonaiskauppavaihto oli samalla tasolla kuin v. 2005. Lokakuulle ajoittuneen risteilyalustoimituksen vuoksi kauppataseeseen kertyi ylijäämää 873 milj. euroa. Vuonna 2009 tase oli 1,4 mrd. euroa ylijäämäinen. Taseen ylijäämä on jäänyt viimevuotista pienemmäksi edellisen kerran v. 1991.

Vuonna 2010 Suomen läpi kuljetettiin 2 065 milj. kiloa transitotavaraa, missä oli 18 prosentin kasvu verrattuna vuoteen 2009. Kasvusta huolimatta tavaramäärä oli suuruudeltaan vain 54 % vuoden 2008 tavaramäärästä. Suomen kautta Venäjälle kuljetettujen tavaroiden arvioitu arvo nousi 17 % verrattuna vuoteen 2009 ollen suuruudeltaan 16,9 mrd. euroa. Arvon nousuun vaikutti eniten kasvanut muiden koneiden ja laitteiden sekä henkilöautojen transitovienti.

TAULUKKO 97. Tullin suoritteet ja aikaansaadut julkishyödykkeet vuosina 2008—2010

	2008	2009	2010	Muutos 2010/2009
LIIKENNEMÄÄRÄT:				
Ulkomailta saapuneet matkustajat – Alusliikenne	8 322 662	8 428 645	8 761 502	3,9 %
Ulkomailta saapuneet matkustajat – Lentoliikenne	6 030 720	5 705 506	5 958 725	4,4 %
Ulkomailta saapuneet matkustajat – Juna- ja maantieliikenne	9 577 996	9 802 067	10 512 748	7,3 %
Ulkomailta saapuneet laivat	30 126	24 810	25 373	2,3 %
Ulkomailta saapuneet lentokoneet	73 332	66 691	69 745	4,6 %
Ulkomailta saap. kuormatut kuorma-autot, kontit ja perävaunut	1 136 800	871 997	986 665	13,2 %
Tuonti, 1 000 tonnia	68 944	52 690	60 379	14,6 %
Vienti, 1 000 tonnia	42 286	35 372	42 500	20,2 %
TULLIN KANTAMAT VEROT, 1 000 EUROA				
Tullilaitoksen veronkanto yhteensä	10 752 258	8 622 592	9 202 024	6,7 %
Tuonnin perusteella kannettavat verot	4 368 084	2 519 084	2 637 558	4,7 %
Autovero	1 009 612	681 935	935 290	37,2 %
Valmisteverot	4 962 536	5 091 638	5 284 245	3,8 %
Muut verot ja maksut ja sekalaiset tulot	197 783	160 884	160 991	0,1 %
Muille viranomaisille tilitettävä kanto	60 419	55 173	70 697	28,1 %
EU:lle tilitettävät omat varat netto	153 825	113 878	113 242	-0,6 %
TULLISELVITYS JA VEROTUS:				
Kolmansien maiden tuontitullaukset	610 568	555 941	589 487	6,0 %
Kolmansien maiden vientitullaukset [1]	672 399	588 387	720 469	22,4 %
Sisäkaupan tuonti-ilmoitukset	351 928	290 051	296 267	2,1 %
Sisäkaupan vienti-ilmoitukset	127 853	93 659	92 827	-0,9 %
Autoveropäätökset – Uudet ajoneuvot	170 546	100 034	128 253	28,2 %
Autoveropäätökset – Käytetyt ajoneuvot	33 885	32 514	38 459	18,3 %
Valmisteverotuspäätökset	24 198	24 810	25 179	1,5 %
Passitukset aloitetut/päätetyt	1 303 209	874 048	898 771	2,8 %
– joista aloitettujen TIR-carnet -osuus	367 491	201 789	223 693	10,9 %
YHTEISKUNNAN SUOJAAMINEN:				
Tietoon tulleet rikokset	5 590	5 906	6 497	10,0 %
Selvitetyt rikokset	5 171	5 384	5 702	5,9 %
Selvitysprosentti	93 %	91 %	88 %	-3,7 %
Laboratoriotutkimukset	14 134	13 653	12 897	-5,5 %

[1] Vientitullausten määrä on päivitetty myös vuodelle 2009, koska havaittiin, että edellisvuonna raportoidussa luvussa johtuen poimintavirheestä oli mukana muitakin kuin hyväksyttyjä vienti-ilmoituksia (aikaisemmin raportoitu luku oli 884 753 kpl).

Fiskaalisella tehtäväalueella

Tulli kantoi veroja ja maksuja mukaan lukien EU:lle tilitettävät perinteiset omat varat yhteensä 9,2 mrd. euroa, missä oli kasvua 6,7 % verrattuna edellisvuoteen. Suurimmat kertymät tulivat valmisteveroista (5,3 mrd. euroa, missä kasvua 3,8 %), arvonlisäverosta (2,6 mrd. euroa, missä kasvua 4,7 %), autoverosta (935 milj. euroa, missä kasvua 37,2 %) ja EU:lle tilitettävistä perinteisistä omista varoista (brutto 151 milj. euroa, missä laskua 0,8 %).

Valmisteveroja kannettiin 5,3 mrd. euroa. Kaikkien varsinaisten valmisteverojen tuotot kasvoivat, mikä johtui veronkorotuksista ja verollisen kulutuksen kasvusta. Valmisteverotuksen tehokkuus (kustannukset/verotuotto) on edelleen hyvä. Valmisteverotustoiminnon hoitamiseen on käytetty hieman vähemmän henkilötyövuosia kuin aikaisemmin eli vajaa 50 henkilötyövuotta. Valmisteverotuksen yritystarkastuksiin on käytetty 17 henkilötyövuotta.

Autoveron kanto nousi lähes miljardiin eli noin 37 % edellisvuodesta. Taloudellinen taantuma näyttää jossain määrin vaikuttavan edelleen ajoneuvojen tuontiin, mutta nousua aikaisempiin vuosiin verrattuna on paitsi kannetussa veromäärässä myös verotettujen ajoneuvojen lukumäärissä. Vuonna 2010 uusia ajoneuvoja verotettiin miltei 130 000 kpl, joka on 28,2 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Myös käytettyjä ajoneuvoja verotettiin vuonna 2010 enemmän kuin vuotta aikaisemmin, vähän alle 40 000 kpl, mikä on 18,3 % enemmän kuin edellisvuonna.

Autoveropäätösten oikaisuihin panostettiin ruuhkien purkamiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Vuoden aikana käsiteltiin noin 11 000 autoverotusta koskevaa oikaisuasiaa ja 2 000 valitusta. Muutoksenhakujen keskimääräinen käsittelyaika aleni noin yhdeksään kuukauteen. Vuoden lopussa käsittelyä odotti noin 1 800 oikaisua ja noin 500 oikaisupäätöksestä tehtyä valitusta. Tullille tehtyjen oikaisuvaatimusten määrät ovat pudonneet selvästi parin viime vuoden aikana. Vuonna 2008 oikaisuvaatimuksia tehtiin Tullille noin 7 200, kun niitä vuonna 2010 tuli 3 400.

Ulkomaankaupan tehtäväalueella

Tulli jatkoi tulliselvitysmenettelyjen automatisointia tavoitteena täyssähköiset asiointimallit. Täyssähköisyyteen varauduttiin sovelluskehityksen lisäksi organisoimalla sähköisten tullauskeskusten toiminta siten, että tulliselvitykseen tarjotaan ympärivuorokautinen tekninen ja sisällöllinen tuki ja ilmoitussanomien käsittely. Asiakkaiden odotusajassa tullitoimipaikoissa ei tapahtunut muutosta edelliseen vuoteen verrattuna, odotusaika oli edelleen arviolta yli 80 prosenttisesti alle 15 minuuttia. Sähköisessä sanoma-asioinnissa ei pystytty toimimaan aivan asiakasodotuksen mukaisesti.

Yhteiskunnan suojaamistehtävässä

Tullin paljastamien rikosten määrä lisääntyi v. 2010 kasvun painottuessa veropetoksiin, salakuljetuksiin ja liikennerikoksiin. Paljastuneiden rikosten määrän kasvu osaltaan johti selvittämistason alentumiseen. Vaikuttavuuden pieneneminen johtuu pääasiassa savuketakavarikoiden merkittävästä vähentymisestä viime vuosina.

Rikostorjunta suunnitteli ja toteutti organisaatiouudistuksen vuoden 2010 aikana – uudistus tuli voimaan 1.1.2011. Uusi organisaatio rakentuu Tullin rikostorjunnan painopistealueille: vakavan rikollisuuden torjunta, talousrikostorjunta, rikostiedustelu ja kansainvälinen rikostorjuntayhteistyö. Vuonna 2010 Tulli paljasti 6 497 rikosta, mikä oli 10 % enemmän kuin edellisvuotena. Tullin paljastamien rikosten selvittämistaso oli 88 % (vuonna 2009 91,1 %) eli selvitettyjä rikoksia oli 5 702. Takaisin saadun rikoshyödyn arvo oli 1,6 milj. euroa kuluneena vuonna (7,71 milj. euroa vuonna 2009).

Uusi 1.1.2010 voimaan tullut PTR (Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) -laki loi juridisen pohjan PTR-viranomaisten entistäkin kiinteämmälle yhteistyölle rikostorjunnassa, erityisesti PTR-rikostiedustelussa. Tulli osallistui aktiivisesti KRP:n johtamaan kohdevalintamenettelyyn, jonka tavoitteena on kohdistaa eri tutkivien yksiköiden operatiivisia toimia kulloinkin yhteiskunnan kannalta vaikuttavimmalla mahdollisella tavalla.

Vuonna 2010 liikenne- ja tavaravirroissa tehtiin 14 miljoonaa rekisteritunnistusta, 4 miljoonaa raskaan liikenteen säteilymittausta sekä 450 000 tullivalvonnallista toimenpidettä. Tavaroihin kohdistettiin 75 000 fyysistä tarkastusta.

12.12 Tilastotoimi ja tutkimus

Tilastotoimi

Tilastokeskus tuotti kertomusvuonna EU-säädösten ja sitoumusten sekä kansallisten tarpeiden edellyttämät tilastot, noin 200 kappaletta. Sekä perusjulkaisujen maksutonta pdf-jakelua että maksuttomien yleiseen käyttöön tarkoitettujen tietokantojen sisältöä laajennettiin edelleen. Kertomusvuonna toteutettiin myös tilastojen välttämättömät ajanmukaistukset ja laadulliset parannukset.

EU:n säädös- ja sitoutumisperusteisissa kehittämishankkeissa edettiin aikataulujen mukaisesti. Kertomusvuonna hyväksyttiin 27 uutta EU:n tilastosäädöstä. Tilastokeskusta koskevia EU-säädöksiä oli kertomusvuonna voimassa 271.

Tilastokeskus on sähköistänyt kaikki yrityksiin ja yhteisöihin kohdistuvat suorat tiedonkeruut. Sähköistä vastaamista on edistetty mm. tarjoamalla uusille tiedonantajille ensisijaisesti vain sähköistä vastausmahdollisuutta.

Tutkimus

VATT:ssa vuoden aikana tehdyillä taustatutkimuksilla, -selvityksillä ja -laskelmilla oli tärkeä sija useiden talouspolitiikan keskeisten valmistelutehtävien yhteydessä. Näitä olivat muun muassa valtiovarainministeriön asettama verotyöryhmä, verotukilaskelmat sekä talouskehityksen ja työvoimatarpeen ennakointi. Tutkimuskeskus osallistui myös politiikkatoimien vaikuttavuusarvioinnin kehittämiseen etenkin työvoima- ja tulonsiirtopolitiikassa sekä päästökaupan arvioinnissa. Tulonsiirtoja, kuntataloutta ja hyvinvointipalveluja koskevat tutkimukset palvelivat erityisesti julkisen menotalouden kehittämistarpeita.

VATT:n tutkijat julkaisivat toimintavuonna noin 35 julkaisua omissa julkaisusarjoissa ja yli sata tutkimusta ja selvitystä yhteensä. Kaiken kaikkiaan julkaisujen määrä kasvoi edellisvuodesta suhteessa tutkimukseen käytettyyn työpanokseen. Henkilökunnalla oli lisäksi runsaasti erilaisia asiantuntijatehtäviä, jotka palvelivat julkisen hallinnon valmistelutyötä. Niihin lukeutuivat ennen kaikkea VATT:n panos verotukien laskennan kehittämisessä sekä verotuksen kehittämistyöryhmän työn loppuun saattaminen.

12.13 Valtion rahoituksen hallinta

Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on lainantarpeen tyydyttäminen sekä velasta aiheutuvien pitkän aikavälin kustannusten minimointi hyväksyttäväksi arvioitavissa olevalla riskitasolla. Riskejä ovat korkoriski, rahoitusriski, luottoriski sekä toiminnalliset ja oikeudelliset riskit.

Jälleenrahoitukseen liittyvien riskien välttämiseksi uudet lainat otetaan voittopuolisesti pitkäaikaisina lainoina siten, että velan jälleenrahoitus jakautuu mahdollisimman tasaisesti tuleville vuosille. Pitkäaikaista lainanottoa puoltaa myös hyvästä luottoriskiluokituksesta johtuva valtion suhteellinen kustannusetu pitkäaikaisten joukkolainojen markkinoilla.

Valtion velan määrä kasvoi edelleen vuonna 2010. Uutta lainaa otettiin nettomääräisesti 10,9 mrd. euroa. Pitkäaikainen lainanotto toteutettiin laskemalla liikkeeseen kaksi euromääräistä viitelainaa, vuonna 2016 erääntyvä viitelaina sekä vuonna 2020 erääntyvä viitelaina. Lisäksi toteutettiin neljä lisähuutokauppaa vuosina 2014, 2020 ja 2025 erääntyville lainoille yhteensä 5,5 mrd. euron arvosta. Lyhytaikainen lainanotto toteutettiin pääosin euromääräisiä velkasitoumuksia hyväksikäyttäen.

Suomen pitkäaikaisen lainaoton kustannus suhteessa markkinoilla yleisesti vertailukohtana käytettävään Saksan valtion kustannukseen oli v. 2010 keskimäärin pienempi kuin v. 2009. Euroopan valtioiden velkakriisin vuoksi sijoittajat siirsivät sijoituksiaan pois julkisen talouden ongelmista kärsineiden maiden lainoista parhaan luottoriskiluokituksen saaneiden maiden lainoihin, mikä laski näiden maiden tuottotasoja suhteessa ongelmamaiden tuottoihin. Velan keskimääräinen absoluuttinen kustannus nousi kuitenkin yleisen korkotason nousun vuoksi hieman (2,6 % vuonna 2010 ja 2,4 % vuonna 2009).

Velan kustannuksia minimoidaan pääasiassa velan korkoriskiaseman strategisella valinnalla. Tällä tavoitellaan keskimäärin n. 150 milj. euron vuotuista kustannusvaikutusta. Valtiokonttorin arvion mukaan aktiivisen strategisen korkoriskin hallinnan kumulatiivinen tulos vuosina 2001—2010 oli likimain 1,6 mrd. euroa. Toisin sanoen velan korkomenot olisivat olleet kyseisenä aikana yhteensä tämän verran toteutuneita menoja suuremmat ilman päätösperäistä ja tavoitteellista velan korkoriskiaseman hallintaa. Kustannusvaikutus on siten edellä mainitulla aikavälillä ollut tavoitellun mukainen.

12.14 Rahoitusmarkkinat ja kansainväliset rahoituslaitokset

Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi ja vuonna 2010 seurannut valtioiden velkakriisi ovat johtaneet mittavaan rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan uudistamisprosessiin. Keskeisin tavoite näissä toimissa on lisätä rahoitusmarkkinoiden vakautta, läpinäkyvyyttä ja sen infrastruktuurin toimivuutta. Monet hankkeista ovat vireillä globaalisti G20-maiden johdolla, mutta Suomea sitovista sääntelytoimista sovitaan normaalissa EU-päätöksentekomenettelyssä. EU:ssa on parhaillaan vireillä noin 20 eri rahoitusmarkkinoiden sääntelyn uudistushanketta, joista kolmanneksen osalta on jo annettu neuvoteltavana oleva komission ehdotus. Strategisesti merkittävimpiä ovat hankkeet, joissa pyritään vähentämään uusien kriisien todennäköisyyttä sekä hallitsemaan toteutuvia kriisejä tehokkaammin ja vähemmin yhteiskunnallisin kustannuksin. Tällaisia hankkeita ovat muun muassa hankkeet, joissa tiukennetaan pankkien pääoma- ja maksuvalmiusvaatimuksia, parannetaan johdannaismarkkinoiden avoimuutta, kehitetään kriisienhallintamenetelmiä, kehitetään talletussuojajärjestelmiä ja kerätään yksityissektorilta maksuja, joilla varaudutaan kriiseistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Monet näistä hankkeista ovat vaativia ja niiden huolellinen valmistelu tulee kestämään useita vuosia. Valtiovarainministeriöltä prosessi vaatii aiempaa suurempia panostuksia kansainväliseen säädösvalmistelutyöhön. Valtiovarainministeriö pyrkii valmistelutyössä edistämään uudistuksia, jotka samalla tukevat Suomen kansallisen rahoitusmarkkinapolitiikan yleisiä tavoitteita, joita ovat muun muassa finanssipalveluiden saatavuuden turvaaminen ja riittävä kilpailu, sen välttäminen etteivät vähäriskiset toimintamallit tule ylisäännellyiksi, Suomen valvontaviranomaisten riittävän toimivallan turvaaminen ulkomaisten Suomessa toimivien yritysten valvonnassa sekä riittävän päätöksentekovallan säilyminen sellaisissa asioissa, jotka voivat vaikuttaa Suomen markkinoiden vakauteen. EU-sääntelyn muutokset sekä samanaikainen uuden EU-valvontarakenteen käyttöönotto vuoden 2011 alusta tulee merkitsemään haastavaa sopeutumisprosessia sekä finanssisektorin toimijoiden että viranomaisten näkökulmasta.

Kansallisen rahoitusmarkkinasääntelyn uudistamisessa keskeinen painopistealue vuonna 2010 oli markkinoiden kilpailukykyä parantavat uudistukset, kuten elokuun alusta voimaan saatettu uusi kiinnitysluottopankkilaki, jolla monipuolistettiin pankkien rahoitusmahdollisuuksia sekä vielä valmisteilla oleva arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus, jonka on tarkoitus mahdollistaa arvopaperien moniportainen omistajarakenne sekä hallintarekisteröinti myös suomalaisille sijoittajille sallituksi omistusmalliksi suoran omistuksen rinnalle. Vireillä oli myös lukuisia EU-sääntelyn täytäntöönpanoon liittyneitä hankkeita, kuten luottolaitostoiminnasta annetun lain muutos, jolla pantiin täytäntöön luottolaitosdirektiivin viimeaikaiset muutokset, jotka koskevat muun muassa valvontakollegioiden asettamista rajat ylittäviin luottolaitoksiin ja luottolaitosryhmittymiin, omaisuuserien arvopaperistamista, sekamuotoisten rahoitusvälineiden lukemista omiin varoihin, suurten asiakasriskien valvontaa sekä palkitsemispolitiikan valvontaa. Lisäksi luottolaitostoiminnasta annettu lakia on muutettu talletussuojadirektiivin muutoksia vastaavasti talletussuojan tason ja mää-

räaikojen osalta siten, että talletussuoja on nostettu 50 000 eurosta 100 000 euroon ja talletusten maksamiselle talletussuojarahastosta säädettyä enimmäisaikaa rajoitettu 20 työpäivään. Vireillä on myös mittava sijoitusrahastolainsäädännön muutoshanke, jolla pannaan täytäntöön uusi sijoitusrahastodirektiivi.

Vuonna 2007 alkanut ja seuraavana vuonna kärjistynyt rahoitusmarkkinoiden kriisi johti Islannin pankkisektorin romahtamiseen lokakuussa 2008. Saadakseen taloutensa vakautetuksi Islanti haki rahoitustukea Kansainväliseltä valuuttarahastolta ja Pohjoismailta. Lainasopimus Islannin ja Pohjoismaiden välillä allekirjoitettiin 1.7.2009. Sen mukaan Pohjoismaat lainaavat Islannille yhteensä 2,5 mrd. dollaria (1 775 milj. euroa). Suomen osuus tästä on 320 milj. euroa. Lainasta oli nostettu puolet eli 160 milj. euroa vuoden 2010 loppuun mennessä.

Islannin kaltainen tilanne koitui myös Latvian talouden kohtaloksi. Latvialle sovittiin joulukuussa 2008 Kansainvälisen valuuttarahaston ja Euroopan komission johdolla talouden vakautuspaketti, johon liittyy 7,5 mrd. euron rahoitus. Vakautuspakettiin liittyen Pohjoismaat ja Viro lupasivat kahdenvälistä lainaa Latvialle yhteensä 1,9 mrd. euroa. Tätä koskeva lainasopimus allekirjoitettiin 21.9.2010. Suomen osuus lainasta on 324 milj. euroa. Suomen osuudesta ei ole tehty nostoja. Latvia on ilmoittanut kohentuneeseen taloudelliseen tilanteeseen viitaten, että Pohjoismaiden lainaa tuskin tullaan tarvitsemaan.

Vaikka rahoitusmarkkinoiden tilanne on normalisoitunut, taloudelliset ongelmat eivät ole ohi. Ne ovat siirtyneet entistä laajemmin valtioiden rahoitusongelmiksi. Taantuman seurauksena useiden valtioiden budjetit ovat olleet voimakkaasti alijäämäisiä sekä rahoitusmarkkinoiden vakauttamisen, elvyttävien toimien, automaattisten vakauttajien että tulojen vähenemisen seurauksena. Keväällä 2010 rahoitusmarkkinoiden usko Kreikan kykyyn ja haluun saada alijäämänsä ja velkaantumisensa kuriin sekä taloutensa kestävälle uralle hiipui. Seurauksensa oli Kreikan valtionvelan korkojen voimakas nousu ja rahoituksen saatavuuden heikentyminen. Myös eräiden muiden maiden korkoerot kasvoivat Saksaan nähden.

Euroalueen vakauden turvaamiseksi ja epävakauden leviämisen estämiseksi euroalueen valtionpäämiehet vahvistivat 25.3.2010 euroalueen jäsenmaiden olevan valmiita osallistumaan koordinoituihin kahdenvälisiin lainoihin Kreikan kanssa. Kreikka esitti virallisen tukipyynnön huhtikuussa, ja euroalueen päämiesten kokous hyväksyi Kreikan lainoittamisen 7.5.2010. Kreikan lainaohjelman suuruus on 110 mrd. euroa, josta Kansainvälisen valuuttarahaston osuus on 30 mrd. euroa. Euroalueeseen kuuluvien maiden osuus on siten 80 mrd. euroa, josta Suomen osuus on 1,85 %. Eduskunta hyväksyi toukokuussa Kreikalle myönnettävien lainojen määräksi 1,6 mrd. euroa. Lainoista perittävä korko on vähintään Suomen valtion laina-ajaltaan vastaavasta lainanotosta maksaman koron suuruinen, ja lainaohjelma on kolmivuotinen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuutta. Järjestelyyn liittyy Kreikan julkisen talouden tiukka sopeutusohjelma. Vuoden 2011 tammikuun loppuun mennessä Suomi oli myöntänyt Kreikalle lainaa 515 milj. euroa.

Kreikan tukeminen ei kuitenkaan rauhoittanut rahoitusmarkkinoita kuin vain lyhyeksi ajaksi. Euroopan unionin talous- ja rahoitusasioiden neuvosto päätti

9. ja 10. päivänä toukokuuta pidetyssä ylimääräisessä kokouksessaan Euroopan talouden vakautusmekanismista. Vakautusmekanismi koostuu ensinnäkin Euroopan rahoitusvakautumismekanismista (ERVM), joka on suuruudeltaan 60 mrd. euroa. Toiseksi siihen sisältyy euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden erityisrahoitusyhtiö, Euroopan rahoitusvakausväline (ERVV), joka perustettiin antamaan lainaa tai luottojärjestelyjä euroalueeseen kuuluvalle valtiolle Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin lisäksi. Lainajärjestely on voimassa kolme vuotta. Suomen osuus 440 mrd. euron kokonaistakausvaltuuksista on enintään 7 920 milj. euroa. Kansainvälinen valuuttarahasto on päättänyt osallistua tarvittaessa rahoitusjärjestelyihin enintään 250 mrd. eurolla.

Syksyllä tilanne rahoitusmarkkinoilla kärjistyi uudelleen, lähinnä Irlannin ja irlantilaisten pankkien tilanteen vuoksi. Marraskuun lopulla Irlanti sai hakemuksensa perusteella lupauksen EU:lta ja euromailta 40,2 mrd. euron lainajärjestelyistä, josta Euroopan rahoitusvakausmekanismin osuus on 22,5 mrd. euroa ja rahoitusvakausvälineen osuus 17,7 mrd. euroa. Lisäksi Kansainvälinen valuuttarahasto lupasi lainoittaa Irlantia 22,5 mrd. eurolla. Irlannin eläkerahasto osallistuu vakautuspaketin rahoitukseen 17,5 mrd. eurolla, ja Englanti, Ruotsi ja Tanska kahdenvälisillä luottojärjestelyillä siten, että rahoituspaketti on kokonaisuudessaan 80 mrd. euroa.

Eurooppa-neuvosto päätti joulukuussa pysyvästä kriisinhallintamekanismista, jonka avulla pyritään ennaltaehkäisemään uudet kriisit, ja jolla luodaan pelisäännöt kriisiin ajautuneen maan talouden vakauttamiseksi. Uuden kriisinhallintamekanismin on tarkoitus korvata Euroopan rahoitusvakausväline, kun sen toiminta loppuu kesällä 2013.

12.15 Valtiovarainhallinnon yhtiöt, liikelaitokset ja talousarvion ulkopuoliset rahastot

Hansel Oy

Vuonna 2010 valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n puitejärjestelyiden kautta tehtiin yhteishankintoja noin 553,3 milj. eurolla. Kasvua edelliseen vuoteen oli noin 19 milj. euroa. Euromääräisesti voimakkainta kasvu oli energiahankintojen sekä organisaation ja henkilöstön kehittämisen toimialoilla.

TAULUKKO 98. Hansel Oy:n liiketoiminnan taloudelliset tunnusluvut

	2006	2007	2008	2009	2010
Liikevaihto, milj. euroa	5,50	8,03	6,45	7,84	8,06
Tilikauden voitto, milj. euroa	0,37	2,65	0,78	1,26	1,21
Henkilöstö tilikauden lopussa	55	55	54	57	57

Hansel Oy:llä oli vuoden 2010 lopussa 71 voimassa olevaa puitejärjestelyä eri liiketoiminta-alueilla ja yhteensä 412 sopimustoimittajaa. Euromääräisesti suurimpia yhteishankintayksikön neuvottelemien sopimusten käyttäjiä olivat puolustusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö sekä sisäasiainministeriö. Yhteishankintojen ja puitejärjestelyiden määrän kasvuun on Hansel Oy:ssä yhdistynyt tuottavuuden hyvä kehitys, joka on mahdollistanut keskimääräisen palvelumaksuprosentin alenemisen. Vuonna 2010 palvelumaksu oli keskimäärin 1,40 % ja puitesopimusmyynnin palvelumaksut olivat noin 96 % yhtiön liikevaihdosta. Asiakastyytyväisyys yhtiön palveluihin säilyi edelleen hyvänä. Hansel Oy ei tavoittele sen toimintaa koskevan lain mukaisesti omistajalle jaettavaa taloudellista tulosta, vaan hyvä talouskehitys mahdollistaa palvelumaksuprosentin alentamisen. Kertomusvuonna Hansel Oy:n noin 4,43 milj. euron vararahasto purettiin ja varat palautettiin omistajalle.

Senaatti-kiinteistöt

Senaatti-kiinteistöt saavutti kertomusvuodelle asetetut toiminnalliset tavoitteensa ja ylitti sille asetetut taloudelliset tavoitteet. Liikelaitoksen tilikauden 2010 liikevaihto supistui yliopistouudistuksen johdosta 23 % edellisestä vuodesta ja oli yhteensä 554,2 milj. euroa. Liikevaihto kuitenkin ylitti budjetoidun liikevaihtotavoitteen 53,5 milj. eurolla ja myös tilikauden kokonaistulos oli 124,6 milj. euroa eli 37,0 milj. euroa budjetoitua 87,6 milj. euroa suurempi.

Senaatti-kiinteistöjen tilikauden 2010 vuokraustoiminnan tulos ilman kiinteistöjen ja palveluiden myyntiä ja arvonalennuksia oli 95,4 milj. euroa. Tavoite ylittyi 14,4 milj. eurolla, johon vaikutti liikevaihdon ja vuokratuottojen ennakoitua pienempi supistuminen. Lisäksi rahoituskuluissa syntyi säästöä johtuen ennakoitua matalammasta korkotasosta sekä yliopistokiinteistöyhtiöiden etuajassa maksamista saatavista ja siten poistuneesta lainatarpeesta. Sijoitetun pääoman tuotto oli 4,0 % eli hieman vuonna 2009 saavutettua (4,4 %) alempi. Tilikauden 2010 investoinnit olivat 255 milj. euroa, ja investointien osuus liikevaihdosta kohosi elvytyssyistä nopeutettujen rakennushankkeiden johdosta 46 prosenttiin. Ensimmäisessä lisätalousarviossa tehdyn noston jälkeen investointivaltuus oli 310 milj. euroa, joten valtuus alittui 55 milj. eurolla. Valtiolle tarpeettomaksi jäänyttä kiinteistöomaisuutta myytiin 95,4 milj. eurolla. Myyntitoiminnan tulos, 35 milj. euroa, ylitti budjetoidun myyntitoiminnan tuloksen 29,1 milj. eurolla. Myyntitoiminnan tuloksen ylitykseen vaikutti eräiden suurten kauppojen toteutuminen loppuvuodesta 2010. Palveluiden tulos oli 2,3 milj. euroa ylittäen budjetoidun tulostavoitteen 1,3 milj. eurolla. Tilojen käyttöaste pysyi edelleen hyvänä 96,1 prosentissa ja omavaraisuusaste säilyi vahvana 63,8 prosentissa.

Toiminnan asiakas- ja yhteiskuntavastuullisuustavoitteiden mukaisesti investoinneissa painotettiin peruskorjauksia, energiatehokkuutta ja sisäilman laadun parantamista sekä rakennussuojelu- ja esteettömyysnäkökohtia. Virastoille ja laitoksille kehitettiin edelleen myös asiantuntijapalveluita muun muassa työympäristön strategiaperusteiseen kehittämiseen liittyen. Asiakastyytyväisyyskyselyn mukaan 72 % asiakkaista

oli melko tai erittäin tyytyväisiä Senaatti-kiinteistöjen toimintaan. Senaatti-kiinteistöt toimii 1.1.2011 alkaen uuden liikelaitoslain mukaisesti ainoastaan sidosryhmäasemassa ns. in house -asemassa ja tuottaa palveluja lähes yksinomaan valtionhallinnolle ja sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetuilla määrärahoilla. Senaatti-kiinteistöjen strategiaa tarkistettiin vuonna 2010 ja uuden strategian mukainen organisaatio aloitti 1.1.2011.

Valtion vakuusrahasto

Valtiovarainministeriön hoidossa oleva Valtion vakuusrahasto keskittyy rahastosta annetun lain mukaisten omaisuudenhoitoyhtiöiden ja Yrityspankki Skop Oyj:n toimintojen hallittuun alasajoon. Julkista pankkitukea on myönnetty vuoden 2010 loppuun mennessä nettomääräisesti 5 906 milj. euroa. Kertomusvuoden aikana Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy, selvitystilassa, jakoi Suomen valtiolle ja Valtion vakuusrahastolle ennakkojako-osuutena yhteensä 25 milj. euroa omistusten mukaisessa suhteessa. Valtion tilille Arsenal tuloutti suoraan noin 19,7 milj. euroa ja vakuusrahastolle noin 5,3 milj. euroa. Yrityspankki Skop Oyj, selvitystilassa, lunasti vakuusrahastolta liikkeeseen laskemiaan pääomatodistuksia yhteensä 5 milj. eurolla.

Valtion vakuusrahasto tuloutti kertomusvuoden aikana budjettitalouteen noin 10,3 milj. euroa, joita rahasto ei tarvitse omien sitoumustensa hoitamiseen. Rahasto alensi vuonna 2010 taseessaan omaisuudenhoitoyhtiöiden osakkeiden arvoa Arsenalin jakaman ennakkojako-osuuden määrällä. Rahaston vuoden 2010 ylijäämä jäi arvonalennuksen vuoksi noin 4,9 milj. euroon. Rahaston tuloutukset budjettitalouteen ovat kertomusvuoden loppuun mennessä olleet yhteensä 233,1 milj. euroa.

Valtion eläkerahasto

Valtiovarainministeriön alaisuudessa toimivan eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii tasaamaan eri vuosien eläkemenoja. Rahaston tehtävänä on sijoittaa sille uskotut varat tuottavasti ja turvaavasti. Valtion eläkerahastosta ei makseta eläkkeitä, vaan kaikki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat eläkkeet maksaa Valtiokonttori valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Eläkerahastosta siirretään valtion talousarvion yleiskatteeksi 40 % valtion vuotuisesta eläkemenosta.

Rahaston varat ovat valtion varallisuutta, mutta ne ovat rahaston nimissä ja hallinnassa. Rahaston toiminnasta aiheutuvat menot maksetaan rahaston hallinnassa olevista varoista. Eläkerahaston tuloja ovat rahastolle tuloutettavat eläkemaksut ja muut maksut sekä rahaston varoille saatavat tuotot.

Rahaston hallinnassa olevan sijoitusvarallisuuden markkina-arvo oli vuoden 2010 lopussa 13,9 mrd. euroa eli likimain 1,6 mrd. euroa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Rahaston nettomääräinen eläkemaksutulo (eläkemaksut – siirto valtion talousarvion katteeksi) oli likimain 154 milj. euroa vuoden aikana, eli sijoitustoiminnan absoluuttinen tuotto oli noin 1,45 mrd. euroa vuonna 2010. Sijoituksista 54 % oli korkosijoituk-

sia, 41 % osakesijoituksia ja 5 % muita sijoituksia vuoden lopussa. Sijoitustoiminnan suhteellinen tuotto oli 11,7 % vuonna 2010 (16,4 % vuonna 2009).

Valtiovarainministeriö on asettanut rahastolle strategisen ja toiminnallisen tuottotavoitteen. Strategisen tulostavoitteen mukaan valtion eläkerahaston sijoitustoiminnan tulee pitkällä aikavälillä tuottaa enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto. Riskittömällä sijoitusvaihtoehdon tuotolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta mukaan lukien velanhallinnassa tehtyjen johdannaissopimusten kustannukset. Nettovelalla tarkoitetaan valtion budjettitalouden velan ja kassavarojen erotusta. Toiminnallisen tulostavoitteen mukaan valtion eläkerahaston sijoitustoiminnan tuoton tulee riskikorjattuna ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin tuotto.

Vuosina 2006—2010 rahaston vuosituotto on ollut keskimäärin 3,6 % ja velan keskimääräinen kustannus 3,5 %. Rahasto on siten hienoisesti ylittänyt sille asetetun pitkän aikavälin tuottotavoitteen. Rahaston toiminnallisen tulostavoitteen arvioimiseksi tarvittavaa tietoa ei ole vuodelta 2010 saatavilla.

TAULUKKO 99. Valtiovarainhallinnon maksullinen toiminta ja henkilöstövoimavarojen hallinta, milj. euroa

HALLINNONALAN MAKSULLINEN TOIMINTA							
Julkisoikeudellisesti hinnoitellut	**2010**			**2009**			**Ali-/ ylijäämä**
	tuotot	**kust.**	**kv %**	**tuotot**	**kust.**	**kv %**	**2010**
Valtiovarainministeriö	0,0	0,0	100	0,0	0,0	100	0,0
Verohallinto	1,3	1,0	121	1,2	1,4	85	0,2
Tullilaitos	2,7	3,0	90	3,1	3,4	92	-0,3
VRK	8,8	8,2	108	9,1	8,7	105	0,6
YHTEENSÄ	**12,9**	**12,3**	**104**	**13,4**	**13,4**	**100**	**0,5**
Liiketaloudellisesti hinnoitellut	**2010**			**2009**			**Ali-/ ylijäämä**
	tuotot	**kust.**	**kan. %**	**tuotot**	**kust.**	**kan. %**	**2010**
Valtiovarainministeriö	0,0	0,0	100	0,0	0,0	100	0,0
Valtion taloudellinen tutkimuslaitos	0,1	0,1	56	0,3	0,4	79	0,0
Valtiokonttori	1,4	0,5	282	1,4	0,7	185	0,9
Verohallinto	0,4	0,2	178	0,4	0,3	129	0,2
Tullilaitos	0,6	0,5	107	0,7	0,6	106	0,0
Tilastokeskus	8,8	8,4	105	9,2	8,8	105	0,4
Palkeet	49,9	50,6	99	-	-	-	-
VRK	8,2	4,6	177	7,3	3,6	206	3,6
YHTEENSÄ	**69,4**	**65,0**	**107**	**19,2**	**14,4**	**134**	**5,1**
Erityislakeihin perustuvat	**2010**			**2009**			**Ali-/ ylijäämä**
	tuotot	**kust.**	**kv %**	**tuotot**	**kust.**	**kv %**	**2010**
Valtiokonttori	36,7	31,1	118	36,5	29,8	122	5,6
Verohallinto	1,6	3,1	51	1,4	3,1	47	-1,5
Yhteensä	38,3	34,2	112	37,9	32,9	115	4,1
KAIKKI YHTEENSÄ	**120,51**	**111,53**	**108**	**70,59**	**60,70**	**116**	**9,7**

kv % = kustannusvastaavuusprosentti

kan. % = kannattavuusprosentti

kv % ja kan. % on laskettu milj. euron tarkkuudesta

TAULUKKO 100. Hallinnonalan henkilöstön määrä ja tila

	2008	2009	2010
Henkilötyövuosien määrä	**12 384**	**12 292**	**12 550**
Henkilöstön määrä 31.12.	**12 828**	**12 651**	**12 954**
Naiset	8 781	8 700	8 934
Miehet	4 047	3 951	4 020
Vakinaiset	11 696	11 650	12 039
Määräaikaiset	1 132	1 001	915
Kokoaikaiset	11 552	11 364	11 530
Osa-aikaiset	1 276	1 287	1 424
Henkilöstön keski-ikä, v.	**47,3**	**47,8**	**48,0**
Naiset	48,0	48,4	48,5
Miehet	45,9	46,3	46,8
Henkilöstön määrät ikäluokittain			
15—24	148	111	95
25—34	1 822	1 664	1 644
35—44	2 790	2 733	2 814
45—54	4 221	4 171	4 154
55—64	3 783	3 900	4 170
65—	64	72	77
Seniori-ikäisten (45 v. ->) osuus, %	62,9	64,4	64,9
Koulutus ja kehitt., työpäivää/htv	**4,9**	**3,0**	**2,2**
Koulutustasoindeksi	**5,1**	**5,1**	**5,2**
Naiset	4,9	5,0	5,0
Miehet	5,3	5,4	5,4
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	**11,8**	**11,5**	**11,1**

13 Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusministerin katsaus

Kertomusvuonna tuli voimaan yliopistolain uudistus ja siihen liittyvät ammattikorkeakoululain ja Suomen Akatemiaa koskevan lainsäädännön uudistukset. Valtion tilivirastoina toimineet yliopistot irtaantuivat valtiosta ja siirtyivät toimintoineen, henkilöstöineen ja opiskelijoineen vuoden 2010 alusta toimimaan uuden yliopistolain mukaisina itsenäisinä oikeushenkilöinä. Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi yliopistoille ja ammattikorkeakouluille kirjallisen palautteen niiden toiminnasta hallinto-, ohjaus- ja valvontatehtävänsä osana.

Valtioneuvosto päätti yliopistojen vakavaraisuuden tueksi luovutettavasta valtion kiinteistövarallisuudesta ja maksuvalmiuden turvaavasta rahoituksesta. Lisäksi varauduttiin valtion finanssisijoituksiin suhteessa yliopistojen keräämään yksityiseen pääomaan. Yliopistojen rahoitusmalli uudistettiin siten, että toiminnan laadun ja vaikuttavuuden painoarvo rahoituksessa kasvoi. Yliopistojen valtion rahoituksen kehitys sidottiin yliopistoindeksiin vuodesta 2011 lähtien.

Korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä jatkettiin. Sivistyspoliittinen ministeriryhmä linjasi rakenteellisen kehittämisen vauhdittamista. Tutkimuksen infrastruktuureja vahvistettiin erillisellä Suomen Akatemian hakukierroksella, jolla infrastruktuureihin suunnattiin 26 milj. euroa. Ammattikorkeakoulujen taloudellista ja hallinnollista asemaa, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan roolin vahvistamista sekä taideyliopistojen yhdistämistä selvitettiin. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta ja sen jaostot arvioitiin. Tutkimus- ja innovaationeuvosto hyväksyi koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopoliittisen linjaraportin vuosille 2011—2015.

Korkeakoulusektorilla aloitettiin korkeakoulujen opiskelijavalintojen sekä uuden, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisen sähköisen hakujärjestelmän kehittäminen. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian toteuttaminen kytkettiin osaksi korkeakoulujen käynnissä olevaa strategiatyötä.

Perusopetuksen laadun kehittämistoimia jatkettiin Perusopetus paremmaksi -ohjelmalla, jossa painopisteenä oli opetusryhmien koon pienentäminen, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen ja tukitoimien, oppilaanohjauksen ja oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen, perusopetuksen vieraiden kielten tarjonnan monipuolistaminen sekä koulujen kerhotoiminnan ja kodin ja koulun yhteistyön tukeminen. Vakiinnutettiin kouluyhteisöjen turvallisuutta edistävä koulukiusaamisen

vastainen KiVa Koulu -toimenpideohjelma koulujen käyttöön. Tietoverkkovälitteistä peruslukutaidon ja matematiikan oppimisvaikeuksien oppimis- ja arviointiympäristöä kehitettiin edelleen ja sitä laajennettiin tukemaan maahanmuuttajataustaisten lasten oppimista. Tuettiin oppimisympäristöjen kehittämistä ja monipuolistamista kehittämällä vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen pedagogiikkaa. Valmisteltiin lukiokoulutuksen kehittämisehdotukset.

Pätevän ja osaavan opetushenkilöstön saatavuuden turvaamiseksi käynnistettiin Osaava-ohjelma. Tavoitteena on opetustoimen henkilöstökoulutukseen osallistumisen, täydennyskoulutuksen vaikuttavuuden ja työhyvinvoinnin lisääminen. Ohjelma on määräaikainen ja päättyy vuonna 2016.

Ammatillista koulutusta lisättiin edelleen merkittävästi. Lisäykset kohdennettiin työvoimatarpeiden mukaan ja kasvukeskuksia painottaen tavoitteena erityisesti nuorten koulutukseen pääsyn turvaaminen, nuorisotyöttömyyden alentaminen, nuorten syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäiseminen ja aikuisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen. Ammatillisen koulutuksen tutkintojen kehittäminen jatkui.

Aikuiskoulutusetuuksien laajentaminen lisäsi aikuiskoulutukseen osallistumista jopa ennakoitua enemmän.

Henna Virkkunen
Opetusministeri

Kulttuuri- ja urheiluministerin katsaus

Kulttuuripolitiikan kehitykselle on luotu hyvät edellytykset. Valtioneuvosto antoi opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelun pohjalta eduskunnalle selonteon kulttuurin tulevaisuudesta. Selonteko antaa suuntaviivat kulttuuripolitiikan kehittämiselle pitkälle tulevaisuuteen mutta sisältää myös lyhyemmän aikavälin toimenpide-esitykset. Selonteko sai eduskunnan tuen vuoden 2011 alussa.

Taiteen ja kulttuurin rahoitus kasvoi koko vaalikauden, ja tämä kehitys jatkui myös sen viimeisenä täytenä vuonna. Määrärahakasvu on osoitus kulttuurin yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen kasvusta.

Pitemmälle vaalikauteen ulottuva on myös vuonna 2010 päätökseen saatettu teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusuudistus. Se lisäsi vuosina 2008—2010 laitosten valtionosuuksia lähes 80 %. Korkeimman hallinto-oikeuden asiaan liittyvä päätös tukee sitä, että nämä valtionosuudet kohdentuvat nimenomaan siihen toimintaan mihin ne on tarkoitettu.

Taiteilijoiden toimeentulon parantamisessa riittää tehtävää. Tehdyssä selvityksessä todettiin suomalaisten taiteilijoiden elävän taiteestaan vain 50-prosenttisesti, kun vastaava luku muissa Pohjoismaissa on noin 70 %. Selvityksen sisältämien taiteilijoiden työttömyys-, sosiaali- ja eläketurvaan sekä verotukseen liittyvien toimenpide-ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia tarkastellaan hallinnonalojen yhteistyönä.

Taiteen ja kulttuurin aluetasolla tapahtuvaan toimintaan antavat aineksia mm. laaditut luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämislinjaukset 2010—2020. Kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007—2011 toteuttamista jatkettiin edelleen. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin avulla on noussut laajan kiinnostuksen kohteeksi.

Kulttuuriperinnön säilyttämiseksi on lisätty rakennusperinnön hoitoon ja kunnossapitoon varattuja avustusmäärärahoja. Kulttuuriympäristöstrategian valmistelu käynnistyi. Kansallisen digitaalisen kirjaston valmistelu eteni. Kirjastotoimessa on korostunut mm. verkkopalvelujen kehittäminen. Tekijänoikeuskysymykset ovat olleet kenties suurimman julkisen mielenkiinnon kohteina, ja tulevat sellaisina pysymäänkin.

Liikunnan alueella on edelleen tarpeen saada ihmiset liikkumaan enemmän. Tavoitetta on tuettu kohdentamalla liikuntapaikkarakentamista erityisesti laajoja käyttäjäryhmiä palveleviin liikuntapaikkoihin. Vähän liikkuviin ja liikunnasta syrjäytyneisiin lapsiin ja nuoriin on kiinnitetty erityistä huomiota. Liikkuva koulu -hanketta ja jo perinteistä Kunnossa Kaiken Ikää -toimintaa toteutettiin. Paikallisen seuratoiminnan kehittämishanke tukee seurojen edellytyksiä paikallistason työssä. Suomalaisen huippu-urheilun toimintaedellytysten parantamiseksi käynnistettiin ns. muutostyöryhmän työskentely. Siltä on lupa edellyttää tuloksia samaan tapaan kuin urheilijoilta itseltään.

Lisääntyneillä nuorisotyön määrärahoilla on tuettu nuorten omaa toimintaa sekä kasvatuksellista nuorisotyötä. Monialainen yhteistyö ja etsivä nuorisotyö kunnissa turvattiin nuorisolain muutoksilla. Nuorisotyöttömyyden kasvu saatiin taitetuksi. Lasten ja nuorten kehittämisohjelman 2007—2011 arviointi osoitti, että suurin osa ohjelman toimenpiteistä on joko toteutettu tai toteutuksessa.

Opintotukea kehitettiin vuoden 2010 aikana määrätietoisesti. Opintorahan ja sairauspäivärahan yhteensovitus muuttui 1.8.2010 lukien. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää opiskelijan toimeentuloturvaa ja kannustaa opiskelijaa hakemaan hänen tilanteeseensa tarkoitettua ensisijaista etuutta sekä korjata nykykäytäntöön liittyviä epäkohtia.

Hallituksen politiikkariihessä asettaman työurien pidentämistavoitteen edistämiseksi asetettu opintotuen kehittämisen johtoryhmä luovutti elokuussa 2010 korkeakouluopintojen edistymisen seurantaa ja toisen asteen opintotuen ja opiskelijoiden asumisen tukemisen kehittämislinjauksia koskevat mietinnöt.

Opintotuen käytön suunnitelmallisuutta, tukiajan riittävyyttä ja päätoimista opintoihin keskittymistä opintotukiaikana päätettiin parantaa. Lisäksi päätettiin nostaa korkeakouluopiskelijoiden ateriatuen määrää ja muulla kuin korkeakoulujen tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle maksettavaa ylimääräistä avustusta 1.1.2011 lukien. Opiskelijoiden toimeentuloon ja opiskeluun vaikuttavia tekijöitä kartoitettiin lokakuussa 2010 julkaistussa Opiskelijatutkimus 2010 -tutkimushankkeessa. Tutkimus liittyy eurooppalaiseen EUROSTUDENT-tutkimushankkeeseen, jossa verrataan eri maiden opiskelijoiden tilannetta. Tutkimuksista saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää päätöksenteossa.

Stefan Wallin
Kulttuuri- ja urheiluministeri

13.1 Koulutus ja tiedepolitiikka

TAULUKKO 101. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Tavoite TAE 2010	Arvio toteumasta
Opintojen ja tutkintojen korkea laatu – Perusopetuksen oppimistulokset ovat parhaiden joukossa kansainvälisissä vertailuissa. – Suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee. – Korkeakoulujen opiskelija-opettajasuhde paranee. – Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.	– Perusopetuksen oppimistulokset: hyvä – Suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa: tyydyttävä – Korkeakoulujen opiskelija-opettajasuhde: tyydyttävä – Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus: tyydyttävä
Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen – Perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta välittömästi jatko-opintoihin siirtyvien osuus nousee. – Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lyhenee ja koulutuksen läpäisy paranee. – Korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee. – Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen paranee.	– Perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta välittömästi jatko-opintoihin siirtyvien osuus: tyydyttävä – Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika ja koulutuksen läpäisy: tyydyttävä – Korkeakoulututkinnon suorittamisikä: tyydyttävä – Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen: tyydyttävä
Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään – Opetuksen ja tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuvat. – Korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus lisääntyy. – Korkeakoulujen tuloksellisuus paranee.	– Opetuksen ja tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus: tyydyttävä – Opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus: tyydyttävä – Korkeakoulujen tuloksellisuus: hyvä
Pätevän ja osaavan opetushenkilöstön saatavuuden turvaaminen – Opettajien kelpoisuustilanne paranee. – Halukkuus hakeutua opettajankoulutukseen säilyy niin, että hakijoita luokanopettajakoulutukseen on vuosittain vähintään 5 000.	– Opettajien kelpoisuustilanne: hyvä – Halukkuus hakeutua opettajankoulutukseen: hyvä

13.2 Oppilaitos-, koulutuksen järjestäjä- ja korkeakouluverkko

Peruskouluverkon harveneminen jatkui. Peruskoulujen määrä väheni noin sadalla koululla. Koulujen lakkauttamiset ja yhdistämiset kohdistuivat pieniin alle 50 oppilaan kouluihin. Yhtenäiskoulujen eli vuosiluokat 1—9 käsittävien koulujen määrä on lisääntynyt vuosittain. Vuosien 2009 ja 2010 välillä yhtenäiskoulujen määrä kasvoi 19 koululla.

Aluehallintovirastojen arviointien mukaan perusopetuksen alueellinen saavutettavuus on pysynyt lähes samana valtakunnan tasolla tarkasteltuna seitsemän vuoden ajan ja on keskimäärin varsin hyvä. Kuntien väliset erot olivat edelleen suuria kaikilla alueilla. Ruotsinkielisen perusopetuksen saavutettavuus oli suomenkieliseen verrattuna hieman heikompaa.

Kouluverkon harventuminen on vaikuttanut melko vähän koulukuljetuksissa olevien oppilaiden määrään ja osuuteen kaikista oppilaista. Tämä johtunee väestön keskittymisestä taajamiin. Kuljetusoppilaiden osuus kaikista oppilaista oli hieman alle neljännes vaihdellen Etelä-Suomen alueen alle viidenneksestä Itä-Suomen hieman yli 30 prosenttiin.

Lukioverkon muutokset olivat vähäisiä.

Taiteen perusopetuksen valtionosuuden piirissä aloitti kaksi uutta musiikkioppilaitosta. Valtionosuutta saa nyt 89 musiikkioppilaitosta ja 41 muiden taiteenalojen oppilaitosta (arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, tanssi, teatteritaide, sanataide ja sirkustaide).

Ammatillisen koulutuksen kentässä tapahtui viisi järjestäjäfuusiota, joiden lisäksi yksi järjestämislupa peruttiin kokonaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki lisäksi järjestämislupapäätökset vuoden 2011 alkuun ajoittuvasta kolmesta järjestäjäfuusiosta ja yhdestä ylläpitäjävaihdoksesta. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä on nyt yhteensä 139. Valtio ylläpitää ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjänä vain Saamelaisalueen koulutuskeskusta.

Korkeakoulujen määrä väheni yhdistymisten myötä sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulusektorilla. Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu muodostivat Aalto-yliopiston, Kuopion ja Joensuun yliopistot Itä-Suomen yliopiston sekä Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu uuden Turun yliopiston. Yhdistymisten jälkeen yliopistoja on 16. Ammattikorkeakouluja on 25 Tampereen ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulujen fuusioiduttua Tampereen ammattikorkeakouluksi.

13.3 Opiskelijamäärät ja tutkinnot

Oppilasmäärä jatkui kasvavana **esiopetuksessa**, johon osallistui 1 022 lasta edellisvuotta enemmän. **Perusopetuksen** oppilasmäärä väheni 6 000 oppilaalla ja **lukion** opiskelijamäärä 1 080 opiskelijalla.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä kasvoi oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa lähes 5 300 opiskelijalla ja väheni oppisopimuskoulutuksessa lähes 3 200 opiskelijalla. **Ammatillisessa lisäkoulutuksessa** oppilaitosmuotoisen koulutuksen opiskelijamäärä säilyi liki edellisen vuoden tasolla, mutta oppisopimuskoulutuksen opiskelijamäärä väheni noin 1 850 opiskelijalla.

Ammatillisen erityisopetuksen opiskelijamäärä kasvoi 6 % edellisestä vuodesta. Kertomusvuonna erityisopetusta sai noin 20 900 opiskelijaa. **Vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen** opiskelijamäärä kasvoi vain hieman ollen kertomusvuonna noin 2 900.

Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavassa ja valmistavassa koulutuksessa, **ammattistartissa**, opiskeli lähes 1 500 opiskelijaa. Syksyn uusista ammattistartin opiskelijoista 73 % oli samana keväänä perusopetuksen päättäneitä, kun edellisenä syksynä osuus oli 65 %.

Yliopistoissa tutkinto-opiskelijoiden määrä laski ja **ammattikorkeakouluissa** kasvoi. Yliopistoissa perustutkinto-opiskelijoita oli noin 144 300, mikä oli noin 1 000 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ammattikorkeakouluissa kokonaisopiskelijamäärä oli noin 124 600, mikä oli noin 3 200 edellisvuotta enemmän.

Suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen määrä oli 20 581, mikä oli 3 % enemmän kuin vuonna 2009. Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suoritettiin 1 253 eli niiden määrä kasvoi 33 %.

Yliopistojen myöntämien ylempien korkeakoulututkintojen määrä oli 14 384, mikä oli 37 % enemmän kuin vuonna 2009. Tutkintomäärien voimakas kasvu johtui siitä, että vuoden 2008 tutkintorakenneuudistuksen takia tutkintoja oli vuonna 2009 poikkeuksellisen vähän. Tohtorintutkintojen määrä oli 1 518.

TAULUKKO 102. Esiopetus, perusopetus ja tutkintoon johtava koulutus[1]

	2006	2007	2008	2009	2010	Muutos 2009—2010
Esiopetus						
Opiskelijamäärä	57 930	57 510	56 650	57 745	58 767	1 022
Perusopetus						
Uudet opiskelijat	58 010	57 650	57 030	56 770	57 876	1 106
Päättötodistuksen saaneet	65 790	65 570	66 810	65 083	64 621	-462
Opiskelijamäärä	568 720	560 610	551 710	536 776	530 678	6 098
Lukiokoulutus						
Uudet opiskelijat	39 544	39 395	38 744	38 054	38 000	-54
Suoritetut ylioppilastutkinnot[2]	32 790	33 100	32 600	32 619	32 298	321
Opiskelijamäärä	114 140	112 390	110 180	108 480	107 400	-1 080
Ammatillinen peruskoulutus[3]						
Uudet opiskelijat	64 710	67 710	68 400	67 370	65 500	-1 870
Suoritetut tutkinnot	37 280	38 860	39 110	42 520	43 500	980
Opiskelijamäärä[4]	150 450	156 860	161 670	162 300	164 390	2 090
Ammatillinen lisäkoulutus[5]						
Uudet opiskelijat	26 500	28 920	30 100	31 700	30 400	-1 300
Suoritetut tutkinnot	16 160	16 350	16 700	17 300	17 900	600
Opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa	28 389	28 048	28 000	28 900	28 800	-100
Opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	22 150	24 500	27 131	29 025	27 181	-1 844
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot						
Aloittaneet	32 370	32 120	32 920	33 676	34 305	629
Suoritetut tutkinnot	20 770	20 570	21 090	20 044	20 581	537
Opiskelijamäärä	115 760	114 730	113 390	115 830	118 015	2 185
Josta ulkomaalaiset opiskelijat	4 600	5 400	6 294	6 962		..
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot						
Aloittaneet	1 220	1 770	1 990	2 308	2 722	414
Suoritetut tutkinnot	150	360	680	940		
Opiskelijamäärä	2 070	3 430	4 535	5 544	6 580	1 036
Yliopiston perustutkinnot[6]						
Uudet opiskelijat	20 150	19 650	19 640	20 169	19 988	-181
Suoritetut alemmat korkeakoulututkinnot	3 810	5 880	13 876	10 775	12 300	1 525
Suoritetut ylemmät korkeakoulututkinnot	13 130	13 880	21 825	10 535	14 384	3 849
Opiskelijamäärä	152 160	152 200	140 560	145 330	144 321	-1 009
Yliopiston tohtorintutkinnot	1 410	1 520	1 527	1 642	1 518	-124

[1] Opetushallinnon alainen koulutus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2010 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksena järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

[2] Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

[3] Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

[4] Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

[5] Uudet opiskelijat ja suoritetut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

[6] Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot.

TAULUKKO 103. Tohtorintutkinnot

	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Miehet	481	633	673	767	732	749	754	696	781	720
Naiset	284	523	584	632	690	660	772	831	861	798
YHTEENSÄ	**765**	**1 156**	**1 257**	**1 399**	**1 422**	**1 409**	**1 526**	**1 527**	**1 642**	**1 518**

TAULUKKO 104. Aikuiskoulutus[1]

Tilastotietoja tutkintoon johtavasta/valmistavasta koulutuksesta	2006	2007	2008	2009	2010
Lukiokoulutus					
Uudet opiskelijat	4 300	4 300	4 200	4 200	5 030
Opiskelijamäärä	11 700	11 500	11 200	11 200	12 030
Oppilaitosmuotoinen näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus					
Uudet opiskelijat	7 120	7 820	8 270	10 160	10 000
Suoritetut tutkinnot	3 760	4 220	3 650	4 230	4 500
Opiskelijamäärä	13 100	13 300	14 020	15 460	17 260
Oppisopimuksena järjestetty ammatillinen peruskoulutus					
Uudet opiskelijat/aloittaneet	9 470	12 280	12 360	7 050	5 500
Suoritetut tutkinnot	3 300	3 460	4 050	5 590	6 000
Opiskelijamäärä	15 050	19 730	22 830	18 380	15 190
Oppilaitosmuotoinen ammatti- ja erikoisammatti-tutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus					
Uudet opiskelijat	14 445	13 219	13 200	13 800	13 900
Suoritetut tutkinnot	8 377	8 833	8 900	9 200	9 600
Opiskelijamäärä	28 389	28 048	28 000	28 900	28 800
Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus					
Uudet opiskelijat	12 050	15 701	16 900	17 900	17 050
Suoritetut tutkinnot	7 786	7 517	7 800	8 100	8 700
Opiskelijamäärä	22 150	24 500	27 131	29 025	27 181
Ammattikorkeakoulututkinnot (perustutkinto)					
Aloittaneet	6 230	6 210	6 260	6 800	7 100
Suoritetut tutkinnot	4 100	3 865	3 741	3 428	3 710
Opiskelijamäärä	18 300	18 600	19 600	20 500	21 700
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot					
Aloittaneet	1 220	1 770	1 990	2 380	2 722
Suoritetut tutkinnot	150	360	680	940	1 253
Opiskelijamäärä	2 070	3 300	4 530	5 540	6 580

[1] Opetushallinnon alainen koulutus. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita koskevat luvut ovat vuoden 2010 osalta arvioita.

13.4 Koulutukseen pääsy ja läpäisy

Perusopetuksen jälkeen välittömästi koulutukseen sijoittuneiden osuus laski v. 2009 hieman edellisestä vuodesta. Silti lähes 97 % perusasteen päättäneistä sijoittui välittömästi koulutukseen.

TAULUKKO 105. Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen

	2005	2006	2007	2008	2009
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet yhteensä, %	40,7	41,9	42,9	44,2	44,0
– perustutkintoon johtava koulutus, %	39,4	40,1	40,7	41,9	41,2
– valmistavat koulutukset, %	1,3	1,8	2,2	2,3	2,8
Lukiokoulutukseen sijoittuneet, %	53,3	51,1	50,8	50,6	50,2
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä, %	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5
– peruskouluissa, %	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0
– kansanopistoissa, % [1]	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä, %	92,7	91,2	91,5	92,5	91,4
Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä, %	4,3	4,3	4,7	4,8	5,3
YHTEENSÄ, %	**97,0**	**95,5**	**96,2**	**97,3**	**96,7**

[1] Arvio

Lukiokoulutuksen keskeyttäminen on vähäistä.

Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt ja opintojen läpäisy parantunut 2000-luvun aikana. Vuonna 2008 ammatillisen koulutuksen keskeyttämisaste painui ensi kerran alle 10 prosentin ja vuonna 2009 keskeyttäneiden osuus laski edelleen 8,5 prosenttiin. 2000-luvulla 57—58 % opiskelijoista on suorittanut perustutkinnon kolmen vuoden kuluessa opintojen aloittamisesta. Vuonna 2009 läpäisyaste parani edellisestä vuodesta noin 1,5 prosenttiyksikköä ollen noin 59,5 %.

Yliopistot tehostivat opintojen etenemisen seurantaa. Tavoitteeseen, jonka mukaan kaikilla koulutusaloilla vähintään 75 % aloittaneista opiskelijoista suorittaa ylemmän korkeakoulututkinnon tavoiteajassa, ei päästy. Vuoden 2005 lakimuutosten myötä otettiin käyttöön kaksiportainen tutkintorakenne sekä säädettiin ylemmille ja alemmille tutkinnoille tavoitteelliset suoritusajat. Tutkintorakenneuudistuksen siirtymäaika aiempien tutkintovaatimusten mukaisten tutkintojen suorittamiselle päättyi hei-

näkuussa 2008 (pl. tekniikka, lääketiede, hammaslääketiede ja eläinlääketiede). Tutkinnonuudistuksen aiheuttama tutkintosuma nosti korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikää v. 2008.

TAULUKKO 106. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä, mediaani

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ammattikorkeakoulututkinto[1]	25,1	25,1	25,2	25,1	25,3	25,2
Ylempi korkeakoulututkinto	27,3	27,3	27,4	27,5	28,6	27,3

[1] Nuorten koulutus

Yliopistojen ensimmäinen valtakunnallinen yhteishaku toteutettiin sähköisenä. Samalla yhtenäistettiin ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen hakuaikoja.

Uusien ylioppilaiden osuus opiskelupaikan saaneista ja sen vastaanottaneista (päävalinnat) oli edellisvuoden tapaan hieman yli 35 %. Yliopistoissa opiskelupaikan vastaanottaneista 19-vuotiaiden tai nuorempien osuus laski hieman. Opiskelijavalintoja kevennettiin ja opetusta kehitettiin edelleen.

TAULUKKO 107. Yliopistoissa opiskelupaikan vastaanottaneet ikäryhmittäin, %

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
19-vuotias tai nuorempi	27	27	28	28	27	25	24
20—24-vuotias	46	46	44	43	44	44	45
25-vuotias tai vanhempi	27	27	28	29	29	31	31

13.5 Koulutustarpeiden ennakointi, koulutuksen työelämävastaavuus ja alueellinen vaikuttavuus

Ennakoinnin kehittämistä jatkettiin työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman yhteistyöryhmässä sekä Euroopan sosiaalirahastovaroin. Valmistelu koulutustarjonnan tavoitteista vuodelle 2016 käynnistyi.

Ammatillisen peruskoulutuksen tutkintorakennetta ja tutkintojen perusteita uudistettiin laadullisen ennakoinnin tulosten perusteella vastaamaan sisällöltään paremmin työelämän osaamistarpeita. Tutkintojen perusteiden tarkistamisen yhteydessä ammattiosaamisen näyttöjen perusteet liitettiin osaksi tutkinnon perusteita. Vuonna 2010 tarkistettiin 30 perustutkinnon perusteet. Kertomusvuonna työelämäosaamisen kehittämisen koulutukseen osallistui yli 1 100 ammatillisen peruskoulutuksen opettajaa.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävää lisäkoulusta laajennettiin. Lisäykset kohdennettiin kunkin alueen oman osaamisen kysynnän mukaisesti painottaen taantuman vaikutusten lieventämistä sekä pk-yritysten ja aliedustettujen ryhmien osaamistarpeita.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävää korkeakoulutettujen täydennyskoulutusta laajennettiin yli 1 200 opiskelijapaikkaan. Lisäykset kohdennettiin työssä oppimista hyödyntäviin, työelämän kanssa yhteistyössä valmisteltuihin esityksiin, jotka vastaavat keskeisiin tutkinnon jälkeisiin osaamistarpeisiin.

Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuudessa keskeinen toimintamuoto on käytännönläheinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta. Ammattikorkeakouluopintojen ja -opiskelijoiden työelämäyhteydet näkyivät hankkeistettujen opinnäytetöiden kasvaneena osuutena. Vuonna 2009 hankkeistettuja opinnäytetöitä oli 80 % ammattikorkeakouluissa suoritetuista opinnäytetöistä.

Ammattikorkeakoulujen koulutuksen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyön laatua ja vaikuttavuutta edistettiin tuloksellisuusrahoituksella. Sopimuskauden 2010—2012 tuloksellisuusrahoituksen yhtenä asiakokonaisuutena on aluevaikuttavuus ja työelämäyhteistyö.

Yliopistokeskusten kehittämiseen varatulla määrärahalla tuettiin muun muassa alueen, sen yritysten ja aikuisväestön muuttuviin osaamistarpeisiin vastaavaa osaamisen siirtoa. Maakuntakorkeakoulutoiminnalla vastattiin alueiden työelämän tarpeisiin.

Maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantamiseen kohdistettiin toimia kaikilla koulutusasteilla. Maahanmuuttajataustaisen opetushenkilökunnan täydennyskoulutusta laajennettiin. Ammattikorkeakoulut käynnistivät maahanmuuttajille koulutusta, jonka tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten.

13.6 Yleissivistävä koulutus

Perusopetuksen laatua kehitettiin Perusopetus paremmaksi -ohjelmalla. Ohjelmassa myönnettiin erityisavustuksia oppilaanohjauksen, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen, kerhotoiminnan sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen. Perusopetuksen opetusryhmien pienentämiseen myönnettiin 30 milj. euroa. Vakiinnutettiin kouluyhteisöjen turvallisuutta edistävä koulukiusaamisen vastainen KiVa Koulu -toimenpideohjelma perusopetuksen koulujen käyttöön. Koulukiusaamisen vähentämisen ohjelman toiminta-aikana kiusaaminen on vähentynyt 53 % hankkeeseen osallistuvissa kouluissa. Tietoverkkovälitteistä peruslukutaidon ja matematiikan oppimisvaikeuksien oppimis- ja arviointiympäristöä kehitettiin edelleen ja laajennettiin tukemaan maahanmuuttajataustaisten lasten oppimista. Tuettiin oppimisympäristöjen kehittämistä ja monipuolistamista kehittämällä vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen pedagogiikkaa. Valmisteltiin perusopetuksen yleisiä tavoitteita ja tuntijakoa koskevat säädösmuutosesitykset sekä lukiokoulutuksen kehittämisehdotukset.

Joustavan perusopetuksen toiminnan piirissä oli lähes 1 200 oppilasta. Joustavassa perusopetuksessa käytetään yksilöllisiä koulupudokkuutta vähentäviä opetusmenetelmiä ja toimintatapoja. Joustavassa perusopetuksessa korostuvat toiminnallisuus, erilaisten oppimisympäristöjen käyttö ja työssäoppiminen.

Oppivelvollisuuden laiminlyöneiden määrä väheni. Vuonna 2009 vain 39 oppivelvollista löi opetuksensa laimin, kun vuonna 2008 luku oli 60. Ilman perusopetuksen päättötodistusta eronneiden määrä oli 81, kun se vuonna 2008 oli 115.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestivät lähes kaikki kunnat. Toimintaan osallistui yli 45 000 ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilasta sekä muiden vuosiluokkien erityisopetuksen oppilasta. Toiminnan laadun kehittämisen tukena toimi erilaisia alueellisia kehittämisverkostoja.

13.7 Ammatillinen koulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää lisättiin edelleen merkittävästi: vuoden 2010 alusta voimaan tuli 1 250 opiskelijapaikan lisäys ja syksyllä 2 750 opiskelijapaikan lisäys. Lisäksi tehtiin päätökset 500 opiskelijapaikan lisäyksistä vuoden 2011 alusta lukien. Opiskelijamäärälisäykset kohdennettiin alueellisen työvoimatarpeen mukaan kasvukeskuksia painottaen tavoitteena erityisesti nuorten koulutukseen pääsyn turvaaminen, nuorisotyöttömyyden alentaminen ja nuorten syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäiseminen sekä riittävien koulutusmahdollisuuksien turvaaminen myös aikuisväestölle.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamisen vauhdittamishanketta jatkettiin. Hanke tukee kunta- ja palvelurakenneuudistuksen tavoitteita, mutta sen suositukset ovat puitelain väestöpohjavaatimusta pidemmälle meneviä. Koulutuksen järjestäjät ovat hankkeen aikana esittäneet suunnitelmansa toimenpiteistä järjestäjäverkon kokoamiseksi vuoteen 2012 mennessä.

Ammatillisen peruskoulutuksen tulosrahoituksen uudet mittarit otettiin käyttöön siten, että uudistus voitiin toimeenpanna vuoden 2011 alusta. Uudet mittarit ottavat aiempaa paremmin huomioon sen, kuinka paljon koulutuksen järjestäjä on kyennyt lisäämään opiskelijoiden valmiuksia työllistyä tai suorittaa tutkinto ja toisaalta vähentämään opintojen viivästymisen tai keskeyttämisen todennäköisyyttä.

Ammattistarttikoulutus vakinaistettiin syksyllä alkaneesta koulutuksesta lukien. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 49 koulutuksen järjestäjälle luvan vakinaisen ammattistarttikoulutuksen järjestämiseen.

13.8 Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa jatkettiin johtoryhmän ehdotusten (OPM 2009:11) mukaisesti. Lisättiin ammatillisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen tarjontaa sekä laajennettiin korkeakoulutettujen oppisopimustyyppistä täydennyskoulutusta. Toimeenpantiin aikuisopiskelun etuusuudistus. Toteutettiin oppisopimuskoulutuksen laadun kehittämishanke sekä selvitettiin oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittämistarpeita. Työssäoppimista ja korkea-asteen täydennyskoulutusmallien kehittämistä jatkettiin korkeakoulujen yhteisissä kehittämis- ja tutkimushankkeissa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tulosrahoitusjärjestelmä otettiin käyttöön ja käynnistettiin tulosrahoitusjärjestelmän toisen vaiheen selvitystyö.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman toimeenpanoa jatkettiin vapaan sivistystyön rahoitustyöryhmän ehdotusten (OPM 2009:12) pohjalta. Valmisteltiin vapaan sivistystyön lainsäädäntöön muun muassa perustamishankejärjestelmän uudistusta koskevat muutokset, otettiin käyttöön laatu- ja kehittämisrahoitusavustukset sekä jatkettiin oppilaitos- ja ylläpitäjärakenteen kehittämistyötä.

Opetustoimen henkilöstökoulutukseen pääsyä edistettiin käynnistämällä määräaikainen Osaava-ohjelma. Ohjelma käynnistyi v. 2010 työryhmän ehdotusten mukaisesti (OPM 2009:16). Ohjelman tavoitteena on tukea koulutuksen ja opetuksen järjestäjien (mm. kunnat, kuntayhtymät, yksityiset koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, valtio) verkostomaista toimintaa niin, että koko henkilöstöllä on pääsy omaa ammatillista osaamista parantavaan täydennyskoulutukseen. Osallistuneiden määrä valtion rahoittamassa opetustoimen henkilöstökoulutuksessa nousi Osaava-ohjelman ansiosta noin neljänneksellä. Koko valtion rahoittamaan opetustoimen henkilöstökoulutukseen osallistui noin 40 000 henkeä.

13.9 Ammattikorkeakouluopinnot

Ammattikorkeakoulujen valtakunnallisten kehittämisverkostojen toiminta jatkui. Verkostot keskittyvät opiskelijan ja työelämän välisten suhteiden kehittämiseen, ammattikorkeakoulujen t&k-työn, ylempien AMK-tutkintojen, ammattikorkeakoulujen opettajuuden ja kansainvälisen toiminnan kehittämiseen sekä ammattikorkeakoulujen yrittäjyyden edistämiseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n johtaman ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmaprojektin ja Korkeakoulujen arviointineuvoston tutkinnonuudistuksen arvioinnin pohjalta jatkettiin työtä, jonka tavoitteena on uudistaa ja selkeyttää ammattikorkeakoulujen koulutusvastuita, rakenteita ja -nimikkeistöä vuodesta 2012 lähtien.

Korkeakouluopintojen tehokkuus ja laatu on ollut erityisen seurannan ja kehittämisen kohteena. Opintoprosessien tehostamista koskevia tavoitteita kirjattiin ammattikorkeakoulujen sopimuksiin vuosille 2010—2012.

Toiminnan laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi asetettiin selvityshenkilöt selvittämään ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamista. Raportti toimii jatkovalmistelun pohjana.

TAULUKKO 108. Ammattikorkeakouluopinnot

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Tavoite sopimus-kaudelle 2010—2012
Päätoiminen opiskelu, 45 op tai enemmän suorittaneet, % nuorten koulutuksen opiskelijoista	60,3	59,2	53,9	54,3	54,3	53,9	62,6
Vain ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden osuus aloittaneista, nuorten koulutus, %	..	15,6	..	..	23,3	26,0	..
Yliopettajista tohtoreita tai lisensiaatteja, %	69,7	75,6	78,7	79,6	83,4	84,7	..

TAULUKKO 109. Ammattikorkeakoulujen kansainvälistyminen

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Tavoite sopimus-kaudelle 2010—2012
Vieraalla kielellä suoritettu opetus opintopisteinä [1]	19 820	20 460	25 560	27 650	31 000	388 000		..
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	3 726	3 934	4 595	5 400	6 294	6 962		8 220
Yli 3 kk kestävä opiskelija- ja harjoittelijavaihto Suomesta ja Suomeen	6 850	6 890	7 240	7 180	7 473	7 556	8 389	8 790

[1] Vuosina 2003—2008 tarjottu opetus opintoviikkoina.

13.10 Yliopisto-opetus

Yliopistolaitoksen kokonaisuudistusta toteutettiin. Yliopistoille itsenäisen oikeushenkilöaseman tuonut yliopistolaki astui voimaan vuoden 2010 alusta. Yliopistojen toiminta – oikeushenkilömuotoon, lakisääteisten tehtävien painotukseen ja maantieteelliseen sijaintiin katsomatta – rahoitetaan jatkossakin pääasiallisesti valtion rahoituksella. Valtion rahoitusta korotetaan vuodesta 2011 lähtien kustannustason nousua vastaavasti ns. yliopistoindeksin mukaisesti. Valtioneuvosto päätti yliopistoille luovutettavasta valtion kiinteistövarallisuudesta ja maksuvalmiuden turvaavasta rahoituksesta. Luovutettuja yliopistokiinteistöosakeyhtiöiden osakkeita vastaan yliopistojen peruspääomaan merkittiin 648,8 milj. euroa ja muuhun omaan pääomaan 411,5 milj. euroa mm. maksuvalmiusrahoituksen ja aiempien vuosien siirtyvien erien perusteella.

Opintoprosessien kehittämistä ja yliopistojen **tutkintorakenneuudistusta** tuettiin.

Yliopistoissa otettiin käyttöön uusi rahoitusmalli, jossa lisättiin toiminnan laadun ja vaikuttavuuden painoarvoa.

Korkeakoulujen **kansainvälistymisstrategiaa** toimeenpantiin osana yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen strategioita. Kansainvälinen opiskelijavaihto kasvoi 12,5 % edellisvuodesta ollen 10 327.

TAULUKKO 110. Yliopistojen opiskelija- ja harjoittelijaliikkuvuus

	2006	2007	2008	2009	2010
Ulkomaalaiset perusopiskelijat	3 619	3 980	4 151	4 719	..
Ulkomaalaiset jatkotutkinto-opiskelijat	1 747	1 834	1 941	2 153	..
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon lähteneet perustutkinto-opiskelijat	4 469	4 343	4 519	5 010	5 141
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon saapuneet perustutkinto-opiskelijat	4 784	4 911	5 280	5 317	5 301

13.11 Tiede ja tutkimus

Perustutkimuksen edellytyksiä vahvistettiin lisäämällä Suomen Akatemian kilpailtua tutkimusrahoitusta. Painopisteitä olivat tutkimuksen laadun, tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kilpailukyvyn kehittäminen, tieteen ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tehostaminen sekä kansainvälistyminen.

Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyys varmistettiin panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen ja tutkijanuran kehittämiseen.

TAULUKKO 111. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot

Vuosi	Yritykset		Julkinen sektori		Korkeakoulusektori		Yhteensä	Reaalimuutos ed. vuodesta	T&K-menojen BKT-osuus
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	%
1999	2 643,9	68,2	470,1	12,1	764,8	19,7	3 878,8	14,6	3,16
2000	3 135,9	70,9	497,4	11,2	789,3	17,8	4 422,6	11,1	3,34
2001	3 284,0	71,1	500,9	10,8	834,1	18,1	4 619,0	1,4	3,30
2002	3 375,1	69,9	529,7	11,0	925,6	19,2	4 830,3	3,3	3,35
2003	3 527,9	70,5	515,4	10,3	961,7	19,2	5 005,0	4,3	3,43
2004	3 683,5	70,1	530,1	10,1	1 039,8	19,8	5 253,4	4,4	3,46
2005	3 876,9	70,8	554,7	10,1	1 042,1	19,0	5 473,8	3,7	3,48
2006	4 107,8	71,0	574,2	10,0	1 079,2	18,7	5 761,2	4,4	3,45
2007	4 513,4	72,0	564,7	9,0	1 164,6	18,7	6 242,7	5,2	3,47
2008	5 102,0	74,3	588,5	8,6	1 180,6	17,2	6 871,1	8,1	3,72
2009	4 847,2	71,4	656,5	9,7	1 282,8	18,9	6 786,5	-2,2	3,96
2010[1]	4 919,3	71,0	644,5	9,3	1 362,0	19,7	6 925,8	-0,1	3,90

[1] Tilastokeskus, arvio kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella. Yritysten tarkentuneet raportointikäytännöt selittävät kasvusta vuosien 2007 ja 2008 välillä noin 350 milj. euroa.

TAULUKKO 112. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö

	2006	2007	2008	2009
T&K -työn menot, milj. euroa	106	115	89,2	123,7
Kansallisen kilpaillun rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta	0,6	0,6	0,4	0,6
T&K -työn henkilötyövuodet, % päätoimisten opettajien määrästä	26,2	29,2	23,7	28,2

Suomen tiedepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistettiin osallistumalla aktiivisesti eurooppalaisen tutkimusalueen kehittämiseen.

TAULUKKO 113. Yliopistojen tutkija- ja opettajavierailut, yli 1 kk

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Suomalaisia ulkomailla	735	578	633	696	621	614	647	699
Ulkomaalaisia Suomessa	1 030	1 088	1 060	1 064	1 064	1 104	999	1 172

TAULUKKO 114. Yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilökunnan kansainvälinen julkaisutoiminta[1]

	Kv-julkaisut yhteensä	Artikkelit, ref.	Artikkelit, muut[2]	Monografiat
1995	11 076	7 515	3 448	113
2000	13 983	9 032	4 817	134
2001	14 580	9 471	4 939	170
2002	14 991	9 703	5 125	163
2003	15 142	9 789	5 177	176
2004	16 653	10 670	5 804	179
2005	16 982	10 570	6 229	183
2006	18 039	11 918	5 917	204
2007	18 435	12 150	6 090	200
2008	18 929	12 504	6 184	241
2009	19 539	12 875	6 451	213

[1] Ulkomailla julkaistut
[2] Artikkelit kokoomateoksissa ja painetuissa kongressijulkaisuissa

Suomen Akatemia toteutti tutkimusinfrastruktuurihaun, joka kohdennettiin yliopistojen priorisoimiin laajoihin kokonaisuuksiin, jotka tukevat paikallisia tai kansallisen tiekartan mukaisia tutkimusinfrastruktuureja. Tuettiin Akatemian tutkimusmäärärahoilla ESFRI-ohjelmaan kuuluvien ICOS-hankkeen ja biotieteiden hankkeiden kansallista valmistelua. Suomi allekirjoitti Euroopan antiprotonien ja ionien tutkimuslaitoksen (FAIR) perustamista koskevan yleissopimuksen.

Tietohuollon instituutioiden ja rakenteiden kehittämistä jatkettiin. Toimeenpantiin Helsingin yliopiston yhteydessä toimivan Kansalliskirjaston arviointi. Tehtiin periaatepäätös arkistolaitoksen keskusarkiston perustamisesta Mikkeliin vähänkäytetylle aineistolle.

Uusi laki Suomen Akatemiasta tuli voimaan ja Akatemian tieteellisten toimikuntien 3-vuotiskaudet alkoivat.

Sektoritutkimuksen neuvottelukunta ja sen jaostot arvioitiin. Tutkimus- ja innovaationeuvosto hyväksyi koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopoliittisen linjaraportin vuosille 2011—2015.

13.12 Opintotuki

Opintotuen saajien määrä kasvoi noin yhden prosentin. Opintolainan valtiontakauksen saaneita opiskelijoita oli noin 133 252 eli 39 % kaikista tuen saajista.

TAULUKKO 115. Opintotuen saajat (opintoraha, asumislisä ja opintolainan valtiontakaus)[1]

	2007	2008	2009	2010
Lukiot	27 354 (24 %)	34 108 (30 %)	32 057 (30 %)	31 815 (29 %)
Ammatilliset oppilaitokset	97 203 (71 %)	103 510 (74 %)	109 003 (76 %)	110 897 (74 %)
Ammattikorkeakoulut	93 348 (72 %)	93 744 (74 %)	93 336 (72 %)	93 356 (72 %)
Yliopistot	94 139 (62 %)	93 382 (63 %)	92 188 (64 %)	93 147 (62 %)

1 Taulukkoon ei sisälly Kansaneläkelaitoksen tilastoimat muissa kuin mainituissa oppilaitoksissa opiskelevat ja ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat. Edellisessä tilinpäätöskertomuksessa raportoitiin opintoraha ja asumislisän saajat

Opintotuen saajista opiskeli muissa kuin yllä mainituissa oppilaitoksissa 7 230 opiskelijaa ja ulkomaisissa oppilaitoksissa 6 209 opiskelijaa. Ulkomaisessa oppilaitoksessa opintotukea saavien määrä kasvoi 11 %. Koulumatkatukea sai 66 725 opiskelijaa, eli lähes joka kolmas lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa ammatillista perustutkintoa suorittava opiskelija.

Keskimääräinen laina ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla oli 7 070 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla 7 940 euroa. Yhteensä opintolainaa oli 293 746 henkilöllä. Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2010 lopussa 1 364,5 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 10,4 milj. euroa. Opintotukimenot olivat yhteensä lähes 881 milj. euroa, jossa on kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 11,5 milj. euroa.

Opintorahan ja sairauspäivärahan yhteensovitus muuttui 1.8.2010 lukien. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää opiskelijan toimeentuloturvaa ja kannustaa opiskelijaa hakemaan hänen tilanteeseensa tarkoitettua ensisijaista etuutta sekä korjata nykykäytäntöön liittyviä epäkohtia.

Hallituksen politiikkariihessä asettaman työurien pidentämistavoitteen edistämiseksi 2.3.2009 asetettu opintotuen kehittämisen johtoryhmä luovutti elokuussa 2010 korkeakouluopintojen edistymisen seurantaa ja toisen asteen opintotuen ja opiskelijoiden asumisen tukemisen kehittämislinjauksia koskevat mietinnöt.

Hallitus antoi esityksen laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta käsiteltäväksi vuotta 2011 koskevan valtion talousarvion yhteydessä. Esityksessä ehdotettiin, että 1.8.2011 lukien opintotuen myöntämiskäytäntö muuttuu korkeakoulujen kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaiseksi ja opintojen edistymisen seurantaa tehostetaan. Lisäksi opintotuen riittävyyttä ehdotettiin parannettavaksi luopumalla harjoittelupalkan tai oppilaitoksen maksaman apurahan perusteella tehtävästä erillisestä tarveharkinnasta, muuttamalla korkeakouluopiskelijoiden lainatakauksen myöntäminen automaattisemmaksi, laajentamalla lukiolaisten lainatakausoikeutta sekä nosta-

malla ulkomailla opiskelevien lainatakauksen määrää 160 eurolla ja korkoavustuksen tulorajoja 54 prosentilla. Asumislisäkuukausi ehdotettiin laskettavaksi tukiaikaan ja jatko-opintojen tukiaikaa rajattavaksi. Koulutuksen saavutettavuuden turvaamiseksi koulumatkatukioikeutta ehdotettiin laajennettavaksi näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen peruskoulutukseen ja eräisiin muihin ammatillisiin koulutuksiin sekä väljennettävän eräitä koulumatkatuen myöntämiseen liittyviä rajoituksia.

Lisäksi päätettiin nostaa korkeakouluopiskelijoiden ateriatuen määrää 10 sentillä ateriaa kohden ja muulla kuin korkeakoulujen tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle maksettavaa ylimääräistä avustusta 16 senttiä ateriaa kohden 1.1.2011 lukien.

13.13 Taide ja kulttuuri

TAULUKKO 116. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Tavoite TAE 2010	Arvio toteumasta
Luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä ja työllisyyttä parantamalla, kulttuurin ja tiedon saatavuutta sekä kulttuuriperinnön säilyttämistä ja aktiivista käyttöä edistämällä vahvistetaan kulttuurista perustaa ja sivistyksen voimaa.	– Luovan työn tekijöiden toimintaedellytykset: *Erinomainen* – Kulttuurin ja tiedon saatavuus: *Erinomainen* – Kulttuuriperinnön säilyttäminen ja aktiivinen käyttö: *Hyvä*
Luovaa taloutta, kulttuuripalveluiden saatavuutta ja kulttuuristen sisältöjen tuotantoa vahvistetaan alueellisesti ja paikallisesti alueiden ja elinympäristöjen kehittämiseksi.	– Luovan talouden vahvistaminen: *Tyydyttävä* – Kulttuuripalveluiden saatavuuden vahvistaminen: *Hyvä* – Kulttuuristen sisältöjen tuotannon vahvistaminen: *Tyydyttävä*
Taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta lisäämällä ja kulttuuripalveluiden hyödyntämistä tukemalla sekä osallistumismahdollisuuksia kehittämällä parannetaan kansalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.	– Saavutettavuuden lisääminen: *Tyydyttävä* – Osallistumismahdollisuuksien kehittäminen; kulttuuripalveluiden hyödyntämisen tukeminen: *Hyvä*
Kulttuuristen sisältöjen tuotantoa ja levitystä, kulttuurin taloutta sekä kulttuurivientiä ja -vaihtoa edistämällä, toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää kehittämällä ja kulttuuriyrittäjyyden toimintaedellytyksiä parantamalla vahvistetaan kilpailukykyä.	– Kulttuuristen sisältöjen tuotannon ja levityksen edistäminen: *Tyydyttävä* – Kulttuurin talouden sekä kulttuuriviennin ja -vaihdon edistäminen: *Hyvä* – Tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen: Tyydyttävä – Kulttuuriyrittäjyyden toimintaedellytysten parantaminen: *Tyydyttävä*

Kulttuurisen perustan vahvistaminen ja luovan työn tekijöiden aseman parantaminen

Valtion tuki taiteelle ja kulttuurille (ilman kirjastoja) on lisääntynyt vuodesta 2007 vuoteen 2010 yli 85 milj. eurolla (27,3 %). Vuonna 2010 määrärahat lisääntyivät 25,4 milj. eurolla (6,8 %). Määrärahakasvu osoittaa kulttuurin painoarvon nousua hallituksen politiikassa. Kasvulla on voitu tukea kaikkia taiteenaloja sekä laitoksia, järjestöjä, taiteilijoita ja eri kehittämiskohteita.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon kulttuurin tulevaisuudesta. Se sisältää keskeiset linjaukset ja toimenpide-ehdotukset kulttuuripolitiikan kehittämiseksi ja antaa hyvän pohjan pyrkimyksille parantaa kulttuuripolitiikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Kulttuurihallinnon rakenteelliseksi kehittämiseksi valmisteltiin lakiesitys Taiteen keskustoimikunnan muuttamisesta Taiteen edistämiskeskukseksi. Tässä vaiheessa toteutui ainoastaan Valtion taideteostoimikunnan siirto Valtion taidemuseon yhteyteen sekä taiteilijaprofessorin virkojen (11) muuttaminen taiteilija-apurahoiksi (22). Valtion taiteilija-apurahojen määrä lisääntyy 545 apurahavuodesta 567:ään. Uudet apurahat ovat nykyistä pidempiä (enintään 10 vuotta). Kirjastoapurahajärjestelmän kehittämistä on valmisteltu. Vuosittain myönnettävien uusien ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden määrä nousee 16 täyttä eläkettä vastaavalla määrällä v. 2011, jolloin täysien eläkkeiden määrä on 51. Eläkkeiden määrän lisäämiseen edelleen on paineita.

Taiteilijoiden toimeentuloedellytysten kehittämistarpeista tehty selvitystyö osoitti huomattavia puutteita omaa työtään tekevien taiteilijoiden työllisyysturvassa. Selvityshenkilön ehdotusten pohjalta käynnistettiin hallinnonalojen välinen yhteistyö toimeentuloa ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Käynnistettiin myös yhteistyö taiteen ja muun työelämän vuorovaikutuksen edistämiseksi tavoitteena työhyvinvoinnin lisääminen ja työurien pidentäminen.

Toimialan virastojen ja laitosten kehittämiseksi toteutettiin Valtion taidemuseon kansainvälinen arviointi. Museovirasto uudisti kokonaisstrategiansa. Valli- ja Kuninkaansaaren liittämistä Suomenlinnan hoitokunnan yhteyteen selvitettiin. Valmisteltiin esitys uudeksi kuvaohjelmalainsäädännöksi. Valtion elokuvatarkastamo on tarkoitus muuttaa vuoden 2012 alussa Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukseksi. Käynnistettiin kulttuuriympäristöstrategian valmistelu.

Tekijänoikeustoimikunta on tarkastellut tekijänoikeuslain selkiyttämismahdollisuuksia. Erisuuntaiset intressit vaikuttavat toimikunnan työskentelyyn. IPR-strategian mukaisia toimenpiteitä (tiedotustoiminnan ja osaamisen kehittämisen tuki) on alettu toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Hankkeissa on mahdollisuus vaikuttaa myös nuorten asenteisiin ja suhtautumiseen tekijänoikeuteen. Tekijänoikeuden loukkauksia koskevien kohdennettujen ilmoitusten välittämisen mahdollistava lakiesitys annettiin eduskunnalle.

Kulttuuripalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen

Vuonna 2008 käynnistynyt teattereita, orkestereita ja museoita koskenut valtionosuusuudistus saatettiin päätökseen. Laitosten valtionosuudet kasvoivat vuosina 2008—2010 noin 50 milj. euroa, eli lähes 80 %. Tämä on turvannut taide- ja kulttuurilaitosten aktiivisen toiminnan, palvelut sekä taide- ja kulttuurialan ammattilaisten työllisyyttä. Seurantatyöryhmän mukaan valtionosuuksien kohdentuminen laitosten toimintaan on toteutunut paremmin kuin valtionosuusjärjestelmää käyttöön otettaessa v. 1993. Tilanne kuntien ja taiteen alojen välillä vaihtelee kuitenkin suuresti. Seurantatyöryhmä ehdotti valtionosuusjärjestelmän kannustavuuden kehittämistä.

KUVIO 16. Kulttuuritilaisuuksissa käyminen 12 kuukauden aikana 1999—2009, 10 vuotta täyttänyt väestö, %

(Tilastokeskus, Ajankäyttötutkimus)

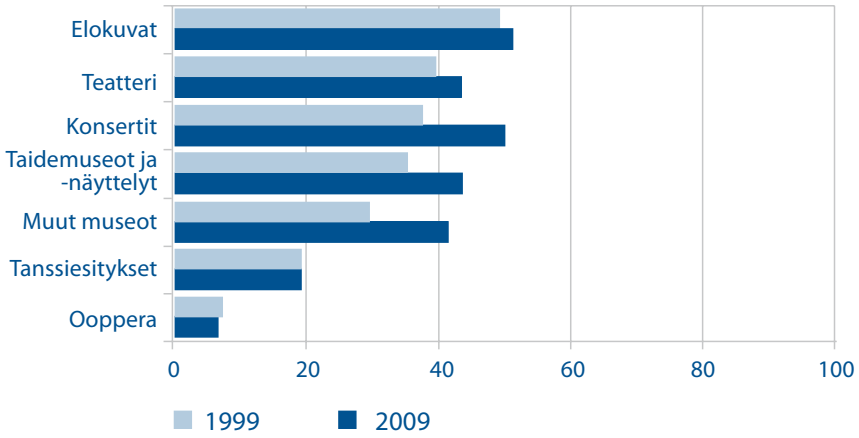

Kulttuuritilaisuuksissa käyminen on lisääntynyt 2000-luvulla. 10 vuotta täyttäneestä väestöstä kulttuuritilaisuuksissa käyvien osuus on kasvanut 76 prosentista 83 prosenttiin. Erot eri väestöryhmien välillä ovat tasoittuneet. Ylemmät toimihenkilöt käyvät edelleen kulttuuritilaisuuksissa enemmän kuin muut sosioekonomiset ryhmät ja heillä on myös eniten kulttuuriharrastuksia, mutta he eivät ole viimeisen 10 vuoden aikana lisänneet kulttuurin harrastamista. Sen sijaan maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, tuotantotyöntekijät sekä jakelu- ja palvelutyöntekijät käyvät kulttuuritilaisuuksissa enemmän nyt kuin 10 vuotta sitten. Työttömistä vuonna 2002 konserteissa kävi vähintään kerran vuodessa 27 %, mutta vuonna 2009 jo 40 %. Museoissa käymisessä vastaavat luvut ovat 25 % ja 36 %, ja teattereissa käymisessä 23 % ja 25 %. Kehitys osoittaa, että kulttuuripolitiikan tavoiteasettelussa keskeisenä oleva kulttuuripalvelujen tasa-arvoisen saatavuuden turvaaminen tuottaa pitkällä aikavälillä tulosta ja että valtionosuusuudistus on ollut tarpeen myös palvelujen kysynnän näkökulmasta.

Kulttuuripalveluiden tasa-arvoisen saatavuuden turvaamiseksi käynnistettiin kuntien kulttuuritoimen tilaa ja palveluiden saatavuutta koskeva selvitystyö. Alueellisten taiteen edistämisorganisaatioiden yhteistyön kehittämiseen myönnettiin ensimmäistä kertaa paikallis- ja aluehallinnon kehittämismäärärahaa. Käynnistettiin paikallismuseotoiminnan kehittämistyö.

Tanssitaidetta on viety eri puolille Suomea tanssin aluekeskusverkoston kautta: esitystoiminnasta noin 88 % ja työtilaisuuksista 85 % tapahtui muualla kuin pääkaupunkiseudulla. Näyttämö-, tanssi-, sävel- ja sirkustaiteen vapaan ammattilaiskentän ryhmien toimintamahdollisuuksien parantamisesta valmistuvat työryhmäehdotukset vuoden 2011 alussa.

Lastenkulttuuripalveluja edistävän Taikalamppu-toiminnan turvin lasten taidepalveluiden tarjonta on lisääntynyt ja kynnys osallistua taidekasvatukseen on madaltunut. Mediakasvatusta edistettiin Lapset ja media -ohjelman keinoin. Kulttuuriperintökasvatuksen järjestämisestä on käyty neuvotteluja.

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelman 2010—2014 mukaisia hankkeita on käynnistynyt eri puolilla maata. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelmassa 2005—2010 on vammaisyhteisöjen ohella kiinnitetty huomiota monikulttuurisuuteen sekä alueellisen toiminnan kehittämiseen. Venäjän- ja vironkielisten kulttuuriosallistumisesta, maahanmuuttajien osallistumisesta kulttuurialan vaikuttamiseen sekä romanien osallisuudesta ja osallistumisesta kulttuuritoimintaan Suomessa käynnistettiin selvityshankkeet. Saamelaiskulttuuria on tuettu eri määrärahoista.

Kirjastojen määrä on vähentynyt hieman. Kokonaislainaus ja fyysiset kirjastokäynnit ovat pysytelleet entisellä tasolla mutta verkkokäynnit lisääntyneet huomattavasti. Muutos heijastaa tietoyhteiskuntakehitystä. Kirjastopolitiikka 2015 -ohjelman tueksi laadittiin Yleisten kirjastojen laatusuositus -asiakirja. Valtionavustuksilla on tuettu rakentamisen, peruskorjauksen ja kirjastoautojen uusimisen ohella mm. kirjastojen palvelukonseptien kehittämistä. Verkkopalveluja on uusittu ja monipuolistettu.

TAULUKKO 117. Kirjastojen määrä, lainaus, käynnit ja verkkokäynnit

	2008	2009	2010
Pää- ja sivukirjastojen määrä	833	815	800
Yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	99 260	98 786	96 500
Fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	55 611	54 347	52 600
Kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	45 957	51 503	57 000

Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeessa on kehitetty kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteinen asiakasliittymä. Se otetaan käyttöön v. 2011, jolloin sen kautta on haettavissa noin 6 miljoonaa digitaalista objektia ja 60 miljoonaa viitettä. Hankkeeseen liittyy myös digitoitujen ja alkujaan digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen säilymisen ja tulevan käytön turvaavan, keskitetyn pitkäaikaissäilyttämisjärjestelmän luominen.

Luovan talouden vahvistaminen kulttuurin avulla

Taide ja kulttuuri vaikuttavat sekä suoraan että välillisesti kilpailukyvyn lisääntymiseen. Erityisesti suurten kaupunkien taloudessa kulttuuri toimii merkittävänä kehityksen veturina. Kulttuurin kulutus yksityisistä kulutusmenoista oli vuonna 2008 lähes 7 %. Kulttuurialojen tuottama arvonlisäys – n. 5,1 mrd. euroa – on 3,2 % BKT:sta. Vuositasolla muutokset ovat pieniä ja yksittäisten kulttuuripoliittisten toimien vaikutusta niihin on vaikea arvioida. Kansantalouden tasolla asiaan vaikuttavat erityisesti kotimaisen kysynnän ja viennin kehittyminen.

TAULUKKO 118. Kulttuuri kansantaloudessa vuonna 2008 (Tilastokeskus, Kulttuurin satelliittitilinpito)

Kulttuurin osuus, %	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Työllisistä, %	4,21	4,18	4,18	4,19	4,26	4,28
Arvonlisäyksestä, %	3,11	3,18	3,23	3,18	3,17	3,19
Kulutusmenoista, %	5,3	5,26	5,27	5,39	5,5	5,69
Yksityisistä kulutusmenoista, %	6,78	6,75	6,78	6,94	7,09	6,96

Kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007—2011 toimeenpano on mahdollistanut kymmenien kunnianhimoisten vientihankkeiden toteuttamisen, vahvistanut ministeriöiden yhteistyötä ja täsmentänyt kuvaa viennin rakenteellisista pullonkauloista. Ohjelman puitteissa rahoitettiin Kiinan kulttuurimarkkinoille pääsyyn tähdännyt Shanghain maailmannäyttelyn kulttuuriohjelma. Liiketoimintasopimuksia on jo syntynyt yritysten välillä. Finpron vetämässä luovien alojen kansainvälistymishanke Luovimossa on syntynyt myös yritysten yhteistyöhankkeita.

ESR-rahoitteisen Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelman 2007—2013 hankkeissa aloittaneita henkilöitä oli mukana vuoden 2010 lopussa yli 2 100 ja yrityksiä lähes 500. Hankkeissa osaaminen on vahvistunut merkittävästi ja kyky kannattavaan liiketoimintaan parantunut.

Alueellisten taide- ja kulttuuritoimijoiden ja muiden alueellisten toimijoiden välinen yhteistyö nousee tärkeäksi. Sovittiin kulttuuria koskevat tulostavoitteet 15 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Maakunnan liittojen kanssa laadittiin Luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämistoimenpiteet 2010—2020 -toimintaohjelma. Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa jatkettiin luovan talouden kehittäjätoimijan ja koordinaatiorakenteen valmistelua.

Kulttuurialojen toimijoiden yhteistyötä matkailusektorin kanssa on edistetty. Helsinki sai World Design Capital -statuksen vuodelle 2012 ja toteutukseen myönnettiin valtionrahoitus (5 milj. euroa, josta OKM:n osuus 2 milj. euroa). Kansainvälisessä yhteistyössä luovan talouden kehitysedellytyksiä edistävät Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuurisektorin sekä elinkeino- ja kulttuurisektoreiden puheenjohtajuusvuoden 2011 valmistelu, suomalais-venäläinen kulttuurifoorumitoiminta, EU:n toimet sekä Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuus.

13.14 Liikunta

TAULUKKO 119. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	Hyvä
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Hyvä
Eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivan huippu-urheilun tukeminen	Tyydyttävä

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Valtioneuvoston liikunnan edistämisen linjoista tekemän periaatepäätöksen toteutumisen arvioinnissa todettiin, että valtaosa periaatepäätöksen toimenpiteistä ja ehdotuksista on käytännössä toteutettu tai niiden suunnassa ollaan edetty. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi on toteutettu toimenpiteitä, jotka ovat edistäneet tavoitteiden saavuttamista.

Vapaa-ajan liikuntaa riittävien liikunnan kriteerien mukaan (vähintään kaksi kertaa viikossa, ainakin puolen tunnin ajan) sanoo harrastavansa 66 % miehistä ja 72 % naisista. Vapaa-ajan liikunta on lisääntynyt kaikissa koulutusryhmissä 1970-luvulta alkaen. Miehistä 31 % ja naisista 32 % kertoi harrastavansa vapaa-ajan liikuntaa vähintään neljää kertaa viikossa. Tämä osuus on pysynyt jokseenkin samalla tasolla 1990-luvun puolivälistä lähtien.

TAULUKKO 120. Terveytensä kannalta riittävästi (väh. 2 krt/vko) liikkuvat 15—64-vuotiaat, %[1]

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio
Miehet	67	66	68
Naiset	73	72	74

[1] Lähde: 2007 ja 2008 Kansanterveyslaitos (AVTK), 2010 OPM

Lapsista ja nuorista (3—18-vuotiaat) 92 % kertoo harrastavansa urheilua tai liikuntaa. Lasten ja nuorten urheilun ja liikunnan harrastaminen on yleistynyt. Samanaikaisesti lasten ja nuorten on arvioitu olevan huonokuntoisempia kuin ennen, sillä arkipäiväisen fyysisen aktiivisuuden määrä on vähentynyt. Lasten liikunta on muuttunut pysyvästi päivittäisestä pihalla ja lähialueilla leikkimisestä ja pelaamisesta enemmän määrätyin ajoin tapahtuvaksi lajien harjoittelemiseksi. Nuorten harrastaman hengästyttävän liikunnan määrä on jonkin verran lisääntynyt. Vähiten hengästyttävää liikuntaa harrastavat toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijat.

Koko väestön liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi on myönnetty valtionavustuksia liikuntapaikkarakentamiseen. Erityisesti on tuettu laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia liikuntapaikkoja, kuten uimahalleja. Aluehallinnolle on osoitettu määrärahat käytettäväksi ns. pienten liikuntapaikkojen avustuksiin, kuten lähiliikuntapaikkojen rakentamisen avustamiseen.

TAULUKKO 121. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustus vuosina 2007—2010 liikuntapaikkatyypeittäin

	2007		2008		2009		2010		Yhteensä	
	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa
Uimahallit	8	3 840	6	2 930	5	3 450	4	3 600	23	13 820
Jäähallit	4	1 460	5	2 140	8	4 070	3	1 500	20	9 170
Liikuntahallit	11	3 770	9	3 330	10	4 660	9	4 470	39	16 230
Ulkokentät	1	500	2	500	2	1 200	3	1 370	8	3 570
Muut liikuntapaikat	3	1 200	5	2 000	7	6 393	5	3 810	20	13 403
YHTEENSÄ	**27**	**10 770**	**27**	**10 900**	**32**	**19 773**	**24**	**14 750**	**110**	**56 193**

Lasten ja nuorten liikunnallista elämäntapaa on edistetty Liikkuva koulu -hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on lisätä kouluikäisten fyysistä aktiivisuutta liikunnallistamalla koulun toimintakulttuuria sekä lisätä tutkimuksen keinoin tietoperustaa lasten ja nuorten fyysisestä aktiivisuudesta. Syksyllä 2010 toimintansa aloittaneissa 21 pilottihankkeessa etsitään hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja. Osana Liikkuva koulu -hanketta on kehitetty fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmää. Tarkoituksena on lisätä objektiivista vertailu- ja seurantakelpoista tietoa lasten ja nuorten fyysisestä toimintakyvystä.

Aikuisväestön ja ikääntyvän väestön liikunnallista elämäntapaa on edistetty myöntämällä terveyttä edistävän liikunnan hanketukia sekä toteuttamalla Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelmaa. Ohjelman painopisteenä on keski-ikäisten suomalaisten miesten liikkumisen lisääminen. Lisäksi ministeriö on osallistunut Työyhteisöliikunta-hankkeen toteuttamiseen.

Liikuntatieteellistä tutkimusta on kohdennettu tuottamaan tietoa väestön liikuntakäyttäytymistä ja liikkumattomuutta määrittävistä tekijöistä. Tammikuussa 2010 avattiin Dopinglinkki-terveysneuvontapalvelu, jonka tavoitteena on vähentää dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja tiedotusta lisäämällä.

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Yli 600 000 suomalaista tekee vapaaehtoistyötä liikunnan ja urheilun parissa. Palkattujen työntekijöiden määrä seuratoiminnassa on viime vuosina lisääntynyt ja kasvun ennakoidaan jatkuvan. Aiempaa useampi lapsi ja nuori harjoittelee liikunta- tai urheiluseurassa useammin kuin kaksi kertaa viikossa. Lasten ja nuorten määrä seuroissa on lisääntynyt ja samaan aikaan aiempaa suurempi osa harjoittelee vähintään kolmesti viikossa.

TAULUKKO 122. Liikuntaosallistuminen[1]

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio
Liikunnan kansalaistoimintaan osallistuvat, milj.	1,1	1,1	1,1
Lasten ja nuorten (6—18-v.) osallistuminen seuratoimintaan			
– määrä	430 000	424 000	424 000
– kansalaistoimintaan osallistuvien osuus, %	43	43	43

[1] Lähde: Kansallinen liikuntatutkimus (SLU), Nuori Suomi, 2009

Valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämishankkeessa parannettiin paikallistason toimijoiden osaamista ja vahvistettiin liikunnan kansalaistoiminnan perustaa. Paikallisen seuratoiminnan kehittämishankkeessa tuettiin päätoimisten palkkaamista sekä aikuisten liikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämistä urheilu- ja liikuntaseuroissa. Valmisteltiin kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Kehittämisohjelman lähtökohtana on inkluusioperiaate. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman avulla tuettiin erityisesti vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikunnan harrastamista. Tuettiin hanketta vähän liikkuvien ja liikunnasta syrjäytyneiden lasten liikkumisen lisäämiseksi. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä liikunta-alalla on edetty asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimiva huippu-urheilu

Huippu-urheilun sektorilla toteutetut toimenpiteet ovat edistäneet eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivan huippu-urheilun edellytyksiä. Kertomusvuonna myönnettiin 125 urheilija-apurahaa eli 30 enemmän kuin aiempina vuosina.

Huippu-urheilutyöryhmä luovutti esityksensä opetus- ja kulttuuriministeriölle huhtikuussa 2010. Huippu-urheilun strategiaryhmä esitti opetus- ja kulttuuriministeriölle, että se rahoittaisi Suomen Olympiakomitean perustaman huippu-urheilun toimintatavan muutosprojektin. Olympiakomitea nimitti muutosryhmän, jonka tulee vuoden 2012 loppuun mennessä johtaa toimintatavan muutosprosessia yhdessä siihen sitoutuvien urheilun lajiliittojen kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toimi kumppanuusmallin mukaisesti läheisessä yhteistyössä kaupunkien ja liikuntajärjestöjen kanssa kansainvälisten urheilun suurtapahtumahankkeiden haku- ja järjestämisprosesseissa. Kansainvälisten urheilun suurtapahtumien järjestämisen osalta ministeriö myönsi Helsingin Olympiastadionin peruskorjaukseen n. 1,6 milj. euron valtionavustuksen. Toteutetut toimenpiteet ovat edistäneet huippu-urheilun edellytyksiä. Vuoden 2010 aikana Suomelle myönnettiin järjestettäväksi ampumahiihdon MM-kisat 2015 ja Gymnaestrada 2015.

Antidopingtyön kehittäminen on jatkunut ja dopingtestien määrä on edelleen lisääntynyt. Tavoitteeksi asetettu 2 000 testin määrä ylitettiin vuonna 2010.

TAULUKKO 123. Toteutetut dopingtestit

	2007	2008	2009	2010
ADT:n tekemät testit	1 769	1 586	1 810	2 147
Kansallisen lajiliiton tekemät testit	5	11	14	9
Kansainvälisen lajiliiton/WADA:n tekemät testit	137	282	304	128
YHTEENSÄ	**1 911**	**1 879**	**2 128**	**2 284**

13.15 Nuorisotyö

TAULUKKO 124. Arvio yhteiskunnallisten vaikutustavoitteiden toteutumisesta

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen	Hyvä
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen	Hyvä
Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen	Tyydyttävä

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen

Nuorten järjestöjäsenyydet ovat tutkimuksen mukaan vähentyneet. Ikäryhmästä 10—14-vuotiaat järjestöjen jäseninä on enää noin 32 %. Samanaikaisesti nuorten harrastustoiminta on kuitenkin lisääntynyt: 90 prosentilla 15—29-vuotiaista nuorista on vähintään yksi harrastus. Lisääntyneillä nuorisotyön määrärahoilla on monin tavoin tuettu nuorten omaa toimintaa sekä kasvatuksellista nuorisotyötä. Vuonna 2010 vuosiavustusta sai 130 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä ja nuorisotyötä tekevää järjestöä. Erityisesti on panostettu nuorten verkkonuorisotoimintaedellytysten parantamiseen.

Kuntien perusnuorisotyöhön, järjestötoimintaan sekä ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön (77 hanketta) osoitetuin varoin on voitu vaikuttaa myönteisesti nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen ja terveisiin elämäntapoihin. Nuorten tupakoinnin ja alkoholinkäytön pitkään jatkunut väheneminen näyttää kuitenkin pysähtyneen, samoin huumeiden kokeilun ja käytön.

TAULUKKO 125. Valtakunnallisten nuorisotoimialajärjestöjen tuki, milj. euroa

2005	2006	2007	2008	2009	2010
11,2	11,7	12,2	12,9	14,0	15,2

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

Eri arvioiden mukaan koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan muiden toimenpiteiden ulkopuolella on noin 30 000 nuorta. Työpajapalvelut edesauttavat nuoria työelämä- ja elämänhallintataitoihin. Ne kattavat 265 kuntaa eli 56 % kunnista, ja niiden alueella asuu noin 85 % maamme nuorista. Työpajatoimintaan osallistui v. 2010 noin 12 000 alle 29-vuotiasta nuorta. Vuoden 2009 tietojen mukaan valtaosa (tuolloin 75 %) työpajanuorista sijoittuu joko koulutukseen, työhön tai muuhun aktiiviin toimintaan työpajajakson jälkeen 6—12 kuukauden aikana.

Eduskunta hyväksyi nuorisolain muutokset, jotka tulevat voimaan 1.1.2011. Niillä säädetään monialaisesta yhteistyöstä ja etsivästä nuorisotyöstä kunnissa sekä siihen liittyvästä tietojen luovuttamisesta. Etsivää työparitoimintaa on voitu laajentaa 232 työntekijän voimin 192 kuntaan. Toiminnan vaikuttavuutta on kyetty lisäämään merkittävästi. Tällä toimintamuodolla tavoitettiin v. 2010 yli 5 700 nuorta, joista 3 500 on ohjattu nuorten työpajoille, opiskelemaan tai muihin jatkotoimenpiteisiin.

Nuorisotyöttömyyden kasvu saatiin taitetuksi: vuoden 2010 keskimääräinen työttömyys oli 33 200 nuorta, kun vuonna 2009 se oli 34 700. Tähän vaikutti taloudellisen elpymisen ohella 5 milj. euron lisäpanostus nuorten kesätyöllistämiseen sekä nuorten työpajapaikkojen lisääminen jo vuoden 2009 aikana 2 000 paikalla.

TAULUKKO 126. Nuorisotyöttömyys, alle 25-vuotiaat, henkilöä

2005	2006	2007	2008	2009	2010
30 530	26 449	22 221	22 550	34 700	33 200

Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimenpidehankkeista (300) tuettiin nuorisotyömäärärahoista 3 milj. eurolla noin 100 valtakunnallista, alueellista ja paikallista hanketta. Nuorisotilojen rakentamista, peruskorjausta ja varustamista tuettiin vuonna 2009 yhteensä 2,0 milj. eurolla. Tukea myönnettiin 65 hankkeelle. Valtakunnallisten nuorisokeskusten (10) toiminta on edelleen laajentunut ja monipuolistunut. Nuorten kurssipäiviä oli keskuksissa yhteensä 250 000. Keskuksia tuettiin yhteensä 5,35 milj. eurolla, josta 1,8 milj. euroa kohdennettiin keskusten rakennushankkeisiin.

Nuorten tieto- ja neuvontapalveluja laajennettiin edelleen. Palvelujen piiriin saatiin 271 kuntaa sekä 87 % maamme 13—24-vuotiaista nuorista. Lisäksi nuorten aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmää laajennettiin 140 kuntaan.

TAULUKKO 127. Nuorten tieto- ja neuvontapalveluja järjestävien kuntien lukumäärä

	2007	2008	2009	2010
Kuntien lukumäärä	230	240	220	271
Palvelun piirissä olevien nuorten osuus, %	77	80	82	87

Eurooppalaisessa nuorisotyössä ja -politiikassa maamme asema on hyvä. Vuonna 2010 valmisteltiin pilottihankkeena Euroopan neuvoston nuorisokomitealle raportti lasten ja nuorten osallisuudesta. Suomessa on ajanmukainen nuorisolainsäädäntö, jota vahvistaa valtioneuvoston hyväksymä horisontaalinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Politiikkaohjelma jakautuu kolmeen osa-alueeseen: lapsilähtöinen yhteiskunta, hyvinvoiva lapsiperhe sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Läpileikkaavina teemoina nostetaan jokaisessa osa-alueessa esiin sukupuolten tasa-arvo ja monikulttuurisuus.

13.16 Kansainvälinen yhteistyö

TAULUKKO 128. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Tavoite	Arvio toteumasta
Vahvistetaan suomalaisen koulutuksen ja osaamisen vientiä hyödyntämällä olemassa olevaa kansainvälistä kiinnostusta sekä suomalaisen koulutuksen järjestäjien ja muiden toimijoiden korkeaa osaamista.	Hyvä

Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen koulutusviennin strategisista linjauksista keväällä 2010. Strategian mukainen koulutusvientiklusterin perustamishanke on käynnistetty ja sen vetäjänä toimii Finpro. Opetus- ja kulttuuriministeriö on mukana hankkeen ohjauksessa yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoasiainministeriön kanssa. Klusterin kanssa aiesopimuksen oli vuoden loppuun mennessä solminut noin 50 yritystä tai muuta toimijaa.

TAULUKKO 129. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Tavoite	Arvio toteumasta
Vaikutetaan Euroopan unionissa sekä kansainvälisissä järjestöissä Suomen tavoitteiden edistämiseen koulutus- ja tutkimuspolitiikkaa, kulttuuri-, audiovisuaali-, liikunta- sekä nuorisopolitiikkaa koskevissa asioissa.	Hyvä

Yhteistyötä EU-instituutioiden kanssa vahvistettiin luomalla suorat kontaktit komission tutkimuksen pääosastoon, Euroopan tutkimusinfrastruktuurisasioita valmisteleviin tahoihin sekä Euroopan parlamentin suomalaisiin jäseniin. Vaikutettiin aktiivisesti siihen, että Suomi sai uuden kansallisen asiantuntijan tutkimuksen pääosastolle. Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä eurooppalaista liikuntayhteistyötä on kehitetty ja vahvistettu vastaamaan sopimusta ja ministeriö on tukenut mm. liikuntajärjestöjen hankkeita kansainvälisen vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Oppilaiden, opiskelijoiden, opetushenkilökunnan sekä koulutuksen parissa toimivien organisaatioiden liikkuvuutta ja koulutusalan eurooppalaista yhteistyötä vahvistettiin tukemalla EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelmaan sisältyviä hankkeita. Suomi rahoitti kansallisesti 1 064 eri hanketta ja tuettujen hankkeiden määrä nousi vuodesta 2009 n. 7 %. Määrärahat nousivat vuodesta 2009 n. 0,6 milj. euroa, eli vuoden 2009 tasosta 15 886 883 eurosta vuoden 2010 tasoon 16 442 160 euroon. Taide- ja kulttuurialan toimijoiden osallistumista EU:n Kulttuuri-ohjelman hankkeisiin vahvistettiin. Suomi oli mukana 44:ssä Kulttuuri-ohjelman hankkeessa ja vetää 24 käännöshanketta. Nuorison ja nuorten parissa toimivien liikkuvuutta ja yhteistyömahdollisuuksia vahvistettiin tukemalla EU:n Nuorisotoimintaohjelmaan sisältyviä hankkeita. Suomi tuki kansallisin apurahoin 179 eri hanketta, tuettujen hankkeiden määrä nousi vuoden 2009 tasosta n. 13 %. Määrärahat nousivat vuoden 2009 tasosta n. 153 000 euroa, eli 1 970 572 eurosta 2 123 758 euroon.

YK:n kulttuuri-, tiede- ja kasvatusjärjestön Unescon toiminnasta tehtiin ulkoinen arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriö vaikutti aktiivisesti Suomen näkemysten läpivientiin arvioinnin suorittamistavassa sekä loppuunsaattamisessa.

Valmisteltiin Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusohjelma 2011 opetus- ja kulttuuriministeriön sektoreiden osalta.

Suomen erinomainen menestyminen OECD:n PISA-tutkimuksissa on eräänä tekijänä vaikuttanut siihen, että Suomen koulutusjärjestelmä on herättänyt suurta mielenkiintoa ulkomailla ja Suomessa vierailevissa ministeri-, parlamentaarikko- ja muista toimijoista koostuvissa valtuuskunnissa. Vuoden aikana opetus- ja kulttuuriministeriössä vieraili yhteensä 93 delegaatiota, joista ministerivierailuja oli 5, varaministeri/alueellinen ministeri -tasoisia vierailuja 11 ja parlamentaarikkovierailuja 10. Lukumäärältään eniten vieraita tuli Yhdysvalloista, Kiinasta, Japanista ja Venäjältä. Suurinta kiinnostusta vierailijat osoittivat korkeakoulutukseen, tieteeseen ja tutkimukseen, opettajankoulutukseen, esiopetukseen sekä joulukuussa julkistetun PISA 2009 -tutkimuksen tuloksiin liittyviin asioihin.

14 Maa- ja metsätalousministeriö

Ministerin katsaus toimintaan ja ympäristön muutoksiin

Vuonna 2010 maa- ja metsätalousministeriö juhli 150-vuotista toimintaansa. Luonnonvara-alan ja biotalouden merkityksestä sekä eläinten hyvinvoinnista ja ilmastonmuutoksesta keskusteltiin vilkkaasti vuoden aikana. Väestönkasvu ja ilmastonmuutoksen eteneminen korostavat luonnonvarasektorin merkitystä tulevaisuudessa.

Vuodelle 2010 oli leimallista maataloustuote- ja tuotantopanosmarkkinoiden epävakaus, joka heikensi maatalouden kannattavuutta. Maatalouden kannattavuuden parantamiseksi etsittiin keinoja. Vuonna 2010 mm. maksettiin väliaikaista kriisitukea taloudellisissa vaikeuksissa oleville tiloille ja tuettiin maatalouden kannattavuuden parantamiseen tähtäävää tutkimusta ja kehittämishankkeita.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistusta valmisteltiin. Vuonna 2010 keskeinen osa-alue valmistelussa oli Suomen tarpeiden ja näkökantojen välittäminen komission ja muiden jäsenvaltioiden tietoon. Saimme loppuvuodesta julkaistuun komission tiedonantoon mukaan kaikki Suomen keskeiset tavoitteet. Työ yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen parissa jatkuu pitkälle seuraavan hallituskauden puolelle.

Elintarvikeketjun edistämiseksi asetettiin elintarvikeketjun neuvottelukunta. Niin kansallisesti kuin EU:n tasolla pyritään kehittämään elintarvikeketjun yhteistoimintaa. Yhtenä keskeisenä tavoitteena oli tuottajien neuvotteluaseman parantaminen ja elintarvikeketjun läpinäkyvyyden lisääminen.

Ruokastrategiatyötä jatkettiin vuoden 2010 aikana. Maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin ruokastrategiatyöryhmän esityksen pohjalta ruokapoliittinen selonteko. Selonteossa korostettiin toimia, joiden avulla ruokasektorista tulee tulevaisuuden kasvuala. Eduskunnalle annetussa elintarviketurvallisuusselonteossa puolestaan tarkasteltiin Suomen elintarviketurvallisuuden tilaa ja kehittämistä koko elintarvikeketjun näkökulmasta.

Uusiutuvan energian edistämiseksi maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin pienpuun energiatuki. Kansallisen suostrategian ja vieraslajistrategian valmistelu oli loppusuoralla vuonna 2010.

Ilmastonmuutokseen varautumista palvelevaa säädösten uudistamista jatkettiin saattamalla voimaan uusi lainsäädäntö tulvariskien hallinnasta. Hallitus antoi myös esityksen tulvavahinkojen korvausjärjestelmän uudistamisesta. Tarkoituksena on, että rakennuksille ja niissä olevalle irtaimistolle aiheutuvat tulvavahingot korvataan siirtymäkauden jälkeen yksityisistä vahinkovakuutuksista. Suomen ja Ruotsin välinen uusi rajajokisopimus tuli voimaan.

Työskentelyä tuotantoeläinten hyvinvoinnin edistämiseksi jatkettiin. Eläinten hyvinvointitukea kehitettiin edelleen. Myös lemmikkieläinten hyvinvointiin kiinnitettiin huomiota, sillä vuonna 2010 annettiin valtioneuvoston asetus seura- ja harrasteeläinten neuvottelukunnasta.

Harvaan asutun maaseudun tilaa pohtinut työryhmä sai työnsä valmiiksi ja esitti uusia verokeinoja ja kannustimia harvaan asutulle maaseudulle.

Byrokratian karsimista jatkettiin. Maaseudun yritystukien hallinnoinnin yksinkertaistamisesta valmistui selvitys. Selvitystyön esitysten perusteella kevennettiin tuenhakijoille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Myös maataloustukien sekä pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten byrokratiaa vähennettiin.

Kalastuslain kokonaisuudistus oli laajapohjaisessa valmistelussa vuonna 2010. Saimaannorpan suojelua jatkettiin yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa. Päätavoitteena oli kieltää verkkokalastus huhti—kesäkuun aikana vapaaehtoisin sopimuksin.

Uusi riistavahinkojen korvausjärjestelmä saatiin käyttöön, kun vuoden 2010 aikana annettiin uuden riistavahinkolain nojalla alemmanasteiset säädökset. Riistakeskusta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle. Myös petopolitiikka ja petojen määrän kasvu puhutti paljon vuoden 2010 aikana.

Ministeriössä oli vuonna 2010 vireillä ja saatettiin päätökseen useita metsäpoliittisia hankkeita: metsäkeskusuudistuksesta annettiin hallituksen esitys, jolla fuusioidaan 13 nykyistä metsäkeskusta valtakunnalliseksi Suomen metsäkeskukseksi. Muutoksella vahvistetaan metsäkeskuksen roolia elinkeinotoiminnan kehittämisessä. Myös metsäkeskusten metsätietojärjestelmiä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle. Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamista selvittänyt työryhmä esitti metsälainsäädännön ja metsänhoitosuositusten uudistamista ja selkiyttämistä. Lisäksi puumarkkinoiden toimivuutta edistettiin erillisessä työryhmässä. Yhteistyössä saatiin aikaan kattava puun hintatietojärjestelmä puulajeittain. Myös Metsähallituksen toimintamallin uudistamistyö aloitettiin.

Sirkka-Liisa Anttila
Maa- ja metsätalousministeri

14.1 Maaseudun kehittäminen

TAULUKKO 130. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot, PL 30	88,6	85,2	103,4			
– josta EU-osuus	33,9	28,6	38,4			
Toiminnan kustannukset [1]	24,6	31,2	31,3	339	380	421
– Tutkimus ja kehittäminen	4,6	4,9	7,0	79	78	105
– Hallinto	20,0	26,3	24,1	260	302	316

[1] MTT, MMM, Mavi, Tike ja ELY-keskukset

TAULUKKO 131. Arvio yhteiskunnallisten vaikutustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoite	Arvosana
Maaseutu säilyy asuttuna ja elinvoimaisena.	Tyydyttävä

Maaseudulla asuu noin 2,17 miljoonaa asukasta, joista harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla 1,32 miljoonaa eli 24,8 % suomalaisista. Harvaan asutun maaseudun väkiluku väheni edellisvuodesta noin 1,4 % ja ydinmaaseudun noin 0,3 %. Erityisesti nuoret naiset muuttavat maaseudulta kaupunkeihin, mikä osaltaan vinouttaa väestön ikä- ja sukupuolirakennetta. Työttömyysaste on edelleen korkein harvaan asutulla maaseudulla ja matalin kaupunkien läheisellä maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla työttömyys väheni samalla, kun koko työvoima väheni. Osa työttömyyden vähenemisestä selittyy muutolla muille alueille sekä siirtymisellä työvoiman ulkopuolelle.

Maaseudun elinkeinorakenne monipuolistuu ja yritysten määrä kasvaa vakaasti. Alkutuotannon osuus elinkeinotoiminnasta harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla on edelleen 7—9 %, josta muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellinen osuus lisääntyy. Muiden toimialojen, erityisesti palvelujen osuus kasvaa kaikilla maaseutualueilla. Vain kaupan ja kuljetuksen osuus on pienentynyt. Liikevaihto on kasvanut kaikilla aloilla ja erityisesti palvelualalla, kun siihen luetaan mm. lämpöpalvelut. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Kaupunkien läheisen maaseudun kehitysero suhteessa harvaan asuttuun ja ydinmaaseutuun on edelleen hieman kasvanut.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman kehittämishankkeita ja yritysinvestointeja on nykyisellä ohjelmakaudella eli vuodesta 2007 lähtien tuettu noin 394 milj. eurolla, josta 138,3 milj. euroa vuonna 2010. Yritysrahoituspäätöksiä on vuoden 2010 loppuun mennessä tehty yhteensä yli 5 000 ja niihin on myönnetty rahoitusta

n. 154 milj. euroa. Koulutus- ja kehittämishankkeita on tuettu noin 240 milj. eurolla.

Vuonna 2010 yritystukea kohdistettiin määrällisesti eniten elintarvikkeiden valmistusta harjoittaville yrityksille (16 %). Lisäksi tukea on kohdistunut mm. majoitustoimintaan (13 %), metallituotteiden valmistukseen (7 %), metsätalouteen ja puunkorjuuseen (5 %) ja sahatavara- ja puutuotteiden valmistukseen (5 %). Puu- ja metallialan investointeihin tukea haettiin edellisvuotta vähemmän. Maaseudun yritysten toimintaedellytyksiin on vaikutettu siten, että alueilla on panostettu maaseutuyritysten neuvontapalvelun tuottamiseen.

Suuri osa kehittämishankkeista on kohdistunut täydentävään koulutukseen, innovaatiotoimintaa tukeviin hankkeisiin, yleishyödyllisiin investointeihin sekä elinkeinojen kehittämishankkeisiin. Vuonna 2010 jätettiin ensimmäiset elvytyspakettiin liittyvät laajakaistahankkeiden hakemukset.

Suomen Aluetutkimus FAR:n koordinoiman väliarvioinnin mukaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman (2007—2013) toimenpiteillä on keskeisesti vaikutettu maaseudun elinkeinojen monipuolistumiseen, uusien yritysten käynnistymiseen, yritysten liikevaihtoon ja menestykseen, matkailutulojen kasvuun sekä maaseudulla asumisen edellytysten paranemiseen. LEADER-toimintaryhmät ovat aktivoineet erityisesti paikallista kehitystä ja alkavia yrityksiä. Tällä on osaltaan kyetty hidastamaan maaseutuväestön vähenemistä.

TAULUKKO 132. Ohjelmakaudelle 2007—2013 asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoite	Toteutunut
Vähintään 4 000 uutta yritystä	1 596[1]
Vähintään 10 000 uutta työpaikkaa	2 070[2]
Koulutetaan vähintään 165 000 henkilöä	33 600[2]

[1] Toteutunut vuoden 2010 loppuun mennessä

[2] Toteutunut helmikuuhun 2010 mennessä

Kylätoiminnassa paikallistason organisoituminen vahvistui. Vuoden loppuun mennessä rekisteröityjä kyläyhdistyksiä oli 2 950. Lisäksi oli laadittu tai päivitetty noin 2 000 kyläsuunnitelmaa. Vuonna 2010 annetulla maaseutupoliittisella selonteolla tavoitellaan mm. elämisen laadun parantamista maaseudulla sekä elinkeinojen kehittämistä.

14.2 Maatalous

TAULUKKO 133. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot, PL 30	2 122,2	2 195,2	2 103,2			
– josta EU-osuus	804,5	835,6	782,1			
Maatilatalouden kehittämisrahasto	124,7	115,3	113,0			
Toiminnan kustannukset [1]	84,4	88,3	88,8	1 310	1 305	1 257
– Tutkimus ja kehittäminen	21,1	22,2	21,8	361	354	329
– Hallinto, oikeudenhoito, tilastot	63,3	66,1	67,1	949	951	928

[1] MTT, MMM, Mavi, Valituslautakunta, Tike ja ELY-keskukset

TAULUKKO 134. Arvio yhteiskunnallisten vaikutustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoitteet	Arvosana
Kannattavuus* ja kilpailukyky** turvataan ja tuotanto** jatkuu koko Suomessa	*Tyydyttävä/ **Hyvä
Kotimaisen elintarvikeketjun ja kuluttajien odotukset otetaan huomioon	Hyvä
Ravinnekuormitus ja kasvihuonekaasupäästöt vähenevät	Hyvä
Maatalousperäinen bioenergiatuotanto lisääntyy	Hyvä

Vuonna 2010 maatalouden kannattavuus säilyi likimain edellisvuoden tasolla. Asetetusta kannattavuustavoitteesta saavutettiin kirjanpitotiloilla keskimäärin 38 % (35 % vuonna 2009 ja 43 % vuonna 2008). Tuotannon kannattavuus vaihtelee tuotantosuunnittain ja tilakohtaisesti. Muihin EU-maihin verrattuna suomalaiset tilat kuuluivat kannattavuusluokittelussa heikoimpaan kolmannekseen. Maa- ja puutarhatalouden kokonaislaskelman mukainen maataloustulo aleni hieman vuoden 2009 tasolta. Viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 895 milj. euroa ja niiden osuus oli runsaat 40 % maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta. Tukien ohella maataloustulon määrään ja tuotannon kannattavuuteen vaikuttaa merkittävästi maataloustuotteiden myyntitulojen ja tuotantopanosten hintojen kehitys, johon valtiovallan toimin ei voida juurikaan vaikuttaa.

Maataloustuotannon määrä säilyi aiempien vuosien tasolla. Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastasivat kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudanlihan ja lampaanlihan sekä rukiin ja valkuaiskasvien tuotantoa. Maidon kokonaistuotanto oli 2 222 milj. litraa, mikä oli 7 milj. litraa enemmän kuin edellisenä vuonna. Naudan- ja siipikarjanlihan tuotanto kasvoi hieman edellisestä vuodesta, mutta sianlihan

tuotanto aleni hieman. Käytössä olevasta maatalousmaasta oli noin 13 % muussa kuin tuotantokäytössä. Viljasadon määrä oli huomattavasti aiempia vuosia pienempi johtuen kuivan kesän aiheuttamasta matalasta satotasosta ja pienentyneestä viljelyalasta.

Investointien määrä jäi pitkän aikavälin arvioitua tarvetta pienemmäksi taloustilanteen epävarmuuden johdosta. Rahoitusta myönnettiin yli 2 800 investointi- ja aloitushankkeelle. Myönnetyn tuen määrä pysyi kuitenkin edellisen vuoden tasolla rakentamishankkeiden koon kasvaessa. Aloitus- ja investointiavustuksia myönnettiin noin 98,4 milj. euroa ja korkotukilainoja noin 235,2 milj. euroa. Maatilojen sukupolvenvaihdokset ovat viime vuosina vähentyneet, mikä näkyy myös uusien luopumistukitapausten määrässä, joita myönnettiin vain noin 390 tilalle. Nuoren viljelijän aloittamista tuettiin 542 tapauksessa. Sukupolvenvaihdosten vähäisyys on johtanut viljelijöiden keski-iän (50,6 vuotta) nousuun. Useita vuosia kestäneen tauon jälkeen avattiin sika- ja lihasiipikarjatalouden tuotantorakennusten uudisrakennus- ja laajennushankkeiden tukimahdollisuus vuosille 2010 ja 2011 asetetun 33 000 eläinpaikan kokonaisrajoitteen puitteissa, josta vähän alle puolet käytettiin v. 2010.

Vuonna 2010 aloitettiin EU:n maatalouspolitiikan ns. terveystarkastuksen toimeenpano ottamalla käyttöön nautapalkkio ja Etelä-Suomessa lypsylehmäpalkkio, joilla voitiin osaltaan turvata näiden tuotannonalojen kilpailukykyä. Maatalouden erityisongelmien helpottamiseksi maksettiin kertaluontoisesti noin 22 milj. euroa väliaikaista kansallista tukea velkaantuneimmille ja äskettäin tuotantorakennuksiin investoineille maatiloille.

EU:n komissio antoi 18.11.2010 tiedonannon EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta vuoden 2013 jälkeen. Suomelle erityisen tärkeitä kysymyksiä ovat epäedullisten alueiden luonnonhaittakorvauksen kansallisen osarahoituksen säilyminen, maatalouden ympäristötuen kehittäminen ja EU:n kokonaan rahoittamien tuotantoon sidottujen tukien sekä kahden pilarin jatkuminen. Lisäksi tukijärjestelmiä on pystyttävä yksinkertaistamaan. Markkinatoimet säilytetään turvaverkkoina. Konkreettiset lainsäädäntöehdotukset komissio antanee loppuvuodesta 2011.

Suomalaisen ruokakulttuurin edistämisohjelman (Sre) avulla vaikutettiin lapsiin ja nuoriin sekä perheisiin ja edistettiin ohjelman tavoitteita ruoan ja ruoan tekijöiden arvostuksen kasvattamiseksi. Ohjelma sai aikaan laajaa yhteistyötä eri ministeriöiden ja ruokaan liittyvien organisaatioiden kesken ja ruoka oli vahvasti esillä medioissa ja julkisellakin puolella. Sre viesti laajasti ruoan moninaisista merkityksistä ympäristöön, aluetalouteen, työllisyyteen ja kansanterveyteen. Ruokakulttuuri nousi arjen asiaksi. Ohjelmalla kehitettiin myös kouluruokailua jakamalla kokemuksia ja konkreettista tietoa sekä vaikuttamalla kouluruokailuun liittyviin asenteisiin. Esimerkiksi kouluruokavaalikampanja herätti ehdokkaita ja päättäjiä toimimaan paremman kouluruoan puolesta. Kasvisnoutopöydän avulla osana koululounasta voidaan kasvisten houkuttelevuutta ja syöntiä lisätä merkittävästi. Myös uutta ruokakasvatuksen menetelmää, makukoulua, levitettiin laajasti päiväkoteihin, alakouluihin ja koulujen kerhotoimintaan. Ministeriö päätti osallistua merkittävällä lahjoituksella ruokakulttuurin professuurin perustamiseen Helsingin Yliopistoon. Ohjelma päättyi keväällä 2011.

Kesäkuussa valmistui ”Huomisen ruoka” -esitys kansalliseksi ruokastrategiaksi, jonka pohjalta valmisteltiin valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta. Selonteko määrittelee toimenpiteitä, joiden avulla turvataan koko suomalaisen ruokaketjun kannattavuus ja kilpailukyky. Erityistä huomiota kiinnitetään myös lähi- ja luomuruoan käytön edistämiseen julkisissa ruokapalveluissa.

Ympäristötuen ja ei-tuotannollisten investointien vaikutukset maataloudesta aiheutuvan kuormituksen vähenemisessä näkyvät ravinteiden käyttömäärien vähentymisenä ja peltomaan ravinnepitoisuuksien kasvun taittumisena. Maatalouden ympäristötuen vaikuttavuuden seurantatutkimuksen (MYTVAS) tulosten mukaan maatalouden ravinnekuormituspotentiaali ravinnetaseilla mitattuna on jatkuvasti vähentynyt sekä typen että erityisesti fosforin osalta. Typpi- ja fosforitaseet ovat laskeneet selvästi vuodesta 1990, jolloin typpitase oli 94 kg/ha ja fosforitase 28,4 kg/ha. Vuonna 2010 typpitase oli 55,4 kg/ha ja fosforitase 4,8 kg/ha. MYTVAS-tutkimuksen lisäksi on toteutettu useita muitakin tutkimuksia, joiden tuloksia tullaan hyödyntämään ympäristötuen kehittämisessä seuraavan ohjelmakauden valmistelun yhteydessä.

Ympäristötuen erityistukisopimuksia oli voimassa vajaan 330 000 hehtaarin alalla mm. luonnonmukaisesta tuotannosta, suojavyöhykkeistä, luonnon monimuotoisuudesta ja perinnebiotooppien hoidosta.

Maa- ja metsätalousministeriöllä on vetovastuu EU:n Itämeristrategian painopistealueella 9, jonka päämäärä on kestävän maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen edistäminen Itämeren alueella. Toiminta yhdessä muiden Itämeren valuma-alueen toimijoiden kanssa on lähtenyt hyvin käyntiin. Keskeisiä teemoja ovat lannan käsittelytekniikoiden edistäminen, fosforin kierrätys ja maaseudun kehittäminen. Lisäksi teemoja on kohdistettu myös metsätalouteen ja kalastukseen. Toiminnan vaikutukset ovat arvioitavissa lähivuosina.

Maatilan energiaohjelman toimenpiteillä edistetään bioenergian tuotantoa ja käyttöä. Ohjelma on käynnistynyt hitaasti ja sen markkinoimista onkin tarkoitus tehostaa vuonna 2011. Biokaasulaitosinvestointien käynnistymistä on hidastanut syöttötariffivalmistelun epäselvä tilanne.

TAULUKKO 135. Maatalouden tunnuslukuja

Tunnusluvut	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 arvio	2010 toteuma/ ennuste
1. Maatalouden kannattavuuden turvaaminen					
– Maataloustulo (kokonaistasolla), milj. euroa[1]	1 028	814	872	ennallaan	820
– Kirjanpitotilojen maataloustulo, euroa/tila[1]	27 700	19 400	16 100	nousee	17 300
– Kirjanpitotilojen työansio, euroa/tunti[2]	6,3	2,6	1,2	nousee	1,6
– Kannattavuuskerroin[3]					
– hyvät	1,15	0,84	0,73	nousee	0,76
– keskiarvo	0,64	0,43	0,35	nousee	0,38
– heikot	0,12	-0,11	-0,22	nousee	-0,15
2. Raaka-aineiden tuottaminen					
– Omavaraisuus, %					
– maito, neste	100	99	99	103	97
– liha yhteensä	106	105	101	104	98
– naudanliha	90	85	86	ennallaan	83
– sianliha	115	116	112	ennallaan	109
– siipikarjanliha	110	110	102	kysyntää vastaavasti	99
– kananmunat	117	117	106	112	117
– ruis	81	61	43	80	73
3. Ravinnekuormituksen vähentäminen ja ilmastonmuutos					
– Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha[4]	42,9	50,8	38,0	< 47	55,4
– Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha[4]	4,9	5,1	2,7	< 4,5	4,8
– Maatalouden kasvihuone-kaasupäästöt, milj. tonnia hiilidioksidia/ekvivalenttia[5]	5,5	5,5	< 5,5	laskee	5,5
– Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonepäästöt, milj. tonnia CO2/ekv[6]	< 5,1	< 5,1	< 5,0	laskee	5,0
4. Bioenergiatuotannon lisääminen					
– Uusien biokaasulaitosten lkm/v	10	12	5	9	9

[1] Maataloustulo kokonaistasolla kuvaa kaikkien tilojen (n. 63 000) taloudellista asemaa ja muut kohdan 1 tunnusluvut kirjanpitotilojen (n. 40 000 tilaa, joiden tiedot perustuvat 1 000 tilan otokseen) taloudellista asemaa.

[2] Työtuntiansio lasketaan vähentämällä kokonaistuotosta kaikki kustannukset (sisältää oman pääoman 5 % korkovaatimuksen) ja jakamalla saatu euromäärä tehdyillä työtunneilla. Kirjanpitotilojen työtuntiansio on MTT:n ennuste vuodelle 2010.

[3] Kannattavuuskerroin osoittaa, kuinka suuri osa oman työn palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta on saavutettu. Esim. MTT:n kannattavuustietojen perusteella tavoitteeksi asetettu oman työn palkkavaatimus oli vuonna 2007 12,6 euroa ja vuonna 2008 13,0 euroa, vuonna 2009 13,5 euroa ja vuoden 2010 ennusteessa 14 euroa ja oman pääoman korkovaatimus oli 5 %.

[4] Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta (lukutiedot MTT). Vuodet 2007 ja 2009 olivat kasvuolosuhteiltaan ja satomääriltään hyviä, mikä pienentää ravinnehuuhtoumia. Vuoden 2010 helteinen ja kuiva kesä pienensi viljasatoa kolmasosan vuoden 2009 ennätyssadosta.

[5] Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruoansulatuksesta ja lannankäsittelystä sekä dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta, lukutiedot MTT.

[6] Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat maatalousmaasta, viljelemättömästä maatalousmaasta ja kalkituksesta syntyvät hiilidioksidipäästöt, lukutiedot MTT.

14.3 Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

TAULUKKO 136. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot, PL 30	2,0	2,9	6,6			
Toiminnan kustannukset[1]	86,4	84,3	82,2	1 054	1 047	1 027
– Tutkimus	8,4	8,6	8,6	134	135	127
– Riskinarviointi, valvonta ja tarkastukset, hallinto	77,9	75,8	73,6	920	912	900

[1] Evira, MTT, MMM, Tike, aluehallintovirastot ja ELY-keskukset

TAULUKKO 137. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoitteet	Arvosana
Eläinten ja kasvien terveys sekä maatalouden tuotantopanosten turvallisuus säilyy	Hyvä
Eläinten hyvinvointi paranee	Tyydyttävä
Elintarvikevälitteiset ja eläimistä ihmisiin leviävät tautitapaukset vähenevät	Tavanomainen
Vieraiden aineiden esiintyminen elintarvikkeissa pysyy hyvällä tasolla	Erinomainen
Alkuperä- ja tuotantotapamerkinnät ovat luotettavia ja kuluttajien tiedonsaanti elintarvikkeista paranee	Hyvä

Eläinten hyvinvointi oli edelleen julkisen huomion kohteena. Tuotantoeläinten hyvinvointia kehitettiin valmistelemalla tukijärjestelmiin uusia tukiehtoja naudoille ja sioille vuodesta 2012 lähtien. Lemmikkieläinten osalta annettiin valtioneuvoston asetus seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnasta, jonka yhtenä tehtävänä on tehdä esityksiä lainsäädännön kehittämiseksi.

Eläinten hyvinvointiin liittyvää valvontaa laajennettiin uusiin eläinlajeihin. EU:n edellyttämiä eläinsuojelutarkastuksia tehtiin n. 1,5 prosentille nautatiloista, 8 prosentille sikatiloista, 7 prosentille kanaloista, joissa on yli 350 munivaa kanaa, n. 7 prosentille turkistarhoista, n. 2 prosentille lammas- ja vuohitiloista sekä n. 7 prosentille ankka- ja hanhitiloista. EU-eläinsuojelutarkastuksia tehtiin ensimmäistä kertaa vasikoiden lisäksi myös aikuisille naudoille. Näiden satunnaisotantaan perustuvien tarkastusten lisäksi Suomessa tehdään vuosittain 3 000—4 000 epäilyyn perustuvaa sekä ilmoitukseen ja luvanvaraiseen toimintaan kohdistuvaa tarkastusta. Lisäksi tarkastuseläinlääkärit ja aluehallintoviranomaiset tarkastivat eläinkuljetuksia aiempien vuosien tapaan. Sikatilojen tuetun rakentamisen ehtoja muutettiin eläinten hyvinvoinnin kannalta tiukemmiksi.

Eläinten terveys säilyi edelleen hyvänä. Vakavimmista eläintaudeista kalojen VHS-tapauksia todettiin yhdellä laitoksella Ahvenanmaan maakunnassa. VHS-tapausten määrä v. 2009 oli kuusi. TSE-tauteihin kuuluvaa scrapie-tartuntaa todettiin yhdellä lampaalla.

Lintuinfluenssaan varauduttiin edelleen lintujen seurannalla ja antamalla määräyksiä siipikarjan sisälläpidosta lintujen kevätmuuton aikana. Lintuinfluenssatapauksia ei kuitenkaan todettu. Bluetongue-taudin varalta seurantaa jatkettiin edelleen. Tapauksia ei kuitenkaan todettu eikä rokotuksiin ollut tarvetta ryhtyä. Valmiutta suu- ja sorkkataudin leviämisen estämiseksi harjoiteltiin.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle järjestyksessä toisen selonteon elintarviketurvallisuudesta. Selonteossa käsiteltiin kemiallisia, mikrobiologisia ja ravitsemuksellisia vaaratekijöitä elintarvikkeissa, ehdotettiin 24 toimenpidettä sekä asetettiin kansallinen salmonellan vähentämistavoite. Valtakunnallisen pakkausmerkintäkampanjan vaikuttavuutta arvioitiin seurantatutkimuksella. Tutkimus osoitti kampanjan onnistuneen ja kuluttajien tiedonsaannin parantuneen[13] .

Itämeren kalojen vierasainepitoisuuksista tehtiin laaja kartoitus. Tulokset valmistuvat v. 2011. Elintarvikevälitteisten tautitapausten esiintyminen säilyi hyvällä tasolla, lukuun ottamatta listeriabakteeria, jonka aiheuttamien tautitapausten määrä nousi.

Suomessa ei löydetty pysyvästi uusien vaarallisten kasvintuhoojien esiintymiä. Kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain nojalla maksettiin kasvinterveyskorvauksia 1,7 milj. euroa, mikä on 0,8 milj. euroa vähemmän kuin v. 2009. Korvaussummasta yli puolet aiheutui versotaudin torjunnasta aiheutuneiden kustannusten korvauksista.

Maatalouden tuotantopanosten, kuten rehujen, lannoitevalmisteiden, kasvinsuojeluaineiden ja siementen turvallisuus ja laatu säilyivät hyvänä.

TAULUKKO 138. Elintarviketurvallisuuden tunnuslukuja

	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja	4	3	8	vähentyvä	3
Todettuja vaarallisia kasvintuhoojia	ei lainkaan	2	2	2	0
Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä					
– yleisimmät tartunnanaiheuttajat, kotimaiset, kpl	1 860	1 944	1 791	-3 %	1 565
– vakavimmat tartunnanaiheuttajat, kpl	52	47	62	-3 %	92
Salmonellan esiintyvyys					
– elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, %	1	1	2	< 1	< 1
– elintarviketuotantoeläinten rehuissa	ei lainkaan	ei lainkaan	2	ei lainkaan	0,1
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnassa havaitut ongelmat, %	0,5	0,5	0,5	< 0,5	< 0,5

[13] http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/pakkausmerkinnat/evira_pakkausmerkinnat_raportti_2010.pdf

14.4 Kala-, riista- ja porotalous

TAULUKKO 139. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot, PL 30	45,4	39,1	41,9			
– josta EU-osuus	8,5	5,6	4,3			
Toiminnan kustannukset [1]	41,4	39,0	36,3	443	453	420
– Tutkimus ja kehittäminen	11,8	11,8	15,7	159	184	210
– Hallinto, vesiviljely, kala- ja riistavarojen arviointi	29,7	27,2	20,6	284	269	210

[1] RKTL, MMM, Tike ja ELY-keskukset

TAULUKKO 140. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoitteet	Arvosana
Kala- ja riistakantoja hyödynnetään kestävästi ja monipuolisesti	Hyvä
Elinkeinokalatalouden kannattavuus paranee	Tyydyttävä
Vapaa-ajan kalastuksen suosio säilyy	Hyvä
Ylläpidetään kalavarat geneettisesti monimuotoisina ja tuottavina	Hyvä
Riistaeläinten aiheuttamia vahinkoja rajoitetaan	Hyvä
Porotalouden kannattavuutta parannetaan ja poromäärät mitoitetaan laidunten kestävän käytön mukaan.	Tyydyttävä

EU:n neuvosto asetti Itämeren keskeisille kalakannoille saaliskiintiöt, joita suomalaiset ammattikalastajat hyödynsivät kestävällä tavalla. Turska- ja kilohailikiintiöt tulivat lähes täysin pyydetyiksi. Myös silakkakiintiöiden käyttöaste oli korkea. Lohisaaliit rannikkokalastuksessa alenivat vastoin ennusteita. Ammattikalastuksen kokonaissaalis meressä oli suurempi kuin koskaan. Silakkakannat Suomen vesillä ovat erittäin vahvat. Sekä läntinen että itäinen turskakanta ovat elpyneet edelleen. Tornionjoen luonnonlohikannasta peräisin olevia vaelluspoikasia lähti joesta ennätysmäärä. Sitä vastoin lohen kutunousu ja siitä peräisin olevat jokisaaliit alenivat lähes puoleen. Alenemisen syitä selvitetään.

Kalastajien lukumäärä merialueella jatkoi laskuaan. Uusien kalastajien rekrytoimiseksi tehdyt toimenpiteet eivät ole tuottaneet tavoiteltua tulosta. Ammattikalastuksen ja vesiviljelyn kannattavuutta tuki kalan tuottajahintojen kasvu. Vesiviljelyn kannattavuutta heikensi toisaalta poikkeuksellisen lämmin kesä, joka hidasti kalan kasvua erityisesti Etelä-Suomessa. Jalostusyritykset jatkoivat investointien tekemistä ja vesiviljelyn tuotantokapasiteetti kasvoi erityisesti arvokkaammissa kalalajeissa Euroopan kalatalousrahaston tuen turvin. Merihylkeiden aiheuttamia vahinkoja kompensoitiin ammattikalastajille hylkeiden sietopalkkioilla.

Elinkeinokalatalouden toimintaedellytyksiä tuettiin myös valmistelemalla sektorikohtaisia kehittämisohjelmia. Kansallinen ammattikalastusohjelma 2015 hyväksyttiin maa- ja metsätalousministeriössä 12.2.2010 ja kalanjalostuksen ja kalakaupan kehittämisohjelma 9.9.2010.

Kalastuksenhoitomaksun vuosimaksua nostettiin 20 eurosta 22 euroon ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta perittävää maksua kuudesta eurosta seitsemään euroon. Kalastuksenhoitomaksuvaroja käytetään kalastuslain mukaisesti kalatalouden edistämiseen ja varojen käytöstä aikaansaadut hyödyt, mm. työllistävyys, ovat kalatalouteen syntyviä hyötyjä. Monet kalatalouden työpaikat sijaitsevat syrjäisillä paikkakunnilla.

Uhanalaisen eläimen suojelemiseksi, esim. saimaannorpan vuoksi, tehtävät kalastusrajoitussäädökset mahdollistava hallituksen esitys kalastuslain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle ja saatettiin eduskunnan hyväksymässä muodossa voimaan. Saimaannorpan suojelemiseksi tehdyt kalastusrajoitussopimukset siirtyivät lainmuutoksen yhteydessä Etelä-Savon ELY-keskuksen tehtäväksi. Sopimustoiminnassa edistyttiin hyvin hallinnollisesta siirrosta huolimatta.

Hirvikannan koon aiempi pienentyminen näkyi alentuneina hirvivahinkoina. Riistavahinkojen korvaamista koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.12.2009 ja monet korvaukseen oikeutetut todennäköisesti odottivat uuden lainsäädännön voimaantuloa ennen korvaushakemusten jättämistä. Näin ollen v. 2009 haettujen korvausten perusteena oli suurelta osin todellisuudessa aikaisempina vuosina syntyneet vahingot.

Karhu- ja ilveskannat kasvoivat edelleen koko maassa. Vahinkojen vähentämiseksi maa- ja metsätalousministeriö nosti näiden lajien suurimpia sallittuja saalismääriä. Tavoitteessa onnistuttiin ja karhun ja ilvesten aiheuttamat vahingot kääntyivät selvästi laskuun. Riistavahinkolain uusien korvausmuotojen ja laskentaperusteiden johdosta vahingonkärsijöille maksettavat korvaukset säilyivät kuitenkin korkealla, lähes neljän milj. euron tasolla. Lain tavoitteena oli korvata suurpetojen aiheuttamat vahingot aiempaa oikeudenmukaisemmin ja kattavammin. Tässä tavoitteessa onnistuttiin.

Susikannan taantuminen jatkui. Susikannan alentumista ei voida selittää luvanvaraisella metsästyksellä, vaan todennäköisin syy on lisääntynyt laiton tappaminen. Vuoden 2010 aikana jatkettiin toimenpiteitä susikannan turvaamiseksi. Maa- ja metsätalousministeriö vähensi sudenmetsästystä. Tutkimukseen ohjattiin lisämäärärahoja, joilla parannettiin susikannan seurantaa mm. pannoittamalla susilaumojen yksilöitä. Laittomiin tappoihin liittyvä ministeriön asetus elävän riistan ohjeellisista arvoista tarkistettiin. Tarkistuksessa korotettiin erityisesti suurpetojen arvoja huomattavasti. Vuoden 2010 aikana vietiin eduskunnan käsittelyyn rikoslain uudistus, jossa suurpetojen laiton tappaminen määriteltäisiin törkeäksi metsästysrikokseksi. Metsästyslain muutoksen yhteydessä esitettiin, että susi rauhoitetaan myös poronhoitoalueella.

Vuonna 2010 jatkettiin riistahallinnon uudistamista. Hallituksen esitys riistahallintolaiksi vietiin eduskuntaan. Suomen riistakeskus perustettiin 1.3.2011.

Porotaloudessa jatkui hyvinkin suotuisa lihan tuottajahinnan kehitys. Kannattavuus oli silti alhainen, koska kustannustaso nousi mm. lisäruokinnan ja energian hinnannousun johdosta. Eloporomäärät ovat pysyneet koko poronhoitoalueella alle suurimman sallitun tason. Eteläisellä poronhoitoalueella itärajaan rajoittuvissa paliskunnissa suurpetojen aiheuttamat porovahingot ovat huomattavasti lisääntyneet ja alueelle on lisätty metsästystä.

TAULUKKO 141. Kala-, riista- ja porotalouden tunnuslukuja

Tunnusluvut	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 arvio	2010 toteuma
Ammattikalastuksen arvo, milj. euroa	31,4	29,5	30,2	31,0	26,0[1]
Ammattikalastuksen määrä, milj. kg	122,4	115,5	121,5	122,0	122,0[1]
Vesiviljelyn arvo, milj. euroa	42,6	42,1	44,4	44,0	52,0[1]
Vesiviljelyn määrä, milj. kg	13,0	13,4	13,6	11,0	13,6[1]
Päätoimiset ammattikalastajat merialueella, kpl	668	667	603	603	600[1]
Kotimaisen kalan kulutus, kg/henkilö	5,0	4,4	4,5	4,6	4,5[1]
Valtion keräämien kalastusmaksujen arvo, milj. euroa	8,5	8,6	8,8	9,0	9,0
Vapaa-ajan kalastajien lukumäärä, milj. henkilöä	1,8	1,7	..	1,8	1,9
Vapaa-ajan kalastajien kalastuspäivät, milj. kpl	..	20	..	20	20
Riistasaaliin laskennallinen arvo, milj. euroa	63,0	66,0	70,0	75,0	78,0
Poronlihan arvo, milj. euroa	21,68	23,16	25,13	24,6	24,5
Poronomistajien määrä, henkilöä	4 901	4 800	4 695	4 646	4 646
Suurpetojen aiheuttamat vahingot, milj. euroa	3,1	2,9	3,7	4,2	3,9
Hirvieläinten aiheuttamat vahingot, milj. euroa	3,0	2,7	5,8	4,2	3,2

[1] Arvio

14.5 Vesitalous

TAULUKKO 142. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot	38,1	43,3	40,2			
Toiminnan htv:t[1]				244	244	244

[1] YM:n hallinnonala, MMM ja ELY-keskukset

TAULUKKO 143. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoitteet	Arvosana
Vesistöjen käytettävyys ja tila sekä riskien hallinta ovat hyvät	Hyvä
Parannetaan varautumista erityistilanteisiin (mm. tulvariskit, kuivuus)	Hyvä
Parannetaan maaseudun vesihuoltoa	Erinomainen

Vuoden alku oli runsasluminen, ja kevään vedenkorkeudet olivat paikoin eteläranni-kolla ja Pohjanmaalla suuria jääpatojen vuoksi. Merkittäviltä tulvavahingoilta kuiten-kin vältyttiin. Kesällä runsaat sateet nostivat paikoitellen vedenpintoja. Kesän myrs-kyjen aiheuttamat sähkökatkokset aiheuttivat ongelmia etenkin vesihuollolle. Syk-syllä varsinkin Keski- ja Itä-Suomessa oli kuivaa. Loppuvuonna saatiin taas runsaita lumisateita.

Viime vuosina vesioloissa yleistyneet ääri-ilmiöt ovat vaatineet voimavarojen koh-dentamista erityistilanteisiin varautumiseen. Painopiste on yhdyskuntien tulvariskien hallinnassa, valtion vesistörakenteiden ylläpidossa sekä vesihuollon erityistilanteisiin varautumisessa. Vesihuollon edistämisessä painopiste oli hallitusohjelman linjausten mukaisesti viemäriverkostojen laajentamisessa haja-asutusalueilla ennen talousjäte-vesiasetuksen siirtymäajan päättymistä.

TAULUKKO 144. Vesitalouden tunnuslukuja

	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
Valmistuneet tulvavaarakartat, kpl	25	14	16	3	4
Ylikunnallisiin vesihuoltohankkeisiin osallistu-neet kunnat, kpl	123	93	100	70	76
Vesihuoltolaitokset, joiden varmuusluokka parantunut, kpl	25	26	22	15	12
Taloudet, joille on maaseudulla aikaansaatu vesihuolto	5 400	5 400	6 500	6 000	7 500

Laki ja asetus tulvariskien hallinnasta valmistuivat. Ministeriö asetti tulvariskien hallinnan koordinointiryhmän seuraamaan, ohjaamaan ja yhteensovittamaan sää-dösten toimeenpanotyötä. Tehtiin vesistö- ja rannikkotulvariskien alustava arviointi sekä suunniteltiin ja toteutettiin tulvasuojeluhankkeita. Tulvariskien hallintaa paran-nettiin myös tulvakarttojen avulla ohjaamalla maankäyttöä ja rakentamista tulva-riskittömille alueille sekä hoitamalla valtion vastuulla olevat vesistön säännöstely- ja tulvantorjuntatoimet.

Hallitus antoi lakiesityksen poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta siirtymäajan jälkeen 1.1.2014. Tulvista aiheutuvien rakennus- ja irtaimistovahinkojen korvaamisessa siirrytään yksityisiin vahinkovakuutuksiin. Vesistöjen säännöstelyjen kehittäminen jatkui, ja niissä kiin-nitettiin huomiota myös ilmastonmuutokseen sopeutumisesta aiheutuviin tarpeisiin.

Säännöstelyhankkeiden kehittämistä ja rakennettujen vesistöjen kunnostusta jatkettiin yleensä kunnan, vesistön säännöstelijän ja valtion yhteistyöhankkeina.

Vesihuollon tukitoimenpitein saatettiin maaseudulla 7 500 taloutta vesi- ja viemäriverkostojen piiriin. Vesihuollon alueellista yhteistyötä edistettiin toteuttamalla alueellisten yleissuunnitelmien mukaisia ylikunnallisia vesihuoltohankkeita. Vesihuoltolaitosten toimintavarmuus ja varautuminen erityistilanteisiin paranivat uusien vesilähteiden käyttöönoton ja yhdysvesijohtojen rakentamisen myötä. Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä esitti loppuraportissaan ehdotuksia erityisesti vesihuoltoverkostojen ylläpidon, vesihuoltolaitosten taloudenpidon läpinäkyvyyden sekä hulevesien hallinnan parantamiseksi. Pohjavesialueiden rajojen tarkistaminen käynnistettiin osalla kiireellisiksi katsotuista pohjavesialueista.

Suomen ja Ruotsin välille tuli voimaan uusi vesi- ja kalastusasiat kattava rajajokisopimus, jolla Tornionjoen vesistöalueelle muodostettiin Suomen ja Ruotsin kansainvälinen vesienhoitoalue sekä perustettiin uusi suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio vesienhoitoa ja -suojelua, tulvariskien hallintaa ja muuta rajavesistöyhteistyötä varten.

14.6 Metsätalous

TAULUKKO 145. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot, PL 30	124,6	137,6	150,6			
Toiminnan kustannukset [1]	59,5	61,5	61,8	845	851	841
– Tutkimus ja kehittäminen	42,4	45,4	47,2	627	659	651
– Hallinto, tilastot	17,1	16,1	14,6	218	192	190

[1] Metla, Mavi ja MMM

TAULUKKO 146. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoitteet	Arvosana
Metsien puuntuotannollinen käyttöaste on korkea	Hyvä
Metsien puuntuotannollinen tila on hyvä	Hyvä
Metsien monimuotoisuus säilyy	Tyydyttävä
Metsätalouden kannattavuus säilyy	Hyvä

Metsätalous toipui edellisvuoden syvästä taantumasta. Tämä näkyi puukaupan, hakkuiden, puun hintojen ja metsänomistajien kantorahatulojen kasvuna. Ennakkotietojen mukaan teollisuus osti puuta yksityismetsistä 33,1 milj. kuutiometriä. Ainespuun hakkuukertymä oli yhteensä 52,6 milj. kuutiometriä, missä lisäystä edelliseen vuoteen oli yli 10 milj. kuutiometriä.

Hakkuumäärien ja puun hintojen nousun myötä metsänomistajien yhteenlasketut bruttokantorahatulot kasvoivat edellisvuodesta kolmanneksen 1,7 mrd. euroon. Yksityismetsätalouden hehtaarikohtainen liiketulos nousi ennakkotietojen perusteella 85 euroon hehtaarilta, missä nousua edellisvuoden pohjalukemista oli yli 30 euroa. Kymmenen edeltäneen vuoden keskiarvosta jäätiin silti reaalisesti lähes 20 %.

Vuoden loppuun saakka voimassa ollut puun myyntitulojen 25 prosentin verohuojennus näkyi loppuvuoden keskimääräistä vilkkaampana puukauppana. Puukaupan toiminnan edistämiseksi ministeriö käynnisti puumarkkinatyöryhmän toiminnan, jonka tavoitteena on alan toimijoiden yhteistyönä edistää puumarkkinan toimivuutta ja vakautta.

Venäjä ilmoitti luopuvansa vuoden 2011 alkuun suunnitelluista puun vientitullien korotuksista. Puuta tuotiin Suomeen 12,2 miljoonaa kuutiometriä, mistä 7,4 miljoonaa kuutiometriä oli peräisin Venäjältä. Vaikka puun tuonti lisääntyi edellisvuodesta 34 prosentilla, määrä jäi silti lähes kolmanneksen edeltävän kymmenvuotiskauden keskiarvoa pienemmäksi.

Heinä—elokuun vaihteessa maan yli pyyhkäisi neljä myrskyä, jotka kaatoivat yli 8 milj. kuutiometriä puuta. Määrä vastaa noin 15 % Suomen vuotuisista hakkuista. Myrskyjen pahiten koettelemilla alueilla Kaakkois-Suomessa, Etelä-Savossa ja Keski-Suomessa myrskypuita päästiin korjaamaan hyvän kysyntätilanteen vuoksi nopeasti. Korjuu kuitenkin keskeytyi talveksi suuren lumimäärän vuoksi. Vahingoittuneiden puiden poisto metsästä on tärkeää hyönteistuhojen torjumiseksi. Myrskytuhojen kartoitusmenetelmien kehittämistä jatketaan, jotta jatkossa myrskytuhojen todellinen laajuus saadaan nopeammin ja tarkemmin selville.

Valtio tuki yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden toteutusta sekä energiapuun korjuuta ja haketusta yhteensä 80,3 milj. eurolla. Tästä käytettiin nuoren metsän hoitoon 27,8 milj. euroa ja energiapuun korjuuseen ja haketukseen 17,5 milj. euroa. Energiapuuta korjattiin valtion tukemana 2,1 milj. kuutiometriä ja haketettiin 1,7 milj. irtokuutiometriä. Aiemmista myyrätuhoista sekä kertomusvuoden myrskytuhoista seuranneet uudistamistyöt lisäsivät osaltaan tuen tarvetta. Valtion tukemien töiden työllisyysvaikutus oli noin 3 500 henkilötyövuotta.

Ennakkotietojen mukaan nuoren metsän hoidon ja kunnostusojituksen työmäärät vähenivät edellisvuodesta, kun kalustoa ja työvoimaa siirtyi metsänhoitotöistä ainespuun lisääntyneisiin hakkuisiin.

Metsähakkeen käyttö kasvoi hieman aikaisempia vuosia hitaammin. Ennakkotietojen mukaan kokonaiskäyttö oli 6,9 milj. kuutiometriä, missä on lisäystä edellisvuoteen 0,8 milj. kuutiometriä. Kertomusvuonna käynnistyi useita suuria voimalaitoksia, ja uusia on edelleen rakenteilla ja suunnitteilla. Tämä lisäsi energiapuun kysyntää, sillä puuta on saatava varastoon etukäteen. Metsähakkeen käyttöön vaikuttaa lisäksi

puunjalostusteollisuuden sivutuotteena saatavan hakkeen määrä, turpeen saatavuus, energiaverotus sekä päästöoikeuden hinta.

Uusi pienpuun energiatukijärjestelmä tulee voimaan v. 2011 sen jälkeen, kun sille on saatu EU:n komission hyväksyntä ja se korvaa nykyiset kestävän metsätalouden rahoituslain nojalla myönnettävät energiapuun korjuun ja haketuksen tuet.

Kiinnostus yhteismetsien perustamiseen lisääntyi selvästi. Kertomusvuonna jätettiin 32 uutta yhteismetsien perustamishakemusta, kun edellisvuonna hakemuksia jätettiin 20 kpl. Määrän lisääntyminen kuvaa metsäkeskusten, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion, Maanmittauslaitoksen ja Metsäntutkimuslaitoksen kehittämistyön tuloksia.

Metsätalouden ympäristötukisopimusten tavoitemäärää ei saavutettu käytettävissä olleilla määrärahoilla, koska uusien sopimuskohteiden vaatimat korvaustasot olivat korkeita. Korvauksen määrään vaikuttaa kohteen pinta-ala ja puuston määrä sekä kolmen edellisen vuoden puun keskikantohinta. Ympäristötukisopimus tehdään kymmenen vuoden määräajaksi.

Toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten ja metsäsektorin rakennemuutoksen vuoksi metsäalan toimia linjaava Kansallinen metsäohjelma 2015 tarkistettiin. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymän ohjelman tavoitteena on nostaa Suomen metsäala biotalouden edelläkävijäksi. Lähiajan keskeiset toimenpiteet liittyvät metsäsektorin rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseen, alan kilpailukyvyn parantamiseen, liikenneverkon kehittämiseen, ammattitaitoisen työvoiman riittävyyteen, yrittäjyyden edellytysten parantamiseen sekä puun energiakäytön lisäämiseen. Julkisen vallan rahoitusmahdollisuuksien tiukentuessa ohjelmassa on haettu uusia markkinalähtöisiä toimintatapoja ja rahoitusmalleja tavoitteisiin pääsemiseksi.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksensä laiksi Suomen metsäkeskuksesta. Eduskunta hyväksyi lain helmikuussa 2011. Nykyisistä 13 metsäkeskuksesta muodostetaan vuoden 2012 alusta lukien valtakunnallinen metsäkeskus, johon siirretään myös osa Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtävistä. Nykyisten metsäkeskusten liiketoiminta eriytetään selkeästi Suomen metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä.

Metsähallituksen uuden toimintamallin ja organisaation kehittämistä jatkettiin. Valmistelusta vastanneen ministerityöryhmän linjauksen mukaisesti uusi Metsähallitus tulisi toimimaan yhtenäisenä, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön tulosohjaamana julkisoikeudellisena laitoksena. Uudelle Metsähallitukselle on tarkoitus säätää tarvittava päätösvalta julkisten hallintotehtävien hoitamista varten, minkä lisäksi Metsähallitus harjoittaisi luonnonvarojen käyttöön liittyvää liiketoimintaa. Markkinoilla toimivaa liiketoimintaa harjoitettaisiin yhtiömuodossa riittävän läpinäkyvyyden ja kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi. Tarkoituksena on, että uusi Metsähallituslaki tulisi voimaan vuoden 2013 alusta lukien.

TAULUKKO 147. Metsätalouden tunnuslukujen kehitys

	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 ennakko-tieto
1) Metsien korkea puuntuotannollinen käyttöaste					
– Ainespuun hakkuukertymän nostaminen kestävien hakkuumahdollisuuksien tasolle, milj. m^3 [1]	58,7	52,6	42,0	50,0	52,6
– Metsähakkeen käytön määrä, milj. m^3 [2]	3,0	4,7	6,1	6,5	6,9
2) Metsien hyvä puuntuotannollinen tila					
– Taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien pinta-alasta on laadultaan hyviä tai tyydyttäviä, (hyviä) % [3]	71,7	73,8	74,8	75,0	ei vielä tiedossa
– Nuoren metsän hoidon määrä, 1 000 ha/v [4]	248	256	257	260	227
– Kunnostusojitusten määrä, 1 000 ha/v	67	61	69	75	59
3) Metsien monimuotoisuus					
– Solmittujen metsätalouden ympäristötukisopimusten määrä, ha	7 474	6 648	6 626	8 000	5 251
4) Metsätalouden kannattavuus					
– Yksityismetsätalouden reaalinen liiketulos, euroa/ha	134	93	53	60	85

[1] Sisältää teollisuuskäytön mitat täyttävän runkopuun.

[2] Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministeriryhmän 20.4.2010 asettama tavoite on 13,5 m^3 vuoteen 2020.

[3] Valtakunnan metsien inventointitiedoista laskettu kolmen vuoden liukuva keskiarvo.

[4] Sisältää taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen.

14.7 Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri

TAULUKKO 148. Politiikkasektorin voimavarojen käyttö

	Milj. euroa			Htv		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Siirtomenot, PL 30	7,0	7,4	6,5			
Toiminnan kustannukset [1]	123,0	128,9	132,2	1 852	1 844	1 973
– kiinteistötoimitukset, kirjaamisasiat, digitaaliset aineistot, kiinteistörekisteri, tilusjärjestelyt, geodeettinen tutkimus						
Toiminnan tuotot	60,2	62,7	78,2			

[1] MMM, MML, GL

TAULUKKO 149. Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

Vaikuttavuustavoitteet	Arvosana
Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmä turvaavat osaltaan yksityisen maanomistuksen sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon saatavuuden	Hyvä
Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjattujen tietojen luotettavuuden hyvä taso ja palveluiden saatavuus turvataan	Hyvä
Kiinteistöjä ja maastoa koskevat tiedot ja tietopalvelut ovat kattavia, ajantasaisia ja riittävän laadukkaita	Hyvä
Paikkatietoja keräävät organisaatiot varmistavat tiedon tehokkaan yhteiskäytön ja päällekkäisen tiedonkeruun	Hyvä

Kiinteistörekisteri ja kiinteistörekisterikartta pidettiin jatkuvasti ajan tasalla. Kiinteistötoimituksia loppuunsaatettiin 20 505. Lohkomisten kysyntä oli samaa tasoa kuin v. 2009. Kysynnän uskotaan alkavan hitaasti nousta, mikäli yleinen taloudellinen tilanne kehittyy edelleen suotuisasti. Kehittämisasiana selvitettiin tarvetta ja riskejä mahdollistaa tulevaisuudessa erityistapauksissa myös kolmiulotteiset kiinteistöt, jolla tarkoitetaan mahdollisuutta tietyissä tapauksissa määritellä kiinteistölle rajoja myös korkeustasossa.

Kiinteistöjen kirjaamisasiat siirtyivät vuoden 2010 alusta käräjäoikeuksilta Maanmittauslaitokselle. Kirjaamisprosessin suorituskyky, oikeusvarmuus ja asiakaspalvelun taso on turvattu siirron jälkeen. Vuoden aikana ratkaistiin 252 000 kirjaamisasiaa. Uuden kirjaamisjärjestelmän kehittämistä jatkettiin ja luotiin edellytyksiä tehokkaammille käsittelyprosesseille ja sähköisille kiinteistövaihdannan järjestelmille.

Maastotietoa päivitettiin 41 993 km²:n alueella. Uutta laserkeilaukseen perustuvaa tarkkaa korkeusmallia tuotettiin 27 117 km² pääosin tulvariskialueilta. Yleisiä kartastotöitä koskeva strategia valmistui ja se määrittelee valtakunnallisen maastotietojärjestelmän kehittämisen suuntaviivat vuosille 2011—2020.

INSPIRE-direktiivin toimeenpanoa jatkettiin asettamalla paikkatietoasiain neuvottelukunta ja käynnistämällä toimeenpanoa edistäviä kansallisia tukipalveluita. Ensimmäinen toimeenpanoraportti toimitettiin komissiolle.

Uusjakojen tukemisvaroja suunnattiin pääosin peltotilusjärjestelyihin ja porrastamalla tukea hankkeen tuottaman hyödyn perusteella. Tilusjärjestelyjen kysyntä oli kasvavaa, alueellinen yhteistyö (mm. tie-, ympäristö- ja ratahallinnon kanssa) voimistui ja käyttökohteet monipuolistuivat. Uusjakojen tukemisesta annettua lakia muutettiin siten, että valtion varoista maksettujen kustannusten takaisinperintää nopeutetaan tukemisvarojen kiertonopeuden parantamiseksi.

TAULUKKO 150. Maanmittauksen tunnuslukuja

	2007 toteuma	2008 toteuma	2009 toteuma	2010 tavoite	2010 toteuma
Kiinteistörekisterin perusparannuksen kattavuusindeksi, %	45	49	55	66	64
Maastotietokannan ajantasaisuusindeksi, %	86	90	89	93	95
Kiinteistötoimitustuotanto, kpl	24 725	24 405	20 306	21 500	20 505
Kirjaamisratkaisujen määrä, kpl				236 000	252 000
Kiinteistörekisterikartan perusparannus, km^2	28 672	22 235	22 170	16 600	18 120
Maastotietotuotanto yhteensä, km^2	40 752	37 199	38 000	40 000	41 993
Laserkeilattua korkeusmallia (2 metrin ruutukoko), km^2			21 726	31 000	27 117

14.8 Metsähallitus

TAULUKKO 151. Metsähallituksen liiketoiminnan[1] tunnuslukuja

	2008		2009		2010	
	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni
Liikevaihto, milj. euroa	301,1	342,4	252,7	289,8	329,4	367,5
Tase	2 703	2 725	2 695	2 711	2 758	2 771
Htv	1 257	1 517	1 228	1 406	1 201	1 384
Tilikauden tulos, milj. euroa	105,5	104,4	59,7	57,8	101,5	102,3
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,2	4,2	2,5	2,3	4,2	4,3
Investoinnit liikevaihdosta, %	8	7	6	5	7	6
Omavaraisuusaste, %	99	98	99	98	98	97
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. euroa (edellisen vuoden liiketoiminnan tuloksesta)	102,7		100,2		56,7[2]	

[1] Liikelaitos: Metsätalous, Laatumaa, Villi Pohjola. Konserni sisältää myös tytäryhtiöt.

[2] Tuloutus tapahtui neljässä erässä.

Metsähallitus-liikelaitos muodostuu Metsähallituksen liiketoiminnasta ja julkisia hallintotehtäviä hoitavasta luontopalveluista. Metsähallituksen konserniin kuuluvat lisäksi Metsähallituksen tytäryhtiöt. Tunnuslukutaulukko ei sisällä luontopalveluita.

Puun hintatason nousu ja myydyn puumäärän kasvu kasvattivat Metsähallituksen liiketoiminnan liikevaihtoa ja tulosta. Liiketoiminnan tulos ylitti 30 milj. eurolla asetetun tulostavoitteen. Liiketoiminnan tulos vastasi 4,2 % sijoitetun pääoman tuottoa, mikä ylitti 3,0 prosentin tuottovaatimuksen.

Ainespuuta toimitettiin asiakkaille ennätykselliset 6,1 milj. kuutiometriä, mikä on noin 1 milj. kuutiometriä 2000-luvun keskimäärää enemmän. Myös vuonna 2009 aloitettu puun energiatuotanto saatiin kunnolla liikkeelle.

Maan myyntiä ja vuokrausta harjoittava tulosyksikkö Laatumaa tuotti 7,5 milj. euroa voittoa. Matkailuliiketoimintaa harjoittavat Villi Pohjola ja tytäryhtiö Eräsetti Oy tekivät sitä vastoin yhteensä 0,54 milj. euron tappiollisen tuloksen. Matkailuliiketoiminnan tulos on ollut tappiollinen kolmena perättäisenä vuonna.

Liiketoimintakonsernin tulos 102,3 milj. euroa ylitti liiketoiminnan tuloksen vain 0,8 milj. eurolla. Liiketoimintakonserni teki omarahoitteisia investointeja yhteensä 23,4 milj. euroa. Metsähallituksen tytäryhtiöistä kiviainesliiketoimintaa harjoittava Morenia Oy teki 0,6 milj. euron voitollisen tuloksen ja taimituotantoa harjoittava Fin Forelia Oy 0,4 milj. euron voitollisen tuloksen. Siemen Forelia Oy teki 0,02 milj. euroa tappiota. Tytäryhtiöt eivät pysty maksamaan osinkoa vuoden 2010 tuloksesta.

Koska tytäryhtiöiden tuloskehitys on ollut viime vuosina heikkoa, Metsähallitus teki maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta suunnitelman tytäryhtiötoiminnan kehittämisestä. Suunnitelman toteutus on aloitettu ja kannattavuuden odotetaan paranevan v. 2011. Tavoitteena on, että tytäryhtiöt toimivat kannattavasti ja maksavat tasaisesti osinkoa.

Luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön huomioon ottamisesta johtuvat metsien käyttörajoitteet ja kohonneet suunnittelukustannukset aiheuttivat Metsähallituksen liiketoimintaan 44,3 milj. euron laskennallisen rasitteen. Kun mukaan lasketaan korostetusta työllisyyden, porotalouden ja saamelaiskulttuurin huomioon ottamisesta aiheutuvat lisäpanokset, nousee yhteiskunnallisten velvoitteitten kokonaispanos 52,5 milj. euroon.

Merkittävää oli Pohjois-Suomen metsien käytön yhteensovittamisessa tehty ratkaisu, jonka seurauksena metsätalouden sekä porotalouden ja suojelun väliset kiistat saatiin sovittua.

TAULUKKO 152. Metsähallituksen Luontopalveluiden toiminnan keskeisiä tunnuslukuja

Määrälliset tavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö	2008	2009	2010
Virkistyspalvelujen asiakastyytyväisyys, asteikko 1—5	4,2	4,2	4,2
Valtion retkeilyalueiden käynnit	347 000	343 000	364 000
Metsästysluvat, kpl	39 259	31 909	36 955
Kalastusluvat, kpl	80 325	77 522	69 241
Lupametsästäjien asiakastyytyväisyys, asteikko 1—5	3,6	3,5	3,7
Kalastajien asiakastyytyväisyys, asteikko 1—5	3,7	3,6	3,7
Kalastuksen rajoitussopimukset saimaannorpan suojelemiseksi, km^2	518	1 470	1 652[1]

[1] Toteuma 30.6.2010, vuoden 2011 sopimusten laadinta siirtyi Etelä-Savon ELY:lle.

Julkisten hallintotehtävien bruttomenot olivat 54,0 milj. euroa, josta ympäristöministeriön perusrahoituksen osuus oli 26,4 milj. euroa ja maa- ja metsätalousministeriön osuus 7,1 milj. euroa. Luontopalveluiden kokonaistuottavuus laski runsaat 3 %, mitä selitti suurelta osin panos nuorisotyöllisyyshankkeeseen.

14.9 Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera) ja maatalouden interventiorahasto

Makeran oma tulokertymä supistuu ja tase pienenee vuosi vuodelta. Tämä johtuu siitä, että avustusten myöntämismahdollisuuksien varmistamiseksi valtionlainojen myöntämisestä on luovuttu eikä rahastoon juurikaan palaudu varoja. Rahoitustilannetta ovat helpottaneet vuodesta 2005 lähtien valtion talousarviosta rahastoon tehdyt siirrot, yhteensä 269,7 milj. euroa.

Vuonna 2010 Makerasta myönnettiin avustuksia noin 98,4 milj. euroa, valtionlainoja noin 1,6 milj. euroa ja valtiontakauksia noin 5,6 milj. euroa. Vuodelle 2011 siirtyi sitomattomia varoja n. 125,66 milj. euroa. Rahoituksen tuloksia on selvitetty myös Maatalous-politiikkasektorin yhteydessä.

TAULUKKO 153. Makeran tunnuslukuja

	2007	2008	2009	2010
1. Varoja käytettävissä, milj. euroa	263,4	182,2	221,4	238,7
– lainojen korot ja lyhennykset	95,7	86,0	76,0	67,8
– siirto talousarviosta	115,0	23,1	63,8	38,9
– tulot EU:lta	16,0	9,0	4,7	22,1
– edelliseltä vuodelta siirtyneet sitomattomat varat	29,1	56,1	57,5	106,1
– muut tulot	7,6	8,0	19,4	3,8
2. Tase, milj. euroa	849,6	758,7	728,6	690,7
– mistä lainasaamiset	414,3	349,0	284,6	232,3
3. Menoja sidottiin, milj. euroa	207,3	124,7	115,3	113,0
– mistä avustuksia	187,1	109,0	101,4	98,4
4. Tilanpidon aloitustuki, päätöksiä kpl	661	644	495	542
5. Investointiavustus, päätöksiä kpl	8 900	2 800	2 800	2 229
– lypsykarjatalouden rakentaminen	565	224	415	292
– lihakarjatalouden rakentaminen	316	131	151	106
– puutarhatalouden rakentaminen	330	121	92	67
– sikatalouden rakentaminen	154	47	20	87
6. Tutkimushankkeet, päätöksiä kpl	101	75	55	49

Maatalouden interventiorahastosta maksetaan interventiovarastoinnista, -ostoista ja -myynneistä aiheutuvat menot sekä EU:n ruoka-apuohjelman menot. Interventio-ostoja tehtiin 78,25 milj. eurolla. Poikkeuksellisen suuren viljan tarjonnan johdosta viljan interventiovarastot olivat tilikauden päättyessä 836,8 tuhatta tonnia. Varastoja jouduttiin sijoittamaan myös Viroon. Interventio-ostojen suuren määrän johdosta lainanottovaltuutta korotettiin väliaikaisesti 200 milj. euroon. Viljamarkkinat elpyivät vuoden loppua kohden ja ensimmäiset viljaerät interventiosta myytiin komission päätöksellä joulukuussa 2010. Rahaston tulot saadaan pääosin EU:n rahoitusosuuksina. Siirtoa valtion talousarviosta ei vuonna 2010 ollut. Rahaston tulos oli 4,99 milj. euroa alijäämäinen, minkä johdosta rahaston oma pääoma supistui vastaavasti ja oli 2,79 milj. euroa 31.12.2010.

15 Liikenne- ja viestintäministeriö

Viestintäministerin katsaus

Kuluneen vaalikauden aikana tietoyhteiskunta-asiat ovat arkipäiväistyneet osaksi jokaisen hallinnonalan normaalia toimintaa. Tietoyhteiskuntapolitiikka on luonteeltaan ministeriöiden hallinnonalojen rajat ylittävä. Valtioneuvoston tietoyhteiskuntahankkeita on koordinoitu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan puitteissa. Vuonna 2010 hankkeet ovat edenneet suunnitellusti, keskiössä ovat olleet sähköinen asiointi ja tunnistaminen sekä julkisen sektorin käytössä olevan tiedon avaaminen ja saatavuuden edistäminen. Keskeistä on ollut uuden kansallisen tietoyhteiskuntastrategian Tuottava ja uudistuva Suomi – Digitaalinen agenda vuosille 2011—2020 valmistelu ja hyväksyminen vuoden loppupuolella.

Yhteiskunnallisessa kehityksessä on siirrytty vaiheeseen, jossa sähköisten viestintäverkkojen ja palvelujen käyttö on perusedellytys yhteiskunnan tehokkaalle toiminnalle, taloudelliselle toimeliaisuudelle ja palvelujen tarjonnalle. Tästä syystä erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että digitaalisessa kehityksessä varmistetaan verkkojen ja palveluiden luotettavuus, toimintavarmuus, käytettävyys ja monipuolisuus. Tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen on avainkysymys lähes kaikilla toimialoilla.

Laajakaistayhteyksien määrä on edelleen kasvanut ja niiden alueellinen saatavuus parantunut. Laajakaistaisten verkkoyhteyksien saatavuutta on vauhditettu julkisin toimin vuonna 2010. Kaikille kansalaisille on taattu 1.7.2010 alkaen kohtuuhintainen laajakaistayhteys, jonka välityskyky on vähintään 1 Mbit/s. Vuoden 2015 loppuun mennessä välityskyvyltään vähintään 100 Mbit/s -yhteys tulee olla saatavilla enintään kahden kilometrin päässä vakituisesta asunnosta tai toimipaikasta. Tavoitteen saavuttamiseen käytetään julkista tukea kaikkein harvimmin asutuilla alueilla. Vuoden 2010 aikana on käynnistetty ensimmäiset pilottihankkeet ja päävaiheen toteutus alkaa kesällä 2011.

Maassamme on vahva ja laadukas mediatoimiala. Keskeisiä instrumentteja sähköisen joukkoviestinnän kehittämisessä ovat taajuus- ja toimilupapolitiikka. Tavoitteena on monipuolinen ja moniarvoinen sisältöpalveluiden tarjonta kilpailluilla markkinoilla. Television digitaalisessa kehityksessä ollaan siirtymässä uudenlaiseen vaiheeseen; teräväpiirtolähetykset pystytään aloittamaan antenniverkossakin ja audiovisuaalisten sisältöjen seuraaminen verkkopalveluna kasvaa koko ajan. Tämä kehitys haastaa meitä uudenlaiseen viestintäpoliittiseen ajatteluun.

Viestinnän toimiala on nopeassa ja monitasoisessa muutoksessa, eikä tämän muutoksen ennakoiminen, merkityksen ymmärtäminen ja tarvittaessa nopea muutokseen reagoiminen ole helppo tehtävä. Digitaaliseen kehitykseen vaikuttavat vahvasti globaali kehitys ja trendit, joihin ei kansallisilla toimenpiteillä ole juurikaan mahdollista vaikuttaa. Tämä kokonaisuus muodostaa vaikeasti hallittavan ja yllätyksellisen toimintaympäristön, johon viestintäpolitiikalla vaikutetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kansallisen politiikan tulee olla vahvuuksien korostamista ja heikkouksien korjaamista. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä vaikuttamiseen EU:n tasolla ja kansainvälisen verkostoyhteistyön kehittämiseen.

Suvi Lindén
Viestintäministeri

Liikenneministerin katsaus

Vuoden 2010 alusta aloittivat toimintansa kaksi uutta, merkittävää virastoa eli Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto. Uudistuksen tavoitteena on kokonaisvaltainen ote liikennepolitiikan valmistelussa ja toteutuksessa, synergiaedut samansisältöisten toimintojen yhdistämisestä sekä toimintojen tuottavuuden ja tehokkuuden parantaminen. Myös aluehallinnossa toteutettiin uudistus, joka antaa mahdollisuuksia liikennejärjestelmän kokonaisuutta katsovan toimintatavan kehittymiselle.

Kertomusvuonna toteutettiin myös yhtiöittämisjärjestelyjä, kun liikelaitoksena toimineesta Ilmailulaitoksesta ja Varustamoliikelaitoksesta muodostettiin valtionenemmistöiset osakeyhtiöt. Lisäksi Merenkulkulaitoksen sisäisestä tuotannosta muodostettiin osakeyhtiö.

Liikennehallinnon selviytymiskykyä ovat koetelleet vuoden 2010 aikana myös vaikeat luonnonolot. Vuosi 2010 alkoi harvinaisen kovan talven merkeissä. Liikenteen toimivuutta ei pystytty tuolloin tyydyttävästi turvaamaan. Talvella 2009—2010 junaliikenteen täsmällisyys oli poikkeuksellisen huono ja jäänmurrossa keskimääräinen odotusaika oli lähes viisi tuntia. Junaliikenteen häiriöt jatkuivat keväällä talven aiheuttamien routavaurioiden vuoksi. Kesällä myrskyt aiheuttivat tuhojansa ja myöhästyttivät junaliikennettä. Talvi tuli loppuvuonna 2010 aikaisin ja runsas, jatkuva lumentulo vilkkaasti liikennöidyllä pääkaupunkiseudulla aiheutti jälleen runsaasti ongelmia junaliikenteessä.

Lentoliikenne keskeytyi kokonaan keväällä tuhkapilven vuoksi. Hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminta oli tässä yhteydessä keskiössä. Ilmatieteen laitos ennusti asiantuntemuksellaan tuhkapilven kulun Suomessa. Liikenteen turvallisuusvirasto määräsi sille kuuluvalla velvollisuudella ja oikeudella liikenteen rajoitukset.

Ministeriö on selvittänyt, mitä toimenpiteitä tulee tehdä, jotta liikenteen toimivuus pystyttäisiin turvaamaan myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Monet liikenteen toimintavarmuuden parantamistoimenpiteet vaativat pitkän aikavälin kehittämistoimia mm. raideliikenteen infrastruktuuriin. Tämän lisäksi tarvitaan lyhyen aikavälin toimenpiteitä, joilla pystytään varmistamaan liikenteen luotettavuus myös lähivuosina. Erityisen tärkeänä ministeriö on pitänyt asiakkaan huomioonottamista ja tiedotuksen oikeellisuutta pitkäaikaisten kehittämistoimien ohella.

Liikennepolitiikan uudistus ei pysähdy virastouudistukseen. Ihmisten hyvinvoinnin ja Suomen kilpailukyvyn sekä kestävän kasvun edellytysten turvaaminen on liikennepolitiikankin suuria tehtäviä myös tulevaisuudessa. Uudet toimintatavat, useiden erilaisten keinovalikoimien yhdistäminen, älyliikenne tärkeänä keinona näiden joukossa, antavat mahdollisuuksia säilyttää ja parantaa liikenteen palvelutasoa myös tiukan valtiontalouden aikana.

Hallitus teki huhtikuussa 2010 periaatepäätöksen, joka vahvisti kansallisen älyliikenteen strategian ja toimintaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet. Linjauksia toteuttamaan perustettiin älyliikenteen neuvottelukunta ja toimenpideohjelman kärkihankkeita edistävät työryhmät. Älyliikenne merkitsee liikennepolitiikan uudistamista tietoja viestintäpolitiikan keinoin. Liikennejärjestelmän palvelukyky ja väylänpidon tuot-

tavuus kasvavat, liikenneturvallisuus paranee ja joukkoliikenteen käyttö, pyöräily ja jalankulku lisääntyvät. Samoin edistetään ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteita ja tietoyhteiskuntakehitystä.

Liikennepoliittinen selonteko on osoittautunut kuluvalla vaalikaudella hyväksi välineeksi linjata ja toteuttaa hallituksen liikennepolitiikkaa. Selonteon mukaisesti on selvitetty erilaisia rahoitusmalleja ja siinä yhteydessä on esitetty Infra Oy:n perustamista, on laadittu joukkoliikenteen kehittämisohjelma ja ilmastopoliittinen ohjelma, on arvioitu alueiden elinvoiman mahdollistamista, on tiivistetty maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista, on mietitty liikenneturvallisuuden parantamista, on laadittu logistiikkastrategia. Vaalikaudelle 2007—2011 selonteossa ajoitetut hankkeet ovat yhtä lukuun ottamatta saaneet vähintään toteuttamispäätöksen, viimeiset vuoden 2011 talousarvion yhteydessä.

Anu Vehviläinen
Liikenneministeri

15.1 Vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen ja resurssien käyttö

TAULUKKO 154. Liikenne- ja viestintäministeriön yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Valtioneuvoston asettamat vaikuttavuustavoitteet	Toteutuma
Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita on saatavilla koko maassa.	Viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluiden tarjonta on maassamme hyvällä tasolla. Erityisesti laajakaistapalveluiden saatavuus on parantunut. Myös julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan ja postitoiminnan harjoittamisen edellytykset on varmistettu.
Yksityisyyden suoja, sananvapaus ja viestinnän moniarvoisuus sekä kansalaisten ja yritysten luottamus sähköisiin palveluihin säilyvät ja vahvistuvat.	Tavoitteen mukaiset näkökohdat on huomioitu vahvasti viestintä- ja tietoyhteiskuntapoliittisessa päätöksenteossa. Tietoturvastrategia on pantu toimeen ja sähköinen tunnistaminen on edennyt. Mediasisältöjen määrä on lisääntynyt.
Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden, arjen sujuvuuden, osaamisen ja kilpailukyvyn parantamiseksi ottaen erityisesti huomioon ikääntyneiden ja erityisryhmien tarpeet.	Tavoitteen mukaiset näkökohdat on huomioitu vahvasti viestintä- ja tietoyhteiskuntapoliittisessa päätöksenteossa. Tietoturvastrategia on pantu toimeen ja sähköinen tunnistaminen on edennyt. Mediasisältöjen määrä on lisääntynyt.
Toimivat ja turvalliset matka- ja kuljetusketjut edistävät hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä koko maassa.	Suomen liikennejärjestelmä saa korkean arvosanan kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa. Kansallisessa rakennetun ympäristön tila -arvioinnissa liikenneverkkojen vaikutus hyvinvointiin ja kilpailukykyyn sai arvosanan 8 eli hyvä.
Liikennejärjestelmää kehitetään kokonaisuutena hyödyntäen tehokkaasti kaikkia liikennemuotoja sekä älykkään liikenteen suomia mahdollisuuksia.	Liikennejärjestelmän kehittämistä kokonaisuutena on edistänyt uusien kaikkia liikennemuotoja käsittelevien virastojen eli Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston perustaminen. Kansallista älyliikenteen strategiaa viedään käytäntöön neuvottelukunnan johdolla.
Kaupunkiseuduilla maankäyttö ja liikenne sovitetaan yhteen ja parannetaan joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. Maaseudulla ja saaristossa liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelut turvataan.	PARAS-hankkeen yhteydessä on tuettu kaupunkiseutuja maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisessa. Tampereen kaupunkiseudulla on allekirjoitettu MAL-aiesopimus vuoden 2011 alussa. Liikennejärjestelmäajattelua sekä joukkoliikenteen ja pyöräilyn ja kävelyn mukaanottoa suunnitteluun on viety aluetasolla eteenpäin mm. ELY-keskusten strategisten tulossopimusten avulla.
Maaseudulla ja saaristossa liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelut turvataan.	Haja-asutusalueiden tiestö pidetään päivittäin liikennöitävänä. Huonokuntoisten sorateiden määrä on vähentynyt vuodesta 2003 noin 700 km. Joukkoliikenteen peruspalvelun takaamiseksi etsitään uusia toimintatapoja, kyytitakuuta pilotoidaan. Joukkoliikenteen peruspalvelutasoa ei kuitenkaan pystytä kaikkialla turvaamaan. Saaristoliikenteen palvelutason turvaamiseksi on laadittu kilpailuohjelma ja ensimmäiset myös yhteysaluksen uusimisen sisältävät palvelusopimukset on kilpailutettu.
Väylien kunto mahdollistaa turvallisen päivittäisen liikkumisen sekä tehokkaat kuljetukset.	Päällystetystä tieverkosta on hyvässä tai erittäin hyvässä kunnossa 70 %. Hyväkuntoisella tiestöllä ajetaan 90 % liikenteestä. Meriväylien kustannustehokkuus (isot aluskoot sallivat meriväylät) on kehittynyt hyvin. Keskeisen rataverkon kunto on hyvä.

Valtioneuvoston asettamat vaikuttavuustavoitteet	Toteutuma
Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan viiden parhaan maan joukossa.	Kaupallisessa lentoliikenteessä ja kauppamerenkulussa sekä rautatieliikenteessä ei ole tapahtunut kuolemaan eikä vakaviin henkilövahinkoihin johtaneita onnettomuuksia. Tieliikenteen turvallisuuden paranemisesta huolimatta Euroopan kärkeä ei ole saavutettu.
Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään Suomen kansainvälisten sopimusten ja EU-velvoitteiden mukaisesti. Liikenteen terveydelle ja luonnolle aiheuttamat haitat minimoidaan.	Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähenivät vuosina 2008—2009 jonkin verran autokannan uusiutumisen ja biopolttoaineiden käytön seurauksena, mutta pääasiassa taloudellisen taantuman aiheuttaman liikenteen vähenemisen vuoksi. Kansainvälisiä tavoitteita ei tulla saavuttamaan vuoteen 2020 mennessä ilman uusia toimenpiteitä.
Liikenteen toimialan tuottavuus ja tehokkuus paranee.	Määrätietoista työtä liikenteen toimialan tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseksi on jatkettu eri toimenpiteillä kuten esim. tasapuolisen kilpailun edellytysten parantamisella, yhtiöittämällä liiketoimintoja, väylänpidon hankintojen kehittämisellä ja toteuttamalla virastouudistus. Aiemmin toteutetut infra-alan tuotannon eriyttämisen ja yhtiöittämisen toimet ovat tuoneet kustannussäästöjä.
Tutkimuksessa kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.	Liikenne- ja viestintäalan osaamista ja asiantuntemusta on tutkimuksen keinoin kehitetty lainsäädännön vaikutusarvioilla, selvityksillä sekä yhteishankkeilla. Hankkeet tukivat mm. älyliikenteen, liikenneturvallisuuden, ruuhkamaksujen ja liikenteen ympäristöystävällisyyden kehittämistä sekä laajakaistan yleistymistä ja taajuuspolitiikkaa.
Tutkimus- ja kehittämistoiminta tukee hallitusohjelmassa esitettyjen viestintää ja liikennettä koskevien toimenpiteiden toteuttamista.	Uudistetut hallinnonalan T&K-toiminnan linjaukset ja T&K-ohjelmat tukevat entistä vahvemmin liikennepoliittisia ja muita hallinnonalalle asetettuja tavoitteita. Hallitusohjelmaa tukevan sektoritutkimuksen osalta rahoitettiin alue- ja yhdyskuntarakenteiden, infrastruktuurin ja kestävän kehityksen tutkimushakuja.
Huolehditaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen varmistamisesta niiltä osin kuin ne liittyvät hallinnonalan toimialueeseen, sekä varmistetaan varautumisen avulla hallinnonalan toimintojen jatkuvuus häiriötilanteissa.	Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja hallinnonalan toimintojen jatkuvuuden varmistaminen on hyvällä tasolla. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS) on laadittu.
Tuottavuus paranee. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi.	Tuottavuudenkehitys on tyydyttävällä tasolla. Julkisten tietovarantojen saatavuuden ja uudelleenkäytön lisäämiseksi on laadittu periaatepäätös ja on otettu käyttöön useita valtion konsernihallinnon yhteisiä sähköisiä palveluja.
Hallinnonala toimii aktiivisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.	Ilmatieteen laitos on kehittänyt palveluitaan aktiivisesti mm. perustamalla ilmastokeskuksen. Lisäksi hallinnonala on toteuttanut ja osallistunut useisiin ilmastonmuutokseen liittyviin tutkimusohjelmiin ja hankkeisiin.

15.2 Viestinnän toimialan vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen ja resurssien käyttö

Valtioneuvosto asetti talousarvioesitykseen liittyen viestinnän toimialalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita on saatavilla koko maassa.

Erilaisia viestintäpalveluita on kattavasti tarjolla koko maassa erilaisissa verkoissa. Kolmannen sukupolven (3G) matkaviestinverkkojen saatavuus on parantunut edelleen vuonna 2010. Uusia tukiasemia on rakennettu erityisesti haja-asutusalueille eri puolille maata.

Viestintäpalveluiden saatavuus parani myös laajakaistapalveluiden osalta, kun yleispalveluvelvoite ulotettiin laajakaistapalveluihin. Heinäkuun 2010 alusta alkaen koko maassa on ollut lain velvoittamana saatavilla käyttäjien pysyvään asuntoon tai yritysten toimipaikkaan laajakaistayhteys, jonka välityskyky on vähintään 1 Mbit/s. Laajakaistapalveluiden kattavuutta haja-asutusalueilla on parannettu julkisella panostuksella. Valtion talousarviossa vuodelle 2010 oli varattu 12,7 milj. euron määräraha laajakaistahankkeen toteuttamiselle nopeiden laajakaistayhteyksien ulottamiseksi koko maahan. Vuonna 2010 aloitettiin useita pilottihankkeita, joiden toteutus jatkuu vuoden 2011 puolelle. Laajakaistahankkeen päävaiheen kilpailutukset ovat käynnissä ja jo useiden kymmenien päävaiheen hankkeiden rakentaminen alkaa myös kesällä 2011.

Suomi on edelleen edullisimpia matkapuhelinmaita. Tärkeimpien viestintäpalveluiden, matkapuheluiden ja viestinpalveluiden hintataso on kertomusvuoden aikana ollut hyvin vakiintunut.

Myös televisio- ja radiolähetykset ovat kattavasti tarjolla koko maassa. Televisiotoiminnassa ohjelmistojen tarjontaa laajennettiin verkko- ja ohjelmistolupapäätöksillä edelleen. Vapaasti vastaanotettavissa olevien televisiokanavien määrä lisääntyi. Taajuussuunnittelulla mahdollistettiin toimiluvanvaraisen radiotoiminnan lisääminen uudella, vuonna 2012 alkavalla toimilupakaudella.

Yksityisyyden suoja, sananvapaus ja viestinnän moniarvoisuus sekä kansalaisten ja yritysten luottamus sähköisiin palveluihin säilyvät ja vahvistuvat.

Luottamusta tietoyhteiskunnan palveluihin on edistetty kansallista tietoturvastrategiaa toteuttavan toimenpideohjelman yhdeksällä kärkihankkeella, jotka saatetaan loppuun helmikuussa 2011. Toimenpideohjelmassa on toteutettu hankkeita, joilla lisätään kansalaisten ja yritysten tietoisuutta tietoturva-asioista ja tietoturvaosaamista. Huomiota on myös kiinnitetty tietoihin liittyvien riskien ja tietojen suojaamiseen liittyvien vaatimusten tunnistamiseen sekä yritysten toiminnan jatkuvuuden ja kansalaisten palveluiden saatavuuden varmistamiseen liittyviin kysymyksiin.

Viestintäviraston asema tietoturvaviranomaisena on vahvistunut. Kansainvälisistä tietoturvavelvoitteista johtuvista viranomaistehtävistä vastaavan kansallisen tietoturvaviranomaisen (NCSA-FI) toiminta on käynnistetty 1.1.2010 ja sen asema vahvistettu lailla 1.11.2010.

Edellytykset sähköiselle asioinnille ovat parantuneet. Sähköisen tunnistamisen kehittämisryhmä on vuoden 2010 aikana luonut puitteita toimiville vahvan sähköisen tunnistamisen palveluiden markkinoille syyskuussa 2009 annetun lain pohjalta. Verkkolaskutuksen käyttöönoton edellytyksiä ja markkinoiden toimintaa on vahvistettu ehdotettujen toimien pohjalta Verkkolaskufoorumin puitteissa.

Katsoja- ja kuuntelijamittausten mukaan kotimaisten sisältöjen sekä julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan rooli on säilyttänyt asemansa. Uusien verkko- ja ohjelmistolupien myöntäminen televisiotoimintaan lisäsi tarjolla olevien ohjelmistojen määrää ja tätä kautta tarjonnan monipuolisuutta. Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoitus vuodelle 2011 turvattiin korottamalla televisiomaksua kuudella prosentilla. Lehdistön asema pysyi vakaana. Lehdistötukea myöntämällä on parannettu ruotsinkielisen sanomalehdistön toimintamahdollisuutta.

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden, arjen sujuvuuden, osaamisen ja kilpailukyvyn parantamiseksi ottaen erityisesti huomioon ikääntyneiden ja erityisryhmien tarpeet.

Tietoyhteiskunta-asiat ovat arkipäiväistyneet osaksi jokaisen hallinnonalan normaalia toimintaa. Vuonna 2010 on edelleen toteutettu arjen tietoyhteiskunnan toimintaohjelmaa laajalla määrällä hankkeita. Hankkeet ovat edenneet suunnitellusti ja tietoyhteiskuntapolitiikan koordinaatio on tehostunut. Julkisen sektorin palvelurakenteiden uudistamiseen tähtäävien hankkeiden lisäksi toteutuksessa on keskitytty laajasti hankkeisiin, joilla edistetään sähköisten palvelujen tarjonnan kehitystä. Tällaisia ovat muun ohella sähköiseen tunnistamiseen ja sähköiseen laskutukseen liittyvät hankkeet. Myös julkisen sektorin hallussa olevan tiedon avaamista ja saatavuuden edistämistä on selvitetty. Vuonna 2010 eduskunnalle annettiin selonteko tietoyhteiskunnan tilasta ja kehityksestä sekä julkaistiin uusi kansallinen tietoyhteiskuntastrategia Tuottava ja uudistuva Suomi – Digitaalinen agenda vuosille 2011—2020. Selonteossa esitetään suuntaviivoja tulevalle tietoyhteiskuntapolitiikalle.

Vuonna 2010 edistettiin televiestintäpalveluiden esteettömyyttä muuttamalla viestintämarkkinalakia. Muutoksella varmistetaan, että kaikille käyttäjille on jatkossa tarjottava samat perusviestintäpalvelut kuin muillekin käyttäjille näiden oikeuksia vastaavalla tavalla. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain ääni- ja tekstityspalveluita koskevalla muutoksella puolestaan parannettiin eri aistivammaisten, ikääntyneiden sekä maahanmuuttajien mahdollisuuksia kotimaisten televisio-ohjelmien seurantaan. Vuonna 2010 julkaistiin lisäksi uusi esteetöntä tietoyhteiskuntaa edistävä toimenpideohjelma, joka osaltaan varmistaa esteettömyyskysymysten huomioonottamisen tulevinakin vuosina.

Toimenpiteet, joilla parannetaan lasten ja nuorten asemaa tietoyhteiskunnan toimijoina, on keskitetty erityisen lasten ja nuorten Mediafoorumin puitteisiin eri muodoissa. Mediafoorumin toiminta on vakiintunut ja sillä on keskeinen rooli eri toimijoiden yhteistyön rakentamisessa.

TAULUKKO 155. Viestintäverkkojen palvelutaso

Viestintäpalveluiden saatavuus	2008	2009	2010
MATKAVIESTINTÄVERKKOJEN KATTAVUUS, ARVIO	%	%	%
– GSM-verkon väestöpeitto	99,5	99,5	99,7
– GSM-verkon maantieteellinen peitto	96,0	97,0	98,0
– 3G-verkon väestöpeitto	65,0	80,0	95,0
– 3G-verkon maantieteellinen peitto	50,0	60,0	70,0
LAAJAKAISTAVERKKOJEN KATTAVUUS, ARVIO	%	%	%
[1] väestöpeitto	98,0	99,0	99,9
LIITTYMÄT	Kpl	Kpl	Kpl
– matkaviestinliittymät	6 830 000	7 700 000	8 070 000
– lankaliittymät	1 650 000	1 530 000	1 350 000
– laajakaistaliittymät	2 096 600	2 473 600	2 707 300
– ADSL	1 231 300	1 185 900	1 162 600
– mobiililaajakaista	479 700	908 000	1 152 200
DIGITAALISEN TELEVISION VALTAKUNNALLISTEN LÄHETYSVERKKOJEN KATTAVUUS KANAVANIPUITTAIN, % VÄESTÖSTÄ	%	%	%
A (DVB-T)	99,98	99,98	99,98
B (DVB-T)	99,98	99,98	99,98
C (DVB-T)	90	90	90
D (DVB-H)	40	40	40
E (DVB-T)	95	95	95
POSTINJAKELUN LAATUSTANDARDIN TOTEUTUMINEN[1]	%	%	%
D+1=perillä lähettämistä seuraavana arkipäivänä 85 %	95,1	93,5	91
D+2=perillä lähettämistä seuraavana toisena arkipäivänä 95 %	99,5	99,3	99

[1] Postipalvelulain 5 §:n mukainen tavoite. Vuoden 2010 tiedot ovat arvioita.

15.3 Liikenteen toimialan vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen ja resurssien käyttö

Valtioneuvosto asetti talousarvioesitykseen liittyen liikenteen toimialalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

Toimivat ja turvalliset matka- ja kuljetusketjut edistävät hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä koko maassa.

Kansainvälisesti liikennejärjestelmän toimivuus on Suomessa arvioitu varsin hyväksi. Esimerkiksi kansainvälinen Logistics Performance Index määritellään kyselytutkimuksella ja siinä mitataan ja vertaillaan eri valtioiden logistista suoriutumista monipuolisella mittaristolla. Vuonna 2010 Suomi on 155 maan joukossa sijalla 12. Liikenneinfrastruktuuri arvioidaan sijalle 8. (Norja sijalla 3. ja Ruotsi sijalla 10.)

Liikennejärjestelmän toimivuus heikkeni edellisvuosien tasosta, maa- ja meriliikenteessä lähinnä erityisen vaikean talven vuoksi. Tuhkapilvi pysäytti keväällä täysin lentoliikenteen. Rautatieliikenteessä henkilökaukoliikenteen junista 76 % oli pääteasemalla ajoissa eli korkeintaan 5 minuuttia aikataulusta myöhässä, edellisvuonna vastaava luku oli yli 89 %. Erityisen vaikeita olivat helmikuu sekä joulukuu, jolloin pääteasemalla oli ajoissa ainoastaan hiukan yli 60 % junista. Lähiliikenteen junista 89 % oli ajoissa eli korkeintaan 3 minuuttia myöhässä pääteasemalla. Kaukoliikenteen myöhästymisistä vajaa puolet johtui radanpidosta, suurimpana tekijänä roudan aiheuttamat tilapäiset nopeusrajoitukset. Liikennöitsijästä johtui noin kolmasosa ja loput ulkopuolisista syistä, kuten onnettomuudet ja sää. Lähiliikenteen myöhästymisistä radanpidosta johtui noin neljäsosa, liikennöitsijästä vajaa puolet ja loput ulkopuolisista tekijöistä (onnettomuudet, sää, ilkivalta). Talvella 2009—2010 jäänmurron keskimääräinen odotusaika oli lähes viisi tuntia. Myös tieliikenteessä oli toimintahäiriöitä talvella.

Tieverkon toimivuutta paransivat vuonna 2010 liikenteelle avatut valtatiellä 4 Kemin kohta ja sillat sekä perusparannetut osuudet välillä Lusi—Vaajakoski. Tieverkolla jatkuivat investoinnit valtatiellä 6 välillä Lappeenranta—Imatra, valtatiellä 5 välillä Lusi—Mikkeli, Kilpilahden tieyhteyden rakentaminen, kt 51 välillä Kivenlahti—Kirkkonummi, mt 101 Kehä I, vt 5 Päiväranta—Vuorela, vt 6 Joensuun kohta. Käynnissä olevat ratainvestoinnit tulevat jatkossa parantamaan junaliikenteen edellytyksiä sekä seutujen välisillä matkoilla (Seinäjoki—Oulu- ja Lahti—Luumäki-rataosien palvelutason parannushankkeet sekä Seinäjoki—Vaasa-radan sähköistys) että kaupunkiseuduilla (Kehärata). Haminan meriväylän työt jatkuivat. Myös Savonlinnan keskustan liikennejärjestelyt jatkuivat. Vuoden 2010 talousarvioissa tehtiin päätökset E18 välin Koskenkylä—Kotka sekä Kokkola—Ylivieska-kaksoisraiteen rakentamisesta elinkaarimallilla.

Joukkoliikenteessä peruspalvelutaso toteutuu kaukoliikenteessä pääosin. Kehittämistarpeita on lähinnä maakuntien välisissä yhteyksissä sekä poikittaisyhteyksissä. Haja-asutusalueilla pahimmat puutteet ovat kuntien ja seutukuntien sisäisen liikenteen järjestämisessä.

Liikenne- ja viestintäministeriön johtama logistiikkafoorumi teki ehdotuksen kansalliseksi logistiikkastrategiaksi, jonka tavoitteena on vahvistaa kotimaisten yritysten logistista kilpailuasemaa.

Liikennejärjestelmää kehitetään kokonaisuutena hyödyntäen tehokkaasti kaikkia liikennemuotoja sekä älykkään liikenteen suomia mahdollisuuksia.

Liikennejärjestelmän kehittäminen kokonaisuutena on tehostunut olennaisesti, kun hallinnonalan virastouudistuksessa kaikki liikennemuodot yhdistettiin samaan virastoon. Syksyllä aloitettiin liikennerevoluutioksi nimetty projekti, jonka tavoitteena on löytää uusia, entistä vaikuttavampia tapoja ratkaista elinkeinoelämän kuljetuksiin ja ihmisten liikkumiseen liittyviä haasteita. Projektin tuloksia on odotettavissa 2011 keväällä.

Hallitus teki huhtikuussa 2010 periaatepäätöksen, joka vahvisti kansallisen älyliikenteen strategian ja toimintaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet. Älyliikenne merkitsee liikennepolitiikan uudistamista tieto- ja viestintäpolitiikan keinoin. Liikennejärjestelmän palvelukyky ja väylänpidon tuottavuus kasvavat, liikenneturvallisuus paranee ja joukkoliikenteen käyttö, pyöräily ja jalankulku lisääntyvät. Samoin edistetään ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteita ja tietoyhteiskuntakehitystä.

Kaupunkiseuduilla maankäyttö ja liikenne sovitetaan yhteen ja parannetaan joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. Maaseudulla ja saaristossa liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelut turvataan.

Paras-puitelain kaupunkiseutusuunnitelmien seuranta- ja arviointiryhmä, jossa myös liikenne- ja viestintäministeriö on ollut mukana, on tukenut kaupunkiseutuja maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisessa. Tuloksena useat kaupunkiseudut ovat laatineet maankäytön rakennemallit, joiden ensisijaisena tavoitteena on ollut liikenteen ja maankäytön sovittaminen kestävällä tavalla yhteen. Kertomusvuonna neuvoteltiin ns. MAL-aiesopimus Tampereen kaupunkiseudun, liikenne- ja viestintäministeriön ja ympäristöministeriön kanssa. Liikenteen ja maankäytön suunnittelun yhteensovittamista on edistetty MAALI-foorumissa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Työssä on tunnistettu kuusi oleellista toimenpidekokonaisuutta, joita ryhdytään toteuttamaan vuonna 2011.

Maaseudun tieverkon toimivuutta on turvattu erityisesti puuhuoltorahoituksen turvin. Julkisen liikenteen palveluissa pahimmat puutteet ovat kuntien ja seutukuntien sisäisen liikenteen järjestämisessä. Saaristoliikenteen palvelutason turvaamiseksi on laadittu yhteysalusliikenteen kilpailuttamisohjelma ja ensimmäiset uuden kaluston hankinnan sisältävät kahden yhteysalusreitin palvelusopimukset on kilpailutettu.

Väylien kunto mahdollistaa turvallisen päivittäisen liikkumisen sekä tehokkaat kuljetukset.

Kansallisessa rakennetun omaisuuden tila-arviossa liikenneverkkojen vaikutus sekä hyvinvointiin että kilpailukykyyn sai arvosanaksi 8 asteikolla 4—10 ja kunto arvosanan 7,5.

Huonokuntoisen päällystetyn tieverkon pituus väheni vajaat 50 km edellisvuodesta ja sorateiden noin 200 km. Ennakoitu kunnon heikkeneminen päällystetyllä tieverkolla pystyttiin estämään. Tienkäyttäjien tyytyväisyys pääteiden tilaan säilyi hyvänä ja oli edelleen 3,6 asteikolla 1—5. Rataverkolla oli noin 1 000 km väliaikaisia routavaurioista johtuvia nopeusrajoituksia. Muutoin radan huonosta kunnosta johtuvien rajoitusten määrä pieneni 160 km edellisvuodesta. Yli-ikäisten kiskojen määrä väheni jopa tavoitetta enemmän eli 155 km.

Tienpidossa pysyy haasteena päällystetyn tiestön kuluminen ja vauriot sekä siltojen kunto. Rataverkolla on edelleen kriittisenä haasteena peruskorjausten läpivienti. Jatkossa myös ratapihojen peruskorjaukset vaativat yhä enemmän resursseja. Vesiväylillä on pystyttävä riittävään peruskorjaukseen ja kunnostukseen. Keskeisiä toimia ovat madaltumien poistaminen, meriliikenteen ohjauksen laitteistojen ja järjestelmien päivittäminen ja uusiminen sekä kiinteiden ja kelluvien turvalaitteiden, kanavien ja sulkurakenteiden sekä silta- ja uittojohteiden korjaukset.

Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan viiden parhaan maan joukossa.

Tieliikenteen turvallisuus parani edelleen vuonna 2010. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2010 tieliikenteessä menehtyi 270 henkilöä. Vuonna 2010 erityisesti autojen ulosajoissa kuolleiden määrä vähentyi. Sen sijaan pitkään jatkunut jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden myönteinen turvallisuuskehitys on pysähtynyt. Ikäryhmittäin tarkasteltuna suotuisa kehitys näkyy lähes kaikissa ikäryhmissä, erityisesti alle 21-vuotiaiden kuljettajien ikäryhmässä. Ennakkotiedon mukaan rattijuopot aiheuttivat edelleen noin joka neljännen moottoriajoneuvo-onnettomuuden.

Vaikka kehitys on ollut suotuisaa, tieliikennekuolemien määrä ei ole vähentynyt tavoitteiden mukaisesti ja ennakkotietojen perusteella Suomen sijoitus pohjoismaisessa vertailussa on vuonna 2010 heikentynyt. Eurooppalaisessa vertailussa Suomi oli vuonna 2009 yhdeksäs.

Suunniteltuja toimenpiteitä on viety eteenpäin, mutta rajallisten resurssien takia monilta osin suunniteltua hitaammin. Liikenneturvallisuuden jatkuva parantuminen ja tavoitteiden saavuttaminen merkitsevät liikenneturvallisuustoimien tehostamista, priorisointia ja resurssien lisäämistä.

Kaupallisessa lentoliikenteessä ja kauppamerenkulussa sekä rautatieliikenteessä ei vuonna 2010 tapahtunut kuolemaan johtaneita onnettomuuksia. Lentoturvallisuus Suomessa on korkeaa kansainvälistä tasoa ja huomiota kiinnitetään pieniinkin poikkeamiin. Kertomusvuonna sattui suomalaisille aluksille 25 merionnettomuutta (2009: 28 onnettomuutta) ja Suomen aluevesillä purjehtiville aluksille 35 merionnettomuutta (2009: 28 onnettomuutta). Merionnettomuuksien lukumäärä laski edellisvuodesta. Suurin osa onnettomuuksista oli lieviä. Myöskään rautatieliikenteessä ei sattunut vakavia henkilövahinkoihin johtavia onnettomuuksia. Tasoristeysonnettomuuksia oli vuonna 2010 yhteensä 33 kappaletta ja niissä kuoli kahdeksan henkilöä (2009: 10 henkilöä).

Eri liikennemuotojen turvallisuuskulttuurien tulee oppia toisiltaan hyviä käytäntöjä ja niitä tulee edelleen lähentää toisiinsa. Virastouudistus antaa tähän hyvät mahdollisuudet.

Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään Suomen kansainvälisten sopimusten ja EU-velvoitteiden mukaisesti. Liikenteen terveydelle ja luonnolle aiheuttamat haitat minimoidaan.

Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähentyivät vuosina 2008 ja 2009 yhteensä noin 1,3 milj. tonnia ja olivat vuonna 2009 noin 13,0 milj. tonnia hiilidioksidiekvivalenttia (CO2 ekv.). Vuonna 2010 niiden ennustetaan kasvaneen lähes miljoonan hiilidioksiditonnin verran.

EU:n autojen keskimääräistä CO2-päästöä koskevat tavoitteet vuoden 2012 osalta täytettiin jo 2010 seurannan mukaan. Suomessa uusien autojen päästöt ovat kehittyneet suotuisasti EU:n tavoitteiden mukaisesti. Autokannan uusiutuminen eli vanhojen autojen poistuminen liikenteestä ja korvautuminen vähäpäästöisillä uusilla autoilla ei ole kuitenkaan toteutunut odotusten mukaisesti. EU:ssa hyväksyttiin 2010 lopussa pakettiautoja koskevat CO2-päästörajat, jotka vahvistetaan vielä 2011 puolella.

Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentymiseen vaikuttivat taloudellinen taantuma ja tieliikenteen suoritteen putoaminen sekä vuoden 2008 alusta voimaan tulleet autoverouudistus ja liikenteen biopolttoaineiden jakeluvelvoite (4 % vuonna 2009). Autoverouudistus vähensi päästöjä vuonna 2009 arviolta 65 000 tonnia ja biopolttoaineiden lisääntynyt käyttö arviolta 0,38 milj. tonnia. Raskaan liikenteen energiatehokkuuden parantamisessa ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistämisessä ei sen sijaan edistytty yhtä hyvin.

Lentoliikenteen päästökauppalaki tuli voimaan 1.2.2010 ja EU:n lentoliikenteen päästökauppa alkaa vuonna 2012. Ilmailun ja merenkulun kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimista jatketaan neuvotteluja kansainvälisellä tasolla.

Kertomusvuoden aikana on käynnistetty Itämeren meriturvallisuusohjelman toteuttaminen joulukuussa 2009 valmistuneen toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Laajasti eri viranomaisia koskevalla ohjelmalla ja sitä toimeenpanevalla suunnitelmalla pyritään ennaltaehkäisemään onnettomuuksia ja ympäristön pilaantumista entistä tehokkaammin.

Liikenteen ns. perinteiset päästöt (SO2, NOx, CO, HC ja hiukkaset) vähenivät vuonna 2010. Terveydelle haitalliset päästöt ovat silti edelleen vakava terveyshaitta ihmisille kaupunkikeskustoissa ja vilkkaasti liikennöityjen väylien varsilla. Melulle altistuvien ihmisten määrä pysyi vuonna 2010 todennäköisesti entisellään tai kasvoi hieman liikennesuoritteiden kasvaessa. Liikenteen luonnolle aiheuttamia haittoja (suolauksen vaikutukset pohjavesiin, eläinten liikennekuolleisuus jne.) ei juurikaan kyetty vähentämään.

IMO:n meriympäristösuojelukomitea hyväksyi vuonna 2008 yksimielisesti MARPOL-yleissopimuksen ilmasuojelua koskevan liitteen, joka kattaa alusten moottoreiden päästämät typen oksidit (NOx) ja polttoaineen rikkipitoisuudet (SOx). Hallitus sopi 30.4. ja 15.12.2010 liikenne- ja viestintäministeriön esityksen pohjalta Suomen toimintalinjasta. Suomi kannattaa tarvetta erityismääräyksille johtuen erityisesti näiden päästöjen vaikutuksesta ilmanlaatuun tiheästi asutuilla rannikkoseuduilla. Suomi pitää kuitenkin tärkeänä varmistaa ennen määräysten voimaantuloa, että riittävästi matalarikkistä polttoainetta on saatavana ja että hinta ei johda kohtuuttomiin seurauksiin merikuljetuskustannusten kannalta eikä johda tavarakuljetuksen mittavalle siirtymiselle pois meriteiltä.

Alusten ympäristönsuojelua parantaviin investointeihin myönnettiin joulukuussa 2010 kahdelle hakijalle yhteensä 30 milj. euroa. Tuen myöntäminen perustuu valtioneuvoston asetukseen alusten ympäristönsuojelua parantavien investointitukien yleisistä ehdoista. Tukipäätökset ovat kuitenkin ehdollisia siihen asti, kunnes EU:n komissio hyväksyy Suomen tukiohjelman ja yksittäisen yli 7,5 milj. euroa ylittävän

tukipäätöksen. Tuki maksetaan alusten valmistumisen jälkeen toteutuneiden kustannusten perusteella aikaisintaan vuonna 2012.

Liikenteen toimialan tuottavuus ja tehokkuus paranee.

Määrätietoista työtä liikenteen toimialan tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseksi on jatkettu eri toimenpiteillä kuten esim. tasapuolisen kilpailun edellytysten parantamisella, yhtiöittämällä liiketoimintoja, väylänpidon hankintojen kehittämisellä ja toteuttamalla virastouudistus.

Kertomusvuonna perustettiin kolme valtioenemmistöistä osakeyhtiötä; Finavia Oyj, Arctia Shipping Oy ja Meritaito Oy. Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa näiden yhtiöiden omistajaohjauksesta.

Luotsausliikelaitos Finnpilot yhtiöitettiin vuoden 2011 alussa valtion kokonaan omistamaksi osakeyhtiöksi Finnpilot Pilotage Oy:ksi. Yhtiöllä on Luotsausliikelaitoksen tapaan yksinoikeus luotsaustoiminnan harjoittamiseen Suomessa. Kertomusvuoden aikana tehtiin luotsauslakiin yhtiöittämisen vaatimat muutokset sekä lisättiin englanninkielisen linjaluotsauksen mahdollistavat säännökset, jotka tulevat voimaan 1.7.2011.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 23.4.2010 luotsausta selvittävän työryhmän. Työryhmän perustamisen taustalla oli eduskunnan hyväksymä lausuma, jossa eduskunta edellytti luotsaustoiminnan toteuttamisen eri vaihtoehtojen edellytysten ja vaikutusten selvittämistä kattavasti vaalikauden loppuun mennessä.

Euroopan unionilainsäädännöllä on tavaraliikenne ja kansainvälinen henkilöliikenne rautateillä avattu kilpailulle. Unionilainsäädännöllä ei ole avattu kotimaan henkilöliikennettä kilpailulle, mutta Euroopan komissio on ilmoittanut antavansa asiasta ehdotuksen viimeistään vuoden 2012 aikana.

Toukokuussa 2010 valmistui ministeriön asettaman työryhmän selvitys rautateiden henkilöliikenteen kilpailulle avaamisen mahdollisuuksista. Työryhmän raportista saatiin yhteensä 50 lausuntoa, joissa pääosin kannustettiin jatkamaan toimia rautatiemarkkinoille pääsyn rakenteellisten, toiminnallisten ja lainsäädännöllisten esteiden poistamiseksi. Vaalien jälkeen nimitettävältä uudelta hallitukselta odotetaan linjauksia jatkotoimenpiteistä.

TAULUKKO 156. Väyläverkon palvelutaso ja toiminnallinen tehokkuus

	Toteutuma 2008	Toteutuma 2009	Tavoite 2010	Toteutuma 2010
PALVELUTASO				
Matka- ja kuljetusketjujen toimivuus				
Kaksi- tai useampiraiteisen rataverkon suhteellinen osuus keskeisestä rataverkosta, %	19	19	19	19
Radanpidosta johtuvat viivästykset kaukoliikenteessä, max % (kaukoliikenteen junista myöhässä 5 min. määräasemalla)	3,52	4,36	4	9,8
Radanpidosta johtuvat viivästykset lähiliikenteessä, max % (lähiliikenteen junista myöhässä lähtö- tai pääteasemalla 3 min. tai yli)	1,35	1,44	1	2,3
Nopean (≥ 160 km/h) rataverkon pituus, km (henkilöliikenne)	675	675	795	795
25 tonnin akselipainon sallivien rataosien pituus, km (tavaraliikenne)	392	392	790	547
Jäänmurtopalveluiden odotusaika, h, enintään (neljän vuoden ka)	1,8	2,5	3,5	3,0
Jäänmurron toimintapäivät	288	536		982
Väylien kunto				
Maantie- ja ratasillat kuntoluokissa huono ja erittäin huono, kpl, enintään	897	860	913	796
Päällystetyt tiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, enintään	3 492	3 450	3 700	3 403
Soratiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, enintään	3 560	3 070	3 200	2 800
Huonot ja erittäin huonot kevyen liikenteen väylät, km, enintään	332	340	330	320
Tienkäyttäjien tyytyväisyys pääteiden tilaan, 1—5	3,6	3,6	3,6	3,7
Tienkäyttäjien tyytyväisyys muun tieverkon tilaan, 1—5	3,0	2,8	3,0	3,0
Tienkäyttäjien tyytyväisyys talvihoidon tasoon	3,3	3,3	3,3	3,3
Rataverkon yli-ikäinen päällysrakenne, km (keskeinen rataverkko/ muu rataverkko), enintään				
– ratakiskot	324/1 050	285/953	260/890	240/843
– ratapölkyt	119/1 083	159/983	210/870	179/871
Radan huonosta kunnosta johtuvat liikennerajoitukset, km, (keskeinen rataverkko/muu rataverkko), enintään	84/397	51/348	50/250	52/187
Kauppamerenkulun huonokuntoiset väylät, km, enintään	553	440	450	450
Liikenneturvallisuus ja ympäristö				
Junaliikenteessä ja kauppamerenkulussa kuolleet, lkm	0	0	0	0
Käytössä olevien tasoristeysten määrä valtion liikennöidyllä rataverkolla yhteensä, kpl	3 515	3 376	3 328	3 200
Suomalaisille aluksille tapahtuneet onnettomuudet, kpl, enintään	29	28	28 (4 v ka)	25
Kauppamerenkulussa tapahtuneet onnettomuudet Suomen aluevesillä	34	28	33 (4 v ka)	35
Tieliikenteen pohjavesiriskit, km	109	104	105	103
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS				
Kustannukset, euroa/tiekm	10 575	10 952	11 068	14 340
Kustannukset, euroa/ratakm	65 665	69 604	71 810	90 978
Kustannukset, euroa/kauppamerenkulun väyläkm	5 473	5 470	5 300	5 215

Tieverkon päällysteitä uusittiin 101 milj. eurolla. Ylläpito- ja korvausinvestointimenot olivat yhteensä 149 milj. euroa. Tieverkon hoidon palvelutaso säilyi ennallaan. Hoito- ja käyttömenot olivat 236 milj. euroa eli 4 milj. euroa edellisvuotta pienemmät. Talvihoidon osuus oli 99 milj. euroa (yhtä suuri kuin edellisvuonna).

Rataverkon korvausinvestointeihin suunnattiin 133 milj. euroa. Korvausinvestointeina uusittiin radan turvalaitteita ja teknisiä järjestelmiä, parannettiin tasoristeysturvallisuutta, peruskorjattiin elinkaarensa loppuun tulleita rakenteita ja korvattiin yli-ikäistä päällysrakennetta nykytekniikan mukaisella rakenteella. Suurimmat kohteet olivat päällysrakenteen osalta rataosilla Tornio—Kolari, Jämsänkoski—Rauma, Espoo—Turku, Luumäki—Vainikkala, Joensuu—Ilomantsi. Rataverkon hoidon ja käytön menot olivat 186 milj. euroa (16 milj. euroa edellisvuotta suuremmat).

Jäänmurtoon käytettiin 45 milj. euroa (18 milj. euroa edellisvuotta enemmän, mistä 13,5 miljoonaa syntyi ankarasta talvesta, joka lisäsi toimintapäivien lukumäärän 929 päivään vuoden 2009 536 päivästä).

Väyläverkon kehittämiseen käytettiin vuonna 2010 yhteensä 474 milj. euroa. Lisäksi kuusi hanketta oli käynnissä kuntien tai muiden ulkopuolisten osapuolten rahoituksen turvin. Väyläinvestoinneilla oli kuluneena vuonna merkittävä työllistävä vaikutus.

TAULUKKO 157. Väylänpito ja väyläverkon kehittäminen, määrärahojen käyttö (brutto)[1]

Milj. euroa	Käytetty 2008	Käytetty 2009	Käytetty 2010
LIIKENNEVIRASTON TOIMINTAMENOT	**141**	**139**	**95**
TIEVERKKO			
– Perusväylänpito: tienpito	621	590	586
– Tieverkon kehittämishankkeet	207	263	266
TIEVERKKO YHTEENSÄ	**828**	**853**	**852**
RATAVERKKO			
– Perusväylänpito: radanpito	386	353	389
– Rataverkon kehittämishankkeet	157	174	181
RATAVERKKO YHTEENSÄ	**543**	**527**	**570**
VESIVÄYLÄVERKKO			
– Perusväylänpito: vesiväylänpito	68	62	79
– Vesiväyläverkon kehittämishankkeet	2	18	14
VESIVÄYLÄVERKKO YHTEENSÄ	**70**	**80**	**93**
Yhteiset väyläverkon kehittämishankkeet	**45**	**10**	**13**
VÄYLÄNPITO JA KEHITTÄMINEN			
– Perusväylänpito	1 075	1 005	1 054
– Väyläverkon kehittämishankkeet ja yhteiset väyläverkon kehittämishankkeet	411	465	474
VÄYLÄNPITO JA KEHITTÄMINEN YHTEENSÄ	**1 486**	**1 470**	**1 528**
TOIMINTAMENOT, VÄYLÄNPITO JA KEHITTÄMINEN YHTEENSÄ	**1 627**	**1 609**	**1 623**

[1] Liikenneviraston toimintamenot sisältää Tiehallinnon, Merenkulkulaitoksen ja Ratahallintokeskuksen toimintamenot vuosina 2008—2009. Tienpidon määrärahassa on huomioitu Kainuun maankunnalle tienpitoon osoitettujen määrärahojen käyttö. Tieverkon, rataverkon ja vesiväylä-verkon kehittäminen sisältävät myös maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tase oli 19,4 mrd. euroa. Suurimman osan omaisuudesta muodostavat maa- ja vesirakenteet, maa-alueet, vesiväylät ja kanavat (noin 98 %) sekä yhtiöiden omistukset. Väyläomaisuuden arvo oli noin 18,8 mrd. euroa. Omaisuuden arvossa on otettu huomioon omaisuuden siirrot liikenne- ja aluehallinnon uudistuksen johdosta sekä Merenkulkulaitoksen omaisuuden siirto Meritaito Oy:lle. Lisäksi kirjausmenettelyn muuttumisesta johtuen ulkopuolisten tahojen rahoittamat osuudet sisältyvät vuodesta 2010 lähtien valtion taseeseen. Tämä merkitsee omaisuuden lisäystä 13,5 milj. eurolla. Väyläomaisuuden lisäys oli 170,7 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriön taseessa oleva yhtiöomaisuus oli 470 milj. euroa. Valtion sijoitusten arvo yhtiöitetyissä liikelaitoksissa laski yhtiöittämisratkaisujen vuoksi.

15.4 Hallinnonalan muiden vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Valtioneuvosto asetti talousarvioesitykseen liittyen liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita tutkimustoiminnalle sekä koko hallinnonalalle:

Tuetaan tutkimuksen keinoin ilmastonmuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tavoitteena on, että liikenteen ja viestinnän palvelutaso säilyy nykyisenkaltaisena sään ääri-ilmiöiden lisääntymisestä huolimatta.

Ilmatieteen laitos pyrki kehittämään erityisesti palveluja ja uutta osaamista, joilla ilmaston kehitys voitaisiin arvioida seuraavaksi 10—20 vuodeksi. Uudentyyppisten ilmastopalvelujen kasvavaan kysyntään vastatakseen Ilmatieteen laitos on perustanut uuden ilmastokeskuksen. Sään ääri-ilmiöihin on varauduttu myös muissa hallinnonalan virastoissa sekä kehitetty hallinnonalan virastojen välistä yhteistyötä, samoin kuin yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa. Tutkimuksen painopisteenä myös EU-tasolla on ollut ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, ennustus- ja varoitusjärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.

Ilmastomallinnuksen ohella Ilmatieteen laitos panosti muun muassa kasvihuonekaasujen tutkimukseen. Hallinnonalalla on kehitetty ilmanlaadun tarkkailua sekä kansainvälisen ICOS-tutkimusinfrastruktuurin (Integrated Carbon Observation System) toimintaedellytyksiä ja organisoitumista.

Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.

Viestinnän hankkeista suurin osa oli lainsäädännön vaikutusarvioita sekä markkina- ja palveluselvityksiä. Kehittämishankkeilla edistettiin muun muassa laajakaistan yleistymistä ja taajuuspolitiikkaa.

Liikennepolitiikan osalta toteutettiin paitsi säädösvalmistelun tukihankkeita myös laajoja yhteishankkeita poliittisen päätöksenteon pohjaksi pidemmällä tähtäimellä. Hankkeet tukivat mm. älyliikenteen, ruuhkamaksujen, liikenneturvallisuuden ja liikenteen ympäristöystävällisyyden kehittämistä. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan osalta rahoitettiin alue- ja yhdyskuntarakenteiden, infrastruktuurin ja kestävän kehityksen tutkimushakuja. Uudistetut hallinnonalan T&K-toiminnan linjaukset ja T&K-ohjelmat tukevat entistä vahvemmin liikennepoliittisia ja muita hallinnonalalle asetettuja tavoitteita.

Huolehditaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen varmistamisesta niiltä osin kuin ne liittyvät hallinnonalan toimialueeseen, sekä varmistetaan varautumisen avulla hallinnonalan toimintojen jatkuvuus häiriötilanteissa.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS) hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä 16.12.2010. Ministeriö osallistui strategian laatimiseen. Strategiassa on yksilöity vakavaksi turvallisuusympäristön uhkamalliksi tietoliikenteen ja tietojär-

jestelmien vakavat häiriöt eli ns. kyberuhkat. Liikenne- ja viestintäministeriön strategiseksi tehtäväksi on määritelty muun muassa sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien toiminnan varmistaminen sekä varoitus- ja hälytysjärjestelmien rakentamisen ja ylläpidon tukeminen.

Runkoyhteyksien ja niihin liittyvien kriittisten laitetilojen omistussuhteet selvitettiin ja valtion hallintaan hankittiin keskeisiä laitetiloja. Viestintäverkkojen käytettävyysmääräykset on uudistettu.

Liikennehallinnon organisaatiouudistukset aiheuttivat runsaasti muutostarpeita myös liikennevirastojen ja aluehallinnon virastojen varautumisen ja valmiuden vastuisiin ja tehtäväkenteisiin.

Tuottavuus paranee. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi.

Valtioneuvoston periaatepäätöstä julkisen tietoaineiston saatavuudesta valmisteltiin. Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen maaliskuussa 2011. Periaatepäätöksen linjaukset esittävät tarvittavat toimenpiteet julkisten tietovarantojen saatavuuden ja uudelleenkäytön lisäämiseksi yhteiskunnan kaikilla alueilla.

Tieto- ja viestintäteknologian (ICT) ja palveluiden sähköistämisen päästövähennysmahdollisuuksia on selvitetty (LVM-julkaisuja 12/2010). Poikkihallinnollinen ja laaja-alainen sidosryhmäyhteistyö kansallisen Vihreä ICT -toimenpideohjelman laatimiseksi on käynnistetty.

Hallinnonalalla on otettu käyttöön useita valtion konsernihallinnon yhteisiä sähköisiä palveluja. Pitkällä aikavälillä tukipalvelujen sähköistämisellä arvioidaan saatavan aikaan tuottavuuden kasvua.

15.5 Rahastojen, liikelaitosten talouden ja toiminnan tuloksellisuuden kehitys

Valtion televisio- ja radiorahasto

Valtion televisio- ja radiorahaston tarkoituksena on järjestää julkisen palvelun televisio- ja radiotoimintaa harjoittavan Yleisradio Oy:n rahoitus ja muutoinkin edistää televisio- ja radiotoimintaa.

Rahaston varoja on käytetty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen sekä rahastoon kerättävien maksujen perimisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Lisäksi rahastosta on osoitettu määräraha liikenne- ja viestintäministeriön käyttöön televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Rahastolla ei ole omaa organisaatiota, vaan sen hallinnoinnista vastaa Viestintävirasto. Valtioneuvosto päättää varojen käytöstä vuosittain vahvistamalla rahaston käyttösuunnitelman. Vuotta 2010 koskeva käyttösuunnitelma vahvistettiin 17.12.2009. Käyttösuunnitelmaa ei ole ollut tarpeen muuttaa varainhoitovuoden kuluessa. Valtioneuvosto on käyttösuunnitelmassa vahvistanut rahaston euromääräiset tavoitteet.

Rahaston käyttösuunnitelmassa televisiomaksujen maksuperusteiseksi kertymäksi vuonna 2010 oli arvioitu 436,0 milj. euroa. Toteutuma oli 444,4 milj. euroa eli noin 8,4 milj. euroa käyttösuunnitelmassa arvioitua enemmän. Rahaston varoja käytettiin Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen 435,5 milj. euroa, mikä on noin 11,9 milj. euroa käyttösuunnitelmassa arvioitua enemmän. Viestintävirastolle maksettu korvaus rahaston hoidosta oli 9,9 milj. euroa eli noin 0,6 milj. euroa arvioitua vähemmän. Maksujärjestelmän kehittämiseen käytettiin 0,5 milj. euroa. Rahaston vapaat tilittämättömät varat vuoden lopussa olivat 5,7 milj. euroa eli 2,7 milj. euroa käyttösuunnitelmassa arvioitua enemmän.

Televisiomaksua korotettiin kolme prosenttia vuoden 2010 alusta lukien. Vuoden 2010 lopussa televisioilmoituksia oli voimassa 1 895 940 kappaletta, mikä on 0,3 % vähemmän kuin vuoden 2009 lopussa.

Luotsausliikelaitos Finnpilot

Luotsausliikelaitoksen tilikauden 2010 liikevaihto oli 34,6 milj. euroa. Kasvua edellisvuoteen oli 9,8 %. Kasvu oli seurausta Suomen ulkomaankaupan odotettua paremmasta kehityksestä erityisesti kesän ja syksyn aikana. Vuoden 2010 tulos oli 0,6 milj. euroa tappiollinen. Tulokseen sisältyi eräitä kertaluonteisina eriä yhteensä 1,3 milj. euroa.

Yleisradio Oy

Yleisradio Oy:n tilikauden 2010 liikevaihto, joka koostui kokonaan televisiomaksutuotoista, oli 398,4 milj. euroa. Televisiomaksua korotettiin vuoden 2010 alusta kolmella prosentilla, mutta televisiomaksutuotot kasvoivat 2,7 prosentilla (10,4 milj. euroa), koska maksettujen televisiomaksujen määrä väheni 0,3 prosentilla. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 21,7 milj. euroa, mikä on 1,6 miljoonaa edellisvuotista vähemmän. Yhtiön tuotot olivat yhteensä 420,0 milj. euroa. Televisiomaksujen osuus kokonaistuotosta oli 94,8 %.

Yleisradio Oy:n tilikauden kulut ja poistot olivat yhteensä 447,1 milj. euroa, joka on 33,0 milj. euroa edellisvuotista enemmän. Kulujen kasvuun vaikuttivat erityisesti eläkekulujen muutos ja urheilun esitysoikeuksien kulujen kasvu. Yhtiön liiketappio oli 27,1 milj. euroa, mikä on 24,2 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Yhtiön tilikauden tappio oli 26,5 milj. euroa. Vuonna 2009 tulos oli 1,9 milj. euroa voitollinen.

Yleisradio Oy:ssä työskenteli vuoden 2010 lopussa vakituisissa kuukausipalkkaisissa työsuhteissa 3 180 henkilöä, mikä on 127 henkilöä edellisvuotta vähemmän. Kaikki työsuhteet huomioiden henkilötyövuosia kertyi yhteensä 3 515, mikä on 2,5 % edellisvuotta vähemmän. Yhtiön tavoitteena on vähentää vakituisen henkilöstön määrää noin 3 000:een vuoden 2012 loppuun mennessä.

Yleisradio Oy:n rahoitusvarat olivat vuoden 2010 lopussa 36,4 milj. euroa. Vähennystä edellisvuoden tilanteeseen oli 11,7 milj. euroa. Taseen loppusumma oli 302,3 milj. euroa, mikä on 10,8 miljoonaa edellisvuotista vähemmän.

Omistajaohjauksessa olevat yhtiöt

Finavia Oyj:llä, Arctia Shipping Oy:llä ja Meritaito Oy:llä oli kyse osakeyhtiömuotoisen toiminnan ensimmäisestä tilikaudesta.

Finavia Oyj:n liikevaihto oli 318,0 milj. euroa ja tilikauden tulos 36,3 milj. euroa. Tilikauden tulosta nostivat yhtiöittämisen yhteydessä vuonna 2009 tehdyt merkittävät tasearvojen alennukset ja kertaluonteiset erät.

Arctia Shipping Oy:n liikevaihto oli 58,8 milj. euroa ja tilikauden tappio 5,8 milj. euroa. Tilikauden tulosta heikensi Offshore-liiketoiminnan merkittävä tappiollisuus. Meritaito Oy:n liikevaihto oli 34,3 milj. euroa ja tilikauden tulos 0,6 milj. euroa.

15.6 Hallinnonalan rakenteiden kehittäminen ja henkisten voimavarojen hallinta

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla jatkettiin rakenneuudistusten toimeenpanoa. Vuoden 2010 alusta lukien toteutettiin liikennehallinnon virastouudistus, jossa kuudesta liikennehallinnon virastosta muodostettiin kaksi uutta virastoa: Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto. Osana valtion aluehallintouudistusta Tiehallinnon tiepiirit, lääninhallitusten liikenneosastot sekä Merenkulkulaitoksen yhteysalustehtävät siirtyivät työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle 1.1.2010 lukien perustettuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY).

Kertomusvuonna toteutettiin myös yhtiöittämisjärjestelyjä, kun liikelaitoksena toimineesta Ilmailulaitoksesta ja Varustamoliikelaitoksesta muodostettiin valtionenemmistöiset osakeyhtiöt. Lisäksi Merenkulkulaitoksen sisäisestä tuotannosta muodostettiin osakeyhtiö. Luotsausliikelaitoksen yhtiöittämistä valmisteltiin ja Luotsausliikelaitos yhtiöitettiin Finnpilot Pilotage Oy:ksi vuoden 2011 alusta lukien.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan kaikki virastot ovat joko kokonaan tai vaiheittain siirtyneet talous- ja henkilöstöhallinnontehtävien osalta Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (PALKEET) asiakkaiksi.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla tehdyt henkilötyövuodet laskivat noin 12 % vuoteen 2009 verrattuna, kun laskelmissa ei huomioida vuoden 2010 alussa toteutettua aluehallinnon uudistusta. Suurin osa vähennyksestä aiheutuu Merenkulkulaitoksen sisäisen tuotannon yhtiöittämisestä. Hallinnonalan työilmapiirin indeksiluku laski hiukan vuoden 2009 tasosta (3,5) ollen keskimäärin 3,4, mikä siten on edelleen hieman parempi kuin valtionhallinnossa keskimäärin (vuonna 2009 3,3). Sairauspäivien lukumäärässä tapahtui myönteistä kehitystä, sillä vuonna 2010 sairauspäiviä oli keskimäärin 7,6 henkilötyövuotta kohden, kun vastaava luku vuodelta 2009 oli 8,0 sairauspäivää/htv. Henkilötyövuosiin suhteutetut sairauspäivät vaihtelevat hallinnonalan virastoissa edelleen huomattavasti ollen alimmillaan 4,8 ja korkeimmillaan 8,8. Hallinnonalan henkilöstön keski-ikä aleni vuoden 2009 tasosta ollen kertomusvuonna 46,0 vuotta (2009: 46,9 vuotta).

TAULUKKO 158. Tunnuslukuja 2010[1]

Virasto	Htv-lukumäärä	Htv-muutos %	Työilmapiirin indeksiluku	Sairaus-päiviä/htv	Keski-ikä vuotta
Liikenne- ja viestintäministeriö	170,4	-0,3	3,4	4,8	47,0
Liikennevirasto	687,4	-32,3	3,2	8,1	48,7
Liikenteen turvallisuusvirasto	502,6	2,2	3,0	8,8	45,3
Viestintävirasto	246,9	-0,5	3,6	7,8	45,4
Ilmatieteen laitos	639,6	0,5	3,6	6,6	43,7
YHTEENSÄ/KESKIARVO	**2 246,9**	**-12,4**	**3,4**	**7,6**	**46,0**

Lähde: TAHTI

16 Työ- ja elinkeinoministeriö

Toimintakatsaus ja toimintaympäristön muutokset

Talouskehitys oli vuonna 2010 huomattavasti parempi kuin edellisenä vuonna. Bruttokansantuotteen volyymi kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 3,2 % edellisvuodesta. Vaikka koettu kysyntäshokki koetussa taantumassa oli jopa rajumpi kuin 1990-luvun lamassa, jäi BKT:n lasku huomattavasti aiempaa lyhytaikaisemmaksi. Matala korkotaso, yritysten hyvä likviditeettiasema sekä elvytystoimet kaikki osaltaan vaikuttivat tähän.

Myös kansainvälisessä talouskehityksessä alkoi vuonna 2010 näkyä positiivisia merkkejä. Kasvu käynnistyi useimmissa EU-maissa, joskin Euroopan kasvu on vielä kokonaisuudessaan melko epävarmaa ja erot EU-maiden välillä ovat suuria. Suomelle tärkeän EU-vientimaan Saksan talouskehitys on ollut varsin hyvä. Viennin volyymit lisääntyivät EU:n ulkopuolelle erityisesti Kiinaan ja Venäjälle. Suhdanteiden paraneminen vaikutti mm. siihen, että yhä harvempi yritys joutui tekemään sopeutustoimia tai kohtaamaan maksuvaikeuksia.

Työllisyys alkoi parantua vuoden 2010 alussa ja kesällä edellisvuoden työllisyysluvut jo ylittyivät. Työpaikkakato jäi näin ollen alle neljännekseen verrattuna 1990-luvun laman aikaisiin menetyksiin. Vaikka taantuma oli odottamattoman jyrkkä, siitä toivuttiin nopeammin kuin mitä osattiin ennustaa. Toimialoittaiset erot taantuman vaikutuksesta työllisyyteen ovat kuitenkin huomattavia. Työllisyys kasvoi taantumassakin mm. terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä eräillä yksityisestä kulutuksesta riippuvaisilla aloilla. Työllisten määrä teollisuudessa oli edelleen selvästi alhaisemmalla tasolla kuin ennen taantumaa.

Työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 224 000 henkilöä. Työttömien määrä nousi noin 3 500 edellisvuodesta. Työttömyysaste oli keskimäärin 8,3 %. Lisääntyneen työvoiman kysynnän myötä työttömyys alkoi pienentyä loppuvuodesta. Erityisesti nuorten työttömyys alkoi vähentyä. Pitkäaikaistyöttömyys jatkoi kuitenkin kasvuaan. Vuoden lopussa yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita oli noin 58 000 henkilöä.

Ministeriön konsernistrategiaa päivitettiin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Strategiassa määritellyt tavoitelinjaukset olivat seuraavat: talouskriisin aikana huolehditaan elinkelpoisten yritysten rahoituksen saatavuudesta, edistetään uutta, kasvavaa ja kansainvälistyvää yritystoimintaa, vahvistetaan innovaatioiden kysyntää ja luodaan huippuluokan innovaatiokeskittymiä, autetaan nuoria työl-

listymään, lisätään työvoiman osaamista ja nopeutetaan työllistymistä työnantajien tarpeisiin, parannetaan tuottavuutta erityisesti julkisissa palveluissa ja parannetaan työelämän laatua sekä edistetään uusiutuvan energian käyttöä. Kaikilla näillä linjauksilla on myös edistettävä kaikkien alueiden kilpailukykyä ja kehitystä.

Työvoimapolitiikan määrärahoja kohdennettiin erityisesti nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvun lieventämiseen ja ennaltaehkäisemiseen. Toimenpiteiden kohderyhmiä olivat erityisesti nuoret, vastavalmistuneet, lomautetut, irtisanotut ja akateemiset työttömät. Työttömien ja lomautettujen osaamista ja työmarkkinavalmiuksia kehitettiin. Julkisista työvoimapalveluista annettua lakia uudistettiin parantamaan TE-toimistojen palveluja asiakkaille.

Innovaatiopolitiikan tutkimus- ja kehitysmenoja lisättiin. Kasvuyritysten, erityisesti nopeaan kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtäävien yritysten tarpeisiin ja yritysten innovaatiotoiminnan laajentamiseen kehitettiin palveluja ja kannustimia. Erityisesti kaivosteollisuus kehittyi suotuisasti kertomusvuonna. Kemikaalien tuotevalvontatehtävät keskitettiin 1.1.2011 toimintansa aloittavaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon.

Yritysrahoituksessa keskeisiä painopisteitä olivat pk-yritysten kasvu- ja kansainvälistymisedellytysten parantaminen. Rahoitusta suunnattiin uusien tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon pk-yrityksissä. Finnvera Oyj:lle myönnettiin korkotuettomien lainojen ja takausten myöntämisvaltuutta 800 milj. euroa. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoitustoiminnan instrumentiksi luotiin 100 milj. euron määräaikainen vakautusrahoitusohjelma. Talouskriisin vuoksi vuonna 2009 käyttöönotetun suhdannerahoituksen käyttö jatkuu vuoden 2011 loppuun. Viennin jälleenrahoituksen käyttöä jatkettiin vuoden 2011 kesäkuun loppuun sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauslimiitin voimassaoloa vuoteen 2015. Jälleenrahoitusmallin käyttöä vienninrahoituksessa jatkettiin 30.6.2011 saakka. Meriteollisuus nimettiin äkillisen rakennemuutoksen toimialaksi vuosiksi 2010—2012.

Hallitus antoi kesäkuussa esityksen kilpailulaiksi. Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä uudistui ja kansalliset kynnysarvot nousivat kesäkuun alusta. Palveludirektiivin edellyttämän hallinnollisen yhteyspisteen ja Yritys-Suomi -palvelukokonaisuuteen liittyvän palveluyritysten asiointipisteen toiminnat vakiinnutettiin. Yritysten kansainvälistä patentointia helpotettiin mm. patenttilain muuttamisella.

Vuoteen 2020 ulottuva valtakunnallinen alueiden kehittämisen pitkän aikavälin strategia uudistettiin tulevan aluepolitiikan ja EU:n koheesiopolitiikan valmistelun pohjaksi. Kainuun hallintokokeilun erityistoimenpiteen lisäksi yhteensä 11 seutukuntaa oli äkillisten rakennemuutosten alueina.

Helmikuussa 2010 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen energiatehokkuustoimenpiteistä, joilla toteutetaan pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaa. Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tukijärjestelmiä kehitettiin niin, että yhä suurempi osa sähköstä tuotetaan kotimaisilla energialähteillä. Sähkön hankinnan omavaraisuuden tavoittelemiseksi hallitus antoi kaksi uutta myönteistä periaatepäätöstä ydinvoimalaitosyksiköistä. Sähkön hankinnan tehoreservejä turvaavasta tehoreservilaista annettiin

hallituksen esitys. Hallitus antoi syksyllä esityksen laiksi uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tuotantotuesta. Tukijärjestelmä sisältää syöttötariffin uusille tuulivoimaloille, biokaasusta sähköä tuottaville laitoksille ja pienille puuta polttoaineena käyttäville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille sekä toiminnassa oleville metsähakkeesta sähköä tuottaville laitoksille. Ydinvastuulain muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin joulukuussa 2010. Tuotteiden energiatehokkuutta ja energiamerkintää koskeva uusittu ekosuunnittelulaki tuli voimaan joulukuussa 2010.

Mauri Pekkarinen
Elinkeinoministeri

Anni Sinnemäki
Työministeri

16.1 Innovaatiopolitiikka

Suomen sijoitus kansainvälisissä innovaatiovertailuissa ei laske suhdannetilanteen johdosta

Suomi on ollut Euroopan unionin innovaatiovertailussa kolmen innovaatiojohtajan joukossa jo pitkään. Tutkimus- ja kehitysmenoja lisättiin hallitusohjelman mukaisesti 155 milj. eurolla 1 899,7 milj. eurosta (v. 2009) 2 055 milj. euroon (v. 2010). T&k-menojen bkt-osuus on lähellä neljän prosentin tavoitetta (3,90 %). Työ- ja elinkeinoministeriön osuus lisäyksestä oli 40 milj. euroa (723,5 milj euroa v. 2009 ja 763,4 milj. euroa v. 2010).

TAULUKKO 159. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain ja osuus bkt:sta vuosina 2008—2009 sekä arvio vuodelle 2010

Vuosi	Yritykset		Julkinen sektori		Korkeakoulusektori		Yhteensä	T&k-menojen bkt-osuus
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	
2008	5 102,0	74,3	588,5	8,6	1 180,6	17,2	6 871,1	3,7
2009	4 847,2	71,4	656,5	9,7	1 282,8	18,9	6 786,5	4,0
2010	4 919,3	71,0	644,5	9,3	1 362,0	19,7	6 925,8	3,9

Edistetään uutta, kasvavaa ja kansainvälistyvää yritystoimintaa

Kasvuyritysten, erityisesti nopeaan kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtäävien yritysten tarpeisiin ja yritysten innovaatiotoiminnan laajentamiseen, kehitettiin palveluja ja kannustimia. Laadittiin kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyden edistämistä tukeva toimenpideohjelma. Pk-yritysten kansainvälistymisrahoitusta lisättiin 35 % edellisestä vuodesta (19,7 milj. euroa v. 2009 ja 29,2 milj. euroa v. 2010). Suomalaista kilpailukykyä edistävän FinNode-verkoston toimintaa on vahvistettu luomalla pysyvät toimintaedellytykset neljään maahan.

Alueiden erityisvahvuudet kehittyvät ja osaamiskeskusten välinen yhteistyö lisääntyy

Alueiden vahvuuksiin perustuva osaamiskeskusohjelma on edennyt tavoitteiden mukaisesti. Osaamiskeskusohjelman perusrahoituksella (2007—2010: 44 milj. euroa) oli käynnistetty vuoden 2010 loppuun mennessä yhteensä 1 714 hanketta, joista päättyneitä oli 988 hanketta. OSKE:n kautta katalysoitu hankerahoitus oli yhteensä käynnissä olevien hankkeiden osalta 466 milj. euroa ja päättyneiden hankkeiden osalta 120 milj. euroa. Vuonna 2010 OSKE-ohjelmaan osallistui yli 4 500 yritystä, joista valtaosa oli alle 10 henkilön yrityksiä.

Kaivosteollisuus kehittyi suotuisasti. Uusia kaivoksia oli rakenteilla tai merkittävän laajennustyön kohteena viisi. Kaivosten tuotantoluvut kasvoivat huomattavasti edellisvuodesta. Raaka-aineiden, erityisesti kullan ja kuparin hinnat kohosivat edelleen, mikä näkyi myös malminetsinnän huomattavana vilkastumisena.

Siirtomenojen vaikuttavuustavoitteiden kehitys

Tekesin toiminnan ja rahoituksen painopisteenä oli uusien kasvuyritysten aikaansaaminen. Rahoitus pienille, alle kuusivuotiaille yrityksille nousi 104 milj. euroon. Kaikkiaan Tekes teki rahoituspäätöksiä 633 milj. eurolla, mistä 382 milj. euroa kohdistui yritysten t&k&i-toimintaan ja 251 milj. euroa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkimusprojekteihin.

Kaksi kolmasosaa projekteista tuotti suunnitelmien mukaisia tuloksia. Vuonna 2010 päättyneissä projekteissa syntyi noin 1 100 tuotetta, palvelua tai prosessia, lähes 600 patenttihakemusta ja yli 600 opinnäytettä.

TAULUKKO 160. Tekesin yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tunnusluku	2008	2009	tot. 2010	tav. 2010
Rahoitetun t&k&i-toiminnan laajuus yrityksissä	679	748	883	> 780
Projekteissa toteutuva yritysten rahoitus julkisille tutkimusryhmille, milj. euroa	106	114	102	75
Projekteissa toteutuva verkostokontaktien lukumäärä, kpl	10 557	11 923	12 686	> 10 500
Rahoitettujen yritysten määrä viiden vuoden jaksolla [1], kpl	4 406	4 902	5 214	5 000—6 000
Pk-yritysten osuus yritysrahoituksesta, %	62	61	61	50—60
Alkavien (pienet, alle 6-vuotiaat) yritysten määrä asiakkaina [1], kpl	-	680[1]	650	500—600
Potentiaalisten kasvuyritysten määrä, kpl	-	508	607	> 600
Rahoitus uusiutuvan energian tutkimukseen ja sovelluksiin, milj. euroa	32	41	38	> 40
Energia- ja ympäristöteemojen rahoitus, milj. euroa	213	238	245	(350) 250
Terveys- ja hyvinvointiteemojen rahoitus, milj. euroa	71	53	89	75—95
Tieto- ja viestintäteemojen rahoitus, milj. euroa	-	-	244	210—250
Rahoitus työelämän kehittämiseen kohdistuviin projekteihin, milj. euroa	-	14	13	> 12

[1] Sisältyy Tekesin tehtävistä ELY-keskuksissa vastaavien asiantuntijoiden hoitaman alueellisen valmistelurahoituksen asiakkaat

Vuonna 2010 arvioitiin Tekesin vaikuttavuutta ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvointiin. Selvityksen mukaan Tekes on pystynyt edistämään tavoitteen saavuttamista merkittävästi kestävään energiatalouteen ja ympäristöön sekä tietoyhteiskuntaan kohdistuvien yrityshankkeiden kautta. Tekes on suunnannut paljon rahoitusta energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan, ja sillä on merkittävä rooli kestävään energiatalouteen ja ympäristöön liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien edistäjänä.

Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin

TEM:ssä tehtiin yhteishankkeiden käyttöä ja osallistumisen syitä sekä avustusmuodon toimivuutta ja vaikuttavuutta selvittänyt arviointi. Yhteishankkeisiin osallistuneista yrityksistä 45 % oli mikroyrityksiä. Tärkeimpänä syynä osallistumiseen oli yrityksen kasvattaminen (22 %) ja toiseksi yrityksen käyttöön saatavat lisäresurssit (21 %). Mikroyrityksistä suoria kauppoja hankkeiden tuloksena solmi 29 %, pienistä yrityksistä 47 % ja keskisuurista yrityksistä 24 %.

Kansainvälistymisavustusten valtuutta yritysten yhteishankkeille korotettiin vuodelle 2010 noin 35 % 29 milj. euroon. Eniten rahoitusta on suunnattu liike-elämän palveluihin sekä sähkölaitteiden ja muiden koneiden ja laitteiden tuotantoon.

TAULUKKO 161. Kansainvälistymisavustukset yritysten yhteishankkeisiin

	2008	2009	2010
Valtuus, 1 000 euroa	29 564	19 698	29 128
Hankkeisiin osallistuneet yritykset, lkm	2 756	1 960	2 279
Pk-yritysten osuus avustuksista, %	86	82	82
– joista pienet alle 50 henkilöä työllistävät yritykset, %	66	78	67
– joista keskisuuret yritykset, %	20	14	15
Aloittavien yritysten hankkeet, %	17	20	17
Venäjälle suuntautuneet hankkeet, lkm	70	68	74
Kiinaan suuntautuneet hankkeet, lkm	27	20	29
Pk-yritysten verkottumishankkeet, lkm	73	78	75

16.2 Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen

Työttömyyden pysyessä varsin korkeana, ovat työvoiman saatavuusongelmat useimmilla aloilla helpottuneet ja myös TE-toimistot ovat kyenneet välittämään sopivia ehdokkaita avoinna oleviin työpaikkoihin.

Vaikeasti työllistyvien (pitkäaikais- tai toistuvaistyöttömiä, toimenpiteeltä työttömäksi tai toiseen toimenpiteeseen siirtyneitä) osalta tilanne heikkeni. Vaikka kokonaistyöttömyys kääntyi laskuun, kasvoi rakennetyöttömyys vielä v. 2010.

Vaikeasti työllistyvien suurin ryhmä on pitkäaikaistyöttömät (39 %), jonka osuus nousi edellisvuodesta. Yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita oli keskimäärin 54 485 henkilöä. Määrä on lisääntynyt edellisvuodesta 31 %. Alueellisesti suurin lisäys oli Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueella (60,9 %). Vastaavasti Pohjois-Karjalassa pitkäaikaistyöttömien määrä väheni 1 %. Toiseksi suurin ryhmä (24,6 %) on toistuvaistyöttömät, joita oli keskimäärin 41 090 henkilöä. Määrä nousi edellisvuodesta 30 %. Toimenpiteeltä työttömäksi jääneiden määrässä tapahtui vähenemistä, mikä voi osaltaan johtua toimenpiteisiin osallistuneiden määrän laskusta.

Varhainen puuttuminen ja nopea reagointi työttömyyteen on työttömien työnhakijoiden palvelun keskeinen tavoite. Koko maan tasolla tavoitteessa (virta yli 3 kk:n työttömyyteen) onnistuttiin hyvin. Alueellisiin eroihin vaikuttavat pääosin työmarkkinoiden alueelliset erot. Vaikeaa taloudellista tilannetta voidaan pitää suurimpana syynä siihen, että avoimille työmarkkinoille sijoittuneiden osuudelle asetettua vähintään 36 prosentin tavoitetta ei saavutettu (virta yli 3 kk:n työttömyyteen).

Työvoimapolitiikan aktiivitoimenpiteisiin käytettiin momentilla 32.30.51 (Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet) määrärahaa yhteensä 538,1 milj. euroa. Työvoimakoulutukseen käytettiin 265,1 milj. euroa ja työllistämistoimenpiteisiin 245,1 milj. euroa, josta valtionhallintoon työllistämiseen 37,6 milj. euroa, kuntiin ja kuntayhtymiin työllistämiseen 48,2 milj. euroa ja yksityiselle sektorille työllistämiseen 159,3 milj. euroa.

TAULUKKO 162. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan mittareiden toteutumisen seuranta

Työmarkkinoiden tarpeiden mukainen osaaminen lisääntyy ja työmarkkinoiden toimivuus paranee	Toteutuma 2008	Toteutuma 2009	Toteutuma 2010	Tavoite 2010[1]
Avoimille työmarkkinoille 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen ja palkkatuen jälkeen sijoittuneiden osuus, vähintään %	35,6	31,1	32,8	36
Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	38	25,7	25	28
Työhönosoituksesta täyttyneiden työpaikkojen osuus, vähintään %	8,3	7,7	7,5	12
Työvoimavarat ovat käytössä				
Vaikeasti työllistyvien määrä enintään, hlöä	110 627	116 952	138 897	120 000
Rakennemuutosten hallinta paranee ja uudelleentyöllistyminen nopeutuu				
Virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, enintään %	24,4	34,5	30,3	35
Täyttyneiden työpaikkojen avoinnaolon kesto, enintään vrk	19	13	11,6	15
Yritysten aloittamiskynnys madaltuu				
Uudet/aloittavat yritykset	10 414	9 300	10 100[2]	10 100

[1] Vuoden 2010 TA:ssa ilmoitetut luvut,

[2] Alustava tieto

Yrittäjyyden lisääminen

Yrittäjyyden lisäämiseksi tavoitteeksi asetettiin myötävaikuttaa yrityspolitiikan toimenpiteillä 9 045 uuden yrityksen syntyyn. Myönnetyllä starttirahalla, kansallisella yritysrahoituksella sekä Finnvera Oyj:n rahoituksella arvioidaan myötävaikutettavan yhteensä 10 100 uuden yrityksen syntymiseen. Starttirahaa, jolla edistetään ja vahvistetaan yrittäjyyttä, myönnettiin 8 000 henkilölle uuden yritystoiminnan käynnistämiseen.

ELY-keskukset sekä työ- ja elinkeinoministeriö myönsivät vuonna 2010 valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaista yritysrahoitusta, sisältäen EU-ohjelmarahoituksen, 147 milj. euroa 2 775 hankkeeseen. Aloitusvaiheessa oleville yrityksille rahoituksesta kohdistui lähes 20 %. Yritysrahoituksen keskeisiä painopisteitä olivat pk-yritysten kasvu- ja kansainvälistymisedellytysten parantaminen. Rahoitetuista yrityksen kehittämishankkeista yli 95 % oli sellaisia, joilla myötävaikutettiin pk-yritysten kasvuun ja lähes puolet sellaisia, joilla parannettiin pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksia ja vaikutettiin viennin kasvuun. Rahoitusta suunnattiin merkittävässä määrin myös uuden teknologian käyttöönottoon pk-yrityksissä sekä uusien tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon pk-yrityksissä.

TAULUKKO 163. Finnvera Oyj:n rahoitustoiminta

	Toteuma 2008	Toteuma 2009	Tavoite 2010	Toteuma 2010
Kotimaisen yritystoiminnan rahoitus, milj. euroa	1 027,8	1 194,7	1 235,0	913,7
Rahoitetut kasvuyritykset				
– milj. euroa	523,8	309,0	-	209,0
– kpl	1 499	1 246	1 200	1 037
Rahoitetut aloittavat yritykset				
– milj. euroa	269,8	210,3	-	215,0
– kpl	3 307	3 457	3 500	3 611
Aluepoliittisille tukialueille annettu rahoitus, milj. euroa	437,6	476,2	347,2	403,8
Uudet työpaikat	12 541	9 214	10 000	8 994

KUVIO 17. Yritysten lukumäärä 1990—2009

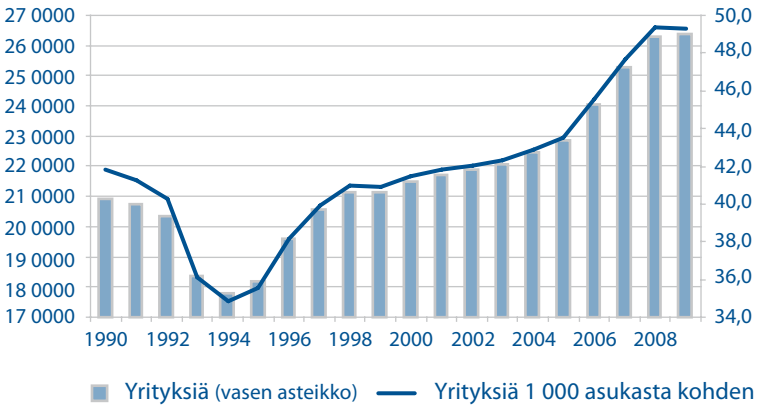

Lähteet: Yritys- ja toimipaikkarekisteri ja väestötilasto

KUVIO 18. Yritykset päätoimialoittain 1995, 2001, 2008

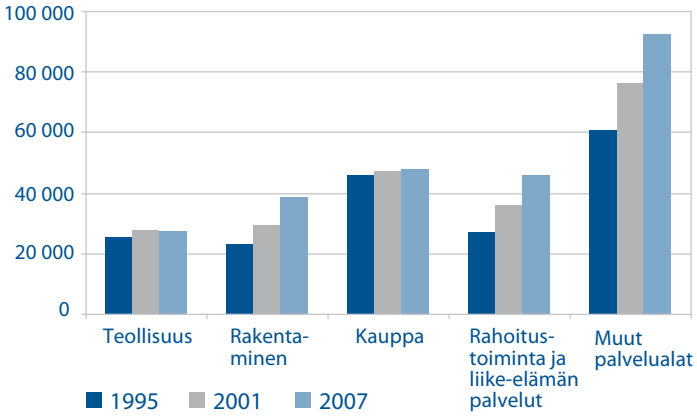

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus

Valtion pääomasijoittaminen

Hallitusohjelmaan kirjattuna, valtion pääomasijoittamiseen liittyvänä tavoitteena on erityisesti aloittavien sekä nopeasti kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten liiketoiminta- ja kasvurahoituksen varmistaminen. Finanssikriisin johdosta pääomasijoitusmarkkinat olivat v. 2010 edelleen varsin hiljaiset, tosin elpymistä nähtiin loppuvuoden aikana.

Yksityinen aikaisen vaiheen pääomasijoitusmarkkina on edelleen erittäin valikoivaa johtuen pääomamarkkinan tilanteesta, rahastosijoittajiin kohdistuvista kasvaneista oman pääoman vaateista sekä aikaisen vaiheen sijoittamiseen liittyvistä korkeista riskeistä. Valtion aikaisen vaiheen markkinoita täydentävä pääomasijoitustoiminta jatkui vilkkaana. Finnvera Oyj:n tytäryhtiö Aloitusrahasto Vera Oy saavutti vuoden 2010 aikana historiansa runsaimman hankevirran aloittavien innovatiivisten yritysten taholta. Myös Finnvera Oyj:n hallinnoima bisnesenkelitoiminta aktivoitui entisestään bisnesenkelien tehdessä yhteissijoituksia Finnvera Oyj:n pääomasijoitustoiminnan kanssa.

Finnvera Oyj on ollut aktiivisesti mukana kehittämässä yhdessä ministeriön ja Tekesin kanssa Vigo-kiihdyttämöohjelmaa, jolla pyritään yhdistämään kansainvälinen kasvuyrittäjyysosaaminen sekä rahoituksen saatavuus aikaisessa vaiheessa. Finnvera Oyj:n pääomasijoitustoiminta on tehnyt asetettujen elinkeinopoliittisten tavoitteiden mukaisesti sijoituksia Vigo-kiihdyttämöiden kohdeyrityksiin.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle asetettujen elinkeinopoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan yhtiön sijoituspäätöksissä hyväksyä tavanomaista suurempi riski. Suomen Teollisuussijoitus Oy saavutti tarkastelujaksolla sille asetetun pitkän tähtäyksen kannattavuustavoitteen.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoituksista merkittävä osa on korkean riskin venture capital- ja kasvusijoituksissa, joissa kirjattiin arvonalentumisia finanssikriisistä seuranneesta taantumasta johtuen. Ennustettua heikompaan tulokseen vaikutti pääomamarkkinoiden tilanteesta johtuva irtautumisten vähäisyys. Suomen Teollisuussijoitus Oy teki vuonna 2010 aktiivisesti suoria sijoituksia, mutta uusia rahastohankkeita oli vähän.

Finanssikriisin johdosta Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoitustoiminnan instrumentiksi luotiin 100 milj. euron määräaikainen vakautusrahoitusohjelma. Ohjelman tavoitteena on lisätä elinkelpoisten yritysten käyttöpääoman saatavuutta ja edesauttaa työpaikkojen säilymistä. Ohjelman puitteissa sijoituksia tehtiin noin 16,5 milj. eurolla vuoden 2010 aikana.

16.3 Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Vaikuttaminen markkinoiden toimivuuteen

Hallitus antoi kesäkuussa eduskunnalle esityksen kilpailulaiksi. Lain keskeisimmät muutosehdotukset koskevat seuraamusjärjestelmää, vahingonkorvausta, kilpailuasioissa noudatettavaa menettelyä ja yrityskauppavalvontaa. Lisäksi annettiin lakiesitykset sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintamenettelystä.

Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä uudistui ja kansalliset kynnysarvot nousivat kesäkuun alussa. Kynnysarvojen kaksinkertaistamisella karsitaan pienempiin hankintoihin liittyvää hallintotyötä sekä rajoitetaan valitusten määrää markkinaoikeudessa. Oikeussuojan osalta keskeisiä uudistuksia olivat seuraamusmaksun ja tehottomuusseuraamuksen käyttöönotto sekä suorahankintojen avoimuusvelvoitteen laajentaminen.

Laki eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta muuttui. Uudistuksessa muun muassa laajennettiin erilliskirjanpitovelvoitetta liikevaihdoltaan alle 40 milj. euron yrityksiin, joille on annettu yksin- tai erityisoikeuksia tai julkisen palvelun velvoite yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun (SGEI) tuottamiseksi.

Valtioneuvoston vahvistaman kuluttajapoliittisen ohjelman (2008—2011) tavoitteet ja ehdotetut hankkeet ovat pääosin toteutuneet. Muun muassa kuluttajaneuvonnan valtiollistamisen yhteydessä käyttöön otettu keskitetty palvelumalli on osoittautunut toimivaksi.

Hallinnollisen taakan vähentämisen ohjausryhmä ja projektiryhmä ovat jatkaneet vuonna 2010 työtään 25 prosentin vähentämistavoitteen saavuttamiseksi vuoden 2012 loppuun mennessä. Yritysten hallinnollista taakkaa keventäviä toimia ovat olleet esimerkiksi verotilin käyttöönotto, julkisten hankintojen kynnysarvojen nostaminen, työnantajan kansaneläkemaksun poistaminen ja ympäristölupamenettelystä kevyemmän rekisteröintimenettelyn piiriin siirtyminen. Sähköisiä asiointipalveluja on kehitetty eteenpäin.

Patenttilain muuttamisesta ja Suomen liittymisestä patenttikäännösvaatimuksia koskevaan Lontoon sopimukseen annettiin hallituksen esitykset, joilla helpotetaan yritysten kansainvälistä patentointia.

Työelämän laatu on hieman kohentunut ja eläkkeellesiirtymisikä noussut

Työelämän laadun ja tuottavuuden samanaikaisen parantamisen toimenpidehankkeella lisättiin yritysasiantuntijoiden tietoutta työelämän laatuasioiden vaikutuksista sekä luotiin alueelliset toimintatapamallit, joilla näitä asioita edistetään järjestelmällisesti yritysneuvonnassa.

Työelämän laadun ja talouden keskinäinen riippuvuus on edelleen vahvistunut. Julkisella sektorilla keskinäisen riippuvuuden voimistuminen näkyi aikaisempaa selvemmin.

TAULUKKO 164. Työelämän laadun osatekijät kouluarvosanoin, ulottuvuuksien keskiarvo sekä mielekkyyden balanssi vuosina 2007—2010

Työelämän laadun osatekijät	2007	2008	2009	2010
Tasapuolinen kohtelu työpaikalla	7,6	7,66	7,67	7,7
Työpaikan varmuus	8,94	8,81	8,5	8,62
Voimavarat (suhteessa vaatimustasoon)	7,63	7,77	7,77	7,79
Kannustavuus, innovatiivisuus ja luottamus	7,79	7,82	7,83	7,86
Yleiskeskiarvo	7,97	8,01	7,93	7,99
Työelämän mielekkyyden balanssi[1]				
Muutos hyvään (+) / huonoon (-) suuntaan, %-osuus	-12	-14	-9	-7

Lähde: Vuoden 2010 työolobarometri

[1] Jos kaikki pitävät suuntaa hyvänä, balanssi saa arvon +100 ja vastaavasti, jos kaikki pitävät suuntaa huonona, balanssi on -100.

Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on edelleen nousussa. Eläketurvakeskuksen työeläkkeitä koskevien tilastojen mukaan eläkkeellesiirtymisiän odote on 25-vuotiailla 60,4 vuotta. Nousua tässä on edellisvuodesta runsaat puoli vuotta.

Työelämän yhdenvertaisuus ja yhteistoiminta

EU:n laittoman maahanmuuton torjumiseen pyritään tehostetuilla toimilla. Tähän liittyen ministeriö käynnisti työoikeuteen liittyvien säännösten valmistelun niin sanotun työnantajasanktiodirektiivin toimeenpanemiseksi. Lisäksi edistettiin työ- ja elinkeinoelämän yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta yhteistyössä yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa muun muassa kokoamalla ja levittämällä monimuotoisuuden johtamisen hyviä käytäntöjä.

Työsopimuslakia muutettiin tiukentamalla toistuvien määräaikaisten työsopimusten käyttöä sekä parantamalla työntekijän oikeutta olla pois työstä perheenjäsenen tai läheisen hoitamiseksi.

Työpaikan yhteistoimintaa koskevien lakien valvonta siirtyi työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimivalle yhteistoiminta-asiamiehelle. Asiamiehen tehtävänä on valvoa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain ja muiden henkilöstön osallistumisjärjestelmiä koskevien lakien noudattamista, antaa ohjeita ja neuvoja sekä tarvittaessa myös antaa työnantajalle kehotus lainvastaisen menettelyn korjaamiseksi.

Henkilöstörahastolain uudistamisella mahdollistettiin voittopalkkioiden ohella myös tulospalkkioiden siirtäminen rahastoon. Työntekijän rahasto-osuudesta siirretään nostettavissa olevaan osaan vuosittain enintään 15 %, mutta viiden vuoden odotusaika poistettiin. Lain soveltamisen alaraja laski 30 työntekijän yrityksestä 10 työntekijän yritykseen. Lisäksi parannettiin irtisanottujen henkilöiden asemaa henkilöstörahastoja koskien.

Niin sanottuun tilaajavastuulakiin lisättiin säännös, jonka perusteella valtioneuvoston asetuksella tarkistetaan kolmivuotiskausittain laissa säädetyn laiminlyöntimaksun enimmäis- ja vähimmäismäärä rahanarvon muutosta vastaavasti. Samalla voimassa olevan laiminlyöntimaksun vähimmäis- ja enimmäismääriä korotettiin.

16.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Taantuman hellittäessä tuotanto on noussut ja työttömyys alentunut kaikissa maakunnissa lähes samansuuntaisesti. Maakuntien välinen muuttoliike hidastui taantuman myötä eikä ole vielä noussut vuosien 2007—2008 tasolle. Myös maahanmuutto on hieman supistunut ja sen nettovaikutus on kääntynyt laskuun. Työllisten määrä kasvoi eniten Itä-Suomen maakunnissa, mutta laski edelleen hieman Pohjanmaan maakunnissa ja Kaakkois-Suomessa. Vastaavasti työttömyys aleni eniten Etelä-Savossa, Kainuussa ja Keski-Suomessa ja nousi vielä Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Kymenlaaksossa. Vuonna 2010 oli yhteensä 11 seutukuntaa valtioneuvoston nimeämänä äkillisten rakennemuutosten alueena.

Vuoteen 2020 ulottuva valtakunnallinen alueiden kehittämisen pitkän aikavälin strategia uudistettiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla tulevan aluepolitiikan ja EU:n koheesiopolitiikan valmistelun pohjaksi.

Kansallista ohjelmajärjestelmää yksinkertaistettiin. Toteutettuja kansallisia erityisohjelmia olivat osaamiskeskusohjelma (OSKE) sekä vuoden alussa käynnistynyt alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO), johon sulautuivat erityisohjelmista aluekeskusohjelma (AKO), maaseutupoliittisen erityisohjelman alueellinen osio (AMO) ja saaristo-ohjelman paikallinen ja alueellinen toteuttaminen.

Työ- ja elinkeinoministeriön aluekeskusohjelman (AKO), Uudellamaalla toteutettujen kaupunkiohjelmien, alueellisen maaseutuosion (AMO) ja saaristo-ohjelman ohjelmakausien 2007—2009 loppuarvioinnit valmistuivat. Arviointien mukaan erityisesti aluekeskusohjelmalla ja osin myös alueellisella maaseutuosiolla on parannettu alueiden kykyä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittää niitä. Saaristo-ohjelma on puolestaan pienten resurssiensa vuoksi koettu lähinnä strategisen tason toimijana.

Osaamiskeskusohjelmassa (OSKE) on hyödynnetty alueiden kärkiosaamista ja lisätty osaamiskeskusten välistä yhteistyötä uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen synnyttämiseksi. Ohjelmakautena 2007—2013 OSKE on myötävaikuttanut vuoden 2010 loppuun mennessä 270 uuden yrityksen ja 1 670 uuden työpaikan syntymiseen.

Rakennerahasto-ohjelmien toteutus hidastui alkuvuodesta, mutta kevään aikana päästiin normaaliin vauhtiin. Rahoitusta suunnattiin suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin. Varoja käytettiin myös äkillisten rakennemuutosten vaikutusten lieventämiseen.

TAULUKKO 165. Rakennerahasto-ohjelmien edistymistilanne 31.12.2010

EAKR-toimenpideohjelmat; julkinen rahoitus yht. 31.12.2010 (ml. Finnvera)

Ohjelma	Kehys 2007–2013 milj. euroa	Varattu 31.12.2010	Sidottu 31.12.2010	Maksettu 31.12.2010	Varattu, %	Sidottu, %	Maksettu, %	Hankkeita, kpl[1]
Etelä-Suomi	345,158	207,852	178,368	72,130	60,2	51,7	20,9	957
Länsi-Suomi	398,440	212,413	197,217	90,086	53,3	49,5	22,6	1 292
Itä-Suomi	731,129	429,185	405,295	197,420	58,7	55,4	27,0	1 621
Pohjois-Suomi	622,546	402,370	368,686	177,315	64,6	59,2	28,5	1 982
YHTEENSÄ	**2 097,272**	**1 251,820**	**1 149,566**	**536,951**	**59,7**	**54,8**	**25,6**	**5 852**

[1] Lisäksi Finnveran EAKR-osarahoitteiset lainat: E-S: 850 kpl, L-S: 1 330 kpl, I-S: 2 270 kpl, P-S: 1 176 kpl, yht. 5 626 kpl

ESR-toimenpideohjelma; julkinen rahoitus yht. 31.12.2010

Osio	Kehys 2007–2013 milj. euroa	Varattu 31.12.2010	Sidottu 31.12.2010	Maksettu 31.12.2010	Varattu, %	Sidottu, %	Maksettu, %	Hankkeita, kpl
Valtakunnall.	564,965	403,032	273,177	104,740	71,3	48,4	18,5	470
Etelä-Suomi	165,676	115,335	90,469	36,647	69,6	54,6	22,1	232
Länsi-Suomi	191,251	130,581	103,280	43,779	68,3	54,0	22,9	239
Itä-Suomi	359,574	262,854	207,366	94,888	73,1	57,7	26,4	388
Pohjois-Suomi	132,684	102,388	67,980	25,155	77,2	51,2	19,0	218
YHTEENSÄ	**1 414,150**	**1 014,190**	**742,271**	**305,210**	**71,7**	**52,5**	**21,6**	**1 547**
EAKR+ESR YHT.	**3 511,423**	**2 266,010**	**1 891,837**	**842,161**	**64,5**	**53,9**	**24,0**	**7 399**

TAULUKKO 166. Rakennerahasto-ohjelmien toteutuminen 2007—2013

ESR-ohjelma	toteuma	EAKR-ohjelma	toteuma	tavoite[1]
Toimenpiteen aloittaneet, hlöä	168 100	Toimenpiteen aloittaneet, hlöä		450 000
– josta naisia	n. 50 %			
– josta työttömiä	n. 20 %			
Uusia työpaikkoja	9 300	Uusia työpaikkoja	10 000	50 230
Uusia yrityksiä	5 600	Uusia yrityksiä	1 450	13 440
Uusia työpaikkoja 2010	**6 100**	**Uusia työpaikkoja 2010**	**4 100**	
Uusia yrityksiä 2010	**3 400**	**Uusia yrityksiä 2010**	**500**	

[1] Tavoite koko ohjelmakausi 2007—2013, EAKR ja ESR yhteensä

Kainuun hallintokokeilu jatkui erityistoimenpiteenä. Työttömyys kääntyi vuoden alussa Kainuussa selvään laskuun ja painui syyskuussa jo alemmas kuin koko 2000-luvulla. Työttömyyden lasku oli nopeampaa kuin keskimäärin maassa ja marraskuussa TE-toimistoon ilmoittautuneiden työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,4 % (14,2 % v. 2009). Vuosi 2010 oli hallintokokeiluun liittyvän elinkeinopoliittisen erillishankkeen Paltamon työllisyyskokeilun toinen toimintavuosi. Hankkeen tavoitteiden toteuttamista varten Paltamon työvoimayhdistys ry:hyn on palkattu vuoden 2010 loppuun mennessä 268 työntekijää. Voimassa olevia työsopimuksia oli vuodenvaihteessa 212 kpl.

TAULUKKO 167. Työllistymistä kuvaavia mittareita Kainuussa

	2008	2009	2010[1]	Tavoite 2010
Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	23,6	29,1	28,6	35
Työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	29,6	36,3	35,4	39
Palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	55,1	56,2	57,1	56
Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään hlöä	2 941	2 753	2 762	3 100

[1] Vuoden 2010 tulostiedot tammi—marraskuulta

16.5 Energiapolitiikka

Suomi täyttää EU:n vuodelle 2020 antamat tavoitteet vähentää päästöjä, lisätä uusiutuvan energian käyttöä ja parantaa energiatehokkuutta

Hallituksen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa esitetään valtioneuvoston linjaukset tulevien vuosien energia- ja ilmastopolitiikalle sekä ehdotukset keskeisimmiksi toimenpiteiksi, joilla EU:n tavoitteet voidaan saavuttaa.

Päästökauppaan kuuluvien toimialojen tulee vähentää päästöjä 21 % vuoden 2005 tasosta. Tämä tavoite on yhteinen koko EU:n alueelle ja tavoitteeseen päästään yhteisen päästökaupan pakottamana. Päästökauppajärjestelmän valvontajärjestelmä varmistaa sen, että päästökauppaan kuuluvat laitokset ja siten koko päästökauppasektori täyttävät velvoitteensa. Laitosten on katettava päästönsä vuosittain seuraavan vuoden huhtikuussa palautettavilla päästöoikeuksilla. Päästökauppadirektiivin mukaisten harmonisoitujen toimeenpanosääntöjen valmistelu jatkui tiiviinä koko vuoden. Päästöoikeuksien ilmaisjakosäännöissä otettiin huomioon Suomelle tärkeiden massa- ja paperi- sekä terästehtaiden oikeudenmukainen kohtelu. Päästökauppalain kokonaisuudistamista koskeva esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa.

Suomelle asetetun tavoitteen mukaan uusiutuvan energian käyttöä on lisättävä 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Jäsenmaiden on nostettava myös uusiutuvan energian osuus liikenteessä vähintään 10 prosenttiin samalla ajanjaksolla. Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministeriryöryhmä ja talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasivat keväällä 2010 keskeiset ohjauskeinot ja eri uusiutuvien energialähteiden osuudet tavoitteen saavuttamiseksi. Linjauksiin perustuva uusiutuvan energian kansallinen toimintasuunnitelma lähetettiin Euroopan komissiolle kesäkuussa 2010. Noin puolet tarvittavasta uusiutuvan energian lisäyksestä on määrä perustua metsähakkeen käytön lisäämiseen. Tuulivoima, liikenteen biopolttoaineet ja lämpöpumppujen tuottama uusiutuva energia muodostavat kukin noin 15 prosentin osuuden uusiutuvan energian lisäystarpeesta.

Valtioneuvosto teki helmikuussa 2010 periaatepäätöksen energiatehokkuustoimenpiteistä (n. 50 toimenpidekokonaisuutta), joilla toteutetaan pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaa.

Energiatehokkuutta koskeviin investointi- ja katselmushankkeisiin myönnettiin tukea noin 14 milj. euroa. Alan menetelmäkehitykseen, neuvontaan ja viestintään käytettiin noin 3 milj. euroa. Tuotteiden energiatehokkuutta ja energiamerkintää koskeva uusittu ekosuunnittelulaki tuli voimaan joulukuussa. Vuoden aikana tuli voimaan energiatehokkuusvaatimuksia useille tuoteryhmille. Energiatehokkuussopimusjärjestelmään, joka kattaa tuntuvasti yli puolet energian kulutuksesta, valmisteltiin täydentävää sopimusta toimitilakiinteistöjen alalle. Tämä vuoteen 2016 ulottuva toimenpideohjelma käynnistyy vuoden 2011 puolella.

Kuluttajien energianeuvontajärjestelmän ensimmäiset 14 hanketta käynnistyivät. Järjestelmää täydennettiin ja Motiva Oy nimettiin asian valtakunnalliseksi koordinaatiokeskukseksi.

KUVIO 19. Energia- ja ilmastoalueen rahoitus 2006—2010, milj. euroa (Tekes)

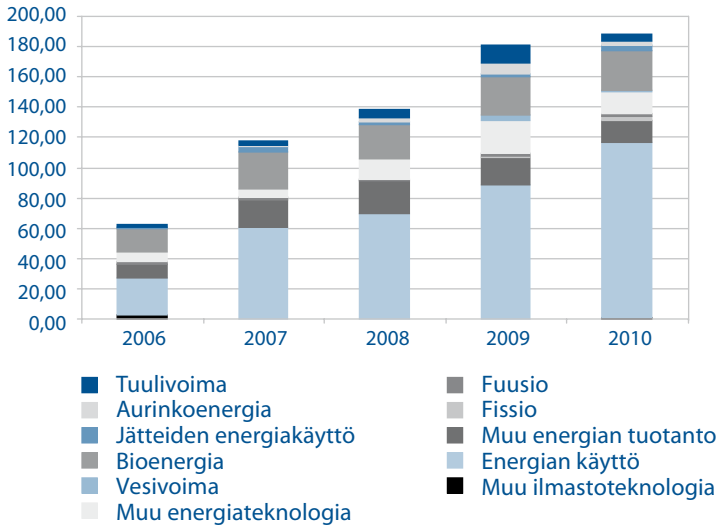

Suomen energiatalous pysyy monipuolisena ja energian toimitusvarmuus säilyy korkeana. Energiamarkkinat toimivat hyvin

Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa on sähkönhankinnan osalta tavoitteena riittävän ja kohtuuhintaisen sähkön turvaaminen niin, että sähkönhankinta tukee samalla muita ilmasto- ja energiapoliittisia tavoitteita. Sähkön hankinnan tulee jatkossakin perustua monipuoliseen sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon ansiosta hajautettuun järjestelmään. Sähkön hankinnassa tavoitellaan omavaraisuutta. Tätä silmällä pitäen hallitus antoi kaksi uutta myönteistä periaatepäätöstä ydinvoimalaitosyksiköistä. Uudet ydinvoimalaitokset tulevat parantamaan sähkön hankinnan omavaraisuutta 2020-luvulla oleellisesti. Lisäksi uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tukijärjestelmiä kehitettiin niin, että yhä suurempi osa sähköstä tuotetaan kotimaisilla energialähteillä. Sähkön hankinnan tehoreservejä turvaavasta tehoreservilaista annettiin hallituksen esitys. Myös sähkön tuontiyhteyksien vahvistaminen on käynnissä. Kantaverkkoyhtiö Fingridillä on rakenteilla uusi 800 MW:n kaapeliyhteys Ruotsiin ja valtioneuvosto myönsi lisäksi luvan noin 650 MW:n kaapeliyhteyden rakentamiseen Viroon. Valmistuessaan vuosina 2011 ja 2014 hankkeet parantavat sähkön hankinnan toimitusvarmuutta. EU:n maakaasuasetuksen perusteella on vahvistettu maakaasuhuollon valmiussuunnittelua Huoltovarmuuskeskuksessa.

Laaja työryhmä teki sähkö- ja kaasumarkkinoiden toimivuuden parantamisesta useita ehdotuksia. Työ perustui EU:n energiasisämarkkinoita koskevaan ns. 3. sisämarkkinapakettiin. Ehdotusten toimeenpano samoin kuin kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:tä koskevat omistusjärjestelyt jäävät vuodelle 2011.

Uusiutuva energia on hinnaltaan kilpailukykyistä ja yritysten on kannattavaa ottaa sitä käyttöön. Suomesta muodostuu merkittävä toisen sukupolven biopolttoaineiden valmistusmaa. Rahoitusmarkkinat ja investoinnit tarjoavat riittävän rahoituksen investoinneille uusiutuvaan energiaan.

Tavoitteiden saavuttamiseksi nykyisen uusiutuvan energian investointitukijärjestelmän rahoitusta päätettiin lisätä merkittävästi. Hallitus antoi syksyllä esityksen laiksi uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tuotantotuesta. Tukijärjestelmä sisältää syöttötariffin uusille tuulivoimaloille, biokaasusta sähköä tuottaville laitoksille sekä pienille puuta polttoaineena käyttäville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille. Metsähakkeella tuotetulle sähkölle maksetaan syöttötariffia, joka on sidottu päästöoikeuden hintaan. Tämän lisäksi tukijärjestelmä sisältää kiinteän tuotantotuen olemassa oleville sekä pienille tuuli-, vesi-, biokaasu-, ja metsähakevoimaloille. Hallitus antoi myös esityksen biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain

KUVIO 20. Energian kokonaiskulutus (PJ) Tilastokeskus

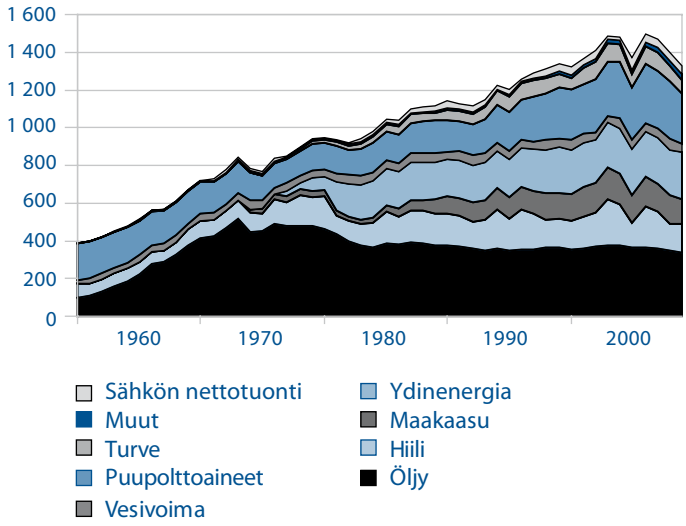

KUVIO 21. Sähkön verollinen kokonaishinta

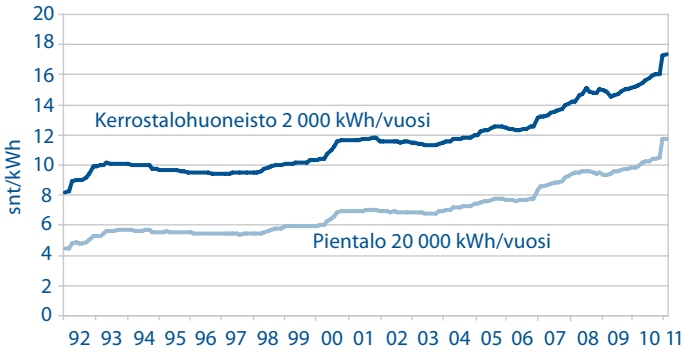

muuttamisesta. Biopolttoaineiden jakeluvelvoite nousee portaittain kuudesta prosentista vuonna 2011 20 prosenttiin vuonna 2020. Biopolttoaineiden jakeluvelvoitelaki sekä pääosa sähkön tuotantotukilaista tulevat voimaan vuoden 2011 alusta. Sähkön tuotantotukilaki tulee kokonaisuudessaan voimaan, kun Euroopan komissio on hyväksynyt valtiontukinotifikaation.

Energiatukea (TEM + ELY-keskukset) myönnettiin uusiutuvan energian edistämiseen (investoinnit) yhteensä noin 53 milj. euroa. Tuesta merkittävä osa kohdistui puun energiakäytön hankkeisiin kuten biolämpölaitos- ja puupolttoainehankkeisiin. Voimakkaassa kasvussa on ollut puupohjaisen biomassan kuten metsähakkeen hyödyntäminen energiantuotannossa sekä myös lämpöpumppujen käyttö lämmityksessä. Myös useita vesivoimaloiden saneeraushankkeita tuettiin energiatuella. Investoinnit tuulivoimaloihin ja biokaasulaitoksiin vähenivät merkittävästi vuoden aikana. Yritykset ovat siirtymässä syöttötariffien piiriin, kun sähkön tuotantotukea koskeva laki tulee kokonaisuudessaan voimaan keväällä 2011.

Panostukset uusiutuvan energian t&k&i-toimintaan, sovellusten kehittämiseen ja demonstraatiolaitoksiin tehostuvat

Tekes tuki energia- ja ilmastonmuutosteknologian tutkimuksen ja tuotekehityksen hankkeita 188 milj. eurolla, josta tuntuvasti yli puolet oli energian käyttöön painottuvaa. Tekes valmisteli ja hyväksyi kaksi uutta alan teknologiaohjelmaa vuosille 2011—2015, Sähköisten ajoneuvojen järjestelmät -ohjelma ja energia- ja materiaalitehokkuuspainotteinen Tie kestävään talouteen -ohjelma. Vuoden 2010 alussa käynnistyi viisivuotinen uusiutuvan energian ohjelma Groove.

Ydinenergian käyttö ja ydinjätehuolto ovat turvallisia

Ministeriö valmisteli viisi ydinenergialain mukaista periaatepäätöstä ydinlaitoksia koskien. Valtioneuvosto antoi 6.5.2010 myönteisen periaatepäätöksen Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluoto 4 -yksikön, siihen liittyvän Posiva Oy:n käytetyn polttoaineen huoltoa koskevan hankkeen sekä Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoksen osalta. Eduskunta päätti 1.7.2010 jättää nämä periaatepäätökset voimaan. Eduskunta antoi periaatepäätösten vahvistamisen yhteydessä lausumia, jotka liittyivät muun muassa ydinvastuun täydentämiseen sekä suomalaisen työvoiman, yrityskentän ja osaamisen hyödyntämiseen ydinlaitoshankkeissa. Ydinvastuulain muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin joulukuussa 2010. Ministeriö asetti ydinenergia-alan osaamisen kehittämistä laaja-alaisesti pohtivan työryhmän lokakuussa 2010.

16.6 Hallinnonalan henkilöstö

TAULUKKO 168. Hallinnonalan henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut 2008—2010

	2008	2009	2010
Henkilötyövuosien määrä	10 315	10 336	12 939
Henkilöstömäärä	10 494	10 713	13 272
Miesten määrä, %	40,8	40,4	41,8
Naisten määrä, %	59,2	59,6	58,2
Vakinainen henkilöstö, %	83,3	81,5	79,3
Määräaikainen henkilöstö, %	16,7	18,5	20,7
Henkilöstön keski-ikä	46,6	46,7	47,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,4	8,9	8,7

16.7 Hallinnonalan rahastojen tuloksellisuus

Huoltovarmuusrahastoon tuloutettavan huoltovarmuusmaksun tuotto oli 47,8 milj. euroa, joka oli 2,9 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Rahastoa hallinnoivan Huoltovarmuuskeskuksen liikevaihto oli 174,8 milj. euroa, joka ylitti selvästi budjetoidun. Öljyn varmuusvarastoilla tehtiin mittavia kauppatoimia teknisistä syistä ja laatuvaihdosten vuoksi. Vaihto-omaisuuden eli varmuusvarastotavaran ostot olivat 213,8 milj. euroa. Varastotavaran myyntikate oli 70,7 milj. euroa. Tilikauden tulos oli 57,5 milj. euroa, joka oli 70,2 milj. euroa edellisvuotta parempi. Tulosta voidaan pitää varsin tyydyttävänä. Rahaston taseen loppusumma oli vuoden päättyessä 1 252 milj. euroa, jossa oli kasvua edelliseen tilikauteen 60 milj. euroa. Taseesta n. 1 000 milj. euroa oli varmuusvarastomateriaaleja.

Valtion ydinjätehuoltorahaston varat kerätään ydinjätehuoltovelvollisilta organisaatioilta, joilla on oikeus lainata vakuuksia vastaan 75 % rahasto-osuudestaan. Ydinjätehuoltorahaston ensisijaisena päämääränä on varmistaa ydinjätehuollon toteutus tulevaisuudessa. Rahaston sijoitustoiminnasta sekä lainaustoiminnan korkotuotoista mahdollisesti kertyvillä voitoilla hyvitetään jätehuoltovelvollisten rahasto-osuuksia. Tilikaudella 2010 varautumisrahaston voitto oli noin 29,7 milj. euroa ja tase vuoden lopussa noin 1,9 mrd. euroa. Rahaston varat kattavat tällä hetkellä arvioidut ydinjätehuollon tulevat kustannukset. Vuonna 2010 ydinlaitosten haltijoilta kerätyistä varoista jaettiin tutkimustoimintaan yhteensä noin 4,6 milj. euroa.

Valtiontakuurahaston vastuulla on Finnvera Oyj:n liiketoimintaan kuuluva vientitakuu- ja erityistakauskanta sekä Takuukeskuksen toiminta-aikana muodostunut vastaava vastuukanta (ns. vanha kanta). Vastuulla oleva kanta oli vuoden lopussa noin 8,9 mrd. euroa, jossa oli laskua 1,2 mrd. euroa edellisen vuoden tilanteesta. Vastuut keskittyivät erityisesti telakka- ja varustamosektorille. Finnvera Oyj:n liiketoimintaan kuuluvan vienti- ja erityistakauskannan tulos muodostui 55,0 milj. euroa ylijäämäiseksi. Rahaston hoidossa olevan vastaavan vanhan kannan tulos oli 4,7 milj. euroa ylijäämäinen. Rahaston kassavarat olivat noin 723 milj. euroa.

17 Sosiaali- ja terveysministeriö

Ministereiden katsaus toimialan toimintaan ja toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin

Hallitusohjelman toimeenpano eteni sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueella hyvin. Lainsäädännön painotuksia olivat Sata-komitean ehdotusten toteuttaminen, Paras-uudistuksen jatkotyö sekä terveydenhuoltolaki. Keskeisimpiä hankkeita ja ohjelmia olivat sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma (Kaste), terveyden edistämisen politiikkaohjelma sekä masennuksen ehkäisyyn ja masennuksesta aiheutuvan työkyvyttömyyden vähentämiseen tähtäävä hanke (Masto). Kertomusvuonna annettiin eduskunnalle kaikkien aikojen ensimmäinen tasa-arvoselonteko. Poikkihallinnollinen ohjelma naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi valmistui ja sen toimeenpano aloitettiin. Työurien pidentämistä edistettiin usean työryhmän kautta. Vuoden lopulla julkaistiin ministeriön uusi strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020”.

Kehitys useissa keskeisissä tavoitteissa eteni toivottuun suuntaan: pienituloisuus väheni hieman, sairauspoissaolot ja uudet työkyvyttömyyseläkkeet vähenivät, eläkkeellesiirtymisiän odote kohosi, isien perhevapaiden käyttö lisääntyi, alkoholinkäyttö ja siitä aiheutuvat haitat sekä lasten ja nuorten huostaanotot kääntyivät laskuun. Lisäksi erikoissairaanhoidon hoitojonot saatiin lähes purettua ja työvoimatilanne parani sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lama ja työttömyys näkyivät toimeentulotuen tarpeen nopeana kasvuna. Nuorten työttömyys oli edelleen korkea ja he joutuivat entistä useammin tukeutumaan toimeentulotukeen.

EU-politiikassa esillä olivat muun muassa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen laajentaminen, rajat ylittävässä terveydenhuollossa sovellettavat potilaiden oikeudet sekä Eurooppa 2020 -strategian toimeenpano. Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa asettaa Eurooppa 2020 -strategian toteuttamiseksi määrällisen tavoitteen vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien henkilöiden määrää. Kertomusvuonna valmisteltiin Suomen kansallista ohjelmaa, jonka tavoitteena on poistaa 150 000 henkilöä köyhyys- ja syrjäytymisriskistä.

Sosiaaliturvan haasteina olivat kansainvälinen taloustilanne, uuden teknologian vaikutukset, väestön ikääntyminen, työllisyys, hyvinvoinnin rahoitus, sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus, väestöryhmien väliset hyvinvointierot ja syrjäytyminen. Kokonaistuotannon kääntyminen kasvuun alkoi parantaa työllisyyttä ja samalla vähen-

tää työttömyysturvan tarvetta. Sosiaalimenot ovat edelleen nousussa ja vuonna 2010 ne olivat noin 55 mrd. euroa. Suhteessa bruttokansantuotteeseen ne olivat lähes 31 %, mikä on jonkin verran EU-maiden keskiarvoa korkeampi.

TAULUKKO 169. Sosiaalimenot sekä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan menot vuosina 2006—2011

	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio
Sosiaalimenot, mrd. euroa	43,8	45,6	48,6	52,4	55,0	57,0
STM:n pääluokan menot, mrd. euroa[1]	8,5	8,5	8,9	10,0	11,5	11,5

Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

[1] Luvut on tehty vertailukelpoisiksi ottamalla huomioon vuonna 2010 valtionosuuksien budjetoinnissa tapahtuneet muutokset. Ne poikkeavat tästä syystä talousarviokirjanpidon luvuista vuosien 2006—2009 osalta.

Juha Rehula
Sosiaali- ja terveysministeri

Paula Risikko
Peruspalveluministeri

Stefan Wallin
Ministeri

Kari Välimäki
Kansliapäällikkö

17.1 Ministeriön valmisteluvastuulla olevat politiikkalohkot

”Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2015” määritteli sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisiksi tavoitteiksi terveyden ja toimintakyvyn edistämisen, työelämän vetovoiman lisäämisen, köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisen sekä toimivat palvelut ja kohtuullisen toimeentuloturvan. Lisäksi hallitusohjelman painotuksena ovat perheiden hyvinvointia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa käsittelevät kokonaisuudet. Taulukossa olevat yksityiskohtaiset vaikuttavuustavoitteet on julkaistu valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2010.

TAULUKKO 170. Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Tavoite	Arvio (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä)
Edistetään terveyttä ja toimintakykyä	
Ylipainoisten osuus laskee	Tyydyttävä
Alkoholin haittavaikutukset vähenevät	Tyydyttävä
Tupakointi vähenee	Hyvä
Uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä laskee	Hyvä
Lisätään työelämän vetovoimaa	
Vuonna 2011 työssäoloaika on pidentynyt keskimäärin yhdellä vuodella vuoteen 2007 verrattuna	Erinomainen
Työtapaturmien taajuus ja ammattitautien syntyminen vähenevät 40 % ja niiden vakavuusaste vähenee aikavälillä 2007—2011	Tyydyttävä
Sairauksien aiheuttamat poissaolot vähenevät 15 % aikavälillä 2007—2011	Välttävä
Vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä	
Pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöttömyys alenevat	Välttävä
Toimeentulotuen pitkäaikainen tarve vähenee	Välttävä
Tuetaan perheiden hyvinvointia ja vanhemmuutta	Tyydyttävä
Varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva	
Parannetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ja laatua	Tyydyttävä
Turvataan henkilöstön riittävyys	Tyydyttävä
Varmistetaan palvelujen ja etuuksien kestävä rahoitus	Tyydyttävä
Taataan riittävä vähimmäisturva ja kohtuullinen ansioturva	Tyydyttävä
Tasataan lapsista aiheutuvia kustannuksia	Hyvä
Vahvistetaan lasten turvallisia kasvu- ja kehitysympäristöjä	Tyydyttävä
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen	
Naisten ja miesten väliset palkkaerot kaventuvat selkeästi tällä vaalikaudella	Välttävä
Naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta edistetään suunnitelmallisesti sekä julkisella että yksityisellä sektorilla	Tyydyttävä
Vähennetään työmarkkinoiden jakautumista sukupuolen mukaan	Välttävä
Miehiä kannustetaan perhevapaiden pitämiseen	Tyydyttävä

17.2 Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Tavoitteiden toteutuminen

Väestön terveydentila kokonaisuutena on 2000-luvulla kohentunut. Sosiaaliryhmien väliset terveyserot ovat kuitenkin pysyneet ennallaan. Huomattavia terveyseroja on myös miesten ja naisten, eri siviilisäätyjen sekä maantieteellisten alueiden välillä. Tärkeimmät syyt terveyseroille ovat elinoloissa ja elintavoissa, kuten alkoholinkäytössä, tupakoinnissa, ravitsemuksessa ja liikunnassa.

Peruskoululaisia ja lukiolaisia vaivaavat edelleen päänsärky sekä niska- ja hartiakivut. Ammattikoululaisten koettu terveys ja terveystottumukset ovat heikommat kuin lukiolaisilla. He ovat lukiolaisia useammin ylipainoisia, tupakoivat enemmän ja juovat itsensä useammin humalaan. Nuorten elintavoissa on parantamisen varaa: suuri osa nuorista ei syö aamupalaa eikä koululounasta, ei pese riittävän usein hampaitaan eikä nuku tarpeeksi. Päivittäisen tupakoinnin osalta pitkään jatkunut laskutrendi on pysähtynyt ja 14—16-vuotiailla pojilla päivittäin tupakoivien osuus on kääntynyt jopa nousuun. Humalajuomisen väheneminen on pysähtynyt 14—16-vuotiailla, kun taas 18-vuotiailla itsensä tosihumalaan juovien osuudet ovat olleet kasvussa jo pidempään.

Vuosina 2004—2005 toteutettujen alkoholiverotuksen alentamisten jälkeen alkoholin kulutus kasvoi ja alkoholikuolemat lisääntyivät. Alkoholi on nykyään yleisin kuolinsyy sekä työikäisillä miehillä että naisilla. Vuonna 2008 toteutetun veron korotuksen jälkeen sekä alkoholin kokonaiskulutus että humalajuominen ovat vähentyneet. Samoin alkoholikuolemien määrä ja alkoholihaitat ovat vähentyneet. Myös alkoholisairauksien hoitaminen sairaaloissa on vähentynyt.

TAULUKKO 171. Terveyden ja toimintakyvyn toteutuneet tunnusluvut vuosina 2000 ja 2006—2010 sekä STM:n tavoitteet vuodelle 2011

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tavoite
Ylipainoisten (BMI 25 tai yli) osuus 15—64-vuotiaista, %							
– miehet	53	55	57	56	58	..	50
– naiset	37	41	43	44	42	..	35
Alkoholisairauksiin ja -myrkytyksiin kuolleet							
– miehet	1 192	1 588	1 701	1 674	1 651	..	1 500
– naiset	285	432	466	462	414	..	420
Humalahakuinen juominen (yli 5 annosta kerralla vähintään kerran viikossa) 15—64-vuotiaista, %							
– miehet	25	25	28	26	24	..	22
– naiset	7	8	9	9	7	..	6
Päivittäin tupakoivat 15—64-vuotiaista, %							
– miehet	28	24	26	24	22	..	20
– naiset	20	19	17	18	16	..	15
Uusien työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä (työeläkejärjestelmässä)	22 839	24 399	25 422	25 574	23 870	22 898	23 000
– miehet	12 144	12 451	12 948	13 019	12 246	11 576	11 700
– naiset	10 695	11 948	12 474	12 555	11 624	11 322	11 300

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus ja Eläketurvakeskus

.. Tietoa ei saatavissa

Sekä miesten että naisten tupakointi on vähentynyt, ainoastaan keski-ikäiset miehet ovat lisänneet tupakointia. Korkeasti koulutetut tupakoivat selvästi vähemmän kuin vähemmän koulutetut.

Aikuisten ravintotottumukset ovat kehittyneet pääosin myönteiseen suuntaan. Sosioekonomiset erot ruokatottumuksissa ovat kuitenkin selviä, tosin naisilla erot ovat kaventuneet. Vain kolmasosa liikkuu vapaa-ajallaan terveytensä kannalta riittävästi. Osuus ei ole muuttunut 2000-luvulla merkittävästi.

Naisten ylipainoisuuden kasvu näyttää pitkään jatkuneen kasvun jälkeen pysähtyneen, kun taas miesten ylipainoisuus on viime vuosina lisääntynyt. Yli puolet 55 vuotta täyttäneistä naisista ja 25 vuotta täyttäneistä miehistä on ylipainoisia.

Toimenpiteet kertomusvuonna

Väestön terveyden ja toimintakyvyn parantamisessa keskeisenä hankkeena oli Terveyden edistämisen politiikkaohjelma (2007—2011), jolla vahvistetaan terveyden edistämisen rakenteita, kansansairauksien ehkäisyä, tuetaan terveitä elämäntapoja sekä edistetään uusia työmuotoja ja terveyttä edistäviä toimintamalleja. Myös terveyserojen kaventamiseen liittyvät hankkeet jatkuivat. Loppuvuonna tehtiin politiikkaoh-

jelman tilannekatsaus. Sen mukaan ohjelmassa on levitetty terveyden edistämisen ja kansansairauksien ehkäisyä koskevia hyviä käytäntöjä järjestöyhteistyöllä. Ohjelman puitteissa on myös edistetty poikkihallinnollista yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Terveyden edistämisen rakenteiden vahvistaminen on kertomusvuonna sisältynyt lainsäädäntövalmisteluun ja yhteistyöhankkeisiin kuntien kanssa muun muassa Kaste-ohjelman puitteissa.

Yhdessä aluehallintoviranomaisten kanssa selvitettiin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostumista. Näitä alueita muodostuu Suomeen 70—75 kappaletta vuoteen 2013 mennessä.

Voimavarojen käyttö

TAULUKKO 172. Terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2006—2010, milj. euroa

	2006	2007	2008	2009	2010
STM:n erillisprojektien erillismäärärahat					
Terveyden edistämisen politiikkaohjelma	-	-	-	0,3	0.2
Terveys 2015 -kansanterveysohjelma	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3
Alkoholiohjelma 2004—2007	0,6	0,4	0,1	0,1	-
Ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmä	-	-	-	-	0,08
Aikalisä-hanke	-	-	-	0,1	-
Hallinnonalan laitokset					
Kansanterveyslaitos, toimintamenot	33,9	36,6	35,2	-	-
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	5,3	5,3	5,5	-	-
Säteilyturvakeskus	28,6	30,9	34,1	38,1	38,2
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	-	-	-	58,1	59,2
Toimeenpano					
Terveyden edistäminen ja terveysvalvonta (33.70)	9,7	11,2	5,5	12,4	4,2

17.3 Työelämän vetovoiman lisääminen

Tavoitteiden toteutuminen

Vuonna 2010 työllisyys ja työttömyys pysyivät keskimäärin edellisen vuoden tasolla. Työllisyystilanne heikkeni ja työttömyys paheni vielä alkuvuodesta, mutta tilanne kääntyi parempaan tämän jälkeen. Miesten työllisyysasteen lasku pysähtyi, mutta naisten työllisyys laski edelleen. Naisten ja miesten työllisyysasteissa on silti vain vähäinen, alle kahden prosenttiyksikön ero. Työttömyysaste oli keskimäärin 8,4 %.

Nuorten työttömyys säilyi korkeana, kun taas ikääntyneiden eli 55 vuotta täyttäneiden työllisyystilanne koheni hieman.

Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisiän odote kohosi edelleen. Vuonna 2010 nousua oli edellisvuodesta runsaat puoli vuotta. Eläkkeelle siirtymisen myöhentymiseen on vaikuttanut erityisesti vuoden 2005 eläkeuudistus. Eläkkeelle siirtyi vuonna 2010 noin 71 000 henkilöä, mikä on yli 10 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyyseläkkeen poistuminen selittää noin puolet eläkkeellesiirtymisiän noususta vuonna 2010. Jos masennuksen perusteella myönnettyjen eläkkeiden alkavuus saataisiin puolitettua, eläkkeellesiirtymisikä nousisi noin 0,3 vuodella.

Myös työn ja työelämän kehittämiseen sekä työkyvyn ylläpitämiseen on panostettu. Resursseja on suunnattu työsuojelun vastuualueiden sopimuskauden painopisteisiin ja lainsäädännön kehittämiseen. Masto-hankkeella ja Työhyvinvointifoorumin informaatio- ja verkostoyhteistyöllä sekä työmarkkinajärjestöjen kanssa tehdyllä yhteistyöllä on edistetty työelämän hyvinvointia. Samalla asenneilmastoa on onnistuttu muuttamaan pidempiä työuria, työssä pysymistä sekä ikääntyneitä työntekijöitä arvostavaksi. Työllisyysaste ikääntyneillä on noussut ja työssäoloaika on pidentynyt 0,8 vuotta vuosina 2007—2010.

TAULUKKO 173. Työelämän vetovoiman lisäämisen toteutuneet tunnusluvut vuosina 2000 ja 2006—2010 sekä STM:n vuonna 2007 asettamat tavoitteet vuodelle 2011

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tavoite
50-vuotiaan eläkkeelle siirtymisiän odote[1]							
– miehet	60,6	61,5	61,5	61,4	61,6	62,3	62,3
– naiset	60,6	61,5	61,6	61,4	61,8	62,4	62,3
Korvatut työtapaturmat, ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt							
– palkansaajat yhteensä	121 200	138 900	142 000	145 600	121 000[2]	126 000[2]	135 000
– miehet	84 700	92 700	94 100	97 100	80 700[2]	84 000[2]	..
– naiset	36 500	46 200	47 900	48 500	40 290[2]	42 000[2]	..
Työpaikkatapaturmien taajuus, palkansaajat, milj. työtuntia kohden	30	33	34	33	29	30[2]	31
Sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä, palkansaajat, %							
– miehet	3,6	3,8	3,7	4,2	4,1	4,0	3,4
– naiset	4,5	4,9	5,0	5,5	5,2	4,9	4,4
Sairauspäiviä palkansaajaa kohden							
– miehet	7,9	8,2	7,9	9,3	8,7	8,5	..
– naiset	9,3	9,9	10,0	11,2	10,4	10,1	..

Lähde: Eläketurvakeskus, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto ja Tilastokeskus

[1] Eläkkeellesiirtymisiän indikaattorina on käytetty eläkkeellesiirtymisiän odotetta 50-vuotiaalle. Eläkkeellesiirtymisiän odote on keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, jos ikäluokittaiset eläkealkavuudet ja kuolevuudet säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Odote on ikärakenteesta riippumaton keskiluku, koska eläkkeellesiirtymisiät perustuvat siirtymistodennäköisyyksiin eri ikäluokissa.

.. Tietoa ei saatavissa

[2] Ennakkotieto

Vuoden 2008 jälkeen uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on pienentynyt. Myös sairauspoissaolot ovat vähentyneet taantuman myötä. Sekä työkyvyttömyyseläkkeitä että sairauspoissaoloja aiheuttavat eniten tuki- ja liikuntasairaudet sekä mielenterveyden häiriöt. Masennusperäiset työkyvyttömyyseläkkeet ja masennuksesta johtuvat sairauspäivärahakaudet ovat vähentyneet selvästi kolmen viime vuoden aikana. Vuonna 2010 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi masennuksen vuoksi noin 3 750 henkilöä, kun vastaava luku vuonna 2007 oli noin 4 250.

Sekä työtapaturmien yhteismäärä että kuolemaan johtaneiden työtapaturmien määrä on vähentynyt pitkällä aikavälillä. 2000-luvulla työpaikoilla sattuneiden työtapaturmien yhteismäärä on pysynyt suunnilleen samalla tasolla, mutta taajuus (suhteutettuna työtuntien määrään) on pienentynyt jonkin verran viime vuosina. Tapaturmien vähenemistä vuonna 2009 selittää talouden taantuma. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2010 työtapaturmat lisääntyivät hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Kuolemaan johtaneiden työpaikkatapaturmien lukumäärä on ollut selvässä laskusuunnassa. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2009 saavutettiin historiallisen alhainen kuolemantapausten lukumäärä.

Vaikka ruumiillisen työn osuus on pienentynyt ja eri kuormitustekijöille altistumisen on oletettu vähentyneen, työntekijöiden kokema fyysinen rasittavuus ei ole yleisesti ottaen vähentynyt viime vuosikymmenenä. Työn henkinen rasittavuus on vähentynyt 2000-luvulla. Henkinen väkivalta työpaikoilla, kuten syrjintä ja kiusaaminen näyttävät olevan Suomessa kasvava ja kansainvälisessä vertailussa vakava ongelma.

Kertomusvuoden toimenpiteet

Masennusperäisen työkyvyttömyyden vähentämiseen tähtäävä Masto-hanke ulottuu kevääseen 2011. Hanke tukee työssä jatkamista ja työhön paluuta edistämällä työhyvinvointia lisääviä käytäntöjä, varhaista tukea työssä selviytymisen ongelmiin sekä masennuksen hyvää hoitoa ja kuntoutusta.

Sata-komitean ehdotusten pohjalta valmisteltiin lainsäädäntömuutoksia, joissa painotuksena oli muun muassa työterveyshuollon ennaltaehkäisevän työotteen vahvistaminen. Samoin jatkettiin työn kannustavuutta koskevaa kehittämistyötä. Työttömille maksettiin aktiiviajan korotettua tukea perusturvassa ja koulutusetuuksissa 1.1.2010 alkaen. Aikuisopiskelija oikeutettiin kahdeksan vuoden työhistorialla työttömyyspäivärahan suuruiseen tukeen 18 kuukauden ajalta. Yrittäjien asemaa parannettiin muun muassa työttömyysturvauudistuksilla.

Työurien jatkamista selvitettiin vuoden aikana useassa työryhmässä. Työurien pidentämistä pohtineiden Rantalan ja Ahtelan työryhmien valmistelutyötä työhyvinvoinnin parantamiseksi ja työterveyshuollon kehittämiseksi jatkettiin kahdessa sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, joiden toimikaudet päättyivät tammikuussa 2011.

Työsuojelun vastuualueiden sopimuskauden (2008—2011) painopisteet ovat työn ja työolojen aiheuttaman haitallisen kuormituksen ehkäisy, työtapaturmien torjunta sekä kemikaaliriskien ja työelämän pelisääntöjen valvonta. Verkostomaisesti toimi-

van Työhyvinvointifoorumin neljä pääteemaa ovat hyvien käytäntöjen levittäminen, työturvallisuus, kuormittavuuden hallinta työssä sekä työterveyshuolto.

Vuoden alussa voimaan tulleen aluehallintouudistuksen myötä työsuojelun piirihallinto liitettiin aluehallintovirastojen yhteyteen.

Voimavarojen käyttö

TAULUKKO 174. Työelämän vetovoiman lisäämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2006—2010, milj. euroa

	2006	2007	2008	2009	2010
STM:n toimintaresurssit					
Työsuojeluosasto	4,5	4,5	4,8	4,7	4,4
STM:n erillisprojektien erillismäärärahat					
Masto-hanke	-	-	-	0,3	0,3
Veto-ohjelma	1,4	1,4	0,1	0,02	-
Valtakunnallinen työtapaturmaohjelma	0,2	0,1	-	-	-
Työhyvinvointifoorumi	-	-	-	0,3	0,3
Valtakunnallinen työpankkikokeilu	-	-	-	0,3	0,5
Hallinnonalan laitokset					
Työterveyslaitos	31,8	34,7	36,4	35,7	35,3
Työsuojelupiirihallinto	24,1	25,6	27,3	28,4	-
AVIen työsuojelun vastuualue	-	-	-	-	21,7

17.4 Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito

Tavoitteiden toteutuminen

TAULUKKO 175. Syrjäytymisen ehkäisyn ja hoidon toteutuneet tunnusluvut vuosina 2000 ja 2006—2010 sekä STM:n tavoitteet vuodelle 2011

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tavoite
Yli vuoden työttömänä [1]	86 800	64 400	51 700	43 100	41 300	54 000	..
– miehet	47 500	35 400	28 100	23 500	23 800	32 900	..
– naiset	39 300	28 900	23 600	19 600	17 500	21 100	..
Köyhyysaste, pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien osuus, % [2]	11,3	12,5	13,5	13,2	13,1	..	10,0
Lasten köyhyysaste, pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien lasten osuus, %	11,6	12,3	13,8	13,2	13,2	..	9,0
Pitkittyneesti pienituloisia [3]	298 000	433 300	454 300	469 900	477 000	..	360 000
– miehet	123 500	186 800	196 000	203 400	210 100	..	..
– naiset	174 500	246 500	258 300	266 500	266 900	..	..
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien osuus toimeentulotuen saajista, %	24	25	26	27	27	..	18
Lapsia avohoidon tukitoimissa	49 351	59 058	62 485	67 347	70 753	..	58 500
Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret	12 670	15 715	16 177	16 875	16 643	..	15 350
Asunnottomia	10 000	7 400	7 500	8 000	8 150	7 880	6 750
– miehet	8 250	6 030	6 100	6 500	6 560	6 490	5 500
– naiset	1 750	1 370	1 400	1 500	1 590	1 390	1 250

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

[1] Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet (ml. henkilökohtaisesti lomautetut). Tilastojärjestelmän muuttumisen takia vuoden 2000 tieto ei ole täysin yhtenäinen uudempien vuosien tietojen kanssa (esimerkiksi lomautetut puuttuvat).

[2] Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus (käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta kulutusyksikköä kohden).

[3] Tulot ovat alle ns. köyhyysrajan ko. vuonna sekä vähintään kahtena vuotena kolmen edeltävän vuoden aikana.

.. Tietoa ei saatavissa

Köyhyysaste eli pienituloisen väestön osuus on hieman laskenut 2007—2009, mutta pidemmällä aikavälillä se on noussut. Vuonna 2009 pienituloisiin kotitalouksiin kuului 690 000 henkilöä eli 13,1 % väestöstä. Lapsista 13,2 % eli pienituloisissa kotitalouksissa. Alle 35-vuotiaiden yhden hengen kotitalouksista pienituloisia oli 38,5 %. Pienituloiset ovat pääasiassa työttömiä, eläkeläisiä ja opiskelijoita. Lähes joka toinen työtön ja joka kolmas opiskelija on pienituloinen, kun taas palkansaajilla pienituloisuus on vähäistä.

Lapsiperheissä pienituloisia on eniten yksinhuoltajissa sekä niissä lapsiperheissä, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Useimpiin EU-maihin verrattuna lapsiperheiden köyhyysriski on kuitenkin Suomessa edelleen vähäistä ja tuloerot ovat pienet.

Yli vuoden työttömänä olleiden määrä nousi vuonna 2010 lähes kolmasosalla edellisestä vuodesta. Pitkäaikaistyöttömiä oli yhteensä 54 000.

Lastensuojelussa pitkään jatkunut sijoitettujen ja huostaanotettujen lasten määrän kasvu kääntyi lievään laskuun vuonna 2009. Huostassa olevien lasten määrä väheni neljä prosenttia edellisestä vuodesta. Kiireellisten sijoitusten määrä kuitenkin lisääntyi edelleen. Kaikkiaan kodin ulkopuolelle sijoitettuna oli yli 16 600 lasta ja nuorta, joista 11 000 oli huostaanotettuja tai kiireellisesti sijoitettuja. Lastensuojelun sosiaalityön asiakkaana ja avohuollollisten tukitoimien piirissä oli lähes 71 000 lasta ja nuorta, mikä on viisi prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

Ennaltaehkäisevistä terveyspalveluista äitiys- ja lastenneuvola- sekä koulu- ja opiskeluterveydenhoitokäynnit kääntyivät selvään kasvuun vuonna 2009, mihin on osin syynä sikainfluenssan vuoksi tehdyt käynnit ja rokotukset. Itsemurhien määrä on jatkanut tasaista vähentymistä, mutta vuonna 2009 niitä tehtiin vielä hieman yli 1 000.

Asunnottomien määrä kääntyi pieneen laskuun vuonna 2010. Asunnottomia oli noin 7 900, joista 39 % oli pitkäaikaisesti asunnottomia.

Toimeentulotuen tarve kääntyi selvään kasvuun vuonna 2009. Henkilöiden ja kotitalouksien määrä kasvoi 11 % ja menot nousivat 17 %. Erityisesti nuorten eli 18—29-vuotiaiden toimeentulotuen tarve lisääntyi. Pitkäaikaisesti tukea saaneiden osuus kaikista toimeentulotukea saaneista kotitalouksista oli 27 %. Toimeentulotukea saavista valtaosa eli 89 % oli työttömiä. Koko väestöstä toimeentulotukea sai 7,1 %. Toimeentulotuen tarpeen arvioidaan jatkaneen kasvua edelleen vuonna 2010, mutta kasvun arvioidaan olevan hieman maltillisempaa.

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Pienituloisten asemaa kohennettiin useilla uudistuksilla. Kertomusvuonna valmisteltiin pientä eläkettä saavien perusturvaa parantava takuueläkeuudistus, joka tuli voimaan 1.3.2011. Samasta ajankohdasta lukien sairaus- ja vanhempainpäivärahat, lapsilisät, kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki sekä kuntoutusrahat sidottiin kansaneläkeindeksiin. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ansaintarajaa korotettiin vastaamaan takuueläkkeen suuruutta. Työmarkkinatuen osalta puolison tulojen tarveharkinnan rajaa korotettiin vastaamaan ansiotason nousua

Kaste-ohjelman avulla tuettiin hankkeita, joilla vahvistetaan osallisuutta sekä ehkäistään ja vähennetään syrjäytymistä. Painotuksena olivat muun muassa lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä vammaispalvelujen kehittäminen. Hankkeiden avulla on esimerkiksi mielenterveyspalveluissa lisätty valmiutta puuttua varhaisvaiheen ongelmiin ja laskettu kynnystä hakea apua. Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuoltohanketta jatkettiin terveydenhuollon ja työvoimahallinnon yhteistyönä. Hankkeessa on kehitetty paikallisia ja alueellisia toimintakäytäntöjä, joilla tuetaan työttömien terveydentilan ja työkyvyn parantamista. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman tavoitteena on puolittaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2011 mennessä. Vuonna 2010 myönnettiin rahoitusta uusien asumispalveluyksiköiden henkilöstön palkkaamiseen. Ohjelman tavoite tultaneen saavuttamaan aikataulussa.

Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa asettaa Eurooppa 2020 -strategian toteuttamiseksi määrällisen tavoitteen vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien henkilöiden määrää. Kertomusvuonna valmisteltiin Suomen kansallista ohjelmaa, jonka tavoitteena on poistaa 150 000 henkilöä köyhyys- ja syrjäytymisriskistä. Keinoina ovat sosiaaliturvan kehittäminen sekä työllisyyden ja työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Vuonna 2010 Suomi toteutti osana EU:n kansallista köyhyyden vastaista teemavuotta laajan kansallisen ohjelman, jossa kiinnitettiin huomiota köyhyydessä elävien asemaan.

Voimavarojen käyttö

TAULUKKO 176. Syrjäytymisen ehkäisyyn ja hoitoon käytettyjä voimavaroja vuosina 2006—2010, milj. euroa

	2006	2007	2008	2009	2010
STM:n erillisprojektien erillismäärärahat					
Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset	-	-	0,6	1,5	1,1
Asunnottomuuden poistaminen	-	-	0,3	2,0	2,3
Euroopan köyhyyden ja sos. syrjäytymisen teemavuosi 2010	-	-	-	-	0,06

TAULUKKO 177. Eräät kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot vuosina 2000 ja 2006—2010, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2006	2007	2008	2009	2010 arvio
Lastensuojelun laitos- ja perhehoito	166	433[1]	485	550	598	619
Muut lasten ja nuorten palvelut	346	411[2]	439	467	372	384
Päihdehuolto	87	141	154	165	174	180

Lähde: Tilastokeskus ja sosiaali- ja terveysministeriö

[1] Vuodesta 2006 lähtien sisältää myös perhehoidon.

[2] Vuodesta 2006 lähtien ei sisällä lastensuojelun perhehoitoa.

17.5 Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

Tavoitteiden toteutuminen

Hoidon tarpeen arviointi sujui vuonna 2010 perusterveydenhuollossa erittäin hyvin, kuten se on sujunut koko hoitotakuun voimassaoloajan. Sen sijaan välittömässä yhteydensaannissa ja ajan saamisessa ilmeni edelleen ongelmia. Reilu neljännes kansalaisista asui alueella, jossa pääsy terveyskeskuslääkärin vastaanotolle kesti yli kaksi viikkoa ja reilu kymmenesosa joutui odottamaan sitä yli neljä viikkoa. Hoitajalle yli puolet sai ajan alle kolmessa päivässä. Suun terveydenhuollon palveluissa vuosia jatkunut myönteinen kehitys on taittunut viime aikoina ja yli kuusi kuukautta terveyskeskuksen hammaslääkärille jonottaneiden määrä kasvoi.

Palvelujen saatavuuden ongelmat ovat liittyneet terveyskeskuksiin tulevien puhelinsoittojen suureen määrään, puhelintekniikan ongelmiin sekä paikoin lääkärivajeeseen. Syksyllä 2010 terveyskeskusten lääkäritilanne oli kohentunut edellisvuoteen verrattuna ja terveyskeskuslääkärin tehtävistä enää kuusi prosenttia oli hoitamatta. Lääkäritilanteessa oli kuitenkin yhä suuria alueellisia eroja.

Vuonna 2010 terveyskeskuskäynnit lisääntyivät reilulla kahdella prosentilla, mikä johtuu osaksi sikainfluenssasta. Viime vuosina käynnit lääkärillä ovat vähentyneet ja käynnit muun ammattihenkilökunnan luona ovat lisääntyneet. Asukasta kohden perusterveydenhuollon käyntejä oli keskimäärin 4,9.

Aikuisväestön suun terveydenhuollon palvelujen käyttö terveyskeskuksissa on lisääntynyt 2000-luvulla, kun taas lasten ja nuorten käynnit ovat vähentyneet. Vajaa kolmasosa 18—55-vuotiaista ja noin viidesosa 56 vuotta täyttäneistä käytti terveyskeskuksen suun terveydenhuollon palveluita vuonna 2009. Suuhygienistien ja hammashoitajien merkitys palvelujen antajana on kasvanut kaikissa ikäryhmissä. Yksityisiä hammashuollon palveluita käytti hieman yli miljoona suomalaista; 21 prosenttia 18—55-vuotiaista ja 29 prosenttia 56 vuotta täyttäneistä.

Kansalaisten pääsy erikoissairaanhoitoon on nopeutunut ja vuoden 2010 lopussa tilanne oli parempi kuin lähes koko hoitoonpääsyä koskevan lainsäädännön voimassaoloaikana. Odotusajat ovat lyhentyneet erityisesti silmätautien ja kirurgian erikoisaloilla. Esimerkiksi HUS on pystynyt hoitamaan lähes kaikki yli puoli vuotta hoitoa odottaneet syksyn 2010 aikana. Hoidon käynnistymisen nopeutuminen näkyy myös lähetteiden käsittelyaikojen sekä ensimmäisen käynnin odotusaikojen lyhentymisenä. Sairaaloiden välillä oli edelleen tuottavuuseroja. Esimerkiksi yliopistosairaaloiden väliset erot olivat suurimmillaan 11 %.

Kunnat pystyivät järjestämään lasten päivähoidon pääosin kaikille sitä tarvitseville. Vuonna 2009 oli kunnallisessa päivähoidossa lähes 200 700 ja yksityisessä päivähoidossa vajaa 17 300 lasta. Kaikkiaan 1—2-vuotiaista lapsista oli päivähoidossa 40 % ja 3—5-vuotiaista 73 %. Kunnallisessa päivähoidossa olevista lapsista 80 % oli kokopäivähoidossa ja 20 % osapäivähoidossa.

Säännöllistä kotihoitoa saavien ikäihmisten osuus pysyi lähes ennallaan. 75 vuotta täyttäneestä väestöstä 11,4 % oli marraskuussa 2009 säännöllisen kotihoidon asiakkaana. Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa asetettu 13—14 prosentin tavoite täyttyi 238 kunnassa. Omaishoidon tukea ja tehostettua palveluasumista saavien 75 vuotta täyttäneiden ikäihmisten osuus on kasvussa ja laitoshoidossa olevien osuus pienenemässä laatusuosituksen tavoitteiden suuntaisesti.

Kokonaisuutena työvoimatilanne parani sosiaali- ja terveydenhuollossa vuonna 2010 ja työvoimavaje oli enää vajaat neljä prosenttia. Vajetta oli suhteellisesti enemmän sosiaalihuollossa kuin terveydenhuollossa. Erityisesti sosiaalityöntekijöistä, koulukuraattoreista, puheterapeuteista ja psykologeista oli vajetta. Suhteellisesti eniten tilanne oli helpottunut erityislastentarhanopettajien osalta, mutta myös sosiaalityöntekijöiden vaje oli vähentynyt.

TAULUKKO 178. Toimivien palveluiden ja kohtuullisen toimeentuloturvan toteutuneet tunnusluvut vuosina 2000 ja 2006—2010 sekä STM:n tavoitteet vuodelle 2011

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tavoite
ERIKOISSAIRAANHOITO							
Hoitotakuun toteutuminen, yli 6 kk jonottaneiden määrä	66 000	7 300	9 700	1 700	3 700	1 200	..
Avohoitokäynnit	6 198 000	6 894 000	6 946 000	7 415 000	7 482 000	..	..
Päiväkirurgiset jaksot	137 000	179 000	183 000	188 000	184 000	..	..
Hoitojaksot vuodeosastoilla	962 000	896 000	870 000	857 000	839 000	..	..
PERUSTERVEYDENHUOLTO							
Hoitotakuun toteutuminen, kattavuus, % väestöstä							
– välitön yhteyden saanti	..	80	74	74	43	42	..
– hoidon tarpeen arviointi 3 arkipäivän aikana	..	96	97	99	100	95	..
– odotusaika terveyskeskuslääkärin vastaanotolle kestää yli 14 pv	..	19	32	38	66	72	
Kaikki avohoitokäynnit	25 130 000	24 865 000	25 042 000	25 504 000	26 126 000	..	..
– niistä käynnit lääkärillä, %	41,2	36,4	35,0	34,1	31,5	..	..
Käynnit/asukas	4,9	4,7	4,7	4,8	4,9	..	..
– äitiysneuvola[1]	16,6	17,8	18,1	17,4	17,2	..	..
– lastenneuvola[2]	2,8	2,7	2,8	2,9	3,2	..	..
– kouluterveydenhuollon käynnit [3]	2,1	2,1	2,0	2,0	2,2	..	..
Terveyskeskusten lääkärivaje, %	..	8,9	9,7	11,0	6,8	6,0	4
Ensisynnyttäjien keski-ikä, vuosia	27,6	27,9	28,0	28,1	28,1	..	..
Kokonaishedelmällisyys	1,73	1,84	1,83	1,85	1,86	..	..
HAMMASHUOLTO							
Hammashuollon käynnit	4 849 000	4 942 000	4 981 000	5 031 000	4 977 000	..	..
Hoitotakuun toteutuminen, % terveyskeskuksista							
– hoidon tarpeen arviointi 3 arkipäivän aikana	..	88	90	94	96	97	..
– hoitoon pääsy 6 kuukaudessa	..	76	74	74	73	70	..

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tavoite
VANHUSTEN PALVELUT, % 75 VUOTTA TÄYTTÄNEISTÄ							
– kodinhoitoapu	19,7	18,6	18,9	19,2	20,4	..	20,0
– palveluasuminen	4,0	5,7	6,0	6,2	6,5	..	6,5
– vanhainkodit	5,3	4,1	4,0	3,8	3,5	..	4,0
– terveyskeskusten pitkäaikaishoito	3,0	2,4	2,2	2,1	1,9	..	1,5
– omaishoidontuki	3,0	3,7	3,9	4,1	4,1	..	5,0
VAMMAISPALVELUT							
– vaikeavammaisten kuljetuspalvelut	66 568	84 269	86 726	88 539	91 382	..	..
– henkilökohtainen avustaja	2 817	4 583	5 034	5 435	6 598	..	..
– tulkkipalvelut	3 137	3 791	3 961	4 024	4 088	..	..
PÄIVÄHOIDOSSA OLEVIEN OSUUS IKÄRYHMÄSTÄ, %							
– 1—2-vuotiaat	35	39	40	42	40	..	44
– 3—5-vuotiaat	66	70	72	73	73	..	75
TOIMEENTULOTUKEA SAANEET							
– kotitaloudet	271 686	226 617	217 842	215 570	238 755	..	200 000
– henkilöt	454 353	358 369	342 492	339 394	377 688	..	315 000
VALTIONOSUUSPROSENTTI[4]	24,20	33,32	33,88	32,74	34,64	34,08	34,11
Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin[5], mrd. euroa	2,2	4,0	4,3	5,1	5,6	5,7	5,9
Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien kokonaismenoista, %	50,9	53,2	53,4	54,0	55,0	..	55

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus ja sosiaali- ja terveysministeriö

[1] Synnyttäjää kohden

[2] 0—7-vuotiasta kohden

[3] 7—18-vuotiasta kohden

[4] Vuodesta 2010 lähtien kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti

[5] Vuodesta 2010 alkaen sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus on ollut osa peruspalvelujen valtionosuutta VM:n perusluokassa. Taulukossa on laskennallinen arvio sosiaali- ja terveydenhuollon osuudesta.

.. Tietoa ei saatavissa

Sairausvakuutuksen korvaamien sairauspäivärahojen määrä väheni edelleen. Kustannukset vuositasolla nousivat kuitenkin pari prosenttia edellisestä vuodesta. Sekä vanhempainpäivärahaa saavien äitien että isien määrä nousi hieman. Yksityisten lääkärikäyntien osalta korvattujen käyntien määrä ja kustannukset pysyivät edellisvuoden tasolla, kun taas hammashoidossa oli pientä laskua. Lääkkeiden korvauskerrat ja kustannukset pysyivät edellisen vuoden tasolla. Lääkekustannusten kasvua on hillinnyt huhtikuussa 2009 voimaan tullut lääkkeiden viitehintajärjestelmä.

TAULUKKO 179. Sairausvakuutusetuuksien lukumäärät vuosina 2000 ja 2006—2010

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Sairauspäivärahan saajat	296 300	348 850	347 800	342 800	326 605	318 036
Sairausvakuutuksen kustantamat omavastuukerrat, 1 000 kpl						
– lääkkeet[1]	19 180	24 600	26 417	27 515	28 890	29 255
– yksityislääkärikäynnit	3 349	3 503	3 640	3 711	3 758	3 725
– yksityishammashoitokäynnit[2]	1 199	2 809	2 844	2 863	2 855	2 761
– yksityinen tutkimus ja hoito	1 111	1 295	1 339	1 381	1 420	1 624
– matkat	3 209	4 471	4 621	4 861	5 040	5 199
Kelan kuntoutusetuuksien saajat	96 044	106 479	105 326	104 247	100 101	98 808
Vanhempainpäivärahan saajat						
– äidit	97 400	100 200	101 150	101 174	102 267	103 577
– isät	42 924	48 830	51 159	54 000	54 570	56 393

Lähde: Kansaneläkelaitos

[1] Lääkekorvausjärjestelmä muuttui 1.1.2006.

[2] Vuodesta 2010 lähtien korvausta on saanut hammaslääkärin palvelujen lisäksi myös suuhygienistin palveluista.

Ensimmäinen suurista ikäluokista täytti vanhuuseläkkeen alarajan eli 63 vuotta vuonna 2008, joten vanhuuseläkkeen saajien määrä on kasvussa. Työttömyyseläkkeen saajat sen sijaan vähenevät, koska työttömyyseläkkeeseen oikeutettujen ikäluokkien määrä vähenee vähitellen. Osa-aikaeläkkeen saajien määrä nousi ja työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrä laski edellisestä vuodesta.

Keskimääräiset kokonaiseläkkeet kohosivat hieman. Vuonna 2010 keskimääräinen vanhuuseläke (omaeläke) oli miehillä 1 687 euroa/kk ja naisilla 1 097 euroa/kk. Alkavat eläkkeet ovat keskimäärin tätä korkeampia. Kotitalouskohtaisesti ja verotus huomioiden eläkeläiskotitalouksissa asuvien toimeentulo yltää noin 70 prosenttiin ammatissa toimivien tulotasosta.

Ansiopäivärahan ja peruspäivärahan saajien määrä kasvoi voimakkaasti vuonna 2009, mutta vuonna 2010 ansiopäivärahan saajien määrä laski ja peruspäivärahan saajien määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Työmarkkinatuen saajien määrä on sen sijaan kasvanut vasta 2010. Asumistuen tarve on edelleen kasvussa ja tukea maksettiin selvästi edellisvuotta enemmän.

TAULUKKO 180. Eläkkeensaajat vuonna 2000 ja 2006—2010

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Vanhuuseläke	869 700	964 400	978 300	1 005 300	1 048 400	1 093 300
Osa-aikaeläke	24 500	30 600	30 000	29 100	27 900	28 800
Työkyvyttömyyseläke	276 300	267 400	271 600	272 900	272 300	267 200
Työttömyyseläke	54 300	47 700	50 300	50 800	46 600	33 900
Leskeneläke	252 800	262 600	263 400	263 500	263 800	263 500

Lähde: Eläketurvakeskus ja Kela

TAULUKKO 181. Työttömyyspäivärahojen saajat vuonna 2000 ja 2006—2010

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Ansiopäiväraha	296 400	255 920	232 620	224 720	366 590	357 926
Peruspäiväraha	43 330	49 941	44 665	44 778	63 949	65 238
Työmarkkinatuki	286 581	224 418	202 554	183 485	184 009	198 663
Aikuiskoulutustuki [1]	-	7 480	7 990	7 754	7 319	8 852
Koulutustuki	..	38 134	39 050	35 699	43 287	18 250
Koulutuspäiväraha [2]	..	3 538	3 607	3 447	3 963	2 454

Lähde: Kansaneläkelaitos ja sosiaali- ja terveysministeriö

[1] Maksettu 1.8.2001 alkaen.

[2] Saajia keskimäärin kuukauden aikana

.. Tietoa ei saatavissa

Lähde: Kansaneläkelaitos

TAULUKKO 182. Yleisen asumistuen saajat vuosina 2000 ja 2006—2010

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Yleinen asumistuki, ruokakunnat	170 352	150 169	142 235	139 386	161 842	164 154

Lähde: Kansaneläkelaitos

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Kaste-ohjelman palvelujärjestelmää koskevien tavoitteiden toteutumista edistettiin sektorirajoja ja toimintatapoja rikkovilla valtionavustushankkeilla, joiden tavoitteena ovat kestävät rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä. Painotuksina olivat lasten, nuorten ja perheiden palvelut, vanhusten palvelujen kehittäminen, terveyden edistämisen rakenteiden luominen sekä terveydenhuollon henkilöstön kehittäminen. Hankkeilla on käynnistetty uusia toimintamalleja ja yhdistetty palveluja yli sektorirajojen. Uusilla malleilla on muun muassa laskettu erikoissairaanhoidon lähetteiden määrää ja vanhuspalveluissa vähennetty laitoshoitoa.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen (Paras-hanke) puitelain mukainen valmistelu, erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä koskeva lainsäädäntötyö jatkui. Peruslinjauksia valmisteleva työryhmä antoi väliraporttinsa. Sen linjauksissa korostettiin muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon yhtenäisyyttä sekä sitä, että järjestämis- ja rahoitusvastuun tulee olla yhdellä, riittävän vahvalla vastuutaholla.

Uusi terveydenhuoltolaki hyväksyttiin joulukuussa 2010 ja se tulee voimaan 1.5.2011. Lain tarkoituksena on edistää terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta sekä vahvistaa palvelujen asiakaskeskeisyyttä ja perusterveydenhuollon toimintaedellytyksiä. Laki lisää potilaan mahdollisuuksia valita hoitava terveydenhuollon toimintayksikkö yli kuntarajojen. Terveyden-

huollon ammattihenkilölain muutoksilla laajennettiin muun muassa sairaanhoitajien lääkkeenmääräämisoikeutta. Uudistuksen tarkoituksena on tukea työnjaon ja tehtäväkuvien kehittämistä sekä edistää hoitoon pääsyä ja nopeuttaa hoidon aloittamista tietyissä potilasryhmissä.

Kertomusvuonna valmistellut kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutokset parantavat erityisesti vanhusten ja vammaisten mahdollisuutta valita kotikuntansa. Pitkäaikaiseen hoitoon sijoitettu henkilö voi valita kotikunnakseen sen kunnan, jonka alueella hän tosiasiassa asuu. Vuoden 2011 alussa voimaan tulleet lakimuutokset mahdollistavat myös heidän hakeutumisensa muun kunnan kuin kotikunnan palvelujen piiriin ja näin esimerkiksi muuton lähemmäksi omaisia.

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmä jätti esityksensä uuden lainsäädännön peruslinjauksiksi, minkä pohjalta ryhdyttiin valmistelemaan uutta sosiaalihuoltolakia. Päivähoitolakiin lisättiin kunnan rajat ylittävän päivähoidon saantimahdollisuus.

Kertomusvuonna valmisteltiin myös ns. vanhuspalvelulakia. Lisäksi Ikähoiva-työryhmä jatkoi ikäihmisten ympärivuorokautisen hoiva- ja hoitopalvelujen rakenteita ja sisältöä sekä asumispalvelujen asiakasmaksuja koskevien linjausten valmistelua. Laitoshoidossa oleville ryhdyttiin maksamaan eläkkeensaajan hoitotukea ja vammaistukea laitoshoidon ajalta.

Valtakunnallisesti keskitettyjen tietojärjestelmien kehittämistä ja käyttöönottoa jatkettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä sähköisestä lääkemääräyksestä annettujen lakien pohjalta. Sähköisen lääkemääräyksen osalta siirryttiin toiminnalliseen vaiheeseen, kun se otettiin käyttöön Turussa keväällä 2010. Hanke organisoitiin uudelleen niin, että operatiivinen johtaminen siirrettiin vuoden 2010 lopussa uuteen THL:ssä aloittaneeseen yksikköön strategisen johtamisen jäädessä ministeriöön.

Kertomusvuonna jatkuivat myös palveluinnovaatiohanke sekä Toimiva terveyskeskus -toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on parantaa perusterveydenhuollon toimivuutta, laatua ja vaikuttavuutta. Vuonna 2010 aloitettiin näyttöön perustuvan pitkäaikaissairauksien ehkäisyn ja hoidon mallin käyttöönotto.

TAULUKKO 183. Toimiviin palveluihin ja kohtuulliseen toimeentuloturvaan käytettyjä voimavaroja vuosina 2006—2010, milj. euroa

	2006	2007	2008	2009	2010
STM:n toimintaresurssit					
Terveysosasto, perhe- ja sosiaalipalveluosasto, sosiaali- ja terveyspalveluosasto, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto sekä vakuutusosasto	10,5	11,5	13,2	14,6	14,4
STM:n erillisprojektien erillismäärärahat					
Kansallinen terveydenhuollon hanke	0,7	0,7	0,1	0,2	-
Sosiaalialan kehittämishanke	0,6	1,5	0,4	0,2	-
Kansallisen elektronisen sairauskertomuksen kehittäminen (tietoyhteiskuntaohjelma)	0,5	0,9	0,5	0,8	0,1
Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät	-	-	-	1,3	2,0
Sosiaalihuollon tietoteknologiahanke	-	-	-	0,3	0,08
Korvaus Kansaneläkelaitokselle sähköisen arkiston rakentaminen ja ylläpito	-	4,7	5,1	6,7	5,2
Työterveyshuoltolain toimeenpano	0,1	0,1	0,2	1,1	0,7
Palvelulainsäädäntöhanke	0,2	0,2	-	-	-
Innovaatiohanke	-	-	0,05	0,2	0,6
Toimiva terveyskeskus -toimenpideohjelman toteuttaminen	-	-	-	0,07	0,2
Perhehoitohankkeet	-	-	-	0,07	0,1
Kaste-ohjelman toimeenpano	-	-	-	0,2	0,6
Vakuutustoiminnan kehittämishanke	-	-	-	-	0,06
Etätulkkaushanke	-	-	-	-	0,3
Pidä kiinni -hoitojärjestelmän jatkuvuuden turvaaminen	-	-	-	-	0,4
Hallinnonalan laitokset					
Stakes	20,5	23,5	25,4	-	-
Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta	1,7	1,8	2,2	2,2	2,2
Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta	1,9	2,9	3,4	4,6	4,5
Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	2,9	3,7	5,9	-	-
Lääkelaitos ja Lääkehoidon kehittämiskeskus	2,7	2,8	2,7	-	-
Valvira	-	-	-	11,4	16,8
Fimea	-	-	-	19,7	20,7

TAULUKKO 184. Eräät kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot vuosina 2000 ja 2006—2010, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2006	2007	2008	2009	2010 arvio
Lasten päivähoito, sis. pienten lasten hoidon tuet	1 882	2 170	2 283	2 456	2 578	2 665
Vanhusten laitoshoito	652	845	890	946	980	1 014
Vammaishuollon laitoshoito	140	176	185	193	199	206
Vammaisten työllistämistoiminta	125	148	158	167	173	179
Kotipalvelu	463	627	641	699	732	757
Muut vanhusten ja vammaisten palvelut	735	1 462	1 634	1 859	2 125	2 197
Toimeentulotuki	428	446	476	526	615	636
Perusterveydenhuolto	1 984	2 800	2 973	3 244	3 362	3 476
Hammashuolto	239	371	390	434	469	485
Erikoissairaanhoito	2 956	4 364	4 568	4 954	5 195	5 372

Lähde: Tilastokeskus ja STM

TAULUKKO 185. Sairausvakuutuksen menoja vuosina 2000 ja 2006—2010, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Vanhempainpäivärahat	479	692	772	831	910	957
Sairauspäivärahat	494	745	767	773	799	813
Lääkkeet	678	1 100	1 142	1 243	1 245	1 225
Lääkärinpalvelut	60	63	66	66	74	73
Hammaslääkäripalvelut[1]	41	92	94	119	125	120
Tutkimus ja hoito	58	60	65	68	70	72
Matkat ja sairaankuljetukset	108	181	196	215	234	251
Kuntoutusmenot	220	289	291	295	300	305

Lähde: Kansaneläkelaitos

[1] Vuodesta 2010 lähtien korvausta on saanut hammaslääkärin palvelujen lisäksi myös suuhygienistin palveluista. Vuonna 2010 hammaslääkäripalvelujen osuus oli 113 miljoonaa euroa ja suuhygienistin palvelujen 7 miljoonaa euroa.

TAULUKKO 186. Eläkemenot vuosina 2000 ja 2006—2009, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2006	2007	2008	2009
Vanhuuseläkkeet (sis. varhennetut)	8 762	12 259	13 050	13 827	15 302
Osa-aikaeläkkeet	134	215	214	216	221
Työkyvyttömyyseläkkeet (sis. yksilölliset varhaiseläkkeet)	2 745	3 047	3 122	3 061	3 160
Työttömyyseläkkeet	621	673	679	723	696
Perhe-eläkkeet	1 232	1 451	1 493	1 536	1 615

Lähde: Eläketurvakeskus

TAULUKKO 187. Työttömyysturvan menot vuosina 2000 ja 2006—2010, milj. euroa[1]

Tehtäväalue	2000	2006	2007	2008	2009	2010 [1]
Peruspäiväraha	83	109	94	96	166	205
Ansiopäiväraha	1 306	1 376	1 230	1 157	1 780	2 099
Työmarkkinatuki	829	794	706	645	710	791
Koulutustuki	..	183	194	185	226	133
Koulutuspäiväraha	..	19	21	21	24	2

Lähde: Kansaneläkelaitos ja sosiaali- ja terveysministeriö

[1] Koulutusajan menojen tilastointi on muuttunut vuonna 2010. Niiden työttömien osalta, jotka ovat aloittaneet vuonna 2010 tai sen jälkeen omaehtoisen tai työvoimapoliittisen koulutuksen, koulutusajan menot sisältyvät ansiopäivärahan, peruspäivärahan tai työmarkkinatuen menoihin. Tämä selittää työttömyyspäivärahamenojen nousua ja koulutusajan menojen laskua vuonna 2010.

.. Tietoa ei saatavissa

TAULUKKO 188. Lapsiperheiden etuuksiin käytettyjä voimavaroja vuosina 2000 ja 2006—2010, milj. euroa

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Lapsilisät	1 387	1 419	1 411	1 425	1 437	1 433
Äitiysavustukset (sis. adoptiotuki)	9	11	10	11	11	11

Lähde: Kansaneläkelaitos

TAULUKKO 189. Yleisen asumistuen menot vuosina 2000 ja 2006—2010, milj. euroa

	2000	2006	2007	2008	2009	2010
Yleinen asumistuki	467	439	431	428	482	530

Lähde: Kansaneläkelaitos

17.6 Sukupuolten tasa-arvon edistäminen

Tavoitteiden toteutuminen

Ero miesten ja naisten säännöllisen työajan ansioissa on kaventunut hitaasti vuodesta 2003 lähtien. Vuonna 2010 naisten säännöllisen työajan ansioiden osuus miesten vastaavista ansioista oli ennakkotietojen mukaan sama kuin edellisenä vuonna eli 81,8 %. Palkkaerot ovat pienentyneet viime vuosina kaikilla sektoreilla. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2010 palkkaero oli hieman pienempi yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Naisyrittäjien määrä on pysynyt hyvin samanlaisena.

Sekä miehillä että naisilla määräaikaisten työsuhteiden osuus on vähentynyt 2000-luvulla, mutta ennakkotietojen mukaan osuus nousi vuonna 2010. Määräaikaisuus on yleisempää julkisella kuin yksityisellä sektorilla, ja yleisempää naisilla kuin miehillä.

Isät käyttävät yhä vain pienen osan vanhempainpäivärahoista, vaikka osuus on ollut pidempään kasvusuunnassa. Isyysrahaa käyttää siihen oikeutetuista isistä lähes kolme neljästä.

TAULUKKO 190. Sukupuolten välisen tasa-arvon tunnusluvut vuosina 2000 ja 2006—2010 sekä STM:n tavoitteet vuodelle 2011

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011 tavoite
Naisten säännöllisen työajan ansioiden osuus miesten vastaavista ansioista, %	80,6	80,8	81,0	81,2	81,8	81,8[1]	82,0
Määräaikaisten työsuhteiden osuus työsuhteista, %							
– miehet	13,0	12,6	12,3	11,2	10,6	12,4	12,0
– naiset	19,9	20,0	19,4	18,8	18,4	18,5	18,0
Vanhempainpäivärahapäivistä maksettu isille, %	4,2	5,7	6,1	6,6	6,7	7,1	7,0
Vanhempainpäivärahaa käyttäneiden isien osuus, %	63,1	70,5	71,6	72,8	73,9	..	73,0

Lähde: Tilastokeskus ja Kansaneläkelaitos

[1] ennakkotieto

.. Tietoa ei saatavissa

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Kaikkien aikojen ensimmäinen selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta valmistui ja hallitus antoi sen eduskunnalle lokakuussa. Selonteko arvioi viimeisten runsaan 10 vuoden aikana harjoitettua tasa-arvopolitiikkaa ja linjaa sen painopisteitä vuoteen 2020 asti. Hallituksen tasa-arvo-ohjelman seurantaryhmä jatkoi ohjelman toimeenpanoa ja valmisteli loppuraporttia. Kolmikantaisen samapalkkaisuusohjelman painopisteet olivat palkkausjärjestelmien kehittäminen, segregaation lieventäminen ja työpaikkojen tasa-arvosuunnittelun edistäminen. Ohjelma järjesti seminaa-

rin sopimuspolitiikasta ja palkkausjärjestelmistä. Kertomusvuonna toteutettiin myös samapalkkaisuusohjelman kokonaisarviointi. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista tuettiin kaikissa ministeriöissä muun muassa kouluttamalla virkamiehistöä ja kehittämällä ministeriöiden toiminnallisten tasa-arvotyöryhmien työmenetelmiä. Tasa-arvolain toimivuutta koskeva selvitys annettiin eduskunnalle ja aloitettiin eduskunnan em. selvityksestä antaman lausunnon mukaiset lainvalmistelutoimet. Kertomusvuonna hyväksyttiin itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevan tasa-arvodirektiivin muutosdirektiivi. Hallituksen poikkihallinnollinen ohjelma naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi (2010—2015) valmistui ja sen toimeenpano aloitettiin. Toimeenpanoa ja seurantaa koordinoivat sosiaali- ja terveysministeriö ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Voimavarojen käyttö

TAULUKKO 191. Sukupuolten tasa-arvon edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2006—2010, milj. euroa

	2006	2007	2008	2009	2010
STM:n toimintaresurssit					
Tasa-arvoyksikkö	0,7	0,7	0,7	1,1	1,1
Tasa-arvovaltuutetun toimisto	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
STM:n erillisprojektien erillismäärärahat					
Kansallinen toimenpideohjelma lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi	0,4	0,3	-	-	-

Työsuojelurahasto

Työsuojelurahaston tehtävät perustuvat työsuojelurahastolakiin ja ministeriön vahvistamiin sääntöihin. Rahasto edistää tapaturmavakuutusvelvollisten työnantajien ja näiden palveluksessa olevien työntekijöiden etua. Työsuojelurahaston toimintaa valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. Työsuojelurahasto saa varansa työnantajien maksamista lakisääteisistä tapaturmavakuutusmaksuista, joista Tapaturmavakuutuslaitosten liitto tulouttaa rahastolle vuosittain 1,75 %. Vuoden 2010 kertymä oli 8,9 milj. euroa. Tämä on 1,5 milj. euroa eli 14 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Rahasto vastaanotti ja käsitteli 464 hakemusta, mikä on kolme hakemusta enemmän kuin vuonna 2009. Haettu summa 23,2 milj. euroa oli noin 1,3 milj. euroa eli 15 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Vuonna 2010 Työsuojelurahasto myönsi määrärahoja yhteensä 6,5 milj. euroa eli noin seitsemän prosenttia vähemmän kuin vuonna 2009. Hyväksyttyjä hakemuksia oli 230 kappaletta. Työturvallisuuskeskuksen toiminnan tuki oli 2,75 milj. euroa. Rahasto myönsi työelämän tutkimus- ja kehitystoimintaan yhteensä 9,2 milj. euroa eli noin kuusi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2009.

Työsuojelurahaston tuella oli käynnissä noin 400 hanketta vuoden 2010 lopussa. Vuoden aikana valmistui 201 hanketta: 49 tutkimus- ja kehityshanketta, 17 koulutus- ja tiedotushanketta, 37 kehittämisavustusta sekä 98 stipendiä.

EU:n rakennerahastot

Sosiaali- ja terveysministeriön rakennerahastotoiminnassa on ohjelmakaudella 2007—2013 painotettu laajojen, ministeriön pitkänaikavälin strategisia linjauksia tukevien hankkeiden rahoittamista. Vuonna 2010 oli käynnissä yhteensä 13 hanketta. Aluehallintouudistuksen myötä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan alueosioiden ESR-toiminnot siirtyivät vuoden 2010 alusta ELY-keskuksiin ja EAKR-toiminnot puolestaan maakuntien liittoihin.

TAULUKKO 192. STM:n hallinnoimat EU:n rakennerahastohankkeet; määrärahat sekä henkilöstöresurssit vuosina 2006—2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Käynnissä olevat projektit	155	162	172	8	13
Sidottu hankkeisiin STM:ssä, ESR/EAKR + valtio, 1 000 euroa	12 482	7 193	1 210	2 016	3 414
Sidottu hankkeisiin ISLH:ssa, ESR/EAKR + valtio, 1 000 euroa	2 632	844	54	-	-
Henkilöstöresurssit, htv	6,7	7,1	6,5	5,5	4,5

17.7 Valtionyhtiöiden kehitys ja omistajapolitiikka

Alko

Valtion kokonaan omistaman Alko Oy:n perustehtävänä on huolehtia sille alkoholilaissa yksinoikeudeksi säädetyn alkoholijuomien vähittäismyynnin harjoittamisesta. Järjestelyn tavoitteena on alkoholinkulutuksen aiheuttamien haittojen ehkäiseminen.

Vuonna 2010 Alko Oy:n myynti laski edellisvuodesta kolme prosenttia samalla kun alkoholijuomien koko tilastoitu kulutus laski kaksi prosenttia. Alko Oy:n myynnin rakenne miedontui edelleen, kun mietojen viinien myynti lisääntyi 0,5 % ja väkevien alkoholijuomien myynti väheni 5,7 %. Vuoden 2010 aikana ei perustettu uusia myymälöitä. Vuoden lopussa Alkolla oli 343 myymälää 206:ssa eri kunnassa ja 116 myymäläverkostoa täydentävää tilauspalvelupistettä 97 kunnassa.

Alko Oy on toiminut sosiaali- ja terveysministeriön ohjaamassa Alkoholiohjelmassa 2009—2011 erityisesti alkoholin lapsille ja perheille aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Ikärajatarkastusten määrä myymälöissä lisääntyi noin 2,6 miljoonaan tarkastukseen ja yhtiö kontrolloi omaa valvontaansa ns. haamuostajien avulla. Yhtiö jatkoi vuonna 2009 aloittamaansa ”Lasten seurassa” -hanketta yhdessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, A-klinikkasäätiön ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Vuonna 2010 tavoitteena oli vanhempien tietouden lisääminen alkoholinkäytön

lapsille aiheuttamista haitoista sekä konkreettisten toimintamallien levittäminen lasten ja perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille. Alko Oy lahjoitti vuonna 2010 päihdelääketieteen opetuksen ja päihdetyön kehittämiseksi 2,5 milj. euroa.

TAULUKKO 193. Alkon toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2006—2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Liikevaihto ilman alkoholijuomaveroa, milj. euroa	549,1	582,3	605,5	600,6	591,5
Liikevoitto, milj. euroa	60,1	70,9	71,5	74,6	71,9
Voitto ennen satunnaiseriä, milj. euroa	61,9	73,7	74,5	76,7	73,4
Tilikauden voitto, milj. euroa	46,5	54,8	56,6	57,7	115,2
Taseen loppusumma, milj. euroa	234,6	242,1	252,9	272,4	347,9
Alkon osuus tilastoidusta alkoholin myynnistä, %	43,7	43,6	42,6	42,0	41,0
Omavaraisuusaste, %	33,1	35,3	33,7	32,2	42,1
Sijoitetun pääoman tuotto, %	83,3	90,5	87,4	88,2	62,8
Henkilöstö keskimäärin	2 535	2 609	2 640	2 641	2 606
Valtion verotulot alkoholin myynnistä, milj. euroa [1]	992	1 015	1 092	1 207	1 273[2]

[1] Sisältää verotulot kaikesta alkoholin myynnistä (Alko, ravintolat, kaupat, kioskit, huoltamot jne.)

[2] TA-arvio.

Raha-automaattiyhdistys

Raha-automaattiyhdistyksen tehtävänä on harjoittaa yksinoikeudella raha-automaatti- ja kasinopelitoimintaa Suomessa. Raha-automaattiyhdistyksen voitto käytetään valtion budjetin kautta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Raha-automaattiyhdistyksen liikevaihto kasvoi 3,7 % ja tilikauden voitto lisääntyi 1,9 %. Vuonna 2010 valtioneuvosto myönsi avustuksia Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 278,2 milj. euroa 806 yleishyödylliselle yhteisölle ja säätiölle terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistäviin tarkoituksiin. Avustuksia suunnattiin yhä vahvemmin järjestöjen ja säätiöiden perustoiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä järjestöille luontaisiin auttamisen tapoihin, kuten vapaaehtoistyön järjestämiseen ja vertaistuen tarjontaan. Lisäksi Valtiokonttorille osoitettiin 102,8 milj. euroa sotainvalidien ja veteraanien kuntoutukseen.

TAULUKKO 194. Raha-automaattiyhdistyksen toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2006—2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Liikevaihto, milj. euroa	604	599	605	597	619
Tilikauden voitto, milj. euroa	419	407	403	375	382
Tilikauden voitto, % liikevaihdosta	69	68	67	63	62
Sijoituspaikkamaksut, milj. euroa	94	92	92	90	94
Henkilöstökulut, milj. euroa	45	48	50	54	58
Henkilöstö	1 612	1 645	1 689	1 690	1 589

18 Ympäristöministeriö

Ministereiden katsaus toimialan toimintaan ja toimialan toiminta-ympäristön merkittävimpiin muutoksiin

Joulukuussa pidetyssä Cancúnin ilmastokokouksessa saatiin tärkeitä edistysaskeleita kohti uutta ilmastosopimusjärjestelmää. Cancúnissa hyväksyttiin virallisesti merkittävä osa Kööpenhaminan sitoumuksen keskeisistä elementeistä. Kokouksessa päätettiin uuden ilmastorahaston perustamisesta ja sovittiin tavoitteista tulevalle ilmastorahoitukselle. EU:ssa, kuten myös ympäristöministeriössä, oltiin tyytyväisiä lopputulokseen. Vaikka kaikkia tavoitteita ei saavutettukaan, tulosta voidaan kuitenkin pitää tulevaisuuden kannalta toiveikkaana.

Osana Yhdistyneiden kansakuntien huippukokouksen Rio +20 valmistelua Suomi johti kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä koskevan korkean tason työryhmän työskentelyä ja isännöi tätä koskevan kokouksen Helsingissä marraskuussa.

Vuosi 2010 oli luonnon monimuotoisuuden teemavuosi. Hallituksen esitykset Selkämeren kansallispuistosta ja Sipoonkorven kansallispuistosta valmisteltiin ja eduskunta hyväksyi lait maaliskuussa 2011. Porvooseen perustettiin viides kansallinen kaupunkipuisto. Metsäluonnon suojelemisessa jatkettiin METSO-ohjelman toteuttamista. Vuoden 2010 lopulla valmistui arviointi Suomen eliölajien uhanalaisuudesta. Se osoitti, että uhanalaistumiskehitys on jatkunut, mutta myös suojelukeinot ovat toimineet. Kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen osapuolikokous pidettiin Japanin Nagoyassa marraskuussa ja siellä päästiin yhteisymmärrykseen yhteisistä tavoitteista luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi.

Uutta jätelakia koskeva hallituksen esitys hyväksyttiin eduskunnassa maaliskuussa 2011. Tarkoituksena on ehkäistä jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Lailla pannaan täytäntöön EU:n jätedirektiivi.

Hajajätevesiasetuksen toimeenpanossa koettujen ongelmien vuoksi eduskunnalle annettiin syksyllä 2010 hallituksen esitys ympäristönsuojelulain muuttamisesta. Muutoksilla täsmennetään mahdollisuuksia poiketa jätevesiä koskevista asetuksen käsittelyvaatimuksista. Voimassa oleva hajajätevesiasetus kumotaan ja korvataan uudella asetuksella eduskunnan edellyttämällä tavalla. Vesienhoidon toteutusohjelmaa

2010—2015 valmisteltiin valtioneuvostokäsittelyä varten laajassa vuorovaikutuksessa eri hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa. Meristrategiadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvät säädösesitykset annettiin syksyllä ja eduskunta hyväksyi ne helmikuussa 2011.

Vähittäiskaupan sijainninohjaus on ollut laajasti julkisuudessa esillä. Erityisesti suurten seudullisten kaupan yksiköiden ohjauksessa on havaittu ongelmia, jotka ovat aiheuttaneet keskusta-alueiden palveluiden heikentymistä sekä vaikeuttaneet kaupan palveluverkon pitkäjänteistä kehittämistä. Maaliskuussa 2011 hyväksytyssä hallituksen esityksessä maankäyttö- ja rakennuslain vähittäiskaupan sijainnin ohjausta koskevia säännöksiä selkeytettiin ja kaupan palveluverkon kehittämisen seudullista näkökulmaa vahvistettiin.

Hallituksen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteena on lisätä tuulivoimatuotantoa merkittävästi nykyisestä. Tuulivoimarakentamisen edistämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakia muutettiin niin, että tuulivoimaloiden rakennuslupien myöntäminen voi perustua aikaisempaa laajemmin yleiskaavoitukseen.

Ympäristöministeriö laati lokakuussa yhteistyössä SITRAn ja TEKESin kanssa toimenpideohjelman Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika (ERA17). Tarkoituksena on vähentää rakennuksista ja yhdyskuntien toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Uudisrakentamisessa energiatehokkuutta koskevia rakentamismääräyksiä tiukennettiin vuoden 2010 alussa ja valmisteltavana olevilla uusilla määräyksillä on tarkoitus parantaa energiatehokkuutta edelleen vuodesta 2012 alkaen. Myös korjausrakentamisen tiukempien energiatehokkuusvaatimusten valmistelu käynnistettiin.

Asuntorakentamisen elvytystä jatkettiin myös vuonna 2010 ja valtion tukeman asuntotuotannon määrä oli edelleen korkealla tasolla. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus teki rakentamisen aloittamisen mahdollistavia päätöksiä yli 12 000 asunnolle. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaa toteutettiin hallituksen asettamien tavoitteiden ja kaupunkien kanssa solmittujen aiesopimusten mukaisesti. Myös kehitysvammaisten asumisen ohjelma eteni ja kehitysvammaisille suunnattujen asuntokohteiden investointiavustusta korotettiin.

Uusi valtion aluehallinto aloitti vuoden 2010 alusta. Ensimmäisenä toimintavuonna on mennyt runsaasti aikaa toimintamallien luomiseen ja organisaatiokulttuurien yhteensovittamiseen. Uusia yhteistyömahdollisuuksia on jo löydetty, hyvään yhteistyöhön on jo päästy esimerkiksi liikenteen sekä maatalouden ympäristöasioissa. Sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa että aluehallintovirastoissa ympäristöministeriön asettamat tulostavoitteet saavutettiin pääosin hyvin.

Paula Lehtomäki
Ympäristöministeri

Jan Vapaavuori
Asuntoministeri

18.1 Hallinnonalan vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen ja resurssien käyttö

Valtioneuvosto ja ympäristöministeriö asettivat vuodelle 2010 seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Ympäristöministeriö on arvioinut tavoitteiden toteutumista johdon tekemänä itsearviointina. Vaikuttavuustavoitteissa aikajänne on usein huomattavan pitkä ja tavoitteiden toteutuminen on mahdollista lopullisesti todeta vasta usean vuoden kuluttua. Sen vuoksi arviointi perustuu tässä vuoden 2010 toimenpiteisiin ja aikaansaatuihin tuloksiin, joilla luodaan edellytyksiä vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseen.

TAULUKKO 195. Ympäristöministeriön yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen (arvosana-asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä)

Valtioneuvoston asettamat tavoitteet	Arvosana
Vaikutetaan kansainvälisesti siihen, että pysyttäisiin EU:n hyväksymässä tavoitteessa rajoittaa ilmaston lämpenemistä.	hyvä
Rakennusten energiankulutus vähenee ja yhdyskuntarakenne eheytyy.	hyvä
Rakentamista elvytetään luomalla suotuisia edellytyksiä asuntojen uustuotannolle ja korjausrakentamiselle.	erinomainen
Helsingin seudulla asuntorakentamisen edellytykset paranevat ja asuntotonttien kaavoitus ja tarjonta kasvaa.	hyvä
Itämeren tila paranee ja ympäristöriskit vähenevät.	hyvä
Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen hidastuu.	hyvä
YMPÄRISTÖMINISTERIÖN ASETTAMAT TAVOITTEET	
Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja luonnon monimuotoisuuden suojelu	
Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman 2008—2016 toimet turvaavat metsäisten luontotyyppien ja metsälajien suojelua. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään vapaaehtoisuuteen perustuvilla suojelukeinoilla ja suojelualueiden ekologista tilaa parannetaan alueiden ennallistamisella ja hoidolla.	hyvä
Vaarallisimpien kemikaalien ja pienhiukkasten esiintyminen ympäristössä sekä ihmisten altistuminen niille vähenevät asteittain.	hyvä
Itämereen ja sisävesiin kohdistuva ravinnekuormitus vähenee ja tärkeiden pohjavesien pilaantumisriski pienenee.	hyvä
Yhdyskuntajätteen määrän kasvu hidastuu ja kääntyy laskuun, jätteiden hyödyntäminen tehostuu ja kaatopaikoille viedyn jätteen määrä vähenee.	hyvä
Kestävä yhdyskuntakehitys, rakentaminen ja asuminen	
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat tehokkaasti maakuntien ja kuntien kaavoituksessa.	hyvä
Kaavoitus- ja maapolitiikan välineiden käyttö kunnissa on aktiivista kysyntää vastaavan asuntotuotannon, elinkeinoelämän toimintaedellytysten, kestävän yhdyskuntakehityksen ja elinympäristön laadun turvaamiseksi.	tyydyttävä
Kasvukeskuksissa on riittävästi vuokra- ja omistusasuntoja, ja vuokrien ja asuntohintojen kehitys on maltillista.	tyydyttävä
Rakennusvalvonnan ja rakentamismääräysten kehittäminen vahvistaa määräysten yhtenäistä tulkintaa, rakentamisen laatua ja energiatehokkuutta sekä tukee rakennuskustannusten alentamista.	tyydyttävä
Ilmastonmuutoksesta aiheutuviin säätilan ääri-ilmiöihin ja riskeihin on varauduttu yhdyskuntien ja rakentamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.	tyydyttävä
Kiinteistönomistajat varautuvat riittävästi tuleviin korjaustoimenpiteisiin.	tyydyttävä
Tiedonhallinta ja verkkopalvelut	
Sähköisten palveluiden ja tietovarantojen kehittäminen jatkuu vuonna 2009 uudistetun tiedon hallinnan strategian mukaisesti tavoitteena tiedon hyvä saatavuus ja laaja hyödyntäminen sekä prosessien ja niitä tukevien tietojärjestelmien tehokkuus.	tyydyttävä
Ympäristöhallinnon uudet viestinnälliset verkkopalvelut vastaavat muuttuvan toimintaympäristön tarpeita.	tyydyttävä
Tiedon hallinnan johtaminen, ohjaus ja palvelujen tuotanto on sopeutettu hallinnon uuden rakenteen mukaiseksi.	hyvä

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutoksen seuranta ja muutoksiin varautuminen säilyivät keskeisenä kysymyksenä kansainvälisten ympäristösopimusten neuvotteluissa sekä Arktisen neuvoston ja Barentsin euroarktisen neuvoston työssä. Suomen arktinen strategia hyväksyttiin 2010 ja se nostaa ilmastonmuutoksen lisäksi esiin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja ympäristön saastumisen estämisen.

EU:n ilmasto- ja energiapaketin toimeenpano jatkui EU:ssa niin sanotussa komitologiassa. EU on oikeudellisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Vertailukohtana ovat vuoden 1990 päästöt. Toimenpidepakettiin kuuluvat myös direktiivi hiilen talteenottoa ja varastointia varten, sitoumukset uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämisestä sekä liikennettä koskevia erillismääräyksiä. Ilmasto- ja energiapaketin direktiivien ja päätösten kansallinen toimeenpano on edennyt suunnitellusti vuoden 2010 aikana.

Suomen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian sekä ilmasto- ja energiapolitiikkaa koskevan valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ilmastopoliittisten toimien toimeenpanoa jatkettiin vuonna 2010. Ympäristöministeriön vastuulla ovat rakennuksiin, yhdyskuntarakenteeseen, fluorattuihin kasvihuonekaasuihin, jätteisiin ja osin päästöyksiköiden kauppaan liittyvät toimet. Ympäristöministeriö hyväksyi 2010 ensimmäiset kotimaiset yhteistoteutushankkeet, joiden avulla vähennetään Yaran typpihappotehtailla kasvihuonekaasujen päästöjä Kioto-kaudella yhteensä kaksi miljoonaa hiilidioksiditonnia.

Kioton pöytäkirjan toimeenpanossa Suomi oli kasvihuonekaasujen inventaariotietojen mukaan Kioton sitoumuskauden ensimmäisinä vuosina 2008 ja 2009 saavuttanut velvoitteensa ja oli noin 6 prosenttia alle vaaditun velvoitetason. Päästöt pienenivät kaikilla raportoiduilla sektoreilla edellisvuoteen verrattuna.

KUVIO 22. Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kehitys vuosina 1990—2009 suhteessa Kioton pöytäkirjan velvoitetasoon

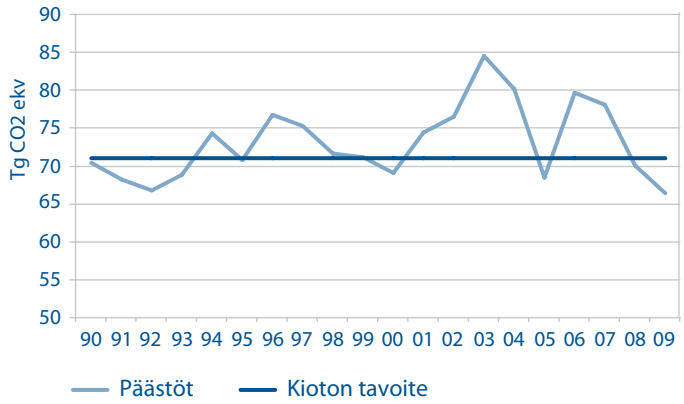

YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN EHKÄISEMINEN JA LUONNON MONIMUOTOISUUDEN SUOJELU

Ympäristönsuojelu

Suomen kestävän kehityksen tila on kansainvälisten vertailujen perusteella hyvä. Kestävän yhteiskunnan indeksivertailussa (Sustainable Society Index 2010) Suomi sijoittui 150 maasta viidenneksi. Oman kansallisen kokonaisarvion pohjalta kestävän kehityksen toimikunta kuitenkin katsoo, että kestävän kehityksen poliittista painoarvoa ja vaikuttavuutta on lisättävä eri hallinnonalojen päätöksenteossa.

Kestävän kulutuksen ja tuotannon kansallisen ohjelman (KULTU) uudistaminen aloitettiin. Uudistustyössä on tavoitteena konkretisoida, miten kulutuksen aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä ja muita ympäristöhaittoja leikataan sekä samalla parannetaan elämänlaatua ja löydetään uusia mahdollisuuksia vihreälle taloudelle ja työpaikkojen syntymiselle. Keskeisenä tavoitteena on myös edistää materiaalitehokkuutta julkisella sektorilla, yrityksissä ja kotitalouksissa. Valtioneuvoston kestäviä julkisia hankintoja koskevan periaatepäätöksen toteuttamista varten valmistui selvitys julkisten hankintojen neuvontapalvelujen kehittämisestä.

Ympäristöministeriö osallistui lokakuussa 2010 valmistuneen kansallisen mineraalistrategian valmisteluun sekä joulukuussa 2010 annetun valtioneuvoston luonnonvaraselonteon valmisteluun. Selonteko perustui biotalousstrategiaan ja mineraalistrategiaan, mutta kokosi yhteen muun muassa vesitalouden, ekosysteemipalvelut sekä materiaali- ja energiatehokkuuden näkökulman. Selonteossa asetetaan strategisiksi tavoitteiksi se, että luonnonvaroja hyödynnetään materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyritään suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja.

Päästökattodirektiivi asettaa EU:n jäsenvaltioiden tietyille päästöille sallitut vuotuiset enimmäismäärät, joita ei saa ylittää vuodesta 2010 alkaen. Päästökatot koskevat rikkidioksidia, typen oksideja, haihtuvia orgaanisia yhdisteitä (lukuun ottamatta metaania) ja ammoniakkia. Pääosa tavoitteista on saavutettu jo hyvissä ajoin ennen vuotta 2010.

KUVIO 23. Päästöjen kehitys kohti vuoden 2010 päästökattoja

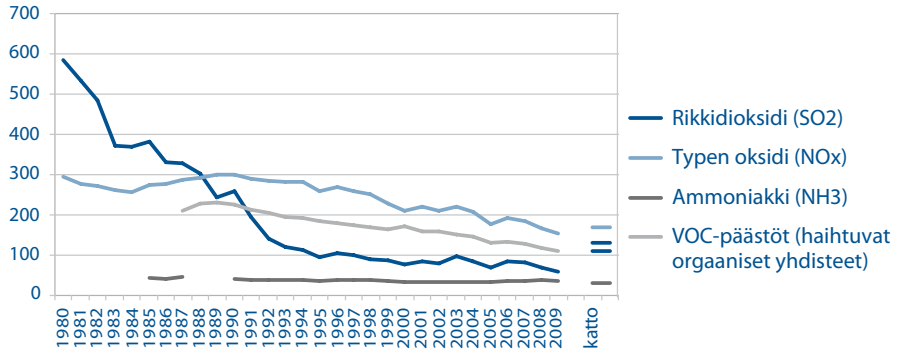

KUVIO 24. Yhdyskuntajätteet käsittelytavoittain

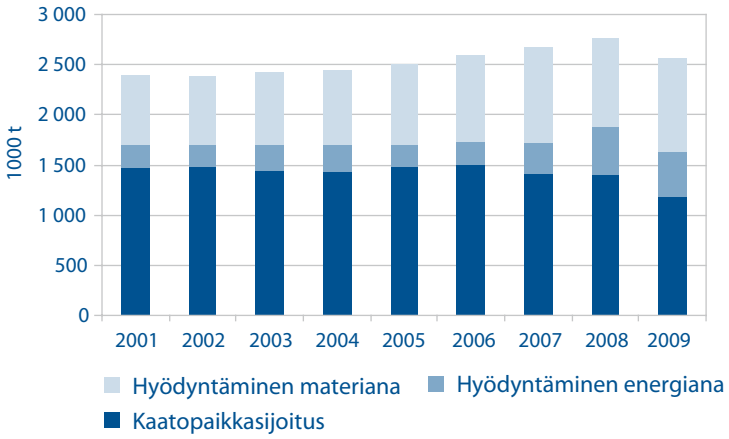

Uusia päästökattoja on valmisteltu vuodelle 2020 ilman epäpuhtauksia koskevan direktiivin (NEC-direktiivi) mukaisesti. Kansallisten enimmäispäästöjen asettamiseen liittyviä pohjatietoja on tarkistettu, ja eri maiden velvoitteita suunniteltu useita vuosia. Uudet päästökatot koskevat tulevaisuudessa aiempien yhdisteiden lisäksi myös pienhiukkasia.

Yhdyskuntajätteen määrän pitkään jatkunut kasvu taittui vuonna 2009. Jätemäärä laski yli 7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Jätteitä hyödynnettiin selvästi aiempaa enemmän: hyödyntämisaste nousi noin 54 prosenttiin. Yhdyskuntajätteestä vietiin kaatopaikoille 1,2 miljoonaa tonnia eli 46 %. Jätteen materiaalikierrätystä ja energiahyödyntämistä tulee vielä tuntuvasti lisätä, sillä valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti yhdyskuntajätteistä tulisi vuonna 2016 sijoittaa kaatopaikoille enää enintään 20 %.

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistuksella pannaan toimeen EUn uusi jätedirektiivi. Hallituksen esitys jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi valmistui lokakuussa ja eduskunta hyväksyi sen maaliskuussa 2011. Tavoitteena on vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, lisätä jätteen hyödyntämistä, selkeyttää jätehuollon vastuunjakoa ja täsmentää eri toimijoiden velvollisuuksia sekä tehostaa valvontaa. Valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyössä valmistelema uusi jäteverolaki tuli voimaan vuoden 2011 alussa. Jäteveron veropohja laajeni yksityisiin kaatopaikkoihin ja myös jäteveron taso tarkistettiin. Vero edistää jätteen hyödyntämistä, sillä se kohdistuu hyödyntämiskelpoisen jätteen kaatopaikkakäsittelyyn.

EU:n kemikaaliasetuksen (REACH) toimeenpanossa oli painopiste edelleen uusien säännösten neuvonta- ja koulutustyössä. REACH-asetuksen kemikaalien rekisteröintien ensimmäisen vaihe on toteutettu ja luvanvaraisten aineiden listalle hyväksyttiin ensimmäiset aineet. Vuoden 2010 aikana annettiin suuri määrä EU:n tasoisia tarkentavia säännöksiä, joiden valmisteluun ympäristöministeriö osallistuttiin yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevan Tukholman

yleissopimuksen (POP-sopimus) uudet aineet (9) on toimeenpantu EU-lainsäädäntöön. Elohopeaa koskevan kansainvälisen sopimuksen neuvottelut käynnistyivät.

Ympäristölupajärjestelmää kevennettiin ympäristönsuojelulain muutoksella siten, että eräät ympäristövaikutuksiltaan pienet toiminnot siirrettiin rekisteröintimenettelyyn. Muutos koski nestemäisten polttoaineiden jakeluasemia, pieniä energiatuotantoyksiköitä, asfalttiasemia ja kivenmurskaamoja. Ilmanlaatudirektiivin täytäntöön panemiseksi tehty ympäristönsuojelulain muutos tuli voimaan tammikuussa 2011. Ympäristönsuojelulain ja -asetuksen uudistamiseksi asetettiin hanke, jonka tavoitteena on kehittää ja keventää lupa- ja valvontajärjestelmää sekä saattaa teollisuuspäästödirektiivi (IED) kansalliseen lainsäädäntöön.

Ympäristölupakäsittelyn ja ympäristönsuojelun valvonnan organisointi muuttui aluehallinnon uudistuksessa. Vuoden 2010 alusta lupakäsittely siirtyi aluehallintovirastoihin ja valvonta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin (ELY). Muutos vaati varsinkin aluehallintovirastoissa (AVI) useasta organisaatiosta yhdistettyjen uusien yksiköiden toiminnan järjestämisessä paljon työtä. AVIt ratkaisivat 1 157 ympäristö- ja vesilupaa, mikä jäi noin 200 asiaa määrätavoitteesta. Käsittelyaikatavoitteet pääosin saavutettiin. Ympäristönsuojelun valvontatarkastuksia tehtiin ELY-keskuksissa vuonna 2010 tavoitteen mukaisesti yhteensä 2 300 käyntiä.

Ympäristöministeriön työryhmä sai valmiiksi ehdotuksensa valmiussuunnitelmaksi isojen alusöljyvahinkojen torjunnan järjestämisestä, johtamisesta ja viestinnästä. Öljyntorjuntavalmius on parantunut: Merivoimien öljyntorjunta-alus Hallin 12 miljoonan euron peruskorjaus valmistui kesäkuussa 2010 ja 48 miljoonaa euroa maksanut uusi monitoimialus Louhi valmistui vuoden alussa 2011. Uusi alus pystyy keräämään öljyä jääolosuhteissa ja se on varustettu myös kemikaalivahinkojen torjuntaan.

Valtio on osallistunut 1980-luvun lopulta lähtien yhteensä noin 350 pilaantuneen maa-alueen kunnostukseen. Niistä puolet on ollut vanhojen kaatopaikkojen kunnostuksia ja sulkemisia, viime vuosina on kunnostettu myös useita sahoja, kyllästämöitä ja ampumaratoja. Vuonna 2010 valmistui 17 kunnostushanketta, joihin käytettiin myös valtion ympäristötyömäärärahoja. Kunnostukset ovat suurelta osin olleet ELY-keskusten ja kuntien yhteistyöhankkeita. Valtion osuus kunnostuskustannuksista on ollut keskimäärin 47 %. Vuonna 2010 ELY-keskukset saivat yhteensä 3,2 miljoonaa euroa kohteiden kartoittamiseen, tutkimiseen ja kunnostamiseen. Huoltoasemien maaperän kunnostamista jatkettiin SOILI-ohjelmassa. Koko ohjelman kulut vuonna 2010 olivat 1,8 miljoonaa euroa, josta Öljysuojarahaston rahoittama osuus oli 1,7 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 aloitettiin kunnostustyöt 33 uudessa kohteessa ja ohjelmasta luovutettiin 55 kohdetta, joissa kunnostustyöt oli saatu valmiiksi tai kohteessa ei ollut todettu kunnostustarvetta.

Meristrategiadirektiivin kansallista toimeenpanoa valmistellut työryhmä sai työnsä valmiiksi toukokuussa 2010. Direktiivin täytäntöönpano viivästyi kuitenkin niin, että komission ensimmäinen huomautus tuli syyskuussa. Esitys meriympäristön hoidosta ja suojelemisesta annettiin joulukuussa ja merenhoitoa koskevat säännökset lisättiin vesienhoidosta annettuun lakiin.

Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren suojelun toimintaohjelman tavoitteena on palauttaa Itämeren hyvä ekologinen tila vuoteen 2021 mennessä. Suomen kansallisessa ohjelmassa esitetyn arvion mukaan hyviä tuloksia on saavutettu useilla eri toiminta-alueilla kuten merenkulun ympäristönsuojelussa, biodiversiteetin suojelussa sekä pistelähteiden päästöjen vähentämisessä. Vaikeaksi on osoittautunut erityisesti fosforikuormituksen vähentäminen, ja se tulee vaatimaan tehostettuja ja ongelma-alueilla kohdennettuja toimia. Maatalouden ja muun hajakuormituksen vähentäminen edellyttää panostusta vielä pitkään.

HELCOM-yhteistyönä perustettujen merellisten suojelualueiden osuus on 10,3 % Itämeren pinta-alasta. Näin Itämerellä saavutettiin ensimmäisenä merialueena maailmassa biodiversiteettisopimuksen tavoitteeksi asetettu 10 prosentin suojelutavoite.

Pietarin jätevesihuollon Neva-hankkeen kansainväliset toimitukset (320 miljoonaa euroa) käynnistyivät. Suomen rahoitus hankkeessa on 6,1 miljoonaa euroa. Hankkeen toteuduttua 94 % Pietarin jätevesistä käsitellään HELCOM:n suositusten mukaisesti. Lounaisen jätevedenpuhdistamon kemiallinen fosforinpoisto otettiin käyttöön. Lisäksi sovittiin Pietarin esikaupunkipuhdistamoiden saneeraushankkeen rahoitus, jossa Suomen osuus on miljoona euroa.

Valtioneuvosto hyväksyi joulukuussa 2009 vesienhoitosuunnitelmat, ja Suomen ympäristökeskus (SYKE) raportoi nämä suunnitelmat Euroopan komissiolle maaliskuussa 2010. Vuoden 2010 aikana laadittiin eri hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa suunnitelmien toteutusohjelma, jonka valtioneuvosto hyväksyi helmikuussa 2011. Ohjelman toimenpiteitä ovat esimerkiksi yhdyskuntien viemäröintihankkeet, maatalouden ravinteiden parempi hallinta, suojavyöhykkeiden ja kosteikkojen perustaminen, vesien kunnostushankkeet sekä pohjavesien suojelu. Uusia menetelmiä kehitetään myös metsätalouden ja turvetuotannon haittojen vähentämiseksi.

Hajajätevesiasetuksen toimeenpanossa koettujen ongelmien vuoksi eduskunnalle annettiin syksyllä 2010 hallituksen esitys ympäristönsuojelulain 18 ja 103 §:n muuttamisesta. Muutoksilla täsmennetään mahdollisuuksia poiketa jätevesiä koskevista asetuksen käsittelyvaatimuksista. Lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti muutoksia myös hajajätevesiasetuksella säädettyyn puhdistustasoon. Voimassa oleva hajajätevesiasetus kumotaan ja korvataan uudella asetuksella eduskunnan edellyttämällä tavalla kevään 2011 aikana. Haja-asutuksen jätevesiin liittyvää tiedotusta ja neuvontaa sekä käytännön hankkeita on tuettu ympäristönsuojelun määrärahoista. Aiempien säännösten toimeenpanon esteenä on nähty, ettei kiinteistönomistajilla ole ollut käytössään riittävästi tietoa. Vuoden 2010 lisätalousarvion miljoonan euron määrärahalla jätevesineuvontaa tehostetaan kolmen pilottialueen neuvontakokeilulla.

Yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita valmistui yhteensä 14 ja niiden vaikutuspiirissä oli kaikkiaan yli 100 000 asukasta. Merkittävimpiä valmistuneita hankkeita olivat Anjalankosken—Kotkan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Kokemäenjoen alaosan siirtoviemäri sekä Paimion—Piikkiön—Kaarinan siirtoviemäri. Vuonna 2010 siirtoviemärihankkeisiin osoitettiin ympäristötyömäärärahoja yhteensä noin 9 miljoonaa euroa. Siirtoviemärien avulla jätevesien käsittely voidaan keskittää isompiin, tehokkaampiin ja taloudellisempiin yksiköihin ja vapauttaa laajojakin vesi-

alueita vanhojen laitosten jätevesikuormituksesta. Samalla on mahdollista saada hajaasutus siirtoviemärilinjojen varrelta tehokkaan jätevedenpuhdistuksen piiriin. Usein samalla rakennetaan myös kuntien vedenhankintaa parantava yhdysvesijohto.

Maatalouden vesiensuojelun tehostamiseksi on Lounais-Suomessa toteutettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen yhteensä 4 miljoonan euron yhteisrahoituksella laajaa kolmevuotista pilottihanketta (TEHO). Vuoden 2010 lopussa mukana oli 122 tilaa. Hankkeessa kokeiltiin uusia vesiensuojelumenetelmiä, arvioitiin bioenergiatuotannon käyttökelpoisuutta vesiensuojelussa sekä esitettiin toimenpiteitä uuteen, vuonna 2014 alkavaan ympäristötukijärjestelmään ja muuhun vesiensuojelun kehittämiseen. Hankkeessa kehitettiin tilakohtaisen ympäristökäsikirjan malli, jossa kuvataan tilojen vesiensuojelun nykytilaa sekä esitetään kehittämistarpeita ja keinoja hyvän tilan ylläpitämiseen.

Tärkein maatalouden vesiensuojelun ohjauskeino on EU-osarahoitteinen maatalouden ympäristötuki. Vuonna 2010 ympäristötukea maksettiin 345 miljoonaa euroa yhteensä lähes 60 000 maatilalle. Maksetut erityistukisopimukset kattoivat lähes 360 000 hehtaaria. Pinta-alaltaan suurin erityistukimuoto on luonnonmukainen tuotanto. Vuonna 2010 valmistui maatalouden ympäristötuen vaikuttavuuden seurantatutkimuksen (MYTVAS 3) väliraportti. Maatalouden ravinnekuormituspotentiaali on jatkuvasti vähentynyt ennen kaikkea keinolannoitteiden käytön vähenemisen ansiosta. Sen sijaan erityisesti kotieläintuotantokeskittymissä lannasta huuhtoutuvat ravinteet ovat muodostumassa aiempaa suuremmaksi ongelmaksi.

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen hidastaminen tai EU:n tavoitteen mukainen pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä on ollut luonnonsuojelun keskeinen tavoite jo usean vuoden ajan. EU:n tavoitetta ei ole saavutettu missään jäsenmaassa. EU uudisti omat luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön tavoitteensa keväällä 2010, jolloin tavoiteaikataulu kiinnitettiin vuoteen 2020. Myös kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen 10. osapuolikokouksessa Nagoyassa lokakuussa 2010 sovittiin, että uusi strateginen tavoite on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2020 mennessä.

Vuoden 2010 lopulla valmistui neljäs arviointi Suomen eliölajien uhanalaisuudesta. Edelliseen arvioon verrattuna 186 lajin tilanne on parantunut ja 356 lajin huonontunut. Uhanalaistumiskehitys on jatkunut, mutta myös suojelukeinot ovat toimineet. Lajien uhanalaistuminen on hidastunut nimenomaan niissä elinympäristöissä, kuten metsissä ja perinneympäristöissä, joiden suojeluun ja hoitoon on suunnattu eniten toimenpiteitä. Tulos osoittaa, että oikein kohdistetut tehokkaat toimet vaikuttavat lajien menestymiseen. Lajien uhanalaisuusselvityksen ja aiempien uhanalaisuusarviointien tiedot luovat pohjaa Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön toimintaohjelman tarkistamiselle vuonna 2011.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmassa 2008—2016 (METSO) periaatteena on, että maanomistajat voivat vapaaehtoisesti tarjota alueitaan suojeluun. Kiinnostus on ollut suurta. Vuonna 2010 alueita rauhoitettiin yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi 2 369 hehtaaria ja hankittiin valtiolle suojelutarkoituksiin 1 660 hehtaaria. Määrärahaa hankintoihin ja korvauksiin oli käytettävissä 22,5 miljoonaa euroa. Maanomistajien kaikkia tarjouksia ei ehditty käsitellä, joten osa suojelutoimista siirtyi toimeenpantavaksi vuoden 2011 aikana, jolloin tähän tarkoitukseen on varattu 29 miljoonaa euroa. Ympäristöministeriö on tukenut kuntien metsien monimuotoisuuskohteiden inventointia ja luonnonarvojen säilyttämistä metsien käytön suunnittelussa yhteensä 132 000 eurolla.

Metsäntutkimuslaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen tekemä METSO-ohjelman ensimmäinen väliarvio valmistui vuonna 2010. Arvion mukaan METSO-ohjelma on lisännyt merkittävästi yhteistyötä ohjelman parissa työskentelevien tahojen välillä sekä vapaaehtoisuuteen perustuvana lisännyt luonnonsuojelun yleistä hyväksyntää. Väliarvion mukaan kaikki METSO-ohjelmassa kirjatut toimenpiteet ovat käynnistyneet aikataulussaan.

Vanhojen suojeluohjelmien mukaisia päätöksiä oli vuoden lopulla toteuttamatta yksityismailla noin 14 000 hehtaaria.

Vuonna 2010 perustettiin luonnonsuojelulain mukainen Kairala-Luiron maisemanhoitoalue Pelkosenniemelle. Maisemanhoitoalueen perustamisella pyritään säilyttämään kylien elinvoimaisuus sekä perinteisen kulttuurimaiseman rakenne, avoimuus ja luonto. YK:n vuoden 2010 luonnon monimuotoisuuden teemavuoden yhtenä kansallisena hankkeena perustettiin Porvooseen Suomen viides kansallinen kaupunkipuisto.

Joulukuussa 2010 valtioneuvosto hyväksyi tarkistetun kansallisen metsäohjelman 2010—2015. Ympäristöministeriö vaikutti erityisesti ekologisen kestävyyden, ekosysteemilähestymistavan ja ekosysteemipalveluiden sisällyttämiseen ohjelman periaatteisiin.

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU) on jatkettu ja tehty ohjelman kokonaisarviointi sekä linjattu kehittämistarpeita.

Metsähallituksen luontopalvelut

Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan liikelaitos, jota ympäristöministeriö ohjaa ja rahoittaa julkisiin hallintotehtäviin kuuluvissa luontopalveluissa. Metsähallituksen luontopalvelujen tehtävänä on valtion omistuksessa olevan luonnonsuojelualue- ja erämaaverkoston hallinnointi ja hoito sekä eräät valtakunnalliset asiantuntijatehtävät. Toiminnalla vaikutetaan keskeisesti luonnon monimuotoisuuteen Suomessa biodiversiteetin köyhtymisen hidastamiseksi.

Vuonna 2010 julkisten hallintotehtävien kokonaismenot olivat 54,0 miljoonaa euroa (2009: 51,4). Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö rahoittivat menoista noin 33,5 miljoonaa euroa (33,6). Henkilötyövuosia oli kaikkiaan 553 (513). Metsähallituksen kokonaisuudesta liikelaitoksena raportoidaan maa- ja metsätalousministeriön osiossa 14.8.

TAULUKKO 196. Metsähallituksen luontopalvelujen toiminnan tunnuslukuja vuosina 2007—2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Natura-alueiden määrä, jolle valmistui hoito- ja käyttösuunnitelma, kpl	21	32	37	32	22
Metsien ja soiden ennallistaminen METSO-alueella, ha	3 600	2 585	2 690	2 561	1 868
Perinnebiotooppien hoito ja kunnostus, ha	1 544	1 766	2 314	2 610	2 695
Vedenalaisten luontotyyppien inventointi, ha	3 380	9 220	5 795	5 632	4 900
Kansallispuistojen käynnit	1 493 000	1 586 700	1 755 500	1 943 000	1 958 500
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit	775 400	798 400	859 000	866 000	849 400
Luontoon.fi -verkkopalvelun käynnit	1 690 000	2 529 000	2 108 000	2 262 356	2 521 121
Matkailuyritysten kanssa voimassa olevat yhteistyösopimukset, kpl	147	196	252	268	297

Valtion kansallispuistoihin ja retkeilyalueiden virkistyskäyttöön sijoittamat rahat tuottavat yritystoimintaa ja työpaikkoja. Metsähallituksen luontopalvelujen ja Metsäntutkimuslaitoksen kehittämällä menetelmällä on laskettu, että kansallispuistot ja retkeilyalueet tuottivat paikallistalouteen vuonna 2010 yhteensä 124 miljoonaa euroa ja työllistivät 1 600 henkilötyövuotta.

KESTÄVÄ YHDYSKUNTAKEHITYS, RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

Alueidenkäyttö

Valtioneuvoston hyväksymien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistäminen on ollut vahvasti esillä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulosohjauksessa, maakuntakaavojen ohjauksessa sekä viranomaisyhteistyössä. Erityisesti on painotettu ilmastonmuutoksen haasteita ja kiinnitetty huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin ja yhdyskuntien energiatehokkuuteen, uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiseen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Myös muita ministeriöitä on aktivoitu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseen.

Maakuntakaavoilla on tärkeä merkitys valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisen kehityksen edistämisessä. Vuoden 2010 aikana ympäristöministeriö on vahvistanut viisi kokonaismaakuntakaavaa sekä kuusi vaihemaakuntakaavaa. Kaavoissa ovat nousseet esille yksittäisten suurten ydinvoimala- ja kaivoshankkeiden lisäksi muun muassa vähittäiskaupan suuryksiköihin ja tuulivoimaan liittyvät kysymykset.

Kuntien kaavaohjaus painottuu neuvottelumenettelyyn, jossa keskeisiä välineitä ovat ELY-keskusten vuotuiset kehittämiskeskustelut kuntien kanssa sekä erityisen merkittäviä kaavoja koskevat viranomaisneuvottelut. Kuntien tekemiä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia päätöksiä myös seurataan ja niihin puututaan tarpeen vaatiessa valituksilla ja oikaisukehotuksilla. Pienten kuntien kaavaohjausta tuetaan aluearkkiteh-

titoiminnalla, jossa päätehtäviä ovat kaavoituksen ohjelmointi ja suunnittelun ohjaus sekä suunnittelutarveratkaisuihin liittyvät tehtävät sekä uudis- ja korjausrakentamisessa neuvominen. Avustusta myönnettiin 530 000 euroa yhteensä 26 toimialueelle, joihin kuului 58 pientä, pääasiassa alle 6000 asukkaan kuntaa.

Kaupunkiseutulinjauksia on konkretisoitu ja valmisteltu eteenpäin kunta- ja palvelurakenneuudistuksen (PARAS-hanke) selonteon pohjalta. Laki selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla tuli voimaan 1.1.2011. Valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön työryhmä on arvioinut vaihtoehtoja suurten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjauksen sekä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen parantamiseksi sekä valmistellut esityksiä kokeiluna käyttöön otettavista seudun kuntien ja valtion välisistä aiesopimuksista. Tampereen seudun aiesopimus on valmistunut, Turun ja Oulun seuduilla työ jatkuu.

Vähittäiskaupan sijainninohjaus on ollut edelleen laajasti julkisuudessa esillä. Erityisesti suurten seudullisten kaupan yksiköiden ohjauksessa on havaittu ongelmia, jotka ovat heikentäneet keskusta-alueiden palveluita sekä vaikeuttaneet kaupan palveluverkon pitkäjännitteistä kehittämistä. Joulukuussa 2010 annetulla esityksellä, jonka eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2011, on tavoitteena selkeyttää maankäyttö- ja rakennuslain vähittäiskaupan sijainnin ohjausta koskevia säännöksiä ja vahvistaa kaupan palveluverkon kehittämisen seudullista näkökulmaa. Maakuntakaavoituksen asemaa vahvistetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjauksessa.

Vuonna 2010 valmistui neljän ministeriön ja Suomen Kuntaliiton tutkimus yhdyskuntarakenteen ja kasvihuonekaasujen päästöjen välisestä riippuvuussuhteesta. Tarkastelussa olivat mukana kaupunkiseutujen rakenteen ja rakennusten teknologian kehitysmahdollisuudet. Vuoteen 2050 mennessä kaupunkiseutujen vuotuinen päästövaikutus voi olla noin 7 miljoonaa hiilidioksiditonnia eli noin 10 % Suomen vuotuisista kokonaispäästöistä.

Ympäristöministeriö laati yhteistyössä SITRAN ja TEKESIN kanssa toimenpideohjelman Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika (ERA17). Sen tavoitteena on saavuttaa vuodelle 2020 asetetut päästövähennystavoitteet etuajassa vuonna 2017. Ohjelmassa keskeisessä asemassa ovat energiatehokkuus ja päästövähennykset ja yhdyskuntarakenteen hajautumisen rajoittaminen. Maankäyttö, asuminen, liikenne ja palvelut on tavoitteena sovittaa entistä paremmin yhteen ja kehittää alueita eri tahojen yhteistyöllä.

Kaupunkiseutujen tiiveimmillä alueilla asuvien osuus koko kaupunkiseutujen taajama-alueen asukkaista on viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana ollut pääsääntöisesti vähenevä eli yhdyskuntarakenne on hajaantunut. Yhdyskuntarakenteen eheydellä on suuri merkitys toimivien joukkoliikenneratkaisujen ja palvelujen saavutettavuuden kannalta.

Hallitusohjelman metropolipolitiikan linjausten mukaisia kärkihankkeita on toteutettu suunnitellusti. Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle korostetaan tarvetta jatkaa ja vahvistaa metropolipolitiikkaa ja esitetään 26 kehittämisehdotusta. Näkökulmina ovat seudun uudistumiskyky, kansainvälisen aseman vahvistaminen, kestävä yhdyskuntarakenne, monikulttuurisuus, hyvinvoinnin turvaaminen, sosiaalinen eheys, seudun hallintarakenteet ja metropolipolitiikan toteuttamisvälineet.

KUVIO 25. Tilastoruuduissa, joissa asukastiheys on vähintään 20 asukasta hehtaarilla, asuvien osuus kaupunkiseudun taajama-alueen asukkaista 1980—2009

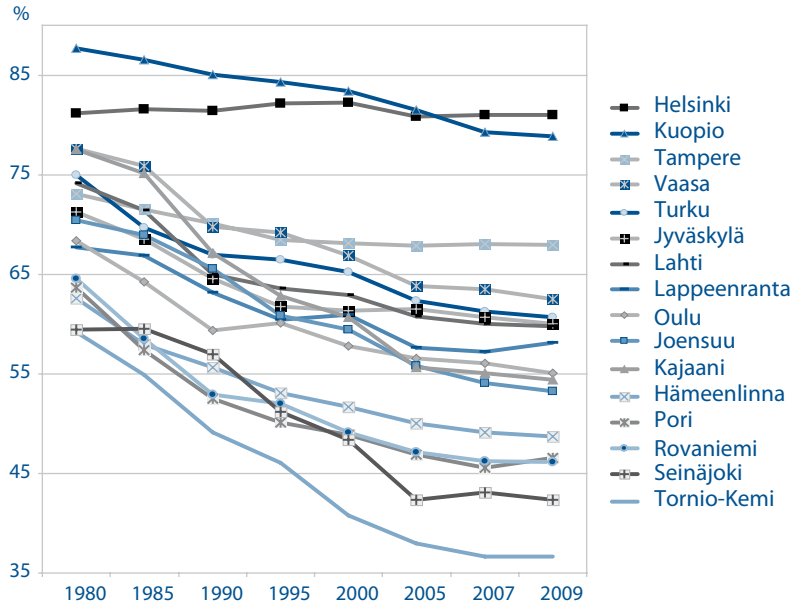

Hallituksen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteena on lisätä tuulivoimatuotantoa nykyisestä noin 140 megawatista 2000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Tuulivoimarakentamista koskeva kaavoitus tai selvitys on käynnissä lähes kaikissa maakuntien liitoissa. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella tuulivoimaloiden rakennuslupien myöntäminen voi perustua aikaisempaa laajemmin yleiskaavoitukseen.

Ympäristöministeriö on päivittänyt ilmastonmuutoksen toimintaohjelman vuosille 2011—2012. Se sisältää lukuisan joukon konkreettisia toimenpiteitä alueidenkäyttöön ja rakentamiseen sekä monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä vesivarojen käyttöön ja hoitoon, jotta ilmastonmuutokseen, erityisesti sään ääri-ilmiöihin, kuten tulviin, myrskyihin ja rankkasateisiin voidaan varautua.

Laki rakennusperinnön suojelemisesta tuli voimaan 1.7.2010 ja se korvasi vuodelta 1985 olleen rakennussuojelulain. Samalla maankäyttö- ja rakennuslakiin tuli muutoksia. Uudistuksella selkiytettiin rakennusperinnön omistajalle suoritettavan korvauksen perusteita ja suojelupäätöksestä aiheutuvia rajoituksia.

Asuminen

Vuoden 2008 lopulla pysähtynyt omistusasuntotuotanto elpyi vuoden 2010 aikana. Kysynnän kasvuun ovat vaikuttaneet Euroopan keskuspankin voimakas korkoelvytys ja siitä seurannut yleisen korkotason lasku. Asuntojen hintojen nousu jatkui varsin voimakkaana vielä vuoden 2010 alkupuoliskolla, mutta se tasaantui vuoden loppua kohden. Kiinnostus vuokra-asuntotuotantoon lisääntyi toisaalta omistusasuntorakentamisen pysähdyttyä ja toisaalta valtion alkuvuoden 2009 elvytystoimenpiteiden ansiosta. Elvytystä jatkettiin myös vuonna 2010 ja valtion tukeman asuntotuotannon määrä oli edelleen korkealla tasolla. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) teki rakentamisen aloittamisen mahdollistavia päätöksiä yli 12 000 asunnolle. Asuntojen uustuotannon kokonaismäärä nousi vuoden 2009 noin 23 000 asunnon tasolta vuonna 2010 noin 31 000 asuntoon. Valtion tukeman asuntotuotannon osuus kokonaistuotannosta oli edelleen merkittävä. Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus oli yhteensä 1,67 miljardia euroa ja se käytettiin lähes kokonaan. Käyttämättä jäi vajaat 125 miljoonaa euroa.

Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen asunto- ja tonttitarjonnan tehostamista koskevan sopimuksen mukaan kunnat lisäävät asemakaavoitustaan siten, että vuotuista uutta rakennusoikeutta osoitetaan vähintään 13 000 asunnon vuosituotantoa vastaava määrä. Asuntotuotannon vuositavoitteena on 12 000—13 000 asuntoa, joista 20 % on valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa. Vuonna 2010 kokonaistavoitteet jäivät saavuttamatta. Valtion aiesopimuksessa lupaamat toimenpiteet on käytännössä tehty. Sen sijaan Helsingin seudun 14 kuntaa ovat toteuttaneet yhdessä sovittuja tavoitteita erittäin vaihtelevasti. Koko seudun ARA-vuokra-asuntotuotannon tavoite on lähes saavutettu, sillä pääkaupunkiseudun tuotantotavoite ylitetään. Valtio tukee tavoitteita myöntämällä kunnallistekniikka-avustuksia uusien asuntoalueiden käyttöönottoon sekä käynnistysavustuksia valtion tukemaan vuokra-asuntotuotantoon.

KUVIO 26. Asuntotuotanto aiesopimuskunnissa

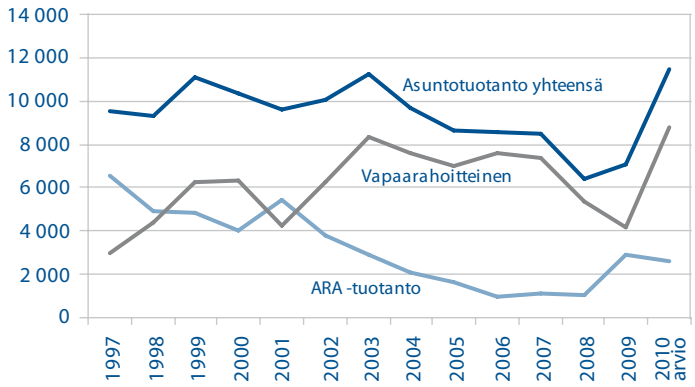

Hallituksen helmikuussa 2008 hyväksymän asuntopoliittisen toimenpideohjelman kaikki asumista koskevat toimenpiteet on toteutettu vuoden 2010 loppuun mennessä, kun palveluasumisen julkisen rahoituksen rahoituslähteitä ja -periaatteita selvittänyt työryhmä sai työnsä valmiiksi. Hallitus hyväksyi tammikuussa 2010 periaatepäätöksen ohjelmaksi kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi vuosina 2010—2015. Tavoitteena on tuottaa laitoshoidosta muuttaville kehitysvammaisille noin 1 500 asuntoa ja lapsuudenkodista muuttaville aikuisille kehitysvammaisille noin 2 100 asuntoa vuosina 2010—2015.

Asumisoikeusjärjestelmän selkeyttä ja avoimuutta lisätään lakimuutoksella, joka tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Sen tavoitteena on varmistaa valtion tuen ohjautuminen asumisoikeusasukkaille ja vahvistaa viranomaisten valtuuksia valvoa asumisoikeusjärjestelmän tarkoituksenmukaista toteutumista.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman toteutus on edennyt nopeasti. Valmistumassa on kaiken kaikkiaan noin 1 600 asuntoa ja tukiasuntopaikkaa, mikä ylittää ohjelman alkuperäisen tavoitteen 1 250 asuntoa, tukiasuntoa tai hoitopaikkaa. Ohjelman avulla asunnottomien määrä on laskenut kymmenessä pitkäaikaisasunnottomuusohjelman aiesopimuskaupungissa ennakkotietojen mukaan vuodessa noin 200 henkilöllä ja pitkäaikaisasunnottomien määrä noin 350 henkilöllä.

Lähiöohjelman toisen hakukierroksen hankkeet alkoivat vuoden 2010 alkupuolella. Ohjelmassa on ollut lähes 50 tutkimus- tai kehittämishanketta eri puolilla Suomea, lähes kaikissa suurimmissa kaupungeissa, ja niitä on rahoitettu noin 3 miljoonalla eurolla.

Rakentaminen

Rakentamisen ja rakennuskannan laadunohjaus painottui vuonna 2010 ilmastonmuutoksen hallintaan, energiatehokkuuden parantamiseen, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, terveellisyyden parantamiseen, rakenteellisen ja paloturvallisuuden parantamiseen sekä vanhenevan rakennuskannan ylläpidon ja korjaamisen kehittämiseen vastaamaan väestön nykyisiä ja tulevia tarpeita.

Rakentaminen lähti kertomusvuonna jälleen nousuun taloudellisesta taantumasta johtuvan notkahduksen jälkeen. Pääosa rakentamisen kasvusta johtui asuinrakentamisesta. Tammi-marraskuussa 2010 rakennuslupia myönnettiin yhteensä lähes 38 miljoonan kuutiometrin edestä, mikä on 6 % edellisvuotista enemmän. Eniten lisääntyivät asuinrakennusten kuutiomäärät (+35 %) kun taas sekä liike- ja toimistorakennusten (-11 %) että maatalousrakennusten (-17 %) rakennuslupakehitys oli laskeva. Rakennusluvan sai noin 30 500 uutta asuntoa, mikä on 27 %enemmän kuin vuoden 2009 tammi—marraskuussa.

Vuonna 2010 kiinnitettiin myös rakentamisen laatuun erityistä huomiota. Ympäristöministeriössä laadittiin rakennusvalvonnan kehittämislinjaukset. Kuntien rakennusvalvontayhteistyötä on tuettu ja edistetty myös ELY-keskusten järjestämin rakennusvalvonnan koulutus- ja neuvottelutilaisuuksin, joissa käsiteltiin muun muassa rakennusvalvonnan resursseja ja yhteistyötä, korjausrakentamisen viranomaisohja-

usta, rakennustuotteiden kelpoisuuden osoittamista, kosteus- ja homeongelmia sekä rakenteellista turvallisuutta.

Rakennetun ympäristön parantamisella on ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä sekä kilpailukykyisen ja kestävän yhteiskunnan luomisessa. Rakennuskanta sisältää merkittävän päästövähennysten potentiaalin, sillä noin 40[14] prosenttia kaikesta Suomessa käytetystä energiasta kulutetaan rakennuksissa. Rakentamismääräykset ovat tärkeimpiä keinoja ohjata rakentamisen energiatehokkuutta. Uudisrakentamisessa otettiin vuoden 2010 alussa käyttöön 30 % aikaisempia määräyksiä tiukemmat vaatimukset ja vuoden aikana valmisteltiin seuraavan vaiheen määräyksiä, joilla on tarkoitus parantaa energiatehokkuutta edelleen 20 prosentilla vuodesta 2012 alkaen. Määräyksissä siirrytään kokonaisenergiatarkasteluun ja huomioon otetaan myös käytettävä energiantuotantotapa.

Rakentamismääräyskokoelman suunnittelijoiden pätevyyttä koskevan osan uudistaminen on loppusuoralla ja korjausrakentamista koskevien määräysten valmistelu on aloitettu. Kantavien rakenteiden määräysten ja ohjeiden kokonaisuudistusta jatkettiin lausuntokierroksen jälkeen ja aloitettiin muokkaus lopullisiksi määräyksiksi ja ohjeiksi. Eurokoodi-standardien kansallisten liitteiden yhdeksän standardin paketti vahvistettiin ympäristöministeriön asetuksella. Puurakentamisen asemaa rakentamismääräyksissä arvioinut ympäristöministeriön työryhmä esitti rakentamismääräyksiin useita puurakentamista helpottavia muutoksia. Normitalkoiden mukaisesti on kartoitettu esteettömyyteen liittyvien säännösten kehittämis- ja selkeyttämistarpeita. Lisäksi aloitettiin energiatehokkuutta tehostavan EU-direktiivin korjausrakentamiselle aiheutuvien vaikutusten arviointityö.

Valtioneuvosto teki keväällä 2010 periaatepäätöksen toimenpiteistä rakennusten kosteusvaurioiden ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi. Ympäristöministeriön johtamassa Kosteus ja hometalkoot -ohjelmassa on käynnistynyt hankkeita yhtenäisen koulutus- ja pätevöitymisjärjestelmän laatimiseksi, sisäilmaongelmien hoitamisen menettelyistä sekä sisäympäristönäytteille soveltuvan toksisuuden arviointimenetelmän kehittämiseksi.

Rakennetun omaisuuden kunto on ROTI 2011 -arvion mukaan hyvän ja tyydyttävän välillä. Suunta on kuitenkin alaspäin korjausvelan kasvaessa edelleen kunnossapito- ja korjaustoiminnan puutteiden vuoksi. Korjausrakentamisen kehittämisen painopisteitä olivat kiinteistönpidon välineiden kehittäminen, kosteus- ja homevaurioiden torjunta, olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen, esteettömyyden edistäminen sekä materiaalitehokkuuden lisääminen.

Suhdanneluonteisilla korjausavustuksilla tuettavissa hankkeissa rakentaminen jatkui edelleen. Avustuksia myönnettiin vuosina 2009 ja 2010 yhteensä noin 285 miljoonaa euroa ja tukea saaneiden korjausrakennusinvestointien määrä oli noin kymmenkertainen. Elvytystoimenpiteen ajoitus onnistui hyvin ja volyymiltaan vaikutukset olivat varsin merkittäviä.

---

[14] Lähde: ERA 17 Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika 2017, YM, SITRA ja TEKES 2010, laskelmat Gaia Consulting Oy ja Tampereen teknillinen yliopisto

Osana valtioneuvoston huhtikuussa hyväksymää uusiutuvan energian pakettia valmisteltiin ympäristöministeriössä uudenlainen lämmitysjärjestelmien muutoksia koskeva energia-avustus, jolla tuetaan asuinrakennuksissa siirtymistä käyttämään lämmityksessä uusiutuvia energianlähteitä. Avustusten myöntäminen alkaa vuonna 2011.

Tiedonhallinta ja verkkopalvelut

Luonnonsuojelualueiden laaja tietojärjestelmähanke ei valmistunut vuoden 2010 aikana. Yksi osahanke viivästyi kilpailutuksen markkinatuomioistuinkäsittelyn takia ja tämä viivästytti myös hankkeen muita projekteja. Järjestelmä on tarkoitus saada koekäyttöön Metsähallituksessa viimeistään vuonna 2012. Ympäristölupakäsittelyn tietojärjestelmähankkeen määrittelyt valmistuivat ja järjestelmän rakentaminen etenee siten, että ensimmäinen vaihe otetaan käyttöön vuonna 2011 pilottiasiakkaiden kanssa.

Korjausrakentamisen viestinnän ja tiedon lisäämiseksi otettiin testikäyttöön Korjaustieto.fi-portaali sekä jatkettiin korjausneuvonnan koordinointiin liittyvää hankekokonaisuutta. Sähköisen asioinnin ja demokratian edistämisohjelmaan (SADe) kuuluvassa hankkeessa on suunniteltu palvelukokonaisuutta, johon kuuluvat rakennetun ympäristön lupien ja ARAn tukien sähköinen haku sekä asumiseen ja rakennettuun ympäristöön liittyvä kansalaisten tieto- ja palautepalvelu. Rakennusvalvonnan sähköistä asiointia on kehitetty yhdessä Suomen Kuntaliiton ja muiden toimijoiden kanssa.

Aluehallinnon uudistus vaikutti myös ympäristöhallinnon tietohallintoon. Tietohallintopalvelut on järjestetty aluehallinnon tietohallintopalveluyksikön ja Suomen ympäristökeskuksen kesken. Ympäristöhallinnon yhteinen internet- ja intranet-sivusto, joka kattoi aiemmin myös aluehallinnon, on tarpeen jakaa uusiin kokonaisuuksiin ja tätä varten aloitettiin verkkopalvelu-uudistus.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteistyö

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä LYNET perustettiin valtioneuvoston asetuksella 1.11.2009. Siihen kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonalojen tutkimuslaitokset Elintarvikevirasto Evira, Geodeettinen laitos, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä Suomen ympäristökeskus. LYNETin uudenlaisella yhteistyömallilla lisätään tutkimuksen vaikuttavuutta ja tehostetaan toimintaa. Vuonna 2010 laitosten ilmasto-, biotalous- ja Itämeri-tutkimusta on koottu tutkimusohjelmiksi. Laitosten yhteinen aineistopolitiikka valmistui, ja pääperiaatteena on, että laitosten tietoaineistot ovat maksutta tietoverkon kautta hallinnon, yritysten ja yksityishenkilöiden vapaassa käytössä. Sähköinen laboratoriomenetelmien tietokanta valmistui.

Säädösvalmistelu ja lainsäädännön toimivuuden arvioinnit

Säädösvalmistelun suunnitelmallisuuden ja johtamisen vahvistamiseksi valmisteltiin vuosille 2010—2015 ministeriön lainsäädäntösuunnitelma. Vuonna 2010 saatiin valmiiksi vaalikauden viimeiset ympäristöministeriön valmisteluvastuulla olevat hallitusohjelman mukaiset lainsäädäntöhankkeet. Kevätistuntokaudella annettiin neljä hallituksen esitystä ja syysistuntokaudella 14. Lisäksi vuonna 2010 vahvistettiin ympäristöministeriön toimialalta 34 valtioneuvoston asetusta, joista suuri osa koskee EU-direktiivien kansallista täytäntöönpanoa.

Suomen ympäristökeskuksen arviointi luonnonsuojelulainsäädännön toimivuudesta valmistui loppuvuonna. Sen mukaan luonnonsuojelun lainsäädäntö on toiminut kokonaisuudessaan verrattain hyvin, vaikka sillä ei ole voitu estää luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Arvioinnissa ehdotettiin vapaaehtoisen suojelun vaikuttavuuden selvittämistä ja vapaaehtoisen suojelun mahdollisuuksien luomista myös muualle kuin metsiin. Tulevaisuudessa tarvitaan myös uudenlaisia keinoja laaja-alaisten luontokokonaisuuksien säilyttämiseen, luonnonalueiden kytkeytyneisyyden parantamiseen, ekosysteemipalvelujen ylläpitoon ja luonnonalueiden hoitoon.

Myös ympäristövaikutusten arviointia (YVA) koskevan lainsäädännön toimivuuden arviointi valmistui. Sen mukaan YVA-lain tavoitteet ovat toteutuneet hyvin ja menettely toimii osana suurten, ympäristövaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden valmistelua ja ohjausta. YVA-laki toteuttaa myös onnistuneesti EU-lainsäädäntöä. Tunnistetuista kehittämiskohteista osa vaatii lainsäädännön tarkistusta, mutta osa on hoidettavissa muilla ohjauskeinoilla, kuten informaatio-ohjauksella ja toimintatapoja kehittämällä.

Voimavarat

Ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluvat ministeriön lisäksi Suomen ympäristökeskus ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Aluehallinnon uudistuksessa 1.1.2010 ympäristöministeriön hallinnonalalta lakkasivat alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot ja niiden tehtävät ja henkilöstö siirtyivät valtiovarainministeriön hallinnonalalle aluehallintovirastoihin sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin. Samaan aikaan aluehallinnosta siirtyi tutkimus- ja laboratoriotehtäviä Suomen ympäristökeskukseen.

TAULUKKO 197. Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion määrärahojen käyttö

Milj euroa	2008	2009	2010
Ympäristöhallinnon toimintamenot	147,2	152,8	83,2
Ympäristön- ja luonnonsuojelu	109,8	116,7	121,6
Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	68,9	104,1	139,2
YHTEENSÄ	**325,8**	**373,5**	**344,1**

TAULUKKO 198. Ympäristöministeriön hallinnonalan henkilöstö

Henkilötyövuodet	2008	2009	2010
Ympäristöministeriö	296	294	288
Alueelliset ympäristökeskukset	1 785	1 768	
Ympäristölupavirastot	86	86	
Suomen ympäristökeskus	558	616	652
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus	60	57	58
YHTEENSÄ	**2 786**	**2 822**	**999**

18.2 Yhteenvetotiedot ja arviot ministeriön hallinnonalalla toimivien rahastojen, liikelaitosten ja yhtiöiden talouden ja toiminnan tuloksellisuuden kehityksestä

Valtion asuntorahasto

Valtion asuntorahasto on ympäristöministeriön alainen valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Valtion asuntorahastosta tuetaan asuntotuotantoa ja korjausrakentamista sekä parannetaan asuntotuotannon edellytyksiä myöntämällä kunnallistekniikka-avustuksia. Avustuksia ja korkotukia rahastosta maksettiin vuonna 2010 yhteensä 251,6 miljoonaa euroa. Valtion asuntorahastosta siirrettiin varoja talousarvioon 228 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa asuntorahastolla oli velkaa 1,57 miljardia euroa. Aravalainakanta vähenee tasaisesti, mutta vastaavasti valtion vastuu yhteisölainojen valtiontakausten muodossa lisääntyy.

TAULUKKO 199. Valtion vastuut valtion tukemassa asuntorahoituksessa, mrd. euroa (31.12.)

	2006	2007	2008	2009	2010
Aravalainakanta	10,0	9,7	9,4	9,1	8,5
Vuokra- ja asumisoikeustalojen valtiontakausten takausvastuu	3,6	3,9	4,2	4,5	5,4
Omistusasuntolainojen valtiontakausten takausvastuu	2,2	2,0	1,8	1,8	1,8

Öljysuojarahasto

Ympäristöministeriön ohjauksessa toimiva öljysuojarahasto huolehtii eräissä tapauksissa maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen ja niiden torjuntakustannusten korvaamisesta sekä korvaa alueiden pelastustoimelle ja valtiolle erilaisia öljyntorjuntaan ja torjuntavalmiuden ylläpitämiseen liittyviä kustannuksia. Lisäksi rahastosta voidaan myöntää korvauksia öljyn pilaaman maa-alueen puhdistamiskustannuksiin. Öljysuojarahaston tulorahoitus 20 miljoonaa euroa on öljysuojamaksuja, joita kerätään öljytuotteiden maahantuonnin yhteydessä. Menot olivat yhteensä 10 miljoonaa euroa. Menoista kohdentui pelastustoimen alueiden kalusto- ja ylläpitokustannuksiin 4,1 miljoonaa euroa, valtion alusöljyvahinkojen torjuntaan liittyviin hankintoihin 3,3 miljoonaa euroa ja öljyn pilaamien maiden kunnostamiseen 2,2 miljoonaa euroa.

Siirtoa talousarviosta rahastoon ei tehty vuonna 2010, sillä valtion isot korvaushakemukset tulivat rahastolle vasta loppuvuodesta 2010 ja niiden käsittely siirtyi vuodelle 2011.

Laki öljysuojarahaston muutoksesta tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Öljysuojamaksua peritään kolminkertaisena 1,5 euroa öljytonnilta vuosina 2010—2012.

VM:N JULKAISUSARJAN TEEMAT:

Budjetti

Hallinnon kehittäminen

Kunnat

Ohjaus ja tilivelvollisuus

Rahoitusmarkkinat

Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset

Valtion työmarkkinalaitos

Verotus

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 09 160 01
Telefaksi 09 160 33123
www.vm.fi

19a/2011
Valtiovarainministeriön julkaisuja
Toukokuu 2011

ISSN 1459-3394 (nid.)
ISBN 978-952-251-189-8 (nid.)
ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-251-190-4 (pdf)

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Valtion tilinpäätös-kertomus 2010

Osa III
Tilinpäätöslaskelmat

19a/2011
Ohjaus ja tilivelvollisuus

K 10/2011 vp

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Valtion tilinpäätöskertomus 2010

Osa III Tilinpäätöslaskelmat

Valtiovarainministeriön julkaisuja 19a/2011

Ohjaus ja tilivelvollisuus

Painotuote

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 09 16001 (vaihde)
Internet: www.vm.fi
Taitto: Anitta Türkkan/VM-julkaisutiimi

ISBN 978- 952-251-191-1 (nid.)
ISSN 1459-3394 (nid.)
ISBN 978-952-251-192-8 (PDF)
ISSN 1797-9714 (PDF)

Juvenes Print
Tampereen Yliopistopaino Oy, 2011

Eduskunnalle annetaan perustuslain 46 §:ssä säädettynä kertomuksena valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2010.

Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla. Tilinpäätöskertomus sisältää lisäksi valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tuotto- ja kululaskelmat tai tuloslaskelmat ja taseet samoin kuin tiedot liikelaitosten ja rahastojen toiminnan, talouden ja tuloksellisuuden sekä niiden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista.

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 2011

Tasavallan Presidentti

Tarja Halonen

TARJA HALONEN

Tapani Tölli

Hallinto- ja kuntaministeri Tapani Tölli

Sisältö

Valtion tilinpäätöskertomus 2010, nide II

Osa III

1 Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2010 9

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma 11

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston ja pääluokan tarkkuudella 11

Valtion talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä pääluokan tarkkuudella 13

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella 15

11. Verot ja veronluonteiset tulot 15
12. Sekalaiset tulot 16
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset 19
15. Lainat 19
21. Eduskunta 20
22. Tasavallan presidentti 21
23. Valtioneuvoston kanslia 22
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala 23
25. Oikeusministeriön hallinnonala 26
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala 28
27. Puolustusministeriön hallinnonala 31
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala 33
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala 39
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala 49
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala 56
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala 61
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala 69
34. Työministeriön hallinnonalan valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella 76
35. Ympäristöministeriön hallinnonala 77
36. Valtionvelan korot 80

Osastot ja pääluokat yhteensä 80

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma 81

1.3 Valtion tase 82

1.4 Valtion rahoituslaskelma 84

LIITE 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus 85
LIITE 2: Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset 90
LIITE 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset 108
LIITE 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna 109
LIITE 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut 112
LIITE 6: Valtion talousarviotaloudesta annetut lainat 113
LIITE 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset 114
LIITE 8: Valtion talousarviotalouden velan muutokset 118
LIITE 9: Valtion talousarviotalouden velan maturiteettijakauma ja duraatio 119
LIITE 10: Rahoituserät valtion taseessa 120
LIITE 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat 121
LIITE 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset 122
LIITE 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot 127

2 Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet 129
2.1 Senaatti-kiinteistöt 129
2.2 Metsähallitus 131
2.3 Luotsausliikelaitos 134

3 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat 137
3.1 Valtion asuntorahasto 137
3.2 Valtion eläkerahasto 139
3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto 141
3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto 143
3.5 Huoltovarmuusrahasto 145
3.6 Valtiontakuurahasto 147
3.7 Valtion vakuusrahasto 149
3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto 151
3.9 Maatalouden interventiorahasto 153
3.10 Palosuojelurahasto 155
3.11 Öljysuojarahasto 157

OSA III

1 Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2010

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston ja pääluokan tarkkuudella

Osaston numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	31 533 538 890,12	32 350 893 000	32 206 526 741,27	-144 366 258,73	100
12.	Sekalaiset tulot	4 605 372 403,51	5 091 173 000	5 069 157 493,34	-22 015 506,66	100
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 196 525 852,49	1 414 200 000	1 485 924 718,43	71 724 718,43	105
15.	Lainat	10 462 695 772,80	11 533 929 000	11 561 308 700,13	27 379 700,13	100
OSASTOT YHTEENSÄ		**47 798 132 918,92**	**50 390 195 000**	**50 322 917 653,17**	**-67 277 346,83**	**100**
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö			1 355 000 000			
YHTEENSÄ			**51 745 195 000**			

Pääluokan numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen käyttö vuonna 2010	Talousarvion 2010 määrärahojen siirto seuravalle vuodelle	Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Määrärahoja koskevat täydentävät tiedot: Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
21.	Eduskunta	116 132 038,91	122 249 000	113 500 920,33	6 701 926,17	120 202 846,50	2 046 153,50	15 334 838,73	137 583 838,73	128 835 759,06	6 701 926,17
22.	Tasavallan presidentti	12 392 848,24	15 623 000	12 402 402,14	2 678 444,06	15 080 846,20	542 153,80	1 697 157,53	17 320 157,53	14 099 559,67	2 678 444,06
23.	Valtioneuvoston kanslia	78 616 083,10	78 524 000	71 071 582,70	6 526 551,36	77 598 134,06	925 865,94	101 365 860,77	179 889 860,77	80 308 135,75	8 850 504,33
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 167 360 001,98	1 186 455 000	950 373 479,52	223 536 125,03	1 173 909 604,55	12 545 395,45	337 828 004,92	1 524 283 004,92	1 174 660 363,77	305 401 379,04
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	812 463 895,20	811 915 000	773 208 021,36	39 779 952,44	812 987 973,80	-1 072 973,80	34 849 907,10	846 764 907,10	807 999 095,46	39 779 952,44
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 263 447 176,70	1 418 873 000	1 254 825 726,89	159 312 558,66	1 414 138 285,55	4 734 714,45	104 131 324,99	1 523 004 324,99	1 354 340 671,31	163 091 580,24
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 787 850 309,53	2 765 859 000	2 335 378 616,68	396 942 767,13	2 732 321 383,81	33 537 616,19	476 122 148,14	3 241 981 148,14	2 598 936 622,91	432 293 281,96
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	7 344 826 551,07	16 820 518 000	14 837 992 067,71	1 439 686 379,00	16 277 678 446,71	542 839 553,29	288 425 916,98	17 108 943 916,98	14 960 863 298,79	1 473 989 355,26
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	7 525 065 085,75	6 460 382 000	5 854 066 085,48	520 366 920,29	6 374 433 005,77	85 948 994,23	600 009 879,29	7 060 391 879,29	6 436 319 733,04	536 669 842,59
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 803 555 416,23	2 852 749 000	2 471 673 045,73	292 622 617,56	2 764 295 663,29	88 453 336,71	318 689 905,18	3 171 438 905,18	2 735 468 903,88	339 951 403,73
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 282 054 114,83	2 270 593 000	2 043 585 214,90	207 995 473,23	2 251 580 688,13	19 012 311,87	189 096 116,43	2 459 689 116,43	2 219 838 218,18	216 704 886,59
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 850 805 136,35	3 290 911 000	2 293 939 057,38	209 180 097,07	2 503 119 154,45	787 791 845,55	167 823 067,19	3 458 734 067,19	2 430 596 983,59	238 517 778,46
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	15 602 043 821,95	11 403 004 000	11 080 138 883,33	85 012 136,88	11 165 151 020,21	237 852 979,79	115 144 425,63	11 518 148 425,63	11 158 180 424,66	118 588 659,34
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	378 680 810,95	327 540 000	200 157 996,58	107 202 290,39	307 360 286,97	20 179 713,03	209 567 192,89	537 107 192,89	330 875 922,57	170 875 271,61
36.	Valtionvelan korot	1 871 715 397,50	1 920 000 000	1 890 165 615,12	0,00	1 890 165 615,12	29 834 384,88	0,00	1 920 000 000,00	1 890 165 615,12	0,00
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ		**46 897 008 688,29**	**51 745 195 000,00**	**46 182 478 715,85**	**3 697 544 239,27**	**49 880 022 955,12**	**1 865 172 044,88**	**2 960 085 745,77**	**54 705 280 745,77**	**48 321 489 307,76**	**4 054 094 265,82**
Osastot yhteensä		47 798 132 918,92	50 390 195 000,00			50 322 917 653,17					
Pääluokat yhteensä		46 897 008 688,29	51 745 195 000,00			49 880 022 955,12					
VARAINHOITOVUODEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		**901 124 230,63**	**-1 355 000 000**			**442 894 698,05**					
KUMULATIIVISEN YLIJÄÄMÄN KÄYTTÖ			**1 355 000 000**				**1 355 000 000**				
Edellisen varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä		453 961 081,34				1 355 085 311,97					
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä		901 124 230,63				442 894 698,05					
VARAINHOITOVUODEN LOPUN KUMULATIIVINEN YLI-/ALIJÄÄMÄ		**1 355 085 311,97**				**1 797 980 010,02**					

Valtion talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä pääluokan tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**4 106 737**	**1 376 925**	**0**	**1 376 925**	**983 631**	**393 294**	**0**	**494 125**	**704 488**	**599 691**	**446 119**	**890 331**	**2 640 630**
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 106 737							494 125	569 152	346 805	198 578	542 463	1 656 998
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 376 925	0	1 376 925	983 631	393 294	0	0	135 336	252 886	247 541	347 869	983 631
25. OIKEUSMINISTERIÖ	**0**	**170**	**1 200**	**1 370**	**1 370**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		170	1 200	1 370	1 370	0	0	0	0	0	0	0	0
26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**128 334**	**9 200**	**57 000**	**66 200**	**9 200**	**57 000**	**57 000**	**12 830**	**14 944**	**2 835**	**263**	**0**	**18 043**
Aikaisempien vuosien valtuudet	128 334							12 021	9 651	0	0	0	9 651
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		9 200	57 000	66 200	9 200	57 000	57 000	809	5 293	2 835	263	0	8 391
27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**4 430 590**	**720 040**	**454 909**	**1 174 949**	**1 081 494**	**93 455**	**47 002**	**686 394**	**783 029**	**606 538**	**457 877**	**436 842**	**2 284 286**
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 430 590							308 694	544 218	413 402	123 244	405 886	1 486 750
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		720 040	454 909	1 174 949	1 081 494	93 455	47 002	377 700	238 811	193 136	334 633	30 956	797 536
28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**35 000**	**13 930**	**13 951**	**27 881**	**3 007**	**24 874**	**13 144**	**15 560**	**12 568**	**1 944**	**0**	**0**	**14 512**
Aikaisempien vuosien valtuudet	35 000							13 452	12 568	1 044	0	0	13 612
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		13 930	13 951	27 881	3 007	24 874	13 144	2 107	0	900	0	0	900
29. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA	**1 887 381**	**489 195**	**0**	**489 195**	**462 036**	**27 159**	**21**	**247 501**	**386 582**	**235 908**	**166 028**	**197 763**	**986 281**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 887 381							215 498	267 342	127 185	69 916	94 932	559 375
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		489 195	0	489 195	462 036	27 159	21	32 004	119 240	108 724	96 112	102 831	426 906
30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**8 347 924**	**843 324**	**249 316**	**1 092 640**	**698 931**	**393 709**	**305 973**	**1 020 418**	**1 079 671**	**235 383**	**177 014**	**246 967**	**1 739 036**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	8 347 924							927 941	944 203	138 762	90 899	138 176	1 312 040
- korkotuki- tms. valtuudet	1 429 843							13 148	34 237	37 039	35 070	126 277	232 623
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		843 324	249 316	1 092 640	698 931	393 709	305 973	92 477	135 468	96 621	86 116	108 791	426 996
- korkotuki- tms. valtuudet		300 000	147 186	447 186	235 229	211 957	211 957	962	4 679	7 446	7 391	35 295	54 811

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	**2 500 294**	**1 888 300**	**732 446**	**2 620 746**	**703 976**	**1 916 770**	**1 839 046**	**510 899**	**330 360**	**271 712**	**359 779**	**593 692**	**1 555 542**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 500 294							355 770	199 839	163 219	233 099	454 692	1 050 848
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 888 300	732 446	2 620 746	703 976	1 916 770	1 839 046	155 129	130 521	108 493	126 680	139 000	504 695
32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	**7 050 812**	**8 192 395**	**3 098 284**	**11 290 679**	**6 559 485**	**4 731 194**	**1 886 480**	**995 427**	**1 725 757**	**1 215 414**	**368 974**	**96 608**	**3 406 753**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	7 050 812							782 434	582 871	106 126	31 821	21 817	742 635
- korkotuki- tms. valtuudet	2 066 432							7 883	5 598	3 231	1 761	1 576	12 166
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		8 192 395	3 098 284	11 290 679	6 559 485	4 731 194	1 886 480	212 992	1 142 885	1 109 288	337 153	74 791	2 664 118
- korkotuki- tms. valtuudet		6 281 053	0	6 281 053	3 767 958	2 513 095	0	19 868	15 100	17 644	16 743	38 465	87 952
33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ	**0**	**10 000**	**0**	**10 000**	**10 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**8 180**	**1 820**	**0**	**10 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		10 000	0	10 000	10 000	0	0	0	0	8 180	1 820	0	10 000
34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**233 676**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**5 947**	**4 807**	**766**	**0**	**0**	**5 573**
Aikaisempien vuosien valtuudet	233 676							5 947	4 807	766	0	0	5 573
35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**299 323**	**59 000**	**0**	**59 000**	**34 216**	**24 784**	**0**	**89 592**	**68 671**	**10 792**	**0**	**0**	**79 463**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	299 323							87 652	46 687	500	0	0	47 187
- korkotuki- tms. valtuudet	103 087							9	2	0	0	0	2
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		59 000	0	59 000	34 216	24 784	0	1 940	21 984	10 292	0	0	32 276
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ	**29 020 071**	**13 602 479**	**4 607 106**	**18 209 585**	**10 547 347**	**7 662 238**	**4 148 665**	**4 078 693**	**5 110 876**	**3 189 164**	**1 977 875**	**2 462 203**	**12 740 118**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	29 020 071							3 203 535	3 181 338	1 297 809	747 556	1 657 966	6 884 669
- korkotuki- tms. valtuudet	3 599 361							21 040	39 837	40 270	36 831	127 852	244 791
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		13 602 479	4 607 106	18 209 585	10 547 347	7 662 238	4 148 665	875 158	1 929 538	1 891 355	1 230 319	804 237	5 855 449
- korkotuki- tms. valtuudet		6 581 053	147 186	6 728 239	4 003 187	2 725 052	211 957	20 830	19 779	25 090	24 134	73 760	142 763

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella

11. Verot ja veronluonteiset tulot

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11.	**VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT**	**31 533 538 890,12**	**32 350 893 000**	**32 206 526 741,27**	**-144 366 258,73**	**100**
11.01.	**Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot**	**10 327 892 857,92**	**10 420 000 000**	**10 060 837 290,02**	**-359 162 709,98**	**97**
11.01.01.	Ansio- ja pääomatuloverot	9 395 121 318,11	6 589 000 000	6 495 559 952,48	-93 440 047,52	99
11.01.02.	Yhteisövero	493 232 528,90	3 246 000 000	2 972 396 818,79	-273 603 181,21	92
11.01.03.	Korkotulojen lähdevero	439 539 010,91	210 000 000	205 459 134,84	-4 540 865,16	98
11.01.04.	Perintö- ja lahjavero		375 000 000	387 421 383,91	12 421 383,91	103
11.04.	**Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut**	**14 001 275 408,00**	**14 241 000 000**	**14 415 880 438,01**	**174 880 438,01**	**101**
11.04.01.	Arvonlisävero	13 315 890 692,09	13 513 000 000	13 710 451 824,50	197 451 824,50	101
11.04.02.	Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	557 354 660,85	594 000 000	584 258 712,52	-9 741 287,48	98
11.04.03.	Apteekkimaksut	128 030 055,06	134 000 000	121 169 900,99	-12 830 099,01	90
11.08.	**Valmisteverot**	**5 091 638 038,52**	**5 239 000 000**	**5 284 245 457,30**	**45 245 457,30**	**101**
11.08.01.	Tupakkavero	688 946 734,50	697 000 000	698 184 718,04	1 184 718,04	100
11.08.04.	Alkoholijuomavero	1 206 523 429,39	1 295 000 000	1 284 317 664,99	-10 682 335,01	99
11.08.05.	Virvoitusjuomavero	35 454 402,85	35 000 000	37 010 257,12	2 010 257,12	106
11.08.07.	Energiaverot	3 148 801 439,85	3 200 000 000	3 252 213 010,55	52 213 010,55	102
11.08.08.	Eräiden juomapakkausten valmistevero	11 912 031,93	12 000 000	12 519 806,60	519 806,60	104
11.10.	**Muut verot**	**2 010 247 980,09**	**2 336 200 000**	**2 338 587 107,03**	**2 387 107,03**	**100**
11.10.03.	Autovero	686 898 653,99	958 000 000	941 127 018,48	-16 872 981,52	98
11.10.05.	Varainsiirtovero	484 183 210,21	520 000 000	519 549 732,94	-450 267,06	100
11.10.06.	Arpajaisvero	139 411 121,08	138 200 000	144 700 271,49	6 500 271,49	105
11.10.07.	Ajoneuvovero	654 405 308,11	668 000 000	691 297 980,82	23 297 980,82	103
11.10.08.	Jätevero	45 349 686,70	52 000 000	41 912 103,30	-10 087 896,70	81
11.19.	**Muut veronluonteiset tulot**	**102 484 605,59**	**114 693 000**	**106 976 448,91**	**-7 716 551,09**	**93**
11.19.02.	Lästimaksut	786 451,39	800 000	848 002,97	48 002,97	106
11.19.03.	Ratavero	16 998 600,00	20 899 000	17 956 778,50	-2 942 221,50	86
11.19.04.	Erät viestinnän maksut	5 186 884,38	6 294 000	6 429 058,00	135 058,00	102
11.19.05.	Lentoliikenteen valvontamaksu	6 677 624,80	6 400 000	6 120 523,00	-279 477,00	96
11.19.06.	Väylämaksut	66 468 596,62	72 700 000	69 017 153,54	-3 682 846,46	95
11.19.08.	Öljyjätemaksu	3 549 012,65	4 600 000	3 813 250,96	-786 749,04	83
11.19.09.	Muut verotulot	2 817 435,75	3 000 000	2 791 681,94	-208 318,06	93

12. Sekalaiset tulot

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.	**SEKALAISET TULOT**	**4 605 372 403,51**	**5 091 173 000**	**5 069 157 493,34**	**-22 015 506,66**	**100**
12.24.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonala**	**5 727 694,97**	**10 222 000**	**16 385 840,58**	**6 163 840,58**	**160**
12.24.99.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	5 727 694,97	10 222 000	16 385 840,58	6 163 840,58	160
12.25.	**Oikeusministeriön hallinnonala**	**95 822 317,67**	**90 150 000**	**93 766 054,05**	**3 616 054,05**	**104**
12.25.10.	Tuomioistuintulot	43 537 285,44	32 000 000	31 417 330,96	-582 669,04	98
12.25.20.	Ulosottomaksut	52 089 563,06	58 000 000	62 100 728,79	4 100 728,79	107
12.25.99.	Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	195 469,17	150 000	247 994,30	97 994,30	165
12.26.	**Sisäasiainministeriön hallinnonala**	**9 154 085,09**	**5 148 000**	**6 090 024,73**	**942 024,73**	**118**
12.26.98.	EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	9 085 465,79	5 048 000	5 051 182,96	3 182,96	100
12.26.99.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	68 619,30	100 000	1 038 841,77	938 841,77	1 039
12.27.	**Puolustusministeriön hallinnonala**	**8 560 787,60**	**11 279 000**	**11 607 578,43**	**328 578,43**	**103**
12.27.01.	Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	51 464,16	8 000	49 038,72	41 038,72	613
12.27.20.	Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	4 300 000,00	18 000	18 000,00	0,00	100
12.27.99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	4 209 323,44	11 253 000	11 540 539,71	287 539,71	103
12.28.	**Valtiovarainministeriön hallinnonala**	**1 825 340 580,65**	**1 891 859 000**	**1 883 742 226,75**	**-8 116 773,25**	**100**
12.28.10.	Tullilaitoksen tulot	5 601 316,35	6 343 000	5 220 093,19	-1 122 906,81	82
12.28.11.	Kuntien osuudet verotuskustannuksista	125 756 041,80	129 379 000	131 447 709,32	2 068 709,32	102
12.28.12.	Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	34 297 102,31	35 285 000	25 179 918,34	-10 105 081,66	71
12.28.13.	Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	19 190 045,34	19 743 000	20 058 579,02	315 579,02	102
12.28.20.	Palvelukeskuksen tulot	252 589,78				
12.28.25.	Metallirahatulot	19 336 510,69	25 000 000	23 146 629,74	-1 853 370,26	93
12.28.50.	Siirto valtion eläkerahastosta	1 426 560 489,33	1 472 204 000	1 472 690 958,88	486 958,88	100
12.28.51.	Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	63 217 502,00	79 500 000	79 043 034,00	-456 966,00	99
12.28.52.	Vakuutusmaksut	23 668 707,62	22 460 000	20 308 877,32	-2 151 122,68	90
12.28.60.	Euroopan unionilta saatavat tulot matkakustannusten korvaamiseen	2 716 947,80				
12.28.70.	Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	38 286 868,89				

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.28.87.	Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	43 685 074,63	30 000 000	30 000 000,00	0,00	100
12.28.92.	Euroopan unionin perinteisten omien varojen kanto-palkkiot		41 000 000	38 100 720,78	-2 899 279,22	93
12.28.93.	Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen kor-vaamiseen		2 400 000	2 333 531,00	-66 469,00	97
12.28.99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	22 771 384,11	28 545 000	36 212 175,16	7 667 175,16	127
12.29.	**Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala**	**496 470 960,28**	**529 574 000**	**523 130 292,47**	**-6 443 707,53**	**99**
12.29.70.	Opintotukitoiminnan tulot	33 588 105,61	32 900 000	27 463 175,80	-5 436 824,20	83
12.29.88.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voitto-varoista	461 297 447,64	492 674 000	494 544 606,73	1 870 606,73	100
12.29.99.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	1 585 407,03	4 000 000	1 122 509,94	-2 877 490,06	28
12.30.	**Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala**	**827 457 395,40**	**895 515 000**	**874 426 876,20**	**-21 088 123,80**	**98**
12.30.01.	EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	597 659 252,62	565 582 000	557 096 651,37	-8 485 348,63	98
12.30.02.	Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	183 667 165,24	283 866 000	275 803 685,57	-8 062 314,43	97
12.30.03.	Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	5 665 634,74	6 870 000	2 960 792,20	-3 909 207,80	43
12.30.04.	EU:lta saatavat muut tulot	1 114 996,21	930 000	475 652,89	-454 347,11	51
12.30.20.	Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	8 271 329,29	9 000 000	7 846 731,53	-1 153 268,47	87
12.30.31.	Lihantarkastuksen toimintatulot	96 642,94	141 000	790 979,97	649 979,97	561
12.30.32.	Kasvinjalostusmaksut	289 385,30	580 000	255 927,12	-324 072,88	44
12.30.40.	Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 517 980,29	2 300 000	2 443 317,00	143 317,00	106
12.30.41.	Tenojoen kalastuslupamaksut	409 304,00	560 000	389 560,50	-170 439,50	70
12.30.42.	Hirvieläinten metsästysmaksut	5 451 224,65	4 400 000	5 669 783,08	1 269 783,08	129
12.30.43.	Viehekalastusmaksut	2 784 060,61	2 810 000	2 827 968,82	17 968,82	101
12.30.44.	Kalastuksenhoitomaksut	5 623 863,13	6 607 000	5 822 674,60	-784 325,40	88
12.30.45.	Riistanhoitomaksut	8 626 077,36	8 582 000	8 705 525,31	123 525,31	101
12.30.99.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	5 280 479,02	3 287 000	3 337 626,24	50 626,24	102
12.31.	**Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala**	**18 757 521,48**	**37 826 000**	**23 546 650,29**	**-14 279 349,71**	**62**
12.31.10.	Liikenneviraston tulot		37 757 000	23 353 690,81	-14 403 309,19	62
12.31.11.	Tiehallinnon tulot	937 769,50				
12.31.12.	Radanpidon tulot	7 145 916,94				
12.31.99.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	10 673 835,04	69 000	192 959,48	123 959,48	280

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.32.	**Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala**	**253 095 431,76**	**345 227 000**	**263 953 018,32**	**-81 273 981,68**	**76**
12.32.20.	Turvatekniikan keskuksen tulot	1 406 876,28	1 200 000	1 147 401,99	-52 598,01	96
12.32.30.	Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista	188 355,43	200 000	114 804,57	-85 195,43	57
12.32.31.	Palkkaturvamaksujen palautukset	26 362 303,61	43 327 000	35 899 106,66	-7 427 893,34	83
12.32.50.	Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	198 918 317,51	252 000 000	175 683 949,42	-76 316 050,58	70
12.32.99.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	26 219 578,93	48 500 000	51 107 755,68	2 607 755,68	105
12.33.	**Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala**	**486 680 019,08**	**477 270 000**	**472 562 536,99**	**-4 707 463,01**	**99**
12.33.02.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 103 466,95	1 400 000	1 116 558,43	-283 441,57	80
12.33.03.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	592 347,40	500 000	392 493,88	-107 506,12	78
12.33.90.	Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	407 495 000,00	380 995 000	380 995 000,00	0,00	100
12.33.98.	Valtionapujen palautukset	77 184 366,93	94 200 000	89 941 420,01	-4 258 579,99	95
12.33.99.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	304 837,80	175 000	117 064,67	-57 935,33	67
12.35.	**Ympäristöministeriön hallinnonala**	**211 908 182,28**	**245 450 000**	**234 759 344,31**	**-10 690 655,69**	**96**
12.35.01.	Alueellisten ympäristökeskusten tulot	363 631,28				
12.35.10.	Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	5 000 000,00	14 250 000	3 260 715,35	-10 989 284,65	23
12.35.20.	Siirto valtion asuntorahastosta	204 500 000,00	228 000 000	228 000 000,00	0,00	100
12.35.99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	2 044 551,00	3 200 000	3 498 628,96	298 628,96	109
12.39.	**Muut sekalaiset tulot**	**366 397 427,25**	**551 653 000**	**665 187 050,22**	**113 534 050,22**	**121**
12.39.01.	Sakkorahat	206 402 493,93	110 000 000	109 748 816,04	-251 183,96	100
12.39.02.	Verotukseen liittyvät korkotulot	88 552 272,66	90 000 000	78 634 819,16	-11 365 180,84	87
12.39.04.	Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	58 702 528,99	346 653 000	470 872 867,73	124 219 867,73	136
12.39.07.	Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	3 415 149,49	2 500 000	3 354 489,79	854 489,79	134
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot	9 324 982,18	2 500 000	2 576 057,50	76 057,50	103

13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
13.	**KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET**	**1 196 525 852,49**	**1 414 200 000**	**1 485 924 718,43**	**71 724 718,43**	**105**
13.01.	**Korkotulot**	**137 517 861,13**	**96 200 000**	**111 858 161,40**	**15 658 161,40**	**116**
13.01.04.	Korot valtion lainoista liikelaitoksille	63 289 939,53	39 100 000	37 290 116,39	-1 809 883,61	95
13.01.05.	Korot muista lainoista	7 901 212,43	10 500 000	23 667 453,45	13 167 453,45	225
13.01.07.	Korot talletuksista	59 192 194,37	35 000 000	41 700 843,71	6 700 843,71	119
13.01.09.	Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korkotulot	7 134 514,80	11 600 000	9 199 747,85	-2 400 252,15	79
13.03.	**Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot**	**650 154 675,36**	**900 000 000**	**922 182 557,03**	**22 182 557,03**	**102**
13.03.01.	Osinkotulot ja osakkeiden nettomyyntitulot	650 154 675,36	900 000 000	922 182 557,03	22 182 557,03	102
13.04.	**Osuus valtion rahalaitosten voitosta**	**250 000 000,00**	**260 000 000**	**260 000 000,00**	**0,00**	**100**
13.04.01.	Osuus Suomen Pankin voitosta	250 000 000,00	260 000 000	260 000 000,00	0,00	100
13.05.	**Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset**	**158 853 316,00**	**158 000 000**	**191 884 000,00**	**33 884 000,00**	**121**

15. Lainat

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2010	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
13.05.01.	Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	158 853 316,00	158 000 000	191 884 000,00	33 884 000,00	121
15.	**LAINAT**	**10 462 695 772,80**	**11 533 929 000**	**11 561 308 700,13**	**27 379 700,13**	**100**
15.01.	**Valtiolle takaisin maksettavat lainat**	**198 230 581,45**	**261 900 000**	**289 219 487,27**	**27 319 487,27**	**110**
15.01.02.	Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	166 904 974,94	218 500 000	216 150 057,60	-2 349 942,40	99
15.01.04.	Muiden lainojen lyhennykset	31 325 606,51	43 400 000	73 069 429,67	29 669 429,67	168
15.03.	**Valtion nettolainanotto ja velanhallinta**	**10 264 465 191,35**	**11 272 029 000**	**11 272 089 212,86**	**60 212,86**	**100**
15.03.01.	Nettolainanotto ja velanhallinta	10 264 465 191,35	11 272 029 000	11 272 089 212,86	60 212,86	100
OSASTOT YHTEENSÄ		**47 798 132 918,92**	**50 390 195 000**	**50 322 917 653,17**	**-67 277 346,83**	**100**
KUMULATIIVISEN YLIJÄÄMÄN KÄYTTÖ			**1 355 000 000**			
YHTEENSÄ			**51 745 195 000**			

21. Eduskunta

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
21.	**EDUSKUNTA**	**116 132 038,91**	**122 249 000**	**113 500 920,33**	**6 701 926,17**	**120 202 846,50**	**2 046 153,50**	**15 334 838,73**	**46 420 838,73**	**39 718 912,56**	**6 701 926,17**
21.01.	**Kansanedustajat**	**20 305 165,61**	**20 720 000**	**20 055 120,96**		**20 055 120,96**	**664 879,04**				
21.01.01.	Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	20 305 165,61	20 720 000	20 055 120,96		20 055 120,96	664 879,04				
21.10.	**Eduskunnan kanslia**	**69 237 847,74**	**75 373 000**	**68 967 685,37**	**4 824 167,73**	**73 791 853,10**	**1 581 146,90**	**11 793 522,89**	**26 393 522,89**	**21 569 355,16**	**4 824 167,73**
21.10.01.	Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	50 142 542,01	53 773 000	51 817 457,91		51 817 457,91	1 955 542,09				
21.10.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	5 095 305,73	7 000 000	7 374 395,19		7 374 395,19	-374 395,19				
21.10.70.	Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000,00	1 800 000	883 443,55	916 556,45	1 800 000,00	-	942 881,45	2 742 881,45	1 826 325,00	916 556,45
21.10.74.	Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000,00	12 800 000	8 892 388,72	3 907 611,28	12 800 000,00	-	10 850 641,44	23 650 641,44	19 743 030,16	3 907 611,28
21.20.	**Eduskunnan oikeusasiamies**	**5 096 336,34**	**5 027 000**	**5 209 117,44**		**5 209 117,44**	**-182 117,44**				
21.20.01.	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	5 096 336,34	5 027 000	5 209 117,44		5 209 117,44	-182 117,44				
21.30.	**Ulkopoliittinen instituutti**	**3 273 358,56**	**3 304 000**	**2 855 231,75**	**430 803,15**	**3 286 034,90**	**17 965,10**	**495 598,25**	**3 604 598,25**	**3 173 795,10**	**430 803,15**
21.30.01.	Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 080 000,00	3 109 000	2 678 196,85	430 803,15	3 109 000,00	-	495 598,25	3 604 598,25	3 173 795,10	430 803,15
21.30.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	193 358,56	195 000	177 034,90		177 034,90	17 965,10				
21.40.	**Valtiontalouden tarkastusvirasto**	**14 331 330,66**	**13 937 000**	**12 525 764,81**	**1 446 955,29**	**13 972 720,10**	**-35 720,10**	**3 045 717,59**	**16 422 717,59**	**14 975 762,30**	**1 446 955,29**
21.40.01.	Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 826 000,00	13 377 000	11 930 044,71	1 446 955,29	13 377 000,00	-	3 045 717,59	16 422 717,59	14 975 762,30	1 446 955,29
21.40.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	505 330,66	560 000	595 720,10		595 720,10	-35 720,10				
21.90.	**Eduskunnan muut menot**	**3 888 000,00**	**3 888 000**	**3 888 000,00**		**3 888 000,00**	**0,00**				
21.90.01.	Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (kiinteä määräraha)	3 888 000,00	3 888 000	3 888 000,00		3 888 000,00	0,00				

22. Tasavallan presidentti

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
22.	**TASAVALLAN PRESIDENTTI**	**12 392 848,24**	**15 623 000**	**12 402 402,14**	**2 678 444,06**	**15 080 846,20**	**542 153,80**	**1 697 157,53**	**12 544 157,53**	**9 865 713,47**	**2 678 444,06**
22.01.	**Tasavallan presidentti**	**2 437 545,65**	**3 206 000**	**2 825 925,27**		**2 825 925,27**	**380 074,73**				
22.01.01.	Presidentin palkkio ja edustusrahat (kiinteä määräraha)	296 397,91	297 000	297 000,00		297 000,00	0,00				
22.01.02.	Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)	48 265,94	59 000	58 813,96		58 813,96	186,04				
22.01.20.	Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 092 881,80	2 850 000	2 470 111,31		2 470 111,31	379 888,69				
22.02.	**Tasavallan presidentin kanslia**	**9 955 302,59**	**12 417 000**	**9 576 476,87**	**2 678 444,06**	**12 254 920,93**	**162 079,07**	**1 697 157,53**	**12 544 157,53**	**9 865 713,47**	**2 678 444,06**
22.02.01.	Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 339 000,00	7 847 000	7 756 075,56	90 924,44	7 847 000,00	-	256 092,02	8 103 092,02	8 012 167,58	90 924,44
22.02.02.	Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	253 499,81	370 000	301 163,11		301 163,11	68 836,89				
22.02.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	1 062 802,78	1 200 000	1 106 757,82		1 106 757,82	93 242,18				
22.02.75.	Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	1 300 000,00	3 000 000	412 480,38	2 587 519,62	3 000 000,00	-	1 441 065,51	4 441 065,51	1 853 545,89	2 587 519,62

23. Valtioneuvoston kanslia

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23.	**VALTIONEUVOSTON KANSLIA**	**78 616 083,10**	**78 524 000**	**71 071 582,70**	**6 526 551,36**	**77 598 134,06**	**925 865,94**	**101 365 860,77**	**134 337 860,77**	**35 682 001,69**	**8 850 504,33**
23.01.	**Hallinto**	**35 604 390,49**	**36 059 000**	**31 714 972,05**	**3 577 154,01**	**35 292 126,06**	**766 873,94**	**5 413 417,58**	**32 560 417,58**	**28 977 908,82**	**3 577 154,01**
23.01.01.	Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 281 000,00	27 147 000	23 569 845,99	3 577 154,01	27 147 000,00	-	5 413 417,58	32 560 417,58	28 977 908,82	3 577 154,01
23.01.02.	Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	4 752 143,09	5 045 000	4 884 163,41		4 884 163,41	160 836,59				
23.01.20.	Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	703 205,44	867 000	461 010,31		461 010,31	405 989,69				
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 868 041,96	3 000 000	2 799 952,34		2 799 952,34	200 047,66				
23.02.	**Valtioneuvoston kanslia**							**92 500 000,00**	**92 500 000,00**	**2 700 000,00**	
23.02.88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)							92 500 000,00	92 500 000,00	2 700 000,00	
23.10.	**Omistajaohjaus**	**2 700 000,00**	**2 700 000**	**0,00**	**2 700 000,00**	**2 700 000,00**	**-**	**2 700 000,00**	**5 400 000,00**	**445 185,36**	**4 954 814,64**
23.10.88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000,00	2 700 000	0,00	2 700 000,00	2 700 000,00	-	2 700 000,00	5 400 000,00	445 185,36	4 954 814,64
23.20.	**Poliittisen toiminnan avustaminen**	**36 000 000,00**	**36 000 000**	**36 000 000,00**		**36 000 000,00**	**0,00**				
23.20.50.	Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	36 000 000,00	36 000 000	36 000 000,00		36 000 000,00	0,00				
23.30.	**Oikeuskanslerinvirasto**	**3 026 000,00**	**3 050 000**	**2 800 602,65**	**249 397,35**	**3 050 000,00**	**-**	**434 693,47**	**3 484 693,47**	**3 235 296,12**	**249 397,35**
23.30.01.	Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000,00	3 050 000	2 800 602,65	249 397,35	3 050 000,00	-	434 693,47	3 484 693,47	3 235 296,12	249 397,35
23.90.	**Muut menot**	**1 285 692,61**	**715 000**	**556 008,00**	**0,00**	**556 008,00**	**158 992,00**	**317 749,72**	**392 749,72**	**323 611,39**	**69 138,33**
23.90.21.	Kunniamerkit (arviomääräraha)	460 692,61	640 000	481 008,00		481 008,00	158 992,00				
23.90.25.	Merkkivuoden 1809 valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	750 000,00						317 749,72	317 749,72	248 611,39	69 138,33
23.90.58.	Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)	75 000,00	75 000	75 000,00	0,00	75 000,00	0,00	0,00	75 000,00	75 000,00	0,00

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
24.	**ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**1 167 360 001,98**	**1 186 455 000**	**950 373 479,52**	**223 536 125,03**	**1 173 909 604,55**	**12 545 395,45**	**337 828 004,92**	**1 427 917 004,92**	**1 090 839 709,22**	**305 401 379,04**
24.01.	**Ulkoasiainhallinto**	**223 580 497,21**	**227 649 000**	**187 829 921,18**	**38 373 527,31**	**226 203 448,49**	**1 445 551,51**	**65 405 117,50**	**275 387 117,50**	**205 284 005,92**	**40 103 111,58**
24.01.01.	Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 287 000,00	204 915 000	171 352 229,29	33 562 770,71	204 915 000,00	-	31 277 727,42	236 192 727,42	202 629 956,71	33 562 770,71
24.01.21.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)		67 000	11 620,00	55 380,00	67 000,00	-		67 000,00	11 620,00	55 380,00
24.01.29.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	13 293 497,21	17 667 000	16 221 448,49		16 221 448,49	1 445 551,51				
24.01.74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000,00	5 000 000	244 623,40	4 755 376,60	5 000 000,00	-	4 127 390,08	9 127 390,08	2 642 429,21	6 484 960,87
24.01.76.	Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)							30 000 000,00	30 000 000,00	0,00	
24.10.	**Kriisinhallinta**	**67 702 912,80**	**75 820 000**	**65 420 060,55**		**65 420 060,55**	**10 399 939,45**				
24.10.20.	Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	52 412 051,48	57 474 000	47 921 059,86		47 921 059,86	9 552 940,14				
24.10.21.	Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	15 290 861,32	18 346 000	17 499 000,69		17 499 000,69	846 999,31				
24.20.	**Lähialueyhteistyö**	**19 500 000,00**	**19 500 000**	**5 318 640,37**	**14 181 359,63**	**19 500 000,00**	**-**	**12 915 194,31**	**32 415 194,31**	**8 624 785,91**	**23 790 408,40**
24.20.66.	Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	19 500 000,00	19 500 000	5 318 640,37	14 181 359,63	19 500 000,00	-	12 915 194,31	32 415 194,31	8 624 785,91	23 790 408,40
24.30.	**Kansainvälinen kehitysyhteistyö**	**747 908 950,00**	**758 596 000**	**609 342 077,20**	**149 253 872,80**	**758 595 950,00**	**50,00**	**226 559 612,19**	**985 155 612,19**	**765 016 973,59**	**219 280 493,77**
24.30.50.	Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00				
24.30.66.	Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	732 909 000,00	743 596 000	594 342 127,20	149 253 872,80	743 596 000,00	-	226 559 612,19	970 155 612,19	750 017 023,59	219 280 493,77
24.30.88.	Finnfundin pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	14 999 950,00	15 000 000	14 999 950,00	0,00	14 999 950,00	50,00	0,00	15 000 000,00	14 999 950,00	0,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
24.50.	**Lähialueyhteistyö**							**9 123 867,44**	**9 123 867,44**	**8 890 715,33**	
24.50.66.	Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)							9 123 867,44	9 123 867,44	8 890 715,33	
24.90.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot**	**108 667 641,97**	**104 890 000**	**82 462 780,22**	**21 727 365,29**	**104 190 145,51**	**699 854,49**	**23 216 596,14**	**125 227 596,14**	**103 000 230,85**	**22 227 365,29**
24.90.01.	Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)	578 875,06									
24.90.23.	Etyj-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	-229 455,27						0,00	0,00	0,00	
24.90.50.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 976 000,00	1 840 000	1 823 559,00		1 823 559,00	16 441,00				
24.90.51.	Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	34 922,05	39 000	32 578,49		32 578,49	6 421,51				
24.90.66.	Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	104 531 000,00	101 511 000	80 283 634,71	21 227 365,29	101 511 000,00	-	22 716 596,14	124 227 596,14	103 000 230,85	21 227 365,29
24.90.67.	Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	500 000	0,00	500 000,00	500 000,00	-	500 000,00	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00
24.90.95.	Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1 276 300,13	1 000 000	323 008,02		323 008,02	676 991,98				
24.99.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot**							**607 617,34**	**607 617,34**	**22 997,62**	
24.99.67.	Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)							607 617,34	607 617,34	22 997,62	

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
24.20.66. Lähialueyhteistyö	**2 901**	**3 000**	**0**	**3 000**	**378**	**2 622**	**0**	**410**	**2 316**	**0**	**53**	**0**	**2 368**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 901							410	1 991	0	0	0	1 991
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		3 000	0	3 000	378	2 622	0	0	325	0	53	0	378
24.30.50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	**0**	**268 188**	**0**	**268 188**	**0**	**268 188**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		268 188	0	268 188	0	268 188	0	0	0	0	0	0	0
24.30.66. Varsinainen kehitysyhteistyö	**4 097 659**	**1 105 237**	**0**	**1 105 237**	**983 254**	**121 983**	**0**	**493 063**	**701 665**	**599 508**	**445 883**	**889 915**	**2 636 970**
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 097 659							493 063	566 654	346 621	198 394	542 046	1 653 716
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 105 237	0	1 105 237	983 254	121 983	0	0	135 011	252 886	247 488	347 869	983 254
24.50.66. Lähialueyhteistyö	**5 541**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**643**	**453**	**129**	**129**	**129**	**840**
Aikaisempien vuosien valtuudet	5 541							643	453	129	129	129	840
24.90.67. Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot	**0**	**500**	**0**	**500**	**0**	**500**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		500	0	500	0	500	0	0	0	0	0	0	0
24.99.67. Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot	**637**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**9**	**55**	**55**	**55**	**287**	**451**
Aikaisempien vuosien valtuudet	637							9	55	55	55	287	451
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**4 106 737**	**1 376 925**	**0**	**1 376 925**	**983 631**	**393 294**	**0**	**494 125**	**704 488**	**599 691**	**446 119**	**890 331**	**2 640 630**
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 106 737							494 125	569 152	346 805	198 578	542 463	1 656 998
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 376 925	0	1 376 925	983 631	393 294	0	0	135 336	252 886	247 541	347 869	983 631

25. Oikeusministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
25.	**OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**812 463 895,20**	**811 915 000**	**773 208 021,36**	**39 779 952,44**	**812 987 973,80**	**-1 072 973,80**	**34 849 907,10**	**728 881 907,10**	**689 043 121,66**	**39 779 952,44**
25.01.	**Ministeriö ja hallinto**	**106 226 508,18**	**108 651 000**	**107 165 378,34**	**2 543 071,60**	**109 708 449,94**	**-1 057 449,94**	**3 038 534,59**	**37 343 534,59**	**34 741 629,99**	**2 543 071,60**
25.01.01.	Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 194 000,00	25 765 000	23 558 155,25	2 206 844,75	25 765 000,00	-	2 267 221,27	28 032 221,27	25 825 376,52	2 206 844,75
25.01.02.	Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-177 531,50	1 000	0,00	1 000,00	1 000,00	-	1 000,00	2 000,00	-57 833,00	1 000,00
25.01.03.	Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 476 000,00	6 549 000	6 517 435,05	31 564,95	6 549 000,00	-	484 529,03	7 033 529,03	7 001 964,08	31 564,95
25.01.04.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 842 000,00	1 990 000	1 686 338,10	303 661,90	1 990 000,00	-	285 784,29	2 275 784,29	1 972 122,39	303 661,90
25.01.20.	Erityismenot (arviomääräraha)	9 555 845,61	8 860 000	9 782 919,98		9 782 919,98	-922 919,98				
25.01.29.	Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	48 745 942,10	49 000 000	49 328 590,75		49 328 590,75	-328 590,75				
25.01.50.	Avustukset (kiinteä määräraha)	2 099 950,00	2 336 000	2 301 750,00		2 301 750,00	34 250,00				
25.01.51.	Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	11 490 301,97	14 150 000	13 990 189,21		13 990 189,21	159 810,79				
25.10.	**Tuomioistuimet ja oikeusapu**	**336 590 781,73**	**334 575 000**	**317 315 882,18**	**17 039 604,06**	**334 355 486,24**	**219 513,76**	**17 323 586,79**	**310 398 586,79**	**293 358 982,73**	**17 039 604,06**
25.10.01.	Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 061 000,00	8 233 000	7 740 892,55	492 107,45	8 233 000,00	-	243 046,36	8 476 046,36	7 983 938,91	492 107,45
25.10.02.	Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 650 000,00	10 183 000	9 746 630,10	436 369,90	10 183 000,00	-	111 149,47	10 294 149,47	9 857 779,57	436 369,90
25.10.03.	Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	235 412 000,00	233 270 000	228 249 613,61	5 020 386,39	233 270 000,00	-	8 155 667,90	241 425 667,90	236 405 281,51	5 020 386,39
25.10.04.	Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 458 000,00	26 578 000	25 409 165,59	1 168 834,41	26 578 000,00	-	2 264 586,64	28 842 586,64	27 673 752,23	1 168 834,41
25.10.05.	Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 167 000,00	14 811 000	4 889 094,09	9 921 905,91	14 811 000,00	-	6 549 136,42	21 360 136,42	11 438 230,51	9 921 905,91
25.10.50.	Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	40 842 781,73	41 500 000	41 280 486,24		41 280 486,24	219 513,76				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
25.20.	**Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta**	**94 078 000,00**	**97 831 000**	**90 968 929,40**	**6 862 070,60**	**97 831 000,00**	**-**	**6 640 951,01**	**104 471 951,01**	**97 609 880,41**	**6 862 070,60**
25.20.01.	Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	94 078 000,00	97 831 000	90 968 929,40	6 862 070,60	97 831 000,00	-	6 640 951,01	104 471 951,01	97 609 880,41	6 862 070,60
25.30.	**Syyttäjät**	**39 893 000,00**	**42 937 000**	**39 832 070,47**	**3 104 929,53**	**42 937 000,00**	**-**	**1 718 829,32**	**44 655 829,32**	**41 550 899,79**	**3 104 929,53**
25.30.01.	Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 893 000,00	42 937 000	39 832 070,47	3 104 929,53	42 937 000,00	-	1 718 829,32	44 655 829,32	41 550 899,79	3 104 929,53
25.40.	**Rangaistusten täytäntöönpano**	**219 665 000,00**	**225 884 000**	**215 653 723,35**	**10 230 276,65**	**225 884 000,00**	**-**	**6 128 005,39**	**232 012 005,39**	**221 781 728,74**	**10 230 276,65**
25.40.01.	Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	213 640 000,00	219 859 000	210 970 322,65	8 888 677,35	219 859 000,00	-	5 832 879,15	225 691 879,15	216 803 201,80	8 888 677,35
25.40.74.	Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	6 025 000,00	6 025 000	4 683 400,70	1 341 599,30	6 025 000,00	-	295 126,24	6 320 126,24	4 978 526,94	1 341 599,30
25.50.	**Vaalimenot**	**16 010 605,29**	**2 037 000**	**2 272 037,62**		**2 272 037,62**	**-235 037,62**				
25.50.20.	Vaalimenot (arviomääräraha)	16 010 605,29	2 037 000	2 272 037,62		2 272 037,62	-235 037,62				

25. Oikeusministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)				Vuoden 2010 valtuudet				Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
25.01.50. Avustukset	**0**	**170**	**1 200**	**1 370**	**1 370**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		170	1 200	1 370	1 370	0	0	0	0	0	0	0	0
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**0**	**170**	**1 200**	**1 370**	**1 370**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		170	1 200	1 370	1 370	0	0	0	0	0	0	0	0

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
26.	**SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**1 263 447 176,70**	**1 418 873 000**	**1 254 825 726,89**	**159 312 558,66**	**1 414 138 285,55**	**4 734 714,45**	**104 131 324,99**	**1 272 002 324,99**	**1 108 073 385,76**	**163 091 580,24**
26.01.	**Hallinto**	**118 950 775,80**	**91 227 000**	**87 964 355,65**	**8 327 109,98**	**96 291 465,63**	**-5 064 465,63**	**10 572 942,33**	**47 533 942,33**	**38 372 105,49**	**8 327 109,98**
26.01.01.	Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 128 000,00	22 390 000	19 774 206,84	2 615 793,16	22 390 000,00	-	2 679 885,74	25 069 885,74	22 416 003,61	2 615 793,16
26.01.02.	Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 000,00						95 329,10	95 329,10	95 329,10	
26.01.03.	Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 234 000,00	1 204 000	61 852,37	1 142 147,63	1 204 000,00	-	2 610 209,70	3 814 209,70	2 672 062,07	1 142 147,63
26.01.20.	Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	1 561 000,00	4 711 000	3 315 254,54	1 395 745,46	4 711 000,00	-	593 150,79	5 304 150,79	3 908 405,33	1 395 745,46
26.01.22.	EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	12 357 999,11	8 656 000	5 482 576,27	3 173 423,73	8 656 000,00	-	4 594 367,00	13 250 367,00	9 280 305,38	3 173 423,73
26.01.29.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	53 756 776,69	53 100 000	58 158 238,21		58 158 238,21	-5 058 238,21				
26.01.65.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 813 000,00	1 166 000	1 172 227,42		1 172 227,42	-6 227,42				
26.10.	**Poliisitoimi**	**667 830 364,71**	**692 133 000**	**668 156 123,25**	**23 771 778,03**	**691 927 901,28**	**205 098,72**	**37 475 196,41**	**725 608 196,41**	**701 836 418,38**	**23 771 778,03**
26.10.01.	Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	664 541 680,00	688 133 000	664 361 221,97	23 771 778,03	688 133 000,00	-	37 475 196,41	725 608 196,41	701 836 418,38	23 771 778,03
26.10.20.	Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 288 684,71	4 000 000	3 794 901,28		3 794 901,28	205 098,72				
26.20.	**Rajavartiolaitos**	**232 421 000,00**	**246 485 000**	**198 722 543,24**	**47 762 456,76**	**246 485 000,00**	**-**	**38 939 825,04**	**285 424 825,04**	**233 883 346,70**	**51 541 478,34**
26.20.01.	Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	219 511 000,00	223 775 000	193 570 291,53	30 204 708,47	223 775 000,00	-	29 366 539,67	253 141 539,67	222 936 831,20	30 204 708,47
26.20.70.	Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	12 910 000,00	22 710 000	5 152 251,71	17 557 748,29	22 710 000,00	-	9 573 285,37	32 283 285,37	10 946 515,50	21 336 769,87

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
26.30.	**Pelastustoimi ja hätäkeskukset**	**85 664 336,28**	**177 586 000**	**101 123 068,12**	**75 273 174,11**	**176 396 242,23**	**1 189 757,77**	**16 052 312,69**	**190 232 312,69**	**114 956 506,45**	**75 273 174,11**
26.30.01.	Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 970 000,00	14 396 000	12 158 180,17	2 237 819,83	14 396 000,00	-	2 344 906,09	16 740 906,09	14 500 454,14	2 237 819,83
26.30.02.	Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 177 000,00	56 274 000	46 227 729,37	10 046 270,63	56 274 000,00	-	10 758 575,48	67 032 575,48	56 986 304,85	10 046 270,63
26.30.20.	Erityismenot (arviomääräraha)	2 007 336,28	3 406 000	2 216 242,23		2 216 242,23	1 189 757,77				
26.30.30.	Suomen Erillisverkot Oy:n tai sen tytäryhtiön pääomittaminen (siirtomääräraha 2 v)		90 000 000	30 000 000,00	60 000 000,00	90 000 000,00	-		90 000 000,00	30 000 000,00	60 000 000,00
26.30.31.	Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 510 000,00	3 510 000	920 916,35	2 589 083,65	3 510 000,00	-	2 548 831,12	6 058 831,12	3 469 747,46	2 589 083,65
26.30.43.	Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000,00	10 000 000	9 600 000,00	400 000,00	10 000 000,00	-	400 000,00	10 400 000,00	10 000 000,00	400 000,00
26.40.	**Maahanmuutto**	**158 580 699,91**	**211 442 000**	**198 859 636,63**	**4 178 039,78**	**203 037 676,41**	**8 404 323,59**	**1 091 048,52**	**23 203 048,52**	**19 025 008,74**	**4 178 039,78**
26.40.01.	Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 668 000,00	20 253 000	17 335 251,26	2 917 748,74	20 253 000,00	-	1 091 048,52	21 344 048,52	18 426 299,78	2 917 748,74
26.40.02.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta (arviomääräraha)	15 490 041,67									
26.40.03.	Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)		1 859 000	598 708,96	1 260 291,04	1 859 000,00	-		1 859 000,00	598 708,96	1 260 291,04
26.40.20.	Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	435 477,04	505 000	469 180,32		469 180,32	35 819,68				
26.40.30.	Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	4 955 590,52	86 389 000	83 429 139,78		83 429 139,78	2 959 860,22				
26.40.63.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	119 031 590,68	102 436 000	97 027 356,31		97 027 356,31	5 408 643,69				

26. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
26.20.70. Ilma- ja rajavartioalusten hankinta	**23 448**	**9 200**	**57 000**	**66 200**	**9 200**	**57 000**	**57 000**	**10 053**	**12 616**	**2 835**	**263**	**0**	**15 715**
Aikaisempien vuosien valtuudet	23 448							9 245	7 324	0	0	0	7 324
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		9 200	57 000	66 200	9 200	57 000	57 000	809	5 293	2 835	263	0	8 391
26.98.64. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013	**62 262**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2 540**	**1 281**	**0**	**0**	**0**	**1 281**
Aikaisempien vuosien valtuudet	62 262							2 540	1 281	0	0	0	1 281
26.98.65. Euroopan aluekehitysrahaston valtion rahoitusosuus ohjelmakaudella 2007-2013 (arviomääräraha)	**42 624**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**236**	**1 046**	**0**	**0**	**0**	**1 046**
Aikaisempien vuosien valtuudet	42 624							236	1 046	0	0	0	1 046
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**128 334**	**9 200**	**57 000**	**66 200**	**9 200**	**57 000**	**57 000**	**12 830**	**14 944**	**2 835**	**263**	**0**	**18 043**
Aikaisempien vuosien valtuudet	128 334							12 021	9 651	0	0	0	9 651
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		9 200	57 000	66 200	9 200	57 000	57 000	809	5 293	2 835	263	0	8 391

27. Puolustusministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
27.	**PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 787 850 309,53**	**2 765 859 000**	**2 335 378 616,68**	**396 942 767,13**	**2 732 321 383,81**	**33 537 616,19**	**476 122 148,14**	**2 928 590 148,14**	**2 319 083 239,10**	432 293 281,96
27.01.	**Puolustuspolitiikka ja hallinto**	**465 001 244,20**	**494 827 000**	**326 173 503,46**	**135 158 096,20**	**461 331 599,66**	**33 495 400,34**	**189 156 378,00**	**372 898 378,00**	**62 534 009,49**	135 158 096,20
27.01.01.	Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 076 000,00	18 732 000	16 700 270,83	2 031 729,17	18 732 000,00	-	1 430 553,08	20 162 553,08	18 130 823,91	2 031 729,17
27.01.02.	Puolustushallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-26 379,87						0,00	0,00	0,00	
27.01.23.	Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	197 000 000,00	165 010 000	31 883 632,97	133 126 367,03	165 010 000,00	-	187 725 824,92	352 735 824,92	44 403 185,58	133 126 367,03
27.01.29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	252 951 624,07	311 085 000	277 589 599,66		277 589 599,66	33 495 400,34				
27.10.	**Sotilaallinen maanpuolustus**	**2 267 035 000,00**	**2 211 885 000**	**1 976 094 106,74**	**235 790 893,26**	**2 211 885 000,00**	**0,00**	**270 488 957,34**	**2 480 077 957,34**	**2 206 929 194,48**	**271 141 408,09**
27.10.01.	Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 552 123 000,00	1 632 504 000	1 564 403 384,86	68 100 615,14	1 632 504 000,00	-	44 110 638,10	1 676 614 638,10	1 606 514 022,96	68 100 615,14
27.10.18.	Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	709 171 000,00	574 485 000	409 193 894,94	165 291 105,06	574 485 000,00	-	214 548 465,33	789 033 465,33	588 878 720,98	200 147 389,58
27.10.19.	Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000,00	2 600 000	200 826,94	2 399 173,06	2 600 000,00	-	11 829 853,91	14 429 853,91	11 536 450,54	2 893 403,37
27.10.50.	Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 241 000,00	2 296 000	2 296 000,00		2 296 000,00	0,00				
27.30.	**Sotilaallinen kriisinhallinta**	**55 814 065,33**	**59 147 000**	**33 111 006,48**	**25 993 777,67**	**59 104 784,15**	**42 215,85**	**16 476 812,80**	**75 613 812,80**	**49 620 035,13**	**25 993 777,67**
27.30.20.	Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	55 814 000,00	59 137 000	33 143 222,33	25 993 777,67	59 137 000,00	-	16 476 812,80	75 613 812,80	49 620 035,13	25 993 777,67
27.30.95.	Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	65,33	10 000	-32 215,85		-32 215,85	42 215,85				

27. Puolustusministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
27.10.01. Puolustusvoimien toimintamenot	**651 572**	**144 415**	**24 275**	**168 690**	**182 999**	**-14 309**	**8 624**	**164 498**	**144 617**	**107 564**	**79 009**	**205 386**	**536 576**
Aikaisempien vuosien valtuudet	651 572							94 992	79 203	68 044	64 628	178 657	390 532
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		144 415	24 275	168 690	182 999	-14 309	8 624	69 506	65 414	39 520	14 381	26 729	146 044
27.10.16. Puolustusmateriaalihankinnat	**2 389 064**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**65 761**	**221 089**	**65 451**	**28 250**	**3 287**	**318 077**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 389 064							65 761	221 089	65 451	28 250	3 287	318 077
27.10.18. Puolustusmateriaalihankinnat	**1 300 057**	**575 625**	**420 109**	**995 734**	**895 056**	**100 678**	**38 377**	**437 465**	**399 657**	**423 458**	**347 252**	**226 777**	**1 397 144**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 300 057							140 808	226 260	269 842	27 000	222 550	745 652
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		575 625	420 109	995 734	895 056	100 678	38 377	296 657	173 397	153 616	320 252	4 227	651 492
27.10.19. Hawk Mk 66-koneiden hankinta	**24 574**	**0**	**10 525**	**10 525**	**3 439**	**7 087**	**0**	**11 536**	**12 500**	**5 000**	**0**	**0**	**17 500**
Aikaisempien vuosien valtuudet	24 574							0	12 500	5 000	0	0	17 500
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	10 525	10 525	3 439	7 087	0	11 536	0	0	0	0	0
27.10.21. Puolustusvoimien toimintamenot	**65 323**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7 133**	**5 166**	**5 065**	**3 366**	**1 392**	**14 989**
Aikaisempien vuosien valtuudet	65 323							7 133	5 166	5 065	3 366	1 392	14 989
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**4 430 590**	**720 040**	**454 909**	**1 174 949**	**1 081 494**	**93 455**	**47 002**	**686 394**	**783 029**	**606 538**	**457 877**	**436 842**	**2 284 286**
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 430 590							308 694	544 218	413 402	123 244	405 886	1 486 750
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		720 040	454 909	1 174 949	1 081 494	93 455	47 002	377 700	238 811	193 136	334 633	30 956	797 536

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.	**VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**7 344 826 551,07**	**16 820 518 000**	**14 837 992 067,71**	**1 439 686 379,00**	**16 277 678 446,71**	**542 839 553,29**	**288 425 916,98**	**2 824 880 916,98**	**1 219 639 852,08**	**1 473 989 355,26**
28.01.	**Hallinto**	**566 792 517,21**	**2 035 423 000**	**496 527 083,17**	**1 208 487 965,06**	**1 705 015 048,23**	**330 407 951,77**	**29 930 240,91**	**1 664 851 240,91**	**454 347 508,39**	**1 210 304 577,71**
28.01.01.	Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 586 000,00	34 697 000	34 192 686,79	504 313,21	34 697 000,00	-	2 398 802,57	37 095 802,57	36 492 237,59	504 313,21
28.01.02.	Valtion IT-strategian toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	15 450 000,00						11 648 644,87	11 648 644,87	11 648 644,87	0,00
28.01.08.	Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 031 000,00						3 412 876,94	3 412 876,94	3 412 876,94	
28.01.09.	Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 937 000,00						5 618 103,75	5 618 103,75	5 617 171,29	
28.01.10.	Lääninhallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 289 000,00						2 138 490,31	2 138 490,31	2 073 598,31	
28.01.12.	Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	3 254 000,00						775 974,42	775 974,42	773 926,35	2 048,07
28.01.20.	Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v)		215 000	0,00	215 000,00	215 000,00	-		215 000,00	0,00	215 000,00
28.01.21.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	675 000,00	9 000	6 699,23	2 300,77	9 000,00	-	657 967,83	666 967,83	664 667,06	2 300,77
28.01.29.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	65 070 517,21	76 502 000	70 094 048,23		70 094 048,23	6 407 951,77				
28.01.73.	Talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 750 000,00						2 750 000,00	2 750 000,00	935 435,42	1 814 564,58
28.01.80.	Laina Islannin valtiolle (arviomääräraha)	350 000 000,00									
28.01.81.	Laina Latvian valtiolle (arviomääräraha)		324 000 000	0,00		0,00	324 000 000,00				
28.01.82.	Laina Kreikan valtiolle (siirtomääräraha 3 v)		1 600 000 000	392 233 648,92	1 207 766 351,08	1 600 000 000,00	-		1 600 000 000,00	392 233 648,92	1 207 766 351,08

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.01.87.	Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v)	500 000,00						279 380,22	279 380,22	245 301,64	
28.01.88.	Valtiovarainhallinnon ohjauksessa olevien osakeyhtiöiden ja liikelaitosten pääomittaminen (siirtomääräraha 2 v)	250 000,00						250 000,00	250 000,00	250 000,00	
28.10.	**Verotus ja tullitoimi**	**608 945 213,01**	**621 851 000**	**549 775 628,00**	**38 382 945,47**	**588 158 573,47**	**33 692 426,53**	**40 780 991,77**	**599 931 991,77**	**553 102 589,30**	**46 829 402,47**
28.10.01.	Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	375 691 000,00	395 311 000	371 160 478,08	24 150 521,92	395 311 000,00	-	10 194 128,79	405 505 128,79	381 354 606,87	24 150 521,92
28.10.02.	Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	160 810 000,00	163 840 000	149 607 576,45	14 232 423,55	163 840 000,00	-	8 474 369,39	172 314 369,39	158 081 945,84	14 232 423,55
28.10.63.	Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	1 029 508,44	20 000 000	16 003 941,72		16 003 941,72	3 996 058,28				
28.10.70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 807 000,00						564 724,33	564 724,33	500 599,03	64 125,30
28.10.95.	Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	32 607 704,57	32 700 000	12 996 055,11		12 996 055,11	19 703 944,89				
28.10.96.	Eräistä väylämaksupäätöksistä aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v)	37 000 000,00						21 547 769,26	21 547 769,26	13 165 437,56	8 382 331,70
28.10.97.	Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)		10 000 000	7 576,64		7 576,64	9 992 423,36				
28.20.	**Palvelut valtioyhteisölle**	**38 991 000,00**	**32 046 000**	**7 976 699,98**	**24 069 300,02**	**32 046 000,00**	**0,00**	**21 544 194,90**	**53 590 194,90**	**29 520 894,88**	**24 069 300,02**
28.20.01.	Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 139 000,00	21 040 000	909 011,27	20 130 988,73	21 040 000,00	-	16 083 851,25	37 123 851,25	16 992 862,52	20 130 988,73
28.20.02.	Valtioneuvoston tietohallintoyksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 472 000,00	4 555 000	3 503 638,38	1 051 361,62	4 555 000,00	-	1 038 098,85	5 593 098,85	4 541 737,23	1 051 361,62
28.20.03.	Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 060 000,00	1 045 000	851 283,11	193 716,89	1 045 000,00	-	341 097,87	1 386 097,87	1 192 380,98	193 716,89
28.20.05.	Palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	0,00						0,00	0,00	0,00	
28.20.06.	Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 320 000,00	4 424 000	2 287 012,10	2 136 987,90	4 424 000,00	-	4 081 146,93	8 505 146,93	6 368 159,03	2 136 987,90

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.20.07.	Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		982 000	425 755,12	556 244,88	982 000,00	-		982 000,00	425 755,12	556 244,88
28.30.	**Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto**	**50 237 000,00**	**53 064 000**	**43 357 479,35**	**9 706 520,65**	**53 064 000,00**	**-**	**7 200 536,75**	**60 264 536,75**	**50 558 016,10**	**9 706 520,65**
28.30.01.	Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 072 000,00	44 566 000	39 363 885,29	5 202 114,71	44 566 000,00	-	5 864 351,94	50 430 351,94	45 228 237,23	5 202 114,71
28.30.02.	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 165 000,00	4 091 000	2 577 076,74	1 513 923,26	4 091 000,00	-	1 336 184,81	5 427 184,81	3 913 261,55	1 513 923,26
28.30.03.	Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		4 407 000	1 416 517,32	2 990 482,68	4 407 000,00	-		4 407 000,00	1 416 517,32	2 990 482,68
28.40.	**Valtion alue- ja paikallishallinto**	**14 622 000,00**	**87 360 000**	**78 690 853,39**	**8 669 146,61**	**87 360 000,00**	**0,00**	**28 895 657,91**	**116 255 657,91**	**81 907 999,35**	**20 795 128,66**
28.40.01.	Valtion aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		50 681 000	49 496 855,55	1 184 144,45	50 681 000,00	-		50 681 000,00	49 496 855,55	1 184 144,45
28.40.02.	Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		32 912 000	27 097 309,69	5 814 690,31	32 912 000,00	-		32 912 000,00	27 097 309,69	5 814 690,31
28.40.03.	Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)		3 767 000	2 096 688,15	1 670 311,85	3 767 000,00	-		3 767 000,00	2 096 688,15	1 670 311,85
28.40.20.	Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 602 000,00						1 236 284,31	1 236 284,31	555 209,18	471 879,54
28.40.21.	Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 020 000,00						21 024 373,60	21 024 373,60	2 661 936,78	11 654 102,51
28.40.71.	Valtion keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)							6 635 000,00	6 635 000,00	0,00	
28.50.	**Eläkkeet ja korvaukset**	**3 729 026 922,41**	**3 878 189 000**	**3 860 466 080,40**		**3 860 466 080,40**	**17 722 919,60**				
28.50.15.	Eläkkeet (arviomääräraha)	3 569 417 288,39	3 695 009 000	3 684 540 010,71		3 684 540 010,71	10 468 989,29				
28.50.16.	Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	19 397 221,89	20 320 000	19 056 740,20		19 056 740,20	1 263 259,80				
28.50.17.	Muut eläkemenot (arviomääräraha)	29 411 525,31	30 540 000	29 618 732,55		29 618 732,55	921 267,45				
28.50.50.	Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	41 230 741,66	41 220 000	39 907 620,37		39 907 620,37	1 312 379,63				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.50.63.	Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	62 572 404,16	79 500 000	78 046 559,30		78 046 559,30	1 453 440,70				
28.50.95.	Ennakkotuloista maksettavat korkomenot (arviomääräraha)	6 997 741,00	11 600 000	9 296 417,27		9 296 417,27	2 303 582,73				
28.60.	**Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot**	**9 702 053,13**	**2 386 000**	**1 242 475,93**	**884 859,23**	**2 127 335,16**	**258 664,84**	**147 372 081,06**	**149 172 081,06**	**25 787 196,90**	**5 884 859,23**
28.60.01.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 500 000,00	1 000 000	637 831,15	362 168,85	1 000 000,00	-	792 098,72	1 792 098,72	1 406 085,98	362 168,85
28.60.02.	Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	0,00	50 000	0,00		0,00	50 000,00				
28.60.03.	Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	175 272,76	216 000	142 019,16		142 019,16	73 980,84				
28.60.20.	Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 550 000,00	800 000	277 309,62	522 690,38	800 000,00	-	1 579 982,34	2 379 982,34	1 573 511,06	522 690,38
28.60.60.	Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	202 608,00	320 000	185 316,00		185 316,00	134 684,00				
28.60.95.	Erikseen budjetoimattomat säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	124 808,34									
28.60.96.	Edeltä arvaamattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000,00						145 000 000,00	145 000 000,00	22 807 599,86	5 000 000,00
28.60.97.	Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	149 364,03									
28.70.	**Valtionhallinnon kehittäminen**	**1 654 380 834,43**	**35 863 000**	**15 898 171,69**	**19 964 828,31**	**35 863 000,00**	**0,00**		**35 863 000,00**	**15 898 171,69**	**19 964 828,31**
28.70.01.	Valtion IT-strategian toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)		28 609 000	15 898 171,69	12 710 828,31	28 609 000,00	-		28 609 000,00	15 898 171,69	12 710 828,31
28.70.20.	Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)		7 254 000	0,00	7 254 000,00	7 254 000,00	-		7 254 000,00	0,00	7 254 000,00
28.70.40.	Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	6 478 211,46									
28.70.67.	Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	0,00									

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.70.69.	Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 647 902 622,97									
28.80.	**Ahvenanmaan maakunnan tukeminen**	**196 830 074,66**	**184 932 000**	**184 896 153,36**		**184 896 153,36**	**35 846,64**				
28.80.30.	Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	164 486 434,04	174 932 000	175 028 504,77		175 028 504,77	-96 504,77				
28.80.31.	Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	24 033 038,00	3 200 000	3 157 778,00		3 157 778,00	42 222,00				
28.80.40.	Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	8 310 602,62	6 800 000	6 709 870,59		6 709 870,59	90 129,41				
28.90.	**Kuntien tukeminen**	**317 914 733,81**	**7 925 195 000**	**7 914 686 337,83**	**10 025 950,16**	**7 924 712 287,99**	**482 712,01**	**12 702 213,68**	**24 552 213,68**	**7 612 338,96**	**16 939 874,72**
28.90.03.	KuntaIT:n toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000,00						12 702 213,68	12 702 213,68	5 788 289,12	6 913 924,56
28.90.20.	Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)		11 850 000	1 824 049,84	10 025 950,16	11 850 000,00	-		11 850 000,00	1 824 049,84	10 025 950,16
28.90.30.	Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	160 444 241,00	7 799 337 000	7 799 336 219,00		7 799 336 219,00	781,00				
28.90.31.	Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki ja kuntien yhteistoiminta-avustukset (arviomääräraha)	133 606 823,13	114 008 000	113 526 068,99		113 526 068,99	481 931,01				
28.90.32.	Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus (kiinteä määräraha)	16 000 000,00									
28.90.33.	Holhoustoimen edunvalvonta (arviomääräraha)	363 669,68									
28.91.	**Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen**	**157 384 202,41**	**181 259 000**	**148 321 871,00**		**148 321 871,00**	**32 937 129,00**				
28.91.40.	Tuki työnantajille (arviomääräraha)	50 994 733,59	70 000 000	42 526 266,92		42 526 266,92	27 473 733,08				
28.91.41.	Energiaverotuki (arviomääräraha)	106 389 468,82	111 259 000	105 795 604,08		105 795 604,08	5 463 395,92				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.92.	**EU ja kansainväliset järjestöt**		**1 665 570 000**	**1 536 017 143,58**	**2 541 128,15**	**1 538 558 271,73**	**127 011 728,27**		**3 400 000,00**	**858 871,85**	**2 541 128,15**
28.92.20.	Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)		2 400 000	527 563,82	1 872 436,18	2 400 000,00	-		2 400 000,00	527 563,82	1 872 436,18
28.92.40.	Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)		7 000 000	6 997 590,66		6 997 590,66	2 409,34				
28.92.67.	Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)		170 000	0,00		0,00	170 000,00				
28.92.69.	Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)		1 655 000 000	1 528 160 681,07		1 528 160 681,07	126 839 318,93				
28.92.87.	Euroopan rahoitusvakausvälineen osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)		1 000 000	331 308,03	668 691,97	1 000 000,00	-		1 000 000,00	331 308,03	668 691,97
28.99.	**Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot**		**117 380 000**	**136 090,03**	**116 953 735,34**	**117 089 825,37**	**290 174,63**		**117 000 000,00**	**46 264,66**	**116 953 735,34**
28.99.95.	Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)		300 000	0,00		0,00	300 000,00				
28.99.96.	Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)		117 000 000	46 264,66	116 953 735,34	117 000 000,00	-		117 000 000,00	46 264,66	116 953 735,34
28.99.97.	Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)		80 000	89 825,37		89 825,37	-9 825,37				

28. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
28.01.02. Valtion IT-strategian toteuttaminen	**35 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**13 452**	**12 568**	**1 044**	**0**	**0**	**13 612**
Aikaisempien vuosien valtuudet	35 000							13 452	12 568	1 044	0	0	13 612
28.70.01. Valtion IT-strategian toteuttaminen	**0**	**13 930**	**13 951**	**27 881**	**3 007**	**24 874**	**13 144**	**2 107**	**0**	**900**	**0**	**0**	**900**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		13 930	13 951	27 881	3 007	24 874	13 144	2 107	0	900	0	0	900
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**35 000**	**13 930**	**13 951**	**27 881**	**3 007**	**24 874**	**13 144**	**15 560**	**12 568**	**1 944**	**0**	**0**	**14 512**
Aikaisempien vuosien valtuudet	35 000							13 452	12 568	1 044	0	0	13 612
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		13 930	13 951	27 881	3 007	24 874	13 144	2 107	0	900	0	0	900

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.	**OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**7 525 065 085,75**	**6 460 382 000**	**5 854 066 085,48**	**520 366 920,29**	**6 374 433 005,77**	**85 948 994,23**	**600 009 879,29**	**3 176 869 879,29**	**2 638 746 727,06**	**536 669 842,59**
29.01.	**Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot**	**243 440 527,98**	**119 624 000**	**107 350 152,69**	**9 184 527,70**	**116 534 680,39**	**3 089 319,61**	**17 463 602,98**	**100 530 602,98**	**87 689 535,77**	**12 838 527,70**
29.01.01.	Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 590 000,00	26 095 000	23 256 990,32	2 838 009,47	26 094 999,79	0,21	4 377 244,57	30 472 244,57	27 634 234,89	2 838 009,47
29.01.02.	Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 639 000,00	22 052 000	17 894 293,91	4 157 706,09	22 052 000,00	-	3 745 476,66	25 797 476,66	21 639 770,57	4 157 706,09
29.01.03.	Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 773 000,00	8 807 000	7 804 097,67	1 002 902,33	8 807 000,00	-	950 681,58	9 757 681,58	8 754 779,25	1 002 902,33

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.01.04.	Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)		2 289 000	1 841 397,89	447 602,11	2 289 000,00	-		2 289 000,00	1 841 397,89	447 602,11
29.01.21.	Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	4 061 000,00	4 511 000	3 772 692,30	738 307,70	4 511 000,00	-	238 530,17	4 749 530,17	4 008 853,17	738 307,70
29.01.22.	Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	14 563 000,00	15 313 000	15 313 000,00	0,00	15 313 000,00	0,00	6 654 000,00	21 967 000,00	18 313 000,00	3 654 000,00
29.01.29.	Opetusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	160 197 288,87	30 800 000	27 627 659,87		27 627 659,87	3 172 340,13				
29.01.40.	Korvaus lisäeläketurvan järjestämisestä (kiinteä määräraha)		512 000	512 000,00		512 000,00	0,00				
29.01.50.	Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	585 000,00	585 000	585 000,00		585 000,00	0,00				
29.01.51.	Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	2 524 000,00	2 577 000	2 577 000,00		2 577 000,00	0,00				
29.01.66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	1 968 239,11	2 083 000	2 166 020,73		2 166 020,73	-83 020,73				
29.01.88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	1 540 000,00	4 000 000	4 000 000,00	0,00	4 000 000,00	0,00	1 497 670,00	5 497 670,00	5 497 500,00	0,00
29.10.	**Yleissivistävä koulutus**	**2 139 334 019,68**	**855 472 000**	**817 194 719,31**	**24 720 330,23**	**841 915 049,54**	**13 556 950,46**	**35 104 840,59**	**148 559 840,59**	**123 289 426,76**	**25 247 552,23**
29.10.01.	Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 792 000,00	46 860 000	39 139 907,91	7 720 092,09	46 860 000,00	-	4 734 459,50	51 594 459,50	43 874 367,41	7 720 092,09
29.10.02.	Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 000,00	6 000	427,07	5 572,93	6 000,00	-	1 944,36	7 944,36	2 371,43	5 572,93
29.10.20.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	16 144 000,00	10 889 000	9 016 085,79	1 872 914,21	10 889 000,00	-	8 561 202,73	19 450 202,73	17 554 426,92	1 872 914,21
29.10.30.	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	2 001 350 019,68	740 671 000	727 114 049,54		727 114 049,54	13 556 950,46				
29.10.34.	Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	64 700 000,00	55 700 000	40 578 249,00	15 121 751,00	55 700 000,00	-	21 807 234,00	77 507 234,00	61 858 261,00	15 648 973,00
29.10.51.	Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 346 000,00	1 346 000	1 346 000,00		1 346 000,00	0,00				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.20.	**Ammatillinen koulutus**	**636 461 788,00**	**678 492 000**	**668 997 078,93**	**5 586 545,67**	**674 583 624,60**	**3 908 375,40**	**4 487 360,26**	**17 206 360,26**	**11 619 641,29**	**5 586 545,67**
29.20.01.	Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 425 000,00	8 329 000	5 411 068,55	2 917 931,45	8 329 000,00	-	2 475 656,01	10 804 656,01	7 886 724,56	2 917 931,45
29.20.20.	Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000,00	3 026 000	1 251 766,95	1 774 233,05	3 026 000,00	-	1 217 838,11	4 243 838,11	2 469 537,65	1 774 233,05
29.20.21.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 434 000,00	1 364 000	469 618,83	894 381,17	1 364 000,00	-	793 866,14	2 157 866,14	1 263 379,08	894 381,17
29.20.30.	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	623 576 788,00	665 773 000	661 864 624,60		661 864 624,60	3 908 375,40				
29.30.	**Aikuiskoulutus**	**492 317 039,50**	**507 620 000**	**485 835 365,87**	**12 434 870,13**	**498 270 236,00**	**9 349 764,00**	**13 192 810,12**	**41 447 810,12**	**28 781 613,92**	**12 577 400,13**
29.30.20.	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	15 359 000,00	24 245 000	13 196 342,49	11 048 657,51	24 245 000,00	-	8 983 421,42	33 228 421,42	22 114 156,83	11 048 657,51
29.30.21.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 104 000,00	3 010 000	1 679 740,38	1 330 259,62	3 010 000,00	-	3 829 018,70	6 839 018,70	5 485 570,09	1 330 259,62
29.30.30.	Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	156 665 648,00	164 709 000	163 643 223,00		163 643 223,00	1 065 777,00				
29.30.31.	Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	139 225 810,50	147 240 000	146 191 944,00		146 191 944,00	1 048 056,00				
29.30.32.	Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	140 492 777,00	138 451 000	133 709 019,00		133 709 019,00	4 741 981,00				
29.30.51.	Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	19 683 804,00	20 195 000	17 701 050,00		17 701 050,00	2 493 950,00				
29.30.52.	Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00	1 000 000	944 047,00	55 953,00	1 000 000,00	-	380 370,00	1 380 370,00	1 181 887,00	198 483,00
29.30.53.	Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	9 786 000,00	8 770 000	8 770 000,00		8 770 000,00	0,00				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.40.	**Korkeakouluopetus ja tutkimus**	**398 251 364,00**	**2 795 463 000**	**2 302 773 216,85**	**451 699 308,73**	**2 754 472 525,58**	**40 990 474,42**	**2 236 031,85**	**2 226 928 031,85**	**1 774 742 852,85**	**452 183 278,52**
29.40.01.	Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		9 420 000	1 834 938,63	7 585 061,37	9 420 000,00	-		9 420 000,00	1 834 938,63	7 585 061,37
29.40.02.	Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		20 541 000	18 794 746,10	1 746 253,90	20 541 000,00	-		20 541 000,00	18 794 746,10	1 746 253,90
29.40.03.	Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		2 557 000	2 218 432,27	338 567,73	2 557 000,00	-		2 557 000,00	2 218 432,27	338 567,73
29.40.04.	Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		1 621 000	1 529 742,52	91 257,48	1 621 000,00	-		1 621 000,00	1 529 742,52	91 257,48
29.40.05.	Yliopistojen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		10 000	0,00	10 000,00	10 000,00	-		10 000,00	0,00	10 000,00
29.40.20.	Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	2 950 000,00	23 936 000	17 924 152,03	6 011 847,97	23 936 000,00	-	1 337 242,81	25 273 242,81	18 777 425,05	6 495 817,76
29.40.21.	Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 053 000,00						898 789,04	898 789,04	896 888,56	
29.40.30.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	393 248 364,00	403 546 000	400 305 313,00		400 305 313,00	3 240 687,00				
29.40.50.	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)		1 703 152 000	1 703 152 000,00	0,00	1 703 152 000,00	0,00		1 703 152 000,00	1 703 152 000,00	0,00
29.40.51.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)		209 350 000	5 124 854,72	204 225 145,28	209 350 000,00	-		209 350 000,00	5 124 854,72	204 225 145,28
29.40.52.	Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)		5 607 000	5 607 000,00		5 607 000,00	0,00				
29.40.53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arviomääräraha)		95 797 000	95 795 683,01		95 795 683,01	1 316,99				
29.40.66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)		15 821 000	15 820 939,57		15 820 939,57	60,43				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.40.87.	Valtion rahoitus Aalto-yliopiston pääomaan (siirtomääräraha 2 v)		254 105 000	22 413 825,00	231 691 175,00	254 105 000,00	-		254 105 000,00	22 413 825,00	231 691 175,00
29.40.88.	Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan (kiinteä määräraha)		50 000 000	12 251 590,00		12 251 590,00	37 748 410,00				
29.50.	**Yliopisto-opetus ja -tutkimus**	**1 744 590 249,49**						**380 405 176,11**	**380 405 176,11**	**379 706 407,64**	**122 406,53**
29.50.01.	Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 428 225 999,49						263 602 848,14	263 602 848,14	263 496 848,56	
29.50.02.	Kansalliskirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 337 000,00						2 069 845,07	2 069 845,07	2 069 845,07	
29.50.03.	Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	78 865 000,00						4 631 054,61	4 631 054,61	4 362 714,61	
29.50.04.	Yliopistojen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 000 000,00						6 530 374,04	6 530 374,04	6 377 351,98	
29.50.20.	Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	23 267 000,00						7 571 054,25	7 571 054,25	7 399 647,42	122 406,53
29.50.21.	Valtion rahoitus julkisoikeudellisina laitoksina toimivien yliopistojen ja säätiömuodossa toimivan Tampereen teknillisen yliopiston maksuvalmiuden ja käyttöpääoman turvaamiseksi (siirtomääräraha 2 v)	96 000 000,00						96 000 000,00	96 000 000,00	96 000 000,00	
29.50.87.	Valtion rahoitus Aalto-yliopiston pääomaan (kiinteä määräraha)	45 895 250,00									
29.50.88.	Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan (kiinteä määräraha)	50 000 000,00									
29.60.	**Tiede**	**334 460 437,49**						**134 280 616,52**	**134 280 616,52**	**125 166 769,57**	**8 398 317,95**
29.60.01.	Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 171 000,00						12 203 641,22	12 203 641,22	12 203 282,96	
29.60.02.	Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 315 000,00						2 648 173,76	2 648 173,76	1 933 409,26	
29.60.03.	Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 645 000,00						610 678,68	610 678,68	610 678,68	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.60.04.	Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 587 000,00						49 280,50	49 280,50	49 280,50	
29.60.20.	Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)	50 000,00						0,00	0,00	0,00	
29.60.50.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	169 941 000,00						118 768 842,36	118 768 842,36	110 370 118,17	8 398 317,95
29.60.53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	86 904 891,95									
29.60.66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	15 846 545,54									
29.70.	**Opintotuki**	**869 466 221,27**	**894 817 000**	**880 746 345,41**	**250 330,86**	**880 996 676,27**	**13 820 323,73**	**451 276,04**	**5 648 276,04**	**5 397 943,70**	**250 330,86**
29.70.01.	Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	685 000,00	703 000	686 578,14	16 421,86	703 000,00	-	31 577,04	734 577,04	718 154,48	16 421,86
29.70.52.	Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	36 333 944,89	32 500 000	31 328 498,45		31 328 498,45	1 171 501,55				
29.70.55.	Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	765 921 243,85	789 020 000	780 593 872,96		780 593 872,96	8 426 127,04				
29.70.57.	Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	24 466 388,36	27 100 000	24 634 627,37		24 634 627,37	2 465 372,63				
29.70.58.	Avustus vuokrakustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	4 494 000,00	4 494 000	4 260 091,00	233 909,00	4 494 000,00	-	419 699,00	4 913 699,00	4 679 789,22	233 909,00
29.70.59.	Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	37 565 644,17	41 000 000	39 242 677,49		39 242 677,49	1 757 322,51				
29.80.	**Taide ja kulttuuri**	**483 498 919,28**	**401 626 000**	**384 159 370,70**	**16 482 447,80**	**400 641 818,50**	**984 181,50**	**12 301 864,82**	**103 753 864,82**	**84 251 794,73**	**19 456 923,83**
29.80.01.	Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 443 376,74	5 321 000	4 938 794,27	382 205,73	5 321 000,00	-	265 326,21	5 586 326,21	5 204 120,48	382 205,73
29.80.02.	Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 556 000,00	19 004 000	17 310 438,72	1 693 561,28	19 004 000,00	-	1 279 425,30	20 283 425,30	18 589 864,02	1 693 561,28
29.80.03.	Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 678 000,00	3 047 000	2 293 968,05	753 031,95	3 047 000,00	-	27 568,51	3 074 568,51	2 321 536,56	753 031,95

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.80.04.	Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 863 000,00	19 632 000	18 399 373,03	1 232 626,97	19 632 000,00	-	407 385,52	20 039 385,52	18 806 758,55	1 232 626,97
29.80.05.	Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 968 000,00	6 501 000	5 198 625,39	1 302 374,61	6 501 000,00	-	1 966 595,24	8 467 595,24	7 161 220,63	1 302 374,61
29.80.06.	Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 520 000,00	6 709 000	4 906 096,62	1 802 903,38	6 709 000,00	-	802 837,15	7 511 837,15	5 708 933,77	1 802 903,38
29.80.07.	Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	825 000,00	620 000	594 757,46	25 242,54	620 000,00	-	151 330,36	771 330,36	746 087,82	25 242,54
29.80.08.	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	967 000,00	983 000	943 184,68	39 815,32	983 000,00	-	28 823,28	1 011 823,28	972 007,96	39 815,32
29.80.30.	Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (arviomääräraha)	106 440 000,00	4 421 000	4 413 330,00		4 413 330,00	7 670,00				
29.80.31.	Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	29 952 000,00	40 868 000	40 868 000,00		40 868 000,00	0,00				
29.80.32.	Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	12 468 000,00	19 480 000	19 480 000,00		19 480 000,00	0,00				
29.80.33.	Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	5 587 738,00	106 000	106 000,00		106 000,00	0,00				
29.80.34.	Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 399 998,00	6 000 000	5 233 704,00	766 296,00	6 000 000,00	-	0,00	6 000 000,00	5 233 704,00	766 296,00
29.80.36.	Euroopan kulttuuripääkaupunki 2011 -hankkeen avustus (siirtomääräraha 2 v)	2 000 000,00						0,00	0,00	0,00	
29.80.40.	Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	252 000,00	252 000	206 400,00		206 400,00	45 600,00				
29.80.50.	Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	11 695 000,00	10 375 000	10 223 326,01	151 673,99	10 375 000,00	-	2 450 474,73	12 825 474,73	11 541 772,29	1 267 556,56
29.80.51.	Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	12 582 882,78	13 160 000	12 887 159,97		12 887 159,97	272 840,03				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.80.52.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	204 432 623,76	209 472 000	209 341 869,53		209 341 869,53	130 130,47				
29.80.53.	Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	18 000 000,00	18 634 000	18 634 000,00		18 634 000,00	0,00				
29.80.54.	Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	3 745 300,00	3 764 000	3 253 059,00		3 253 059,00	510 941,00				
29.80.55.	Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000,00	2 600 000	117 474,97	2 482 525,03	2 600 000,00	-	1 871 034,44	4 471 034,44	1 520 582,13	2 950 451,93
29.80.56.	Kulttuuriviennin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	800 000,00	100 000	72 679,64	27 320,36	100 000,00	-	97 503,09	197 503,09	156 202,04	41 301,05
29.80.70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000,00	1 500 000	218 062,09	1 281 937,91	1 500 000,00	-	2 032 633,23	3 532 633,23	874 000,54	2 633 632,69
29.80.72.	Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739 000,00	739 000	704 233,86	34 766,14	739 000,00	-	26 898,59	765 898,59	731 132,45	34 766,14
29.80.75.	Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	5 080 000,00	8 321 000	3 814 833,41	4 506 166,59	8 321 000,00	-	894 029,17	9 215 029,17	4 683 871,49	4 531 157,68
29.80.95.	Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	4 000,00	17 000	0,00		0,00	17 000,00				
29.90.	**Liikuntatoimi**	**127 631 087,19**	**137 861 000**	**137 670 192,44**		**137 670 192,44**	**190 807,56**				
29.90.50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	124 300 087,19	136 021 000	135 830 192,44		135 830 192,44	190 807,56				
29.90.52.	Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha)	3 331 000,00	1 840 000	1 840 000,00		1 840 000,00	0,00				
29.91.	**Nuorisotyö**	**55 613 431,87**	**69 407 000**	**69 339 643,28**	**8 559,17**	**69 348 202,45**	**58 797,55**	**86 300,00**	**18 109 300,00**	**18 100 740,83**	**8 559,17**
29.91.50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	44 740 431,87	51 384 000	51 325 202,45		51 325 202,45	58 797,55				
29.91.51.	Nuorten työpajatoiminta, ehkäisevä huumetyö sekä tunnustuspalkinnot (siirtomääräraha 2 v)	10 873 000,00	18 023 000	18 014 440,83	8 559,17	18 023 000,00	-	86 300,00	18 109 300,00	18 100 740,83	8 559,17

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
29.10.01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot	**0**	**240**	**0**	**240**	**0**	**240**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		240	0	240	0	240	0	0	0	0	0	0	0
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot	**10 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1 159**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Aikaisempien vuosien valtuudet	10 000							1 159	0	0	0	0	0
29.10.34. Valtionosuus oppilaitosten perustamiskustannuksiin	**197 499**	**86 500**	**0**	**86 500**	**86 454**	**46**	**0**	**35 018**	**27 996**	**33 188**	**37 255**	**138 857**	**237 296**
Aikaisempien vuosien valtuudet	197 499							30 386	18 461	22 341	24 889	79 342	145 033
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		86 500	0	86 500	86 454	46	0	4 631	9 535	10 847	12 366	59 515	92 263
29.20.01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot	**0**	**280**	**0**	**280**	**110**	**170**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		280	0	280	110	170	0	0	0	0	0	0	0
29.30.52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin	**2 800**	**1 000**	**0**	**1 000**	**1 000**	**0**	**0**	**1 182**	**453**	**0**	**0**	**0**	**453**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 800							528	107	0	0	0	107
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 000	0	1 000	1 000	0	0	654	346	0	0	0	346
29.40.00. Korkeakouluopetus ja tutkimus	**0**	**369 099**	**0**	**369 099**	**369 078**	**21**	**21**	**25 820**	**108 969**	**97 437**	**83 106**	**40 314**	**329 825**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		369 099	0	369 099	369 078	21	21	25 820	108 969	97 437	83 106	40 314	329 825
29.40.20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot	**0**	**25 000**	**0**	**25 000**	**0**	**25 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		25 000	0	25 000	0	25 000	0	0	0	0	0	0	0
29.40.34. Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin	**353 111**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**26 824**	**20 505**	**16 557**	**10 313**	**8 131**	**55 506**
Aikaisempien vuosien valtuudet	353 111							26 824	20 505	16 557	10 313	8 131	55 506
29.60.00. Tiede	**729 317**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**134 227**	**220 823**	**84 310**	**31 487**	**769**	**337 389**
Aikaisempien vuosien valtuudet	729 317							134 227	220 823	84 310	31 487	769	337 389

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
29.69.52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin	**2 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**52**	**0**	**0**	**0**	**52**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 000							0	52	0	0	0	52
29.80.04. Museoviraston toimintamenot	**0**	**476**	**0**	**476**	**476**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		476	0	476	476	0	0	0	0	0	0	0	0
29.80.06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot	**110**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**64**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Aikaisempien vuosien valtuudet	110							64	0	0	0	0	0
29.80.34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin	**13 395**	**5 000**	**0**	**5 000**	**4 802**	**198**	**0**	**1 995**	**2 163**	**2 427**	**2 739**	**9 635**	**16 963**
Aikaisempien vuosien valtuudet	13 395							1 097	1 889	1 987	2 098	6 633	12 607
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		5 000	0	5 000	4 802	198	0	898	274	439	640	3 002	4 356
29.80.75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito	994	1 600	0	1 600	116	1 484	0	486	116	0	0	0	116
Aikaisempien vuosien valtuudet	994							486	0	0	0	0	0
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 600	0	1 600	116	1 484	0	0	116	0	0	0	116
29.88.00. Tiede	**553 649**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**16 896**	**3 631**	**250**	**0**	**0**	**3 881**
Aikaisempien vuosien valtuudet	553 649							16 896	3 631	250	0	0	3 881
29.90.34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin	**24 506**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**3 831**	**1 874**	**1 738**	**1 129**	**57**	**4 799**
Aikaisempien vuosien valtuudet	24 506							3 831	1 874	1 738	1 129	57	4 799
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**1 887 381**	**489 195**	**0**	**489 195**	**462 036**	**27 159**	**21**	**247 501**	**386 582**	**235 908**	**166 028**	**197 763**	**986 281**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 887 381							215 498	267 342	127 185	69 916	94 932	559 375
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		489 195	0	489 195	462 036	27 159	21	32 004	119 240	108 724	96 112	102 831	426 906

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.	**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 803 555 416,23**	**2 852 749 000**	**2 471 673 045,73**	**292 622 617,56**	**2 764 295 663,29**	**88 453 336,71**	**318 689 905,18**	**2 285 791 905,18**	**1 938 292 668,69**	**339 951 403,73**
30.01.	**Hallinto**	**111 064 147,86**	**105 057 000**	**82 590 781,37**	**24 742 117,85**	**107 332 899,22**	**-2 275 899,22**	**33 548 277,23**	**114 385 277,23**	**79 126 953,50**	**31 189 414,43**
30.01.01.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 011 000,00	26 913 000	23 706 336,70	3 206 663,30	26 913 000,00	-	3 540 186,61	30 453 186,61	27 246 523,31	3 206 663,30
30.01.02.	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 727 000,00	15 907 000	14 532 430,52	1 374 569,48	15 907 000,00	-	1 316 085,11	17 223 085,11	15 848 515,63	1 374 569,48
30.01.03.	Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 547 000,00	21 375 000	12 856 160,64	8 518 839,36	21 375 000,00	-	10 924 988,29	32 299 988,29	23 781 148,64	8 518 839,36
30.01.04.	Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	846 000,00	857 000	581 891,08	275 108,92	857 000,00	-	150 043,44	1 007 043,44	731 934,49	275 108,92
30.01.20.	Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 123 000,00						2 704 954,16	2 704 954,16	2 704 954,16	
30.01.21.	Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	729 000,00	669 000	24 121,96	644 878,04	669 000,00	-	681 798,51	1 350 798,51	561 115,25	644 878,04
30.01.22.	Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	3 813 000,00	3 333 000	808 279,85	2 524 720,15	3 333 000,00	-	4 716 499,45	8 049 499,45	4 077 482,72	3 972 016,73
30.01.29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	25 554 147,86	24 220 000	26 495 899,22		26 495 899,22	-2 275 899,22				
30.01.40.	Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000,00	8 069 000	0,00	8 069 000,00	8 069 000,00	-	9 505 880,40	17 574 880,40	581 776,64	13 069 000,00
30.01.66.	Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 714 000,00	3 714 000	3 585 661,40	128 338,60	3 714 000,00	-	7 841,26	3 721 841,26	3 593 502,66	128 338,60
30.10.	**Maaseudun kehittäminen**	**85 176 974,85**	**146 183 000**	**100 831 969,02**	**3 624 518,82**	**104 456 487,84**	**41 726 512,16**	**3 050 944,70**	**16 901 944,70**	**12 773 322,78**	**4 128 621,92**
30.10.50.	Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 820 000,00	10 668 000	9 056 245,75	1 611 754,25	10 668 000,00	-	821 797,99	11 489 797,99	9 878 043,25	1 611 754,74
30.10.54.	Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	8 103 328,71	8 832 000	7 678 731,18		7 678 731,18	1 153 268,82				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.10.55.	Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	5 000 000,00	5 500 000	5 500 000,00		5 500 000,00	0,00				
30.10.61.	EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (170 htv, josta tekninen tuki enintään 101 htv, yhdessä momentin 30.10.62 määrärahan kanssa) (arviomääräraha)	28 614 449,21	57 300 000	38 443 958,90		38 443 958,90	18 856 041,10				
30.10.62.	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	29 946 196,93	60 700 000	38 982 797,76		38 982 797,76	21 717 202,24				
30.10.63.	Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 693 000,00	3 183 000	1 170 235,43	2 012 764,57	3 183 000,00	-	2 229 146,71	5 412 146,71	2 895 279,53	2 516 867,18
30.20.	**Maatalous**	**2 200 070 829,00**	**2 190 543 000**	**1 970 421 413,46**	**176 034 532,04**	**2 146 455 945,50**	**44 087 054,50**	**184 342 575,17**	**1 757 765 575,17**	**1 562 939 031,78**	**192 767 708,00**
30.20.01.	Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 733 000,00	35 385 000	30 200 007,26	5 202 420,84	35 402 428,10	-17 428,10	4 625 269,15	40 010 269,15	34 825 276,41	5 202 420,84
30.20.40.	Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	560 365 000,00	558 265 000	471 946 726,86	86 318 273,14	558 265 000,00	-	100 450 999,21	658 715 999,21	572 397 726,07	86 318 273,14
30.20.41.	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	576 378 476,17	558 520 000	559 080 812,14		559 080 812,14	-560 812,14				
30.20.42.	Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000,00	3 400 000	0,00	3 400 000,00	3 400 000,00	-	1 278 611,20	4 678 611,20	341 040,73	4 337 570,47
30.20.43.	Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	348 915 000,00	362 238 000	326 648 023,68	35 589 976,32	362 238 000,00	-	30 144 179,03	392 382 179,03	356 789 939,22	35 589 976,32
30.20.44.	Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673 000,00	422 673 000	411 610 159,87	11 062 840,13	422 673 000,00	-	7 144 027,99	429 817 027,99	418 754 187,86	11 062 840,13
30.20.45.	Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	143 400 000,00	146 100 000	122 876 445,44	23 223 554,56	146 100 000,00	-	10 527 427,77	156 627 427,77	133 403 873,21	23 223 554,56
30.20.46.	Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 861 000,00	6 735 000	2 795 080,43	3 939 919,57	6 735 000,00	-	2 533 862,47	9 268 862,47	3 254 942,90	3 939 919,57
30.20.47.	Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 873 000,00	1 813 000	389 452,52	1 423 547,48	1 813 000,00	-	1 756 021,69	3 569 021,69	1 576 318,43	1 992 703,26

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.20.48.	Puutarhatalouden ja sokerintuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	33 557 000,00	5 874 000	0,00	5 874 000,00	5 874 000,00	-	17 882 176,66	23 756 176,66	2 655 726,95	21 100 449,71
30.20.49.	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	31 875 352,83	58 600 000	13 934 705,26		13 934 705,26	44 665 294,74				
30.20.60.	Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	1 000 000,00									
30.20.61.	Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 2 v)	38 040 000,00	30 940 000	30 940 000,00	0,00	30 940 000,00	0,00	8 000 000,00	38 940 000,00	38 940 000,00	0,00
30.30.	**Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu**	**48 350 891,71**	**51 778 000**	**39 961 651,17**	**8 457 124,96**	**48 418 776,13**	**3 359 223,87**	**8 180 861,02**	**47 080 861,02**	**38 623 736,06**	**8 457 124,96**
30.30.01.	Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 420 000,00	38 900 000	30 442 875,04	8 457 124,96	38 900 000,00	-	8 180 861,02	47 080 861,02	38 623 736,06	8 457 124,96
30.30.20.	Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	2 068 223,62	5 430 000	2 912 034,77		2 912 034,77	2 517 965,23				
30.30.41.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	2 862 668,09	7 448 000	6 606 741,36		6 606 741,36	841 258,64				
30.40.	**Kala-, riista- ja porotalous**	**65 161 332,14**	**67 397 000**	**39 867 824,68**	**26 746 123,39**	**66 613 948,07**	**783 051,93**	**33 330 705,24**	**91 117 705,24**	**51 987 995,31**	**39 109 572,30**
30.40.01.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 245 000,00	16 289 000	13 890 711,31	2 398 288,69	16 289 000,00	-	2 647 107,59	18 936 107,59	16 537 818,90	2 398 288,69
30.40.20.	Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 300 000,00	2 300 000	93 651,22	2 206 348,78	2 300 000,00	-	2 285 699,94	4 585 699,94	2 379 351,16	2 206 348,78
30.40.41.	Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	3 299 023,85	6 400 000	5 756 548,43		5 756 548,43	643 451,57				
30.40.42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 390 000,00	4 300 000	120 008,87	4 179 991,13	4 300 000,00	-	4 216 358,45	8 516 358,45	4 325 636,87	4 179 991,13
30.40.43.	Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 845 000,00	1 855 000	1 855 000,00	0,00	1 855 000,00	0,00	0,00	1 855 000,00	1 855 000,00	0,00
30.40.50.	Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	8 538 000,00	8 582 000	8 364 714,73	217 285,27	8 582 000,00	-	123 662,92	8 705 662,92	8 488 377,65	217 285,27

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.40.51.	Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 718 000,00	6 238 000	5 833 928,58	404 071,42	6 238 000,00	-	400 208,26	6 638 208,26	6 231 099,54	404 071,42
30.40.52.	Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)	2 881 308,29	3 210 000	3 070 399,64		3 070 399,64	139 600,36				
30.40.62.	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	18 188 000,00	17 466 000	609 443,81	16 856 556,19	17 466 000,00	-	22 927 530,89	40 393 530,89	11 402 492,08	28 989 038,81
30.40.77.	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000,00	757 000	273 418,09	483 581,91	757 000,00	-	730 137,19	1 487 137,19	768 219,11	714 548,20
30.50.	**Vesitalous**	**40 741 442,86**	**32 393 000**	**10 996 470,07**	**20 702 312,04**	**31 698 782,11**	**694 217,89**	**31 980 893,20**	**63 503 893,20**	**30 919 073,66**	**31 830 325,17**
30.50.20.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	17 231 000,00	11 524 000	6 763 964,22	4 760 035,78	11 524 000,00	-	8 615 031,35	20 139 031,35	13 435 872,34	6 703 159,01
30.50.30.	Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	402 209,29	450 000	175 782,11		175 782,11	274 217,89				
30.50.31.	Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	22 258 000,00	19 158 000	4 056 723,74	15 101 276,26	19 158 000,00	-	19 357 574,38	38 515 574,38	15 070 408,22	23 445 166,16
30.50.43.	Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	9 233,57	420 000	0,00		0,00	420 000,00				
30.50.48.	Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841 000,00	841 000	0,00	841 000,00	841 000,00	-	1 682 000,00	2 523 000,00	86 508,09	1 682 000,00
30.50.77.	Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)							2 326 287,47	2 326 287,47	2 326 285,01	
30.60.	**Metsätalous**	**180 614 799,62**	**186 991 000**	**181 771 765,41**	**5 140 059,01**	**186 911 824,42**	**79 175,58**	**6 204 396,42**	**111 078 396,42**	**105 140 132,85**	**5 292 807,50**
30.60.01.	Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 600 000,00	43 455 000	38 810 221,63	4 644 778,37	43 455 000,00	-	4 668 801,24	48 123 801,24	43 479 022,87	4 644 778,37
30.60.41.	Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	1 063 000,00	699 000	340 000,00	359 000,00	699 000,00	-	875 720,52	1 574 720,52	880 134,67	359 000,00
30.60.42.	Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)	47 668 000,00	49 239 000	49 239 000,00	0,00	49 239 000,00	0,00	150 000,00	49 389 000,00	49 239 000,00	0,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.60.43.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	2 570,71	50 000	16 557,00		16 557,00	33 443,00				
30.60.44.	Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	79 470 228,91	80 280 000	80 251 342,42		80 251 342,42	28 657,58				
30.60.45.	Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 965 000,00	10 325 000	10 238 719,36	86 280,64	10 325 000,00	-	216 651,22	10 541 651,22	10 402 530,24	139 029,13
30.60.46.	Valtionapu Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen toiminnan vakauttamiseksi (kiinteä määräraha)		1 787 000	1 769 925,00		1 769 925,00	17 075,00				
30.60.50.	Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 746 000,00	1 106 000	1 106 000,00	0,00	1 106 000,00	0,00	0,00	1 106 000,00	1 106 000,00	0,00
30.60.83.	Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	100 000,00	50 000	0,00	50 000,00	50 000,00	-	293 223,44	343 223,44	33 445,07	150 000,00
30.63.	**Metsähallitus**	**6 502 000,00**	**6 234 000**	**6 234 000,00**	**0,00**	**6 234 000,00**	**0,00**	**0,00**	**6 234 000,00**	**6 234 000,00**	**0,00**
30.63.50.	Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 502 000,00	6 234 000	6 234 000,00	0,00	6 234 000,00	0,00	0,00	6 234 000,00	6 234 000,00	0,00
30.70.	**Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri**	**65 872 998,19**	**66 173 000**	**38 997 170,55**	**27 175 829,45**	**66 173 000,00**	**0,00**	**18 051 252,20**	**77 724 252,20**	**50 548 422,75**	**27 175 829,45**
30.70.01.	Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 707 000,00	55 970 000	28 995 313,21	26 974 686,79	55 970 000,00	-	17 728 084,99	73 698 084,99	46 723 398,20	26 974 686,79
30.70.02.	Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 716 000,00	3 703 000	3 501 857,34	201 142,66	3 703 000,00	-	323 167,21	4 026 167,21	3 825 024,55	201 142,66
30.70.40.	Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	7 449 998,19	6 500 000	6 500 000,00		6 500 000,00	0,00				

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
30.10.61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen	**132 644**	**70 300**	**43 828**	**114 128**	**73 221**	**40 907**	**40 907**	**39 004**	**52 250**	**41 520**	**31 519**	**8 524**	**133 813**
Aikaisempien vuosien valtuudet	132 644							25 861	31 250	24 320	17 419	746	73 735
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		70 300	43 828	114 128	73 221	40 907	40 907	13 143	21 000	17 200	14 100	7 778	60 078
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	**133 126**	**69 400**	**58 302**	**127 702**	**74 593**	**53 109**	**53 109**	**39 334**	**52 060**	**41 780**	**31 002**	**8 430**	**133 273**
Aikaisempien vuosien valtuudet	133 126							26 013	30 560	24 130	16 652	659	72 001
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		69 400	58 302	127 702	74 593	53 109	53 109	13 321	21 500	17 650	14 350	7 772	61 272
30.12.45. Maatalouden ympäristötuki	**2 336 877**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2 097**	**1 802**	**1 632**	**1 399**	**2 635**	**7 468**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 336 877							2 097	1 802	1 632	1 399	2 635	7 468
30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	**468 780**	**120 094**	**0**	**120 094**	**49 122**	**70 972**	**0**	**111 655**	**142 405**	**6 852**	**6 487**	**6 056**	**161 800**
Aikaisempien vuosien valtuudet	468 780							111 655	111 452	795	430	0	112 678
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		120 094	0	120 094	49 122	70 972	0	0	30 953	6 056	6 056	6 056	49 122
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki, tuotantoeläinten hyvinvointituki ja ei-tuotannolliset investoinnit	**1 650 099**	**105 000**	**0**	**105 000**	**93 434**	**11 566**	**0**	**337 500**	**357 025**	**63 943**	**35 281**	**33 592**	**489 842**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 650 099							337 500	331 901	42 887	15 775	5 845	396 408
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		105 000	0	105 000	93 434	11 566	0	0	25 124	21 056	19 506	27 748	93 434
30.20.44. Luonnonhaittakorvaus	**1 637 637**	**94 000**	**0**	**94 000**	**88 850**	**5 150**	**0**	**396 466**	**418 063**	**25 638**	**24 003**	**22 212**	**489 917**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 637 637							396 466	395 851	3 426	1 791	0	401 067
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		94 000	0	94 000	88 850	5 150	0	0	22 212	22 212	22 212	22 212	88 850
30.20.49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki	**1 416 913**	**300 000**	**147 186**	**447 186**	**235 229**	**211 957**	**211 957**	**13 935**	**38 800**	**44 400**	**42 400**	**161 500**	**287 100**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	1 416 913							12 973	34 121	36 954	35 009	126 205	232 289
- korkotuki- tms. valtuudet	1 416 913							12 973	34 121	36 954	35 009	126 205	232 289
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		300 000	147 186	447 186	235 229	211 957	211 957	962	4 679	7 446	7 391	35 295	54 811
- korkotuki- tms. valtuudet		300 000	147 186	447 186	235 229	211 957	211 957	962	4 679	7 446	7 391	35 295	54 811

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
30.31.44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen	**207 592**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**227**	**350**	**233**	**62**	**0**	**645**
Aikaisempien vuosien valtuudet	207 592							227	350	233	62	0	645
30.51.30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki	**12 930**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**176**	**116**	**85**	**61**	**72**	**334**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	12 930							176	116	85	61	72	334
- korkotuki- tms. valtuudet	12 930							176	116	85	61	72	334
30.60.44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen	**351 327**	**84 530**	**0**	**84 530**	**84 483**	**47**	**0**	**80 025**	**16 800**	**9 300**	**4 800**	**3 945**	**34 845**
Aikaisempien vuosien valtuudet	351 327							14 974	6 800	4 300	2 300	2 016	15 416
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		84 530	0	84 530	84 483	47	0	65 051	10 000	5 000	2 500	1 930	19 430
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**8 347 924**	**843 324**	**249 316**	**1 092 640**	**698 931**	**393 709**	**305 973**	**1 020 418**	**1 079 671**	**235 383**	**177 014**	**246 967**	**1 739 036**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	8 347 924							927 941	944 203	138 762	90 899	138 176	1 312 040
- korkotuki- tms. valtuudet	1 429 843							13 148	34 237	37 039	35 070	126 277	232 623
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		843 324	249 316	1 092 640	698 931	393 709	305 973	92 477	135 468	96 621	86 116	108 791	426 996
- korkotuki- tms. valtuudet		300 000	147 186	447 186	235 229	211 957	211 957	962	4 679	7 446	7 391	35 295	54 811

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.	**LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 282 054 114,83**	**2 270 593 000**	**2 043 585 214,90**	**207 995 473,23**	**2 251 580 688,13**	**19 012 311,87**	**189 096 116,43**	**1 928 465 116,43**	**1 707 624 749,76**	**216 704 886,59**
31.01.	**Hallinto ja toimialan yhteiset menot**	**371 639 257,68**	**382 971 000**	**379 568 317,33**	**4 383 946,53**	**383 952 263,86**	**-981 263,86**	**4 446 920,12**	**27 362 920,12**	**22 978 973,59**	**4 383 946,53**
31.01.01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot, josta enintään 4000 euroa yhtiöittämisjärjestelyihin (siirtomääräraha 2 v)	20 047 000,00	22 882 000	18 528 978,19	4 353 021,81	22 882 000,00	-	4 445 300,67	27 327 300,67	22 974 278,86	4 353 021,81
31.01.21.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	34 000,00	34 000	3 075,28	30 924,72	34 000,00	-	1 619,45	35 619,45	4 694,73	30 924,72
31.01.29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	350 616 257,68	359 113 000	360 094 263,86		360 094 263,86	-981 263,86				
31.01.40.	Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	942 000,00	942 000	942 000,00		942 000,00	0,00				
31.10.	**Liikenneverkko**	**1 631 412 610,21**	**1 585 429 000**	**1 441 072 910,23**	**142 033 184,36**	**1 583 106 094,59**	**2 322 905,41**	**137 719 882,03**	**1 682 543 882,03**	**1 534 853 716,59**	**143 554 685,36**
31.10.01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot, josta enintään 4000 euroa yhtiöittämisjärjestelyihin (siirtomääräraha 2 v)	83 110 000,00	91 868 000	75 099 742,06	16 768 257,94	91 868 000,00	-	16 882 748,66	108 750 748,66	91 982 490,72	16 768 257,94
31.10.02.	Ratahallintokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 557 000,00						1 718 027,83	1 718 027,83	1 718 027,83	
31.10.03.	Merenkulkulaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 768 000,00						1 051 445,22	1 051 445,22	1 051 445,22	
31.10.20.	Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)		912 052 000	847 503 336,29	64 548 663,71	912 052 000,00	-		912 052 000,00	847 503 336,29	64 548 663,71
31.10.21.	Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	578 298 000,00						45 425 753,46	45 425 753,46	45 425 753,46	
31.10.22.	Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)	352 352 000,00						50 292 799,18	50 292 799,18	50 292 799,18	
31.10.23.	Vesiväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	62 001 999,98						2 622 406,51	2 622 406,51	2 622 143,57	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.10.34.	Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)	6 750 000,00	2 804 000	0,00	2 804 000,00	2 804 000,00	-	6 750 000,00	9 554 000,00	2 616 563,15	2 804 000,00
31.10.35.	Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)		0	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00
31.10.41.	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	3 347 000,00	2 000 000	2 000 000,00	0,00	2 000 000,00	0,00	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	0,00
31.10.50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	23 000 000,00	23 000 000	12 131 282,29	10 868 717,71	23 000 000,00	-	9 779 515,95	32 779 515,95	20 389 297,24	12 390 218,71
31.10.76.	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	34 395 522,26	40 605 000	38 283 874,88		38 283 874,88	2 321 125,12				
31.10.77.	Väyläverkon kehittäminen ja radioverkon rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	0,00						0,00	0,00	0,00	0,00
31.10.78.	Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	365 333 087,97	443 900 000	398 836 414,40	45 061 805,31	443 898 219,71	1 780,29	0,00	443 900 000,00	398 836 414,40	45 061 805,31
31.10.79.	Jälkirahoitus- ja elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	57 500 000,00	69 200 000	67 218 260,31	1 981 739,69	69 200 000,00	-	3 197 185,22	72 397 185,22	70 415 445,53	1 981 739,69
31.20.	**Liikenteen turvallisuus ja valvonta**	**24 019 000,00**	**33 539 000**	**20 333 605,05**	**13 205 394,95**	**33 539 000,00**	**0,00**	**8 388 390,97**	**41 927 390,97**	**28 721 996,02**	**13 205 394,95**
31.20.01.	Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 113 000,00	33 539 000	20 333 605,05	13 205 394,95	33 539 000,00	-	4 488 248,46	38 027 248,46	24 821 853,51	13 205 394,95
31.20.02.	Rautatieviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 306 000,00						607 988,47	607 988,47	607 988,47	
31.20.03.	Ilmailuhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 600 000,00						3 292 154,04	3 292 154,04	3 292 154,04	
31.25.	**Tienpidon valtionavut**							**275 736,00**	**275 736,00**	**275 736,00**	
31.25.50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)							275 736,00	275 736,00	275 736,00	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.30.	**Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut**	**195 142 246,94**	**205 246 000**	**166 807 084,01**	**20 818 245,67**	**187 625 329,68**	**17 620 670,32**	**17 427 499,03**	**93 959 499,03**	**72 024 137,48**	**21 935 361,55**
31.30.42.	Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)	841 000,00	841 000	841 000,00		841 000,00	0,00				
31.30.43.	Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	86 473 696,00	95 673 000	78 138 836,54		78 138 836,54	17 534 163,46				
31.30.46.	Alusinvestointien ympäristötuki		0	0,00	0,00	0,00	0,00				
31.30.50.	Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	887 346,00	800 000	786 500,00		786 500,00	13 500,00				
31.30.51.	Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000,00	4 200 000	3 521 942,53	678 057,47	4 200 000,00	-	477 162,17	4 677 162,17	3 999 104,70	678 057,47
31.30.63.	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	63 141 999,22	63 665 000	44 287 697,93	19 377 302,07	63 665 000,00	-	15 997 990,52	79 662 990,52	59 168 572,57	20 494 417,95
31.30.64.	Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 267 000,00	8 667 000	7 904 113,87	762 886,13	8 667 000,00	-	952 346,34	9 619 346,34	8 856 460,21	762 886,13
31.30.65.	Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)	31 331 205,72	31 400 000	31 326 993,14		31 326 993,14	73 006,86				
31.40.	**Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen**	**9 995 000,00**	**22 045 000**	**7 542 674,67**	**14 452 325,33**	**21 995 000,00**	**50 000,00**	**2 005 556,76**	**22 200 556,76**	**7 677 434,95**	**14 523 121,81**
31.40.01.	Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 995 000,00	7 495 000	5 742 674,67	1 752 325,33	7 495 000,00	-	1 505 556,76	9 000 556,76	7 248 231,43	1 752 325,33
31.40.42.	Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500 000,00	500 000	450 000,00		450 000,00	50 000,00				
31.40.44.	Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)	2 000 000,00	1 350 000	1 350 000,00		1 350 000,00	0,00				
31.40.50.	Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	12 700 000	0,00	12 700 000,00	12 700 000,00	-	500 000,00	13 200 000,00	429 203,52	12 770 796,48
31.50.	**Tutkimus**	**43 846 000,00**	**41 363 000**	**28 260 623,61**	**13 102 376,39**	**41 363 000,00**	**-**	**12 578 101,17**	**53 941 101,17**	**40 838 724,78**	**13 102 376,39**
31.50.01.	Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 846 000,00	41 363 000	28 260 623,61	13 102 376,39	41 363 000,00	-	12 578 101,17	53 941 101,17	40 838 724,78	13 102 376,39

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.60.	**Liiketoiminta**	**6 000 000,00**	**0**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**6 254 030,35**	**6 254 030,35**	**254 030,35**	**6 000 000,00**
31.60.40.	Avustus Finavia Oyj:lle (siirto-määräraha 3 v)	6 000 000,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	6 000 000,00	6 000 000,00	0,00	6 000 000,00
31.60.63.	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomäärä-raha 3 v)							254 030,35	254 030,35	254 030,35	

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikai-sempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttä-mättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talous-arvio-menot 2010	Määrä-raha-tarve 2011	Määrä-raha-tarve 2012	Määrä-raha-tarve 2013	Määrä-raha-tarve myöhem-min	Määrä-raha-tarve yhteensä
31.10.20. Perusväylänpito	**0**	**186 000**	**0**	**186 000**	**179 627**	**6 373**	**0**	**5 884**	**26 941**	**31 803**	**25 000**	**50 000**	**133 744**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		186 000	0	186 000	179 627	6 373	0	5 884	26 941	31 803	25 000	50 000	133 744
31.10.35. Valtionavustus länsimetron raken-tamiseen	**0**	**200 000**	**0**	**200 000**	**200 000**	**0**	**0**	**0**	**6 000**	**38 000**	**67 000**	**89 000**	**200 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		200 000	0	200 000	200 000	0	0	0	6 000	38 000	67 000	89 000	200 000
31.10.41. Valtionavustus eräiden lentopaikko-jen rakentamiseen ja ylläpitoon	**0**	**2 700**	**0**	**2 700**	**2 700**	**0**	**0**	**1 000**	**1 700**	**0**	**0**	**0**	**1 700**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		2 700	0	2 700	2 700	0	0	1 000	1 700	0	0	0	1 700
31.10.78. Eräät väylähankkeet	**916 214**	**117 000**	**613 795**	**730 795**	**262 421**	**468 375**	**397 972**	**362 454**	**184 591**	**76 628**	**131 588**	**108**	**392 915**
Aikaisempien vuosien valtuudet	916 214							224 574	106 834	40 419	125 166	108	272 527
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		117 000	613 795	730 795	262 421	468 375	397 972	137 880	77 757	36 210	6 422	0	120 388
31.10.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarirahoitushankkeet	**0**	**1 310 000**	**51 702**	**1 361 702**	**29 228**	**1 332 474**	**1 332 474**	**10 365**	**18 124**	**481**	**258**	**0**	**18 863**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 310 000	51 702	1 361 702	29 228	1 332 474	1 332 474	10 365	18 124	481	258	0	18 863
31.24.21. Perustienpito	**6 790**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**729**	**0**	**2 295**	**2 295**	**0**	**4 590**
Aikaisempien vuosien valtuudet	6 790							729	0	2 295	2 295	0	4 590
31.24.78. Eräät tiehankkeet	**514 397**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**36 473**	**3 052**	**72 874**	**67 437**	**70**	**143 433**
Aikaisempien vuosien valtuudet	514 397							36 473	3 052	72 874	67 437	70	143 433

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarirahoitushankkeet	**892 742**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**60 050**	**55 762**	**43 497**	**38 200**	**454 514**	**591 973**
Aikaisempien vuosien valtuudet	892 742							60 050	55 762	43 497	38 200	454 514	591 973
31.30.46. Alusinvestointien ympäristötuki	**0**	**30 000**	**0**	**30 000**	**30 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2 000**	**28 000**	**0**	**30 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		30 000	0	30 000	30 000	0	0	0	0	2 000	28 000	0	30 000
31.30.65. Junien kaukoliikenteen osto	**0**	**0**	**949**	**949**	**0**	**949**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	949	949	0	949	0	0	0	0	0	0	0
31.30.66. Yhteysaluspalvelujen ostosopimukset	**0**	**42 600**	**0**	**42 600**	**0**	**42 600**	**42 600**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		42 600	0	42 600	0	42 600	42 600	0	0	0	0	0	0
31.40.50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen	**0**	**0**	**66 000**	**66 000**	**0**	**66 000**	**66 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	66 000	66 000	0	66 000	66 000	0	0	0	0	0	0
31.60.34. Valtionapu länsimetron suunnitteluun	**15 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2 617**	**2 804**	**4 134**	**0**	**0**	**6 938**
Aikaisempien vuosien valtuudet	15 000							2 617	2 804	4 134	0	0	6 938
31.30.65. Junien kaukoliikenteen osto	**0**	**0**	**949**	**949**	**0**	**949**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	949	949	0	949	0	0	0	0	0	0	0
31.30.66. Yhteysaluspalvelujen ostosopimukset	**0**	**42 600**	**0**	**42 600**	**0**	**42 600**	**42 600**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		42 600	0	42 600	0	42 600	42 600	0	0	0	0	0	0
31.40.50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen	**0**	**0**	**66 000**	**66 000**	**0**	**66 000**	**66 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	66 000	66 000	0	66 000	66 000	0	0	0	0	0	0
31.60.34. Valtionapu länsimetron suunnitteluun	**15 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2 617**	**2 804**	**4 134**	**0**	**0**	**6 938**
Aikaisempien vuosien valtuudet	15 000							2 617	2 804	4 134	0	0	6 938
31.60.65. Junien kaukoliikenteen osto	**155 151**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**31 327**	**31 386**	**0**	**0**	**0**	**31 386**
Aikaisempien vuosien valtuudet	155 151							31 327	31 386	0	0	0	31 386
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**2 500 294**	**1 888 300**	**732 446**	**2 620 746**	**703 976**	**1 916 770**	**1 839 046**	**510 899**	**330 360**	**271 712**	**359 779**	**593 692**	**1 555 542**
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 500 294							355 770	199 839	163 219	233 099	454 692	1 050 848
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		1 888 300	732 446	2 620 746	703 976	1 916 770	1 839 046	155 129	130 521	108 493	126 680	139 000	504 695

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.	**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 850 805 136,35**	**3 290 911 000**	**2 293 939 057,38**	**209 180 097,07**	**2 503 119 154,45**	**787 791 845,55**	**167 823 067,19**	**1 059 119 067,19**	**818 773 819,07**	**238 517 778,46**
32.01.	**Hallinto**	**148 364 209,34**	**368 844 000**	**330 846 182,90**	**34 608 472,14**	**365 454 655,04**	**3 389 344,96**	**18 267 290,86**	**304 821 290,86**	**268 625 098,65**	**34 608 472,14**
32.01.01.	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 963 000,00	52 628 000	42 262 646,04	10 365 353,96	52 628 000,00	-	11 103 526,15	63 731 526,15	53 340 562,99	10 365 353,96
32.01.02.	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		221 486 000	199 026 876,80	22 459 123,20	221 486 000,00	-		221 486 000,00	199 026 876,80	22 459 123,20
32.01.20.	Siviilipalvelus (arviomääräraha)	4 820 272,15	6 369 000	4 967 815,60		4 967 815,60	1 401 184,40	1 547 016,42	1 547 016,42	1 277 578,19	
32.01.21.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 470 000,00	2 140 000	1 471 985,45	668 004,48	2 139 989,93	10,07	511 635,98	2 651 635,98	1 983 621,43	668 004,48
32.01.29.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	68 500 582,81	75 891 000	73 926 849,51		73 926 849,51	1 964 150,49				
32.01.60.	Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	0,00	20 000	0,00		0,00	20 000,00				
32.01.63.	Valtionavustus työelämäohjelmahankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)							4 841 917,80	4 841 917,80	3 549 255,23	
32.01.66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	9 395 000,00	10 300 000	9 184 009,50	1 115 990,50	10 300 000,00	-	263 194,51	10 563 194,51	9 447 204,01	1 115 990,50
32.01.92.	Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	10 209 354,38									
32.01.95.	Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	6 000,00	10 000	6 000,00		6 000,00	4 000,00				
32.20.	**Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen**	**766 810 315,18**	**788 872 000**	**616 348 804,13**	**73 476 566,98**	**689 825 371,11**	**99 046 628,89**	**71 375 583,81**	**332 054 583,81**	**255 800 399,21**	**76 254 184,60**
32.20.01.	Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 428 000,00	40 597 000	35 466 135,46	5 130 864,54	40 597 000,00	-	1 660 141,57	42 257 141,57	37 126 277,03	5 130 864,54

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.02.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	95 369 000,00	85 936 000	51 330 690,67	34 605 309,33	85 936 000,00	-	34 229 865,56	120 165 865,56	85 560 556,23	34 605 309,33
32.20.03.	Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 149 000,00	12 085 000	11 587 588,41	497 411,59	12 085 000,00	-	668 170,01	12 753 170,01	12 255 758,42	497 411,59
32.20.05.	Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 783 000,00	5 965 000	5 647 894,94	317 105,06	5 965 000,00	-	894 908,90	6 859 908,90	6 542 803,84	317 105,06
32.20.06.	Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	47 602 000,00	46 466 000	29 645 303,86	16 820 696,14	46 466 000,00	-	13 344 380,99	59 810 380,99	42 334 629,23	17 475 751,76
32.20.07.	Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 800 000,00	9 793 000	7 166 458,91	2 626 541,09	9 793 000,00	-	2 373 955,39	12 166 955,39	9 540 414,30	2 626 541,09
32.20.20.	Julkinen tutkimus- ja kehittämistoiminta (arviomääräraha)	180 327 553,22									
32.20.40.	Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	198 343 543,66	401 650 000	316 999 268,97		316 999 268,97	84 650 731,03				
32.20.41.	Valtionavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	43 018 000,00	43 917 000	40 474 507,44	3 442 492,56	43 917 000,00	-	878 054,97	44 795 054,97	41 344 168,41	3 450 886,56
32.20.42.	Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 424 000,00	4 920 000	2 978 520,33	1 941 479,67	4 920 000,00	-	432 594,42	5 352 594,42	3 411 114,75	1 941 479,67
32.20.43.	Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	23 027 988,00	24 100 000	20 390 163,00		20 390 163,00	3 709 837,00				
32.20.45.	Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	9 000 000,00	10 000 000	1 905 333,00	8 094 667,00	10 000 000,00	-	6 193 512,00	16 193 512,00	5 984 677,00	10 208 835,00
32.20.50.	Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)		1 000 000	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00	0,00		1 000 000,00	1 000 000,00	0,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.83.	Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	82 838 230,30	102 443 000	91 756 939,14		91 756 939,14	10 686 060,86				
32.20.87.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen asiantuntijapalveluiden yhtiöittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000,00						10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	
32.20.88.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen osakkuusyritysten hallinnon yhtiöittäminen (siirtomääräraha 2 v)	700 000,00						700 000,00	700 000,00	700 000,00	
32.30.	**Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka**	**1 421 279 981,15**	**1 491 694 000**	**829 581 121,08**	**70 915 296,04**	**900 496 417,12**	**591 197 582,88**	**45 591 509,23**	**267 684 509,23**	**181 298 666,54**	**86 149 829,63**
32.30.01.	Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	244 917 999,50	166 893 000	146 177 941,96	20 715 058,04	166 893 000,00	-	24 793 984,48	191 686 984,48	170 761 244,99	20 715 058,04
32.30.41.	Finnvera Oyj:n toimintatuki (siirtomääräraha 2 v)		200 000	0,00	200 000,00	200 000,00	-		200 000,00	0,00	200 000,00
32.30.42.	Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)	43 961 039,23	51 146 000	35 103 151,63		35 103 151,63	16 042 848,37				
32.30.44.	Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000,00	5 000 000	4 999 762,00	238,00	5 000 000,00	-	1 089,00	5 001 089,00	4 999 762,00	391,00
32.30.45.	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	23 987 090,00	45 170 000	25 551 112,00		25 551 112,00	19 618 888,00				
32.30.47.	Avustus elinkeinopolitiikkaa edistäville järjestöille (siirtomääräraha 3 v)							30 598,00	30 598,00	6 202,39	
32.30.48.	Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	13 039 338,67	21 000 000	19 291 221,33		19 291 221,33	1 708 778,67				
32.30.50.	Palkkaturva (arviomääräraha)	35 479 333,25	44 000 000	35 066 499,69		35 066 499,69	8 933 500,31				
32.30.51.	Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)	497 992 256,39	588 465 000	538 081 215,34		538 081 215,34	50 383 784,66				
32.30.63.	Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000,00						20 765 837,75	20 765 837,75	5 531 457,16	15 234 380,59

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.30.64.	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	21 529 092,33	19 820 000	21 166 696,89		21 166 696,89	-1 346 696,89				
32.30.80.	Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	280 373 831,78	500 000 000	4 143 520,24		4 143 520,24	495 856 479,76				
32.30.87.	Pääomalaina Finnvera Oyj:lle Suomen Vientiluotto Oy:n pääomittamiseen (kiinteä määräraha)	0,00									
32.30.88.	Pääomalaina Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	150 000 000,00	20 000 000	0,00	20 000 000,00	20 000 000,00	-	0,00	20 000 000,00	0,00	20 000 000,00
32.30.89.	Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	80 000 000,00	30 000 000	0,00	30 000 000,00	30 000 000,00	-	0,00	30 000 000,00	0,00	30 000 000,00
32.40.	**Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä**	**26 256 698,94**	**25 588 000**	**18 075 218,97**	**6 970 867,84**	**25 046 086,81**	**541 913,19**	**3 176 349,64**	**26 416 349,64**	**19 443 363,89**	**6 970 867,84**
32.40.01.	Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 042 000,00	4 979 000	4 707 291,34	271 708,66	4 979 000,00	-	479 311,65	5 458 311,65	5 186 602,99	271 708,66
32.40.02.	Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 396 000,00	5 620 000	4 228 953,11	1 391 046,89	5 620 000,00	-	1 007 788,95	6 627 788,95	5 236 742,06	1 391 046,89
32.40.03.	Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	5 037 000,00	4 612 000	760 127,59	3 851 872,41	4 612 000,00	-	780 343,16	5 392 343,16	1 540 470,75	3 851 872,41
32.40.04.	Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 039 000,00	2 018 000	1 573 555,99	444 444,01	2 018 000,00	-	571 311,72	2 589 311,72	2 144 867,71	444 444,01
32.40.31.	Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	6 111 000,00	6 011 000	4 999 204,13	1 011 795,87	6 011 000,00	-	337 594,16	6 348 594,16	5 334 680,38	1 011 795,87
32.40.50.	Valtionavustus kuluttajajärjestöille (kiinteä määräraha)	823 000,00	698 000	698 000,00		698 000,00	0,00				
32.40.51.	Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	808 698,94	1 630 000	1 099 078,70		1 099 078,70	530 921,30				
32.40.95.	Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	0,00	20 000	9 008,11		9 008,11	10 991,89				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.50.	**Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka**	**435 467 807,00**	**547 913 000**	**444 093 640,67**	**20 904 278,51**	**464 997 919,18**	**82 915 080,82**	**25 651 069,14**	**118 981 069,14**	**88 392 100,97**	**30 587 349,55**
32.50.43.	Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	32 656 000,00	30 156 000	28 105 896,34	2 050 103,66	30 156 000,00	-	2 582 447,01	32 738 447,01	29 576 136,06	3 160 692,33
32.50.63.	Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	59 827 000,00	63 174 000	44 319 825,15	18 854 174,85	63 174 000,00	-	23 068 622,13	86 242 622,13	58 815 964,91	27 426 657,22
32.50.64.	EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013 (arviomääräraha)	205 587 781,07	454 583 000	371 667 919,18		371 667 919,18	82 915 080,82				
32.50.65.	Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013 (arviomääräraha)	137 397 025,93									
32.60.	**Energiapolitiikka**	**52 626 124,74**	**68 000 000**	**54 994 089,63**	**2 304 615,56**	**57 298 705,19**	**10 701 294,81**	**3 761 264,51**	**9 161 264,51**	**5 214 189,81**	**3 947 074,70**
32.60.01.	Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	916 000,00	1 450 000	1 279 814,21	170 185,79	1 450 000,00	-	465 306,39	1 915 306,39	1 745 120,60	170 185,79
32.60.20.	Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 900 000,00	3 400 000	1 797 940,23	1 602 059,77	3 400 000,00	-	2 780 828,12	6 180 828,12	3 267 465,96	2 913 362,16
32.60.28.	Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	500 000	0,00	500 000,00	500 000,00	-	500 000,00	1 000 000,00	168 843,25	831 156,75
32.60.40.	Energiatuki (arviomääräraha)	37 713 323,08	52 600 000	44 496 913,26		44 496 913,26	8 103 086,74				
32.60.43.	Kioton mekanismit (arviomääräraha)	9 546 801,66	10 000 000	7 401 791,93		7 401 791,93	2 598 208,07				
32.60.50.	Energiataloudelliset avustukset yhdistyksille (siirtomääräraha 3 v)	50 000,00	50 000	17 630,00	32 370,00	50 000,00	-	15 130,00	65 130,00	32 760,00	32 370,00

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
32.20.20. Julkinen tutkimus- ja kehittämistoiminta	**396 319**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**69 534**	**48 400**	**11 500**	**2 000**	**500**	**62 400**
Aikaisempien vuosien valtuudet	396 319							69 534	48 400	11 500	2 000	500	62 400
32.20.27. Teknologinen tutkimustoiminta	**646 010**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7 936**	**1 000**	**0**	**0**	**0**	**1 000**
Aikaisempien vuosien valtuudet	646 010							7 936	1 000	0	0	0	1 000
32.20.40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen	**1 506 230**	**449 966**	**0**	**449 966**	**448 503**	**1 463**	**0**	**238 439**	**274 700**	**142 800**	**74 000**	**19 410**	**510 910**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 506 230							173 445	78 900	38 000	9 500	1 000	127 400
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		449 966	0	449 966	448 503	1 463	0	64 993	195 800	104 800	64 500	18 410	383 510
32.20.43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin	**19 698**	**29 128**	**0**	**29 128**	**26 011**	**3 117**	**3 117**	**18 268**	**12 641**	**4 000**	**1 100**	**350**	**18 091**
Aikaisempien vuosien valtuudet	19 698							5 595	4 000	500	300	0	4 800
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		29 128	0	29 128	26 011	3 117	3 117	12 674	8 641	3 500	800	350	13 291
32.20.83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan	**482 144**	**128 165**	**26 120**	**154 285**	**154 276**	**10**	**10**	**91 757**	**58 900**	**36 000**	**16 900**	**12 150**	**123 950**
Aikaisempien vuosien valtuudet	482 144							43 531	11 900	5 000	500	500	17 900
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		128 165	26 120	154 285	154 276	10	10	48 226	47 000	31 000	16 400	11 650	106 050
32.30.00. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	**19 412**	**0**	**4 904**	**4 904**	**0**	**4 904**	**4 904**	**5 531**	**3 753**	**0**	**0**	**0**	**3 753**
Aikaisempien vuosien valtuudet	19 412							5 531	3 753	0	0	0	3 753
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	4 904	4 904	0	4 904	4 904	0	0	0	0	0	0
32.30.40. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin	**47 331**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2 122**	**500**	**100**	**0**	**0**	**600**
Aikaisempien vuosien valtuudet	47 331							2 122	500	100	0	0	600
32.30.42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset	**2 066 432**	**272 644**	**0**	**272 644**	**173 985**	**98 659**	**0**	**8 242**	**7 298**	**4 876**	**2 903**	**2 940**	**18 018**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	2 066 432							7 883	5 598	3 231	1 761	1 576	12 166
- korkotuki- tms. valtuudet	2 066 432							7 883	5 598	3 231	1 761	1 576	12 166
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		**272 644**	**0**	**272 644**	**173 985**	**98 659**	**0**	**359**	**1 700**	**1 644**	**1 143**	**1 365**	**5 852**
- korkotuki- tms. valtuudet		272 644	0	272 644	173 985	98 659	0	359	1 700	1 644	1 143	1 365	5 852

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	**114 285**	**42 948**	**26 756**	**69 704**	**36 633**	**33 072**	**33 072**	**25 551**	**30 600**	**14 000**	**1 100**	**0**	**45 700**
Aikaisempien vuosien valtuudet	114 285							20 521	17 700	3 000	0	0	20 700
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		42 948	26 756	69 704	36 633	33 072	33 072	5 030	12 900	11 000	1 100	0	25 000
32.30.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki	**0**	**20 000**	**0**	**20 000**	**4 514**	**15 486**	**0**	**0**	**0**	**4 514**	**0**	**0**	**4 514**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		20 000	0	20 000	4 514	15 486	0	0	0	4 514	0	0	4 514
32.30.48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille	**0**	**6 000 000**	**0**	**6 000 000**	**3 593 700**	**2 406 300**	**0**	**19 509**	**13 400**	**16 000**	**15 600**	**37 100**	**82 100**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		6 000 000	0	6 000 000	3 593 700	2 406 300	0	19 509	13 400	16 000	15 600	37 100	82 100
- korkotuki- tms. valtuudet		6 000 000	0	6 000 000	3 593 700	2 406 300	0	19 509	13 400	16 000	15 600	37 100	82 100
32.30.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	**94 353**	**119 300**	**0**	**119 300**	**104 664**	**14 636**	**0**	**71 101**	**109 961**	**10 133**	**401**	**0**	**120 495**
Aikaisempien vuosien valtuudet	94 353							71 101	14 782	824	225	0	15 831
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		119 300	0	119 300	104 664	14 636	0	0	95 179	9 309	176	0	104 664
32.30.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	**30 102**	**15 400**	**29 064**	**44 464**	**11 792**	**32 672**	**32 672**	**9 278**	**19 256**	**10 636**	**743**	**416**	**31 052**
Aikaisempien vuosien valtuudet	30 102							8 961	12 491	6 627	512	0	19 630
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		15 400	29 064	44 464	11 792	32 672	32 672	318	6 765	4 009	231	416	11 421
32.30.80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan	**0**	**0**	**2 719 626**	**2 719 626**	**1 219 626**	**1 500 000**	**1 500 000**	**4 144**	**500 000**	**500 000**	**200 000**	**0**	**1 200 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		0	2 719 626	2 719 626	1 219 626	1 500 000	1 500 000	4 144	500 000	500 000	200 000	0	1 200 000
32.30.81. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitukseen kotimaisille alustoimituksille	**0**	**500 000**	**0**	**500 000**	**200 000**	**300 000**	**0**	**0**	**0**	**200 000**	**0**	**0**	**200 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		500 000	0	500 000	200 000	300 000	0	0	0	200 000	0	0	200 000
32.40.00. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	**0**	**8 443**	**0**	**8 443**	**273**	**8 170**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		8 443	0	8 443	273	8 170	0	0	0	0	0	0	0
- korkotuki- tms. valtuudet		8 409	0	8 409	273	8 136	0	0	0	0	0	0	0
32.50.40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen	**34 376**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Aikaisempien vuosien valtuudet	34 376							100	0	0	0	0	0

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
32.50.63. Kainuun kehittämisraha	**10 292**	**2 500**	**15 108**	**17 608**	**2 440**	**15 168**	**15 168**	**3 902**	**7 989**	**841**	**0**	**0**	**8 830**
Aikaisempien vuosien valtuudet	10 292							3 822	5 695	775	0	0	6 470
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		2 500	15 108	17 608	2 440	15 168	15 168	80	2 294	66	0	0	2 360
32.50.64. EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerahastoohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013	**347 316**	**534 801**	**264 772**	**799 573**	**527 176**	**272 397**	**272 397**	**178 175**	**356 696**	**210 571**	**29 314**	**0**	**596 582**
Aikaisempien vuosien valtuudet	347 316							127 867	117 531	2 183	0	0	119 714
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		534 801	264 772	799 573	527 176	272 397	272 397	50 308	239 166	208 388	29 314	0	476 868
32.50.65. Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013	**275 864**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**62 401**	**127 708**	**12 666**	**2 613**	**0**	**142 987**
Aikaisempien vuosien valtuudet	275 864							62 401	127 708	12 666	2 613	0	142 987
32.60.40. Energiatuki	**330 789**	**64 100**	**11 826**	**75 926**	**52 806**	**23 121**	**23 121**	**44 497**	**63 655**	**31 329**	**16 825**	**13 785**	**125 593**
Aikaisempien vuosien valtuudet	330 789							39 213	43 885	16 372	8 935	8 918	78 110
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		64 100	11 826	75 926	52 806	23 121	23 121	5 284	19 771	14 957	7 889	4 867	47 484
32.60.42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi	**1 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**100**	**200**	**150**	**550**	**1 000**
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 000							0	100	200	150	550	1 000
32.60.43. Kioton mekanismit	**46 242**	**5 000**	**107**	**5 107**	**3 087**	**2 020**	**2 020**	**7 402**	**8 994**	**3 285**	**5 325**	**9 407**	**27 010**
Aikaisempien vuosien valtuudet	46 242							5 334	8 724	3 185	5 325	8 773	26 007
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		5 000	107	5 107	3 087	2 020	2 020	2 068	270	100	0	634	1 004
32.70.64. EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013	**257 551**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**74 741**	**31 979**	**0**	**0**	**0**	**31 979**
Aikaisempien vuosien valtuudet	257 551							74 741	31 979	0	0	0	31 979
32.70.65. Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013	**214 463**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**37 666**	**42 095**	**0**	**0**	**0**	**42 095**
Aikaisempien vuosien valtuudet	214 463							37 666	42 095	0	0	0	42 095
32.80.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	**84 692**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7 987**	**1 418**	**163**	**0**	**0**	**1 581**
Aikaisempien vuosien valtuudet	84 692							7 987	1 418	163	0	0	1 581

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
32.80.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	**25 911**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7 143**	**4 712**	**1 800**	**0**	**0**	**6 512**
Aikaisempien vuosien valtuudet	25 911							7 143	4 712	1 800	0	0	6 512
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**7 050 812**	**8 192 395**	**3 098 284**	**11 290 679**	**6 559 485**	**4 731 194**	**1 886 480**	**995 427**	**1 725 757**	**1 215 414**	**368 974**	**96 608**	**3 406 753**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	7 050 812							782 434	582 871	106 126	31 821	21 817	742 635
- korkotuki- tms. valtuudet	2 066 432							7 883	5 598	3 231	1 761	1 576	12 166
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet, josta		8 192 395	3 098 284	11 290 679	6 559 485	4 731 194	1 886 480	212 992	1 142 885	1 109 288	337 153	74 791	2 664 118
- korkotuki- tms. valtuudet		6 281 053	0	6 281 053	3 767 958	2 513 095	0	19 868	15 100	17 644	16 743	38 465	87 952

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.	**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**15 602 043 821,95**	**11 403 004 000**	**11 080 138 883,33**	**85 012 136,88**	**11 165 151 020,21**	**237 852 979,79**	**115 144 425,63**	**507 103 425,63**	**384 433 174,40**	**118 588 659,34**
33.01.	**Hallinto**	**74 703 616,43**	**69 148 000**	**61 128 436,00**	**10 131 709,04**	**71 260 145,04**	**-2 112 145,04**	**13 888 014,74**	**66 036 014,74**	**54 974 818,87**	**10 505 965,82**
33.01.01.	Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 884 000,00	37 266 000	31 229 323,62	6 036 676,38	37 266 000,00	-	7 871 536,73	45 137 536,73	39 100 860,35	6 036 676,38
33.01.02.	Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 102 000,00	2 131 000	1 937 191,24	193 808,76	2 131 000,00	-	332 314,93	2 463 314,93	2 269 506,17	193 808,76
33.01.03.	Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 524 320,22	5 204 000	4 589 083,00	614 917,00	5 204 000,00	-	0,00	5 204 000,00	4 589 083,00	614 917,00
33.01.04.	Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-75 642,74	273 000	-555 230,05	273 000,00	-282 230,05	555 230,05	488 000,00	761 000,00	-141 486,83	347 256,78

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.01.05.	Valtion koulukotien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	332 245,34	464 000	129 456,11	334 543,89	464 000,00	-	559 000,00	1 023 000,00	388 456,11	634 543,89
33.01.27.	Korvaus Kansaneläkelaitokselle sähköisen arkiston rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	4 354 000,00	3 500 000	837 177,61	2 662 822,39	3 500 000,00	-	4 354 000,00	7 854 000,00	5 191 177,61	2 662 822,39
33.01.29.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	19 372 693,61	17 000 000	19 667 375,09		19 667 375,09	-2 667 375,09				
33.01.66.	Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 210 000,00	3 310 000	3 294 059,38	15 940,62	3 310 000,00	-	283 163,08	3 593 163,08	3 577 222,46	15 940,62
33.02.	**Valvonta**	**37 422 645,39**	**41 166 000**	**30 080 794,45**	**11 078 098,44**	**41 158 892,89**	**7 107,11**	**5 887 731,40**	**38 353 731,40**	**27 275 632,96**	**11 078 098,44**
33.02.03.	Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 196 000,00	13 791 000	10 571 769,06	3 219 230,94	13 791 000,00	-	2 742 076,31	16 533 076,31	13 313 845,37	3 219 230,94
33.02.04.	Lääkelaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 535 000,00						274 627,64	274 627,64	274 627,64	
33.02.05.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 140 000,00	14 655 000	10 750 260,34	3 904 739,66	14 655 000,00	-	2 836 873,29	17 491 873,29	13 587 133,63	3 904 739,66
33.02.06.	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (siirtomääräraha 2 v)	300 000,00	4 020 000	65 872,16	3 954 127,84	4 020 000,00	-	34 154,16	4 054 154,16	100 026,32	3 954 127,84
33.02.20.	Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	9 251 645,39	8 700 000	8 692 892,89		8 692 892,89	7 107,11				
33.03.	**Tutkimus- ja kehittämistoiminta**	**110 485 000,00**	**109 585 000**	**98 897 834,78**	**10 687 165,22**	**109 585 000,00**	**0,00**	**12 862 708,04**	**122 447 708,04**	**108 586 881,79**	**13 855 258,54**
33.03.03.	Lääkehoidon kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 390 000,00						630 907,95	630 907,95	630 907,95	
33.03.04.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	61 154 000,00	64 977 000	59 252 507,65	5 724 492,35	64 977 000,00	-	3 002 354,58	67 979 354,58	62 254 862,23	5 724 492,35
33.03.50.	Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	38 901 000,00	37 268 000	37 268 000,00	0,00	37 268 000,00	0,00	0,00	37 268 000,00	37 268 000,00	0,00
33.03.63.	Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	9 040 000,00	7 340 000	2 377 327,13	4 962 672,87	7 340 000,00	-	9 229 445,51	16 569 445,51	8 433 111,61	8 130 766,19

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.10.	**Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut**	**2 167 705 709,25**	**2 312 736 000**	**2 289 064 441,75**	**158 987,71**	**2 289 223 429,46**	**23 512 570,54**	**893 103,87**	**2 129 103,87**	**1 970 116,16**	**158 987,71**
33.10.26.	Valtion korvaus Kansaneläkelaitokselle vammaisten tulkkipalvelujen siirron valmistelukustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 479 000,00	1 236 000	1 077 012,29	158 987,71	1 236 000,00	-	893 103,87	2 129 103,87	1 970 116,16	158 987,71
33.10.27.	Valtion korvaus Kansaneläkelaitokselle elatustuen siirron toimeenpanokustannuksista (siirtomääräraha 2 v)	610 000,00						0,00	0,00	0,00	
33.10.28.	Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut (arviomääräraha)	123 000 000,00	131 600 000	131 600 000,00		131 600 000,00	0,00				
33.10.50.	Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)	10 813 000,00	11 400 000	10 960 000,00		10 960 000,00	440 000,00				
33.10.51.	Lapsilisät (arviomääräraha)	1 427 500 000,00	1 425 000 000	1 425 000 000,00		1 425 000 000,00	0,00				
33.10.52.	Eräät valtion korvattavat perheetuudet (arviomääräraha)	1 070 075,99	1 500 000	951 842,90		951 842,90	548 157,10				
33.10.53.	Sotilasavustus (arviomääräraha)	19 200 000,00	21 800 000	18 800 000,00		18 800 000,00	3 000 000,00				
33.10.54.	Asumistuki (arviomääräraha)	476 000 000,00	552 100 000	530 400 000,00		530 400 000,00	21 700 000,00				
33.10.55.	Elatustuki (arviomääräraha)	108 033 633,26	162 700 000	163 180 365,61		163 180 365,61	-480 365,61				
33.10.60.	Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)		5 400 000	7 095 220,95		7 095 220,95	-1 695 220,95				
33.20.	**Työttömyysturva**	**1 635 317 218,58**	**2 137 865 000**	**2 025 313 209,33**		**2 025 313 209,33**	**112 551 790,67**				
33.20.31.	Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	7 954 797,54	16 500 000	11 079 952,85		11 079 952,85	5 420 047,15				
33.20.50.	Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	561 500 000,00	819 570 000	810 766 505,41		810 766 505,41	8 803 494,59				
33.20.51.	Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)	146 000 000,00	157 705 000	150 405 000,00		150 405 000,00	7 300 000,00				
33.20.52.	Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	714 530 259,19	866 430 000	807 686 799,93		807 686 799,93	58 743 200,07				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.20.53.	Valtionosuus työttömien koulutusetuuksista (arviomääräraha)	11 239 000,00	212 460 000	188 664 146,76		188 664 146,76	23 795 853,24				
33.20.54.	Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	140 400 000,00									
33.20.55.	Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	16 715 595,33	21 200 000	21 200 000,00		21 200 000,00	0,00				
33.20.56.	Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	36 977 566,52	44 000 000	35 510 804,38		35 510 804,38	8 489 195,62				
33.30.	**Sairausvakuutus**	**1 220 320 953,00**	**1 245 000 000**	**1 232 946 117,49**		**1 232 946 117,49**	**12 053 882,51**				
33.30.60.	Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 220 320 953,00	1 245 000 000	1 232 946 117,49		1 232 946 117,49	12 053 882,51				
33.40.	**Eläkkeet**	**3 350 441 701,86**	**4 039 400 000**	**4 029 181 259,99**		**4 029 181 259,99**	**10 218 740,01**				
33.40.50.	Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	47 200 000,00	51 000 000	48 848 843,01		48 848 843,01	2 151 156,99				
33.40.51.	Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	496 700 000,00	507 000 000	508 331 504,28		508 331 504,28	-1 331 504,28				
33.40.52.	Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	87 800 000,00	110 000 000	105 300 000,00		105 300 000,00	4 700 000,00				
33.40.53.	Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	183 042,98	1 050 000	963 332,05		963 332,05	86 667,95				
33.40.54.	Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	15 218 797,55	15 750 000	14 459 800,00		14 459 800,00	1 290 200,00				
33.40.56.	Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuki (arviomääräraha)	4 638 920,00									
33.40.57.	Maahanmuuttajan erityistuki (arviomääräraha)	23 820 000,00	24 700 000	24 410 000,00		24 410 000,00	290 000,00				
33.40.60.	Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 674 880 941,33	3 329 900 000	3 326 867 780,65		3 326 867 780,65	3 032 219,35				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.50.	**Veteraanien tukeminen**	**393 299 079,43**	**365 603 000**	**354 152 593,81**	**1 157 135,12**	**355 309 728,93**	**10 293 271,07**	**3 454 765,52**	**109 457 765,52**	**108 300 630,40**	**1 157 135,12**
33.50.30.	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 711 450,01	2 000 000	1 549 443,45		1 549 443,45	450 556,55				
33.50.50.	Rintamalisät (arviomääräraha)	64 432 504,65	56 500 000	55 728 272,29		55 728 272,29	771 727,71				
33.50.51.	Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	217 162 124,77	201 100 000	192 029 013,19		192 029 013,19	9 070 986,81				
33.50.52.	Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	65 207 000,00	65 207 000	65 198 672,53	8 327,47	65 207 000,00	-	1 913 193,02	67 120 193,02	67 111 865,55	8 327,47
33.50.53.	Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100 000,00	3 100 000	2 626 591,10	473 408,90	3 100 000,00	-	471 338,05	3 571 338,05	3 097 929,15	473 408,90
33.50.54.	Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	90 000,00	100 000	67 575,64	32 424,36	100 000,00	-	38 804,36	138 804,36	106 380,00	32 424,36
33.50.55.	Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000,00	3 500 000	3 062 242,48	437 757,52	3 500 000,00	-	327 173,55	3 827 173,55	3 389 416,03	437 757,52
33.50.56.	Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	36 288 000,00	34 088 000	33 882 783,13	205 216,87	34 088 000,00	-	299 777,56	34 387 777,56	34 182 560,69	205 216,87
33.50.57.	Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 808 000,00	8 000	8 000,00	0,00	8 000,00	0,00	404 478,98	412 478,98	412 478,98	0,00
33.60.	**Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto**	**6 042 231 556,21**	**536 040 000**	**438 587 107,05**	**27 808 854,00**	**466 395 961,05**	**69 644 038,95**	**59 722 796,62**	**93 922 796,62**	**32 559 453,81**	**57 843 026,36**
33.60.30.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	5 571 294 680,00									
33.60.31.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	39 120 000,00	27 900 000	91 146,00	27 808 854,00	27 900 000,00	-	57 672 100,52	85 572 100,52	26 216 349,75	55 835 434,32
33.60.32.	Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	40 000 000,00	40 000 000	39 997 352,00		39 997 352,00	2 648,00				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.60.33.	Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	100 588 947,77	104 170 000	101 187 577,28		101 187 577,28	2 982 422,72				
33.60.34.	Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	7 134 026,54	9 570 000	7 312 757,31		7 312 757,31	2 257 242,69				
33.60.35.	Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	268 693 901,90	344 000 000	279 598 274,46		279 598 274,46	64 401 725,54				
33.60.36.	Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600 000,00	600 000	600 000,00		600 000,00	0,00				
33.60.37.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin		0	0,00	0,00	0,00	0,00				
33.60.39.	Valtionavustus sairaanhoitopiireille ja kunnille pandemiavarautumisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000,00						2 050 696,10	2 050 696,10	135 309,05	1 915 387,05
33.60.63.	Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500 000,00	3 500 000	3 500 000,00		3 500 000,00	0,00				
33.60.64.	Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000,00	6 300 000	6 300 000,00	0,00	6 300 000,00	0,00	0,00	6 300 000,00	6 207 795,01	92 204,99
33.70.	**Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen**	**59 390 000,00**	**53 421 000**	**30 092 812,65**	**23 328 187,35**	**53 421 000,00**	**-**	**18 435 305,44**	**71 856 305,44**	**48 527 640,41**	**23 328 187,35**
33.70.01.	Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 490 000,00	21 721 000	18 430 765,58	3 290 234,42	21 721 000,00	-	6 112 327,17	27 833 327,17	24 543 092,75	3 290 234,42
33.70.20.	Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	16 610 000,00	22 540 000	9 952 565,44	12 587 434,56	22 540 000,00	-	6 139 234,20	28 679 234,20	16 091 799,64	12 587 434,56
33.70.21.	Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	930 000,00	1 000 000	809 191,59	190 808,41	1 000 000,00	-	145 388,03	1 145 388,03	954 579,62	190 808,41

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.70.22.	Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 360 000,00	1 360 000	420 403,77	939 596,23	1 360 000,00	-	605 550,02	1 965 550,02	1 025 953,79	939 596,23
33.70.50.	Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 300 000,00	4 100 000	479 886,27	3 620 113,73	4 100 000,00	-	2 732 806,02	6 832 806,02	3 212 214,61	3 620 113,73
33.70.51.	Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000,00	2 700 000	0,00	2 700 000,00	2 700 000,00	-	2 700 000,00	5 400 000,00	2 700 000,00	2 700 000,00
33.80.	**Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta**	**208 226 341,80**	**214 840 000**	**212 494 276,03**	**662 000,00**	**213 156 276,03**	**1 683 723,97**		**2 900 000,00**	**2 238 000,00**	**662 000,00**
33.80.40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	192 327 016,76	195 800 000	194 116 324,59		194 116 324,59	1 683 675,41				
33.80.41.	Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)		2 600 000	1 938 000,00	662 000,00	2 600 000,00	-		2 600 000,00	1 938 000,00	662 000,00
33.80.42.	Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)		300 000	300 000,00	0,00	300 000,00	0,00		300 000,00	300 000,00	0,00
33.80.50.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	15 899 325,04	16 140 000	16 139 951,44		16 139 951,44	48,56				
33.90.	**Raha-automaattiyhdistyksen avustukset**	**302 500 000,00**	**278 200 000**	**278 200 000,00**		**278 200 000,00**	**0,00**				
33.90.50.	Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	302 500 000,00	278 200 000	278 200 000,00		278 200 000,00	0,00				

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
33.60.37. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin	**0**	**10 000**	**0**	**10 000**	**10 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**8 180**	**1 820**	**0**	**10 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		10 000	0	10 000	10 000	0	0	0	0	8 180	1 820	0	10 000
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**0**	**10 000**	**0**	**10 000**	**10 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**8 180**	**1 820**	**0**	**10 000**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		10 000	0	10 000	10 000	0	0	0	0	8 180	1 820	0	10 000

34. Työministeriön hallinnonalan valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	**140 141**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1 262**	**1 036**	**0**	**0**	**0**	**1 036**
Aikaisempien vuosien valtuudet	140 141							1 262	1 036	0	0	0	1 036
34.06.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	**93 535**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4 685**	**3 770**	**766**	**0**	**0**	**4 537**
Aikaisempien vuosien valtuudet	93 535							4 685	3 770	766	0	0	4 537
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**233 676**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**5 947**	**4 807**	**766**	**0**	**0**	**5 573**
Aikaisempien vuosien valtuudet	233 676							5 947	4 807	766	0	0	5 573

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.	**YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**378 680 810,95**	**327 540 000**	**200 157 996,58**	**107 202 290,39**	**307 360 286,97**	**20 179 713,03**	**209 567 192,89**	**439 707 192,89**	**253 155 635,07**	**170 875 271,61**
35.01.	**Ympäristöhallinnon toiminta-menot**	**154 265 816,84**	**81 709 000**	**65 139 547,22**	**16 334 358,37**	**81 473 905,59**	**235 094,41**	**18 270 674,96**	**91 779 674,96**	**74 752 085,51**	**16 525 097,14**
35.01.01.	Ympäristöministeriön toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	34 873 000,00	36 146 000	27 306 508,70	8 839 491,30	36 146 000,00	-	7 947 213,37	44 093 213,37	35 253 722,07	8 839 491,30
35.01.02.	Alueellisten ympäristökeskus-ten toimintamenot (siirtomää-räraha 2 v)	69 604 000,00						3 452 984,82	3 452 984,82	3 452 984,82	
35.01.03.	Ympäristölupavirastojen toimin-tamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 057 000,00						1 650 097,98	1 650 097,98	1 650 097,98	
35.01.04.	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomäärä-raha 2 v)	32 700 000,00	32 508 000	27 560 710,45	4 447 289,02	32 007 999,47	500 000,53	4 438 424,49	36 946 424,49	31 999 134,94	4 447 289,02
35.01.21.	Ympäristöministeriön hallin-nonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 3 v)	202 000,00	2 805 000	205 324,98	2 599 675,02	2 805 000,00	-	62 000,00	2 867 000,00	267 324,98	2 599 675,02
35.01.29.	Ympäristöministeriön hallin-nonalan arvonlisäveromenot (ar-viomääräraha)	9 779 816,84	8 200 000	8 464 906,12		8 464 906,12	-264 906,12				
35.01.65.	Avustukset järjestöille ja ym-päristönhoitoon (siirtomäärä-raha 3 v)	2 050 000,00	2 050 000	1 602 096,97	447 903,03	2 050 000,00	-	719 954,30	2 769 954,30	2 128 820,72	638 641,80
35.10.	**Ympäristön- ja luonnonsuojelu**	**109 449 917,96**	**103 706 000**	**59 275 515,99**	**44 087 408,28**	**103 362 924,27**	**343 075,73**	**87 328 972,83**	**186 834 972,83**	**114 346 043,97**	**67 069 190,67**
35.10.20.	Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	4 164 922,24	4 200 000	3 856 924,27		3 856 924,27	343 075,73				
35.10.21.	Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	1 770 000,00	2 770 000	1 101 898,55	1 668 101,45	2 770 000,00	-	794 697,27	3 564 697,27	1 624 103,19	1 940 594,08
35.10.22.	Maatalouden vesiensuojelu (siir-tomääräraha 3 v)							606 069,28	606 069,28	606 069,28	
35.10.52.	Metsähallituksen julkiset hallin-totehtävät (siirtomääräraha 3 v)	25 885 000,00	28 456 000	26 756 000,00	1 700 000,00	28 456 000,00	-	0,00	28 456 000,00	26 756 000,00	1 700 000,00
35.10.60.	Siirto öljysuojarahastoon (siirto-määräraha 3 v)	2 300 000,00	3 300 000	0,00	3 300 000,00	3 300 000,00	-	2 300 000,00	5 600 000,00	0,00	5 600 000,00
35.10.61.	Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00	2 000 000	332 330,00	1 667 670,00	2 000 000,00	-	1 443 580,37	3 443 580,37	1 268 747,27	2 057 335,97

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.10.63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	36 499 995,72	36 500 000	16 492 352,90	20 007 647,10	36 500 000,00	-	34 581 417,10	71 081 417,10	38 124 015,55	32 957 351,55
35.10.64.	EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000,00	2 000 000	18 000,00	1 982 000,00	2 000 000,00	-	3 769 366,45	5 769 366,45	2 310 574,29	3 263 130,41
35.10.65.	Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	2 300 000,00	1 300 000	0,00	1 300 000,00	1 300 000,00	-	4 294 903,00	5 594 903,00	0,00	3 600 000,00
35.10.66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 580 000,00	1 580 000	1 432 271,58	147 728,42	1 580 000,00	-	133 620,96	1 713 620,96	1 565 883,58	147 728,42
35.10.70.	Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	12 000 000,00	3 800 000	804 206,32	2 995 793,68	3 800 000,00	-	26 013 449,00	29 813 449,00	23 549 060,95	3 159 347,05
35.10.77.	Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	18 950 000,00	15 500 000	6 181 532,37	9 318 467,63	15 500 000,00	-	13 391 869,40	28 891 869,40	16 241 589,86	12 643 703,19
35.10.88.	Osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000,00	2 300 000	2 300 000,00	0,00	2 300 000,00	0,00	0,00	2 300 000,00	2 300 000,00	0,00
35.20.	**Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen**	**114 965 076,15**	**142 125 000**	**75 742 933,37**	**46 780 523,74**	**122 523 457,11**	**19 601 542,89**	**103 967 545,10**	**161 092 545,10**	**64 057 505,59**	**87 280 983,80**
35.20.01.	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 857 000,00	4 775 000	3 770 452,69	1 004 547,31	4 775 000,00	-	1 035 757,47	5 810 757,47	4 806 210,16	1 004 547,31
35.20.37.	Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	500 000	207 501,98	292 498,02	500 000,00	-	926 471,40	1 426 471,40	1 089 973,38	292 498,02
35.20.55.	Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	68 500 000,00	49 500 000	5 893 638,00	43 606 362,00	49 500 000,00	-	99 211 798,94	148 711 798,94	56 193 510,10	82 812 721,73
35.20.56.	Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin (arviomääräraha)	18 758 076,15	85 000 000	65 398 457,11		65 398 457,11	19 601 542,89				
35.20.60.	Siirto valtion asuntorahastoon	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00				
35.20.64.	Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 350 000,00	2 350 000	472 883,59	1 877 116,41	2 350 000,00	-	2 793 517,29	5 143 517,29	1 967 811,95	3 171 216,74
35.20.87.	Kuntarahoitus Oyj:n pääomittaminen (siirtomääräraha 2 v)	20 000 000,00						0,00	0,00	0,00	

35. Ympäristöministeriön hallinnonalan valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Vuoden 2010 valtuudet							Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2011 TA:ssa	Talousarviomenot 2010	Määrärahatarve 2011	Määrärahatarve 2012	Määrärahatarve 2013	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
35.10.20. Ympäristövahinkojen torjunta	**0**	**4 000**	**0**	**4 000**	**0**	**4 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		4 000	0	4 000	0	4 000	0	0	0	0	0	0	0
35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot	**105 810**	**12 000**	**0**	**12 000**	**434**	**11 566**	**0**	**2 717**	**451**	**0**	**0**	**0**	**451**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	105 810							2 717	17	0	0	0	17
- korkotuki- tms. valtuudet	103 087							9	2	0	0	0	2
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		12 000	0	12 000	434	11 566	0	0	434	0	0	0	434
35.10.70. Ympäristövahinkojen torjunta-aluksen hankinta	**48 000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**14 583**	**5 138**	**0**	**0**	**0**	**5 138**
Aikaisempien vuosien valtuudet	48 000							14 583	5 138	0	0	0	5 138
35.10.77. Ympäristötyöt	**20 513**	**6 000**	**0**	**6 000**	**5 050**	**950**	**0**	**6 900**	**7 050**	**2 000**	**0**	**0**	**9 050**
Aikaisempien vuosien valtuudet	20 513							6 900	3 500	500	0	0	4 000
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		6 000	0	6 000	5 050	950	0	0	3 550	1 500	0	0	5 050
35.20.56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin	**125 000**	**37 000**	**0**	**37 000**	**28 732**	**8 268**	**0**	**65 392**	**56 033**	**8 792**	**0**	**0**	**64 824**
Aikaisempien vuosien valtuudet	125 000							63 452	38 033	0	0	0	38 033
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		37 000	0	37 000	28 732	8 268	0	1 940	18 000	8 792	0	0	26 792
PÄÄLUOKKA YHTEENSÄ	**299 323**	**59 000**	**0**	**59 000**	**34 216**	**24 784**	**0**	**89 592**	**68 671**	**10 792**	**0**	**0**	**79 463**
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	299 323							87 652	46 687	500	0	0	47 187
- korkotuki- tms. valtuudet	103 087							9	2	0	0	0	2
Vuonna 2010 käytettävissä olleet valtuudet		59 000	0	59 000	34 216	24 784	0	1 940	21 984	10 292	0	0	32 276

36. Valtionvelan korot

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2010	Käyttö vuonna 2010 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
36.	**VALTIONVELAN KOROT**	**1 871 715 397,50**	**1 920 000 000**	**1 890 165 615,12**		**1 890 165 615,12**	**29 834 384,88**				
36.01.	**Valtionvelan korko**	**1 844 277 243,75**	**1 883 000 000**	**1 866 617 328,49**		**1 866 617 328,49**	**16 382 671,51**				
36.01.90.	Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 844 277 243,75	1 883 000 000	1 866 617 328,49		1 866 617 328,49	16 382 671,51				
36.09.	**Muut menot valtionvelasta**	**27 438 153,75**	**37 000 000**	**23 548 286,63**		**23 548 286,63**	**13 451 713,37**				
36.09.20.	Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	27 438 153,75	37 000 000	23 548 286,63		23 548 286,63	13 451 713,37				
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ		**46 897 008 688,29**	**51 745 195 000**	**46 182 478 715,85**	**3 697 544 239,27**	**49 880 022 955,12**	**1 865 172 044,88**	**2 960 085 745,77**	**18 772 631 745,77**	**14 252 972 709,59**	**4 054 094 265,82**

Osastot ja pääluokat yhteensä

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2009	Talousarvio 2010 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2010 määrärahojen		Tilinpäätös 2010	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös
			käyttö vuonna 2010	siirto seuraavalle vuodelle		
Osastot ja pääluokat yhteensä						
Osastot yhteensä	47 798 132 918,92	50 390 195 000			50 322 917 653,17	
Pääluokat yhteensä	46 897 008 688,29	51 745 195 000			49 880 022 955,12	
VARAINHOITOVUODEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**901 124 230,63**	**-1 355 000 000**			**442 894 698,05**	
KUMULATIIVISEN YLIJÄÄMÄN KÄYTTÖ		**1 355 000 000**			**0,00**	**1 355 000 000,00**
Edellisen varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	453 961 081,34				1 355 085 311,97	
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	901 124 230,63				442 894 698,05	
VARAINHOITOVUODEN LOPUN KUMULATIIVINEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**1 355 085 311,97**				**1 797 980 010,02**	

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma

	1.1. - 31.12.2010		1.1. - 31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	850 112 948,00		1 003 539 863,82	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	40 838 244,88		56 666 331,06	
Muut toiminnan tuotot	344 764 459,70	1 235 715 652,58	478 034 294,22	1 538 240 489,10
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	621 982 058,19		724 402 209,27	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-31 308 475,98		-18 614 552,51	
Henkilöstökulut	4 678 437 198,58		6 226 053 342,44	
Vuokrat	665 203 806,27		952 730 825,25	
Palvelujen ostot	2 395 602 622,98		2 527 199 240,90	
Muut kulut	682 688 756,74		898 298 991,37	
Valmistevarastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-55 216,66		-326 880,32	
Valmistus omaan käyttöön (-)	-91 723 486,38		-111 262 121,71	
Poistot	974 267 193,27		952 247 287,43	
Sisäisten kulujen oikaisu	-485 044 939,22	-9 410 049 517,79	-436 173 656,50	-11 714 554 685,62
JÄÄMÄ I		-8 174 333 865,21		-10 176 314 196,52
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	1 567 551 100,31		1 275 207 599,29	
Rahoituskulut	-2 090 652 892,23	-523 101 791,92	-1 929 133 674,03	-653 926 074,74
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	43 740 393,51		65 086 780,93	
Satunnaiset kulut	-43 610 420,46	129 973,05	-23 206 385,50	41 880 395,43
JÄÄMÄ II		-8 697 305 684,08		-10 788 359 875,83
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Kunnilta	142 712 248,74		125 774 497,79	
Sosiaaliturvarahastoilta	25 179 918,34		34 789 910,31	
Elinkeinoelämältä	5 274 501,23		6 759 475,58	
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	26 517 612,37		30 297 443,46	
Kotitalouksilta	3 951 732,88		3 511 873,30	
Euroopan unionilta	1 019 137 908,76		996 527 309,26	
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	23 852,35		36 278,75	
Siirrot talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista	1 717 846 722,01		1 651 063 087,73	
Muut siirtotalouden tuotot	7 365 054,40	2 948 009 551,08	6 906 178,16	2 855 666 054,34
Kulut				
Kunnille	9 621 016 030,07		7 992 018 817,35	
Kuntayhtymille	588 834 738,69		1 635 532 873,14	
Sosiaaliturvarahastoille	10 730 930 608,06		9 521 363 081,98	
Elinkeinoelämälle	3 018 218 832,81		3 083 302 815,57	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	36 616 323,21		35 893 728,84	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	4 885 818 387,21		2 497 971 854,54	
Kotitalouksille	4 492 251 915,77		4 388 479 676,12	
Euroopan unionille	1 565 761 681,07		1 690 332 115,04	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	750 126 918,02		661 549 212,58	
Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	40 109 697,00		74 610 389,11	
Muut siirtotalouden kulut	41 801 939,36		43 068 044,38	
Siirtotalouden kulujen palautukset	-172 430 496,02	-35 599 056 575,25	-230 504 602,36	-31 393 618 006,29
JÄÄMÄ III		-41 348 352 708,25		-39 326 311 827,78
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	32 105 348 315,76		31 316 921 603,35	
Muut pakolliset maksut	179 591 396,03	32 284 939 711,79	274 664 917,51	31 591 586 520,86
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-9 063 412 996,46		-7 734 725 306,92

1.3 Valtion tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
KANSALLISOMAISUUS				
Maa- ja vesialueet	37 289 333,09		31 755 094,67	
Rakennusmaa- ja vesialueet	16 199 228,92		16 199 228,92	
Rakennukset	163 046 300,29		158 991 460,83	
Muu kansallisomaisuus	38 198 943,77		37 066 273,62	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	14 895 243,52	269 629 049,59	15 115 059,91	259 127 117,95
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Perustamis- ja järjestelymenot	0,00		69 670,31	
Tutkimus- ja kehittämismenot	1 516 687,45		2 131 549,49	
Aineettomat oikeudet	41 736 813,11		47 185 889,40	
Liikearvo	2 865 771,21		0,00	
Muut pitkävaikutteiset menot	166 248 015,35		100 438 719,44	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	147 910 319,12	360 277 606,24	178 824 853,00	328 650 681,64
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	18 131 699,19		18 332 808,23	
Rakennusmaa- ja vesialueet	926 528 607,94		892 616 770,07	
Rakennukset	243 615 308,52		266 931 624,12	
Rakennelmat	27 971 968,16		28 602 815,24	
Rakenteet	17 233 755 868,18		17 222 822 227,12	
Koneet ja laitteet	427 694 262,47		560 376 398,27	
Kalusteet	17 671 282,58		33 617 418,35	
Muut aineelliset hyödykkeet	10 411 495,53		11 229 126,42	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 072 540 851,59	19 978 321 344,16	899 219 614,80	19 933 748 802,62
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	13 319 604 549,31		12 880 038 721,13	
Liikelaitosten peruspääomat	3 228 242 815,42		3 423 372 522,18	
Liikelaitoksiin muun oman pääoman ehdoin sijoitetut pääomat	2 609 281 802,19		3 331 651 121,66	
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	3 597 769,80		3 773 526,26	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	1 510 298 089,03	20 671 025 025,75	715 156 064,36	20 353 991 955,59
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ		41 009 623 976,15		40 616 391 439,85
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Aineet ja tarvikkeet	398 690 483,65		376 994 337,24	
Keskeneräinen tuotanto	14 157 636,78		13 576 176,98	
Valmiit tuotteet/Tavarat	87 993 362,23	500 841 482,66	83 235 100,57	473 805 614,79
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		2 082 738 121,97		2 136 678 351,28
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	247 102 524,39		387 185 488,72	
Siirtosaamiset	133 817 065,55		149 035 869,86	
Muut lyhytaikaiset saamiset	475 095 191,04		534 648 286,60	
Ennakkomaksut	802 230 422,55	1 658 245 203,53	592 964 568,08	1 663 834 213,26
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIJOITUKSET				
Muut euromääräiset sijoitukset		10 619 634 444,97		8 788 232 942,02
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kassatilit	1 976 453,34		2 557 599,66	
Tulo- ja menotilit	316 126,95		400 997,06	
Muut pankkitilit	601 346 675,36		536 828 005,37	
Muut rahoitusvarat	231 477 852,66	835 117 108,31	217 270 169,96	757 056 772,05
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		15 696 576 361,44		13 819 607 893,40
VASTAAVAA YHTEENSÄ		56 975 829 387,18		54 695 126 451,20

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-30 048 198 401,46		-30 048 198 401,46	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	14 214 634 115,83		21 949 359 422,75	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-9 063 412 996,46	-24 896 977 282,09	-7 734 725 306,92	-15 833 564 285,63
RAHASTOJEN PÄÄOMAT				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat		6 446 247,33		71 898 610,12
VIERAS PÄÄOMA				
PITKÄAIKAINEN				
Otetut euromääräiset lainat	55 049 390 586,80		45 917 156 140,56	
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	299 500 000,00		277 300 000,00	
Pitkäaikaiset siirtovelat	54 665 776,98		47 191 835,61	
Muut pitkäaikaiset velat	269 688 039,94	55 673 244 403,72	291 525 793,74	46 533 173 769,91
LYHYTAIKAINEN				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilit	1 331 871 215,57		1 360 525 404,99	
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	8 273 093 061,60		6 061 919 626,20	
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	10 367 546 567,22		10 508 925 438,78	
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	397 667 403,32		371 816 857,95	
Saadut ennakot	362 553 294,46		469 194 509,52	
Ostovelat	635 236 889,64		669 437 315,18	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	162 269 175,51		197 559 512,68	
Edelleen tilitettävät erät	868 634 436,56		596 053 892,89	
Siirtovelat	1 862 241 054,78		1 882 019 624,05	
Muut lyhytaikaiset velat	1 932 002 919,56	26 193 116 018,22	1 806 166 174,56	23 923 618 356,80
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		81 866 360 421,94		70 456 792 126,71
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		56 975 829 387,18		54 695 126 451,20

1.4 Valtion rahoituslaskelma

	1.1.2010 - 31.12.2010	1.1.2009 - 31.12.2009
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	9 467 556 527,26	9 394 730 634,39
Arvonlisäverotulot	13 710 287 640,02	13 312 640 714,84
Muut vero- ja maksutulot	10 099 849 876,96	9 990 808 546,24
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	**33 277 694 044,24**	**32 698 179 895,47**
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	1 468 421 232,37	1 590 000 949,65
Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 557 190 977,82	1 291 998 196,66
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-4 830 456 013,99	-5 492 293 705,57
Henkilöstömenot	-4 979 337 927,18	-6 238 934 858,91
Muut menot	-90 666 233,32	-74 480 021,72
Maksetut eläkkeet	-3 699 785 673,62	-3 585 677 603,72
Valtionvelan korkomenot	-1 605 941 196,06	-2 012 295 785,01
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	**21 097 119 210,26**	**18 176 497 066,85**
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	3 106 419 906,45	3 051 558 646,79
Tulonsiirrot kunnille	-10 209 850 768,76	-9 627 551 690,49
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-3 054 835 156,02	-3 119 196 544,41
Tulonsiirrot kotitalouksille	-11 523 396 850,21	-10 324 165 154,38
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-4 888 586 700,54	-2 682 270 909,54
Tulonsiirrot ulkomaille	-2 315 888 599,09	-2 351 881 327,62
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	**-28 886 138 168,17**	**-25 053 506 979,65**
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 117 137 289,20	-1 450 228 542,43
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	6 200 137,95	6 576 076,56
Sijoitukset arvopapereihin	-513 989 253,99	-408 221 696,52
Sijoitusten myyntivoitot	32 401 414,87	0,00
Annetut lainat	-386 939 446,15	-747 837 559,70
Annettujen lainojen takaisinmaksut	273 132 401,38	187 673 918,35
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	**-1 706 332 035,14**	**-2 412 037 803,74**
RAHOITUS		
Valtionvelan nettomuutos	11 024 278 136,89	10 227 852 711,37
Muun velan nettomuutos	380 535 801,87	797 782 335,44
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	**11 404 813 938,76**	**11 025 635 046,81**
LIKVIDIEN VAROJEN MUUTOS	**1 909 462 945,71**	**1 736 587 330,27**
LIKVIDIT VARAT 1.1.	**9 545 260 590,37**	**7 808 673 260,10**
LIKVIDIT VARAT 31.12.	**11 454 723 536,08**	**9 545 260 590,37**

LIITE 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

Tilinpäätöksen laatimisperusta

Valtion tilinpäätös on laadittu valtion talousarviosta annetun lain ja asetuksen sekä valtiovarainministeriön tilinpäätöksen kaavasta antaman määräyksen samoin kuin muiden valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Tilinpäätös laaditaan valtion talousarviokirjanpidon ja liikekirjanpidon pääkirjojen perusteella alkuperäisiin verottomiin hankintamenoihin, tai vuoden 1998 aloittavan taseen arvoihin perustuen.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Valtion tilinpäätöslaskelmiin on yhdistelty 64 kirjanpitoyksikön keskuskirjanpidon tietokantaan viedyt tilitiedot sekä valtuuskirjanpidon tietokantaan viedyt valtuustiedot. Tilinpäätöslaskelmat laaditaan tietokannoista tehtävillä poiminnoilla. Tilitietojen yhdistelyssä eliminoidaan virastojen ja laitosten väliset tuotot, sen sijaan sisäisiä saatavia ja velkoja ei eliminoida. Eliminoitavat tuotot esitetään vähennyksinä toiminnan kuluissa riveillä ”Vuokrat” ja ”Sisäisten kulujen oikaisu”.

Valtion tilinpäätös laaditaan valtion talousarvion piiriin kuuluvasta talousarviotaloudesta. Siihen ei yhdistellä talousarvion ulkopuolella olevia valtion rahastoja, itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia, säätiöitä eikä valtion liikelaitoksia. Nämä ovat kirjanpitovelvollisia, ja laativat kukin oman tilinpäätöksen. Valtion tilinpäätökseen ei yhdistellä myöskään valtionyhtiöiden tietoja.

Talousarviokirjanpidon tilinpäätöslaskelmat

Talousarviokirjanpidon tilinpäätöslaskelmat laaditaan valtion talousarviokirjanpidon pääkirjan ja valtuuskirjanpidon tietojen perusteella. Tilinpäätös sisältää kaksi talousarvion toteutumalaskelmaa, joissa molemmissa esitetään varainhoitovuoden talousarviotulot ja -menot, talousarvio sekä talousarvion ja tilinpäätöksen lukujen vertailu. Lisäksi laskelmissa on edellisen vuoden tilinpäätöstiedot. Laskelmissa esitetään tiedot myös edellisiltä varainhoitovuosilta siirtyneistä siirtomäärärahoista ja seuraavalle varainhoitovuodelle siirretyistä siirtomäärärahoista.

Ensimmäisessä talousarvion toteutumalaskelmassa tiedot ovat osaston ja pääluokan tarkkuudella, toisessa tiedot ovat momentin tarkkuudella.

Kummankin laskelman yhteydessä esitetään myös tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä, käytöstä aiheutuneista menoista sekä käytöstä aiheutuvista määrärahatarpeista. Jälkimmäisessä laskelmassa valtuustiedot esitetään osana kunkin pääluokan laskelmaa.

Talousarviotulojen ja -menojen kohdentaminen

Talousarviotapahtumat kirjataan talousarviotuloiksi ja -menoiksi valtion talousarviosta annetun asetuksen ja talousarviopäätösten kohdentamisperiaatteiden mukaisesti. Talousarviotuloja ja -menoja ei jaksoteta. Jos eduskunta ei talousarvion perustelujen päätösosassa ole päättänyt muunlaisesta kohdentamisesta, tapahtuu kohdentaminen seuraavasti:

Maksullisen toiminnan tulon ja muun sekalaisen tulon sekä kulutus-, sijoitus- ja muun menon kohdentamisperusteena on suoriteperuste taikka sitä vastaava peruste. Laajuudeltaan merkittävässä ja eri vaiheista koostuvan suoritteen luovutuksesta kertyvästä tulosta voidaan varainhoitovuoden tuloksi kuitenkin kohdentaa luovutuksen vaihetta tai suoritteen valmistusastetta vastaava osa (osakohdennus).

Korkotulo ja korkomeno kohdennetaan siihen varainhoitovuoteen kuuluvaksi, jolta se kertyy lain säännöksen tai tehdyn sitoumuksen perusteella.

Siirtomenon kohdentamisperusteena on päätös valtionavun myöntämisestä (myöntöpäätösperuste) tai muu vastaava sitoutuminen menoon (sitoumusperuste). Myöntöpäätöksen tai muun sitoumusperusteen perusteella talousarviomenoksi kirjatusta siirtomenosta maksamatta oleva osa kirjataan valtion liikekirjanpidossa siirtovelaksi. Silloin, kun oikeus saada valtionapu tai muu suoritus perustuu lakiin ja siirtomenon myönnettävästä ja maksettavasta määrästä säädetään yksityiskohtaisesti laissa tai maksettavaksi tuleva määrä määräytyy yksityiskohtaisesti lain nojalla, kohdentamisperusteena on kuitenkin maksatuspäätösperuste. Euroopan unionin rakennerahaston rahoitusosuus ja siihen liittyvä valtion rahoitusosuus kohdennetaan maksatuspäätöksen tai sitä vastaavalla perusteella.

Veron ja veronluonteisen tulon, osinkotulon, liikelaitosten voiton tuloutuksen ja valtiolle saatavan muun voitto-osuuden kohdentamisperusteena on maksuperuste.

Valtion lainanotto ja valtionvelan kuoletus sekä valtionvelan ottamiseen tai vähentämiseen liittyvä emissio- ja pääomavoitto sekä emissio- ja pääomatappio kohdennetaan maksuperusteella. Valtiolle takaisin maksettava laina kohdennetaan niin ikään maksuperusteella.

Valtionvelan korkoon ja pääomaan liittyvistä johdannaisista saatava tulo ja niistä aiheutuva meno kohdennetaan sille varainhoitovuodelle, jolta ne kertyvät.

Vähäinen tulo ja meno, valtioon palvelussuhteessa olevan loma-ajan palkka ja lomaraha sekä sellainen tulo ja meno, joiden lain säännöksen tai tehdyn sitoumuksen perusteella muodostuvaa määrää ei voida ilman olennaisia lisäkustannuksia luotettavasti ennakoida ennen maksuvelvoitteen erääntymistä, voidaan kohdentaa myös maksuun perustuen.

Liikekirjanpidon tilinpäätöslaskelmat

Liikekirjanpidon tilinpäätöslaskelmat laaditaan valtion liikekirjanpidon pääkirjan tietojen perusteella. Valtion tilinpäätös sisältää tuotto- ja kululaskelman, taseen ja rahoituslaskelman. Näissä kaikissa esitetään varainhoitovuoden tilinpäätöstietojen lisäksi edellisen vuoden tilinpäätöksen tiedot.

Tuotto- ja kululaskelman laatiminen

Tilinpäätöksessä varainhoitovuoden tulot kirjataan tuotoiksi. Tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joita vastaava suorite on luovutettu, samoin kuin muut varainhoitovuoden menot, joista ei todennäköisesti enää saada niitä vastaavaa vastinetta, ja menetykset.

Laajuudeltaan merkittävän ja eri vaiheista koostuvan suoritteen luovutuksesta kertyvästä tulosta on kirjattava liikekirjanpidossa tuotoksi luovutuksen vaihetta tai suoritteen valmiusastetta vastaava osa (osatuloutus), jos tulo on talousarviossa osakohdennettu.

Myynnin arvonlisäverot esitetään tuottoina ja ostojen arvonlisäverot kuluina verojen ja veronluonteisten maksujen joukossa.

Tuotto- ja kululaskelmaa oikaistaan sisäisillä tuotoilla. Siltä osin kuin laskelmaan sisältyy käyttöomaisuuden hankintamenoja, oikaisu tapahtuu rivillä ”Valmistus omaan käyttöön”.

Taseen laatiminen

Taseen vastaaviin merkitään kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistamaton osa sekä arvostuserät samoin kuin vaihto-omaisuuden aktivoidut hankintamenot ja rahoitusomaisuus.

Kansallisomaisuutta on kulttuuri- ja luonnonperintöä oleva valtion omaisuus, jonka omistuksen ensisijaisena tarkoituksena on omaisuuden säilyttäminen ja säilymisen turvaaminen. Käyttöomaisuutta ovat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, joiden vaikutusaika tuotannontekijänä ulottuu useammalle kuin yhdelle varainhoitovuodelle. Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet. Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat.

Taseen vastattaviin merkitään oma pääoma, varaukset, arvostuserät sekä vieras pääoma jaoteltuna pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin. Pitkäaikaiseksi katsotaan velka tai se osa velasta, joka erääntyy maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua.

Arvostaminen taseessa

Omaisuus arvostetaan tasetta laadittaessa alkuperäisiin verottomiin hankintamenoihin, vuoden 1998 aloittavan taseen arvoihin tai nimellisarvoihin perustuen. Hankintamenoon luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Jos hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen määrä on olennainen, saadaan hankintamenoon lisäksi lukea osuus kiinteistä menoista.

Jos vaihto-omaisuuden todennäköinen hankintameno tai maksullisen toiminnan vaihto-omaisuuden luovutushinta on varainhoitovuoden päättyessä hankintamenoa pienempi, kirjataan erotus kuluksi.

Kansallis- ja käyttöomaisuuden tasearvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, joista on tehty suunnitelman mukaiset poistot. Poistot tehdään ensimmäisen kerran siltä kuukaudelta jonka aikana hyödykkeen käyttö aloitetaan ja ne kirjataan

pääsääntöisesti tasapoistoina hyödykkeen vaikutusaikana. Vähäiset omaisuushankinnat, joiden vaikutusaika ylittää vuoden, mutta hankintameno on alle 10 000 euroa, voidaan kirjata kokonaisuudessaan hankintavuoden kuluksi.

Jos kansallisomaisuuteen tai käyttöomaisuuteen kuuluvan maa- tai vesialueen, rakennuksen, arvopaperin tai muun niihin verrattavan hyödykkeen todennäköinen luovutushinta on varainhoitovuoden päättyessä pysyvästi hankintamenoa olennaisesti suurempi, taseeseen voidaan tehdä arvonkorotus. Arvonkorotuksen vasta-arvo merkitään tällöin arvostuseräksi taseen vastattaviin.

Saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään hankintamenon suuruisina tai, jos niiden tilinpäätöspäivän todennäköinen luovutushinta on sitä alempi, tämän määräisinä.

Velat merkitään velan ottamisen yhteydessä syntyneellä emissiovoitolla tai -tappiolla oikaistuun nimellisarvoon, tai jos velka on sidottu indeksiin taikka muuhun vertailuperusteeseen, se arvostetaan tätä korkeampaan muuttuneen vertailuperusteen mukaiseen arvoon.

Ulkomaanrahan määräiset erät muunnetaan euromääräisiksi Euroopan keskuspankin julkaiseman varainhoitovuoden viimeisen kurssin mukaan. Jos nämä erät ovat sopimuksin tai muuten sidottu tiettyyn kurssiin, ne muunnetaan euromääräisiksi sitä noudattaen.

Rahoituslaskelman laatiminen

Valtion rahoituslaskelma laaditaan rahavirtalaskelman muotoon. Se on valtion tuotto- ja kululaskelmaa sekä tasetta täydentävä laskelma, jossa esitetään rahan lähteet ja käyttö. Laskelma jakautuu oman toiminnan, siirtotalouden, investointien ja rahoituksen rahavirtojen kuvaamiseen. Kussakin osiossa esitetään siihen kuuluvat rahan lähteet ja käyttö niin, että jäännöseränä on osion synnyttämä rahavirta.

Kaikkien osioiden rahavirtojen summana saadaan likvidien varojen muutos. Laskelmalla esitetään myös likvidien varojen määrä vuoden alussa ja lopussa.

Rahoituslaskelma laaditaan olennaisilta osiltaan maksuperusteisesti.

Liikekirjanpidon kirjausperusteet

Liikekirjanpidossa tuotannontekijöiden hankinnasta aiheutuvan menon kirjaamisperusteena on tuotannontekijän vastaanottaminen. Suoritteiden myynnistä saatavan tulon kirjaamisperusteena on suoritteen luovuttaminen. Yhteisrahoitteisen toiminnan tulo kertyy tehdyn sitoumuksen perusteella.

Korot ja koronluonteiset tulot ja menot kirjataan suoriteperustetta vastaavalla tavalla. Veroihin liittyvät korot ja koronluonteiset tulot ja menot kirjataan samoin kuin talousarviokirjanpidossa.

Liikekirjanpidossa muut kuin edellä tarkoitetut tulot ja menot kirjataan samoin kuin talousarviokirjanpidossa.

Liitteiden laatiminen

Valtion tilinpäätöksen liitteet, lukuun ottamatta liitteitä 1 ja 13, laaditaan joko keskuskirjanpidon tietokannasta tehtävillä kyselyillä tai tiedot kerätään kirjanpitoyksikköjen tilinpäätösten liitteiltä.

Tilinpäätöksen vertailtavuus edelliseen tilinpäätökseen

Vuoden 2010 alusta yliopistot muuttuivat itsenäisiksi julkisoikeudellisiksi yliopistoiksi tai säätiöyliopistoiksi. Samalla ne irrotettiin talousarviotaloudesta. Tilinpäätöksessä tämä näkyy yliopistorahoituksen siirtymisenä toiminnan kuluista siirtotalouden kuluihin. Suurin osa siirtotalouden kuluissa voittoa tavoittelemattomille yhteisöille tapahtuneesta 2 388 milj. euron kasvusta aiheutui tästä muutoksesta. Taseessa yliopistojen perustaminen näkyy rivillä Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset. Erä on kasvanut 795 milj. euroa.

Taseessa liikelaitoksiin sijoitetut pääomat pienenivät 917 milj. euroa. Muutos johtui yliopistoille annetuista kiinteistöistä ja Ilmailulaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen muuttumisesta osakeyhtiöiksi.

Aikaisemmin kaikki opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin ja –avustuksiin liittyvät kuntien rahoitusosuudet kirjattiin siirtotalouden kulut kunnille -erän vähennykseksi. Vuodesta 2010 lähtien menettelyä on muutettu siten, että kuntien rahoitusosuudet kirjataan vähentämään sekä kunnille että kuntayhtymille maksettavia siirtotalouden kuluja samassa suhteessa kuin kunnille ja kuntayhtymille on varsinaista valtionavustusta myönnetty. Kirjauskäytännön muutos siirtotalouden kuluissa kuntien ja kuntayhtymien välillä oli suuruudeltaan 1 081 milj. euroa.

Kuntien peruspalvelujen järjestämiseen tarkoitetut valtionosuudet siirtyivät valtiovarainministeriön pääluokkaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Tämän johdosta menot vähenivät opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa 1 570 milj. euroa ja sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 5 571 milj. euroa vuoteen 2009 verrattuna. Valtiovarainministeriön pääluokkaa kasvatti myös Kreikan valtiolle annettu 1 600 milj. euron laina.

Tilinpäätösvuoden jälkeiset olennaiset tapahtumat

Valtiokonttorin ehdotuksen valtion vuoden 2010 tilinpäätökseksi valmistumiseen mennessä ei ole ilmennyt olennaisia tapahtumia, jotka heikentäisivät oikean ja riittävän kuvan saamista valtion vuoden 2010 tilinpäätöksestä.

LIITE 2: Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset

Talousarvioon lisätalousarviossa tehdyt muutokset osaston ja pääluokan tarkkuudella

Osaston tai pääluokan numero ja nimi		Talousarvio 2 010 (TA)	Lisätalousarviot 2 010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2 010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2 010
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	31 239 699 000	1 111 194 000	4	32 350 893 000	32 206 526 741,27
12.	Sekalaiset tulot	4 678 934 000	412 239 000	9	5 091 173 000	5 069 157 493,34
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 318 700 000	95 500 000	7	1 414 200 000	1 485 924 718,43
15.	Lainat	13 236 692 000	-347 763 000	-3	12 888 929 000	11 561 308 700,13
OSASTOT YHTEENSÄ		**50 474 025 000**	**1 271 170 000**	**3**	**51 745 195 000**	**50 322 917 653,17**
21.	Eduskunta	122 249 000			122 249 000	120 202 846,50
22.	Tasavallan presidentti	15 323 000	300 000	2	15 623 000	15 080 846,20
23.	Valtioneuvoston kanslia	78 296 000	228 000	0	78 524 000	77 598 134,06
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 190 160 000	-3 705 000	0	1 186 455 000	1 173 909 604,55
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	792 410 000	19 505 000	2	811 915 000	812 987 973,80
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 269 760 000	149 113 000	12	1 418 873 000	1 414 138 285,55
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 709 260 000	56 599 000	2	2 765 859 000	2 732 321 383,81
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	14 869 020 000	1 951 498 000	13	16 820 518 000	16 277 678 446,71
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	6 217 546 000	242 836 000	4	6 460 382 000	6 374 433 005,77
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 833 498 000	19 251 000	1	2 852 749 000	2 764 295 663,29
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 214 952 000	55 641 000	3	2 270 593 000	2 251 580 688,13
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	4 227 616 000	-936 705 000	-22	3 290 911 000	2 503 119 154,45
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11 528 787 000	-125 783 000	-1	11 403 004 000	11 165 151 020,21
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	329 148 000	-1 608 000	0	327 540 000	307 360 286,97
36.	Valtionvelan korot	2 076 000 000	-156 000 000	-8	1 920 000 000	1 890 165 615,12
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ		**50 474 025 000**	**1 271 170 000**	**3**	**51 745 195 000**	**49 880 022 955,12**

Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
11.	**VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT**	**31 239 699 000**	**1 111 194 000**	**4**	**32 350 893 000**	**32 206 526 741,27**
11.01.	**Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot**	**10 520 000 000**	**-100 000 000**	**-1**	**10 420 000 000**	**10 060 837 290,02**
11.01.01.	Ansio- ja pääomatuloverot	7 089 000 000	-500 000 000	-7	6 589 000 000	6 495 559 952,48
11.01.02.	Yhteisövero	2 706 000 000	540 000 000	20	3 246 000 000	2 972 396 818,79
11.01.03.	Korkotulojen lähdevero	325 000 000	-115 000 000	-35	210 000 000	205 459 134,84
11.01.04.	Perintö- ja lahjavero	400 000 000	-25 000 000	-6	375 000 000	387 421 383,91
11.04.	**Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut**	**13 341 000 000**	**900 000 000**	**7**	**14 241 000 000**	**14 415 880 438,01**
11.04.01.	Arvonlisävero	12 613 000 000	900 000 000	7	13 513 000 000	13 710 451 824,50
11.08.	**Valmisteverot**	**5 157 000 000**	**82 000 000**	**2**	**5 239 000 000**	**5 284 245 457,30**
11.08.01.	Tupakkavero	682 000 000	15 000 000	2	697 000 000	698 184 718,04
11.08.04.	Alkoholijuomavero	1 273 000 000	22 000 000	2	1 295 000 000	1 284 317 664,99
11.08.07.	Energiaverot	3 155 000 000	45 000 000	1	3 200 000 000	3 252 213 010,55
11.10.	**Muut verot**	**2 108 200 000**	**228 000 000**	**11**	**2 336 200 000**	**2 338 587 107,03**
11.10.03.	Autovero	850 000 000	108 000 000	13	958 000 000	941 127 018,48
11.10.05.	Varainsiirtovero	400 000 000	120 000 000	30	520 000 000	519 549 732,94
11.19.	**Muut veronluonteiset tulot**	**113 499 000**	**1 194 000**	**1**	**114 693 000**	**106 976 448,91**
11.19.04.	Eräät viestinnän maksut	5 100 000	1 194 000	23	6 294 000	6 429 058,00
12.	**SEKALAISET TULOT**	**4 678 934 000**	**412 239 000**	**9**	**5 091 173 000**	**5 069 157 493,34**
12.24.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonala**	**4 130 000**	**6 092 000**	**148**	**10 222 000**	**16 385 840,58**
12.24.99.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	4 130 000	6 092 000	148	10 222 000	16 385 840,58
12.25.	**Oikeusministeriön hallinnonala**	**80 150 000**	**10 000 000**	**12**	**90 150 000**	**93 766 054,05**
12.25.10.	Tuomioistuintulot	22 000 000	10 000 000	45	32 000 000	31 417 330,96
12.26.	**Sisäasiainministeriön hallinnonala**	**8 756 000**	**-3 608 000**	**-41**	**5 148 000**	**6 090 024,73**
12.26.98.	EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	8 656 000	-3 608 000	-42	5 048 000	5 051 182,96
12.27.	**Puolustusministeriön hallinnonala**	**2 988 000**	**8 291 000**	**277**	**11 279 000**	**11 607 578,43**
12.27.99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	2 962 000	8 291 000	280	11 253 000	11 540 539,71

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
12.28.	**Valtiovarainministeriön hallinnonala**	**1 879 434 000**	**12 425 000**	**1**	**1 891 859 000**	**1 883 742 226,75**
12.28.92.	Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	46 000 000	-5 000 000	-11	41 000 000	38 100 720,78
12.28.99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	11 120 000	17 425 000	157	28 545 000	36 212 175,16
12.29.	**Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala**	**499 574 000**	**30 000 000**	**6**	**529 574 000**	**523 130 292,47**
12.29.88.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	462 674 000	30 000 000	6	492 674 000	494 544 606,73
12.31.	**Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala**	**22 840 000**	**14 986 000**	**66**	**37 826 000**	**23 546 650,29**
12.31.10.	Liikenneviraston tulot	22 782 000	14 975 000	66	37 757 000	23 353 690,81
12.31.99.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	58 000	11 000	19	69 000	192 959,48
12.32.	**Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala**	**315 327 000**	**29 900 000**	**9**	**345 227 000**	**263 953 018,32**
12.32.31.	Palkkaturvamaksujen palautukset	28 827 000	14 500 000	50	43 327 000	35 899 106,66
12.32.99.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	33 100 000	15 400 000	47	48 500 000	51 107 755,68
12.39.	**Muut sekalaiset tulot**	**247 500 000**	**304 153 000**	**123**	**551 653 000**	**665 187 050,22**
12.39.01.	Sakkorahat	98 000 000	12 000 000	12	110 000 000	109 748 816,04
12.39.04.	Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	54 500 000	292 153 000	536	346 653 000	470 872 867,73
13.	**KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET**	**1 318 700 000**	**95 500 000**	**7**	**1 414 200 000**	**1 485 924 718,43**
13.01.	Korkotulot	110 700 000	-14 500 000	-13	96 200 000	111 858 161,40
13.01.04.	Korot valtion lainoista liikelaitoksille	41 100 000	-2 000 000	-5	39 100 000	37 290 116,39
13.01.05.	Korot muista lainoista	5 000 000	5 500 000	110	10 500 000	23 667 453,45
13.01.07.	Korot talletuksista	53 000 000	-18 000 000	-34	35 000 000	41 700 843,71
13.04.	**Osuus valtion rahalaitosten voitosta**	**150 000 000**	**110 000 000**	**73**	**260 000 000**	**260 000 000,00**
13.04.01.	Osuus Suomen Pankin voitosta	150 000 000	110 000 000	73	260 000 000	260 000 000,00
15.	**LAINAT**	**13 236 692 000**	**-347 763 000**	**-3**	**12 888 929 000**	**11 561 308 700,13**
15.01.	**Valtiolle takaisin maksettavat lainat**	**171 900 000**	**90 000 000**	**52**	**261 900 000**	**289 219 487,27**
15.01.02.	Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	128 500 000	90 000 000	70	218 500 000	216 150 057,60

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
15.02.	**Ylijäämän käyttö**		**1 355 000 000**		**1 355 000 000**	**0**
15.02.01.	Ylijäämän käyttö		1 355 000 000		1 355 000 000	0
15.03.	**Valtion nettolainanotto ja velanhallinta**	**13 064 792 000**	**-1 792 763 000**	**-14**	**11 272 029 000**	**11 272 089 212,86**
15.03.01.	Nettolainanotto ja velanhallinta	13 064 792 000	-1 792 763 000	-14	11 272 029 000	11 272 089 212,86
OSASTOT YHTEENSÄ		**50 474 025 000**	**1 271 170 000**	**3**	**51 745 195 000**	**50 322 917 653,17**
22.	**TASAVALLAN PRESIDENTTI**	**15 323 000**	**300 000**	**2**	**15 623 000**	**15 080 846,20**
22.02.	**Tasavallan presidentin kanslia**	**12 117 000**	**300 000**	**2**	**12 417 000**	**12 254 920,93**
22.02.02.	Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	270 000	100 000	37	370 000	301 163,11
22.02.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	1 000 000	200 000	20	1 200 000	1 106 757,82
23.	**VALTIONEUVOSTON KANSLIA**	**78 296 000**	**228 000**	**0**	**78 524 000**	**77 598 134,06**
23.01.	**Hallinto**	**35 932 000**	**127 000**	**0**	**36 059 000**	**35 292 126,06**
23.01.01.	Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 020 000	127 000	0	27 147 000	27 147 000,00
23.30.	**Oikeuskanslerinvirasto**	**2 949 000**	**101 000**	**3**	**3 050 000**	**3 050 000,00**
23.30.01.	Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 949 000	101 000	3	3 050 000	3 050 000,00
24.	**ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**1 190 160 000**	**-3 705 000**	**0**	**1 186 455 000**	**1 173 909 604,55**
24.01.	**Ulkoasiainhallinto**	**227 147 000**	**502 000**	**0**	**227 649 000**	**226 203 448,49**
24.01.01.	Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 413 000	502 000	0	204 915 000	204 915 000,00
24.10.	**Kriisinhallinta**	**78 119 000**	**-2 299 000**	**-3**	**75 820 000**	**65 420 060,55**
24.10.20.	Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	59 774 000	-2 300 000	-4	57 474 000	47 921 059,86
24.10.21.	Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	18 345 000	1 000	0	18 346 000	17 499 000,69
24.30.	**Kansainvälinen kehitysyhteistyö**	**752 504 000**	**6 092 000**	**1**	**758 596 000**	**758 595 950,00**
24.30.66.	Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	737 504 000	6 092 000	1	743 596 000	743 596 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
24.90.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot**	**112 890 000**	**-8 000 000**	**-7**	**104 890 000**	**104 190 145,51**
24.90.66.	Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	109 511 000	-8 000 000	-7	101 511 000	101 511 000,00
25.	**OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**792 410 000**	**19 505 000**	**2**	**811 915 000**	**812 987 973,80**
25.01.	**Ministeriö ja hallinto**	**101 408 000**	**7 243 000**	**7**	**108 651 000**	**109 708 449,94**
25.01.01.	Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 340 000	425 000	2	25 765 000	25 765 000,00
25.01.03.	Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 241 000	308 000	5	6 549 000	6 549 000,00
25.01.04.	Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 975 000	15 000	1	1 990 000	1 990 000,00
25.01.20.	Erityismenot (arviomääräraha)	7 400 000	1 460 000	20	8 860 000	9 782 919,98
25.01.29.	Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	46 000 000	3 000 000	7	49 000 000	49 328 590,75
25.01.50.	Avustukset (kiinteä määräraha)	2 301 000	35 000	2	2 336 000	2 301 750,00
25.01.51.	Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	12 150 000	2 000 000	16	14 150 000	13 990 189,21
25.10.	**Tuomioistuimet ja oikeusapu**	**324 287 000**	**10 288 000**	**3**	**334 575 000**	**334 355 486,24**
25.10.01.	Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 144 000	89 000	1	8 233 000	8 233 000,00
25.10.02.	Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 075 000	108 000	1	10 183 000	10 183 000,00
25.10.03.	Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	229 470 000	3 800 000	2	233 270 000	233 270 000,00
25.10.04.	Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 100 000	478 000	2	26 578 000	26 578 000,00
25.10.05.	Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 498 000	313 000	2	14 811 000	14 811 000,00
25.10.50.	Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	36 000 000	5 500 000	15	41 500 000	41 280 486,24
25.20.	**Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta**	**97 314 000**	**517 000**	**1**	**97 831 000**	**97 831 000,00**
25.20.01.	Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	97 314 000	517 000	1	97 831 000	97 831 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
25.30.	**Syyttäjät**	**42 543 000**	**394 000**	**1**	**42 937 000**	**42 937 000,00**
25.30.01.	Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 543 000	394 000	1	42 937 000	42 937 000,00
25.40.	**Rangaistusten täytäntöönpano**	**224 821 000**	**1 063 000**	**0**	**225 884 000**	**225 884 000,00**
25.40.01.	Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	218 796 000	1 063 000	0	219 859 000	219 859 000,00
26.	**SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**1 269 760 000**	**149 113 000**	**12**	**1 418 873 000**	**1 414 138 285,55**
26.01.	**Hallinto**	**90 767 000**	**460 000**	**1**	**91 227 000**	**96 291 465,63**
26.01.01.	Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 042 000	348 000	2	22 390 000	22 390 000,00
26.01.03.	Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 092 000	112 000	10	1 204 000	1 204 000,00
26.10.	**Poliisitoimi**	**682 304 000**	**9 829 000**	**1**	**692 133 000**	**691 927 901,28**
26.10.01.	Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	679 804 000	8 329 000	1	688 133 000	688 133 000,00
26.10.20.	Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 500 000	1 500 000	60	4 000 000	3 794 901,28
26.20.	**Rajavartiolaitos**	**239 381 000**	**7 104 000**	**3**	**246 485 000**	**246 485 000,00**
26.20.01.	Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	220 671 000	3 104 000	1	223 775 000	223 775 000,00
26.20.70.	Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	18 710 000	4 000 000	21	22 710 000	22 710 000,00
26.30.	**Pelastustoimi ja hätäkeskukset**	**87 216 000**	**90 370 000**	**104**	**177 586 000**	**176 396 242,23**
26.30.01.	Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 344 000	52 000	0	14 396 000	14 396 000,00
26.30.02.	Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 956 000	318 000	1	56 274 000	56 274 000,00
26.30.30.	Suomen Erillisverkot Oy:n tai sen tytäryhtiön pääomittaminen (siirtomääräraha 2 v)	0	90 000 000	0	90 000 000	90 000 000,00
26.40.	**Maahanmuutto**	**170 092 000**	**41 350 000**	**24**	**211 442 000**	**203 037 676,41**
26.40.01.	Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 581 000	2 672 000	15	20 253 000	20 253 000,00
26.40.03.	Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 359 000	500 000	37	1 859 000	1 859 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
26.40.20.	Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	376 000	129 000	34	505 000	469 180,32
26.40.30.	Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	79 349 000	7 040 000	9	86 389 000	83 429 139,78
26.40.63.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	71 427 000	31 009 000	43	102 436 000	97 027 356,31
27.	**PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 709 260 000**	**56 599 000**	**2**	**2 765 859 000**	**2 732 321 383,81**
27.01.	**Puolustuspolitiikka ja hallinto**	**328 476 000**	**166 351 000**	**51**	**494 827 000**	**461 331 599,66**
27.01.01.	Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 656 000	76 000	0	18 732 000	18 732 000,00
27.01.23.	Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)		165 010 000		165 010 000	165 010 000,00
27.01.29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	309 820 000	1 265 000	0	311 085 000	277 589 599,66
27.10.	**Sotilaallinen maanpuolustus**	**2 327 301 000**	**-115 416 000**	**-5**	**2 211 885 000**	**2 211 885 000,00**
27.10.01.	Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 624 346 000	8 158 000	1	1 632 504 000	1 632 504 000,00
27.10.18.	Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	698 059 000	-123 574 000	-18	574 485 000	574 485 000,00
27.30.	**Sotilaallinen kriisinhallinta**	**53 483 000**	**5 664 000**	**11**	**59 147 000**	**59 104 784,15**
27.30.20.	Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	53 473 000	5 664 000	11	59 137 000	59 137 000,00
28.	**VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**14 869 020 000**	**1 951 498 000**	**13**	**16 820 518 000**	**16 277 678 446,71**
28.01.	**Hallinto**	**108 789 000**	**1 926 634 000**	**1 771**	**2 035 423 000**	**1 705 015 048,23**
28.01.01.	Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 228 000	3 469 000	11	34 697 000	34 697 000,00
28.01.21.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	844 000	-835 000	-99	9 000	9 000,00
28.01.81.	Laina Latvian valtiolle (arviomääräraha)		324 000 000		324 000 000	0
28.01.82.	Laina Kreikan valtiolle (siirtomääräraha 3 v)		1 600 000 000		1 600 000 000	1 600 000 000,00
28.10.	**Verotus ja tullitoimi**	**606 516 000**	**15 335 000**	**3**	**621 851 000**	**588 158 573,47**
28.10.01.	Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	396 324 000	-1 013 000	0	395 311 000	395 311 000,00
28.10.02.	Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	162 892 000	948 000	1	163 840 000	163 840 000,00
28.10.63.	Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	4 600 000	15 400 000	335	20 000 000	16 003 941,72

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
28.20.	**Palvelut valtioyhteisölle**	**31 816 000**	**230 000**	**1**	**32 046 000**	**32 046 000,00**
28.20.01.	Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 848 000	192 000	1	21 040 000	21 040 000,00
28.20.02.	Valtioneuvoston tietohallintoyksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 535 000	20 000	0	4 555 000	4 555 000,00
28.20.03.	Valtiovarain controller-toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 039 000	6 000	1	1 045 000	1 045 000,00
28.20.06.	Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 412 000	12 000	0	4 424 000	4 424 000,00
28.30.	**Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto**	**52 606 000**	**458 000**	**1**	**53 064 000**	**53 064 000,00**
28.30.01.	Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 145 000	421 000	1	44 566 000	44 566 000,00
28.30.02.	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 063 000	28 000	1	4 091 000	4 091 000,00
28.30.03.	Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 398 000	9 000	0	4 407 000	4 407 000,00
28.40.	**Valtion alue- ja paikallishallinto**	**84 315 000**	**3 045 000**	**4**	**87 360 000**	**87 360 000,00**
28.40.01.	Valtion aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 138 000	2 543 000	5	50 681 000	50 681 000,00
28.40.02.	Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 410 000	502 000	2	32 912 000	32 912 000,00
28.50.	**Eläkkeet ja korvaukset**	**3 862 589 000**	**15 600 000**	**0**	**3 878 189 000**	**3 860 466 080,40**
28.50.15.	Eläkkeet (arviomääräraha)	3 680 509 000	14 500 000	0	3 695 009 000	3 684 540 010,71
28.50.50.	Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	40 120 000	1 100 000	3	41 220 000	39 907 620,37
28.70.	**Valtionhallinnon kehittäminen**	**39 154 000**	**-3 291 000**	**-8**	**35 863 000**	**35 863 000,00**
28.70.01.	Valtion IT-strategian toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	27 000 000	1 609 000	6	28 609 000	28 609 000,00
28.70.20.	Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	12 154 000	-4 900 000	-40	7 254 000	7 254 000,00
28.80.	**Ahvenanmaan maakunnan tukeminen**	**203 342 000**	**-18 410 000**	**-9**	**184 932 000**	**184 896 153,36**
28.80.30.	Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	168 342 000	6 590 000	4	174 932 000	175 028 504,77
28.80.31.	Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	25 000 000	-21 800 000	-87	3 200 000	3 157 778,00
28.80.40.	Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	10 000 000	-3 200 000	-32	6 800 000	6 709 870,59

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
28.90.	**Kuntien tukeminen**	**7 878 557 000**	**46 638 000**	**1**	**7 925 195 000**	**7 924 712 287,99**
28.90.30.	Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	7 752 699 000	46 638 000	1	7 799 337 000	7 799 336 219,00
28.91.	**Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen**	**184 000 000**	**-2 741 000**	**-1**	**181 259 000**	**148 321 871,00**
28.91.41.	Energiaverotuki (arviomääräraha)	114 000 000	-2 741 000	-2	111 259 000	105 795 604,08
28.92.	**EU ja kansainväliset järjestöt**	**1 809 570 000**	**-144 000 000**	**-8**	**1 665 570 000**	**1 538 558 271,73**
28.92.69.	Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 800 000 000	-145 000 000	-8	1 655 000 000	1 528 160 681,07
28.92.87.	Euroopan rahoitusvakausvälineen osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)		1 000 000		1 000 000	1 000 000,00
28.99.	**Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot**	**5 380 000**	**112 000 000**	**2 082**	**117 380 000**	**117 089 825,37**
28.99.96.	Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	112 000 000	2 240	117 000 000	117 000 000,00
29.	**OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**6 217 546 000**	**242 836 000**	**4**	**6 460 382 000**	**6 374 433 005,77**
29.01.	**Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot**	**118 347 000**	**1 277 000**	**1**	**119 624 000**	**116 534 680,39**
29.01.01.	Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 943 000	152 000	1	26 095 000	26 094 999,79
29.01.02.	Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 517 000	535 000	2	22 052 000	22 052 000,00
29.01.03.	Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 759 000	48 000	1	8 807 000	8 807 000,00
29.01.40.	Korvaus lisäeläketurvan järjestämisestä (kiinteä määräraha)		512 000		512 000	512 000,00
29.01.51.	Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	2 547 000	30 000	1	2 577 000	2 577 000,00
29.10.	**Yleissivistävä koulutus**	**855 094 000**	**378 000**	**0**	**855 472 000**	**841 915 049,54**
29.10.01.	Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 482 000	378 000	1	46 860 000	46 860 000,00
29.20.	**Ammatillinen koulutus**	**666 363 000**	**12 129 000**	**2**	**678 492 000**	**674 583 624,60**
29.20.01.	Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 300 000	29 000	0	8 329 000	8 329 000,00
29.20.30.	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	653 673 000	12 100 000	2	665 773 000	661 864 624,60

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
29.30.	**Aikuiskoulutus**	**502 958 000**	**4 662 000**	**1**	**507 620 000**	**498 270 236,00**
29.30.20.	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	24 233 000	12 000	0	24 245 000	24 245 000,00
29.30.30.	Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	163 359 000	1 350 000	1	164 709 000	163 643 223,00
29.30.32.	Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	135 151 000	3 300 000	2	138 451 000	133 709 019,00
29.40.	**Korkeakouluopetus ja tutkimus**	**2 607 267 000**	**188 196 000**	**7**	**2 795 463 000**	**2 754 472 525,58**
29.40.01.	Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 333 000	87 000	1	9 420 000	9 420 000,00
29.40.02.	Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 465 000	76 000	0	20 541 000	20 541 000,00
29.40.03.	Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	2 530 000	27 000	1	2 557 000	2 557 000,00
29.40.04.	Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 615 000	6 000	0	1 621 000	1 621 000,00
29.40.20.	Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	21 436 000	2 500 000	12	23 936 000	23 936 000,00
29.40.50.	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 678 576 000	24 576 000	1	1 703 152 000	1 703 152 000,00
29.40.51.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	209 099 000	251 000	0	209 350 000	209 350 000,00
29.40.52.	Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimin-taan (kiinteä määräraha)	5 500 000	107 000	2	5 607 000	5 607 000,00
29.40.53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	89 964 000	5 833 000	6	95 797 000	95 795 683,01
29.40.66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	15 193 000	628 000	4	15 821 000	15 820 939,57
29.40.87.	Valtion rahoitus Aalto-yliopiston pääomaan (siirtomääräraha 2 v)	100 000 000	154 105 000	154	254 105 000	254 105 000,00
29.70.	**Opintotuki**	**890 413 000**	**4 404 000**	**0**	**894 817 000**	**880 996 676,27**
29.70.01.	Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	699 000	4 000	1	703 000	703 000,00
29.70.59.	Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	36 600 000	4 400 000	12	41 000 000	39 242 677,49

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
29.80.	**Taide ja kulttuuri**	**385 453 000**	**16 173 000**	**4**	**401 626 000**	**400 641 818,50**
29.80.01.	Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 200 000	121 000	2	5 321 000	5 321 000,00
29.80.02.	Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 948 000	56 000	0	19 004 000	19 004 000,00
29.80.03.	Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 570 000	477 000	19	3 047 000	3 047 000,00
29.80.04.	Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 527 000	105 000	1	19 632 000	19 632 000,00
29.80.05.	Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 484 000	17 000	0	6 501 000	6 501 000,00
29.80.06.	Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 692 000	17 000	0	6 709 000	6 709 000,00
29.80.07.	Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	616 000	4 000	1	620 000	620 000,00
29.80.08.	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	978 000	5 000	1	983 000	983 000,00
29.80.52.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	197 922 000	11 550 000	6	209 472 000	209 341 869,53
29.80.75.	Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden peruspa-rannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000	3 821 000	85	8 321 000	8 321 000,00
29.90.	**Liikuntatoimi**	**130 361 000**	**7 500 000**	**6**	**137 861 000**	**137 670 192,44**
29.90.50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat ur-heilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	128 521 000	7 500 000	6	136 021 000	135 830 192,44
29.91.	**Nuorisotyö**	**61 290 000**	**8 117 000**	**13**	**69 407 000**	**69 348 202,45**
29.91.50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	46 267 000	5 117 000	11	51 384 000	51 325 202,45
29.91.51.	Nuorten työpajatoiminta, ehkäisevä huumetyö sekä tunnustuspalkinnot (siirtomääräraha 2 v)	15 023 000	3 000 000	20	18 023 000	18 023 000,00
30.	**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 833 498 000**	**19 251 000**	**1**	**2 852 749 000**	**2 764 295 663,29**
30.01.	**Hallinto**	**102 619 000**	**2 438 000**	**2**	**105 057 000**	**107 332 899,22**
30.01.01.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 791 000	122 000	0	26 913 000	26 913 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
30.01.02.	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 849 000	58 000	0	15 907 000	15 907 000,00
30.01.03.	Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 311 000	64 000	0	21 375 000	21 375 000,00
30.01.04.	Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	852 000	5 000	1	857 000	857 000,00
30.01.29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	25 100 000	-880 000	-4	24 220 000	26 495 899,22
30.01.40.	Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	3 069 000	61	8 069 000	8 069 000,00
30.10.	**Maaseudun kehittäminen**	**145 683 000**	**500 000**	**0**	**146 183 000**	**104 456 487,84**
30.10.55.	Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	5 000 000	500 000	10	5 500 000	5 500 000,00
30.20.	**Maatalous**	**2 187 727 000**	**2 816 000**	**0**	**2 190 543 000**	**2 146 455 945,50**
30.20.01.	Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 643 000	742 000	2	35 385 000	35 402 428,10
30.20.46.	Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 661 000	2 074 000	44	6 735 000	6 735 000,00
30.30.	**Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu**	**50 675 000**	**1 103 000**	**2**	**51 778 000**	**48 418 776,13**
30.30.01.	Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 677 000	223 000	1	38 900 000	38 900 000,00
30.30.41.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	6 568 000	880 000	13	7 448 000	6 606 741,36
30.40.	**Kala-, riista- ja porotalous**	**63 820 000**	**3 577 000**	**6**	**67 397 000**	**66 613 948,07**
30.40.01.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 212 000	77 000	0	16 289 000	16 289 000,00
30.40.41.	Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	4 400 000	2 000 000	45	6 400 000	5 756 548,43
30.40.42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	2 800 000	1 500 000	54	4 300 000	4 300 000,00
30.60.	**Metsätalous**	**178 517 000**	**8 474 000**	**5**	**186 991 000**	**186 911 824,42**
30.60.01.	Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 191 000	264 000	1	43 455 000	43 455 000,00
30.60.42.	Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)	49 029 000	210 000	0	49 239 000	49 239 000,00
30.60.44.	Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	72 280 000	8 000 000	11	80 280 000	80 251 342,42

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
30.63.	**Metsähallitus**	**6 213 000**	**21 000**	**0**	**6 234 000**	**6 234 000,00**
30.63.50.	Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 213 000	21 000	0	6 234 000	6 234 000,00
30.70.	**Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri**	**65 851 000**	**322 000**	**0**	**66 173 000**	**66 173 000,00**
30.70.01.	Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 671 000	299 000	1	55 970 000	55 970 000,00
30.70.02.	Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 680 000	23 000	1	3 703 000	3 703 000,00
31.	**LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**2 214 952 000**	**55 641 000**	**3**	**2 270 593 000**	**2 251 580 688,13**
31.01.	**Hallinto ja toimialan yhteiset menot**	378 073 000	4 898 000	1	382 971 000	383 952 263,86
31.01.01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot, josta enintään 4000 euroa yhtiöittämisjärjestelyihin (siirtomääräraha 2 v)	22 805 000	77 000	0	22 882 000	22 882 000,00
31.01.29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	354 292 000	4 821 000	1	359 113 000	360 094 263,86
31.10.	**Liikenneverkko**	**1 534 882 000**	**50 547 000**	**3**	**1 585 429 000**	**1 583 106 094,59**
31.10.01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot, josta enintään 4000 euroa yhtiöittämisjärjestelyihin (siirtomääräraha 2 v)	91 589 000	279 000	0	91 868 000	91 868 000,00
31.10.20.	Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	894 243 000	17 809 000	2	912 052 000	912 052 000,00
31.10.34.	Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)		2 804 000		2 804 000	2 804 000,00
31.10.76.	Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	28 950 000	11 655 000	40	40 605 000	38 283 874,88
31.10.78.	Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	428 600 000	15 300 000	4	443 900 000	443 898 219,71
31.10.79.	Jälkirahoitus- ja elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	66 500 000	2 700 000	4	69 200 000	69 200 000,00
31.20.	**Liikenteen turvallisuus ja valvonta**	**33 480 000**	**59 000**	**0**	**33 539 000**	**33 539 000,00**
31.20.01.	Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 480 000	59 000	0	33 539 000	33 539 000,00
31.30.	**Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut**	**205 256 000**	**-10 000**	**0**	**205 246 000**	**187 625 329,68**
31.30.63.	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	63 675 000	-10 000	0	63 665 000	63 665 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
31.50.	**Tutkimus**	**41 216 000**	**147 000**	**0**	**41 363 000**	**41 363 000,00**
31.50.01.	Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 216 000	147 000	0	41 363 000	41 363 000,00
32.	**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**4 227 616 000**	**-936 705 000**	**-22**	**3 290 911 000**	**2 503 119 154,45**
32.01.	**Hallinto**	**350 380 000**	**18 464 000**	**5**	**368 844 000**	**365 454 655,04**
32.01.01.	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 107 000	521 000	1	52 628 000	52 628 000,00
32.01.02.	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	215 078 000	6 408 000	3	221 486 000	221 486 000,00
32.01.29.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	64 356 000	11 535 000	18	75 891 000	73 926 849,51
32.20.	**Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen**	**789 479 000**	**-607 000**	**0**	**788 872 000**	**689 825 371,11**
32.20.01.	Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 542 000	55 000	0	40 597 000	40 597 000,00
32.20.02.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	85 672 000	264 000	0	85 936 000	85 936 000,00
32.20.03.	Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 037 000	48 000	0	12 085 000	12 085 000,00
32.20.05.	Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 692 000	273 000	5	5 965 000	5 965 000,00
32.20.06.	Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	46 347 000	119 000	0	46 466 000	46 466 000,00
32.20.07.	Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 779 000	14 000	0	9 793 000	9 793 000,00
32.20.40.	Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	409 150 000	-7 500 000	-2	401 650 000	316 999 268,97
32.20.41.	Valtionavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	40 917 000	3 000 000	7	43 917 000	43 917 000,00
32.20.42.	Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 800 000	120 000	2	4 920 000	4 920 000,00
32.20.83.	Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	99 443 000	3 000 000	3	102 443 000	91 756 939,14

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
32.30.	**Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka**	**2 402 106 000**	**-910 412 000**	**-38**	**1 491 694 000**	**900 496 417,12**
32.30.01.	Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	163 640 000	3 253 000	2	166 893 000	166 893 000,00
32.30.41.	Finnvera Oyj:n toimintatuki (siirtomääräraha 2 v)		200 000		200 000	200 000,00
32.30.45.	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	42 000 000	3 170 000	8	45 170 000	25 551 112,00
32.30.48.	Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	8 600 000	12 400 000	144	21 000 000	19 291 221,33
32.30.50.	Palkkaturva (arviomääräraha)	29 500 000	14 500 000	49	44 000 000	35 066 499,69
32.30.51.	Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)	552 400 000	36 065 000	7	588 465 000	538 081 215,34
32.30.80.	Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitus-toimintaan (arviomääräraha)	1 500 000 000	-1 000 000 000	-67	500 000 000	4 143 520,24
32.30.88.	Pääomalaina Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)		20 000 000		20 000 000	20 000 000,00
32.40.	**Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä**	**24 507 000**	**1 081 000**	**4**	**25 588 000**	**25 046 086,81**
32.40.01.	Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 945 000	34 000	1	4 979 000	4 979 000,00
32.40.02.	Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 590 000	30 000	1	5 620 000	5 620 000,00
32.40.04.	Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 001 000	17 000	1	2 018 000	2 018 000,00
32.40.31.	Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	5 011 000	1 000 000	20	6 011 000	6 011 000,00
32.50.	**Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka**	**593 693 000**	**-45 780 000**	**-8**	**547 913 000**	**464 997 919,18**
32.50.63.	Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	58 954 000	4 220 000	7	63 174 000	63 174 000,00
32.50.64.	EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007-2013 (arviomääräraha)	504 583 000	-50 000 000	-10	454 583 000	371 667 919,18
32.60.	**Energiapolitiikka**	**67 451 000**	**549 000**	**1**	**68 000 000**	**57 298 705,19**
32.60.01.	Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	901 000	549 000	61	1 450 000	1 450 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
33.	**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**11 528 787 000**	**-125 783 000**	**-1**	**11 403 004 000**	**11 165 151 020,21**
33.01.	**Hallinto**	**64 134 000**	**5 014 000**	**8**	**69 148 000**	**71 260 145,04**
33.01.01.	Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 933 000	333 000	1	37 266 000	37 266 000,00
33.01.02.	Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 121 000	10 000	0	2 131 000	2 131 000,00
33.01.03.	Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 133 000	1 071 000	26	5 204 000	5 204 000,00
33.01.27.	Korvaus Kansaneläkelaitokselle sähköisen arkiston rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)		3 500 000		3 500 000	3 500 000,00
33.01.66.	Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 210 000	100 000	3	3 310 000	3 310 000,00
33.02.	**Valvonta**	**39 430 000**	**1 736 000**	**4**	**41 166 000**	**41 158 892,89**
33.02.03.	Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 722 000	69 000	1	13 791 000	13 791 000,00
33.02.05.	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 000 000	1 655 000	13	14 655 000	14 655 000,00
33.02.06.	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (siirtomääräraha 2 v)	4 008 000	12 000	0	4 020 000	4 020 000,00
33.03.	**Tutkimus- ja kehittämistoiminta**	**108 167 000**	**1 418 000**	**1**	**109 585 000**	**109 585 000,00**
33.03.04.	Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	63 559 000	1 418 000	2	64 977 000	64 977 000,00
33.10.	**Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut**	**2 302 800 000**	**9 936 000**	**0**	**2 312 736 000**	**2 289 223 429,46**
33.10.26.	Valtion korvaus Kansaneläkelaitokselle vammaisten tulkkipalvelujen siirron valmistelukustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)		1 236 000		1 236 000	1 236 000,00
33.10.28.	Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut (arviomääräraha)	124 900 000	6 700 000	5	131 600 000	131 600 000,00
33.10.51.	Lapsilisät (arviomääräraha)	1 423 000 000	2 000 000	0	1 425 000 000	1 425 000 000,00
33.20.	**Työttömyysturva**	**2 261 105 000**	**-123 240 000**	**-5**	**2 137 865 000**	**2 025 313 209,33**
33.20.50.	Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	883 300 000	-63 730 000	-7	819 570 000	810 766 505,41

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
33.20.51.	Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)	150 705 000	7 000 000	5	157 705 000	150 405 000,00
33.20.52.	Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	939 700 000	-73 270 000	-8	866 430 000	807 686 799,93
33.20.53.	Valtionosuus työttömien koulutusetuuksista (arviomääräraha)	205 700 000	6 760 000	3	212 460 000	188 664 146,76
33.30.	**Sairausvakuutus**	**1 284 000 000**	**-39 000 000**	**-3**	**1 245 000 000**	**1 232 946 117,49**
33.30.60.	Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 284 000 000	-39 000 000	-3	1 245 000 000	1 232 946 117,49
33.40.	**Eläkkeet**	**4 052 950 000**	**-13 550 000**	**0**	**4 039 400 000**	**4 029 181 259,99**
33.40.52.	Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	124 000 000	-14 000 000	-11	110 000 000	105 300 000,00
33.40.53.	Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	600 000	450 000	75	1 050 000	963 332,05
33.60.	**Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto**	**504 440 000**	**31 600 000**	**6**	**536 040 000**	**466 395 961,05**
33.60.31.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	27 300 000	600 000	2	27 900 000	27 900 000,00
33.60.35.	Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	313 000 000	31 000 000	10	344 000 000	279 598 274,46
33.70.	**Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen**	**53 118 000**	**303 000**	**1**	**53 421 000**	**53 421 000,00**
33.70.01.	Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 418 000	303 000	1	21 721 000	21 721 000,00
35.	**YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**329 148 000**	**-1 608 000**	**0**	**327 540 000**	**307 360 286,97**
35.01.	**Ympäristöhallinnon toimintamenot**	**76 816 000**	**4 893 000**	**6**	**81 709 000**	**81 473 905,59**
35.01.01.	Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 004 000	142 000	0	36 146 000	36 146 000,00
35.01.04.	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 357 000	151 000	0	32 508 000	32 007 999,47
35.01.21.	Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 3 v)	405 000	2 400 000	593	2 805 000	2 805 000,00
35.01.29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan a rvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 000 000	2 200 000	37	8 200 000	8 464 906,12
35.10.	**Ympäristön- ja luonnonsuojelu**	**96 241 000**	**7 465 000**	**8**	**103 706 000**	**103 362 924,27**
35.10.52.	Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	26 291 000	2 165 000	8	28 456 000	28 456 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji		Talousarvio 2010 (TA)	Lisätalousarviot 2010 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2010 yhteensä (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2010
35.10.61.	Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000	1 000 000	100	2 000 000	2 000 000,00
35.10.70.	Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	1 800 000	2 000 000	111	3 800 000	3 800 000,00
35.10.88.	Osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)		2 300 000		2 300 000	2 300 000,00
35.20.	**Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen**	**156 091 000**	**-13 966 000**	**-9**	**142 125 000**	**122 523 457,11**
35.20.01.	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 741 000	34 000	1	4 775 000	4 775 000,00
35.20.56.	Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin (arviomääräraha)	99 000 000	-14 000 000	-14	85 000 000	65 398 457,11
36.	**VALTIONVELAN KOROT**	**2 076 000 000**	**-156 000 000**	**-8**	**1 920 000 000**	**1 890 165 615,12**
36.01.	**Valtionvelan korko**	**2 039 000 000**	**-156 000 000**	**-8**	**1 883 000 000**	**1 866 617 328,49**
36.01.90.	Valtionvelan korko (arviomääräraha)	2 039 000 000	-156 000 000	-8	1 883 000 000	1 866 617 328,49
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ		**50 474 025 000**	**1 271 170 000**	**3**	**51 745 195 000**	**49 880 022 955,12**

LIITE 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset

Pääluokan ja momentin numero ja nimi		Talousarvio (TA+LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
21. EDUSKUNTA		**12 587 000,00**	**592 232,73**	**5**
21.10.29.	Arvonlisäveromenot	7 000 000,00	374 395,19	5
21.20.01.	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot	5 027 000,00	182 117,44	4
21.40.29.	Arvonlisäveromenot	560 000,00	35 720,10	6
25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**59 897 000,00**	**1 486 548,35**	**2**
25.01.20.	Erityismenot	8 860 000,00	922 919,98	10
25.01.29.	Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	49 000 000,00	328 590,75	1
25.50.20.	Vaalimenot	2 037 000,00	235 037,62	12
26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA		**54 266 000,00**	**5 064 465,63**	**9**
26.01.29.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	53 100 000,00	5 058 238,21	10
26.01.65.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille	1 166 000,00	6 227,42	1
28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA		**175 012 000,00**	**106 330,14**	**0**
28.80.30.	Ahvenanmaan tasoitusmaksu	174 932 000,00	96 504,77	0
28.99.97.	Valtion saatavien turvaaminen	80 000,00	9 825,37	12
29. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA		**2 083 000,00**	**83 020,73**	**4**
29.01.66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille	2 083 000,00	83 020,73	4
30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**582 740 000,00**	**2 836 711,36**	**0**
30.01.29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	24 220 000,00	2 275 899,22	9
30.20.41.	EU-tulotuki ja EU-markkinatuki	558 520 000,00	560 812,14	0
31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA		**359 113 000,00**	**981 263,86**	**0**
31.01.29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	359 113 000,00	981 263,86	0
32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA		**19 820 000,00**	**1 346 696,89**	**7**
32.30.64.	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	19 820 000,00	1 346 696,89	7
33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA		**692 100 000,00**	**6 174 465,93**	**1**
33.01.29.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	17 000 000,00	2 667 375,09	16
33.10.55.	Elatustuki	162 700 000,00	480 365,61	0
33.10.60.	Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut	5 400 000,00	1 695 220,95	31
33.40.51.	Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista	507 000 000,00	1 331 504,28	0
35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA		**8 200 000,00**	**264 906,12**	**3**
35.01.29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	8 200 000,00	264 906,12	3
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ		**1 965 818 000,00**	**18 936 641,74**	**1**

LIITE 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu	
		Momentti	Yhteensä
23. VALTIONEUVOSTON KANSLIA			**89 805 354,75**
Vuosi 2008			89 800 000,00
23.02.88.	Osakehankinnat	89 800 000,00	
Vuosi 2009			5 354,75
23.01.01.	Valtioneuvoston kanslian toimintamenot	5 354,75	
24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA			**31 675 866,66**
Vuosi 2008			31 675 866,66
24.01.76.	Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen	30 000 000,00	
24.30.66.	Varsinainen kehitysyhteistyö (valtuuksien käytöstä aiheutuviin menoihin liittyvät ennakkomaksut enintään 1 000 000 euroa)	858 094,83	
24.50.66.	Lähialueyhteistyö	233 152,11	
24.99.67.	Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot	584 619,72	
25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA			**58 833,00**
Vuosi 2009			58 833,00
25.01.02.	Oikeushallinnon palvelukeskuksen ja tietotekniikkakeskuksen toimintamenot	58 833,00	
26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA			**837 358,99**
Vuosi 2009			837 358,99
26.01.01.	Sisäasiainministeriön toimintamenot	38 088,97	
26.01.22.	EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	796 637,89	
26.30.01.	Pelastustoimen toimintamenot	2 632,12	
26.30.31.	Pelastustoimen valtionavustukset	0,01	
27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA			**177 213 627,08**
Vuosi 2008			7 354,77
27.10.18.	Puolustusmateriaalihankinnat	7 354,77	
Vuosi 2009			177 206 272,31
27.01.23.	Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen	175 206 272,31	
27.10.01.	Puolustusvoimien toimintamenot	2 000 000,00	
28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA			**131 251 709,64**
Vuosi 2008			130 535 734,45
28.40.21.	Tuottavuuden edistäminen	6 708 334,31	
28.40.71.	Valtion keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittäminen	6 635 000,00	
28.60.96.	Edeltä arvaamattomat menot	117 192 400,14	
Vuosi 2009			715 975,19
28.01.01.	Valtiovarainministeriön toimintamenot	99 251,77	
28.01.09.	Maistraattien toimintamenot	932,46	
28.01.10.	Lääninhallitusten toimintamenot	64 892,00	
28.01.87.	Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen	34 078,58	
28.40.20.	Työhyvinvoinnin edistäminen	209 195,59	
28.60.01.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot	23 843,89	
28.60.20.	Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin	283 780,90	

LIITE 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu	
		Momentti	Yhteensä
29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA			**1 453 309,43**
Vuosi 2008			90 318,84
29.50.20.	Yliopistolaitoksen yhteiset menot	48 766,34	
29.60.50.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	406,24	
29.80.50.	Eräät avustukset	16 145,88	
29.80.55.	Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen	0,38	
29.80.70.	Kaluston hankinta	25 000,00	
Vuosi 2009			1 362 990,59
29.01.21.	Kansainvälinen yhteistyö	2 369,30	
29.01.88.	Osakehankinnat	170,00	
29.10.20.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen	22 861,60	
29.20.20.	Työpaikalla tapahtuva oppiminen	67,41	
29.20.21.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen	105,89	
29.30.20.	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot	65 607,08	
29.30.21.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen	23 188,99	
29.40.21.	Ammattikorkeakoulujen kehittäminen	1 900,48	
29.50.01.	Yliopistojen toimintamenot	105 999,58	
29.50.03.	Harjoittelukoulujen toimintamenot	268 340,00	
29.50.04.	Yliopistojen palvelukeskuksen toimintamenot	153 022,06	
29.50.20.	Yliopistolaitoksen yhteiset menot	233,96	
29.60.01.	Suomen Akatemian toimintamenot	358,26	
29.60.02.	Arkistolaitoksen toimintamenot	714 764,50	
29.70.01.	Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot	0,70	
29.70.58.	Avustus vuokrakustannusten korvaamiseen	0,78	
29.80.05.	Näkövammaisten kirjaston toimintamenot	4 000,00	
30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA			**7 565 260,86**
Vuosi 2008			4 844 838,23
30.01.40.	Bioenergiatuotannon avustukset	3 924 103,76	
30.40.62.	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen	2 000,00	
30.40.77.	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet	4 369,88	
30.50.48.	Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	754 491,91	
30.50.77.	Vesistö- ja vesihuoltotyöt	2,46	
30.60.45.	Metsäluonnon hoidon edistäminen	91,85	
30.60.83.	Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen	159 778,37	
Vuosi 2009			2 720 422,63
30.01.03.	Maaseutuviraston toimintamenot	0,29	
30.01.04.	Lautakuntien toimintamenot	0,03	
30.01.21.	Kansainvälinen yhteistyö	144 805,22	
30.20.43.	Maatalouden ympäristötuki, tuotantoeläinten hyvinvointituki ja ei-tuotannolliset investoinnit	2 263,49	
30.20.46.	Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen	2 074 000,00	
30.40.42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	10 730,45	
30.40.51.	Kalatalouden edistäminen	3 037,30	
30.60.41.	Metsäpuiden siemenhuolto	335 585,85	
30.60.42.	Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille	150 000,00	

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu	
		Momentti	Yhteensä
31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA			**4 133 699,79**
Vuosi 2009			4 133 699,79
31.10.23.	Vesiväylänpito	262,94	
31.10.34.	Valtionavustus länsimetron suunnitteluun	4 133 436,85	
32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA			**1 827 459,59**
Vuosi 2008			1 589 051,03
32.01.20.	Työelämäohjelmat	269 438,23	
32.01.63.	Valtionavustus työelämäohjelmahankkeisiin	1 292 662,57	
32.30.44.	Alueellinen kuljetustuki	936,00	
32.30.47.	Avustus elinkeinopolitiikkaa edistäville järjestöille	24 395,61	
32.50.43.	Maakunnan kehittämisraha	1 618,62	
Vuosi 2009			238 408,56
32.01.01.	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot	25 609,20	
32.30.01.	Työ- ja elinkeinokeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot	210 681,45	
32.40.31.	Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä	2 117,91	
33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA			**3 526 361,84**
Vuosi 2008			3 525 884,16
33.03.63.	Eräät erityishankkeet	5 567,71	
33.60.31.	Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin	3 520 316,45	
Vuosi 2009			477,68
33.70.50.	Terveyden edistäminen	477,68	
35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA			**15 176 285,68**
Vuosi 2008			15 176 276,72
35.01.65	Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon	2 491,78	
35.10.61.	Ympäristönsuojelun edistäminen	117 497,13	
35.10.63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot	50,00	
35.10.64.	EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin	195 661,75	
35.10.65.	Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto	1 994 903,00	
35.10.70.	Ympäristövahinkojen torjunta-aluksen ja ilmavalvontalaitteiden hankinta	3 105 041,00	
35.10.77.	Ympäristötyöt	6 576,35	
35.20.37.	Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen	44 000,00	
35.20.55.	Avustukset korjaustoimintaan	9 705 567,11	
35.20.64.	Avustukset rakennusperinnön hoitoon	4 488,60	
Vuosi 2009			8,96
35.10.66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	8,96	
PÄÄLUOKAT YHTEENSÄ			**464 525 127,31**
Vuosi 2008			277 245 324,86
Vuosi 2009			187 279 802,45

LIITE 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot, milj. €	2010	2009	Muutos 2010-2009
Korot euromääräisistä saamisista	123	171	-48
Korot valuuttamääräisistä saamisista	8	2	7
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0	-1	1
Osingot	1 181	900	281
Liikelaitosten voiton tuloutukset	192	159	33
Muut rahoitustuotot	63	45	19
RAHOITUSTUOTOT YHTEENSÄ	**1 568**	**1 275**	**292**
Rahoituskulut, milj. €	**2010**	**2009**	**Muutos 2010-2009**
Korot euromääräisistä veloista	1 894	1 888	6
Korot valuuttamääräisistä veloista	-3	0	-3
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	-18	-10	-9
SWAP-maksut veloista	0	0	0
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	195	23	172
Muut rahoituskulut	24	28	-4
RAHOITUSKULUT YHTEENSÄ	**2 091**	**1 929**	**162**
NETTO	**-523**	**-654**	**131**

LIITE 6: Valtion talousarviotaloudesta annetut lainat

Valtion talousarviotalouden lainananto hallinnonaloittain

milj. €	Laina-pääoma 31.12.2010	Lisäys 2010	Vähennys 2010	Laina-pääoma 31.12.2009	Pääoma-muutos 2010-2009
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	52	0	4	56	-4
Valtiovarainministeriön hallinnonala *	1 162	509	446	1 099	62
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	0	0	0	0	0
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	40	3	4	42	-1
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	4	0	0	4	0
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	611	96	66	581	30
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	**1 869**	**607**	**520**	**1 781**	**87**

* Islannin lainan nostamaton osuus on kirjattu muihin lyhytaikaisiin velkoihin. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä lainapääoma 31.12.2009 sisälsi myös nostamattoman osuuden.

Valtion talousarviotalouden lainananto lainansaajasektoreittain

milj. €	Laina-pääoma 31.12.2010	Lisäys 2010	Vähennys 2010	Laina-pääoma 31.12.2009	Pääoma-muutos 2010-2009
Yritykset ja asuntoyhteisöt	**964**	**101**	**485**	**1 347**	**-384**
Yritykset	960	101	485	1 343	-384
Julkiset yritykset	625	12	447	1 059	-434
Yksityiset yritykset	335	89	38	284	51
Asuntoyhteisöt	4	-	0	4	0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	**259**	**5**	**28**	**282**	**-23**
Muut rahoituslaitokset	258	4	28	281	-23
Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	1	0	0	1	0
Julkisyhteisöt	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Paikallishallinto	0	0	0	0	0
Kotitaloudet	**40**	**3**	**4**	**42**	**-1**
Työnantaja- ja muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	37	3	3	38	0
Maatilatalouden harjoittajien kotitaloudet	37	3	3	38	0
Muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	0	0	0	0	0
Palkansaajakotitaloudet	3	0	1	4	-1
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	**1**	**0**	**-**	**1**	**0**
Muut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	0	-	1	0
Ulkomaat	**604**	**498**	**4**	**110**	**495**
Muut maat ja kansainväliset järjestöt *	604	498	4	110	495
YHTEENSÄ	**1 869**	**607**	**520**	**1 781**	**87**

* Islannin lainan nostamaton osuus on kirjattu muihin lyhytaikaisiin velkoihin. Vuoden 2009 tilinpäätöksessä lainapääoma 31.12.2009 sisälsi myös nostamattoman osuuden.

LIITE 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Valtion talousarviotalouden käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2010					31.12.2009	
	Markkina-arvo milj. €	Kirjanpito-arvo milj. €	Omistus-osuus, % [1]	Myynti-oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2010 milj. €	Markkina-arvo milj. €	Kirjanpito-arvo milj. €
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	**12 055,1**	**5 651,1**			**483,1**	**10 417,9**	**5 651,1**
Valtioneuvosto	**12 055,0**	**5 651,0**			**483,0**	**10 417,8**	**5 651,0**
Finnair Oyj	360,4	505,0	55,8	50,1		268,2	505,0
Fortum Oyj	10 159,5	3 219,1	50,8	50,1	450,9	8 554,2	3 219,1
Neste Oil Oyj	1 535,1	1 926,9	50,1	50,1	32,1	1 595,5	1 926,9
Muut osakkeet ja osuudet [2]	**0,1**	**0,1**			**0,0**	**0,1**	**0,1**
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet		**7 633,9**			**437,8**		**7 186,6**
Valtioneuvosto		**6 365,2**			**380,1**		**6 336,8**
Altia Oyj		60,5	100,0	50,1			60,5
Arek Oy		1,3					1,3
Art and Design City Helsinki Oy		0,1	35,2				0,1
Boreal Kasvinjalostus Oy		1,8	65,0	50,1	0,2		1,8
Destia Oy		70,5	100,0	0,0			73,8
Edita Oyj		5,0	100,0		1,7		5,0
Ekokem Oy Ab		15,2	34,1	0,0	1,2		15,2
FCG Finnish Consulting Group Oy		1,2			0,1		1,2
Fingrid Oyj		13,8	12,3		0,8		13,8
Gasum Oy		71,8	12,4		10,5		71,8
Governia Oy		108,0	100,0	100,0	0,1		108,0
Haus kehittämiskeskus Oy [3]		-					2,6
Helsinki Business and Science Park Oy Ltd		0,5	25,9				-
Itella Oyj		67,3	100,0	100,0			67,3
Kemijoki Oy		20,6	50,1	50,1	0,4		20,6
Labtium Oy		-					3,8
Motiva Oy		1,1	100,0	100,0	0,0		1,1
Opetusalan koulutuskeskus Educode Oy		3,5	100,0	0,0			0,0
Patria Holding Oyj		142,7	73,2	50,1			-
Patria Oyj		-					110,3
Raskone Oy		0,9	85,0	0,0			0,9
Silta Oy		-					1,6
Solidium Oy		5 375,1	100,0	100,0	356,0		5 375,1
Suomen Lauttaliikenne Oy		3,4	100,0				-
Suomen Rahapaja Oy		2,7	100,0	50,1			2,7
Suomen Siemenperunakeskus Oy		0,2	22,0				0,2
Suomen Viljava Oy		2,9	100,0	100,0			2,9
Vapo Oy		25,3	50,1	50,1	3,0		25,3
VR-yhtymä Oy		370,0	100,0	100,0	6,0		370,0

	31.12.2010					31.12.2009	
	Markkina-arvo milj. €	Kirjanpito-arvo milj. €	Omistus-osuus, % [1]	Myynti-oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2010 milj. €	Markkina-arvo milj. €	Kirjanpito-arvo milj. €
Ulkoasiainministeriön hallinnonala		**79,4**					**64,4**
Teollisen yhteistyön rahasto Oy (Finnfund)		79,4	88,9				64,4
Sisäasiainministeriön hallinnonala		**41,0**					**41,0**
Suomen Erillisverkot Oy		41,0	100,0				41,0
Valtiovarainministeriön hallinnonala		**25,7**			**0,2**		**22,5**
Aina Group Oyj		0,2			0,0		0,2
Anvia Oyj		0,2			0,1		0,2
Arsenal Oy		13,3	79,0				13,3
European Financial Stability Facility, EFSF		0,3					-
Finda Oy		0,4			0,1		0,4
Hansel Oy		7,6	100,0	66,7			7,6
Haus kehittämiskeskus Oy [3]		2,9	100,0				-
Lohjan Puhelin Oy		0,1					0,1
Osuuskunta KPY		0,2			0,1		0,2
Oulu ICT Oy		0,2			0,0		0,2
PHP Holding Oy		0,2			0,0		0,2
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala		**13,8**					**10,1**
Certia Oy		4,0	20,0				-
CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy		0,3	100,0				0,3
Hevosopisto Oy		0,7	25,0				0,7
Nordunet AS		-					0,3
Suomen Ilmailuopisto Oy		8,3	49,5				8,3
Suomenlinnan Liikenne Oy		0,3	50,0				0,3
Veikkaus Oy Ab		0,2	100,0				0,2
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala		**0,4**					**0,4**
Jokioisten vedenhankinta Oy		0,2					0,2
Metsäklusteri Oy		0,2					0,2
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala		**390,6**					**7,9**
Arctia Shipping Oy		78,6	100,0				0,0
Finavia Oyj		287,7	100,0				0,0
Meritaito Oy		16,3	100,0				0,0
RYM Oy		0,1					-
Yleisradio Oy		7,9	100,0				7,9

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	31.12.2010					31.12.2009	
	Markkina-arvo milj. €	Kirjanpito-arvo milj. €	Omistus-osuus, % [1]	Myynti-oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2010 milj. €	Markkina-arvo milj. €	Kirjanpito-arvo milj. €
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala		**678,2**					**663,3**
Boneca Oy		-					0,2
CLEEN Oy		0,1					0,1
Enas Oy		-					0,1
Envault Corporation Oy		-					0,3
FIMECC Oy		0,1					0,1
Finnvera Oyj		240,5	100,0				240,5
Metsäklusteri Oy		0,3	10,0				0,3
Nicanti Oy		-					0,3
PlexPress Oy		-					0,5
RYM Oy		0,1					0,1
Solucel Oy		-					0,2
Suomen Teollisuussijoitus Oy		419,8	100,0				419,8
Vergo Oy		-					0,2
Voxstone Oy		-					0,1
VTT Expert Service Oy		11,3	100,0				0,0
VTT International Oy		0,6	100,0				0,0
VTT Menslab Oy		0,5	100,0				-
VTT Ventures Oy		4,8	100,0				0,0
Zora Biosciences Oy		-					0,5
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		**16,8**			**55,0**		**16,8**
Alko Oy		16,8	100,0		55,0		16,8
Ympäristöministeriön hallinnonala		**21,0**			**1,6**		**21,0**
Kuntarahoitus Oyj		20,0	16,0		1,6		20,0
NEFCO Carbon Fund Contribution to the Fund Capital		1,0					1,0
Muut osakkeet ja osuudet [2]		**1,8**			**0,9**		**2,4**
Huoneisto- ja kiinteistöosakkeet		**34,6**					**37,6**
KÄYTTÖ- JA RAHOITUSOMAISUUS-OSAKKEET JA -OSUUDET YHTEENSÄ		**13 319,6**			**920,9**		**12 875,2[4]**

[1] Omistusosuus (valtion suora omistus) kyseisestä yhtiöstä, mikäli omistusosuus ylittää 10 %.

[2] Yhteissumma niistä valtion omistamista osuuksista yhtiöissä tai yhteisöissä, joiden kirjanpitoarvo on vähemmän kuin 100 000 euroa.

[3] Ohjaus siirtyi valtioneuvoston kansliasta valtiovarainministeriöön 1.1.2010.

[4] Luku ei sisällä yliopistojen käyttö- ja rahoitusarvopapereiden arvoa 31.12.2009. Yliopistojen käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopapereiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo vuoden 2009 tilinpäätöksessä oli 4,8 milj. euroa.

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

milj. €	Kirjanpitoarvo 31.12.2010	Kirjanpitoarvo 31.12.2009	Muutos 2010-2009
Valtiovarainministeriön hallinnonala	**2 245,6**	**2 671,4**	**-425,8**
Senaatti-kiinteistöt	2 197,6	2 623,4	-425,8
Peruspääoma	672,8	672,8	0,0
Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	1 524,8	1 950,6	-425,8
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	**48,0**	**48,0**	**0,0**
Governia Oy (Solidium Oy)	48,0	48,0	0,0
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	**1 112,8**	**295,9**	**816,9**
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	1 112,8	295,9	816,9
Aalto-korkeakoulusäätiön peruspääoma	268,3	245,9	22,4
TTY-Säätiön peruspääoma	62,3	50,0	12,3
Helsingin yliopiston muu oma pääoma	237,2	-	237,2
Oulun yliopiston muu oma pääoma	84,5	-	84,5
Jyväskylän yliopiston muu oma pääoma	73,3	-	73,3
Turun yliopiston muu oma pääoma	84,4	-	84,4
Tampereen yliopiston muu oma pääoma	62,3	-	62,3
Åbo Akademin muu oma pääoma	38,6	-	38,6
Itä-Suomen yliopiston muu oma pääoma	90,9	-	90,9
Lappeenrannan teknillisen yliopiston muu oma pääoma	33,0	-	33,0
Svenska handelshögskolanin muu oma pääoma	11,7	-	11,7
Vaasan yliopiston muu oma pääoma	11,7	-	11,7
Sibelius Akatemian muu oma pääoma	24,3	-	24,3
Lapin yliopiston muu oma pääoma	19,5	-	19,5
Teatterikorkeakoulun muu oma pääoma	6,3	-	6,3
Kuvataideakatemian muu oma pääoma	4,7	-	4,7
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	**3 627,9**	**3 604,1**	**23,8**
Metsähallitus	3 627,9	3 604,1	23,8
Peruspääoma	2 553,5	2 545,4	8,1
Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	1 074,4	1 058,7	15,7
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	**76,1**	**597,1**	**-521,0**
Ilmailulaitos	-	421,7	-421,7
Peruspääoma	-	184,5	-184,5
Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	-	237,1	-237,1
Luotsausliikelaitos	12,0	10,9	1,2
Peruspääoma	2,0	2,0	0,0
Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	10,0	8,9	1,2
Varustamoliikelaitos	-	95,0	-95,0
Peruspääoma	-	18,7	-18,7
Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	-	76,3	-76,3
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	64,1	69,5	-5,5
Destia Oy	-	1,8	-1,8
Arctia Shipping Oy*	57,0	60,2	-3,2
Raskone Oy	7,1	7,1	0,0
TAP-yhtiöt Oy	-	0,5	-0,5
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	**285,5**	**301,7**	**-16,3**
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	285,5	301,7	-16,3
Finnvera Oyj	89,8	93,4	-3,6
Pääomalainat (Tekes)	182,6	194,9	-12,3
Perustamisvaiheen pääomalainat (Tekes)	13,1	13,4	-0,4
YHTEENSÄ	**7 347,8**	**7 470,2**	**-122,4**

* Vuonna 2009 Varustamoliikelaitos

LIITE 8: Valtion talousarviotalouden velan muutokset

	31.12.2010	31.12.2009	Muutos 2010-2009
Otetut euromääräiset lainat	55 049	45 917	9 132
Lainat valtion ydinjätehuoltorahastolta	300	277	22
Muu pitkäaikainen velka	266	283	-16
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	8 273	6 062	2 211
Lyhytaikaiset lainat	10 368	10 509	-141
YHTEENSÄ	**74 256**	**63 048**	**11 208**

LIITE 9: Valtion talousarviotalouden velan maturiteettijakauma ja duraatio

Maturiteettijakauma (velan jakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan)

Velkojen juoksuaika	2010			2009		
	Kirjanpitoarvo	%	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	%	Käypä arvo
0 - 1 vuotta	18 573	25	18 977	16 491	26	16 686
1 - 2 vuotta	6 322	9	6 443	7 481	12	8 121
2 - 3 vuotta	6 030	8	6 510	6 322	10	6 397
3 - 4 vuotta	6 844	9	7 223	6 025	10	6 434
4 - 5 vuotta	7 181	10	7 472	6 319	10	6 622
Yli 5 vuotta	29 306	39	31 113	20 410	32	21 430
VELAT YHTEENSÄ	**74 256**	**100**	**77 738**	**63 048**	**100**	**65 689**

Velan duraatio (velan markkina-arvolla painotettu kassavirtojen keskimääräinen maksuhetki)

Vuosi	Duraatio
31.12.2008	2,76
31.12.2009	2,56
31.12.2010	2,65

LIITE 10: Rahoituserät valtion taseessa

31.12.2010 milj. €	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	Yli 5 vuotta	
VASTAAVIEN RAHOITUSERÄT							
Annetut euromääräiset velkakirja-lainat		0				4	4
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	13	17	221	4	79	1 176	1 510
Euromääräiset lainasaamiset	5	603	480	1	6	961	2 055
Muut euromääräiset sijoitukset				10 620			10 620
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				835			835
YHTEENSÄ	**17**	**620**	**701**	**11 460**	**85**	**2 141**	**15 024**
VASTATTAVIEN RAHOITUSERÄT							
Otetut euromääräiset lainat		9 301	7 185		26 634	11 930	55 049
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta		300					300
Muut pitkäaikaiset velat					14	256	270
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	3 260			5 013			8 273
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat				10 368			10 368
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat				398			398
YHTEENSÄ	**3 260**	**9 600**	**7 185**	**15 778**	**26 647**	**12 186**	**74 657**

LIITE 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat

Katettavat erät, milj. €	31.12.2010	31.12.2009	Muutos 2010-2009
Talousarvion kumulatiivinen ylijäämä	1 798	1 355	443
Siirretyt määrärahat	4 054	2 960	1 094
Rahastojen yhdystilit	1 332	1 361	-29
Muut rahastot	6	72	-65
Talletetut vieraat varat	398	372	26
Saadut ennakot	367	488	-121
Ostovelat	635	669	-34
Edelleen tilitettävät erät	1 031	794	237
Muut siirtovelat	1 273	1 096	177
Muut lyhytaikaiset velat	1 783	1 729	54
BRUTTOKASSANPITOTARVE	**12 677**	**10 896**	**1 781**
Myyntisaamiset	247	387	-140
Muut siirtosaamiset	131	147	-16
Tullisaatavat	16	15	1
Muut lyhytaikaiset saamiset	458	519	-60
Ennakkomaksut	370	283	87
VÄHENNYSERÄT YHTEENSÄ	**1 222**	**1 350**	**-128**
NETTOKASSANPITOTARVE	**11 455**	**9 545**	**1 909**
Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset	10 620	8 788	1 831
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	835	757	78
LIKVIDIT VARAT YHTEENSÄ	**11 455**	**9 545**	**1 909**
LIKVIDIT VARAT MIINUS NETTOKASSANPITOTARVE	**0**	**0**	**0**

LIITE 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

Valtiontakaukset ja -takuut

milj. €	31.12.2010	31.12.2009	Muutos 2010-2009
Yritykset ja asuntoyhteisöt	**1 214**	**1 514**	**-300**
Senaatti-kiinteistöt	1 004	1 293	-289
- Laki valtion liikelaitoksista (1185/2002)			
Finavia Oyj	**209**	**221**	**-11**
-Laki Ilmailulaitoksen toiminnan muuttamisesta osakeyhtiöksi (877/2009), 5 § 2 momentti.			
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	**1 029**	**1 285**	**-256**
Finnvera Oyj j	1 029	1 285	-256
- Laki valtion erityisrahastoyhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä (442/1998) ja laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta (445/1998, muut. 526/2001)			
Julkisyhteisöt	**23**	**892**	**-869**
Helsingin kaupungin taidemuseo	-	85	-85
Joensuun taidemuseo	-	4	-4
Museovirasto	-	2	-2
Valtion taidemuseo/Ateneum	-	800	-800
Valtion taidemuseo/Sinebrychoffin taidemuseo	23	-	23
- Laki taidenäyttelyjen valtiontakuusta (411/1986)			
Kotitaloudet	**1 365**	**1 339**	**26**
Opintolainat	1 365	1 339	26
- Opintotukilaki (28/1972, laki korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta (111/1992) ja opintotukilaki (60/1995)			
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	**19**	**41**	**-21**
Stiftelsen för Svenska Teatern i Helsingfors	5	-	5
- Laki valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta (449/1988), vuoden 2009 toinen lisätalousarvio (737/2009)			
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiö	**14**	**17**	**-3**
Turun taideyhdistys ry	-	24	-24
- Laki taidenäyttelyjen valtiontakuusta (411/1986)			
Ulkomaat	**13 560**	**2 280**	**11 280**
Pohjoismaiden Investointipankki (NIB)	406	437	-31
- Asetus Pohjoismaiden Investointipankille annetun valtion takauksen korottamisesta (222/1991) ja 10/1994 talousarviosarja. Asetus Pohjoismaiden Investointipankin Baltian maiden yrityksille myönnettävien luottojen valtiontakauksista (897/1992). Asetus Pohjoismaiden Investointipankin ympäristöinvestointilainojen valtiontakauksesta, talousarviosarja 7/1996. TA 2002.			
Pietari-säätiö	13	10	3
- Laki valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta (449/1988)			
Suomen Vientiluotto Oyj	38	38	0
- Vuoden 2001 LTA mom. 28.82.89			

milj. €	31.12.2010	31.12.2009	Muutos 2010-2009
Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF)[1]	3 886	-	3 886
- Eduskunnan päätös perustuslain 82 §:n 2 momentin mukaisesti antaa suostumuksensa sille, että valtioneuvosto voi vastavakuuksia vaatimatta antaa omavelkaisen valtiontakauksen Suomen Pankille Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF) annettavien lainojen vakuudeksi (EV 36/2010 vp - HE 9/2010 vp)			
Suomen EU:n vakautusjärjestelyistä johtuvat sitoumukset Islannin, Kreikan ja Latvian valtioille[1]			
- Vuoden 2009 LTA (HE 1/2009) mom 28.01.80, vuoden 2010 LTAII (HE 57/2010) mom 28.01.82, vuoden 2010 LTAIII (HE 62/2010) mom 28.01.81.	1 298	1 796[2]	-498
Euroopan Rahoitusvakausväline (ERVV)[1]			
- Valtioneuvoston asetus 691/2010	7 920	-	7 920
TAKAUKSET JA TAKUUT YHTEENSÄ	**17 210**	**7 351**	**9 859**

[1] Lisätietoja: Muut valtion vastuusitoumukset, alaviite 1

[2] Takausta ei esitetty vuoden 2009 tilinpäätöksen liitteellä.

Valtiontakaukset ja -takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo milj. €	Jakauma %	Tilinpäätös-päivän kurssi €
Euro (EUR)	13 421	78	
Erityinen nosto-oikeus (SRD)	2 586	15	1,1597
Norjan kruunu (NOK)	831	5	7,819
Yhdysvaltojen dollari (USD)	268	2	1,328
Japanin jeni (JPY)	95	1	108,24
Brasilian real (BRL)	7	0	2,2177
Sveitsin frangi (CHF)	1	0	1,2475
YHTEENSÄ	**17 210**	**100**	

Muut valtion vastuusitoumukset

Erittelyssä on esitetty vastuusitoumukset, joiden arvo on vähintään 5 milj. euroa. Vastuun määrä on kuitenkin esitetty vain niistä sitoumuksista, joista se on ollut määriteltävissä. Vastuun määrää ei siten ole esitetty esim. kaikista toistaiseksi voimassa olevista vuokrasopimuksista. Vastuusitoumusten määrä 31.12.2009 on täsmentynyt.

milj. € tai sanallinen selitys	31.12.2010	31.12.2009	Muutos 2010-2009
Valtioneuvosto	**25**	**25**	**0**
Vuokrasopimukset	25	25	0
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	**811**	**538**	**273**
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	811	538	273
Vuokrasopimukset			
Oikeusministeriön hallinnonala	**555**	**513**	**42**
Vuokrasopimukset	555	513	42
Sisäasiainministeriön hallinnonala	**492**	**394**	**98**
Lisenssisopimus	3	6	-3
Vuokrasopimukset	483	389	94
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	7	-	7
Puolustusministeriön hallinnonala	**752**	**746**	**6**
Vuokrasopimukset	752	722	30
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	-	24	-24
Valtiovarainministeriön hallinnonala	**94 396**	**91 319**	**3 077**
Valtion eläkevastuu	90 600	88 400	2 200
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	582	578	4
Valtion vastuut tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen korvauksista	284	278	7
Annetut arvopaperivakuudet	65	65	0
Vuokrasopimukset	207	237	-30
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	258	322	-64
Suomen EU:n vakautusjärjestelyistä johtuvat sitoumukset (ERVM ja IMF) [1]	2 400	1 440	960
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	**1 860**	**165**	**1 695**
Vuokrasopimukset	206	165	41
Vuokrasopimukset [2]	1 654	-	1 654
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	**220**	**210**	**10**
Vuokrasopimukset	220	210	10
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset			
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	**1 633**	**1 513**	**120**
Vuokrasopimukset	205	185	20
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	103	13	91
Rataverkon sähkörata- ja vahvavirtajärjestelmien kunnossapitosopimus	17	21	-4
Jäänmurtosopimukset [3]	5	33	-28
Kuljettajatutkintojen sopimus	41	-	41
KT1-toimitussopimus	7	-	7
Vesiväyläpalvelusopimukset	28	34	-6
Radan ja turvalaitteiden kunnossapitosopimukset	176	124	52
Sähköradan käyttökeskustoimintasopimus	7	9	-2
Rataverkon järjestelmien tiedonsiirron ja radioverkon sopimukset	71	83	-12
Raiteen ja ajojohteen mittauspalvelusopimus	18	23	-5
Liikenteenohjaus- ja matkainformaatiopalvelusopimus	39	39	0
Tietojärjestelmien käyttöpalvelusopimus (2008-2012)	9	10	-1
Monivuotiset tienpidon alueurakkasopimukset ja muut sopimukset	906	938	-32

milj. € tai sanallinen selitys	31.12.2010	31.12.2009	Muutos 2010-2009
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	**264**	**288**	**-23**
Vastuut luotto- ja takaustappioista [4]			
Vuokrasopimukset	264	288	-23
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	**56**	**69**	**-13**
Vuokrasopimukset	56	69	-13
Ympäristöministeriön hallinnonala	**25**	**25**	**0**
Vuokrasopimukset	25	25	0
YHTEENSÄ	**101 091**	**95 805**	**5 286**

[1] Suomen EU:n vakautusjärjestelyistä johtuvat sitoumukset 31.12.2010

Kahdenväliset lainat

Suomi on vuosina 2008-2010 antanut suoraa kahdenvälistä lainaa Kreikalle ja Islannille, osana laajempia lainajärjestelyjä. Latvialle vuonna 2010 myönnettyä kahdenvälistä lainaa ei ole ollut toistaiseksi tarvetta nostaa. Lainasitoumukset näille kolmelle valtiolle ovat yhteensä 2 124 miljoonaa euroa, josta nostamatta on 1 298 miljoonaa euroa. Lainaerät maksetaan lähtökohtaisesti kolmen vuoden aikana ja kunkin erän maksamisen ehtona on talouden sopeutusohjelman noudattaminen, jota arvioidaan säännöllisesti.

Euroopan Rahoitusvakausmekanismi (ERVM) ja maksutaseapu

EU:n jäsenvaltioiden laskennalliset osuudet EU:n yhteisistä lainaohjelmista (maksutaseapu tai ERVM) jakautuvat jäsenmaiden budjettiosuuden mukaan. Suomen laskennallinen osuus on 1,60 %. ERVM:n kautta voidaan kanavoida lainaa euroalueen valtioille enintään 60 miljardia euroa, josta Suomen laskennallinen enimmäisosuus on n. 960 miljoonaa euroa. EU:n maksutaseapua voidaan myöntää perustamissopimuksen artiklan 143 mukaisesti euroalueen ulkopuolisille EU:n jäsenvaltioille. Maksutaseapua on vuodesta 2008 alkaen myönnetty Unkarille, Romanialle ja Latvialle, osana laajempia EU:n ja IMF:n sopeutusohjelmia. Suomen laskennallinen enimmäisosuus (1,60 %) EU:n maksutaseavusta näiden kolmen valtion lainaohjelmasta on yhteensä 233 miljoonaa euroa. Lainaohjelmat ovat kesken ja tässä vaiheessa on epävarmaa, nostetaanko lainoja täysimääräisesti.

Euroopan Rahoitusvakausväline (ERVV)

ERVV:n kautta aiheutuva vastuu on takauksen muodossa (ERVV:n varainhankinnan takaus). Suomen osuus omavelkaisista valtiontakauksesta Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle on enintään 7,92 miljardia euroa (1,80 % osuus 440 miljardista eurosta). Suomen osuus perustuu EKP:n pääoma-avaimeen. ERVV:n takauksen käytöstä päättää eduskunta tapauskohtaisesti hallituksen tiedonannon pohjalta. Suomen osuus voi vaihdella tapauskohtaisesti, johtuen siitä, että tukea jo saavat maat eivät osallistu ohjelmiin (kuten Kreikka ja Irlanti Irlannin lainaohjelman osalta). ERVV:a on toistaiseksi käytetty vain Irlannin lainoitusohjelmaan. Irlannin lainoitusohjelmasta ERVV:n rahoitusosuus on 17,7 miljardia. euroa. Irlannin lainoitusohjelma kuitenkin rasittaa ERVV:n kapasiteettia yhteensä n. 30 miljardin euron verran. Irlannin ohjelmaan liittyvän Suomen takauksen kokonaismääräksi on arvioitu tehtyjen oletusten ja olemassa olevan tiedon perusteella 20 prosentin ylitakauksineen n. 740 miljoonaa euroa.

IMF

IMF:n ohjelmien kautta myönnetyistä lainoista suuri osa jakautuu maakohtaisen kiintiön perusteella. Suomen osalta kiintiö on 0,58 % (SDR 1263) eli n. 1440 miljoonaa euroa. Tämä sitoumus on jatkuvasti IMF:n hyödynnettävissä globaalisti (ei ainoastaan edellä mainittuihin ohjelmiin). IMF:n käyttää tarvittaessa myös muita rahoituskeinoja (kahdenväliset lainat, velkakirjamarkkinat, New Arrangements to Borrow (NAB) -järjestely), joiden osuuksista päätetään tarvittaessa erikseen. Suomen Pankki on myöntänyt vuonna 2010 IMF:lle kahdenvälisen 1,3 miljardin euron suuruisen lainan sekä 2,23 miljardin SDR:n suuruisen NAB-lainajärjestelyn. Molemmille on myönnetty eduskunnan päätöksellä Suomen valtion takaus. Kahdenvälisestä lainasta on nostettu n. 200 000 SDR, mutta tämä siirtyy NAB:n puitteissa rahoitettavaksi, kun NAB-sopimus astuu voimaan todennäköisesti maaliskuussa 2011 ja Suomen kahdenvälisen lainan laina-aika päättyy. Näistä välineistä rahoitetut ohjelmat sisältyvät Suomen laskennallisiin osuuksiin IMF:n rahoituksesta.

[2] Yliopistolain voimaanpanolain (559/2009) 5 §:n mukainen toissijainen vastuu. Yliopistojen yhteenlaskettu vuokravastuu vuoden 2009 tilinpäätöksessä 31.12.2009 oli 1 896 miljoonaa euroa.

[3] Lisäksi on sovittu operointimaksuista, joiden arvo määräytyy toteutuneiden toimintapäivien mukaan.

[4] Valtio on sitoutunut korvaamaan Finnvera Oyj:lle valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 3 ja 4 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita. Valtio maksaa yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille vuosittain korkotukea, joka myönnetään suuruudeltaan alueellisesti porrastettuna (alueellinen korkotuki).Valtio maksaa yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille korkotukea erikseen määritellyistä elinkeinopoliittisista syistä annettavista luotoista (erityiskorkotuki). Valtio korvaa yhtiölle lain 3 ja 4 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita (luotto- ja takaustappiotuki, L luotto- ja takaust. 8 § 1 mom.1- 3 kohta). Lain 8 § 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun sitoumuksen piiriin kuuluvaa 3 ja 4 §:ssä tarkoitettujen luottojen pääomaa saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta ja takauksia pääomaltaan voimassa yhteensä 4,2 miljardia euroa. Vuosittaisia tappioiden ja korkotukien enimmäismääriä ei ole säädetty, vaan talousarviossa on arviomääräraha, josta valtio korvaa Finnverolle luottotappioita valtioneuvoston luotto- ja takaustoiminnasta annetun sitoumuksen ehtojen mukaisesti sekä maksaa korkotukea alueellisen korkotuen ja erityiskorkotuen maksamisesta annetun sitoumuksen ehtojen mukaisesti. Vuoden 2010 lopussa tappiositoumuksen piirissä oleva vastuukanta oli 2,8 miljardia euroa.

Merkittävät monivuotiset taloudelliset sopimusvastuut

milj. €	Vuosittaiset talousarviomenot yhteensä, arvio
Vuokrasopimukset	**594**
Valtioneuvosto	2
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	8
Oikeusministeriön hallinnonala	49
Sisäasiainministeriön hallinnonala	73
Puolustusministeriön hallinnonala	145
Valtiovarainministeriön hallinnonala	33
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	191*
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	19
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	15
Työ- ja elinkeinministeriön hallinnonala	39
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	14
Ympäristöministeriön hallinnonala	6
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	**93**
Sisäasiainministeriön hallinnonala	1
Valtiovarainministeriön hallinnonala	74
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	18
YHTEENSÄ	**687**

* Luku sisältää 152 miljoonaa euroa vuosittaisia talousarviomenoja yliopistolain voimaanpanolain (559/2009) 5 §:n mukaisista toissijaisista vastuista.

Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Valtion talousarviosta annetun lain 18 §:n mukaan valtion tilinpäätökseen ja tilinpäätöskertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta.

Jotta tilinpäätös osaltaan täydentäisi oikean ja riittävän kuvan muodostumista talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista sekä valtion taloudellisesta asemasta on seuraavien tietojen antaminen tarpeen.

Valtionvelka

Valtionvelka yleisenä käsitteenä kattaa valtion talousarviotalouden ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen velan. Rahoituslaskelman rivi valtionvelan nettomuutos kuvaa valtion rahoituslaskelmassa valtion talousarviotalouden velan nettomuutosta, ei valtionvelan nettomuutosta kokonaisuudessaan. Talousarviotalouden ja rahastojen yhteisen valtionvelan nettolisäys oli 10,9 mrd. euroa ja velan kokonaismäärä nimellisarvoltaan 75,1 mrd. euroa ja markkina-arvoltaan 78,9 mrd. euroa

Taseesta puuttuvat erät

Kansallisomaisuus jätettiin pois valtion aloittavasta taseesta (vuonna 1998) muilta osin kuin silloin kun se korvasi käyttöomaisuutta. Kansallisomaisuudeksi merkittiin lähinnä toimistokäytössä olleet historialliset rakennukset. Mm. eduskunnan, taidemuseon ja muiden virastojen hallinnassa olevat taideteokset, jotka on hankittu ennen vuotta 1998 sekä museoesineet ja -kokoelmat puuttuvat kansallisomaisuudesta.

Taseesta puuttuu osa valtion omistusosuuksista kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Yhteensä näitä on valtiovarainministeriöllä 313 milj. euroa (265 milj. euroa v. 2009) ja ulkoasiainministeriöllä 1 427 milj. euroa (1 406 milj. euroa). Suurimmat osuudet ovat Maailmanpankki IDA:ssa 750 milj. euroa, Afrikan kehitysrahasto AfDF:ssä 308 milj. euroa, Aasian kehitysrahasto AsDF:ssä 126 milj. euroa ja Euroopan investointipankissa 149 milj. euroa.

Koska verot kirjataan maksuperusteella, puuttuvat kaikki verotukseen liittyvät saamiset ja velat valtion taseesta. Yhteensä valtion osuus verosaamisista oli 351 milj. euroa (424 milj. euroa).

Valtiolla on saamisia rikosoikeudellisista seuraamuksista, jotka puuttuvat valtion taseesta. Yhteensä näitä oli 217 milj. euroa (208 milj. euroa).

Eläkevastuuvelkaa ei kirjata valtion taseeseen. Eläkevastuu tarkoittaa niiden eläkeoikeuksien pääoma-arvoa, jotka ovat karttuneet 31.12.2010 mennessä valtion eläketurvan piirissä. Valtion eläkevastuu kasvoi vuoden 2010 aikana 2,2 mrd. euroa ollen

vuoden lopussa 90,6 mrd. euroa. Eläkevastuun katteena valtion eläkerahastossa olevan omaisuuden arvo oli 31.12.2010 14,1 mrd. euroa. Näin laskettuna vastuusta oli katettuna 15,5 % eli kattamatta oli 76,5 mrd. euroa.

Määrärahojen ylitykset

Ministeriö voi myöntää luvan arviomäärärahan ylittämiseen. Vuonna 2010 arviomäärärahojen ylitykset olivat 18,9 milj. euroa, tarkempi erittely liitteessä 3. Eduskunnan päättämää arviomäärärahan enintään-erää ei saa ylittää. Arviomäärärahan lisäjaottelu 29.10.30.16. Rahoituslain 44 §:n 2 mom mukaiset avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin (EK) (enintään) ylitettiin 103 924,00 eurolla. Ylitys oli 2 % määrärahasta 6 500 000 euroa.

Siirtomäärärahaa tai kiinteää määrärahaa ei saa ylittää. Siirtomäärärahan lisäjaottelu 30.20.01.3. Ennakkomaksujen maksaminen kehitysyhteistyön kohdemaan hanketoimijoille (EK) (enintään) ylittyi 17 428,10 eurolla. Ylitys oli 87 % määrärahasta 20 000 euroa.

2 Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet

2.1 Senaatti-kiinteistöt

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2010	1.1.-31.12.2009
LIIKEVAIHTO	**554 225 527,74**	**724 096 660,74**
MATERIAALIT JA PALVELUT		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	42 774 734,03	53 930 553,81
Ulkopuoliset palvelut	69 400 623,65	81 662 642,16
	112 175 357,68	**135 593 195,97**
HENKILÖSTÖKULUT		
Palkat ja palkkiot	15 189 548,18	14 123 711,32
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	2 816 940,47	2 822 056,72
Muut henkilösivukulut	730 500,22	509 031,83
	18 736 988,87	**17 454 799,87**
POISTOT JA ARVONALENTUMISET		
Suunnitelman mukaiset poistot	156 524 854,39	212 653 032,65
Arvonal. pysyvien vastaavien hyödykkeistä	8 100 000,00	21 487 307,65
	164 624 854,39	**234 140 340,30**
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	75 834 336,79	80 134 620,03
	371 371 537,73	**467 322 956,17**
LIIKEVOITTO	182 853 990,01	256 773 704,57
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		
Tuotot pysyvien vastaavien sijoituksista	13 048,12	11 735,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	19 838 306,76	2 701 203,67
Arvonalen.pysyv.vast.sijoit.	-473 691,39	-7 626 197,34
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-76 627 529,30	-104 229 550,35
	-57 249 865,81	**-109 142 809,02**
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ JA VEROJA	**125 604 124,20**	**147 630 895,55**
SATUNNAISET ERÄT	**433 333,00**	4 133 334,00
Satunnaiset tuotot	433 333,00	**4 133 334,00**
VOITTO ENNEN VEROJA	**126 037 457,20**	**151 764 229,55**
TULOVEROT	-1 461 725,30	-901 185,90
TILIKAUDEN TULOS	**124 575 731,90**	**150 863 043,65**

Tase

	31.12.2010	31.12.2009
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	164 266,39	99 531,00
Muut pitkävaikutteiset menot	4 841 265,99	6 392 100,74
	5 005 532,38	**6 491 631,74**
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	600 037 376,07	606 723 934,63
Rakennukset ja rakennelmat	3 165 066 853,16	3 082 590 579,31
Koneet ja kalusto	296 502,29	341 865,10
Muut aineelliset hyödykkeet	78 450 157,68	69 755 098,44
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	176 310 486,16	217 145 446,39
	4 020 161 375,36	**3 976 556 923,87**
SIJOITUKSET		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöissä	57 052 883,21	1 029 823 355,48
Saamiset saman liikelait.konsernin tytäryhtiöiltä	36 734 214,14	700 220 913,21
Osuudet omistusyhteysyrityksiltä	364 144 279,17	42 030 468,15
Saamiset omistusyhteysyrityksiltä	225 853 545,05	48 523 371,00
Muut osakkeet ja osuudet	16 152 701,97	19 688 750,06
Muut saamiset	65 000,00	750 000,00
	700 002 623,54	**1 841 036 857,90**
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Myyntisaamiset	10 265 375,77	10 060 690,69
Saamiset saman liikelait.konsernin tytäryhtiöiltä	0,00	1 302 015,85
Muut saamiset	8 731 543,66	10 789 643,34
Siirtosaamiset	3 742 622,00	2 966 706,01
	22 739 541,43	**25 119 055,89**
RAHAT JA PANKKISAAMISET	**136 354 604,31**	**70 900 454,48**
	4 884 263 677,02	**5 920 104 923,88**
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	672 751 705,85	672 751 705,85
Muu oma pääoma	1 524 836 687,59	1 950 636 687,59
Edellisten tilikausien voitto/tappio	791 451 115,90	740 588 072,25
Tilikauden voitto	124 575 731,90	150 863 043,65
	3 113 615 241,24	**3 514 839 509,34**
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	**3 752 403,66**	**4 019 207,49**
VIERAS PÄÄOMA		
Lainat valtiolta	609 417 220,22	1 045 267 277,82
Lainat rahoituslaitoksilta	1 104 844 582,34	1 239 463 438,78
Saadut ennakot	1 829 531,77	1 083 512,51
Ostovelat	37 040 191,27	63 836 709,16
Velat saman liikelaitoskons.tytäryhtiöille	16 214,14	10 508,12
Muut velat	5 384 277,12	46 621 619,41
Siirtovelat	8 364 015,26	4 963 141,25
	1 766 896 032,12	**2 401 246 207,05**
	4 884 263 677,02	**5 920 104 923,88**

2.2 Metsähallitus

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2010	1.1.-31.12.2009
LIIKEVAIHTO	331 297 997,84	254 413 493,84
Valmiiden ja keskener.tuotteiden varaston muutos	0,00	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	15 884 960,82	13 213 988,59
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	8 705 446,15	7 653 185,98
Varastojen muutos	306 842,94	-4 149 955,50
Ulkopuoliset palvelut	146 182 041,82	117 857 473,79
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	60 598 561,84	58 139 555,25
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	11 392 570,08	10 666 264,25
Muut henkilösivukulut	2 742 815,89	2 374 260,80
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	4 839 110,13	7 818 926,19
Liiketoiminnan muut kulut	38 955 704,38	39 567 228,86
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	0,00	0,00
LIIKEVOITTO	**73 459 865,43**	**27 700 542,81**
Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	162 127,09	222 875,20
Muut korko- ja rahoitustuotot	255 426,34	465 502,43
Korkokulut ja muut rahoituskulut	190 211,47	219 147,33
Arvonal. pys.vast.sijoituksista	0,00	4 547 768,01
	227 341,96	-4 078 537,71
VOITTO ENNEN VALTION TALOUSARVIOSTA MUUHUN TOIMINTAAN SAATUA RAHOITUSTA	**73 687 207,39**	**23 622 005,10**
Valtion talousarviosta muuhun toimintaan saatu rahoitus	37 810 756,03	36 851 373,98
Tuloverot	11 097 749,34	3 750 463,83
Vähemmistön osuus	0,00	0,00
TILIKAUDEN VOITTO	**100 400 214,08**	**56 722 915,25**

Tase

	31.12.2010	31.12.2009
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	92 774,59	73 904,55
Muut pitkävaikutteiset menot	19 966,15	29 638,07
	112 740,74	103 542,62
KONSERNILIIKEARVO	0,00	0,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	3 625 475 845,11	3 599 901 773,35
Tiet	11 365 491,16	7 377 480,20
Rakennukset ja rakennelmat	49 075 022,73	41 972 993,84
Koneet ja kalusto	963 783,88	1 034 539,58
Muut aineelliset hyödykkeet	10 599,04	10 599,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	8 562 825,38	11 359 101,73
	3 695 453 567,30	3 661 656 487,74
SIJOITUKSET		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöissä	35 992 132,17	32 286 615,10
Osuudet osakkuusyrityksissä	2 199 950,00	2 499 950,00
Muut osakkeet ja osuudet	1 868 898,28	1 335 080,83
Muut saamiset	0,00	0,00
	40 060 980,45	36 121 645,93
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	**3 735 627 288,49**	**3 697 881 676,29**
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Valmiit tuotteet	13 083 736,54	13 390 579,48
Keskeneräiset hankkeet	0,00	0,00
	13 083 736,54	13 390 579,48
Saamiset		
Pitkäaikaiset		
Muut saamiset	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00
LYHYTAIKAISET		
Myyntisaamiset	39 022 088,55	29 780 565,51
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöiltä	423 420,69	542 814,67
Saamiset osakkuusyhtiöltä	0,00	0,00
Muut saamiset	184 333,14	131 692,90
Siirtosaamiset	2 987 622,04	2 581 780,60
	42 617 464,42	33 036 853,68
RAHOITUSARVOPAPERIT	0,00	0,00
RAHAT JA PANKKISAAMISET	52 585 726,68	22 782 977,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	**108 286 927,64**	**69 210 410,24**
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**3 843 914 216,13**	**3 767 092 086,53**

Tase

	31.12.2010	31.12.2009
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 553 491 109,57	2 545 378 977,06
Muu oma pääoma	1 074 428 035,06	1 058 709 737,59
Edellisten tilikausien voitto	26 983 070,46	56 144 155,21
Tilikauden voitto	100 400 214,08	56 722 915,25
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	**3 755 302 429,17**	**3 716 955 785,11**
VÄHEMMISTÖOSUUS	**0,00**	**0,00**
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	**1 300 000,00**	**1 300 000,00**
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00
Muut velat	45 564,59	0,00
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00
Saadut ennakot	15 436 395,59	11 925 810,65
Ostovelat	11 767 869,62	8 624 231,70
Velat saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöille	372 707,66	263 230,15
Velat osakkuusyhtiöille	0,00	0,00
Muut velat	1 058 007,00	1 977 192,92
Siirtovelat	58 631 242,50	26 045 836,00
Laskennallinen verovelka	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	**87 311 786,96**	**48 836 301,42**
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**3 843 914 216,13**	**3 767 092 086,53**

2.3 Luotsausliikelaitos

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2010	1.1.-31.12.2009
LIIKEVAIHTO	**34 596 319,95**	**31 517 038,14**
Liiketoiminnan muut tuotot	4 780,00	32 906,97
Materiaalit ja palvelut	-3 805 615,10	-3 055 622,04
Henkilöstökulut	-24 723 645,92	-23 652 307,91
Poistot	-2 895 143,71	-2 525 045,22
Liiketoiminnan muut kulut	-3 804 162,00	-3 758 526,82
LIIKEVOITTO/-TAPPIO	**-627 466,78**	**-1 441 556,88**
Rahoitustuotot ja kulut		
Muut korko ja rahoitustuotot	21 425,69	31 821,56
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-888,67	-18 926,41
Rahoitustuotot ja kulut	20 537,02	12 895,15
VOITTO/-TAPPIO ENNEN VEROJA	**-606 929,76**	**-1 428 661,73**
Tuloverot	-98,49	0,00
Vähemmistöosuudet tilikauden tuloksesta	0,00	0,00
TILIKAUDEN VOITTO/-TAPPIO	**-607 028,25**	**-1 428 661,73**

Tase

	31.12.2010	31.12.2009
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	151 391,00	195 471,17
Muut pitkävaikutteiset menot	193 548,55	355 953,93
	344 939,55	**551 425,10**
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	400 124,75	319 468,75
Rakennukset ja rakennelmat	3 707 002,81	3 118 836,66
Vesialukset	14 172 420,59	15 187 111,03
Koneet ja muu kalusto	518 465,33	607 808,70
Keskeneräiset hankinnat	1 224 600,00	203 543,06
	20 022 613,48	**19 436 768,20**
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	4 800,00	4 800,00
	4 800,00	**4 800,00**
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	**20 372 353,03**	**19 992 993,30**
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 926 118,39	1 461 446,88
Saamiset konserniyrityksiltä	2 928,00	2 993,25
Siirtosaamiset	1 770 400,44	674 505,83
	3 699 446,83	**2 138 945,96**
Rahat ja pankkisaamiset	**4 140 033,07**	**3 273 234,91**
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	**7 839 479,90**	**5 412 180,87**
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**28 211 832,93**	**25 405 174,17**
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 000 000,00	2 000 000,00
Muu oma pääoma	10 050 358,73	8 869 067,76
Edellisten tilikausien voittovarat	9 109 340,42	10 538 002,15
Tilikauden voitto/tappio	-607 028,25	-1 428 661,73
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	**20 552 670,90**	**19 978 408,18**
VÄHEMMISTÖOSUUDET	**0,00**	**0,00**
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	1 806 304,88	0,00
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieraspääoma		
Lainat valtiolta	0,00	0,00
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat valtiolta	0,00	0,00
Ostovelat	1 233 623,30	469 976,13
Muut velat	1 080 357,24	1 117 264,32
Siirtovelat	3 538 876,61	3 839 525,54
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	**5 852 857,15**	**5 426 765,99**
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**28 211 832,93**	**25 405 174,17**

3 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat

3.1 Valtion asuntorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1. - 31.12.2010		1.1. - 31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot		7 956 941,31		6 767 718,15
TOIMINNAN KULUT				
Palvelujen ostot	-313 684,40		-302 988,67	
Muut kulut	-0,01	-313 684,41	0,00	-302 988,67
JÄÄMÄ I		7 643 256,90		6 464 729,48
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	195 712 456,70		352 999 137,17	
Rahoituskulut	-27 658 735,50	168 053 721,20	-41 775 519,28	311 223 617,89
JÄÄMÄ II		175 696 978,10		317 688 347,37
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Kunnille	11 670 899,29		14 017 700,31	
Elinkeinoelämälle	0,00		40 107 660,50	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	9 538,97		6 274,10	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	235 542 564,83		120 381 998,83	
Kotitalouksille	4 422 514,76		3 558 290,98	
Korkotukien palautus ed vuosilta	0,00	251 645 517,85	0,00	178 071 924,72
JÄÄMÄ III		-75 948 539,75		139 616 422,65
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		**-75 948 539,75**		**139 616 422,65**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
Lainasaamiset		8 152 730 253,73		8 616 973 909,23
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ		8 152 730 253,73		8 616 973 909,23
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Euromääräiset lainasaamiset	380 445 785,29		344 508 550,54	
Siirtosaamiset	53 444 674,09	433 890 459,38	113 444 776,27	457 953 326,81
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta		31 939 209,46		59 775 565,90
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		465 829 668,84		517 728 892,71
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**8 618 559 922,57**		**9 134 702 801,94**
VASTATTAVAA	31.12.2010		31.12.2009	
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	5 482 317 695,29		5 686 817 695,29	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 867 693 477,56		1 728 077 054,91	
Talousarviosiirrot	-228 000 000,00		-204 500 000,00	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-75 948 539,75	7 046 062 633,10	139 616 422,65	7 350 011 172,85
VIERAS PÄÄOMA				
PITKÄAIKAINEN				
Otetut euromääräiset lainat		300 000 000,00		400 000 000,00
LYHYTAIKAINEN				
Otetut euromääräiset lainat		1 268 577 522,33		1 380 009 486,13
Siirtovelat	3 919 767,14		4 682 142,96	
Muut lyhytaikaiset velat	0,00	3 919 767,14	0,00	4 682 142,96
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		1 572 497 289,47		1 784 691 629,09
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**8 618 559 922,57**		**9 134 702 801,94**

3.2 Valtion eläkerahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1. - 31.12.2010		1.1. - 31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot				
Osakkeiden ja osuuksien myyntivoitot	255 033 766,82		37 184 851,89	
Eläkemaksutuotot valtion virastoilta ja laitoksilta	743 763 047,09		941 076 474,15	
Muut eläkemaksutuotot	554 666 342,32		384 018 435,84	
Työntekijöiden eläkemaksut	323 125 636,23		314 772 917,26	
Työttömyysvakuutusmaksutuotot	5 371 566,00	1 881 960 358,46	2 701 070,00	1 679 753 749,14
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	80 586,36		84 542,01	
Henkilöstökulut	2 302 982,81		2 076 368,24	
Vuokrat	257 974,42		237 785,33	
Palvelujen ostot	3 376 750,03		3 231 395,38	
Muut kulut				
Muut kulut	289 990,54		267 765,64	
Osakkeiden ja osuuksien myyntitappiot	38 250 744,78		82 044 147,84	
Poistot	64 355,60	-44 623 384,54	62 943,50	-88 004 947,94
JÄÄMÄ I		1 837 336 973,92		1 591 748 801,20
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	346 111 895,25		392 337 945,49	
Rahoituskulut	-13 025 652,92	333 086 242,33	-34 343 989,40	357 993 956,09
JÄÄMÄ II		2 170 423 216,25		1 949 742 757,29
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtymämaksut		25 073 470,83		13 824 937,01
JÄÄMÄ III		2 195 496 687,08		1 963 567 694,30
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		**2 195 496 687,08**		**1 963 567 694,30**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Muut pitkävaikutteiset menot		86 518,34		114 578,36
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	8 740,36		21 082,82	
Kalusteet	67 954,77	76 695,13	91 907,89	112 990,71
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	4 802 599 112,04		4 469 566 076,24	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	4 467 057 567,56		4 298 401 870,37	
Muut pitkäaikaiset valuuttamääräiset sijoitukset	1 990 259 349,43	11 259 916 029,03	1 899 887 188,35	10 667 855 134,96
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ		11 260 079 242,50		10 668 082 704,03
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		236 213,31		1 092 101,00
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	215 446 459,96		224 753 327,60	
Muut lyhytaikaiset saamiset	7 830 846,83		1 434 615,52	
Ennakkomaksut	23,74	223 277 330,53	12 839,69	226 200 782,81
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIJOITUKSET				
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot		1 152 858 822,31		983 627 857,81
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	4 379 540,29		4 007 162,72	
Muut pankkitilit	122 630 068,28	127 009 608,57	165 890 538,81	169 897 701,53
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		1 503 381 974,72		1 380 818 443,15
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**12 763 461 217,22**		**12 048 901 147,18**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	-16 424 831 950,49		-14 998 271 461,16	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	28 463 795 431,21		26 500 227 736,91	
Talousarviosiirrot	-1 472 690 958,88		-1 426 560 489,33	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	2 195 496 687,08	12 761 769 208,92	1 963 567 694,30	12 038 963 480,72
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	355 605,51		289 028,79	
Edelleen tilitettävät erät	36 550,31		32 298,57	
Siirtovelat	1 246 134,01		9 566 781,25	
Muut lyhytaikaiset velat	53 718,47	1 692 008,30	49 557,85	9 937 666,46
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		1 692 008,30		9 937 666,46
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**12 763 461 217,22**		**12 048 901 147,18**

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1. - 31.12.2010		1.1. 31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	1 265 619,28		5 351 797,84	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	96 234,24		110 957,32	
Muut toiminnan tuotot	26 551,87	1 388 405,39	41 028,29	5 503 783,45
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 219 728,28		3 859 272,28	
Ostot tilikauden aikana	1 850 794,88		1 587 129,51	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-631 066,60		2 272 142,77	
Henkilöstökulut	1 832,95		2 450,93	
Palvelujen ostot	159 184,70		166 888,74	
Muut kulut	31 095,17	-1 411 841,10	476 170,01	-4 504 781,96
JÄÄMÄ I		-23 435,71		999 001,49
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	7 182 003,24		8 957 235,21	
Rahoituskulut	-2 282 131,90	4 899 871,34	-2 827 681,65	6 129 553,56
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00	0,00	0,00
JÄÄMÄ II		4 876 435,63		7 128 555,05
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot EU:lta	22 054 955,18	22 054 955,18	4 654 685,44	4 654 685,44
Kulut				
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	103 204 756,66	-103 204 756,66	105 716 362,53	-105 716 362,53
Siirtotalouden kulujen palautukset		17 701,00		11 057,71
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		**-76 255 664,85**		**-93 922 064,33**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
Lainasaamiset	232 317 855,04		284 611 940,56	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ		232 317 855,04		284 611 940,56
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Valmiit tuotteet/Tavarat	7 508 071,94	7 508 071,94	6 877 005,34	6 877 005,34
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		1 302 487,30		1 087 413,05
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	0,00		66 686,50	
Siirtosaamiset	1 276 597,70		1 914 173,33	
Muut lyhytaikaiset saamiset	55 373 349,93		63 512 260,63	
Ennakkomaksut	0,00	56 649 947,63	0,00	65 493 120,46
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Muut rahat ja pankkisaamiset	392 876 332,83	392 876 332,83	370 537 450,23	370 537 450,23
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		458 336 839,70		443 994 989,08
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**690 654 694,74**		**728 606 929,64**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	1 588 279 225,63		1 524 509 225,63	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-862 098 138,57		-768 176 074,24	
Talousarviosiirrot	38 940 000,00		63 770 000,00	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-76 255 664,85	688 865 422,21	-93 922 064,33	726 181 087,06
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	1 789 272,53		2 425 842,58	
Siirtovelat	0,00		0,00	
Muut lyhytaikaiset velat	0,00	1 789 272,53	0,00	2 425 842,58
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		1 789 272,53		2 425 842,58
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**690 654 694,74**		**728 606 929,64**

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2010 - 31.12.2010		1.1.2009 - 31.12.2009	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	80,50		68,00	
Henkilöstökulut	59 605,77		57 328,40	
Palvelujen ostot	268 134,52		299 923,07	
Muut kulut	34,00	327 854,79	823,75	358 143,22
JÄÄMÄ I		**327 854,79**		**358 143,22**
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	29 842 896,37		44 457 177,09	
Rahoituskulut	-15,00	29 842 881,37	0,00	44 457 177,09
JÄÄMÄ II		**29 515 026,58**		**44 099 033,87**
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle		-44 965,36		-40 800,71
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille		-4 386 902,90		-4 062 118,30
JÄÄMÄ III		**25 083 158,32**		**39 996 114,86**
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut		6 895 792,00		4 582 800,00
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		**31 978 950,32**		**44 578 914,86**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
Lainasaamiset valtiolta	299 500 000,00		277 300 000,00	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	183 795 262,97	483 295 262,97	176 520 920,96	453 820 920,96
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ		**483 295 262,97**		**453 820 920,96**
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	29 472 248,43		38 417 064,39	
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 424 625 000,00	1 454 097 248,43	1 326 075 000,00	1 364 492 064,39
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta		2 475 744,16		2 666 659,07
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		1 456 572 992,59		1 367 158 723,46
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**1 939 868 255,56**		**1 820 979 644,42**
VASTAAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma				
Fortum Power and Heat Oy	829 700 000,00		766 900 000,00	
Teollisuuden Voima Oy	1 069 800 000,00		1 001 200 000,00	
Valtion teknillinen tutkimuskeskus	6 050 111,13		5 902 598,41	
Edellisten tilikausien pääoman muutos *)	1 744 702,07		1 519 914,47	
Talousarviosiirrot	-10 111,13		-2 598,40	
Tilikauden tuottojäämä	31 978 950,32	**1 939 263 652,39**	44 578 914,86	**1 820 098 829,34**
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	601 836,59		878 092,00	
Edelleen tilitettävät erät	1 049,54		987,24	
Muut lyhytaikaiset velat	1 717,04	604 603,17	1 735,84	880 815,08
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		**604 603,17**		**880 815,08**
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**1 939 868 255,56**		**1 820 979 644,42**

*) Edellisten tilikausien käyttämättä jääneet Ydinturvallisuustutkimusrahaston (MP2) ja Ydinjätetutkimusrahaston (MP3) pääomat.

3.5 Huoltovarmuusrahasto

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2010		1.1.-31.12.2009	
TUOTOT				
Huoltovarmuusmaksu	47 842 720,40		44 915 906,22	
Liikevaihto	174 801 708,14		16 127 863,34	
Liiketoiminnan muut tuotot	735 538,39	223 379 966,93	258 500,35	61 302 269,91
Suoritetuotannon materiaalit				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	213 872 130,20		37 201 796,75	
Varastojen muutos	-100 463 234,77		-11 188 552,11	
Varastointikustannukset	14 896 146,35	-128 305 041,78	14 645 958,13	-40 659 202,77
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	1 918 667,50		1 750 766,02	
Eläkekulut	365 393,73		338 966,75	
Muut henkilösivukulut	61 886,88	-2 345 948,11	73 809,55	-2 163 542,32
Poistot		-8 334 947,11		-6 139 804,14
Muut toiminnan kulut				
Muut kiinteät kulut	24 979 606,35		15 280 710,11	
Poolien erityiskulut	1 325 284,38		1 299 599,25	
Infrastruktuurikulut	5 275 801,55		4 616 260,21	
Muut huoltovarmuuskulut	5 129 212,62	-36 709 904,90	6 724 488,71	-27 921 058,28
LIIKETULOS		47 684 125,03		-15 581 337,60
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	2 769,38		60 514,41	
Osingot	9 879 478,83		2 875 646,08	
Korkokulut	-1,32	9 882 246,89	-2 024,98	2 934 135,51
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		57 566 371,92		-12 647 202,09
SATUNNAISET ERÄT				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		57 566 371,92		-12 647 202,09
Tuloverot	0,00	0,00	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS		**57 566 371,92**		**-12 647 202,09**

TASE

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	3 745 050,12		4 248 707,60	
Muut pitkävaikutteiset menot	2 301 539,34	6 046 589,46	64 921,18	4 313 628,78
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	1 182 361,12		1 182 361,12	
Rakennukset ja rakennelmat	929 121,86		1 690 055,78	
Koneet ja kalusto	24 340 126,09		19 287 641,24	
Muut aineelliset hyödykkeet	4 396 276,68	30 847 885,75	4 618 294,34	26 778 352,48
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
Muut keskeneräiset hankinnat		0,00		1 417 690,59
Sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet		78 605 455,59		78 595 455,59
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Varmuusvarastoidut tavarat		999 825 976,60		899 362 741,83
Pitkäaikaiset saamiset				
Annetut ennakot		3 000 000,00		0,00
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	871 765,80		665 935,75	
Alv-saaminen	2 324 195,68		8 693 968,35	
Muut saamiset	103 495,08		104 924,05	
Siirtosaamiset	4 601 623,12	7 901 079,68	3 564 622,03	13 029 450,18
Rahat ja pankkisaamiset				
Kassatili	376,70		325,00	
Yhdystilisaatava valtiolta	126 381 664,52	126 382 041,22	168 746 829,04	168 747 154,04
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**1 252 609 028,30**		**1 192 244 473,49**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Huoltovarmuusrahaston pääoma	451 452 536,96		451 452 536,96	
Edellisten tilikausien voitto	725 587 481,82		738 234 683,91	
Tilikauden voitto	57 566 371,92	1 234 606 390,70	-12 647 202,09	1 177 040 018,78
VIERAS PÄÄOMA				
Lyhytaikainen				
Ostovelat	12 963 783,41		10 750 993,59	
Muut lyhytaikaiset velat	103 583,52		74 332,22	
Siirtovelat	4 935 270,67	18 002 637,60	4 379 128,90	15 204 454,71
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**1 252 609 028,30**		**1 192 244 473,49**

3.6 Valtiontakuurahasto

Tuotto- ja kululaskelma 1.1.-31.12.2010

	1.1.-31.12.2010		1.1.-31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Takuumaksut	557 665,88		562 741,80	
Takausmaksut	13 259,01		18 307,87	
Muut toiminnan tuotot	33 904,86	604 829,75	36 010,28	617 059,95
TOIMINNAN KULUT				
Henkilöstökulut	9 214,04		10 218,02	
Perintäkulut	3 805,15		5 505,22	
Muut kulut	309 315,01	-322 334,20	331 685,85	-347 409,09
JÄÄMÄ		282 495,55		269 650,86
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Takaisinperintätuotot	4 603 149,87		1 678 132,68	
Takuu- ja takauskorvaukset	-234 868,35	4 368 281,52	-2 104 511,26	-426 378,58
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		**4 650 777,07**		**-156 727,72**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Pitkäaikaiset saamiset				
Takaisinperintäsaamiset				
Muut vakautetut saamiset	26 911 448,18		26 322 903,36	
WM-takuu- ja takaussaamiset	9 000 000,00		9 500 000,00	
Muut takaisinperintäsaamiset	11 113 853,20	47 025 301,38	16 815 909,47	52 638 812,83
Lyhytaikaiset saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset				
Takuu- ja takausmaksutulosaamiset		4 199,47		141 340,71
Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset				
Rahoitusomaisuusarvopaperit		0,85		1,02
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Yhdystilisaatava valtiolta	722 593 209,92		712 436 926,76	
Muut rahat ja pankkisaamiset	44 380,92	722 637 590,84	32 632,42	712 469 559,18
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**769 667 092,54**		**765 249 713,74**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Valtiontakuurahaston pääoma				
Valtiontakuurahaston pääoma	1 027 769 220,94		1 027 769 220,94	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-264 078 516,87		-263 921 789,15	
Talousarviosiirrot	0,00		0,00	
Tilikauden tuottojäämä	4 650 777,07	768 341 481,14	-156 727,72	763 690 704,07
Varaukset				
Korvausvastuu		673 994,25		625 150,06
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Takuumaksuennakot		425 911,10		579 067,63
Lyhytaikainen				
Takuumaksuennakot	207 814,09		345 006,00	
Siirtovelat	17 891,96	225 706,05	9 785,98	354 791,98
YHTEENSÄ		**769 667 092,54**		**765 249 713,74**

3.7 Valtion vakuusrahasto

Tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.10	1.1. - 31.12.09
TUKITOIMINNAN TUOTOT JA KULUT:		
Muut tukitoiminnan tuotot	5 000 000,00	18 860 652,40
Muut tukitoiminnan kulut	0,00	6 999,45
	0,00	6 999,45
TUKITOIMINNAN YLIJÄÄMÄ	5 000 000,00	18 853 652,95
HALLINTOKULUT:		
Matka-ja kuljetuskulut	0,00	-53,52
Palkat ja palkkiot	-19 538,96	-11 484,91
Sosiaalikulut	-3 371,46	-2 087,49
Ulkopuoliset palvelut	-52 967,02	-28 612,56
Muut hallintokulut	-9 201,88	-4 725,90
HALLINTOKULUT YHTEENSÄ	-85 079,32	-46 964,38
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	**4 914 920,68**	**18 806 688,57**

Tase

	31.12.2010	31.12.2009
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Pankkitukisijoitukset		
Pääomatodistukset	0,00	0,00
Om.hoitoyhtiöiden osakkeet	3 141 853,69	8 404 291,50
	3 141 853,69	8 404 291,50
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahat ja pankkisaamiset	4 804 124,25	4 867 566,14
	4 804 124,25	4 867 566,14
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**7 945 977,94**	**13 271 857,64**
VASTATTAVAA		
KERTYNEET YLI-/ALIJÄÄMÄT:		
Yli-/alijäämä edelliseltä tilikaudelta	3 008 480,82	-5 535 769,94
Tilikauden ylijäämä	4 914 920,68	18 806 688,57
OMA PÄÄOMA	7 923 401,50	13 270 918,63
VIERAS PÄÄOMA:		
Lyhytaikainen vieras pääoma:		
Muut lyhytaikaiset velat	1 568,19	939,01
Siirtovelat	21 008,25	0,00
	22 576,44	939,01
Vieras pääoma yhteensä:	22 576,44	939,01
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**7 945 977,94**	**13 271 857,64**

3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2010-31.12.2010		1.1.2009-31.12.2009	
TOIMINNAN KULUT				
Palvelujen ostot	10 642 149,45		10 620 175,24	
Muut kulut	0,00	-10 642 149,45	0,00	-10 620 175,24
JÄÄMÄ I		-10 642 149,45		-10 620 175,24
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
Rahoitustuotot	0,00		0,00	
Rahoituskulut	0,00	0,00	0,00	0,00
JÄÄMÄ II		-10 642 149,45		-10 620 175,24
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot	446 613 136,08		433 724 491,32	
Kulut	-435 500 000,00	11 113 136,08	-421 000 000,00	12 724 491,32
TILIKAUDEN TUOTTO- /KULUJÄÄMÄ		**470 986,63**		**2 104 316,08**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Lyhyaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	59 398 516,13	59 398 516,13	57 223 817,36	57 223 817,36
Rahat, pankkisaamiset ja muut Rahoitusvarat				
Yhdystilisaatava valtiolta	7 501 968,43	7 501 968,43	9 087 788,86	9 087 788,86
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**66 900 484,56**		**66 311 606,22**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	41 193 365,19		41 193 365,19	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	23 411 367,97		21 307 051,89	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	470 986,63	65 075 719,79	2 104 316,08	64 604 733,16
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Muut lyhytaikaiset velat	1 824 764,77	1 824 764,77	1 706 873,06	1 706 873,06
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**66 900 484,56**		**66 311 606,22**

3.9 Maatalouden interventiorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.-31.12.2010		1.1.-31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	4 548 630,23		-17,66	
Muut toiminnan tuotot	4,63	4 548 634,86	7 025,80	7 008,14
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	78 251 570,26		35 845 866,75	
EU-korv./ostojen arvonalennus	-1 640 967,46		-1 236 558,01	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-52 406 762,09		-34 611 293,81	
Henkilöstökulut	18 299,73		16 222,50	
Vuokrat	8 625 300,44		1 292 206,00	
Palvelujen ostot	8 545 809,07		1 179 050,33	
Muut kulut	520 696,68	-41 913 946,63	682 016,92	-3 167 510,68
JÄÄMÄ I		-37 365 311,77		-3 160 502,54
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot		2 402,07		0,00
Rahoituskulut		-288 551,18		-60 661,65
JÄÄMÄ II		-37 651 460,88		-3 221 164,19
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Tuotot elinkeinoelämälle EAGF-rah.	32 661 635,99		3 862 697,38	
Tuotot kotitalouksille EAGF-rah.	4 015 432,56	36 677 068,55	3 861 459,68	7 724 157,06
Kulut				
Kulut kotitalouksille		-4 015 432,56		-3 861 459,68
JÄÄMÄ III		-4 989 824,89		641 533,19
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		**-4 989 824,89**		**641 533,19**

Tase

	1.1.-31.12.2010		1.1.-31.12.2009	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Tavarat		87 018 055,90		34 611 293,81
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	24 318 449,41		0,00	
Siirtosaamiset	1 827 513,20	26 145 962,61	2 706 586,08	2 706 586,08
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT				
RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta		7 327 082,50		6 244 863,62
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		120 491 101,01		43 562 743,51
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**120 491 101,01**		**43 562 743,51**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	11 095 503,41		10 095 503,41	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-3 312 550,36		-3 954 083,55	
Talousarviosiirrot	0,00		1 000 000,00	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-4 989 824,89	2 793 128,16	641 533,19	7 782 953,05
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Lyhytaik.euromääräiset lainat	91 530 478,38		25 534 275,45	
Ostovelat, tavarat	855 217,45		6 891 356,76	
Siirtovelat	25 312 277,02	117 697 972,85	3 354 158,25	35 779 790,46
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		117 697 972,85		35 779 790,46
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**120 491 101,01**		**43 562 743,51**

3.10 Palosuojelurahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2010 - 31.12.2010		1.1.2009 - 31.12.2009	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot				
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-2618,10		-3714,56	
Henkilöstökulut	-25 351,94		-24 745,90	
Vuokrat	-110,00		-110,00	
Palvelujen ostot	-220 433,22		-206 480,27	
Muut kulut	-6 000,33		-8 587,19	
Poistot	0,00		0,00	
Sisäiset kulut	0,00	-254 513,59	0,00	-243 637,92
JÄÄMÄ I		-254 513,59		-243 637,92
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	298,68		1 789,93	
Rahoituskulut	0,00	298,68	-5,00	1 784,93
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
JÄÄMÄ II		-254 214,91		-241 852,99
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Kulut				
Kunnille	-3 648 359,00		-3 694 356,00	
Elinkeinoelämälle	-12 200,00		-12 644,00	
Voittoa tavoitt. yhteisöille	-5 512 181,00		-6 053 827,00	
Kotitalouksille	4 997,00		-115 000,00	
Siirtotal.kulujen palautuk.	11 393,00	-9 156 350,00	63 843,00	-9 811 984,00
JÄÄMÄ III		-9 410 564,91		-10 053 836,99
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	8 968 410,50		8 845 394,28	
Suoritetut arvonlisäverot	-5 694,59	8 962 715,91	-5 729,69	8 839 664,59
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		**-447 849,00**		**-1 214 172,40**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	16 392 559,06	16 392 559,06	16 379 969,98	16 379 969,98
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		16 392 559,06		16 379 969,98
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**16 392 559,06**		**16 379 969,98**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	6 575 274,74		6 575 274,74	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	35 482,45		1 249 654,85	
Talousarviosiirrot	0,00		0,00	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-447 849,00	6 162 908,19	-1 214 172,40	6 610 757,19
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	1 269 428,51		872 564,17	
Tilivirastojen väliset tilitykset	1 266,23		1 257,37	
Edelleen tilitettävät erät	755,13		585,25	
Siirtovelat	8 958 201,00	10 229 650,87	8 894 806,00	9 769 212,79
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		10 229 650,87		9 769 212,79
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**16 392 559,06**		**16 379 969,98**

3.11 Öljysuojarahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.-31.12.2010		1.1.-31.12.2009	
TOIMINNAN KULUT				
Henkilöstökulut	133 163,75		80 651,42	
Palvelujen ostot	39 775,96	-172 939,71	1 502,80	-82 154,22
JÄÄMÄ I		-172 939,71		-82 154,22
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot		3,49		
JÄÄMÄ II		-172 936,22		-82 154,22
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Öljyvahinkokorvaukset kunnille	5 091 845,66		4 691 953,81	
Öljyvahinkokorvaukset kuntayhtymille	150 396,46		251 110,99	
Öljyvahinkokorvaukset elinkeinoelämälle	375 919,15		336 345,23	
Öljyvahinkokorvaukset valtiolle ja voittoa tav. yht.	3 346 924,28		5 010 077,41	
Öljyvahinkokorvaukset kotitalouksille	1 200 749,48		2 162 780,39	
Siirtotalouden kulujen palautukset	-122 897,49	-10 042 937,54	-128 324,12	-12 323 943,71
JÄÄMÄ III		-10 215 873,76		-12 406 097,93
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	20 219 876,08		7 859 279,78	
Suoritetut arvonlisäverot	-453,86	20 219 422,22	-330,66	7 858 949,12
TILIKAUDEN TUOTTO-/ KULUJÄÄMÄ		**10 003 548,46**		**-4 547 148,81**

Tase

	31.12.2010		31.12.2009	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	12 722,03			
Muut lyhytaikaiset saamiset	295 124,21	307 846,24		823 500,00
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT				
RAHOITUSVARAT				
Muut rahat ja pankkisaamiset		15 199 780,15		5 774 622,67
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		15 507 626,39		6 598 122,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ		**15 507 626,39**		**6 598 122,67**
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Öljysuojarahaston pääoma	18 404 651,99		16 104 651,99	
Talousarviosiirrot			2 300 000,00	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-12 930 475,82		-8 383 327,01	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	10 003 548,46	15 477 724,63	-4 547 148,81	5 474 176,17
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	19 374,15		1 114 722,15	
Edelleen tilitettävät erät	4 292,32		3 430,69	
Muut lyhytaikaiset velat	6 235,29	29 901,76	5 793,66	1 123 946,50
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		29 901,76		1 123 946,50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		**15 507 626,39**		**6 598 122,67**

VM:N JULKAISUSARJAN TEEMAT:

Budjetti

Hallinnon kehittäminen

Kunnat

Ohjaus ja tilivelvollisuus

Rahoitusmarkkinat

Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset

Valtion työmarkkinalaitos

Verotus

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 09 160 01
Telefaksi 09 160 33123
www.vm.fi

19a/2011
Valtiovarainministeriön julkaisuja
Toukokuu 2011

ISSN 1459-3394 (nid.)
ISBN 978-952-251-191-1 (nid.)
ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-251-192-8 (pdf)